

l. p.	Podmiot zgłaszający proponowaną zmianę	Część dokumentu, do którego zgłaszana jest proponowana zmiana	Proponowana zmiana	Uzasadnienie proponowanej zmiany	Status uwagi	Stanowisko MRIRW
1	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Propozycja zmiany dotyczy pkt. 1 warunki dostępu: 1) o pomoc może ubiegać się rolnik będący posiadaczem gospodarstwa rolnego, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą;	Warunek dostępu odnoszący się do uzyskiwania przychodu ze sprzedaży może znacząco ograniczyć dostępność do tej interwencji. Przy założeniu, że warunki będą zbliżone do obecne obowiązujących tj. „dochody z rolnictwa stanowią co najmniej 25% wszystkich dochodów” mocno ogranicza dostępność do tego wsparcia potencjalnych wnioskodawców/beneficjentów. Przy określaniu warunków kwalifikowalności należy pamiętać, o specyfice małych gospodarstw, gdzie ze względu na ograniczone możliwości rolnik w celu utrzymania siebie i rodziny w wielu przypadkach zmuszony jest szukać innych źródeł dochodu (praca zarobkowa, ubezpieczenie w ZUS). Z drugiej strony sposób określania i ustalania dochodu w oparciu o ha przeliczeniowe w bardzo wielu przypadkach zamyka drogę do rozwoju małych gospodarstw. Przykład: rolnik pracuje na etacie, posiada 8 ha gospodarstwo z czego przeliczeniowe ha to 2 ha pomnożone przez średni dochód z gospodarstwa 3244 daje kwotę 6488 zł. Biorąc pod uwagę tylko realizację wynagrodzenie to dochód z innych źródeł będzie uniemożliwił uzyskanie wsparcia. Tym samym małe 8 ha gospodarstwo, gdzie jest przestrzeń do rozwijania i unowocześniania produkcji, zmiana profilu na bardziej ekologiczny nie będzie mogło korzystać z tej interwencji i tym samym nie otrzyma impulsu rozwojowego. Samo posiadanie gospodarstwa o określonej powierzchni jest jednoznaczne z uzyskiwaniem z tego tytułu przychodu/dochodu.	Uwaga nieuwzględniona	Planuje się, że omawiana interwencja będzie skierowana do rolników prowadzących działalność rolniczą, z której uzyskują przychód ze sprzedaży na określonym poziomie minimalnym, co będzie stanowiło wartość bazową dla zobowiązania dot. osiągnięcia (w wyniku realizacji biznesplanu, co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej i utrzymaniu go w okresie związania celem tj. w okresie 5 lat od wypłaty pierwszej raty pomocy. Ustalenie w tym przypadku „wysięczonego” przychodu ze sprzedaży produktów rolnych ma istotne znaczenie dla badania wzrostu orientacji rynkowej gospodarstwa, a tym samym realizacji celu interwencji: wzrost orientacji rynkowej gospodarstwa. W projekcie interwencji nie planuje się warunków dot. osiągnięcia określonego poziomu dochodów z działalności rolniczej.
2	Osoby fizyczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Bardzo ważnym czynnikiem determinującym wymianę pokoleniową w rolnictwie jest skłonność kierujących do przekazywania gospodarstw następcom. Brak wspomnianej skłonności zniechęca młodych do podejmowania dział. roln./ tak jest w propozycji ./ To nie brak skłonności lecz BRAK zachęt dla przekazujących np. rodziców. Koniczne są renty strukturalne lub wcześniejsze emerytury dla rolników/55/60/	Praca na roli należy do najcięższych, w trudnych niejednokrotnie warunkach pogodowych, 7 dni w tygodniu bez urlopu i chorobowemu do zwierzęta potrzebują opieki. Wyczerpująca praca fizyczna, niski kregosłup i stawy. Tylko przywrócenie wcześniejszych emerytur sprawi, iż wcześniej gospodarstwa zyskają następców, a pracownicy rolnicy odczynią. Bez odpowiednich instrumentów wsparcia dla przekazujących nie będzie wymiany pokoleniowej. Przekazując w wieku 60/65i dzieci następców nie kwalifikują się na; młodego rolnika;	Uwaga nieuwzględniona	Brak w katalogu interwencji opisanych w rozporządzeniu UE w sprawie Planów Strategicznych wsparcia w formie rent strukturalnych. Dodatkowo proces wymiany pokoleniowej wspierany jest i będzie poprzez wsparcia na rozpoczęcie działalności przez młodych rolników. Dotychczas realizowane z PROW 2014-2020 zachęty w postaci premii dla osób przekazujących małe gospodarstwa rolne nie spotykały się z dużym zainteresowaniem.
3	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Obniżenie maksymalnej ilości DIP z 1,5 do 1,0 na ha TUZ w ekoschemacie ekstensywne użytki zielone	Proponowane obniżenie 1,5 DIP na ha TUZ jest stanowczo za wysokie. Można spodziewać się przez to dużego zainteresowania schematem i spadkiem stawek, a jednocześnie nadal zbyt intensywnego użytkowania TUZ-ów.	Uwaga nieuwzględniona	W Polsce od lat obserwujemy dynamiczne zmiany w strukturze wykorzystania trwałych użytków zielonych – podczas gdy w niektórych regionach obsada zwierząt wzrasta, w innych następuje jej zmniejszanie lub wręcz całkowity zanik. Zjawisko to należy uznać za niekorzystne nie tylko ze względu na niepełne wykorzystanie krajowych zasobów do produkcji, lecz także z punktu widzenia środowiskowego. Wypas zwierząt jest bardzo istotny dla wzrostu biomasy, urozmaicenia i wzbogacenia składu gatunkowego, odzwierciane są zbiorowiska roślinnych oraz dla zachowania ciągłości układów troficznych. Biorąc pod uwagę powyższe, opinie instytucyj (ze nie zaszkodzi to bioróżnorodności), a także uwzględniając uwagi organizacji rolniczych zgłoszone podczas konsultacji społecznych Planu Strategicznego, zdecydowano się na przyjęcie możliwie wysokiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu.
4	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 3. Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników	Dlaczego w przyszłej perspektywie brakuje kontynuacji płatności dla młodych rolników po zakończeniu 5 letniego okresu.	Przez pierwsze 5 lat stawka 100 % a kolejne 5 lat stawka 75 %, obecnie brak kontynuacji nie poprawi sytuacji w tej grupie przyszłych jak i obecnych młodych rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Przepisy UE pozwalają na stosowanie wsparcia dla młodych rolników w ramach płatności bezpośrednich w okresie maksymalnie 5 lat.
5	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji Postulat o wyłączenie interwencji !!!!	Praktyka nie powinna być objęta płatnościami. Praktyka powinna być obowiązkiem wynikającym z Programu działań... zanieczyszczenia azotanami. Praktyka stanowi zalecenie DKR. Jest to interwencja, która praktycznie nie jest możliwa do weryfikacji przez ARIMR. Co powoduje możliwość negatywnej oceny przez audyt z KE. Działanie powinno stanowić obowiązek rolnika – wymieszanie obornika w ciągu 24 godzin. Ustalenie czasu 24 godziny daje możliwość właściwej organizacji czasu w celu wymieszania obornika z glebą. Wykazany czas 12 godzin w wielu przypadkach nie jest możliwy do wykonania szczególnie gdy nawożenie kończy się o godzinie 20:00 wówczas wymieszanie z glebą jest wymagane do godziny 8:00 kolejnego dnia Środki korzystniej jest przeznaczyć na działania inwestycyjne w zakresie doposażenia gospodarstw w miejsca do przechowywania nawozów naturalnych oraz aplikacji nawozów płynnych (węże wleczne itp) Postulat o wyłączenie interwencji !!!!	Uwaga nieuwzględniona	„Krajowy program ograniczenia zanieczyszczenia powietrza” (KPOZP) przewiduje propagowanie wśród rolników działań polegających na przywróceniu obornika w ciągu 12 godzin od aplikacji na glebę. Ekoschemat stanowić będzie zachętę do wykonania się w realizację całego KPOZP. Jednocześnie „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, w odniesieniu do terenów o dużym nachyleniu, wprowadza obowiązek przyorania lub wymieszania z glebą obornika nie później niż następnego dnia po jego zastosowaniu. Ekoschemat wykracza poza ten wymóg, gdyż dotyczy wykonania zabiegu przyorania lub wymieszania obornika w terminie krótszym, tj. w ciągu 12 godzin od aplikacji na glebę, również na gruntach ornych nie posiadających spadków (wdrażanie na poziomie całego kraju). Odnosząc się do kwestii przeznaczenia na realizację działań inwestycyjnych środków zarezerwowanych na ekoschemat, należy zauważyć, że z uwagi na przyjęte założenia dotyczące podziału środków na realizację WPR nie ma możliwości dokonania takiego przesunięcia. Działania inwestycyjne prowadzone są w oparciu o budżet II filaru WPR. W zakresie działań II filaru WPR, planowane są do realizacji interwencje ukierunkowane na realizację tego typu inwestycji.
6	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygow, tj. w formie aplikacji doglebowej Rezygnacja z interwencji i skierowania środków na działania inwestycyjne.	Powinien być zakaz stosowania aplikacji nawozów płynnych metodą rozbrzygową za pomocą płyki czy po przez stosowania armatek (Metodami powodującymi rozpylanie nawozów płynnych) W przepisach Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu lub ustawie o nawozach i nawożeniu powinno się zawrzeć obowiązek wymieszania gnojowicy/ gnojówki w ciągu 24 godzin na gruntach ornych bez zasiewów oraz wprowadzić zakaz stosowania aplikacji nawozów płynnych metodą rozbrzygową za pomocą płyki czy po przez stosowania armatek (Metodami powodującymi rozpylanie nawozów płynnych). Efektywniejszą metodą będzie wsparcie do zakupu dodatkowego oprzyrządowania dla gospodarstw rolnych (węże wleczonych, aplikatorów doglebowych) Posiadane środki finansowe pozwoliłyby na wyposażenie dużej części mniejszych gnojowicy/ gnojówki w ciągu 24 godzin na gruntach ornych bez zasiewów i tworzenia interwencji wspiera gospodarstwa stosujące dobre praktyki w których nie „ma problemu” ze stosowaniem nawozów, zaś nie likwiduje problemu w małych gospodarstwach. Praktyka nie powinna być objęta płatnościami. Jest to interwencja które praktycznie nie jest w żaden sposób weryfikowalne przez ARIMR. Co może być podnoszone podczas audytu KE. Środki powinny być przeznaczone na rozwój gospodarstw nie zaś na praktyki bierne. Środki powinno przeznaczyć się na działania inwestycyjne w ramach „przeciwdziałania emisji związków azotowych”	Udzielono wyjaśnienia	Ekoschemat nie jest sprzeczny z zapisami programu azotanowego.
7	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 3. Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników	- Podwyższenie premii dla młodych rolników do 200 tys. Oraz zmiana przepisów. - wyrównanie dopłat do średniej UE - zmiana przepisów odnoszących się do dziedziczenia gospodarstwa - zmniejszenie zbędnej biurokracji.	Problemy z zmianami pokoleniowymi na wsi jest jednym z najważniejszych tematów obecnie w polskim rolnictwie, mimo iż Polska jest jednym z nielicznych państw iż udzielił młodym w pracy na gospodarstwie jest największy, nie miej nie napawa to optymizmem kiedy weźmiemy pod uwagę przyrosty, za 10, 20 lat sytuacja może się diametralnie zmienić dlatego potrzeba podjąć konkretne działania w kierunku zatrzymania młodych ludzi na wsi oraz w rolnictwie, jednym z pomysłów jest podniesienie premii dla młodych rolników do 200 tys oraz ułatwienia przy staraniu się o tą dotację (można zastanowić się, aby zmieść w tym zdobyć matury, młodzi rolnicy powinni po szkole branżowej również powinni mieć okazję, aby z tej pomocy skorzystać) ważnym elementem dla młodych rolników jest stabilność finansowa oraz perspektywa rozwoju produkcji rolnej, może w tym pomóc wyrównanie dopłat do średniej UE. Kolejną podążaną zmianą powinna być zmiana przepisów aby młodzi mogli dziedziczyć gospodarstwo po swoim dziadku bądź tacie bez zbędnych formalności oraz zmniejszenie biurokracji podczas składania wniosków odnosi się to do I jak i II filara.	Uwaga uwzględniona	Zasady przyznawania płatności bezpośrednich w przypadku śmierci wnioskodawcy zostaną uregulowane w przepisach szczegółowych. Wyrównanie dopłat bezpośrednich było jednym z najważniejszych dla Polski postulatów związanych z perspektywą finansową 2021-2027, zarówno w ramach negocjacji dotyczących samych wieloletnich ram finansowych, jak i negocjacji dotyczących reformy wspólnej polityki rolnej (WPR). Należy podkreślić, że środki na dopłaty bezpośrednie dla rolników wstąpiły z roku na rok dzięki tzw. konwergencji zewnętrznej oraz transferowi środków z II filaru WPR. Ponadto od 2022 r. Polska stosuje dofinansowanie krajowe. W tym roku zostanie przywrócona Uzupełniająca Płatność Podstawowa (UPP), która po raz ostatni stosowana była w roku 2013. Przywrócenie tej płatności służyć będzie realizacji programu pt. „Dopłaty powyżej średniej unijnej dla małych i średnich gospodarstw, w ramach Polskiego Ładu dla polskiej wsi. Płatność, ze względu na szeroki zakres (ponad 9 mln ha ok. 1,17 mln rolników - dane za rok 2013), przyczyni się do wzrostu średniego poziomu wsparcia bezpośredniego dla zdecydowanej większości krajowych producentów rolnych. Przywrócenie Uzupełniającej Płatności Podstawowej, wraz z utrzymaniem płatności redystrybucyjnej (dodatkowej), pozwoli już od kampanii roku 2022 na zwiększenie średniej kwoty wsparcia ponad średnią UE w małych i średnich gospodarstwach (tj. od 3 do 30 ha użytków rolnych) dla ponad 60% rolników. Ponadto od 2023 r., dzięki utrzymaniu Uzupełniającej Płatności Podstawowej oraz zwiększeniu środków na płatność redystrybucyjną (z 8,3% do 11,57% koperty finansowej na płatności bezpośrednie) i rozszerzeniu jej zakresu na gospodarstwa o wielkości 1-2 ha w gospodarstwach posiadających maksymalnie 50 ha, średni poziom wsparcia na hektar w tych gospodarstwach, stanowiących ok. 97% wszystkich gospodarstw, będzie wyższy od przeciętnej unijnej. Plan Strategiczny zakłada, że premia dla młodych rolników zostanie podniesiona do kwoty 200 tys. zł. Dodatkowym w celu ograniczenia barier administracyjnych związanych z wdrażaniem wsparcia, trwają prace nad opracowaniem elektronicznego systemu obsługi beneficjentów. Wdrożenie elektronicznej obsługi beneficjentów w znacznym zakresie ograniczy obciążenia administracyjne po stronie rolników.
8	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Brak dotacji do ogierów (samców) Bardzo mały przelicznik DIP na jedną sztukę konia względem innych zwierząt	Wcześniej były zapowiadane dotacje do samców. Natomiast DIP naliczane na konia jest bardzo małe licząc nakład pracy do utrzymania konia. Praca porównywalna z pracą przy krowie a DIP z znacznie mniejsze.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in. konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huśkie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim).

9	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wroczymi produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł: 1. Proponuję potencjalnie obsługujące pszczelarzy przez organizacje pszczelarstwa w ramach tego działania. 2. Proponuję wyłączyć w tym działaniu, obowiązek posiadania przez beneficjenta korciowego obowiązku zarejestrowania rolniczego handlu detalicznego lub sprzedaży bezpośredniej.	Celem działania jest odbudowa pogłowia oraz poprawa wartości użytkowej pszczoł. Beneficjentami końcowymi tego działania są pszczelarze posiadający bardzo często małe pasieki 1-20 rodzin. Konieczność udania się przez nich do agencji płatniczej, wypełniania szeregu dokumentów związanych z płatnością, będzie dla tych pszczelarzy skuteczną barierą zniechęcającą ich do skorzystania z refundacji. W efekcie tego osiągnięty skutek odwrotny, zamiast poprawy pogłowia pszczoł w skali kraju. Stopniowo wartość użytkowanego pogłowia będzie obniżał się poprzez brak dopływu wartościowych genów z pasiek hodowlanych w pasiekach beneficjentów-pszczelarzy.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach interwencji dotyczących wsparcia sektora pszczelarstwa umożliwiono udzielenie wsparcia także dla pszczelarza, producenta produktów pszczelich za pośrednictwem organizacji pszczelarstwa. Celem interwencji w sektorze pszczelarstwie określonych w przepisach art. 6 rozporządzenia o Planach Strategicznych jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację. W związku z tym, zaplanowano pomoc głównie dla pszczelarzy umieszczających produkty pszczoł w pasiekach na rynku. Biorąc pod uwagę potrzebę udostępnienia pomocy dla małych pasiek, w ramach interwencji 1.6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, zwolnienia z warunków umieszczania na rynku produktów pszczelich, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego), będą pszczelarze posiadający do 10 pni pszczoł.
10	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Przywrócić wcześniejsze emerytury dla rolników: Kobiety 55, mężczyźni 60.	Praca w gospodarstwie jest wyczerpująca fizycznie, bez wolnej soboty i niedzieli. Przekazując gospodarstwo wcześniej następcy ma on możliwość skorzystania z Młodego Rolnika i większego dofinansowania na inwestycje. Rolnicy zostali oszukani przez PIS, który tylko im podniósł wiek emerytalny	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygasający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r.
11	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	zachęty dla rolników przekazujących gospodarstwa: 1. przywrócić wcześniejsze emerytury dla rolników 55/60 lub renty strukturalne	tylko takie mechanizmy przyczynią się do szybkiej wymiany pokoleniowej. W całym projekcie nie ma ani jednego słowa o wsparciu rolników 50 plus, tylko robić do śmierci	Uwaga nieuwzględniona	Brak w katalogu interwencji opisanych w rozporządzeniu UE w sprawie Planów Strategicznych wsparcia w formie rent strukturalnych. Dodatkowo proces wymiany pokoleniowej wspierany jest i będzie poprzez zachęty w postaci premii dla osób przekazujących małe gospodarstwa rolne nie spotykały się z dużym zainteresowaniem. Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygasający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r.
12	Doradctwo rolnicze	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (18)	Proponuję zostać przy 15 -20% obszaru bez wykaszania i usunąć koszenie mozaikowe z odstępem czasowym.	Jestem rolnikiem, hodowcą i doradcą rolniczo-doradczym oraz ekspertem przyrodniczym od 10 lat. Wpisanie tego wykaszania mozaikowego to soryrrynnyj paranoja. Napisana przez kogot kto nigdy nie był rolnikiem i nie wie co to za praca wykosić ,przewracać i zbierać siano w dodatku przy niepewnej pogodzie i opadach deszczu. Przy działkach o różnorakim kształcie , małych 1- 2 ha, to takie stajownie pola wykaszania na te 5-20% już jest problem a gdzie tu jeszcze na kolejne 2 -3 obszary i w różnym czasie przejechać kosić przewracać i zbierać. Działkie znać kto to wymyślił -jak się rolnicy dowiedzą to długo nie pozycje.	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwzględniono w zakresie usunięcia wymogu dotyczącego mozaikowego koszenia. W przypadku wykaszania nie wykaszania zaproponowano przedziały: 5-10% (w przypadku ochrony siedlisk legowców 10-20 % w przypadku zbiorowisk rolniczych). Jest to motywowane celem ochrony bioróżnorodności i większą elastycznością w dostosowaniu do potrzeb ochrony siedlisk.
13	Kola Gospodyń Wiejskich	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Konieczne jest przywrócenie wcześniejszych emerytur dla rolników. Kobiety w wieku 55lat, mężczyźni w wieku 60 lat.	Ludzie zajmujący się rolnictwem pracują ciężko fizycznie, w różnych warunkach pogodowych i pod presją czasu, aby sprzągnąć to co ziemia zrodziła. Jest to praca 7dni w tygodniu, bez urlopu i chorobowego/ bo zwierzęta trzeba nakarmić. a za 10 zł. chorobowego nie da nająć się kogot w zastępstwo/ Rolnicy ciężką na kregostup i stawy. Chcieliby wcześniej odpocząć i mieć czas na działalność w KGW i móc przekazać polską tradycję następnym pokoleniom. Proszą o to Rząd, aby móg go wesprzeć przy urnie.	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygasający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r.
14	Spółdzielnie	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Proponujemy wpisać do listy roślin miododajnych słonecznik.	Słonecznik jest rośliną miododajną.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
15	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Zwiększenie płatności IPO do 220 euro do 1 ha.	Płatność IPO jest podstawową formą wsparcia zagospodarowania wszystkich rodzajów gruntów rolnych w gospodarstwie. Refunduje ona koszty zagospodarowania i znacząco zmniejsza poziom ubóstwa rolników. Rolnicy z oburzeniem przyjmują fakt że płatność IPO zostaje zmniejszona a miała równać do średniej Unijnej. Rolnicy w mojej okolicy czują się oszukani.	Uwaga nieuwzględniona	Średnia płatność na hektar, podawana w dyskusji na temat wyrównania płatności na poziomie UE, obliczana jest jako iloczyn płatności bezpośrednich oraz powierzchni wspieranych użytków rolnych. Nie należy jej utożsamiać z płatnością IPO. Płatność podstawowa w ramach Planu Strategicznego jest jedną z wielu do sfinansowania z ograniczonego budżetu.
16	Osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwa/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wroczymi produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proszę o zapoznanie się z wynikami kontroli: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-wsparciu-pszczelarstwa.html	Do dnia dzisiejszego zalecenia pokontrolne nie zostały wdrożone.	Uwaga uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę łatwiejszego dostępu do pomocy dla młodych pszczelarzy oraz zalecenia NIK w tym zakresie, środki finansowe będą zabezpieczone w pełnej wysokości i w pierwszej kolejności dla młodych pszczelarzy, którzy nie przekroczyli 40 roku życia.

17	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Posiadanie zwierząt w obsadzie 0,3-1,5 DJP na każdy hektar UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.	Propozycja zmiany wymaganej obsady od 0,3 DJP a nie 0,5 DJP. Obsada te należy analizować dla różnego rodzaju planowanej hodowli. Dla średnich i małych gospodarstw obsada powyżej 0,5 DJP może stanowić problem dla wyżywienia zwierząt przy słabych jakościowo gruntach rolnych.	Uwaga nieuwzględniona	Dostępne publikacje dotyczące zarządzania gospodarstwem ekologicznym (w tym prowadzenia produkcji zwierzęcej w takim gospodarstwie) wskazują, że przy obsadzie zwierząt od 0,5 DJP/ha do 1,5 DJP/ha jest zabezpieczona w gospodarstwie samowystarczalność paszowo-siewkowa. Zgodnie z opinią IERiGZ minimalna obsada zwierząt na poziomie 0,5 DJP/ha UR pozwala gospodarstwu w pełni bilansowo mineralizującą się w procesie produkcji materii organicznej. Natomiast obsada na poziomie 1,5 DJP/ha pozwala potroć zasoby mineralizujące się w procesie produkcji materii organicznej w glebie i jednocześnie zachować w gospodarstwie produkcję o zrównoważonej organizacji produkcji zwierzęcej. Ponadto, wskazany przedział obsady zwierząt dotyczy tylko dodatkowej premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą, a tym samym nie warunkuje możliwości otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni TUZ i upraw paszowych.
18	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	1. Inwestycje związane z OZE wykorzystywane w cyklu produkcyjnym. Koszty zakupu i montażu: mikroinstalacji produkujących energię z wody, biogazu rolniczego lub energii wiatru (elektryczną, ciepłą lub paliwo gazowe) do 50 kW, pieców na biomasę na potrzeby prowadzonej działalności rolniczej, w tym magazynów energii - (obszar a)	Instalacje wiatrowe o mocy do 50kW są powszechnym rozwiązaniem w rolnictwie na zachodzie Europy. Profil produkcji energii elektrycznej dopasowany jest przede wszystkim do gospodarstw hodowlanych. Turbiny wiatrowe o mocy do 50 kW produkują energię elektryczną w ciągu dnia i mocy w przelocie całego roku. Energia wiatrowa jest szeroko dostępna w naszym kraju. Najkorzystniejszym obszarem jest pas odnórski oraz niżna Środkowo-półk. Dodatkowe tereny rolnicze sprzyjają korzystnym warunkom wietrznyim poprzez brak przeszkód terenowych zakłócających prądy powietrzne. Wykorzystanie energetyki wiatrowej w rolnictwie przyczyni się do zrealizowania celu szczegółowego: „przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii” oraz będzie świetną alternatywą dla elektrowni wodnych w miejscach gdzie lokalizacja nie pozwala na ich budowę.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach Planu zaproponowano wsparcie na rzecz budowy źródeł energii odnawialnej (biogazownie, małe elektrownie wodne). Budowa biogazowni czy mikroelektrowni wodnych poza produkcją energii może polegać za sobą wiele pozytywnych efektów środowiskowych i rolniczych. W przypadku biogazowni rolniczych do najważniejszych z nich możemy zaliczyć ograniczenie emisji metanu, ograniczenie emisji odorów związanych ze składowaniem i stosowaniem nawozów naturalnych, zmniejszenie zapotrzebowania na nawozy mineralne czy poprawę jakości gleb. Ponadto stosowanie pofermentu jako nawozu zwiększa zawartość materii organicznej w glebie. Działania inwestycyjne z zakresu OZE wykorzystujące do produkcji energii m. in. wiatr, są cenne do wsparcia - w innych programach współfinansowanych ze środków UE oraz środków krajowych, np. w Polityce Spójności, Programie FENiKS, Mój Prąd, Agrogenia, co powinno wzmocnić realizację ww. potrzeb na obszarach wiejskich.
19	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Rolnikom najbardziej potrzebne są wcześniejsze emerytury, które PIS zabrało od 2018r.	Rolnicy to najbardziej zapracowana grupa społeczna, pracują najwięcej godzin w roku, bez świąt i urlopów i dlatego należałoby mieć możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę. To nie żadna łaska, ale konieczność. Niech rządzący się zastanowią, bo wieł została oszukana i wybory mogą to zwerfifikować.	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wyjątkowy. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r.
20	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.6.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie	Zwiększenie limitu bydła utrzymywanego w jednym gospodarstwie do 100 szt	Gospodarstwo liczące do 100 sztuk nadal jest gospodarstwem bardzo nie wielkim. Zmniejszenie limitu tylko 50szt spowoduje że dopłaty otrzymywali będą tylko rolnicy nie utrzymujący się z hodowli a zajmujący się nią hobbystycznie	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
21	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Zwiększenie płatności JPO do 220 euro oraz przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw do 100 ha.	Płatność JPO jest podstawową i najważniejszą rekompensatą kosztów zagospodarowania oraz zmniejszenia złej sytuacji finansowej gospodarstw. Płatność redystrybucyjna powinna objąć gospodarstwa do 100 ha ponieważ to one są podstawą gospodarstw rodzinnych gdzie ziemia jest kupiona na wysokie raty i bardzo potrzebują pomocy redystrybucyjnej aby przetrwać.	Uwaga nieuwzględniona	Płatność podstawowa w ramach Planu Strategicznego jest jedną z wielu do sfinansowania z ograniczonego budżetu. Faktyczna stawka tej płatności obliczana jest jako iloraz dostępnej puli środków (po uprzednim wydzieleniu budżetów na pozostałe rodzaje płatności) oraz zatwierdzonej powierzchni do płatności. Tak stanowią przepisy unijne. Gdy powyższa stawka jest wyższa, stawka jest odpowiednio zmniejszana, a przy niższej powierzchni stawka jest odpowiednio wyższa. Ten mechanizm swojej samoregulacji gwarantuje przestrzeganie (nieprzekraczanie) koperty finansowej przeznaczanej na daną płatność oraz umożliwia pełne wykorzystanie dostępnych środków. Odnośnie płatności redystrybucyjnej - z analizy wynika, że gospodarstwa powyżej 50 ha, wraz z otrzymanymi płatnościami bezpośrednimi i ONW, uzyskują dochód parytetowy w gospodarce narodowej. Celem płatności redystrybucyjnej jest wsparcie gospodarstw uzyskujących niższe dochody, zatem stosowanie jej dla gospodarstw większych stało by w sprzeczności z ideą płatności redystrybucyjnej.
22	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.6.1. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Zwiększenie płatności ONW ze względu na słabą jakość gleb i gorsze warunki gospodarowania.	Płatność ONW powinna być zwiększona dla gospodarstw do 100 ha ze względu na utrudnione warunki gospodarowania, słabą żyzność gleb. Wysokie koszty utrzymania dużych gospodarstw rodzinnych, większe zużycie maszyn, niższe przychody, również na słabych glebach	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga dotyczy degresywności płatności ONW, która polega na procentowym zmniejszeniu płatności w zależności od wielkości obszaru. Wysokość degresywności stawek płatności ONW, musi uwzględniać realizację celów działania i jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Obowiązujące limity degresywności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiąganych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utraczone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyliczenia muszą być weryfikowalne i poliwadzone przez podmiot niezależny od władz. Potencjalne zwiększenie progów degresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania.
23	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zwiększenie płatności dla terenów objętych ochroną siedlisk przyrodniczych.	Płatności dla siedlisk przyrodniczych powinny służyć realnemu zachowaniu tych siedlisk poprzez letnie terminy koszenia. Tym samym się to terminy zbioru siana gorszej jakości co powinno być rekompensowane tą płatnością. Ponadto utrzymanie takiego zagospodarowania w sposób czynny i skutecznym chroni odpowiednie siedliska	wyjaśniono	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraczonych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnione i dostosowane w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony przedmiotów ochrony (siedliska/gatunki ptaków)
24	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Zwiększenie płatności na ochronę siedlisk	Zwiększenie płatności rekompensuje późniejsze terminy koszenia a zebrane siano jest słabszej albo żadnej wartości paszowej. Jednocześnie późniejszy termin koszenia w sposób czynny i realny chroni siedliska przyrodnicze. Pozostawienie fragmenty niekoszone są również ostoją dla wielu gatunków zwierząt	wyjaśniono	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraczonych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnione i dostosowane w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony przedmiotów ochrony (siedliska/gatunki ptaków)
25	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.6.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (instrumenty finansowe) – w gospodarstwie	Wnoszę o możliwość wykorzystania czasowo ziemi rolnej klas od III wwyż na możliwość usytuowania farm fotowoltaicznych bez procedur biurowatycznych np. odróżnienie, zmian w palnie zagospodarowania itp.	W ocenie wielu rolników należy umożliwić rolnikowi który posiada słabszą ziemię na czasowe np. 20 letnie wydzierżawienie swojej ziemi pod farmy fotowoltaiczne.	wyjaśniono	Zagadnienia, których dotyczy uwaga wykraczają poza zakres uregulowań zawartych w Planie strategicznym WPR.
26	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Dobrostan kur brojlerow - 0,17 zł. Dopłaty do kilograma sprzedanego mięsa.	0,17 zł dopłaty do kurczaka jest to zbyt mała kwota. Dla rodzinnego gospodarstwa posiadającego w sumie jeden kurk na 22 000 szt. Takie dopłaty to zaledwie 20 tys na rok. Wszystkie koszty produkcji poszły w górę, zatrudnienie pracownika na chwilę obecną wiąże się z dużymi kosztami co miesiąc. Na chwilę obecną produkcja staje się nieopłacalna. Co na powieździć człowiek który przejął gospodarstwo po rodzicach mieszka na tej samej działce i musi pracować ciężko dzień/ noc bo na pracownika zwyczajnie go nie stać. Proponuję ustalić stawkę za kg sprzedanego mięsa tak jak w innych krajach UE.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt mogą obejmować jedynie dodatkowe koszty i utraczone dochody wynikające z podjętych zobowiązań dobrostanowych. Dodatkowo kalkulacja płatności musi zostać przygotowana przez podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt takim podmiotem jest Instytut Zootechniki i Purb, który dokonał kalkulacji płatności dobrostanowych, z których wynika wysokość stawki płatności za kilogram brojlera. Ponadto, zgodnie z przepisami unijnymi w przypadku ekoschematów – płatność nie może być płacona za kg sprzedanego mięsa ale do DJP (duża jednostka przeliczeniowa inwentarza). ☹️

27	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	W zakresie grup producentów - wymóg zatrudnienia dwóch osób nie powinien być wymogiem. Generuje bowiem koszty nie do odliczenia przez grupę. Powinno się dopuścić wspólne działanie wielu grup w ramach zrzeszeń lub spółek z 100% udziałem grup producentów.	W ramach Infrastruktura na obszarach wiejskich wnioskuję dodanie CS 8 P 3. Poprawa jakości infrastruktury drogowej.	Uwaga uwzględniona	Kwestia zatrudnienia przez GPR jest związana wyłącznie z kryteriami wyboru, nie jest obowiązkiem dla beneficjentów, tylko ich wyborem, jeśli decydują się oni na zatrudnienie pracowników. Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, KPS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na dwóch ściśle określonych dziedzinach, tj. na środowisku i klimacie (głównie retencjonowanie wody) oraz smart Villages. Allokacja II filara, z uwzględnieniem współfinansowania krajowego to 7 799 mln euro. Przy ograniczonym w nowej perspektywie budżecie WPR, szczególnie w ramach II filaru, środki alokowane na realizację inwestycji z zakresu rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 są daleko niewystarczające w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb. Wobec powyższego zaproponowano wyłącznie dwa obszary wsparcia (obszar A Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków i obszar B Inteligentna wieś).
28	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 10 (przekrojowego). Modernizacja sektora poprzez wsparcie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacja w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania	Kod interwencji I 14.1.Nazwa interwencji Stawki za dodatkowe elementy szkolenia - należy dodać że jest to maksymalna kwota. Doświadczanie zawodowe rolników Lp. Element szkolenia Jednostka miary Stawka [PLN] 1 Nocleg osobodzień - 250 2 wyżywienie* osobodzień -150 ekspert zewnętrzny (prelegent) Wykreślenie pozycji egzaminu Stawki za osobogodzinę Lp. Typ szkolenia Jednostka miary Stawka [PLN] 1 2 stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) 3 grupa do 15 osób osobogodzina 110 308 2 4 stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 4 do 6 godzin w jednym dniu) 5 grupa do 30 osób osobogodzina 90 6 7 stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 3 godzin w jednym dniu) 8 grupa do 15 osób osobogodzina 170 4 9 stacjonarne o charakterze wykładowym (szkolenie o czasie trwania od 3 godzin w jednym dniu) 10 grupa do 30 osób osobogodzina 140 5 11 warsztat (o czasie trwania do 3 godzin w jednym dniu) 12 grupa do 15 osób osobogodzina 190 6 13 wizyta w gospodarstwie/obiekcie demonstracyjnym/pokazowym (o czasie trwania do 4 godzin w jednym dniu) 14 grupa do 15 osób osobogodzina 200 * Urealnienie stawek w celu efektywnego wydatkowania środków - informacja załączniku Przyjęta stawka dla wykładowcy powinna obejmować przygotowanie prezentacji i udostępnienie materiałów dla uczestników. <u>Rezerwa stawki na opracowanie programu szkolenia.</u>	Kwota niedługie obniżenie do 250 zł - stawka pozwala na swobodne zakwaterowanie w pokojach jednoosobowych ze śniadaniem w obiektach 4 gwiazdkowych (taki poziom zakwaterowania nie jest potrzebny na tego rodzaju szkoleniach) kwota wyżywienia powinna zostać podniesiona do 150 zł - stawka 100 zł może nie zapewnić możliwości zagwarantowania uczestnikowi szkolenia śniadania + obiad - kolacja - w chwili obecnej ceny za te usługi wynoszą około 30+50+30 zł nie licząc serwisów kawowych Stawki za osobogodzinę są przeszacowane i powodują nieefektywne wydanie środków finansowych Kalkulacja kosztów szkolenia w załączniku	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga została przekazana do IERIGZ PIB w celu analizy i weryfikacji na potrzeby opracowania trzeciej wersji PS WPR.
29	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.2. Kompleksowe doradztwo rolnicze	Zmniejszenie liczby usług doradczych o 25%.	Liczba odbiorców usług jest wydajnie szacowana w odniesieniu do potrzeb. Duża część gospodarstw skorzysta z usług w ramach PROW 2014-2020. Ponadto część rolników korzystających z usług doradczych się powieła i dane gospodarstwa uczestniczyły w tym działaniu już od PROW 2007-2013. Prowadzenie programów doradczych ciągle w tej samej grupie gospodarstw jest mało efektywne. Dobrym kierunkiem są usługi doradcze w raz z wyjazdem do innych rolników i zakładów produkcyjnych. - Działanie powinno być skierowane do rolników, którzy wprowadzają faktyczne zmiany w gospodarstwie. Budowa obory, małe przetrzostwo.	Wyjaśniono	Liczba wykazana w PS WPR dotyczy liczby usług doradczych. Ze względu na to, że program doradczy będzie obejmował co najmniej dwie usługi, liczba odbiorców usług będzie niższa. W ramach programów doradczych zaplanowano różne formy doradczyc, a usługi będą dostępne dla rolników w zależności od ich potrzeb.
30	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Rolnikom najbardziej potrzebne są wcześniejsze emerytury	Praca na roli to najcięższy kawałek chleba, praca wyczerpująca, ponad siły i 7 dni w tygodniu. Tylko to przekona wieś, aby ponownie zgłoszono na PS	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygasający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r. Obecnie nie przewiduje się podjęcia działań, które miałyby zapoczątkować inicjatywę legislacyjną mającą na celu przywrócenie możliwości nabywania prawa do emerytury rolniczej w wieku niższym niż wiek emerytalny.
31	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Zwiększenie płatności IPO do 230 euro	Płatność IPO jest podstawową rekompensatą za środki produkcji. Rolnicy do 100 ha spłacają ogromne raty za zakup ziemi i maszyn i nie są w stanie utrzymać gospodarstw. Ponadto Polska miała dążyć do zrównania dopłat bezpośrednich w całej UE.	Wyjaśniono	Średnia płatność na hektar, podawana w dyskusji na temat wyrównania płatności na poziomie UE, obliczana jest jako iloraz koperty płatności bezpośrednich oraz powierzchni wspieranych użytków rolnych. Nie należy jej utożsamiać z płatnością IPO. Płatność podstawowa w ramach Planu Strategicznego jest jedną z wielu do sfinansowania z ograniczonego budżetu.
32	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw do 100ha.	Gospodarstwa do 100 ha to powiększone gospodarstwa rodzinne. Powiększone kosztem ogromnych rat na zakup ziemi i maszyn rolniczych. Zmniejszenie wsparcia dla tych gospodarstw spowoduje trudność w utrzymaniu i pokryciu kosztów produkcji i zobowiązań finansowych.	Uwaga nieuwzględniona	Z analizy wynika, że gospodarstwa powyżej 50 ha, wraz z otrzymanymi płatnościami bezpośrednimi i ONW, uzyskują dochód powyżejowy w gospodarce narodowej. Celem płatności redystrybucyjnej jest wsparcie gospodarstw uzyskujących niższe dochody, zatem stosowanie jej dla gospodarstw większych stało by w sprzeczności z ideą płatności redystrybucyjnej.
33	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zwiększenie płatności do 400 euro.	Ochrona siedlisk przyrodniczych choć w bardzo dużym stopniu przyczynia się do ochrony wielu gatunków roślin i zwierząt to jest deficytowa dla rolnika. Terminy zabiegów agrotechnicznych, niskie a czasami żadne ceny sprzedaży surowca, siano, powodują iż rolnik powinien otrzymać realną rekompensatę za utracone przychody. Jeśli porównamy to gruntów zagospodarowanych intensywnie mamy tu kilkakrotnie niższy przychód rolnika. Należy zauważyć że praktykując ten sposób użytkowania chroni się rośliny i zwierzęta, np. w miejscach nie koszonych chowa się wiele zwierząt które byłyby zabite przez maszyny.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnienie i dostosowanie w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony przedmiotów ochrony (siedliska/gatunki roślin). Wskazano, że w tym celu należy wypracować odpowiednie warunki użytkowania, w tym m.in. opóźnienie i dostosowanie w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony przedmiotów ochrony (siedliska/gatunki roślin).
34	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Zwiększenie płatności do 400 euro.	Ochrona siedlisk przyrodniczych choć w bardzo dużym stopniu przyczynia się do ochrony wielu gatunków roślin i zwierząt to jest deficytowa dla rolnika. Terminy zabiegów agrotechnicznych, niskie a czasami żadne ceny sprzedaży surowca, siano, powodują iż rolnik powinien otrzymać realną rekompensatę za utracone przychody. Jeśli porównamy to gruntów zagospodarowanych intensywnie mamy tu kilkakrotnie niższy przychód rolnika. Należy zauważyć że praktykując ten sposób użytkowania chroni się rośliny i zwierzęta, np. w miejscach nie koszonych chowa się wiele zwierząt które byłyby zabite przez maszyny.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnienie i dostosowanie w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony przedmiotów ochrony (siedliska/gatunki roślin).
35	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Przyznanie płatności ONW bei degressywności do 50ha, a następnie z degressywnością powyżej 50ha oraz zwiększenie kwoty płatności ONW.	Płatność ONW jest rekompensatą dla rolnika za trudne warunki gospodarowania są to też słabe pod względem żyzności gleby na których planowana jest znacząco mniejsze niż na terenach o korzystnych warunkach gospodarowania. Bo jak tu porównać wydajność planowania terenów 2 z czy 3 klasą żyzności gleb do terenów z przeważającą 5 klasą żyzności gleb. Jest to przepaść pod względem wydajności pól.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Obowiązujące limity degressywności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów I grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiągniętych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Państwa członkowskie mogą przynajmniej płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraconych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru i przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyliczenia muszą być wykonalne i powiądzone przez podmiot niezależny od władz. Potencjalne zwiększenie progów degressywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania.

36	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Zwiększenie płatności do ekologicznych upraw polowych do kwoty 1500 zł na 1 ha.	Uprawa ekologiczna wymaga znacząco większych nakładów pracy, kosztów kilkukrotnych zabiegów uprawowych gleby bez których nie sposób uzyskać choćby niewielkiej wydajności produkcji bez użycia środków ochrony roślin, herbicydów i środków wspomagających wzrost, nawozów sztucznych. Z kolei przy tak małej wydajności produkcji, uzyskiwane ceny ze sprzedaży towarów nie są aż tak wysokie żeby rekompensowały koszty produkcji.	Wyjaśniono	W ramach ekoschematu Rolnictwo ekologiczne stawki płatności zostały wyliczone na podstawie aktualnych danych ekonomicznych. Wysokość szacowanych stawek płatności stanowią rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z prowadzeniem produkcji metodami ekologicznymi. Trudno jest ocenić jakie uprawy polowe miał na myśli zgłaszający uwagę, co ma wpływ na to do jakiej grupy upraw może zostać zaliczona dana uprawa. W ramach ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne będzie dostępne dla rolników wsparcie do powierzchni różnych grup upraw tj.: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownictwo ekstensywne, paszowe oraz TUZ. Stawki płatności w zależności od grupy upraw i zakresu konwersji/po konwersji wynoszą od 551 zł/ha do 3 056 zł/ha, w tym uprawy rolnicze od 1 503 zł/ha do 1 629 zł/ha oraz uprawy paszowe od 1 473 zł/ha do 1 607 zł/ha. Stawki płatności proponowane od 2023 r. są wyższe średnio o 29% w porównaniu do stawek z 2021 r. (i średnio o 75% względem stawek z 2015 r.).
37	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zwiększenie płatności do 450 euro do 1 ha.	Ochrona siedlisk w bardzo dużym stopniu przyczynia się do ochrony gatunków roślin i zwierząt ale jest deficytowa dla rolnika. Terminy zabiegów agrotechnicznych, niskie a czasami żadne ceny sprzedaży surowca, siano, powodują iż rolnik powinien otrzymać realną rekompensatę za utracone przychody. Jeśli porównamy to grunty zagospodarowane intensywnie mamy tu kilkukrotnie zaniżony przychód rolnika. Należy zauważyć że praktykując ten sposób użytkowania chroni się rośliny i zwierzęta, np. z obserwacji terenowych wynika iż w miejscach nie koszonych chowa się wiele zwierząt które byłyby zabite przez maszyny.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnienie i dostosowanie w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony siedlisk/gatunków ptaków.
38	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000	Zwiększenie płatności do 450 euro do 1 ha.	Ochrona siedlisk przyrodniczych w bardzo dużym stopniu przyczynia się do ochrony wielu gatunków roślin i zwierząt ale jest deficytowa dla rolnika. Terminy zabiegów agrotechnicznych, niskie a czasami żadne ceny sprzedaży surowca, siano, powodują iż rolnik powinien otrzymać realną rekompensatę za utracone przychody. Jeśli porównamy to grunty zagospodarowane intensywnie mamy tu kilkukrotnie zaniżony przychód rolnika. Należy zauważyć że praktykując ten sposób użytkowania chroni się rośliny i zwierzęta, a z obserwacji terenowych wynika iż w miejscach nie koszonych chowa się wiele zwierząt które byłyby zabite przez maszyny.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Co do zasady, idea tego typu dobrowolnych i prośrodowiskowych interwencji jest ekstensyfikacja użytkowania, w tym m.in. opóźnienie i dostosowanie w czasie terminy koszenia/wypasu TUZ dla ochrony siedliska/gatunków ptaków.
39	IST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	wsparcie finansowe inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej	większe wsparcie finansowe dla rozwoju obszarów wiejskich co przyczyni się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. Większe wykorzystywanie wiedzy i doświadczenia samorządów, które są kompetentne do kierowania rozwojem regionalnym, są zorientowane jakie inwestycje w danym okresie i regionie są najbardziej potrzebne	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
40	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Potrzeby na terenie Gminy Rokietnica: - Poprawa systemu infrastruktury drogowej oraz ścieżek rowerowych. - Rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej (oczyszczalnia ścieków, ujęcia wody). - Projekt parasolowy dotyczący odnawialnych źródeł energii.	- Na terenie Gminy Rokietnica wciąż jest niewystarczająca ilość dróg utwardzonych/wyremontowanych. Zbyt mało km ścieżek rowerowych w szczególności brakuje połączeń pomiędzy nimi. - W związku z napływem mieszkańców istnieje potrzeba rozbudowy oczyszczalni ścieków oraz ujęć wody. - Bardzo duże zainteresowanie mieszkańców dotyczące dofinansowań do odnawialnych źródeł energii.	Uwaga częściowo uwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
41	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.5. Instrumenty finansowe	Dużym kłopotem zarówno dla młodych i doświadczonych rolników jest dostęp do kapitału i ziemi a szczególnie dostęp do szczególnie cennej formy finansowania. Obecnie KWOR posiada w ofercie wsparcie finansowe w postaci rozłożenia należności za zakup ziemi na raty ale nie stosuje tego wogóle???	Pytanie dlaczego taka forma wsparcia nie może zostać wdrożona we wszystkich oddziałach KWOR a nie tylko według uznania poszczególnego oddziału i to w dodatku w ilościach śladowych w porównaniu do możliwości. To zdecydowanie poprawiłoby rentowność rolników oraz efektywność KWORa.	Wyjaśniono	Zakres uwagi nie dotyczy założeń zawartych w Planie strategicznym. Zaprojektowany instrument finansowy w PS WPR nie jest instrumentem obsługiwany przez KWOR. W PS WPR przewidziano wsparcie na zakup ziemi, w dalszaniu: Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększających konkurencyjność (instrumenty finansowe). Młody rolnik 100% kredytu gwarantowanego środkami PS WPR będzie mógł przeznaczyć na zakup ziemi oraz uzyskać 100% dotacji na spłatę odsetek.
42	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Renty strukturalne lub inna forma wsparcia na okres przejściowy lub dowolny dla rolników przekazujących gospodarstwa rolne wstępnym pokoleniom lub innym rolnikom	Renta strukturalna lub emerytura albo wsparcie finansowe na dłuższy okres czasu np. do okresu uzyskania wieku emerytalnego lub znalezienia zatrudnienia poza rolnictwem	Uwaga nieuwzględniona	Brak w katalogu interwencji opisanych w rozporządzeniu UE w sprawie Planów Strategicznych wsparcia w formie rent strukturalnych.
43	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Dotychczas mali rolnicy przekazujący gospodarstwa rolne młodym rolnikom mogli liczyć na wypłatę dopłat bezpośrednich (i innych dopłat) przez pozostały okres finansowania przeznaczony dla dopłat bezpośrednich. Obecnie taka forma wsparcia powinna zostać rozszerzona na wszystkie gospodarstwa nie tylko małe i obejmować wszystkie należne dopłaty nie tylko płatność bezpośrednią. Takie rozwiązanie przyspieszyłoby powiększanie gospodarstw rolnych oraz scalanie gruntów w większe gospodarstwa.	Takie rozwiązanie przyspieszyłoby powiększanie gospodarstw rolnych oraz scalanie gruntów w większe gospodarstwa. Stanowiłoby dodatkową zachętę innych rolników do powiększania gospodarstw.	Uwaga nieuwzględniona	Doświadczenia z okresu 2014-2020 wskazują na bardzo małe zainteresowanie taką formą pomocy. Ponadto rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarantacji (EFRRO) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, nie przewiduje takiego zakresu wsparcia.
44	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.3. Doskonalenie zawodowe kadr doradczych	Usunięcie interwencji - mentoringu;	Interwencja nie ma praktycznego zastosowania w pracy doradczej. Z przedstawionych założeń w dokumencie wynika że rolę mentorów będzie sprawował współpracownik z dłuższym stażem pracy lub osoba przeszkolona z danej firmy. W przypadku WODR sytuacja będzie wyglądała tak, że kierownik zespołu doradczego będzie sprawował opiekę nad młodym "nowym" pracownikiem i przejął w całości de facto to co wynika z podstawowych obowiązków pracodawcy i przełożonego. Interwencja nie powinna zastępować podstawowych obowiązków pracodawcy. Szczególnie jeżeli chce zapewnić skuteczną budowanie zespołu. Problem jaki powinien zostać rozwiązany w obszarze młodych pracowników jest to wdrożenie do zawodu i budowa ścieżki zawodowego rozwoju oparta o szkolenia i wzrost wynagrodzeń. Młodym doradcom powinno zapewnić się wiedzę, której nie zdobyli na studiach a wiąże się z pracą doradcy. Szkolenia miękkie z zakresu pracy z rolnikiem, szkolenia z zakresu zadań wykonywanych przez TZD. (wypełnianie wniosków bezpośrednich, opracowanie planów nawozowych, wnioski suszowe, wnioski o wapnowanie, wymagania stawiane dla gospodarstw rolnych, itp) Z posiadanych informacji wynika że młode osoby rezygnują z pracy w doradztwie ze względu na słabe wynagrodzenia oraz "rzucenie na głęboką wodę" bez jakiegokolwiek przygotowania i wsparcia w działaniu po pojawieniu się problemu. Należy zwrócić uwagę że każdy pracownik doradztwa może uzyskać wsparcie (w ODR od specjalistów w Centrali ODR oraz od Pracowników CDR - obowiązek wynikający z ustawy) od CDR - jest jednostką ustawowo do tego powołaną.	Uwaga nieuwzględniona	Na etapie przygotowywania PS WPR stwierdzono potrzebę wprowadzenia tej formy doskonalenia zawodowego dla młodych doradców.
45	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Zmiana dotycząca zachowania zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie. Strona 211 dokumentu. Pomimo zapewnienia przez Pana Ministra MRiRW plan strategiczny miał zawierać dopłaty do ogierów dotychczas w rasie wielkopolskiej. W planie tym pominięto te deklaracje. Chcę dodać iż na całą Polskę mamy ok 25 ogierów, mogących kryć klacze programowe. Jest to tragedia która doprowadzi do absolutnego wyginięcia tejsze rasy koni w naszym kraju. Panie Ministrze!!! Proszę wesprzeć tych ostatnich hodowców koni wielkopolskich, by zachęcić do dalszego rozwoju w tej rasie a nie jej wyginięcia. Proponuję kwotę 3000zł dopłaty do każdego ogiera dotychczasowego. Sprawa jest bardzo poważna, proszę tego nie bagatelizować i podejść do tematu na poważnie. Fascynat rasy wielkopolskiej.	Rasa koni wielkopolskich to chłuba dla naszego kraju	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samici i samowce).
46	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dopłata do ogierów ras zachowawczych koni wielkopolskich biorących udział w programie ochrony zasobów genetycznych z programu PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy wielkopolskiej, jest to dalece niewystarczające i może prowadzić do załamania genetycznej różnorodności oraz doprowadzić do wyginięcia rasy z powodu choroby genetycznych.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samici i samowce).
47	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dopłata do ogierów ras zachowawczych koni wielkopolskich biorących udział w programie ochrony zasobów genetycznych na kolejne lata z programu PROW.	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy Wielkopolskiej. W porównaniu z innymi rasami jest to tragiczna sytuacja! Zgodnie z ustnymi obietnicami Ministerstwa Rolnictwa należy dotować te wyjątkowe, cenne ogiery! Proszę także o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tych ogierów.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samici i samowce).
48	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dopłata do ogierów ras zachowawczych koni Wielkopolskich biorących udział w Programie Ochrony Zasobów Genetycznych na kolejne lata z programu PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy Wielkopolskiej. W porównaniu z innymi rasami jest to tragiczna sytuacja. Zgodnie z ustnymi obietnicami Ministerstwa Rolnictwa należy dotować i jakże cenne ogiery. Proszę także o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tychże ogierów.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samici i samowce).
49	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dopłata do ogierów ras zachowawczych koni wielkopolskich biorących udział w programie ochrony zasobów genetycznych na kolejne lata z programu PROW	W całej Polsce jest niespełna 25 ogierów rasy wielkopolskiej które spełniają wymagania ochrony zasobów tej rasy. W porównaniu do innych ras jest to tragiczne. Nie możemy pozwolić aby ta rasa przestała istnieć, a wszystko mierząc w tym kierunku patrzeć na poczynania Ministerstwa rolnictwa. Uwważam iż należy dotować te wyjątkowe i cenne ogiery. Proszę o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tych ogierów. Proszę o przemyślenie tego co napisałam i podjęcie słusznej decyzji.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samici i samowce).

50	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów ras zachowawczych koni rasy wielkopolskiej biorących udział programie ochrony zasobów genetycznych na kolejne lata z programu PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy wielkopolskiej jest to w porównaniu z innymi rasami jest to tragiczna informacja. Zgodnie z ustnymi obietnicami ministerstwa rolnictwa należy dotować te wyjątkowe i jake cenne ogiery. Proszę także o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tych ze ogierow.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
51	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów ras zachowawczych ras wielkopolskich biorących udział w programie PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy Wielkopolskich. W porównaniu z innymi rasami jest to tragiczna sytuacja zgodnie z ustnymi obietnicami ministerstwa rolnictwa należy dotować te wyjątkowe i jake cenne ogiery. Proszę także o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tych ogierow.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
52	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów ras zachowawczych koni wielkopolskich biorących udział w programie ochrony zasobów genetycznych na kolejne lata z programu PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy Wlkp. w porównaniu z innymi rasami jest to tragiczna sytuacja. Zgodnie z ustnymi obietnicami Ministerstwa Rolnictwa należy dotować te wyjątkowe i jake cenne ogiery. Proszę także o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tych ze ogierow.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
53	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów Ras zachowawczych koni wielkopolskich biorących udział w programie Ochrony Zasobów Genetycznych na kolejne lata z programu PROW	Z uwagi na bardzo małą ilość ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy wielkopolskiej, proszę o dotowanie tej wyjątkowej i cennej rasy. W związku z powyższym proszę o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tychze ogierow	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
54	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów Ras Zachowawczych koni Wielkopolskich biorących udział w programie Ochrony Zasobów Genetycznych na kolejne lata z programu PROW	W całej Polsce mamy niespełna 25 ogierów spełniających wymagania ochrony zasobów rasy Wielkopolskiej. W porównaniu do innych ras jest to stanowczo mała ilość. W związku z powyższym należy dotować te wyjątkowe i cenne ogiery. Proszę o wsparcie organizacji zakładów treningowych dla tychze ogierow	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
55	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dotacja do ogierów wielkopolskich z listy zagrożonych zasobów genetycznych koni rasy wielkopolskich	W Polsce mamy niespełna 20 ogierów wielkopolskich. Czystych i rodowodowo szlachejnych do krycia klaczy programowych wielkopolskich programowych. Pragnę dodać ze wiek tych ogierow przekracza 20 lat. W innych rasach co roku wieksza liczba nie 20 otrzymuje licencje na krycie. Stanowczo apeluję do pana Ministra i Ministerstwa Rolnictwa o przyjrzenie się temu problemowi. Oraz wsparcie finansowe postaci dotacji do każdego „żywego ogiera wielkopolskiego. Za chwile ta rasa wyginie!!! Proponuję dotację w wysokości 2,5do 3 tys. Złoty.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla koni wielkopolskich (samci i samców).
56	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Zakres terytorialny - dopisanie SKR oraz RSP	widoczne jest, aby wspierać obszary zdegradowane również, gdzie była intensyfikacja działań wykonywanych przez pracowników SKR oraz RSP	Uwaga nieuwzględniona	Obszary po PGR borykają się z szeregiem problemów społecznych, w tym z niską aktywnością społeczną mieszkańców i poziomem przedsiębiorczości - interwencja LEADER na odpowiednie narzędzia które mogą być wykorzystane do odpowiedzi na te problemy. Brak takich informacji w odniesieniu do obszarów na których działają SKR i RSP.
57	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji: Rodzaj interwencji dopisanie SKR oraz RSP	są obszary na których występują negatywne skutki, gdzie funkcjonowały SKR oraz RSP	Uwaga nieuwzględniona	Obszary po PGR borykają się z szeregiem problemów społecznych, w tym z niską aktywnością społeczną mieszkańców i poziomem przedsiębiorczości - interwencja LEADER na odpowiednie narzędzia które mogą być wykorzystane do odpowiedzi na te problemy. Brak takich informacji w odniesieniu do obszarów na których działają SKR i RSP.
58	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	w pozycji celu szczegółowego w wierszu dotyczącym Smart Villages wykreślić słowo "na utworzenie której LGD udzielił wsparcia"	Aktualnie jesteśmy po rozmowach z przedstawicielami gmin na obszarze których planowane jest opracowanie koncepcji Smart Villages i deklaruję Oni, że nie potrzebują wsparcia finansowego na to zadanie.	Uwaga nieuwzględniona	Celem Smart Village jest wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopulacji, niestabilnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub przedsiębiorczości - interwencja LEADER na odpowiednie narzędzia które mogą być wykorzystane do odpowiedzi na te problemy. Brak takich informacji w odniesieniu do obszarów na których działają SKR i RSP.
59	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji cel szczegółowy w wierszu dotyczącym dedykowane dla rolników ... dopisanie słów: SKR i RSP	Obserwujemy konieczność wsparcia obszarów po PGR oraz SKR i RSP	Uwaga nieuwzględniona	Obszary po PGR borykają się z szeregiem problemów społecznych, w tym z niską aktywnością społeczną mieszkańców i poziomem przedsiębiorczości - interwencja LEADER na odpowiednie narzędzia które mogą być wykorzystane do odpowiedzi na te problemy. Brak takich informacji w odniesieniu do obszarów na których działają SKR i RSP.
60	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji opis warunków kwalifikowalności w wierszu dotyczącym EFMRA wykreślić słowo "nie uczestniczy w procesie"	Aktualnie wdrażamy LSR z udziałem środków z 4 funduszy i beneficjenci jak i członkowie podkreślają, "że jest to w pełni funkcjonalne, dopełniające, aktywizujące wdrażanie LSR w odróżnieniu od wdrażania LSR w latach 2007-2013, kiedy posiadaliśmy środki z jednego funduszu"	Uwaga nieuwzględniona	W związku ze zmianą ustawy o RLKS - fundusz EFMRA nie będzie dostępny w ramach wielofunduszy LSR. W ramach funduszu możliwe będzie wsparcie monofunduszy RLRS.
61	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji opis warunków kwalifikowalności w wierszu dotyczącym ludzi młodych zmienić wartość 25 na 30	Wskazane jest, aby pracujące osoby w organach posiadały chociaż odrobnie doświadczenia w życiu zawodowym a uwazamy, że takie nabędzie się po 2-3 latach pracy zawodowej, że np. byłaby to osoba po skończeniu szkoły wyższej) to trudno będzie znaleźć do 25 roku życia.	Uwaga nieuwzględniona	Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbieżne z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.
62	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji Forma i wysokość wsparcia w wierszu dotyczącym intensywności wsparcia dla operacji obejmujących inwestycje produkcyjne dopisanie 100% dla podmiotów podejmujących działalność gospodarczą oraz 75% w przypadku operacji przewidujących zakup środka trwałego	Aktualnie premie zabezpieczają 100% kosztów na rozpoczęcie działalności i wskazane, aby tak pozostało; zakup środka trwałego w działaniu skrócenia funkcjonowania zymnolowego dotyczy osób, które dopiero wdrażają się w tą działalność gospodarczą i według naszej wiedzy nie posiadają zbyt wiele własnych środków finansowych na wkład 50%	Uwaga nieuwzględniona	Ograniczony budżet interwencji wymusi wprowadzenie ograniczenia co do kwoty wsparcia na działalność pozarolniczą. Należy jednak podkreślić dotychczasową intensywność wsparcia dla przedsiębiorców.
63	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W pozycji. Opisać w jaki sposób ... doprecyzowanie zapisu dotyczącego udziału ludzi młodych we wdrażaniu i zarządzaniu strategią poprzez ich członkostwo we wszystkich organach LGD poprzez dopisanie słów "od statutowego terminu wyboru nowych władz..."	LGD jako Stowarzyszenia funkcjonują i posiadają statutowe organy i trudno wyjaśnić zmiany członków w okresie trwania organów, a zaproponować udział w organach w dniu wyboru nowych władz jest mniej dotkliwym (przyjmujemy, że LGD jest niezależnym stowarzyszeniem i trudno niektórym członkom zaakceptować sztuczne zmiany udziału np. ludzi młodych)	Uwaga uwzględniona	Stowarzyszenia, w tym LGD, są niezależnymi osobami prawnymi, w związku z tym nie należy im w zakresie stanowienia własnych organów narzucać nic odgórnie. W związku z małą aktywnością osób młodych przeliczając się na brak silnego związku z obszarami większymi niezbędne jest zwiększanie aktywności społecznej młodych poprzez włączenie młodzieży w życie publiczne, z uwzględnieniem procesu podejmowania decyzji. Dlatego rekomenduje się LGD włączyć ich także do swoich struktur, jednak z poszanowaniem praw stowarzyszeń. Dlatego w dokumencie nie wskazuje się sposobu, ani metody osiągnięcia tego celu.
64	IST	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.1. Przegląd interwencji, które przyczyniły się do zapewnienia spójnego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ryzykiem finansowym, nie przewidziano wspierania inwestycji w podstawową infrastrukturę, zwłaszcza w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych oraz gospodarki wodno-ściekowej	W projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej - dokumentu, który będzie wyznaczał główne cele i kierunki rozwoju obszarów wiejskich w przeszłej perspektywie finansowej, nie przewidziano wspierania inwestycji w podstawową infrastrukturę, zwłaszcza w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych oraz gospodarki wodno-ściekowej	Wspieranie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich inwestycji o kluczowym znaczeniu dla rozwoju obszarów wiejskich będzie w najbliższej perspektywie niemożliwe. Powyższe może oddać się niekorzystnie na rozwój gmin i powiatów, które w okresie programowania 2014 - 2020 miały możliwość aplikowania o środki m.in. na operacje w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych. Dostęp do innych źródeł finansowania inwestycji planowanych na terenach typowo rolniczych lub służących rozwojowi obszarów wiejskich jest ograniczony z uwagi na priorytetowo traktowane obszary przeznaczane na tworzenie terenów inwestycyjnych służących rozwojowi przedsiębiorczości. Niezbędne jest ukierunkowane wsparcie w rozwój podstawowej infrastruktury na obszarach wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.	Uwaga częściowo uwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdągnięcia wymagań potrzeby dotyczące poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzebne ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
65	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących działalność w ramach działalności gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności jednostopowej Ekoschematy / 4.13-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 4.17. Dobrostan zwierząt	14.8 Ekoschemat - uproszczone systemy uprawy - Ekoschemat obejmuje uprawę zerową	Uprawa zerowa cechuje się najwyższym stopniem zachowania naturalnych właściwości gleby jak. np. zasobność w materię organiczną, retencja wody i wiele innych. W uprawie zerowej gleba jest stale chroniona przez okrywę roślinną i/lub jej resztki co wydatnie zapobiega erozji wodnej i wietrznej. Maszyny w uprawie zerowej cechują się najwyższym zapotrzebowaniem na moc a co za tym idzie, dużo niższą emisją CO2 w procesie produkcji. Dla przykładu - siewniki "lekarskie" dedykowane do uprawy zeroowej mają aż połowę niższe zapotrzebowanie na moc traktora niż siewniki typu strip-till. Również w przypadku dużej ilości resztek pożniwowych nie wymagają żadnego dodatkowego przygotowania więc taki system cechuje się najwyższym stopniem ograniczenia wjazdów w pole. Nie tylko emisja CO2 jest tutaj zdecydowanie niższa ale użycie mniejszych a co za tym idzie lżejszych traktorów ogranicza nadmierne zagęszczenie w szczególności na głębokości która jest poza zasięgiem narzędzi służących do jej ewentualnego spulchnienia w przypadku wystąpienia problemu. Gospodarstwa pracujące w systemie uprawy zerowej charakteryzują się bogatszym plodzinami i większą obfalością o kondycję gleby. ☺	Uwaga uwzględniona	Oceniając potencjalne korzyści (wspomniane w postulacie), zagrożenia dla środowiska (wynikające ze stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowania gruntu pod zasiew roślin) jak również cele stawiane przez PZL (dot. zmniejszenia zużycia pestycydów) zdecydowano o włączeniu w upraw zerowych z możliwości objęcia wsparciem w ramach ekoschematu.
66	IST	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na Zagospodarowanie terenu pod ogólnodostępne miejsca turystyczno - rekreacyjne	Na terenach wiejskich są obszary publiczne zaniedbane, które wymagają rewitalizacji. Mimo ogromnych potrzeb i zaangażowania mieszkańców brakuje form wsparcia dostępnego na obszarach publicznych lub procent wspierania ich przy niskim i nieoptymalnym. Dostępne formy wsparcia choćby z UMWW "Przełajskie Wielkopolskie Wios" są niewystarczające i powodują, że wiele muszę czekać latami na dotację, gdyż są zmarnowane rywalizację o zagospodarowanie przestrzeni z całym powiatem/żupem a do tego tylko 3 sektora z danej gminy mogą rocznie ubiegać się o wsparcie angażując - nie tylko własne środki, ale również sztab mieszkańców pracujących społecznie na rzecz projektu. Jest to niejednokrotnie powodem spowolnienia rozwoju wsi pod kątem wykorzystania drzemającego potencjału obszaru ogólnodostępnego. Chodzi np. o dotacje na małe projekty związane z tworzeniem parku kieszonkowego czy zagospodarowaniem przestrzeni publicznej pod muszle koncertową z ławkami wykorzystywaną pod lokale imprezy wiejskie. Kiedy miasta rewitalizują swoje tereny, wiele pozostają na uboju ze względu na ograniczone możliwości wsparcia a jak wiadomo wieś to nie tylko rolnictwo. Mieszkańcy wsi również oczekują terenów rekreacyjnych, w których będą mogli wypocząć i spędzić miło czas.	Uwaga uwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdągnięcia wymagań potrzeby dotyczące poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzebne ta nie zostanie zaspokojona w pełni.

67	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Witam, Niestety w formularz jest napisany błąd wielokrotnego wyboru punktów. Sektor pszczałarski ma uwagi do interwencji sektorowych w sektorze pszczałarskim, które są opisane w kilku miejscach. W związku z powyższym przesyłamy ogólną uwagę mając nadzieję na całkowitą zmianę zapisanych propozycji w sektorze pszczałarskim.	Propozycja zmian znajduje się w załączniku	Uwaga częściowo uwzględniona	Celem interwencji w sektorze pszczałarskim określonych w przepisach art. 6 rozporządzenia o Planach Strategicznych jest zwiększenie zaangażowania na rynek konkurencyjności, w tym większe skierowanie na badania naukowe, technologie cyfrowe. W związku z tym, zaplanowano pomoc głównie dla pszczałarzy umieszczających produkty pszczele na rynku. Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji 1.6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz 1.6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, beneficjentem pomocy (wnioskującym o pomoc) mogą być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji 1.6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) mogą być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze; 3. W ramach interwencji 1.6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, zwolnieni z warunków (opis warunków kwalifikowalności): „umieszcza na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rynkowego handlu detalicznego)” będą pszczałarze posiadający do 10 pszczałek.
68	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	-Uwzględnienie wsparcia inwestycji w rozwój podstawowej infrastruktury na obszarach wiejskich: gospodarka wodno-ściekowa, budowa dróg lokalnych, inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne. -Uwzględnienie możliwości ogłaszania konkursów KSOW przez samorządy województw -zwiększenie budżetu na realizację programu LEADER	Są to podstawowe potrzeby rozwojowe polskiej wsi	Uwaga częściowo uwzględniona	Obecne zapisy nie wykluczają możliwości aby Partnerzy zgłaszali swoje pomysły/projekty do jednostek wsparcia sieci i współpracowali z nimi przy realizacji tych operacji, wykonując część zadań samodzielnie (z możliwością pokrycia niektórych ich kosztów przez te jednostki), ale całe obciążenie administracyjne związane z operacją będzie spoczywać na tej jednostce. Taki sposób realizacji operacji oddający partnerów sieci od zadań czysto administracyjnych pozwoli na lepszą realizację celów sieci. Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, FS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni. Na interwencję LEADER przewidziano 8% środków EFRROW dla Planu Strategicznego, co wykracza poza 5% minimum wskazane w przepisach. Budżet Planu Strategicznego i potrzeby, które zaspokajają inne interwencje nie pozwalają na dalsze zwiększenie budżetu interwencji LEADER.
69	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	W nawiązaniu do drugiej wersji projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zgłaszam postulat uwzględniający wsparcie hodowli rodzimych ras owierów w rasie wielkopolskiej poprzez dopłatę do nich.	Powołując się na wcześniejsze zapewnienia ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w postaci dopłaty do każdego dotychczasowego kryjonego owiera rasy wielkopolskiej posiadającego licencję hodowlaną. Ze względu na tragiczną niską liczbę owierów dopuszczonych do kojarzenia z kłaczami ras zagrożonych wyznaczonych przez Instytut Zootechniki i Genetyki w Balicach. Łączna liczba owierów na całą Polskę wynosi ok. 20 sztuk ze średnią wiekiem na poziomie ok. 20 lat na owiera.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla con wielkopolskich (samici i samców).
70	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Dopłata do owierów dotychczasowych ras wielkopolskiej w nowym PROW na kolejne lata.	W związku z powołaniem przepisów dopłaty do każdego licencjonowanego owiera w Ustawie z 2006 r. z cz.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji Zachowanie zagrożonych gatunków genetycznych zwierząt w rolnictwie uwzględniono wsparcie m. in. dla con wielkopolskich (samici i samców).
71	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Kod interwencji 1.6.2, 1.6.3, 1.6.4, 1.6.5, 1.6.1 i 1.6.7. Beneficjent: I. Organizacje pszczałarskie działające w formie: 1) związków pszczałarskich; 2) stowarzyszeń pszczałarzy; 3) zrzeszeń pszczałarzy; 4) spółdzielni pszczałarskich; II. Jednostki Doradztwa Rolniczego	Mając powyższe działania na uwadze, w celu sprawnego i efektywnego wspierania pszczałarzy i rozwoju ich pasiek należałoby utrzymać i wzmacniać dotychczasowy schemat obsługi projektów, który umożliwił realizację podejmowanych działań przez bardzo szerokie spektrum beneficjentów. Wprowadzenie zmian w strategii rozwoju rolnictwa w zakresie pszczałarstwa spowoduje drastyczne ograniczenie udziału pszczałarza w projektach. Nadmieniamy, że zawdzi ten jest wypełniany przez osoby o średniej wieku ok. 70 lat i niekiedy bez możliwości korzystania z sprzętu komputerowego. Uznajmy wspólne korzyści w realizacji Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 licząc na zrozumienie i otwartość na wyżej wymienione sytuacje w jakich znajdują się pszczałarze i organizacje pszczałarskie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji 1.6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz 1.6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogli być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji 1.6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogli być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze.
72	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	1. Objęcie plantacji wikliny dotowanymi ubezpieczeniami rolniczymi podobnie jak wiele innych upraw polowych w przypadku m. in. suszy, czy innych klęsk żywiołowych, takich jak gradobicia, podcas których uprawy wikliny ulegają znacznym stratom. Poszerzenie tej listy upraw o wiklinę zwiększy zainteresowanie jej uprawą i wprowadzi stabilizację w tej wieloletniej uprawie, zapewni bezpieczeństwo w dochodach plantatorów i utrzymanie ich rodzin. 2. Wprowadzenie stosowania środków ochrony roślin w uprawie wikliny, głównie środków chwastobójczych. Chwasty występują w wiklinie, podobnie jak w innych uprawach polowych. Zwalcianie chwastów środkami OR w uprawach wikliny, znliżo z uregulowanych instrukcji. Obecnie - zdaniem plantatorów wikliny – stosowanie tych środków jest niemożliwe ze względu na brak odpowiednich przepisów i instrukcji. 3. Zachowanie dopłat do upraw wikliny, co najmniej na dotychczasowym poziomie wg nowego budżetu UE i krajowego na lata 2021-2027, co jest kluczowym mechanizmem do zachowania tej uprawy i podtrzymania plejkonkurstwa jako dziedzictwa kulturowego w Polsce. (nawet objęcie opłatą dodatkową wikliny jak np. występuje to w przypadku uprawy Chmieliu gdyż wiklina jest też ginącą uprawą) 4. Wprowadzenie odszkodowań w tych uprawach w ramach szkód łowieckich	W naszej ocenie Wiklina powinna być uznana jako uprawa rolnicza tak jak zboża bo to powoduje że rolnia ta jest pomijana w wszelkich programach rolnych i pomocowych i przetworstwa rolnego a klasyfikacja do tej porj jest tak jak zaoflowany gruncz co nie jest z satnem faktycznym Wyrażamy głębokie przekonanie, że współpraca Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z naszym Stowarzyszeniem doprowadzi do rozwiązania naszych problemów, a w główce do: • objęcia upraw i plantacji wikliny dotowanymi ubezpieczeniami rolniczymi podobnie jak wielu innych upraw, • objęcia tych upraw odszkodowaniami łowieckimi, • wprowadzenia stosowania środków ochrony roślin w uprawie wikliny.	Wyjaśniono	Wiklina została w 2019 r. zakwalifikowana jako uprawa małoobszarowa, co powoduje że procedura dopuszczania do stosowania środków ochrony roślin w tej uprawie jest uproszczona. Katalog podmiotów uprawianych do złożenia wniosku o wydanie zezwolenia na zastosowanie środka w uprawach małoobszarowych jest bardzo szeroki, i obejmuje nie tylko posiadaczy zezwoleń, ale również związki branżowe. Tym samym nie ma przeszkazań w udziale zezwoleń na stosowanie środków ochrony roślin w tej uprawie II
73	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Rolnikom należy przywrócić wcześniejsze emerytury/ 55 kobieta, 60 mężczyzna/	Praca rolnika zalicza się do najcięższej, w trudnych warunkach, ciężka fizycznie i na okrągu 365 dni w roku. Rolnicy niedowierzają, że to PSI ch tak oszukal, zabierając od 2018 r. wcześniejsze emerytury i przy utnachu wyraża swój glos	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 39), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniały jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do wypłaty świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygaszający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r. Obecnie nie przewiduje się podjęcia działań, które miałyby zapoczątkować inicjatywę legislacyjną mającą na celu przywrócenie możliwości nabywania prawa do emerytury rolniczej w wieku niższym niż wiek emerytalny.
74	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.13-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	CS 5. P1. W artykule przeczytałem, że ma dotyczyć tylko GO.	CS 5. P1. Musi dotyczyć również TUZ-ów. W artykule przeczytałem, że ma dotyczyć tylko GO.	Uwaga częściowo uwzględniona	Potrzebę, która odnosi się do ochrony zasobów i poprawy jakości gleby jest realizowana m.in. niektórymi ekoschematami, które dotyczą zarówno gruntów ornych jak i TUZ.
75	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.13-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Wymieszenie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji lub w formie aplikacji dogłębowej obornika	Całość zmiany powinna opierać się na tym, aby dotowana była również bezpośrednia aplikacja dogłębowa obornika. Choć na pierwszy rzut oka może to wydawać się dziwne, istnieją już technologie, które pozwalają na bezpośrednią dogłębową aplikację obornika. Przykład takiej aplikacji dogłębowej: Obornik zostaje spaszony do postaci granulowanej (np. do postaci podobnej do pelletu). Tak spaszowany obornik można podawać dogłębowo. Takie podawanie może nastąpić np. w trakcie siewu kukurydzy, kiedy w rzędach siane jest nasiono, a dodatkowa aparatura siewnika podaje obok nasiona spaszowane granulki obornika. Jest to tylko przykład zastosowania zgranulowanego obornika. Dzięki tej metodzie można wprowadzać obornik do gleby i bardzo ograniczyć uwalnianie amoniaku. Dogłębowa aplikacja obornika zmniejsza również emisję gazu, ponieważ w przypadku tradycyjnego zarywania obornika będą prowadzona dwa wyjazdy w pole. Pierwszy będzie rozrzucał obornik, drugi będzie go zarywał. W przypadku dogłębowego dostarczenia obornika wyjazd w pole zostanie ograniczony do jednego. Zmniejszenie liczby wyjazdów w pole nie tylko ogranicza emisję gazu, ale także poprawia jakość gleby. Moja propozycja wynika z faktu, że z przedstawionych założeń nie można wywnioskować wprost, że aplikacja dogłębowa obornika będzie promiowana. Opis ekoschematu skupia się na zarywaniu obornika. Być może aplikacja dogłębowa obornika jest również zawarta w załącznikach, jednak nie można tego wyczytać wprost. Zawarcie wprost aplikacji dogłębowej obornika ułatwi interpretację założeń i w późniejszym czasie przepisów, które będą regulowały przyznawanie dotacji. Brak zawarcia takiego zapisu może prowadzić do sporów administracyjnych lub sądowno-administracyjnych. Choć aplikacja dogłębowa nie będzie zapisana, to jednak realizuje ona cel ekoschematu. Może to doprowadzić do rozbieżności w decyzjach. W załączniku przesyłam zdjęcie granulatu obornika.	Uwaga nieuwzględniona	Projektując ekoschematy skupiano się nad tym, aby były możliwe do powszechnego zastosowania w gospodarstwach, by poprzez efekt skali osiągnąć najwyższą efektywność. Powszechnie praktykowanym w Polsce stosowanie obornika polegające na rozrzuconiu go na powierzchni gleby jest przytaczanych emisyjnych emisji azotu do atmosfery – tym większym im dłużej rozrzucony obornik pozostaje na powierzchni gleby. Ekoschemat ma stanowić zachętę dla rolników do skrócenia czasu jak obornik pozostaje na powierzchni gleby, co tym samym przyczyni się do ograniczenia emisji azotu do atmosfery. Z uwagi na stosunkowo niewielką skalę wykorzystania obornika granulowanego w rolnictwie oraz jego formę (która nie stanowi źródła emisji amoniaku) nie jest zasadne rozszerzenie zakresu ekoschematu o tę kwestię.

76	Jednostki administracji rządowej	Załącznik 2: Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce - materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu	proponujemy uzupełnienie akapitu na str. 47 "Obecnie obowiązującym dokumentem w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym NH3 jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. (dyrektywa NEC). Dyrektywa ta ustanawia zobowiązania państw członkowskich w zakresie redukcji emisji antropogenicznych zanieczyszczeń do atmosfery po 2020 r. W przypadku NH3 UE zobowiązuje Polskę do ograniczenia jego emisji w każdym r. (w odniesieniu do r. 2005) od 2020 do 2029 o 1%, a w każdym r od 2030 r. o 17%." o zdanie: „Należy przy tym, zgodnie z przepisami dyrektywy NEC, dążyć do osiągnięcia w 2025 r. ograniczenia emisji	Należy pamiętać, że zgodnie z przepisem art. 4 ust. 2 dyrektywy NEC państwa członkowskie mają podejmować niezbędne środki mające na celu ograniczenie emisji antropogenicznych dwutlenku siarki, tlenków azotu, niestanowionych lotnych związków organicznych, amoniaku i pyłu drobnego w 2025 r. Orientacyjne poziomy emisji określa się z wykorzystaniem liniowej ścieżki redukcji ustalonej pomiędzy poziomami emisji określonymi w zobowiązaniach w zakresie redukcji emisji na rok 2020 a poziomami emisji określonymi w zobowiązaniach w zakresie redukcji emisji na rok 2030. Oznacza to, że należy dążyć do osiągnięcia w 2025 r. ograniczenia emisji amoniaku o 9 %.	Uwaga nieuwzględniona	Załącznik 2 to jest diagnoza sektora. Pokazuje stan obecny w sektorze i nie wskazuje jakie powinny być działania, czy działania podjęwane. Kwestie określania wskaźnika docelowego znajdują się w opisie dot. powiązani Planu Strategicznego z Europejskim Zielonym Ładem.
77	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1.7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Wielkopolski Związek Pszczelarzy Wilko. Pln, w Chodzieży uprzejmie informuję, iż nie zgadza się z treścią planu strategicznego w części dotyczącej interwencji sektorowych w zakresie pszczałarstwa. W załączniku przesyłamy nasze uwagi.	Uzasadnienie znajduje się w załączniku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji i 6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnoszącym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze;
78	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Przyspieszyć wymianę pokoleniową rolników poprzez: przywrócenie wcześniejszych emerytur 55 kobieta, 60 mężczyzna lub rent strukturalnych	Starsi, sprawociani ciężką pracą rolnicy odejdą na zasłużone emerytura a młodzi przejmą wcześniej gospodarstwo i będą mogli skorzystać z większych dotfinansowań bo będą przed 40 rokiem życia	Uwaga nieuwzględniona	Brak w katalogu opisanych, w rozporządzeniu w sprawie planów strategicznych, interwencji rent strukturalnych. Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weeszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócono został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336; z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniały jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygaszący. O wcześniejszej emeryturze rolniczej, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r. Obecnie nie przewiduje się podjęcia działań, które miałyby zapoczątkować inicjatywę legislacyjną mającą na celu przywrócenie możliwości nabywania prawa do emerytury rolniczej w wieku niższym niż wiek emerytalny.
79	Związki zawodowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1.7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Zmiana całości	Mazowiecki Związek Pszczelarza stawia stanowczy sprzeciw co do zmian jakie planowane są w II wersji Planu Strategicznego na lata 2022-2027 co do wsparcia pszczałarstwa w/w okresie. Zmiany planowane przez Urządodawcę w znacznym stopniu ograniczają rolę Związku w mechanizmie Wsparcia Pszczałarstwa a wręcz ograniczają do minimum pozostawiając nam możliwość tylko udziału w mechanizmie szkoleń. A co za tym idzie, także ograniczają wsparcie pszczałarzy w pozostałych mechanizmach wsparcia pszczałarstwa w jakim uczestniczyli Pszczelarze poprzez swoje Koła a Koła realizowały ten mechanizm przez swoje Związki. Sposób planowany Wsparcia pszczałarstwa na lata 2022-2027 w znacznym stopniu wykluczy z wsparcia pszczałarzy starszych (i podzeszły wiekowej) którzy prowadzą swoje pasieki hobbistycznie a dodatkowe procedury nie będą dla nich opłacalne. To biurokracja i konieczność samego starania się o wsparcie a jeszcze pilnowanie okresu do którego dnia trzeba się będnie starać o wsparcie - pobawi ich refundacji i wsparcia. Jako dodatkowym atutem negatywnego opiniowania w/w mechanizmu trzeba jasno podkreślić strukturę wiekową pszczałarzy - grubo po 65 roku życia jest ich około 70% - wszystkich pszczałarzy będących na ewidencji MZP. To my i Koła pszczałarskie staraliśmy się o refundację w imieniu każdego chętnego pszczałarza. Negocjowaliśmy ceny zakupu leków do leczenia pszczoł i zajmowaliśmy się ich dystrybucja centralną na poszczególne Koła (ceny były zawsze niższe niż dla odbiorcy indywidualnego). Planowane zmiany ingerują również w kompetencje Związku, ograniczając je, - taki trend (ingerencja może w przyszłości doprowadzić do likwidacji wszystkich Związków Pszczałarskich a nawet prawdopodobnie może dotknąć i PZP. Na te chwile jesteśmy prężną organizacją skupiającą pszczałarzy na Mazowszu i nie tylko jesteśmy postrzegani a społeczeństwa jako woź do naśladownia i mamy duże zaufanie wśród społeczeństwa. Planowane zmiany dążą do likwidacji tej spójności i w znacznym przypadku przyczynią się do ograniczenia pszczałarstwa na terenie całej Polski. Takowe zmiany uważamy że powinny poprzedzić szeroko pojęte konsultacje na tle Związków Pszczałarskich i Polskiego Związku Pszczelarzy i całej braci pszczałarskiej oraz przy ścisłej współpracy KOWR i Ministerstwa Rolnictwa. Całe te zmiany powinny być za akceptowane przez wszystkie Związki Pszczałarskie i wchodzące w Struktury Polskiego Związku Pszczelarzy, poprzedzone spotkaniem roboczym z przedstawicielami KOWR i instytucji ustawodawczych. Na ta chwile takie zmiany proponowane w tej wersji są nie do przyjęcia - trzeba by uświadomić - ustawodawcę iż wprowadzenie więcej szkody niż pożytku a pszczałarze, na tym nie skorzystają.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji i 6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnoszącym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze;
80	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1.7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Zmiana całości	Lubuski Związek Pszczelarzy w Zielonej Górze nie zgadza się formą proponowanych zmian. W załączniku przesyłamy wyjaśnienie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji i 6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnoszącym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze;
81	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	Załącznik 2: Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce - materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu	(Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu, Warszawa, maj 2021 r.) Ad. Rozdział 3 Środowisko i klimat Ad. str. 39 Dotyczy Wody Jakość wody (wskaźnik C.38 Water quality) Tekst w ramce zaznaczony przez nas na czerwono jest mało precyzyjny i przez to niezrozumiały – za duży skróit myślowy. „3. W zakresie zanieczyszczenia wód azotanami obserwuje się dobrą sytuację w kontekście wód podziemnych oraz złą w zakresie wód powierzchniowych. Polska charakteryzowała się najniższym udziałem stacji monitorowania z wodami o złej jakości w Unii Europejskiej.” Ad. str. 40 Gleba Zawartość materii organicznej (wskaźnik C.39 Soil organic matter in arable land) Powtórzenie treści poniższego akapitu w przypisie 102 na tej samej stronie – wymaga redakcji: „Stale badania zawartości materii organicznej w glebach użytków rolnych Polski na poziomie kraju są prowadzone w ramach Monitoringu Chemizmu Gleb, który obejmuje 216 stajch punktów pomiarowych i próbki glebowe są pobierane w odstępach 5-letnich. Wg przyjętej w Polsce klasyfikacji zasobności gleb mineralnych wyróżniane są 4 klasy zasobności próchniczej: < 1% - niska 1–2 % - średnia 2–3,5 % - wysoka > 3,5 % - bardzo wysoka” Ad. str. 41 Poniższy tekst wymaga doprecyzowania: „Zawartość materii organicznej w glebie w Polsce jest stabilna w badanej perspektywie (2005-2015). Przeciętna zawartość węgla organicznego w glebie w Polsce znacząco odbiega i minus od średniej wartości dla UE.” Powinno się dodać, że zawartość ta „jest ponad dwukrotnie niższa”, gdyż zgodnie z informacją na str. 40: „Według danych za 2015 r., łączna ilość węgla organicznego w glebach (dot. gruntów ornych) w Polsce wyniosła 945 megaton, zaś średnia ilość ukształtowała się na poziomie 21 g/kg (wskaźnik C.39). Jak wskazują statystyki Eurostatu, średnia zawartość węgla w krajach europejskich to 43,1 g/kg. Większość państw UE wyróżnia się wyższą wartością tego wskaźnika.” Ad. str. 46 Rozmnożenie strachu rolniczo-przemysłowa katastrofami (IMK) str. 47 AS: Part 4: Agricultural Area: Agricultural Area: Agricultural Area	Ad. Załącznik nr 2 (Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Materiał sporządzony na podstawie wspólnych wskaźników kontekstu, Warszawa, maj 2021 r.) Ad. Rozdział 3 Środowisko i klimat Ad. str. 39 Dotyczy Wody Jakość wody (wskaźnik C.38 Water quality) Tekst w ramce zaznaczony przez nas na czerwono jest mało precyzyjny i przez to niezrozumiały – za duży skróit myślowy. „3. W zakresie zanieczyszczenia wód azotanami obserwuje się dobrą sytuację w kontekście wód podziemnych oraz złą w zakresie wód powierzchniowych. Polska charakteryzowała się najniższym udziałem stacji monitorowania z wodami o złej jakości w Unii Europejskiej.” Ad. str. 40 Gleba Zawartość materii organicznej (wskaźnik C.39 Soil organic matter in arable land) Powtórzenie treści poniższego akapitu w przypisie 102 na tej samej stronie – wymaga redakcji: „Stale badania zawartości materii organicznej w glebach użytków rolnych Polski na poziomie kraju są prowadzone w ramach Monitoringu Chemizmu Gleb, który obejmuje 216 stajch punktów pomiarowych i próbki glebowe są pobierane w odstępach 5-letnich. Wg przyjętej w Polsce klasyfikacji zasobności gleb mineralnych wyróżniane są 4 klasy zasobności próchniczej: < 1% - niska 1–2 % - średnia 2–3,5 % - wysoka > 3,5 % - bardzo wysoka” Ad. str. 41 Poniższy tekst wymaga doprecyzowania: „Zawartość materii organicznej w glebie w Polsce jest stabilna w badanej perspektywie (2005-2015). Przeciętna zawartość węgla organicznego w glebie w Polsce znacząco odbiega i minus od średniej wartości dla UE.” Powinno się dodać, że zawartość ta „jest ponad dwukrotnie niższa”, gdyż zgodnie z informacją na str. 40: „Według danych za 2015 r., łączna ilość węgla organicznego w glebach (dot. gruntów ornych) w Polsce wyniosła 945 megaton, zaś średnia ilość ukształtowała się na poziomie 21 g/kg (wskaźnik C.39). Jak wskazują statystyki Eurostatu, średnia zawartość węgla w krajach europejskich to 43,1 g/kg. Większość państw UE wyróżnia się wyższą wartością tego wskaźnika.” Ad. str. 46 Rozmnożenie strachu rolniczo-przemysłowa katastrofami (IMK) str. 47 AS: Part 4: Agricultural Area: Agricultural Area: Agricultural Area	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z wytycznymi KE, dane dla wszystkich krajów powinny pochodzić z porównywalnych okresów. Dostępność nowych danych będzie mogła zostać wprowadzona, jeśli na etapie oceny KE zażąda nowych danych. Dalsze ew. zmiany będą mogły zostać wprowadzone w reakcji na uwagi KE.

		<p>wskaznika.”</p> <p>Ad. str. 46</p> <p>Bezpłatnie strata rolnicze przypisywane katastrofom (Wskaźnik C.45 Direct agricultural loss attributed to disaster)</p> <p>Do rozważenia redakcja poniższego tekstu:</p> <p>„Należy podkreślić, że w Polsce jest nadal niski poziom ubezpieczenia działalności rolniczej, co w kontekście widocznych skutków zmian klimatycznych w rolnictwie ma szczególne znaczenie. Według danych Europejskiej Agencji Środowiska w Polsce około 5% start związanych z ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi jest ubezpieczonych.”</p> <p>Powtórznie jeszcze w ramce na tej samej stronie:</p> <p>„Według danych Europejskiej Agencji Środowiska w Polsce około 5% start związanych z ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi jest ubezpieczonych.”</p> <p>Komentarz</p> <p>Dziwna konstrukcja słowna: ubezpiecza się gospodarstwo (dobytek, inwentarz) lub efekty działalności rolnej (np. plony) a nie straty. Ubezpieczenie jest od strat a nie ubezpieczenie strat.</p> <p>Ad. str. 47</p> <p>Powietrze</p> <p>Emisja NH3 z rolnictwa (wskaźnik C.46 Ammonia emissions)</p> <p>Komentarz</p> <p>Dostępne są dane dotyczące emisji amoniaku w Polsce za rok 2019 (2016 jest mało aktualny).</p> <p>Poniższy tekst wymaga modyfikacji:</p> <p>„Obecnie obowiązującym dokumentem w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym NH3 jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. (dyrektywa NEC)121. Dyrektywa ta ustanawia zobowiązania państw członkowskich w zakresie redukcji emisji antropogenicznych zanieczyszczeń do atmosfery po 2020 r. W przypadku NH3 UE zobowiązuje Polskę do ograniczenia jego emisji w każdym r. od 2020 do 2029 o 1%, a w każdym r. od 2030 r. o 17%.”</p> <p>Komentarz</p> <p>Zaznaczony przez nas na czerwono fragment tekstu jest mało precyzyjny lub nawet mylący. Taki zapis może sugerować, że emisja amoniaku powinna być w latach 2020-2029 sukcesywnie zmniejszana o 1% w stosunku do roku poprzedniego, co nie jest prawdą. Brak informacji o roku odniesienia, którym jest rok 2005.</p> <p>Zgodnie z przywołaną w dokumencie Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. (dyrektywa NEC) - (art. 4 i zał. II) w każdym roku w latach 2020-2029 emisja amoniaku musi zapewniać redukcję o co najmniej 1% w stosunku do emisji w roku odniesienia, tj. 2005 r., tj. musi być mniejsza o co najmniej 1% od poziomu emisji roku 2005 r. Natomiast począwszy od roku 2030 Polska zobowiązana jest do utrzymania co najmniej 17% redukcji emisji amoniaku w stosunku do poziomu z 2005 r.</p> <p>KM 30_08_2021</p>	<p>Do rozważenia redakcja poniższego tekstu:</p> <p>„Należy podkreślić, że w Polsce jest nadal niski poziom ubezpieczenia działalności rolniczej, co w kontekście widocznych skutków zmian klimatycznych w rolnictwie ma szczególne znaczenie. Według danych Europejskiej Agencji Środowiska w Polsce około 5% start związanych z ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi jest ubezpieczonych.”</p> <p>Powtórznie jeszcze w ramce na tej samej stronie:</p> <p>„Według danych Europejskiej Agencji Środowiska w Polsce około 5% start związanych z ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi jest ubezpieczonych.”</p> <p>Komentarz</p> <p>Dziwna konstrukcja słowna: ubezpiecza się gospodarstwo (dobytek, inwentarz) lub efekty działalności rolnej (np. plony) a nie straty. Ubezpieczenie jest od strat a nie ubezpieczenie strat.</p> <p>Ad. str. 47</p> <p>Powietrze</p> <p>Emisja NH3 z rolnictwa (wskaźnik C.46 Ammonia emissions)</p> <p>Komentarz</p> <p>Dostępne są dane dotyczące emisji amoniaku w Polsce za rok 2019 (2016 jest mało aktualny).</p> <p>Poniższy tekst wymaga modyfikacji:</p> <p>„Obecnie obowiązującym dokumentem w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym NH3 jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. (dyrektywa NEC)121. Dyrektywa ta ustanawia zobowiązania państw członkowskich w zakresie redukcji emisji antropogenicznych zanieczyszczeń do atmosfery po 2020 r. W przypadku NH3 UE zobowiązuje Polskę do ograniczenia jego emisji w każdym r. od 2020 do 2029 o 1%, a w każdym r. od 2030 r. o 17%.”</p> <p>Komentarz</p> <p>Zaznaczony przez nas na czerwono fragment tekstu jest mało precyzyjny lub nawet mylący. Taki zapis może sugerować, że emisja amoniaku powinna być w latach 2020-2029 sukcesywnie zmniejszana o 1% w stosunku do roku poprzedniego, co nie jest prawdą. Brak informacji o roku odniesienia, którym jest rok 2005.</p> <p>Zgodnie z przywołaną w dokumencie Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. (dyrektywa NEC) - (art. 4 i zał. II) w każdym roku w latach 2020-2029 emisja amoniaku musi zapewniać redukcję o co najmniej 1% w stosunku do emisji w roku odniesienia, tj. 2005 r., tj. musi być mniejsza o co najmniej 1% od poziomu emisji roku 2005 r. Natomiast począwszy od roku 2030 Polska zobowiązana jest do utrzymania co najmniej 17% redukcji emisji amoniaku w stosunku do poziomu z 2005 r.</p> <p>KM 30_08_2021</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Nie zidentyfikowano potrzeb dotyczących zmniejszania produkcji zwierzęcej. Zgodnie z przepisami rozporządzenia 2021/2115 płatności związane z produkcją stosowane w ramach płatności bezpośrednich muszą być zgodne z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. ramowa dyrektywa wodna). Dyrektywa ta wdrażana jest w Polsce, przede wszystkim, w postaci przeglądu i aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Istotną jest ochrona jakości wód przez zapobieganie przedostawaniu się azotanów pochodzenia rolniczego do wód gruntowych i powierzchniowych, co wynika z przepisów dyrektywy azotanowej (91/676/EWG) stanowiącej integralną część ramowej dyrektywy wodnej. Na ograniczenie emisji zanieczyszczeń wpływ ma wielkość stosowanych dawek oraz sposoby nawożenia azotem. Chyba wodą determinuje możliwość stosowania nawożenia organicznego. W Polsce przeważają słabe piaszczyste gleby, 73% powierzchni użytków rolnych stanowią gleby IV-VI klasy bonitacyjnej. Nawożenie organiczne zwiększa zasobność gleby w próchnicę (zwiększa zasoby węgla organicznego), poprawia pojemność wodną i tym samym jest ważnym elementem działań adaptacyjnych i mitigacyjnych związanych ze zmianami klimatu. Woda pitna dla zwierząt stanowi jedynie małą część wody wykorzystywanej w rolnictwie. W Polsce dominuje wypas ekstensywny (stosunkowo niska obsada zwierząt np. w latach 2018-2021 r. 0,32-0,33 DDP/ha użytków rolnych, 1,74-1,77 DDP/ha TUZ – bydło, owce i kozy), w związku z czym obciążenie środowiska z tego tytułu można uznać za stosunkowo niskie. A zatem należy stwierdzić, że stosowane płatności związane do zwierząt nie naruszają przepisów Dyrektywy 2000/60/WE. ☺</p>
82	<p>Osoby fizyczne</p> <p>Załącznik 3. Identyfikacja potrzeb przeprowadzona w oparciu o analizę SWOT</p>	<p>Wykorzystanie potencjału Związków Pszczelarskich do zwiększenia wykorzystania środków z KPWP</p>	<p>Ważną kwestią jest problem z suszą, który dotyka nie tylko rolnictwo ale gospodarstwa domowe. Niebawem staniami przed wyborem woda dla zwierząt czy dla ludzi.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Ważną kwestią jest problem z suszą, który dotyka nie tylko rolnictwo ale gospodarstwa domowe. Niebawem staniami przed wyborem woda dla zwierząt czy dla ludzi.</p>
83	<p>Związki branżowe</p> <p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wazozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych</p>	<p>Wykorzystanie potencjału Związków Pszczelarskich do zwiększenia wykorzystania środków z KPWP</p>	<p>Po przeprowadzonych konsultacjach w szeregach naszych członków przedstawiamy stanowisko Pszczelarzy Regionalnego Związku Pszczelarzy w Elblągu w prowadzonych konsultacjach nad Planem Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, nie mogliśmy tego zrobić wcześniej gdyż dopiero teraz otrzymaliśmy powyższy dokument. Jako pszczelarze jesteśmy żywo zainteresowani tematami dotyczącymi wsparcia pszczelarstwa. Obowiązujące dotychczas rozwiązania satysfakcjonują nas pszczelarzy. Jest dużym ułatwieniem przejście na władze naszego związku wszystkich formalności związanych ze składaniem wniosków do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i jego rozliczenia. Ta forma dla nas w większości osób w zaangażowanym wieku jest wygodna i daje rękojmię prawidłowego sporządzenia wniosków i ich rozliczenia.</p> <p>Proponowane w obecnym planie zmiany polegające na „zmniejszeniu roli organizacji pszczelarskich jako podmiotów wdrażających wsparcie w tym sektorze „/str. 70 planu/ jest dla nas dużym zastrzeżeniem i szkolem. W naszej ocenie dotychczasowe zasady stosowane wsparcia w sektorze pszczelarstwa są dobre, sprawdzone i akceptowane przez wszystkich naszych członków, przeniesienie ich do ARIMR będzie dla nas pszczelarzy koniecznością uczenia się wszystkiego od początku i spowoduje konieczność osobistego zaangażowania i kontaktów z biurami ARIMR. Proponowana zmiana zwiększy obciążenie agend rządowych. Dotychczas w naszym związku zajmował się tym w większości zarząd związku, koszty jakie były generowane są symboliczne.</p> <p>Przeniesienie wszystkich programów wsparcia pszczelarstwa do ARIMR i podstawienie tylko szkoleń w związku w naszej ocenie wymaga ponownego pochylenia się nad takim rozwiązaniem i rozważenia wszystkich za i przeciw.</p> <p>16.1 wspieranie podnoszenia wiedzy pszczelarskiej akceptujemy sposób realizacji.</p> <p>16.2 wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych proponujemy pozostawienie na dotychczasowych zasadach z czynnym udziałem związków we wdrażaniu postępu technologicznego , gdyż sprawdziły się one, czego dowodem jest ogromne przekształcenie jakości wyposażenia technicznego pasiek naszych członków dzięki dotychczasowej współpracy związków z KOWR.</p> <p>16.3 wspieranie walki z wazozą produktami leczniczymi, posiadanie na dotychczasowych zasadach. Zapoznanie pszczelarzy w produkty lecznicze w ramach związku jest korzystniejsze gdyż gwarantuje stosowanie właściwych leków nabywanych z pewnych źródeł oraz wpływa na oddziaływanie na pszczelarzy co do terminów stosowania leków jak i nadzoru lekarzami weterynarii , z którym współdziałała żywek. Jest to z korzyścią dla konsumentów miodu jak i utrzymania stanu zdrowotnego pszczoł.</p> <p>16.4 wspieranie prowadzenia gospodarki wędrowniej proponujemy pozostawienie w związku tego wsparcia dla pszczelarzy do 150 rodzin. Dla pozostałej grupy właściwe będzie przeniesienie tego wsparcia do ARIMR.</p> <p>16.5 wspieranie pomocy na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł pozostawiamy na dotychczasowych zasadach ponieważ wpłynęło to korzystnie na wprowadzanie materiału hodowlanego właściwego dla regionu naszego kraju, jego klimatu i pożytków. Zmiana zakłóci dotychczasową politykę prowadzoną przez nasz związek i nie tylko nasz związek.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p>	<p>Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3 – wsparcie walki z wazozą oraz I 6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarskie. 2. W ramach interwencji I 6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarskie jak i indywidualni pszczelarze;</p>

84	Samorządy zawodowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwu – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwu/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Z konsultacji II etapu Planu Strategicznego na lata 2023-2027 jaka odbyła się w Dolnośląskim Związku Pszczelarzy we Wrocławiu. Zauważamy, że w dokumentach II etapu Planu Strategicznego na lata 2023-2027 zanika idea samorządności jakże cenna w środowisku i pielęgnowana od kilkudziesięciu lat na różnych szczeblach. Ten fakt jest niezwykle niebezpieczny, bo samorządność to podstawa naszego bytu w terenie (całej społeczności, nie tylko pszczelarstwu). To pomoże dla osób które trzeźwo i edukacja młodzieży. To wrażliwość społeczna jakże przydatna na dziś. W przyszłym okresie tylko leki p. warroze "przysługują" wszystkim pszczelarzom, bez sprzedaży bezopłatnej- 56 czy rocznego handlu detalicznego- 35. Jak wiemy na dziś nie organizuje się przetargu do wyboru dostawcy, w Związku z powodzeniem staramy się by był specjalista chorób owadów użytkowych, Związek jest obsługiwany przez 5 lekarzy, w tym jeden wiodący i dlatego udało się utrzymać optymalną cenę leków. Po wprowadzeniu zmian wzrosną koszty lekarzy (każdy pszczelarz otrzyma fakturę), miejscowy lekarz wet na mniejszy rynek leków pszczoł, – co będzie powodem wyższej ceny. Lekarze dotychczasowi zaprzestają przeprowadzania szkoleń w kolach pszczelarzy. Wprowadzenie wymogu posiadania sprzedaży bezopłatnej 56 czy RHD 35 przy zakupie pszczoł, ogranicza dostęp do łagodnych linii matek, a to zaś przełoży się na negatywne postrzeganie paszek w terenie, łagodne pszczoły w ogrodzie na wsi i w mieście to dobre sąsiedztwo Z pewnością wyplaranie "papierowej" możliwości wystąpienia starszych pszczelarzy o wsparcie, w przyszłości zostanie ograniczone do elektronicznego, co wg naszej oceny może zmniejszyć dostępność pomocy dla 50 % pszczelarzy potencjalnych beneficjentów Pozostawienie Związkom: jedynie szkoleń i adnotacji- jeden związek- jedno szkolenie, brak możliwości udziału w szkoleniu organizowanym przez sąsiadów też mi się z celem, tym bardziej, że szkoła szkół, CKU, osoby prywatne. Covid na dziś ogranicza szkolenia " zaś na sali wykładowej", szkolenia on line mało dostępne dla starszych pszczelarzy, czyli to zaś oznacza	Ograniczenie beneficjentów do 30% w stosunku do obecnie korzystających pszczelarzy	Uwaga częściowo uwzględniona	Celem interwencji w sektorze pszczelarstwu określonych w przepisach art. 6 rozporządzenia o Planach Strategicznych jest zwiększenie zaangażowania na rynek konkurencyjności, w tym większe skierowanie na badania naukowe, technologicznej i cyfrowej. W związku z tym, zaplanowano pomoc głównie dla pszczelarzy umieszczających produkty pszczoł na rynku. Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji i 6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogli być wyłącznie organizacje pszczelarstwu, 2. W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogli być zarówno organizacje pszczelarstwu jak i indywidualni pszczelarze; W ramach interwencji i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, zwolnieni z warunku (opis warunków kwalifikowalności): „umieszcza na rynku produkty pszczoł, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezopłatnej czy rocznego handlu detalicznego)” będą pszczelarze posiadający do 10 pni pszczoł.
85	Instytuty, w tym Instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	Proponuje się, aby zadania i akcje przez MRIRW dotyczące programowania, wdrażania i opiniowania WPR realizowane przez Instytuty badawcze były finansowane w ramach pomocy technicznej	Prace o charakterze analitycznym i eksperckim w obszarze WPR realizowane przez Instytuty badawcze służą optymalnemu projektowaniu i wdrażaniu WPR. Dzięki temu możliwe jest prawidłowe adresowanie i efektywne wykorzystanie budżetu WPR. Dają one również podstawę do miarodajnej i obiektywnej oceny efektów WPR oraz realizacji założonych celów.	Uwaga nieuwzględniona	Beneficjentami pomocy technicznej w ramach struktury KSOW+ mogą być jednostki sektora finansów publicznych. Jeżeli pomoc miałaby zostać udzielona instytutom badawczym na realizację konkretnych operacji, konieczne byłoby zastosowanie procedury wyboru takiego instytutu w trybie zamówienia publicznego lub delegowanie ustawowe zadań instytutom badawczym. Zdaniem MRIRW taka forma wspierania nie jest obecnie optymalnym rozwiązaniem dla wdrażania S/W WPR..II
86	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Pomoc dla małych gospodarstw nie powinna być uzależniona od ubezpieczenia w KRUS albo od uzyskiwania dochodu z rolnictwa.	Z założenia małe gospodarstwa czyli potencjalni beneficjenci wsparcia na rozwój małych gospodarstw są mało rentowne. Dlatego w zdecydowanej większości rolnicy muszą szukać innych, dodatkowych, alternatywnych źródeł dochodu, ale jednocześnie użytkują swoją ziemię i chcą prowadzić gospodarstwa. Wymagane aby osoby nie mogły uzyskiwać dochodów z innych źródeł bądź uzyskiwać je w określonej wysokości jest nielogiczne i jednocześnie może zachęcać do nieuczciwych praktyk (przechodzenie do "czarnej strefy", zaniżanie dochodów). W tej grupie osób jest duży potencjał i wyeliminowanie ich z grupy potencjalnych beneficjentów jest krzywdzące, niesprawiedliwe.	Uwaga nieuwzględniona	W projekcie interwencji nie przewiduje się warunku dot. podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Planuje się natomiast, że mawiana interwencja będzie skierowana do rolników prowadzących działalność rolniczą, z której uzyskują przychód ze sprzedaży za produkty minimalnym, co będzie stanowiło wartość bazową dla zobowiązania dot. osiągnięcia (w wyniku realizacji biznesplanu) co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej i utrzymania go w okresie związanym z działalnością rolniczą.
87	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwu – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwu/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrozcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Wszystkie rozwiązania w zakresie wsparcia pszczelarstwa utrzymać w dotychczasowej formie.	W związku z rozważanym w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi planem strategicznym, by od 2023 roku realizacją programów wsparcia pszczelarzy przejął Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w miejsce KOWR pragnę wyrazić sprzeciw i niezaspokojenie. W Województwie Związku Pszczelarzy w Olsztynie, zrzeszeni to osoby starsze, pow. 65 roku życia stanowią ponad 50 % członków. Większość z nich posiada mniejsze pasieki poniżej 30 rodzin pszczoł. Do tej pory Związek we współpracy z KOWR właściwie wykorzystywał przydzielone środki finansowe tj. na poziomie ok. 90 %. Nasz Związek przykładał szczególną wagę na leczenie pszczoł, zaopatrzenia w sprzęt i szkolenie. Obróbka dokumentów wymaganych przepisami przebiegała bardzo sprawnie. Pszczelarz nie musiał zaważać głowy na wypełnianie wniosków sprawozdań itp., dzięki temu miał więcej czasu na zajmowanie się pszczołami, unowocześnianiem pracowni, konserwacji sprzętu, szkoleniem. Większość pszczelarzy, jeżeli te plany wejść w życie, nie poradzi wywołaniem. Kłopoty zaczną się już na etapie składania wniosków do tego w formie elektronicznej. Efekt takiego rozwiązania będzie taki, iż znaczna liczba rodzin pszczoł nie będzie leczona, pracownicy, którzy są dobrymi fachowcami przejdą do innej pracy, gdyż Związek nie będzie mógł ich utrzymać. Pszczelarze zaczną odchodzić od organizacji. Związek prawdopodobnie upadnie. W sytuacji, kiedy okaże się, że to był błąd, odtworzenie struktur zajmie kilka lat. Zarząd Związku pracuje i tak społecznie. Pragnę dodać, że po upadku organizacji, będzie trudno znaleźć ludzi do pracy społecznej, którzy będą na nowo chcieli odbudowywać strukturę i czy zechcą się ponownie podjąć. Zniechęcenie przetrwać się może w głęboką apatię. W obecnej sytuacji WZP Olsztyn, nie chce żadnych konfliktów i pragnie, by w cywilizowany sposób rozwiązywać problemy bez wychodzenia na ulicę, gdyż szkoda ludzkiej energii, która powinna być wykorzystywana na pracę twórczą. Współpraca z KOWR układa się bardzo dobrze jak w zegarku szwajcarskim. Kontrole zewnętrzne bardzo dokładnie wypadają bardzo dobrze, nie ma tu żadnych nadużyć finansowych. Związek się rozwija, pozyskuje nowych członków, organizuje szkolenia, pokazy i wyścigi do osódek pszczelarstwu integruje się, nie zapominając o pracy patriotycznej. Chcemy, by nasza współpraca z organami władzy rządowej i samorządowej przebiegała harmonijnie, gdyż dobro pszczoł i jej bezpieczeństwo służyłoby człowiekowi. Czy warto to wszystko zaprzęczyć? Proszę, aby nasze stanowisko zostało przychylnie rozpatrzone i by wszystkie rozwiązania w zakresie wsparcia pszczelarstwa utrzymać w dotychczasowej formie. Z pszczelarstwu pozdrowieniem Józef ZYSK Prezes WZP Olsztyn	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji i 6.3. – wsparcie walki z wrozcą oraz i 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogli być wyłącznie organizacje pszczelarstwu, 2. W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogli być zarówno organizacje pszczelarstwu jak i indywidualni pszczelarze.
88	JST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólnie dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	Koszty ogólne m.in. koszty przygotowania dokumentacji technicznej operacji, sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego, koszty związane z kierowaniem robotami budowlanymi powinny być kwalifikowalne.	Koszty ogólne m.in. koszty przygotowania dokumentacji technicznej operacji, sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego, koszty związane z kierowaniem robotami budowlanymi są wydatkami dość znacznymi dla beneficjenta. Przy większych inwestycjach koszt wykonanie dokumentacji projektowej przekracza kwotę 50 tys zł Dlatego sprawowanie nadzoru inwestorskiego, czy wykonania dokumentacji projektowej powinien być kwalifikowalny.	Uwaga uwzględniona	Kosztami niekwalifikowalnymi są wyłącznie koszty ogólne związane z operacją w części przekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, a w przypadku interwencji Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem posaczeniem w części przekraczającej 15% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji.
89	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	W ramach interwencji wspierane będą: budowa i przebudowa dróg, – budowa przedszkoli, obiektów kulturalnych i sportowych	Poprawa stanu dróg podniesie atrakcyjność regionu, gminy. Budowa przedszkoli i żłobków – pozwoli na aktywizację zawodową mieszkańców wsi, rozwój lokalnej społeczności.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
90	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	- inwestycje wodno- kanalizacyjne realizowane na terenach wiejskich, stacje uzdatniania wody	W związku z problemami z wodą- powtarzające się susze powodują przerwy w dostawie wody, pozyskanie pieniędzy na budowę, pogłębienie stacji umożliwiłoby zapewnienie dostarczenia wody mieszkańcom gminy.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
91	Osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Uwzględnienie uprawy zerowej w ekoschemacie "uproszczone systemy uprawy".	Wśród wszystkich systemów uprawy eliminujących orkę uprawa zerowa jest "najwyższym stopniem wtajemniczenia". Zarówno praktyka, jak i badania naukowe udowadniają niezwykle korzystny wpływ uprawy zerowej i ograniczenie jej erozji. Jest to również system niezwykle oszczędny pod kątem zużycia energii w postaci paliwa i pozwalający na znaczne ograniczenie emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Jako rolnik-praktyk gospodarujący w systemie uprawy zerowej od wielu lat nie odnotowałem również zwiększonego ryzyka s.o.r. ani nadosy mianeralnych. Nie można mówić o ochronie gleby i rolnictwie przyjaznym dla środowiska, wykluczając uprawę zerową.	Uwaga nieuwzględniona	Oceniając potencjalne korzyści (wspomniane w postuluacie), zagrożenia dla środowiska (wynikające ze stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowywania gruntu pod zasiew roślin) jak również cele stawiane przez EZL (dot. zmniejszenia zużycia pestycydów) zdecydowano o wykluczeniu upraw zerowych z możliwości objęcia wsparciem w ramach ekoschematu.
92	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich i 1. Podstawowe wsparcie dochodu	Ekoschemat 7 - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej To zadanie przewiduje dopłatę tylko na gruntach ornych pomijając TUZ a w szczególności TUZ na NATURA 2000. W/zadanie powinno obejmować również TUZ-y.	W ostatniej perspektywie finansowej odbywały się naboru na Modernizację na NATURA 2000 gdzie udało się duży nacisk na klimat co uważam za zasadne. Również trwały nabory na tzw "programy zotowane" gdzie duża ilość beneficjentów zakupiła wozy aseptyczne z aplikatorami. Uważam że zasadne byłoby uwzględnić w programie TUZ na napewno TUZ na NATURA 2000. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery w trakcie i po aplikacji płynnych nawozów naturalnych. A możliwości takie daje aplikacja nawozów naturalnych nie tylko na gruntach ornych.	Uwaga uwzględniona	Obecne warunki kwalifikowalności mają brzmienie: 1. Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą 2. Minimalne wymagania: kwalifikujący się obszar gospodarstwa, w odniesieniu do którego wystąpiło z wnioskami o płatności bezpośrednie, jest nie mniejszy niż 1,00 ha albo w przypadku rolników posiadających mniej niż 1,00 ha, ale otrzymujących płatności do zwierząt, minimalna kwota płatności rolniczych posiadających może zostać im wypłacona wynosi co najmniej 200,00 Euro. 3. Działka deklarowana do wsparcia o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami.

93	Jednostki administracji rządowej	Załącznik 3: Identyfikacja potrzeb przeprowadzona w oparciu o analizy SWOT	Drugą_wersja_projektu_PS_WPR str. 30 We fragmencie: Polska od 2016 r. odnotowuje jeden z najszybszych wzrostów instalacji OZE w UE, realizujących model energetyki rozproszonej w głównej mierze w oparciu o instalacje prosumenckie, powstałe w większości na obszarach wiejskich. Technologia, która rozwiązuje wiele problemów na obszarach wiejskich jest wytwarzanie energii elektrycznej, ciepłej oraz gazu w biogazowniach rolniczych. Biogazownie rolnicze, jako stabilne źródła energii odnawialnej przyczyniają się do poprawy jakości dostaw energii na obszarach wiejskich, a także z uwagi na wykorzystywane substraty stanowią sposób na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa. MKiS DOZE: "Ponadto lokalne wykorzystanie biogazu, bazującego na produktach ubocznych rolnictwa, płynnych i stałych odchodach zwierzęcych, dałoby sposobność redukcji śladu węglowego, co w przyszłości może mieć kluczowe znaczenie dla zachowania konkurencyjności krajowego sektora przetwórstwa rolno spożywczego oraz branży hodowlanej." Szczególną rolę upatruje się w rozwoju mikroinstalacji wykorzystujących odpady zwierząt, z uwagi na stabilność dostaw substratów powstających w danym gospodarstwie rolnym oraz brak konieczności transportu substratów na znaczne odległości." Załącznik_nr_3_..._identyfikacja_potreb_przeprowadzona_w_oparciu_o_analizy_SWOT CS 3. P3 Po fragmencie z ostatniego akapitu: Celem interwencji powinno być również wspieranie przetwórstwa skierowanego na ograniczanie strat biomasy poprzez efektywne wykorzystanie odpadów / produktów ubocznych oraz wytwarzania alternatywnych (w tym pozaywnościowych) bioproduktów i biogazu na potrzeby zakładów. MKiS DOZE: "W krajowych warunkach biogaz mógłby być produkowany na terenie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego. Tego typu biogazownia wykorzystywałaby w swojej produkcji odpady i produkty uboczne powstające w zakładzie, jednocześnie produkując gaz, który miałby swoje zastosowania w procesach technologicznych. Biogaz wytwarzany z surowców stanowiących pozostałości (odpady i produkty uboczne) po procesie produkcyjnym, byłby wykorzystany na terenie zakładu. Upowszechnienie powyższego rozwiązania wpłynęłoby na zmniejszenie zapotrzebowania na energię z sieci (np. elektryczną, gazową czy ciepłą), zwiększając jednocześnie udziały OZE w strukturze energii konsumowanej na terenie kraju. Ponadto stanowiłoby to doskonałe rozwiązanie dla tych zakładów produkcyjnych, dla których nie będzie dostępnym mocy przyłączonych do sieci operatora energetycznego. Dodatkowo lokalne wykorzystanie biogazu do celów procesowych, bazującego na pozostałościach procesu produkcyjnego odbywającego się na terenie danego zakładu przetwórczego, dałoby sposobność redukcji śladu węglowego, co w niedalekiej przyszłości będzie miało kluczowe znaczenie dla zachowania konkurencyjności krajowego przemysłu oraz branż z nim powiązanych."	Wydaje się niezbędne dodanie argumentów przemawiających za rozwojem krajowego rynku biogazu (lokalne wykorzystanie biogazu, wykorzystanie biogazu do celów procesowych).	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie dotyczy wyłącznie mikroinstalacji realizowanych przez rolników indywidualnych. Wsparcie wytwarzania biogazu przez przedsiębiorstwa będzie realizowane w ramach pozostałych programów operacyjnych (FENiKS, regionalne programy operacyjne)
94	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.7.1. Rozwój współpracy w ramach łacińca wartości (dotacja) – poza gospodarstwem	Zwracamy się o rozszerzenie katalogu beneficjentów interwencji „Rozwój współpracy w ramach łacińca wartości (dotacja) – poza gospodarstwem” o powiaty. Mamy powyższe na uwadze oraz kierując się wielkimi potrzebami inwestycyjnymi w zakresie niezbędnej infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich zwracamy się o rozszerzenie katalogu beneficjentów interwencji „Rozwój współpracy w ramach łacińca wartości (dotacja) – poza gospodarstwem” o powiaty. Ww. interwencja ma wpłynąć na rozwój gospodarki wiejskiej oraz poprawę pozycji rolników w łacińcu wartości. W ramach interwencji wspierane mają być inwestycje materialne i niematerialne dotyczące m.in. budowy budynków i budowli. Chcemy stworzyć dla rolników miejsce gdzie będą mogli czasowo zmagazynować, następnie przetworzyć czy skonfekcjonować swoje produkty – cele te wpisują się w potrzeby, na które odpowiada interwencja. Wiadomo powszechnie jak duże koszty przelicza za sobie budowni, hal magazynowych czy budynków do przetworstwa. Przedsięwzięcie takie dla rolnika indywidualnego posiadającego nawet kilkadziesiąt hektarów gruntów często pozostaje poza zasięgiem finansowym. Nawet możliwość skorzystania z zewnętrznej pomocy finansowej nie daje możliwości rolnikowi indywidualnemu na realizację dużego przedsięwzięcia inwestycyjnego. Stojmy na stanowisku, że powiaty poprzez możliwość prowadzenia dużych inwestycji budowlanych np. budowy przechowalni, sortowni, pakowni i udojniających ich rolnikom będą dobrym ogniwem spajającym producentów rolnych z konsumentami. Pomoc w przygotowaniu rolnikom gotowych już miejsc magazynowania i przetworstwa odciąż ich np. od przecięcia skomplikowanego często procesu inwestycyjnego. A w procesie inwestycyjnym dochodzi jak wiadomo do styku i przenikania wielu przepisów prawa co sprawia, że każda inwestycja niezależnie od jej rozmiarów jest zawsze wyzwaniem dla inwestora. Wyzwaniem, z którym często rolnik ma duże trudności i nie jest w stanie sam sobie poradzić. Uważamy, że wszelkie instytucje i organizacje powinny włączyć siłami i środkami dbać o zwiększenie dochodu rolnika oraz o maksymalne ułatwienie mu jego jakże ciężkiej na co dzień pracy. Pomoc rolnikom w przetworzeniu ich produktów i przygotowaniu do sprzedaży bez ponoszenia samemu ogromnych kosztów budowy hal magazynowych i przetwórczych będzie także zachętą dla młodych ludzi do podejmowania lub kontynuowania pracy w gospodarstwach rolnych.	Pomysł opłatowski dysponuje 8 ha odróżnionej działki. Planujemy tutaj utworzyć Świętokrzyskie Centrum Przetwórczości Rolniczej – instytucji odpowiedzialnej za koncentrację, wspólne uszczelnienie oraz dystrybucję hurtową produktów rolniczych, ogrodnich oraz produktów przetwórstwa spożywczego. W ramach Centrum działka będą inkubator Przemysłowy (hale pod wynajem) oraz Agrofresh Park Włostów, w ramach którego powstanie także Manufaktura Spożywcza i Centrum Logistyczne. Mając powyższe na uwadze oraz kierując się wielkimi potrzebami inwestycyjnymi w zakresie niezbędnej infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich zwracamy się o rozszerzenie katalogu beneficjentów interwencji „Rozwój współpracy w ramach łacińca wartości (dotacja) – poza gospodarstwem” o powiaty. Ww. interwencja ma wpłynąć na rozwój gospodarki wiejskiej oraz poprawę pozycji rolników w łacińcu wartości. W ramach interwencji wspierane mają być inwestycje materialne i niematerialne dotyczące m.in. budowy budynków i budowli. Chcemy stworzyć dla rolników miejsce gdzie będą mogli czasowo zmagazynować, następnie przetworzyć czy skonfekcjonować swoje produkty – cele te wpisują się w potrzeby, na które odpowiada interwencja. Wiadomo powszechnie jak duże koszty przelicza za sobie budowni, hal magazynowych czy budynków do przetworstwa. Przedsięwzięcie takie dla rolnika indywidualnego posiadającego nawet kilkadziesiąt hektarów gruntów często pozostaje poza zasięgiem finansowym. Nawet możliwość skorzystania z zewnętrznej pomocy finansowej nie daje możliwości rolnikowi indywidualnemu na realizację dużego przedsięwzięcia inwestycyjnego. Stojmy na stanowisku, że powiaty poprzez możliwość prowadzenia dużych inwestycji budowlanych np. budowy przechowalni, sortowni, pakowni i udojniających ich rolnikom będą dobrym ogniwem spajającym producentów rolnych z konsumentami. Pomoc w przygotowaniu rolnikom gotowych już miejsc magazynowania i przetworstwa odciąż ich np. od przecięcia skomplikowanego często procesu inwestycyjnego. A w procesie inwestycyjnym dochodzi jak wiadomo do styku i przenikania wielu przepisów prawa co sprawia, że każda inwestycja niezależnie od jej rozmiarów jest zawsze wyzwaniem dla inwestora. Wyzwaniem, z którym często rolnik ma duże trudności i nie jest w stanie sam sobie poradzić. Uważamy, że wszelkie instytucje i organizacje powinny włączyć siłami i środkami dbać o zwiększenie dochodu rolnika oraz o maksymalne ułatwienie mu jego jakże ciężkiej na co dzień pracy. Pomoc rolnikom w przetworzeniu ich produktów i przygotowaniu do sprzedaży bez ponoszenia samemu ogromnych kosztów budowy hal magazynowych i przetwórczych będzie także zachętą dla młodych ludzi do podejmowania lub kontynuowania pracy w gospodarstwach rolnych.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zakres wsparcia tego instrumentu nie dotyczy podmiotów publicznych lub podmiotów z udziałem Skarbu Państwa. Należy jednak podkreślić, iż w ramach Krajowego Planu odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO), realizowanego w latach 2021-2026 udzielane będzie wsparcie na tworzenie centrum przechowalniczo-dystrybucyjnych, w tym na rozbudowę i modernizację infrastruktury logistycznej i technologicznej służącej skupowaniu, przygotowaniu do sprzedaży i wprowadzaniu do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury (m.in. zakupu specjalistycznych środków transportu) i wraz z towarzyszącym systemem aplikacji cyfrowych, inwestycje w ramach regionalnych rolno-spożywczych rynków hurtowych w zakresie infrastruktury przechowywania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury oraz spożywczych. Beneficjentami pomocy będą mogły być m.in. podmioty z udziałem jednostek samorządu terytorialnego lub Skarbu Państwa, w tym partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP).
95	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I 6.4-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwa – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwa/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę /poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	str. 172 w okresie roku planuje się udzielić wsparcia do 474947 pni pszczeł - przy prawie 2 milionach pni w Polsce?	Nie wiem jak Ministerstwo pracowało nad tym dokumentem, nie znane są mi te kompetencje urzędników, którzy tę ciężką pracę wykonali. Pomijam pozostałe interwencje i skupiam się tylko na leczeniu pszczoł. Czemu ma służyć plan leczenia co to czy 5 rodziny pszczeł. Jak będzie wyglądać segregacja które pnie otrzymają dopłatę a które nie. Przeniesienie realizacji projektów z KOWR do ARIMV spowoduje również będzie mniej korzystniejsza – bo jak widać tak jest plan. Czyli Ministerstwo chce aby zostali sami dui, dla matych pasiek gwarantujących bioróżnorodność nie będzie już wsparcia. Czy to ma być wsparcie dla pszczelarstwa czy dla plantatorów. Popelnienie Państwa błąd to małe pasieki trzeba wspierać to one zapewniają zapylenie na terenach gdzie trudno się nie opłaca jeździć z pszczołami, to te pasieki często nierentowne do których trzeba dokładać zapewniają bioróżnorodność. Małe pasieki zwłaszcza prowadzone przez osoby starsze zostaną całkowicie wykluczone z tego wsparcia. I może te pasieki sobie bez tego wsparcia poradzą ale czy jeśli znikną to rolnictwo sobie bez nich poradzą?	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z waznozą oraz I 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwa. 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwa jak i indywidualni pszczelarze.
96	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu / I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Wnioskujemy o uzupełnienie ekoschematu - Biologiczna ochrona upraw [podrozdział 5.1] poprzez dodanie biostymulatorów do katalogu środków biologicznej ochrony upraw. Proponujemy nadać opisowi wymagań interwencji następujące brzmienie: "Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych oraz innych produktów nawozowych takich jak biostymulatory czy preparaty poprawiające właściwości gleby. - mikrobiologiczne środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub - zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście ograniczającej w tym celu, lub - zabieg z zastosowaniem biostymulatorów w rozumieniu Rozporządzenia 2019/1009 UE zgodnie z ich przeznaczeniem. Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszą depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska. Wsparcie przyczyni się do złagodzenia trudności występujących przy produkcji roślinnej chronionej biologicznie i do zwiększenia konkurencyjności sektora. Rolnicy na początku sezonu wegetacyjnego będą zgłaszali gotowość zastosowania zabiegu ochrony roślin z wykorzystaniem metody biologicznej, a następnie wypełnią tę deklarację. W przypadku zastosowania biologicznej ochrony roślin z wykorzystaniem makroorganizmów wsparcie będzie skierowane na zabieg wykonywany tylko dla wybranych gatunków roślin uprawnych i odpowiednio przyporządkowanych im makroorganizmów."	Niezwykle istotne jest, aby Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023- 2027 obejmował zarówno środki biologicznej ochrony roślin jak i chemistyczne biologiczne produkty nawozowe, takie jak biostymulatory czy preparaty poprawiające właściwości gleby, stanowiące alternatywne rozwiązanie dla chemistycznych środków ochrony roślin i nawozów. Innym rozwiązaniem jest nie uwzględnianie żadnego z powyższych. Jest to niezwykle istotne w świetle zachowania zasad wolnej, sprawiedliwej konkurencji między produktami biologicznymi przeznaczonymi do stosowania w rolnictwie bez favorezowania wybranej grupy, produktów, a tym samym wykluczania bądź utrudniania obrotu innej grupy preparatów. Polityka Unii Europejskiej ujęta w dwóch strategiach dla produkcji rolnej „od pola do stołu” oraz „ochrona bioróżnorodność” przewiduje między innymi ograniczenie stosowania środków ochrony roślin w uprawach rolniczych i ogrodniczych do 50% aktualnego poziomu, a także ograniczenie nawozów o 20%. W Polsce przy zużyciu substancji czynnej środków ochrony roślin w ilości ponad 2 kg na 1 hektar już obecnie polskie rolnictwo ponosi wymierne straty będące konsekwencją braku pełnej ochrony upraw. Dalsze ograniczenie stosowania środków ochrony roślin złożyłoby zagrożenie ze strony organizmów szkodliwych i może doprowadzić do znacznej obniżki poziomu plonowania, jak również spadku jakości uzyskiwanych plonów. Przyjmując, że Polska będzie musiała w mniejszym czy większym stopniu dostosować się do założeń unijnych to przede wszystkim należy walczyć pod uwagę możliwości ochrony jakie można uzyskać stosując inne metody. Zależnie od potrzeb powrotu do pełnej agrotechniki oraz stosowania głoźniomiana. Pewne nadzieje można wiązać z wykorzystaniem odmian odpornych na poszczególne gatunki organizmów szkodliwych ale trzeba pamiętać, że procesy hodowlane trwają wiele lat a uzyskiwana odporność odmian nie zawsze jest całkowita. Pozostaje więc stosowanie w ochronie upraw metody biologicznej rozumianej jako stosowanie makro lub mikroorganizmów oraz stosowanie biostymulatorów rozumianych zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu 2019/1009 UE. Artykuł 47. ust. 2) w art. 3. dodaje się punkt w brzmieniu: 34. biostymulator oznacza produkt, który stymuluje procesy odbywania rośliny niezależnie od zawartości składników pokarmowych w produkcji i którego jedynym celem jest poprawa co najmniej jednej z następujących właściwości rośliny lub rysofery roślin: a) efektywność wykorzystania składników pokarmowych; b) odporność na stres abiotyczny; c) liści jakościowe; d) przydatność składników pokarmowych z form trudnodostępnych w glebie lub rysoferze."	Uwaga uwzględniona	w ramach Ekoschematu - Biologiczna ochrona upraw wsparciem będą objęte te uprawy, dla których zostały zarejestrowane środki ochrony roślin oparte na mikroorganizmach. Interwencja polega na zastosowaniu na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikrobiologicznych (tj. zawierających grzyby, bakterie, wirusy). Ponadto, w ramach Rolnictwa ekologicznego wskazano, że jest to prowadzenie produkcji rolniczej w sposób łączący najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, ochronę zasobów naturalnych, wysoki stopień różnorodności biologicznej, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Oferuje ono konsumentom wyrobę wytwarzaną przy użyciu substancji naturalnych i naturalnych procesów.
97	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.2. Uzupełniającej redystrybucyjne wsparcie dochodu	Płatność redystrybucyjna dla gospodarstw posiadających 1-100 ha (zamiast 1-50 ha)	Zawęzając przedział powojujemy, iż rolnicy niechętnie będą powiększać swoje gospodarstwa o dzierżawy, gdyż przeliczą często próg 50 ha i wówczas te płatności nie uzyskują więcej. Sytuacja na wsi się zmienia, dziś 50 ha to nie jest duża powierzchnia - to są gospodarstwa rodzinne, dlatego proponuję	Uwaga nieuwzględniona	Z anali wynika, że gospodarstwa powyżej 50 ha, wraz z otrzymanymi płatnościami bezpośrednimi i ONW, uzyskują dochód paritetowy w gospodarce narodowej. Celem płatności redystrybucyjnej jest wsparcie gospodarstw uzyskujących niższe dochody, zatem stosowanie jej dla gospodarstw większych stało by w sprzeczności z ideą płatności redystrybucyjnej.
98	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt - umożliwienie realizowania wypasu także na użytkach zielonych założonych na GO	W Polsce często poprzez zapisy we wnioskach o płatności bezpośrednie funkcjonuje wiele traw na GO. Takie grunty będą pozbawione większości płatności w ramach ekoschematów. Niektóre gospodarstwa z produkcją zwierzęcą posiadają wyłącznie trawę na GO na których wypasają zwierzęta, wówczas będą one pozbawione płatności.	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę cel ekoschematu, jakim jest ochrona siedlisk i zapewnienie im odpowiedniego użytkowania utrzymano dotychczasowe założenie odrębnie uwzględniania jedynie trawianych użytków zielonych w wyliczaniu obsady (traw na gruntach ornych służących wypasowi zwierząt, są siedliskiem nietrawnym o mniejszej różnorodności)

114	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.14. <u>Zwiększenie bioróżnorodności lasów nowostaw</u>	Możliwość nasadzeń robinii akakajowej	Jestem pszczelarzem na terenie województwa lubuskiego, na którym od 15 lat na sile redukuje się powierzchnie robinii akakajowej, co powoduje zmniejszenie wykonywania tej cennej odmiany miodu. W moim przypadku miod akakajowy stanowi 75% całkowitej ilości rocznego pożytku w sezonie. W przypadku braku robinii będę zmuszony do likwidacji пасki.	Uwaga nieuwzględniona	Lista gatunków dopuszczonych w ramach poszczególnych interwencji nie jest regulowana na poziomie Planu Strategicznego, a w przepisach krajowych. Jednocześnie informujemy, że robinia akakajowa nie jest gatunkiem rodzimym, tylko gatunkiem obcym, inwazyjnym wskazanym na liście gat. inwazyjnych http://portal.stry.edu.pl/strona/118/aktualnosci/nowosci/obcy-strukturny
115	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11. Premie dla młodych rolników	Zniesienie warunku 24 miesięcy od rozpoczęcia działalności rolniczej	W 2017 roku zalałem gospodarstwo rolne i rozwinąłem je pracując jednocześnie na pełnym etacie w korporacji, nie mając możliwości otrzymania premii dla młodych rolników. Chciałbym w kolejnym roku skupić się tylko na działalności rolniczej i jej rozwoju, a premia dla młodych rolników by mi w tym pomogła.	Uwaga nieuwzględniona	Premia dla młodych rolników jest przeznaczona dla osób, które po raz pierwszy rozpoczynają prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym. Długiego musi być określony obiektywny maksymalny czas pozwalający stwierdzić, że dana osoba dopiero rozpoczyna działalność w rolnictwie. Należy podkreślić, iż nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach "Premii dla młodych rolników" odbywają się corocznie, właśnie po to, aby umożliwić młodym osobom podejmując decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym złożenie wniosku o przyznanie pomocy (i uzyskanie wsparcia) w tym maksymalnym okresie.
116	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwa - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wodnej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Przyznanie wsparcia na zakup sadzonek roślin miododajnych, Wsparcie na nasadzenia dla pszczelarzy posiadających grunty rolne bądź lasy.	Większość wsparcia jest skierowane do producentów leków, organizatorów szkoleń oraz producentów sprzętu pszczelarzkiego. Brakuje realnego wsparcia pszczelarzy, którzy swój dochód zawdzięczają pożytkom pszczelim, których losy wpływa na produkcję miodu. Nie ma realnej interwencji, która zwiększyłaby bazę pszczoły (krzewy, drzewa).	Uwaga nieuwzględniona	W ramach PS WPR pomoc może dotyczyć jedynie rodzajów interwencji określonych w przepisach art. 49 rozporządzenia o Planach Strategicznych. Powyższa propozycja wykracza ponad te regulacje.
117	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Fragment: „Plan Strategiczny stanowi jedynie uzupełnienie działań, które będą finansowane w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Krajowego Planu Odbudowy, a także programów finansowanych z budżetu Krajowego. Ww. programy będą finansować inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej (w Planie finansowanie jedynie będą indywidualne oczyszczalnie ścieków) oraz rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego.” (s. 12) należy przerwadogaw w kierunku wskazaną, że Plan będzie wspierał inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych.	W zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych KPO praktycznie nie przewiduje wsparcia, natomiast Umowa Partnerstwa przewiduje jedynie możliwość udzielenia wsparcia na inwestycje o charakterze dostępowym. Istnieje jednak wątpliwość co do tego, czy i w jakim zakresie wsparcie tego typu będzie w ogóle udzielane na poziomie regionalnym. Warto w tym momencie przytoczyć słowa ze strony 48 opiniowanego dokumentu: „Nadal odczuwaliśmy jest niedostateczny rozwój infrastruktury publicznej typu drogi lokalne. Utrudnienia z dostępem do miejsca pracy, usług zdrowotnych, usług opiekuńczych czy też usług rehabilitacyjnych, związane są przede wszystkim z oddaleniem (przestrzennym i czasowym). Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnienie indywidualnych środków transportu, wraść dostępność komunikacyjną obszarów wiejskich. A lepsza dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia wykluczenia społecznego. stad wyodrębniono potrzebę Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.”. Proste założenie, że potrzeby te zostaną zaspokojone w ramach realizacji KPO oraz ze środków FS i EFRR jest założeniem błędnym.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
118	IST	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Uwagi Związku Powiatów Polskich - Fragment: „Plan Strategiczny stanowi jedynie uzupełnienie działań, które będą finansowane w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Krajowego Planu Odbudowy, a także programów finansowanych z budżetu krajowego. Ww. programy będą finansować inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej (w Planie finansowanie jedynie będą indywidualne oczyszczalnie ścieków) oraz rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego.” (s. 12) należy przerwadogaw w kierunku wskazaną, że Plan będzie wspierał inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych.	W zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych KPO praktycznie nie przewiduje wsparcia, natomiast Umowa Partnerstwa przewiduje jedynie możliwość udzielenia wsparcia na inwestycje o charakterze dostępowym. Istnieje jednak wątpliwość co do tego, czy i w jakim zakresie wsparcie tego typu będzie w ogóle udzielane na poziomie regionalnym. Warto w tym momencie przytoczyć słowa ze strony 48 opiniowanego dokumentu: „Nadal odczuwaliśmy jest niedostateczny rozwój infrastruktury publicznej typu drogi lokalne. Utrudnienia z dostępem do miejsca pracy, usług zdrowotnych, usług opiekuńczych czy też usług rehabilitacyjnych, związane są przede wszystkim z oddaleniem (przestrzennym i czasowym). Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnienie indywidualnych środków transportu, wraść dostępność komunikacyjną obszarów wiejskich. A lepsza dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia wykluczenia społecznego. stad wyodrębniono potrzebę Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.”. Proste założenie, że potrzeby te zostaną zaspokojone w ramach realizacji KPO oraz ze środków FS i EFRR jest założeniem błędnym.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
119	IST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synergii między tymi instrumentami	Uwagi Związku Powiatów Polskich „Infrastruktura lokalna (drogi powiatowe i gminne), ścieki rowerowe” w ramach „Dostępności terytorialnej obszarów wiejskich” (s. 84) powinna być finansowana także ze środków WPR 2023-2027.	W zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych KPO praktycznie nie przewiduje wsparcia, natomiast Umowa Partnerstwa przewiduje jedynie możliwość udzielenia wsparcia na inwestycje o charakterze dostępowym. Istnieje jednak wątpliwość co do tego, czy i w jakim zakresie wsparcie tego typu będzie w ogóle udzielane na poziomie regionalnym. Warto w tym momencie przytoczyć słowa ze strony 48 opiniowanego dokumentu: „Nadal odczuwaliśmy jest niedostateczny rozwój infrastruktury publicznej typu drogi lokalne. Utrudnienia z dostępem do miejsca pracy, usług zdrowotnych, usług opiekuńczych czy też usług rehabilitacyjnych, związane są przede wszystkim z oddaleniem (przestrzennym i czasowym). Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnienie indywidualnych środków transportu, wraść dostępność komunikacyjną obszarów wiejskich. A lepsza dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia wykluczenia społecznego. stad wyodrębniono potrzebę Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.”. Proste założenie, że potrzeby te zostaną zaspokojone w ramach realizacji KPO oraz ze środków FS i EFRR jest założeniem błędnym.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
120	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Uwagi Związku Powiatów Polskich -Zakres interwencji należy poszerzyć co najmniej o drogi lokalne oraz ścieki rowerowe.	W zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych KPO praktycznie nie przewiduje wsparcia, natomiast Umowa Partnerstwa przewiduje jedynie możliwość udzielenia wsparcia na inwestycje o charakterze dostępowym. Istnieje jednak wątpliwość co do tego, czy i w jakim zakresie wsparcie tego typu będzie w ogóle udzielane na poziomie regionalnym. Warto w tym momencie przytoczyć słowa ze strony 48 opiniowanego dokumentu: „Nadal odczuwaliśmy jest niedostateczny rozwój infrastruktury publicznej typu drogi lokalne. Utrudnienia z dostępem do miejsca pracy, usług zdrowotnych, usług opiekuńczych czy też usług rehabilitacyjnych, związane są przede wszystkim z oddaleniem (przestrzennym i czasowym). Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnienie indywidualnych środków transportu, wraść dostępność komunikacyjną obszarów wiejskich. A lepsza dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia wykluczenia społecznego. stad wyodrębniono potrzebę Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi. Ważne będzie zapewnienie synergii i komplementarności między funduszami unijnymi i krajowymi.”. Proste założenie, że potrzeby te zostaną zaspokojone w ramach realizacji KPO oraz ze środków FS i EFRR jest założeniem błędnym.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
121	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	w przypadku koni wsparcie dla samicy i samców (za wyjątkiem koni sztumskich i sokółskich)	Ogryby bardzo bezopiedni udzieli w rozrodzie a tym samym zachowaniu zasobów genetycznych (ochronie dawniej ras) a ich pozyskanie jest coraz trudniejsze. Koszty wychowy odpowiedniego ogiera wzrastają i hodowcy nie chcą się decydować na ich hodowle, przygotowanie do prób dzielności i wpis do księgi, co sprawia, że populacja ogierów biorących udział w programie ochronnym, sukcesywnie starzeje się.	Uwaga częściowo uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in.: konie (wspieranie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
122	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Zmiana wagi kryteriów wskazanych w opisie warunków kwalifikowalności: mierzalne (ok. 40%), niemierzalne (ok. 60%).	Dążenie do konkurencyjności LSR winno mieć odzwierciedlenie również w kryteriach. Większa waga w stosunku do kryteriów punktujących wskaźniki niezależne od LGD, nie sprzyja wspomnianej konkurencyjności. W opisie wymagań interwencji (str. 278) wskazano: „interwencja Leader ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu cyfrowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań myślowych”. Skoro tak kryteria wyboru powinny odnosić się do wskaźników lokalnej tożsamości, aktywności społecznej itp. Ponadto – w naszej ocenie – kryteria powinny być powiązane z zakresem wsparcia, wskazanym na str. 278.	Uwaga częściowo uwzględniona	Z dokumentu zostaną usunięte fragmenty dot. struktury kryteriów wyboru LSR, gdyż kwestia ta zostanie poddana uzgodnieniu z pozostałymi interesariuszami, a same kryteria zostaną określone w regulaminie konkursu na wybór LSR.
123	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwa - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wodnej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Po zapoznaniu się z Wzrostymi pomysłami jestem bardzo zaniepokojony wprowadzaniem zmianom. Jestem pszczelarzem od wielu lat, zrzeszony w Kole. Koło następnie zrzeszone jest w Związku. Od wielu lat jestem, jak by to powieścić pod opieką tego Koła, czy też Związku. To oni wykonują wszystkie prace za pszczelarzy dotyczące poszczególnych projektów na zakup leków, pszczoł, sprzętu. I nie wyobrażam sobie, aby po tych zmianach musiałbym sam to wszystko robić. Sam zamawiać lekarstwa i jakie. Przecież gdyby nie informacja o Kolu to sądził bym wiedział jakie mam zakupić lekarstwa. Przecież wykazując z tytułu pszczelarza Kola i Związku, kto po tych zmianach będzie jeszcze członkiem Kola, skoro uczestnictwo będzie polegało tylko na zbieraniu składek i nic więcej. Czy my w Polsce musimy wszystko tak okrutnie niszczyć. Co komu to przeskądza. Jakże lubby za tym stoją, bo na pewno ktoś na tym coś zyska. Nic nie dzieje się bez przyczyny.	Proszę o pozostawienie występowego w spokoju. Chyba, że chcicie, aby Polce Ci drobną pszczelarstwu, renciści, emeryci, itp. przestali prowadzić swoje pasieki, które wciągają miodny i braku leczenia. Proszę zobaczyć jak by odstępek pszczelarzy korzystający z dofinansowania na przemiawiają rodzinę pszczoł. Mam nadzieję, że mój skromny głos dotrze do Pana Ministra i osób mu doradzających.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji 1.6.3 – wspieranie walki z waznozą oraz 1.6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarzkie; 2. W ramach interwencji 1.6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarzkie jak i indywidualni pszczelarze.
124	IST	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Na stronie 12, Wzmocnienie struktury społeczno-ekonomicznej obszarów wiejskich, zapis „Plan Strategiczny stanowi jedynie uzupełnienie działań, które będą finansowane w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Krajowego Planu Odbudowy a także programów finansowanych z budżetu krajowego. Ww. programy będą finansować inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej oraz rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego. Dodatkowo programy Polityki Spójności będą także wspierać inwestycje z zakresu rozwoju przedsiębiorczości oraz zapewnienia dostępności do usług publicznych, a także rozwój kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich”.	Taki zapis z założenia marginalizuje rolę i znaczenie interwencji PS WPR dla rozwoju obszarów wiejskich. W związku z tym, że jest to plan nakerunkowany ściśle na realizację WPR, błędnym założeniem jest to, aby kluczowe dla rozwoju obszarów wiejskich inwestycje były finansowane z innych źródeł – zwłaszcza że takich źródeł planowanych do realizacji w nowej perspektywie finansowej nie jest nakerunkowanych na wspieranie inwestycji na obszarach miejscowości liczących do 5 tys. mieszkańców.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
125	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe)	Forma i wysokość wsparcia: zarówno w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro jak i powyżej 25 tys. euro wprowadzenie zapisu do 80% dotacji na spłatę odsetek.	Biorąc pod uwagę poziom skomplikowania wniosków o przyznanie pomocy oraz związanych z tym kosztów ich przygotowania zbyt niski poziom wsparcia może spowodować, że realna wysokość pomocy będzie niewiele odbiegała od kosztów w przypadku obsługi inwestycji za pomocą kredytów i pożyczek komercyjnych. Wskazują na to obecne bardzo niskie zainteresowanie kredytami preferencyjnymi z tytułu ARIMR do procentowania. Aby instrument był skuteczny i rzeczywiście wpływał na modernizację rolnictwa w Polsce odsetki powinny być na bardzo niskim poziomie a wymogi formalne przy aplikowaniu o pomoc ograniczone do minimum. Również budżet działania wydaje się zbyt niski w porównaniu z dotychczasowymi działaniami inwestycyjnymi.	Uwaga nieuwzględniona	Gospodarstwa rolne, których wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 25 tys. euro mają mniejsze możliwości finansowe regulowane zobowiązaniami, dlatego też zaproponowano dla nich dodatkowe wsparcie w postaci dopłaty do odsetek, bez względu na rodzaj inwestycji. Ma to być zachętą do podejmowania inwestycji w gospodarstwie zwiększających ich konkurencyjność. Natomiast gospodarstwa rolne o wielkości ekonomicznej od 25 tys. euro zaproponowano dodatkowe wsparcie w postaci dopłaty do odsetek, gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu, jako działanie motywujące do podejmowania inwestycji w tym obszarze.

126	JST	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Strona 48-49, część 2.2.8.1. Skróc analizy SWOT dla celu szczegółowego 8 (art.96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych Wyodrębniono potrzeby: Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu drogi. Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: wod-kan, Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym braku interwencji w ww. zakresie. Czytno to dokument wewnętrznie sprzecznym, ponieważ z jednej strony wskazuje on konkretne potrzeby rozwojowe obszarów wiejskich, a z drugiej – nie zawiera interwencji, które mogłyby zrealizować na nie odpowiedź.	Proponuje się wsparcie w ramach PS WPR tych inwestycji, na które na obszarach wiejskich istnieje największe zapotrzebowanie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zgodnie z ustalona linia demarkacyjną z Polityką Spójności realizowane będą inwestycje w zakresie przydomkowych oczyszczalni ścieków. Ponadto w ramach podejścia LEADER i wdrażania koncepcji Smart villages wspierane będą inwestycje z zakresu infrastruktury małej skali zgodne z potrzebami społeczności lokalnych.
127	JST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	Strona 78, punkt 4.2 Opis korzystania z pomocy technicznej. Czynnym rozwiązaniem jest utrzymanie dotychczasowej formuły realizacji operacji partnerskich oraz pozostawienie beneficjentom PT możliwości realizacji operacji własnych. Zakładając że KSOW+ ma podejmować działania w zakresie tworzenia sieci kontaktów w odniesieniu do wszystkich interwencji określonych w Planie i obejmować będzie szerszy zakres interesariuszy niż KSOW w latach 2014-2022 (s. 80), ograniczenie możliwości realizacji operacji partnerskich nie znajduje uzasadnienia.	W ramach schematu II: Wsparcie operacji realizowanych w ramach KSOW+ nie przewidziano możliwości realizacji operacji partnerskich. Przewidziano jedynie możliwość realizacji operacji własnych przez jednostki tworzące strukturę sieci, w tym we współpracy z partnerami sieci. Powyższe rozwiązanie nie zastąpi realizacji operacji partnerskich, o dofinansowanie których partnerzy KSOW ubiegali się dotychczas w ramach ogłaszanych co roku konkursów. Biorąc pod uwagę relatywnie niski poziom pomocy technicznej i duże obciążenie administracyjne samorządów województw należy przyjąć, że nawet we współpracy z partnerami KSOW nie będą one w stanie zrealizować takiej samej ilości tak różnorodnych operacji, jak operacje partnerskie sieci oraz operacji własnych jest zupełnie inna. Realizacja operacji partnerskich, poza osiągnięciem celów KSOW, przynosi też wartość dodaną w postaci integracji środowisk wiejskich oraz wszystkich – pośrednich i bezpośrednich beneficjentów pomocy. Stosunkowo niewielkim nakładem kosztów osiągnie się satysfakcjonujące efekty, a konkursy dla partnerów KSOW z każdym rokiem cieszy się coraz większą popularnością.	Uwaga nieuwzględniona	Konkursy dla partnerów KSOW w obecnej formie stanowią duże obciążenie administracyjne. Obecne zapisy nie wykluczają możliwości aby Partnerzy zgłaszali swoje pomysły/projekty do jednostek wsparcia sieci i współpracowali z nimi przy realizacji tych operacji, wykonując część zadań samodzielnie (z możliwością pokrycia niektórych ich kosztów przez jednostki), ale całe obciążenie administracyjne związane z operacją będzie spoczywać na tej pomocy. Taki sposób realizacji operacji oddający partnerów sieci od zadań częściowo administracyjnych i pozwoli na lepszą realizację celów sieci.
128	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	Opis warunków kwalifikowalności/Zobowiązania - "obowiązek przeznaczania min. 25 % uzyskanego wsparcia na środki trwałe" lub usunięcie całkowite zapisu	Kryterium będzie w praktyce zniechęcać do wstępowania do grupy / tworzenia grupy. Rolnicy będą mieli problem z wspólnym wyborem maszyny / urządzenia, a potem jej zgodnym użytkowaniem. Grupie należy pozostawić większą swobodę w wydatkowaniu środków, np. w przypadku zamiaru rozpoczęcia sprzedaży bezpośredniej środki mogą być wydane na pokrycie innych kosztów, jak najem, wynagrodzenia, pozwolenia, szkolenia itp.	Uwaga częściowo uwzględniona	inwestycje w środki trwałe mają na celu wzmocnienie i utrwalenie współpracy producentów w ramach GPR i OP. Względnie inwestycje w nmi przyznawane są do większej trwałości podmiotu i jego trwania na rynku w dłuższej perspektywie czasowej niż okres uzyskania wsparcia ze środków publicznych. Brak konieczności wydatkowania określonej wielkości pomocy na środki trwałe może powodować brak trwałości podmiotów i chęć rozwiązywania się po okresie otrzymania wsparcia. Propozycja przewiduje możliwość dość znacznej swobody w zakresie wydatkowania środków wsparcia. Jednocześnie, przedstawiony system wsparcia GPR lub OP podlega zmianom, także ze względu na fakt, że zmianie uległa propozycja przepisów KE dot. wsparcia GPR/OP w ramach PS WPR.
129	JST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Strona 81, punkt. 4.3.3. Struktura, zarządzanie i funkcjonowanie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich +. Należy dopisać przedstawicieli SW do prac w KS KSO+W+.	W projekcie dokumentu przewidziano powołanie Komitetu Sterującego ds. KSOW+, którego zadaniem ma być wyznaczenie kierunków działania sieci oraz przyjmowanie sprawozdań z wykonania zaplanowanych zadań. Na podstawie sprawozdań KS KSO+W+ będzie mógł wydać rekomendacje dla jednostek wsparcia sieci. Komitet mają tworzyć przedstawiciele administracji publicznej, nauki, doradztwa rolniczego, partnerów/organizacji społecznych i branżowych funkcjonujących w obszarze rolnictwa i obszarów wiejskich. W Komitecie nie przewidziano udziału przedstawicieli samorządów województw. Jeżeli do zadań SW ma należeć m.in. diagnozowanie potrzeb województw w zakresie działań niezbędnych do podjęcia w kierunku poprawy wdrożenia WPR, zasadnym był udział przedstawicieli SW w KS KSO+W+. W proponowanym brzmieniu planu SW mają być jedynie realizatorami operacji zgodnych z tematami wyznaczonymi przez KS KSO+W+, co grozi brakiem możliwości koncentrowania się na obszarach tematycznych wynikających ze specyfiki regionu.	Uwaga nieuwzględniona	Samorządy województw wchodziły w skład administracji publicznej, która została wskazana wprost w składzie Komitetu Sterującego ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+
130	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	Opis warunków kwalifikowalności/Zobowiązania - utrzymania uznania przez minimum jeden rok od otrzymania ostatniej płatności Forma i wysokość wsparcia - grup producentów rolnych – 100 000 Euro/rok (a dla grup producentów rolnych, będących członkami związku grup producentów rolnych 130 000 Euro/rok+), lecz nie więcej niż 16 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka GPR.	Konieczność utrzymania uznania przez trzy lata będzie bardzo dużym wyzaniem i w połączeniu z ograniczeniem do 8 tys. euro poziomem wsparcia może całkowicie zahamować dalsze tworzenie grup. Proponuje pozostawić to kryterium na aktualnie obowiązującym poziomie. Limit pomocy 8 tys. euro na członka grupy jest zbyt niski. W Polsce nie ma dużych grup producentów, integracja następuje bardzo wolno, w przypadku małych grup limit całkowicie zniechęca rolników do dalszej integracji	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowane w PS WPR zasady, zgodnie z którymi status GPR lub OP powinien zostać utrzymany w okresie min. 3 lat po otrzymaniu ostatniej płatności wiąże się z okresem, w którym max. możliwe jest wydatkowanie otrzymanych przez GPR lub OP środków wsparcia. Ta propozycja miała wzmocnić trwałość podmiotów o statusie GPR lub OP jednocześnie wydłużyć czas, w którym mogą być wydatkowane środki otrzymane w celu rozwoju i funkcjonowania GPR lub OP. Wprowadzone limity mają na celu tworzenie bardziej licznych podmiotów na rynku. Jednocześnie, zaproponowane zostały wyższe stawki wsparcia dla Organizacji producentów względem grup producentów rolnych, także w przeliczeniu na jednego członka OP. Zgodnie ze zgłoszoną propozycją, dwukrotne zwiększenie stawki wsparcia w przeliczeniu na jednego członka GPR nie spowoduje wzrostu liczebności GPR (min. 6 osobowa GPR mogłaby uzyskać prawie max kwotę wsparcia każdego roku). Propozycja MRIRW zawarta w projekcie PS WPR miała na celu promowanie bardziej licznych podmiotów. Jednocześnie, przedstawiony system wsparcia GPR lub OP podlega zmianom, także ze względu na fakt, że zmianie uległa propozycja przepisów KE dot. wsparcia GPR/OP w ramach PS WPR.
131	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Strona 256, opis interwencji infrastruktura na obszarach wiejskich. Należy uzupełnić opis interwencji o budowę i modernizację dróg lokalnych oraz budowę i przebudowę infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej. Dodatkowo należy sprzeczyć, że inwestycje dotyczące systemów zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi, systemów indywidualnego oczyszczania ścieków, kافتاتowania przestrzeni publicznej, odnowy zabytków będą oddzielnymi typami operacji, na które ogłaszane będą lokalnie nabory wniosków w ramach odrębnej alokacji dla każdego województwa.	Opis interwencji nie zawiera najważniejszych potrzeb inwestycyjnych na obszarach wiejskich – budowy i modernizacji dróg lokalnych oraz budowy i przebudowy infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej. Dodatkowo w obecnym brzmieniu niejasny jest podział, które z inwestycji będą wspierane w ramach naborów ogłaszanych przez samorządy województw.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
132	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich i 3. Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) szczegółowego: płatność przyznawana jest do max 50 ha, przez okres 5 lat.	Ograniczenie maksymalnej powierzchni pomocy pomoże zmniejszyć różnicę w dochodach pomiędzy gospodarstwami o małej i dużej powierzchni. Z zapis dotyczący okresu przyznawania płatności doprecyzuje warunki otrzymywania pomocy.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji Uzupełniającej wsparcie dochodu dla młodych rolników, z uwagi na zauważalny trend malejącej liczności ubiegających się o to wsparcie, zrezygnowano z limitu powierzchni gospodarstwa, do której będzie przyznana płatność. Młodzi rolnicy stanowią aktualnie nieznaczny odsetek (ok. 1,3%) wśród beneficjentów płatności bezpośrednich, w związku z czym limit powierzchni może być dodatkowym kryterium zniechęcającym do rozpoczynania działalności. ☹️
133	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Strona 257, infrastruktura na obszarach wiejskich, opis warunków kwalifikowalności. Wspieranie na realizację koncepcji smart village powinno być udzielane w trybie konkursowym na poziomie regionalnym.	W przypadku wniosków na realizację elementów koncepcji smart village przeprowadzono małe naboru wniosków na poziomie krajowym, a ocena wniosków ma być dokonywana przez ekspertów. Jeżeli koncepcje smart village mają być opracowane regionalnie, a wsparcie na ich przygotowanie ma być udzielane w formie grantów przyznawanych przez lokalne grupy działania, bezasymetrycznym jest odstąpienie na dalszym etapie od kontynuacji podjęcia oddalonego. Realizacja koncepcji smart village wymaga dużego nakładu pracy przy relatywnie niskich nakładach finansowych, dlatego brak gwarancji alokacji na poziomie województwa oraz jasnych i precyzyjnych reguł wyboru może zniechęcać lokalne samorządy do ubiegania się o wsparcie.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na pilotażowy charakter obszaru B w interwencji zaplanowano wybór na poziomie krajowym.
134	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Opis warunków kwalifikowalności: „pozytywaniem i zagospodarowaniem wód deszczowej, w tym budowa kaskad na rowach melioracyjnych Beneficjent: (dodatk) jednostki prawne – gminy	Zatrzymanie wody w rowach melioracyjnych, poprawa mikroklimatu, siedlisk ryb, gadów, ptaków.	Uwaga nieuwzględniona	Prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych zostały przewidziane do realizacji w ramach Krajowego Planu Odbudowy. W związku z tym zakres ten nie będzie wspierany w ramach Planu Strategicznego WPR.
135	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Strona 325, rozdział 6. Cele i plan finansowy. Nie sprezydzano, w jaki sposób zapewniony zostanie wkład krajowy – czy np. zaliczać będzie się do niego wkład własny jRP?	brak zapisów	Uwaga uwzględniona	W projekcie Planu wskazano, że oprócz pomocy finansowej wypłacanej przez agencję płatniczą (maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych), wydatkami publicznymi w rozumieniu art. 3 lit. e projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR jest także wkład własny beneficjenta, będącego jednostką sektora finansów publicznych, w realizowaną operację, z tym, że ta część tego wkładu, która powoduje zaburzenie proporcji pomiędzy wkładem EFRR/W, a wymaganym krajowym wkładem środków publicznych równej 55% do 45% (a w regionie Warszawa 43% do 57%) - nie stanowi kwalifikowalnych wydatków publicznych, w rozumieniu art. 90 rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
136	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Strona 328, Budżet interwencji II filaru WPR. Należy zwiększyć budżet interwencji.	Środki na interwencję „Infrastruktura na obszarach wiejskich” są zbyt niskie i nie pozwolą na zaspokojenie potrzeb rozwojowych obszarów wiejskich	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
137	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Strona 329, Budżet interwencji II filaru WPR. Przy ich podziale należy uwzględnić zwiększone obciążenie administracyjne tych samorządów województw, które idędują się na realizację instrumentu BKSW w formule wspólnotowej	Wyodrębniono kwotę 340 mln eur na pomoc techniczną bez wskazania propozycji podziału tych środków.	Udzielono wyjaśnienia	Warto zauważyć, że SW w województwach wieloletniowych w zakresie dostaw technicznych (pomoc techniczna) będą finansowane nie tylko z EFRR/W, ale też z pomocy technicznej RPO.
138	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochematy - 1.4.3.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego – wykreślenie zapisu: „zobowiązuje się do utrzymania zatrudnienia doradczy rolniczego objętego praktykami, przez okres 3 lat po ich zakończeniu, na podstawie umowy o pracę na pełny etat”, lub wprowadzenie okresu jednego roku.	Przy obecnej rotacji pracowników doradztwa, szczególnie osób młodszych, przychodzących do zawodu, obowiązek zatrudnienia doradczy przez 3 lata byłby bardzo trudny do spełnienia. Wiele młodych doradców, po zdobyciu pierwszych doświadczeń zawodowych, zmienia pracę. Trudność nie dotyczy zatem beneficjenta działaniami jakim jest podmiot doradczy a samych doradców, którzy byłyby kierowani na praktyki. Utrzymanie zapisu spowoduje konieczność podpisywania umów z doradcami wysłanymi na praktyki o konieczności zwrotu kosztów, co mogłoby zniechęcać doradców do podejmowania praktyki.	Uwaga uwzględniona	W opisie interwencji, w module 5 „Praktyki zawodowe dla doradców rolniczych” zmieniono zapis dotyczący okresu zobowiązania uczestnika do pracy na pełny etat w charakterze doradcy rolniczego. W opisie został wprowadzony zapis: „przez co najmniej rok”, zamiast dotychczasowego zapisu: „co najmniej 3 lat pracy”.
139	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochematy - 1.4.3.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	1.4.6 Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji. Potwierdzenie realizacji praktyki przyznania obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji za pomocą wypełnionego, zeskanowanego i dołączonego do wniosku (i płatności bezpośredniej) oświadczenia informującego o wykonaniu praktyki.	Wykonanie zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARMR może stać dla dużej grupy rolników problemem technicznym. Nie każdy rolnik dysponuje odpowiednim urządzeniem służącym do wykonania wymaganego zdjęcia, nie każdy rolnik będzie potrafił wykonać i załączyć do aplikacji wymagane zdjęcie. Forma pisemnego oświadczenia i dołączonego do wniosku jest dużo prostszą metodą dla rolnika.	Uwaga nieuwzględniona	Zdjęcia geotagowane tj. zawierające informację o długości i szerokości geograficznej miejsca wykonania stanowiska element wykorzystania w postępowaniach naukowych i technologicznych, a agencje płatnicze w państwach członkowskich UE mają możliwość stosowania ich już od 2018 roku. W ramach dotychczasowej aplikacji do systemu Wspólnej Polityki Rolnej, na forum UE, od lat szeroko dyskutowanym jest temat wykorzystywania w rolnictwie nowych technologii, w tym wdrożenia systemu monitorowania obszarów. W tym kontekście, jednym z rekomendowanych przez Komisję Europejską dowodów, w tym dowodów przedstawianych przez beneficjenta, są właśnie zdjęcia geotagowane. Rozwiązanie takie zmniejsza obciążenie kontrolami fizycznymi w terenie, co w rezultacie obniża koszty przeprowadzanych kontroli. W przypadku działania wymagającego realizacji w relatywnie krótkim przedziale czasowym, stanowią dowód jego realizacji, pozwalają potwierdzić realizację zobowiązania przez rolnika.

140	Doradztwo rolnicze	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt</p>	<p>1.4.16. Rolnictwo ekologiczne a) Wymagania w ramach interwencji - posiadanie zwierząt w przypadku płatności do upraw paszowych na gruntach ornych oraz do TUZ – brak określenia wymaganej ilości DDP/ha TUZ i upraw paszowych b) Wymagania w ramach interwencji - posiadanie zwierząt w obszarze 0,5-1,5 DDP na każdy ha UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej – żeby było spójne z SMR 2 (do 170kgN/ha) proponujemy by było 0,5-2,0 DDP/ha c) Płatność roczna do ha upraw ekologicznych – proponujemy znacznie wyższą stawkę dla upraw warzywnych zarówno w okresie konwersji jak i po; zróżnicowanie stawek dla małych gospodarstw z uprawnieniami ekologicznymi dla okresu konwersji i po okresie konwersji oraz podniesienie tej stawki do 2000 zł/ha dla okresu konwersji.</p>	<p>ad. a) Konieczne jest wskazanie min. obsady DDP/ha upraw paszowych i TUZ, aby nie rozdziło to żadnych rozszczeń finansowych z tego tytułu u rolników o znikomej ilości zwierząt – proponowana obsada 0,3 DDP/ha TUZ i upraw paszowych; ad. b) Zrównoważona produkcja – max pułap 1,5 DDP/ha będzie krzywdzący dla gospodarstw z produkcją zwierzęcą, będzie wymuszał jej ograniczenie, by nie ponosić strat finansowych z tytułu płatności za zrównoważenie. ad. c) Wyższe stawki, by zachęcić małe gospodarstwa do przestawiania na metody ekologiczne oraz podniesienie stawek dla upraw warzywnych, gdyż wyraźnie różną koszty pracy przy plezieniu, odchwaszczaniu ręcznym, konieczna jest wsparcie, gdy chcemy mieć polskie warzywa ekologiczne na naszym rynku w cenach przystępnych dla potencjalnego konsumenta.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>ad a) Wymagany minimalny poziom obsady przy ubieganiu się o płatności ekologiczne do upraw paszowych lub TUZ zostanie określony na poziomie szczególnych przepisów krajowych ad b) Dostępne publikacje dotyczące zarządzania gospodarstwem ekologicznym (w tym prowadzenia produkcji zwierzęcej) w takim gospodarstwie wskazują, że przy obsadzie zwierząt od 0,5 DDP/ha do 1,5 DDP/ha jest zabezpieczona w gospodarstwie samowystarczalność paszowo-raznowowa. Zgodnie z opinią IERiGŻ minimalna obsada zwierząt na poziomie 0,5 DDP/ha UR pozwala gospodarstwu w pełni bilansować mineralizującą się w procesie produkcji materii organicznej. Natomiast obsada na poziomie 1,5 DDP/ha pozwala potrząść zasoby mineralizujące się w procesie produkcji materii organicznej w glebie i jednocześnie zachować w gospodarstwie produkcję o zrównoważonej organizacji produkcji zwierzęcej. Ponadto, wskazany przedział obsady zwierząt dotyczy tylko dodatkowej premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą, a tym samym nie warunkuje możliwości otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni TUZ i upraw paszowych. ad c) W ramach ekoschematu Rolnictwo ekologiczne stawki płatności zostały wyliczone na podstawie aktualnych danych ekonomicznych. Wysokość szacowanych stawek płatności stanowią rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z prowadzeniem produkcji metodami ekologicznymi. Stawki płatności w zależności od grupy upraw i okresu konwersji po konwersji wynoszą od 51 zł/ha do 3 056 zł/ha. Stawki płatności proponowane od 2023 r. są wyższe średnio o 29% w porównaniu do stawek z 2021 r. (i średnio o 75% względem stawek z 2015 r.). Kalkulacja płatności została przygotowana przed podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej rolnictwa ekologicznego takim podmiotem jest Instytut Ekonomii Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dla interwencji dotyczącej rolnictwa ekologicznego, z których wynika wysokość stawek płatności dla poszczególnych grup upraw. Pakiet dla małych gospodarstw z uprawnieniami ekologicznymi jest jednym z rozwiązań upraszczających wsparcie dla rolnictwa ekologicznego w ramach WPR. Idea tego pakietu opiera się na nieróżnicowaniu stawek płatności. Wsparcie w ramach tego pakietu będzie przysługiwało w jednakowej wysokości do każdego ha niezależnie od prowadzonej uprawy lub statusu gruntu (t), w okresie konwersji/po okresie konwersji) Niemniej jednak rolnik posiadający do 10 ha UR będzie miał możliwość wyboru metody realizacji zobowiązań ekologicznych – albo w sposób podstawowy albo w sposób uproszczony.</p>
141	Doradztwo rolnicze	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt</p>	<p>1.4.17. Dobrostan zwierząt Intercwencja obejmuje świnię (loch i tuczniki), bydło (krowy i opasy), owce, kury nosiki, kurcząt brojlerzy, indyki oraz kaczki i gęsi utrzymywane w przeliczeniu na produkcję mięsa, konie i kozy</p>	<p>Kaczki i gęsi są źródłem cennego i poszukiwanego na rynku mięsa. W gospodarstwach często prowadzona jest produkcja kaczek i gęsi. Utrzymywane w środowisku dobrostanu zwierząt w gospodarstwach, są chętnie nabywane niż zwierzęta produkcji wielkotowarowej. Utrzymywane w zagrodzie mają wpływ na bioróżnorodność w gospodarstwie oraz zwiększają estetykę zagrody wiejskiej.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Wsparcie do dobrostanu zwierząt zostało w Polsce uruchomione po raz pierwszy w 2020 roku. Zostało ono uruchomione w ramach działania Dobrostan zwierząt PROW 2014-2020 i obejmowało początkowo świnię i krowy. Od tego czasu stopniowo jest rozszerzany zakres jego wsparcia – od 2021 r. wsparcie obejmuje również owce, a od 2023 r. planuje się, że wsparciem objęte będą również kury nosiki, brojlerzy, indyki, opasy, konie i kozy. Biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt i kwestie budżetowe, dopiero po zakończeniu pierwszego roku jej wdrażania i tym samym rozpoznaniu skali zainteresowania interwencją będzie można określić, czy możliwości budżetowe są wystarczające na rozszerzenie wsparcia o kolejne grupy zwierząt. W kontekście możliwości budżetowych istotne jest tu przede wszystkim zapewnienie utrzymania pełnych wyliczonych stawek płatności, a dołączenie kolejnych gatunków/grup zwierząt może spowodować konieczność ich obniżenia. Obniżenie wysokości stawek płatności spowoduje natomiast, że płatności dobrostanowe nie będą rekompensowały rolnikom poniesionych w wyniku podjętych zobowiązań kosztów i utraconych dochodów.</p>
142	Doradztwo rolnicze	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiarze 1.8.4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych</p>	<p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczągotłowego: Zapis: interwencja polega na ochronie dawnych odmian drzew owocowych „nieprzystadnych do uprawy towarowej” – błędny zapis winno być: „nierekomendowanych do upraw towarowych”. Forma i wysokość wsparcia bardzo dyskusyjna, zbyt duża różnica między wariantem 1 i 2. Wsparcie winno być na tym samym poziomie z ograniczeniem powierzchniowym do 1 ha, by spełniało podstawowe założenie utrzymania i</p>	<p>Konieczna górna granica obszarowa. Proponowane działanie z tak wysokim wsparciem dla nowozakładanych sadów jest działaniem na wódr ekologicznych sadów orzechowych. Może to pozostać pod warunkiem max do 1ha, zlokalizowane przy sładisku - nastąpi odwarzenie dawnego krajobrazu wiejskiego, gdzie każda zagroda otoczona była wysokopięnnym sadem owocowym.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>	<p>W przypadku Wariantu 2. Młode sady odmian tradycyjnych został określony maksymalny limit powierzchni - 2 ha. Wprowadzono odpowiedni zapis w projekcie PS.</p>
143	Osoby fizyczne	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiarze 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000</p>	<p>zwiększenie różnicy płatności pomiędzy wariantem Polnaturalne łąki wilgotne (proponowana płatność 1215 zł) i Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (proponowana płatność 1155 zł) a interwencją: Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, alternatywnie zwiększenie podstawowej płatności może być zastąpione zwiększeniem kosztów transakcyjnych do 4 %.</p>	<p>zbyt mała różnica w płatnościach powoduje ochodzenie rolników od bardziej wymagających wariantów na rzecz prostszego, ma to znaczenie głównie dla małych gospodarstw (1 - 5 ha), które dominują np. na Wschodnim Mazowszu</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Płatności do poszczególnych wariantów zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. W odniesieniu do wyliczeń kosztów transakcyjnych zmieniono podejście do ich wyliczenia.</p>
144	Doradztwo rolnicze	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiarze 10.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej</p>	<p>Opis warunków kwalifikowalności – „Pomoc może zostać przyznana po skorzystaniu z usługi doradczej w zakresie OZE (obszar a). Pomoc może zostać przyznana po wykonaniu audytu energetycznego w przypadku inwestycji w poprawę efektywności energetycznej (obszar b). Pomoc może być przyznana wyłącznie w przypadku, gdy realizacja inwestycji jest uzasadniona ekonomicznie w danym gospodarstwie, w tym pod względem kosztów oraz wytworzonej energii (elektryczna, cieplna lub paliwa gazowe) zostanie wykorzystana na potrzeby własne gospodarstwa rolnego” - mało precyzyjny zapis, wymaga doprecyzowania. Kryteria kwalifikowalności muszą być jasne, wymierne, określone w normatywach, by potencjalny beneficjent mógł określić wstępnie sam czy działanie jest dla niego. Dostępność usługi doradczej z zakresu OZE może stanowić barierę dla beneficjenta (o ile usługę doradczą z zakresu OZE rozumiemy jako usługę w ramach KUD). Dopisanie w warunkach kwalifikowalności – urządzeń do produkcji energii elektrycznej ze słońca albo wiatru do 50 kW wraz z magazynami energii (obszar a)</p>	<p>Wykorzystanie energii elektrycznej z OZE wyłącznie na potrzeby gospodarstwa rolnego wymaga rozwiązań kompleksowych dających możliwość wyboru i doboru odpowiedniego źródła energii w zależności od potrzeb i wymagań danego gospodarstwa. Dodanie rozwiązań fotowoltaicznych i wiatrowych wraz z magazynami energii powiększa wachlarz inwestycji doboru źródła energii OZE. Połączenie inwestycji z magazynami energii pozwoli lepiej zagospodarować wytworzoną energię.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p> Budowa biogazowni czy mikroelektrowni wodnych poza produkcją energii może pociągać za sobą wiele dodatkowych efektów środowiskowych i rolniczych. W przypadku biogazowni rolniczych do najważniejszych z nich możemy zaliczyć ograniczenie emisji metanu, ograniczenie emisji odorów związanych ze składowaniem i stosowaniem nawozów naturalnych, zmniejszenie zapotrzebowania na nawozy mineralne czy poprawę jakości gleby. Ponadto stosowanie pofermentu jako nawozu zwiększa zawartość materii organicznej w glebie. Ponadto Polska jest krajem o małych zasobach wodnych i cechuje ją duża zmienność czasowa i terytorialna, co powoduje okresowe nadmiary i deficyty wody w rzekach. Stąd konieczność wydajnie się zastosowanie wsparcia, które przyczyni się do poprawy gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi. Ponadto Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej w swoich założeniach przewiduje inwestycje w zakresie, które nie znajdują odzwierciedlenia w innych działaniach inwestycyjnych. Poza tym działania inwestycyjne z zakresu fotowoltaiki i elektrowni wiatrowych przewidziane są między innymi w programie „Agroenergia” prowadzonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz w Krajowym Planie Odbudowy.</p>
145	Doradztwo rolnicze	<p>Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości</p>	<p>W zakresie DKR8 – zapis: „Gospodarstwa powyżej 10 ha gruntów ornych zobowiązane są do prowadzenia co najmniej 3 różnych upraw na gruntach ornych, przy czym uprawa główna nie może zajmować więcej niż 65% gruntów ornych, a dwie uprawy główne łącznie nie mogą zajmować więcej niż 90% gruntów ornych. Za odrębną uprawę uznaje się: - rodzaj w klasyfikacji botanicznej upraw, - pszenicę orkisz Triticum spelta, - formę ozimą i Jarą tego samego rodzaju, - gatunek z rodzin kapustowatych (Brassicaceae), psiankowatych (Solanaceae) i dyniowatych (Cucurbitaceae), - grunt ugorowany, - trawę lub inne pastewne rośliny zielne” – proponujemy pozostawić dywersyfikację upraw wg kryterium dotychczasowych tzn. od 10 ha - 30 ha 2 różne uprawy na gruntach ornych, przy czym uprawa główna nie może zajmować więcej niż 75% gruntów ornych. Proponowany wymóg w Planie strategicznym dla WPR wprowadzić dopiero dla gospodarstw powyżej 30 ha UR W zakresie DKR 9 - •Minimalny udział 7% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie w przypadku jeśli do wypełnienia obowiązku wykorzystywane są międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin przy czym co najmniej 3 % powierzchni gruntów ornych stanowią obszary lub obiekty nieprodukcyjne lub grunty ugorowane. Dla międzyplonów należy stosować współczynniki ważenia 0,3” – proponujemy tę możliwość usunąć. Rolnik się zgubił w formach realizacji DKR – 9; mało korzystna dla rolnika w porównaniu z możliwością ponęj przedstawił. •Zapis w opisie sposobu wdrażania praktyki lub wymogu: „Rolnicy posiadający grunty orne o powierzchni powyżej 10 ha gruntów ornych w gospodarstwie zobowiązani są do przeznaczania co najmniej 4% ich powierzchni na obszary lub obiekty nieprodukcyjne” – proponujemy podnieść wielkość powierzchni gospodarstwa do 15 ha UR, dla którego ten wymóg jest obowiązujący.</p>	<p>Im mniej możliwości tym przepis bardziej transparentny i łatwiejszy do realizowania na poziomie gospodarstw rolnych. W Polsce mamy nadal wysoki % udział gospodarstw małych i średnich w strukturze gospodarstw rolnych, co z natury daje już wysoką mozaikowość upraw a system licznych międz oddzielających własności działek ewidencyjnych poszczególnych właścicieli daje duży współczynnik gruntów potencjalnie przystadnych do uprawy wiążących z produkcją, tak że powierzchnia z obszarami i obiektami nieprodukcyjnymi jest w porównaniu do innych krajów UE w Polsce stosunkowo duża. Uzasadnia to proponowane zmiany w zakresie dywersyfikacji i wyłączeń z produkcji – dla gospodarstw do 30 ha. Wszystkie zastrzeżone wymogi powinny dotyczyć gospodarstw wielkoobszarowych powyżej 300 ha. Ciężar działań środowiskowych, zazieleniających należy przekierować na te bardzo duże gospodarstwa.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Zgodnie z przepisami unijnymi, warunkowość będzie obowiązywała co do zasady wszystkich rolników; możliwe wyłączenia gospodarstw o powierzchni do 10 ha gruntów ornych dotyczą jedynie normy DKR 7 w zakresie dywersyfikacji upraw i DKR 8 w zakresie minimalnego udziału obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych.</p>
146	Osoby fizyczne	<p>Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (1 B)</p>	<p>wariant Ochrona siedlisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych - o ilości pokosów (1 lub 2) powinien decydować rolnik.</p>	<p>nie da się określić przy wykonywaniu ekspertyzy przyrodniczej jak będzie wyglądało uwilgotnienie łąki (zalanie lub nie) działki w kolejnych latach, ani nawet miesiącach w roku wykonania ekspertyzy</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Wariant dedykowany jest zagrożonym gatunkom ptaków, których występowanie zależy m.in. od liczby pokosów oraz terminów ich wykonywania. W zależności od specyfiki danego gatunku, uwarunkowań środowiskowych (m.in. otoczenie, krajobraz, warunki hydrologiczne itp.) a także dokumentów dot. planów ochrony obowiązujących dla danego obszaru należy dostosować wymogi użytkowania w taki sposób, aby stworzyć optymalne warunki dla siedlisk legowych wybranych zagrożonych gatunków ptaków. W tym celu należy mieć odpowiednie kwalifikacje.</p>

147	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	1.Koszty ogólne. Wykreślić „koszty przygotowania dokumentacji technicznej operacji, sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego, koszty związane z kierowaniem robotami budowlanymi” 7.Rodetek od wartości dodanej (VAT) - trwa analiza zagadnienia, wymagana opinia KE. <i>Podać zapis: w rozporządzeniu, które dotyczy podatku VAT nie można wykluczyć kosztów odliczenia</i>	1.Koszty ogólne. Wszystkie dokumenty nie będące konsultacjami i doradztwem, a wystawiane przez instytucje nadzorujące i kontrolujące, a które są niezbędne do realizacji powinny być kosztem kwalifikowalnym. 7.Rodetek od wartości dodanej (VAT) - trwa analiza zagadnienia, wymagana opinia KE. <i>Jeżeli nie ma możliwości odliczenia VAT opisanego w pkt. 7, to nie kwalifikowalnym</i>	Uwaga częściowo uwzględniona	Ze względu na fakt, że w Polsce rolnik ma możliwość zdecydowania o opodatkowaniu podatkiem VAT, nie przewiduje się możliwości uznania VAT za koszt kwalifikowalny.
148	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.6.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie	Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności. W ramach interwencji wspierane są inwestycje związane z: Dodac zapis: zakładaniem lub prowadzeniem działalności w zakresie przetwarzania i zbijwania przetworzonych produktów rolnych w ramach działalności gospodarczej/MOL	Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności, zapis „W ramach interwencji wspierane są inwestycje związane z:” powinien być uzupełniony o wszystkie możliwości form realizacji współpracy w ramach łańcucha wartości, co widoczne jest w opisie, kto może ubiegać się o pomoc. Brak działalności gospodarczej/MOL	Uwaga uwzględniona	Zostanie dopisane w „Opisie warunków kwalifikowalności” po pierwszym trym na str. 240 w celu zachowania spójności uzupełniony zostanie o wskazanie w zakresie: zakładania działalności gospodarczej, w tym MOL.
149	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.7.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – poza gospodarstwem	Wiersz - Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Akapit zacytujący się - W ramach interwencji wspierane są inwestycje materialne i niematerialne dotyczące. Dopisać: inwestycje o charakterze innowacyjnym Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności Akapit - O pomoc może się ubiegać... ,który: Dopisać zapis: realizuje inwestycje dotyczące ochrony środowiska oraz inwestycje o charakterze innowacyjnym. Wiersz – Beneficjent. Dopisać zapis: którzy realizują inwestycje dotyczące ochrony środowiska oraz inwestycje o charakterze innowacyjnym.	Wiersz - Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Akapit zacytujący się - W ramach interwencji wspierane są inwestycje materialne i niematerialne dotyczące. Nie zostały uwzględnione inwestycje o charakterze innowacyjnym, choć podkreśla się ich zasadność. Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności Akapit - O pomoc może się ubiegać. Nie zostały uwzględnione inwestycje dotyczące ochrony środowiska oraz inwestycje o charakterze innowacyjnym. Wiersz – Beneficjent. Brakuje beneficjentów, którzy realizują inwestycje dotyczące ochrony środowiska oraz inwestycje o charakterze innowacyjnym. Dopisać jako dodatkowe wymienione pozycje.	Uwaga uwzględniona	W opisie wymagań interwencji 10.7.1, które zapewniają skuteczną wkład w realizację celu(ów) szczegółowego określono preferencje dla innowacji i ochrony środowiska, tj.: - dla projektów, w których co najmniej 50% kosztów kwalifikowalnych dotyczy inwestycji o charakterze innowacyjnym; - dla operacji posiadających komponent kosztów inwestycyjnych dotyczących ochrony środowiska, stanowiących co najmniej 20% kosztów kwalifikowalnych operacji (str. 245).
150	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.7.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (instrumenty finansowe) – poza gospodarstwem	Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności Akapit - O pomoc może się ubiegać. Przy: (MSP) - podmiot prowadzący działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo który, oraz przy Dużym przedsiębiorcy który: dodać zapis: inwestycji o charakterze innowacyjnym. Akapit - Pomoc z wykorzystaniem instrumentów finansowych udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące. Dopisać po przecinku w drugim wypunktowaniu: inwestycji o charakterze innowacyjnym.	Wiersz - Opis warunków kwalifikowalności Akapit - O pomoc może się ubiegać. Brakuje wypunktowania zarówno przy: (MSP) - podmiot prowadzący działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo oraz przy dużym przedsiębiorcy - inwestycji o charakterze innowacyjnym. Akapit - Pomoc z wykorzystaniem instrumentów finansowych udzielana jest na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące. Brakuje inwestycji o charakterze innowacyjnym.	Uwaga uwzględniona	W ramach Instrumentów finansowych nie stosuje się preferencji, kryteriów wyboru operacji. Warunki kwalifikowalności w zakresie instrumentów finansowych dotyczą przede wszystkim realizacji założeń Strategii "Od pola do stołu". Kryteria wyboru w zakresie innowacji zostały one uwzględnione w interwencji 10.7.1. - dotacja
151	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wiersz - Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego. Akapit - W ramach interwencji wspierane będą inwestycje dotyczące: Dopisać: 1.kształtowanie przestrzeni publicznej uwzględniającej budowę lub odnowienie infrastruktury kulturowej, sportowo-rekreacyjnej i publicznej, m.in. świetlice wiejskie, Domy Ludowe, siłownie plenerowe, strefy relaksu, zagospodarowanie zieleni, ścieżki rowerowe, place zabaw, targowiska,	Brakuje wyżej wymienionych inwestycji, które zgodnie są z celem i potrzebami.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozpiętej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
152	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	Wiersz: Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Akapit: Kryteria wyboru: w skład podmiotu wchodzi co najmniej 20 członków, a za każdego kolejnego członka podmiotu przynajmniej się dodatkową punktację zapisem: w skład grupy producentów rolnych wchodzi co najmniej 10 członków lub w przypadku organizacji producentów w jej skład wchodzi co najmniej 15 członków, a za każdego kolejnego członka podmiotu przynajmniej się dodatkową punktację.	Zasadne jest zmniejszenie liczby członków podmiotu w kryteriach wyboru, i pozostanie ich liczby na dotychczas obowiązującym poziomie (PROW 2014-2020), tj. 10 członków w przypadku grupy producentów rolnych, a 15 członków w przypadku organizacji producentów. Pozostawienie liczby członków na niższym poziomie umożliwi większy dostęp dla grup producentów rolnych i organizacji do możliwości skorzystania z dostępnego wsparcia oraz zachęci nowe do podjęcia działań w tym kierunku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zmodyfikowane zostanie kryterium wyboru dot. liczebności członków GPR i OP.
153	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Wiersz - Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja. Akapit - W odniesieniu do celu 3, interwencja odpowiada na potrzebę. Brakuje zapisu: W odniesieniu do celu 9, interwencja odpowiada na potrzebę. Po zapisie potrzeby dotyczącej celu 3 należy uzupełnić zapis dotyczący potrzebę celu 9. Wiersz – Beneficjent. W wypunktowaniu po: •znaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 2019/787* brakuje słowa lub, Dopisać po: •znaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 2019/787* słowo „lub”. Wiersz - Forma i wysokość wsparcia. W komórkę obok wykreślić ostatnie słowa, które są powielone: których zakres	Wiersz - Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja. Akapit - W odniesieniu do celu 3, interwencja odpowiada na potrzebę. Uzupełnienie brakującego fragmentu. Wiersz – Beneficjent. Wzorując się na wcześniejszych i późniejszych zapisach należy uzupełnić brakujące słowa Wiersz - Forma i wysokość wsparcia. Usunięcie błędów, powielonego tekstu.	Uwaga uwzględniona	Uwagi o charakterze redakcyjnym zostaną uwzględnione.
154	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Wiersz - Forma i wysokość wsparcia. Zmiana wysokości wsparcia z 5 000, 00 zł do 10 000,00 zł.	Wiersz - Forma i wysokość wsparcia. Zwiększenie wysokości do 10 000,00 zł. Działania są planowane na lata 2023-2027, można spodziewać się wzrostu kosztów uczestnictwa w danym systemie jakości, dlatego należy zwiększyć refundację kosztów kwalifikowalnych do 10 000,00 zł.	Uwaga nieuwzględniona	Ze względu na ograniczony budżet przedmiotowej interwencji, a także biorąc pod uwagę potrzebę objęcia wsparciem jak największą liczbę potencjalnych beneficjentów (planowane jest rozszerzenie zakresu beneficjentów interwencji o zakłady przetwórcze oraz rolników, którzy korzystali już z tego rodzaju wsparcia w ramach poprzednich okresów programowania 2007-2013 oraz PROW 2014-2020), wysokość wsparcia na jedno gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie wyniesie do 5000 zł. Przy czym, wsparcie będzie miało charakter zobowiązań wieloletnich, udzielanych na okres pięciu lat objęcia wsparciem.
155	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Mocne strony: Dodac zapis: •Wykorzystywanie tradycji w rolnictwie i przetwórstwie; •Buis liczbą osób „mistrzów zawodu” w przetwórstwie spożywczym. Slabe strony: Dodatkowy wpis: •Brak kapitału własnego do realizacji inwestycji; •Brak krajowej kampanii promującej produkty regionalne i tradycyjne; •Brak wszystkich produktów tradycyjnych związanych (identyfikacji) z danym regionem, które są wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	Po analizie całego Załącznika wskazane jest uzupełnienie, jak powyżej.	Uwaga częściowo uwzględniona	Znaczenie produkcji wyrobów regionalnych i tradycyjnych zostało ujęte w Analizie SWOT Cel 3 w Szansach. Należy wskazać, iż prowadzone są kampanie promujące produkty regionalne i tradycyjne. W 2017 r. realizowana była kampania POLSKA WIEPRZOWINA GWARANCJĄ JAKOŚCI I SMAKU. W 2018 r. kontynuowana była kampania promująca produkty wieprzowe ze znakiem jakości "Gwarancja jakości QAFP - kampania promująca kulinarne mięso wieprzowe i wędliny ze znakiem jakości QAFP i realizowano dwie kolejne kampanie: POLSKIE MLEKO GWARANCJĄ JAKOŚCI I SMAKU oraz POLSKIE PRODUKTY ZBOŻOWE GWARANCJĄ JAKOŚCI I SMAKU.
156	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ufatwanie rozwoju działalności gospodarczej	Mocne strony: Dodac wpis: •Przywiązanie do wsi i powrót do korzeni. Slabe strony: Dodac wpis: •Duży odsetek ludności napływowej na obszarach wiejskich sąsiadujących z dużymi miastami.	Po analizie całego Załącznika wskazane jest uzupełnienie, jak powyżej.	Uwaga częściowo uwzględniona	Skorygowano analizę SWOT dla celu 7 o zagadnienia, które były wykazane w uwagach oraz zaleceniach ewaluatora. Tym niemniej starano się zachować spójność z wytycznymi KE co do zakresu tej analizy.
157	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Mocne strony: Dodac wpis: •Bosnąca świadomość konsumentów w zakresie żywności wysokiej jakości. Slabe strony: Zmienić zapis: •Bowe trendy konsumencie dot. żywności i żywienia na •Trendy konsumencie dot. żywności i żywienia oparte na produkcji lokalnym i tradycyjnym Zagrożenia: Dopisać zapis: •Wzrost marnowanej żywności	Szanse: W opisie Załącznika mowa jest o dwóch trendach obecnie panujących, jednak nie wskazuje się jednoznacznie pozytywnego, o którym mowa w tekście. Należy jednoznacznie wskazać ten pożądaną, który jest szansą. Po analizie całego Załącznika wskazane jest uzupełnienie, jak powyżej.	Uwaga nieuwzględniona	Dopisanie zaproponowanych punktów w macierzy SWOT dla Celu 9 nie jest uzasadnione. Rosnąca świadomość konsumentów została już ujęta jako mocna strona. Zmiana zapisu w odniesieniu do trendów konsumenciek wypaczałaby jego sens, który jest wyjaśniony w części opisowej analizy SWOT. Natomiast „zagrożenia”, to zjawiska zewnętrzne i niezależne (np. od producentów i konsumentów) dlatego spadek produkcji wyrobów regionalnych i tradycyjnych nawet gdyby był faktem - nie podano mierzalnych danych w tym zakresie, metodologii badania, okresów referencyjnych itp.) nie mógłby zostać ujęty w tej sekcji. Z kolei „niewystarczająca wiedza konsumentów na temat cech i korzyści żywności wysokiej jakości” została już ujęta w analizie SWOT jako słaba strona.

158	Doradztwo rolnicze	Załącznik 3: Identyfikacja potrzeb przeprowadzona w oparciu o analizy SWOT	Zmiana „Ważności potrzeby” <ul style="list-style-type: none"> •Promowanie rozwiązań wspierających umowy na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym + na •Promowanie rozwiązań wspierających umowy na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym ++ •Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji +++ na Stymulowanie wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji ++ <p>Cel 7 Zmiana „Ważności potrzeby” <ul style="list-style-type: none"> •Bosęp do kapitału + na •Bosęp do kapitału ++ oraz •Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich +++ na •Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich ++ </p>	Po analizie całego Załącznika wskazane jest uzupełnienie, jak powyżej.	Uwaga nieuwzględniona	Priorytetyzacja potrzeb realizowana była o opracowaną wspólnie z IERGZ metodologię we współpracy szerokim zespołem, w tym także na poziomie województw. Przeprowadzona priorytetyzacja nie może być zmieniana.
159	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	I 4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: proponuje się ograniczenie płatności do 50 ha UR. Forma i wysokość wsparcia – proponuje się wprowadzenie wyższej stawki do obszarów górskich	Ograniczenie maksymalnej powierzchni do której pomoc może być przyznana pomoże zmniejszyć różnicę w dochodach pomiędzy gospodarstwami o małej i dużej powierzchni. TUZ-y na obszarach górskich są w większym stopniu narażone na zaniechanie produkcji.	Uwaga nieuwzględniona	Projektując ekoschematy starano się zapewnić powszechność ich realizacji. Ma to na celu spowodowanie pozytywnego oddziaływania na środowisko i klimat poprzez osiągnięcie efektu skali. W tym świetle wprowadzenie ograniczenia możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach ekoschematu do pierwszych 50 ha nie znajduje uzasadnienia. Wprowadzenie wyższej stawki dla obszarów górskich nie znajduje uzasadnienia w ramach ekoschematu. Wsparcie dla tych terenów, uwzględniające ich specyfikę prowadzone jest w ramach płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW).
160	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	I 4.3 Ekoschemat - Międyplony celne/Miejski śródpolowe Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: proponuje się wprowadzenie zapisu – możliwość zużycia biomasy na paszę po 15 lutego. Opis warunków kwalifikowalności – proponuje się wprowadzenie degeneracyjności płatności	Zapis ten umożliwi rolnikom posiadającym produkcję zwierzęcą do pozyskania dodatkowej paszy w gospodarstwie, a jednocześnie pozwoli na lepsze wykorzystanie biomasy. Wykorzystanie już wyprodukowanej biomasy ograniczy zużycie wody, energii oraz nawozów w rolnictwie. Zapis pozwoli na lepszą realizację wskaźnika R.6 – redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw	Uwaga częściowo uwzględniona	Propozycje wymogi odnośnie do kwestii utrzymania międyplonów w terminie do dnia 15 lutego. Ewentualnie, kwestia wykorzystania biomasy po terminie 15 lutego będzie możliwa do doprecyzowania na etapie legislacji krajowej. Projektując ekoschematy starano się zapropnować szeroki wachlarz praktyk, możliwych do realizacji przez jak największą liczbę rolników, tak by zapewnić powszechność ich realizacji. Obecnie nie rozważa się wprowadzania degeneracyjności w ramach ekoschematów. Niemniej, w sytuacji, jeśli zainteresowanie ekoschematami będzie wyższe niż zakładano, przewiduje się proporcjonalne zmniejszenia stawek. Należy podkreślić, że ekoschematy służą przede wszystkim realizacji celów środowiskowych WPR a nie wsparciu dochodów, czego dotyczy wskaźnik R.6. Intencjami wpływającymi na zwiększenie wartości wskaźnika R.6 w porównaniu do jego dotychczasowej wartości jest przede wszystkim Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu (płatność do maksymalnie 30 ha) oraz Wsparcie dochodów związanych z produkcją do zwierząt (płatność do 20 szt. krow lub młodego bydła).
161	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	I 4.4 Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST Opis warunków kwalifikowalności: proponuje się wprowadzenie degeneracyjności płatności	Zapis pozwoli na lepszą realizację wskaźnika R.6 – redystrybucja na rzecz mniejszych gospodarstw	Uwaga nieuwzględniona	Projektując ekoschematy starano się zapewnić powszechność ich realizacji. Ma to na celu spowodowanie pozytywnego oddziaływania na środowisko i klimat poprzez osiągnięcie efektu skali. W tym świetle wprowadzenie ograniczenia możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach ekoschematu do pierwszych 50 ha nie znajduje uzasadnienia. Wprowadzenie wyższej stawki dla obszarów górskich nie znajduje uzasadnienia w ramach ekoschematu. Wsparcie dla tych terenów, uwzględniające ich specyfikę prowadzone jest w ramach płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW).
162	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	I 4.13 Ekoschemat - Przenaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) szczegółowego: proponuje się dopisać do katalogu obszarów nieprodukcyjnych grunty ugorowane z roślinami miododajnymi.	Rozszerzenie zapisu umożliwi wprowadzenie obszarów, które w lepszy sposób przyczynią się do ochrony bioróżnorodności.	Uwaga uwzględniona	w interwencji Ekoschemat - Przenaczenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne wskazano, że realizacja nastąpi za pomocą następujących obszarów nieprodukcyjnych: grunty ugorowane, w tym ugory z roślinami miododajnymi, bez stosowania środków ochrony roślin, żywoploty, pasy zadrzewione, zadrzewienia liniowe i pojedyncze drzewa, rowy, zagajniki śródpolne, oczka wodne, miedz śródpolne, strefy buforowe, pasy grunów kwalifikujące się do płatności wodotłoczny lasu (bez produkcji) bez stosowania środków ochrony roślin, „luk skłownikowych” utworzonych w uprawach, o określonych wymiarach
163	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	I 4.17 Ekoschemat – Dobrostan zwierząt Opis warunków kwalifikowalności: w przypadku gospodarstw wprowadzających na rynek produkty poprzez RHD proponuje się zniesienie limitów stanowisk.	Wprowadzenie limity stanowisk mogą uniemożliwić jednoczesną działalność w ramach RHD. Ponadto brak limitów w gospodarstwach posiadających RHD będzie dodatkową zachętą do wprowadzania RHD w gospodarstwach.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt nie przewiduje się obecnie wprowadzania maksymalnego limitu liczby zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie. Największy problem z zapewnieniem dobrostanu występuje bowiem w gospodarstwach z przemysłową produkcją. Propozycyjny próg wejścia dla drobiaz wynika z tego, że kury nieski, kurcząt brojlerów oraz indyki od takiej liczby stanowisk objęte są nadzorem weterynaryjnymi i obowiązują je minimalne normy w zakresie utrzymania zwierząt. Należy mieć bowiem na względzie, że w ramach ekoschematu dobrostan zwierząt płatności mogą być przyznawane jedynie za wymogi wykraczające ponad powszechnie obowiązujące prawo. Ponadto, należy zauważyć, że w przypadku zwierząt utrzymywanych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego, które będą objęte płatnościami dobrostanowymi na uproszczonych zasadach nie wprowadzono progów wejścia. ☺
164	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację celu(ów) Szczegółowego: - możliwość zakupu maszyn używanych (nie starszych niż 5 lat)	- Małe gospodarstwa posiadają ograniczone środki a dopłata do ich rozwoju znacznie ogranicza wybór wśród nowych maszyn. Możliwość zakupu maszyn używanych, jednakże nie starszych niż 5 lat daje większe możliwości doposażenia gospodarstwa przy tym samym dofinansowaniu.	Uwaga nieuwzględniona	Ustalając jednostkowe kwoty wsparcia dla zaproponowanych wariantów operacji w „Rozwoju małych gospodarstw” zastosowano metodologię opartą na średniej wartości operacji przynajmniej do finansowania w możliwie zbliżonym zakresie wsparcia instrumentach w perspektywie 2014-2020 („Restrukturyzacja małych gospodarstw”, „Modernizacja gospodarstw rolnych” oraz „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój”) – w instrumentach tych wplera się zakup wyłącznie nowego sprzętu. Dodatkowo, należy wskazać, że z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych (np.: Ocena rezultatów wdrażania i oddziaływania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w latach 2014-2018: Konkurencyjność, Innowacja, transfer wiedzy) wynika, że zakup nowych sprzętów miał istotne znaczenie z punktu widzenia wzrostu konkurencyjności gospodarstw (a nie tylko odzwierciedlenia ich potencjału), ponieważ dokonywane inwestycje pozwalały na unowocześnienie gospodarstwa, w tym podniesienie wydajności pracy.
165	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 11. Premie dla młodych rolników	Opis warunków kwalifikowalności/Beneficjent jest zobowiązany do: - punkt 4 usunięcie zapisów w całości - punkt 7 „usunięcie zapisu: „ i osiągniętego co najmniej 60-procentowego udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie rolnym działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta”	Powyszy zapis ogranicza aktywność zawodową beneficjenta, nie pozwala na skorzystanie z możliwości poszukiwania pozarolniczych źródeł dochodu. Przy braku stabilizacji na rynku rolniczym wskazywanym jest wspieranie różnicowania działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników działalności nierolniczej.	Uwaga nieuwzględniona	W związku uwagami zgłoszonymi do opisu interwencji "Premie dla młodych rolników" w trakcie pierwszego etapu konsultacji P5 WPR, usunięto warunek dot. podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik przez okres co najmniej 36 m-cy od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy. Warunek dot. KRUS miał na celu odpowiednie ukierunkowanie pomocy, tj. skierowanie jej do osób, które planują trwale związać się z rolnictwem i prowadzić działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w pełnym wymiarze czasu pracy. Należy podkreślić, iż proponując w poprzedniej wersji Planu, warunek dot. KRUS przewidziano również możliwość podejmowania przez młodych rolników, okolorolniczej działalności gospodarczej na bazie gospodarstwa rolnego (np. przetwarzanie produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie, usługi dla rolnictwa). Wychodząc jednak naprzeciw oczekiwaniom zaproponowano rozwiązanie alternatywne: warunek dot. KRUS zastąpiono warunkiem dot. udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą we wszystkich przychodach beneficjenta. Dawałoby to beneficjentom możliwość udokumentowania, że w perspektywie kilkuletniej udział przychodów beneficjenta wyniesie co najmniej 60 %, a następnie zostanie utrzymany. Rozwiązanie to spowoduje nie tylko umożliwienie prowadzenia przez beneficjentów "Premii dla młodych rolników" działalności pozarolniczej, ale także zatrudnienia na umowę o pracę, przy jednoczesnym zapewnieniu, że wspierana działalność rolnicza i działalność w z nią związane będą stanowiły podstawowe źródło uzyskania przychodów.

166	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiarze 11. Premie dla młodych rolników	Opis warunków kwalifikowalności: - punkt 1 – rozpoczęcie prowadzenia działalności rolniczej (w gospodarstwie rolnym) nie wcześniej niż w okresie 36 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy - punkt 5 – osiągnięcia w wyniku realizacji biznesplanu wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa co najmniej o 15% w stosunku do wielkości wyjściowej dla każdego gospodarstwa od 15 tys. euro i mniej niż 25 tys. euro.	Rozpoczęcie prowadzenia działalności rolniczej nie wcześniej niż 36 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy spowoduje zwiększenie warunków dostępnosci pomocy dla większej grupy młodych rolników. Wzrost wielkości ekonomicznej o co najmniej 15% w stosunku do wielkości wyjściowej dla każdego gospodarstwa wyrownie szanse w realizacji wymogów przez mniejsze i duże gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Ad pkt 1) Premia dla młodych rolników jest przeznaczona dla osób, które po raz pierwszy rozpoczynają prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym. Dlatego musi być określony obiektywny maksymalny czas pozwalający stwierdzić, że dana osoba dopiero rozpoczęła działalność w rolnictwie. Czas ten określono na 24 miesiące. Konstrukcja tego instrumentu wsparcia (maksymalny termin na złożenie wniosku, przyznanie pomocy, proces weryfikacji wniosku, okres realizacji biznesplanu, pomoc przyznawana w dwóch ratach itp.) sprawia, iż młody rolnik jest objęty pomocą w perspektywie kilkuletniej (nawet dłużej niż 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia działalności w gospodarstwie). Należy podkreślić, iż nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach "Premii dla młodych rolników" odbywają się co najmniej raz w roku, aby umożliwić młodym osobom podejmującym decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym złożenie wniosku o przyznanie pomocy (i uzyskanie wsparcia) w tym maksymalnym okresie. Ad pkt 5) Rozwiązanie polegające na degresywnym ujęciu warunku dot. zwiększenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynika z propozycji ewaluatora ex-ante Planu Strategicznego. Według ewaluatora uzyskiwanie satysfakcjonującego dochodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej wymaga osiągnięcia wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 000 euro SO. Proponowane prógi mają zachęcić młodych rolników, przejmujących lub tworzących gospodarstwa mniejsze, do przekroczenia w przyszłości progu 25 000 euro SO - w wyniku realizacji biznesplanu i rozwoju działalności.
167	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiarze 11.2.1. Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego - Ochrona ubezpieczeniową objęte zostaną straty, które przekroczą 10% średniej rocznej produkcji z poprzednich trzech lat.	Zmiana dot. ochrony ubezpieczeniowej – straty, które przekroczą 10% średniej rocznej produkcji z poprzednich trzech lat ze względu na mniej skomplikowany charakter, czytelność dla rolników oraz możliwość skorzystania większej liczby gospodarstw.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającym przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 Państwa członkowskie zapewniają, aby wsparcie było przyznawane wyłącznie na pokrycie strat, których wartość przekracza próg co najmniej 20 % średniej produkcji rocznej lub średniego rocznego dochodu rolnika z poprzednich trzech lat, lub średniej z trzech lat obliczonej na podstawie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.
168	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	W analizie SWOT dodać do: - "Słabe strony": ?Ujemny bilans wodny dla większości powierzchni kraju. Utrzymanie produkcji rolniczej na obecnym poziomie lub jej zwiększenie jest ściśle związane z koniecznością zabezpieczenia wody na jej potrzeby (zwiększenie retencji). ?Niedobór opadów atmosferycznych w okresie wegetacyjnym. ?Deficyt wody na potrzeby produkcji rolniczej, na terenach o powtarzających się wydłużonych okresach suszy rolniczej, w uwagi na budowę wielu studni na małym obszarze. ?Długa ilość niezarejestrowanych (dzikich) ujęć wód podziemnych na terenach rolniczych.. - "Zagrożenia": ?Pogłębiające się zjawiska susz lub deficyt opadów atmosferycznych. ?Ciężkie obniżenie poziomu wód podziemnych na skutek niekontrolowanego poboru na potrzeby produkcji rolniczej. ?Nieprzygotowanie rolnictwa do postępujących zmian klimatycznych poprzez brak skutecznego zwiększenia retencji na obszarach rolnych.	Straty z tytułu suszy pochłaniają co roku ponad dwa miliardy złotych jakie państwo wypłaca rolnikom z tytułu odszkodowań spowodowanych spadkiem plonów. Analiza SWOT powinna uwzględniać działania związane z ograniczaniem skutków niedoboru wody na terenach rolniczych np. związanych z rozwojem retencji na obszarach rolniczych czy związanych z ograniczeniem strat wody w produkcji rolniczej. Długa i skomplikowana procedura (a także kosztowna a co zwracają uwagę mieszkańcy wsi) uzyskiwania zgód wodnoprawnych powoduje, że nie mam pełnych informacji o faktycznym poborze wód podziemnych w sektorze rolnictwa.	Uwaga nieuwzględniona	W opisie analizy SWOT oraz poszczególnych rozdziałach PS szczegółowo zostały opisane kwestie niedoboru wody.
169	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan kłusowców/ Badania i rozwój	I.4.5. Ekoschemat zróżnicowana struktura upraw - lista lat zób (w tym kukurydzy) nie przekracza 65% - dodatek zapis - uprawa 4 podstawowych zób + kukurydzy/pszenica, żyto, owies, jęczmień na tej samej działce rolnej nie dłużej niż 3 lata	Wieloletnia uprawa monokultury działa destrukcyjnie na strukturę gleby poprzez nadmierne pobieranie składników odżywczych gleby, jej przesuszenie i degradację. Dodatkowo monokultura wpływa na obniżenie zdrowotności roślin, pojawienie się nadmiernej ilości chwastów i szkodników a co za tym idzie zwiększanie stosowanych środków ochrony roślin.	Uwaga nieuwzględniona	Ekoschematy są to interwencje roczne, stąd zostały zaproponowane wymogi dotyczące zróżnicowania upraw w danym roku. Uwaga natomiast dotyczy organizacji produkcji rolnej w gospodarstwie w systemie wieloletnim.
170	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Forma i wysokość wsparcia: Unijna pomoc finansowa jest ograniczona do 5 % wartości produkcji sprzedanej (WPS) przez każdą organizację producentów lub do 6 % WPS przez każde zrzeszenie organizacji producentów.	Polskie grupy i zrzeszenia producentów mają mniejszą sprzedaż, stąd propozycja by podnieść wysokość pomocy.	Uwaga nieuwzględniona	Limity wysokości pomocy zawarte są w przepisach rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.
171	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Włączenie producentów warzyw i owoców niezrzeszonych – powyżej przyjętego progu dochodu. np. 25 000 euro dla wszystkich interwencji	Więksi rolnicy, którzy nie są zrzeszeni w grupach producenckich czy innych organizacjach ze względu na dużą podaż także odgrywają znaczącą rolę na rynku owoców i warzyw.	Uwaga nieuwzględniona	Stosownie do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. przyjęły uzyskania pomocy finansowej w ramach interwencji sektorowych przysługują wyłącznie organizacjom producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeniom organizacji producentów owoców i warzyw. Tym samym wprowadzenie przepisami krajowymi możliwości uzyskiwania takiej pomocy przez podmioty inne niż ww. byłoby naruszeniem przepisów UE. Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę, że wprowadzenie takiej możliwości byłoby sprzeczne z założeniami, które przyświecały prawodawcy unijnemu na etapie przepisów wprowadzających przywileje dedykowane organizacjom producentów owoców i warzyw, które zostały "powielone" w przepisach ww. rozporządzenia. Rozwiązanie polegające na wspieraniu zorganizowanych form współpracy jakimi są organizacje producentów owoców i warzyw ma służyć umocnieniu pozycji rynkowej producentów dzięki zwiększeniu siły przetargowej podmiotów reprezentujących ich interesy, w szczególności dzięki konsolidacji ich podaży. Udzielanie wsparcia producentom indywidualnym nie miałyby w tym kontekście żadnego skutku i nie motywowałyby takich producentów do podejmowania starań mających na powoływanie podmiotów takich jak organizacje producentów owoców i warzyw.
172	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Opis interwencji sektorowych 17. Włączenie producentów warzyw i owoców niezrzeszonych – powyżej przyjętego progu dochodu. np. 25 000 euro dla wszystkich interwencji	Więksi rolnicy, którzy nie są zrzeszeni w grupach producenckich czy innych organizacjach ze względu na dużą podaż także odgrywają znaczącą rolę na rynku owoców i warzyw	Uwaga nieuwzględniona	Stosownie do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. przyjęły uzyskania pomocy finansowej w ramach interwencji sektorowych przysługują wyłącznie organizacjom producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeniom organizacji producentów owoców i warzyw. Tym samym wprowadzenie przepisami krajowymi możliwości uzyskiwania takiej pomocy przez podmioty inne niż ww. byłoby naruszeniem przepisów UE. Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę, że wprowadzenie takiej możliwości byłoby sprzeczne z założeniami, które przyświecały prawodawcy unijnemu na etapie przepisów wprowadzających przywileje dedykowane organizacjom producentów owoców i warzyw, które zostały "powielone" w przepisach ww. rozporządzenia. Rozwiązanie polegające na wspieraniu zorganizowanych form współpracy jakimi są organizacje producentów owoców i warzyw ma służyć umocnieniu pozycji rynkowej producentów dzięki zwiększeniu siły przetargowej podmiotów reprezentujących ich interesy, w szczególności dzięki konsolidacji ich podaży. Udzielanie wsparcia producentom indywidualnym nie miałyby w tym kontekście żadnego skutku i nie motywowałyby takich producentów do podejmowania starań mających na powoływanie podmiotów takich jak organizacje producentów owoców i warzyw.
173	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	I.7.4 Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw. Należy promować organizacje zrzeszenia, producentów mających większą różnorodność produkcji. W interwencji powinni być uwzględnieni także rolnicy niezrzeszeni.	Szerza gama produktów jest buforem niekontrolowanego spadku cen, ślepek żywiłowych, niekontrolowanego importu. Celem jest perspektywiczne zarządzanie ryzykiem na rynku w latach wystąpienia kryzysu poprzez punkty lub większy zróżnicowany % finansowania. np. 60%. Przy wycofaniu produktu z rynku istotną jest każda ilość danego produktu.	Uwaga nieuwzględniona	Proponowane interwencje sektorowe w sektorze owoców i warzyw przewidują wśród działań zakładania kryzysowego i zapobiegania kryzysom możliwość wycofania produktów z rynku. Działania takie będą mogły podejmować organizacje producentów owoców i warzyw, a także zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw. Jak wspomniano powyżej możliwość udzielenia wsparcia w ramach interwencji sektorowych producentom indywidualnym wykluczają projektowane bazyze uregulowania unijne, które przewidują, że jedynymi beneficjentami takich interwencji mogą być organizacje producentów lub zrzeszenia takich organizacji.

187	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Kod interwencji 18.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie. Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Strategicznego: "[...] Celem tej interwencji jest zachowanie i gospodarze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich poprzez wsparcie hodowli ras zachowawczych." wskazany zapis powinien brzmieć następująco: "Celem tej interwencji jest zachowanie i gospodarze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich poprzez wsparcie chowu i hodowli ras zachowawczych."	Wskazany zapis dotyczący opisu wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Strategicznego: "[...] Celem tej interwencji jest zachowanie i gospodarze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich poprzez wsparcie hodowli ras zachowawczych." powinien obejmować także chów zwierząt ras zachowawczych, ponieważ część utrzymywanych zwierząt przeznaczanych jest na reprodukcję i stanowi stato podstawowe. Opis warunków kwalifikowalności: "Beneficjent posiada: gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha" - należy doprecyzować zapis czy wnioskodawca powinien posiadać 1 ha fizyczny czy 1 ha przeliczeniowy, ponieważ niedoprecyzowanie powyższego kryterium będzie budziło wiele wątpliwości zarówno wśród wnioskujących jak i instytucji okołorolniczych.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie jest kierowane tylko do zwierząt hodowlanych objętych oceną wartości użytkowej tj. objętych odpowiednim programem ochrony. To, że w stadzie znajdują się też pozostałe zwierzęta, to normalny element pracy hodowlanej. W warunku jest mowa o hektarze fizycznym, a nie przeliczeniowym. Jest to przekrojeny warunek dla większości interwencji o charakterze obszarowym w ramach WPR.
188	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Strategicznego: Celem interwencji jest wdrażanie nowych modeli biznesu i organizacji rynku na obszarach wiejskich, poprzez wsparcie inwestycyjne podmiotów świadczących usługi rolnicze i doradcze dotyczące ochrony środowiska z wykorzystaniem rozwiązań Rolnictwa 4.0. Pozwoli to chronić zasoby naturalne oraz klimat z wykorzystaniem innowacji i rozwiązań cyfrowych. Kryteria wyboru mogą w szczególności dotyczyć: •Właścienia usług rolniczych na obszarach o wysokim rozdrobieniu agrarnym, •Właścienia usług doradczych na obszarach rolniczych, •Właścienia usług rolniczych i doradczych z wykorzystaniem technologii (rolnictwo 4.0) w następujących obszarach tematycznych: ?ograniczenie zużycia środków ochrony roślin, ?równoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, •Innowacyjności poprzez uruchomienie nowych usług lub zmian technologii oferowanych usług, z wykorzystaniem, nowych maszyn lub urządzeń. •Bieżąi podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie uzyskał pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach działania Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych. W ramach interwencji wspierane będą materialem i niematerialne inwestycje wykorzystujące technologie cyfrowe (Rolnictwo 4.0) dotyczące np. aplikacji nawozów i środków ochrony roślin, uprawy gleby, zarządzania gospodarowaniem wodą wspierania procesu podejmowania decyzji.	W ramach tej interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą wykorzystywały technologie cyfrowe (Rolnictwo 4.0) na rzecz ochrony środowiska w tym proponowane doradztwo w ramach zarządzania gospodarowaniem wodą poprzez wspieranie procesu podejmowania decyzji. Z roku na rok istotnie zwiększana jest powierzchnia upraw nawiadaniowych, a więc rośnie także ilość użytych wod w rolnictwie. Od 2020 roku jednostki doradztwa realizują zadania związane z gospodarką wodną na terenach wiejskich w znacznie większym zakresie niż w poprzednich latach. Oprócz działalności podstawowej jaką są szkolenia rolników w zakresie technologii uprawy ograniczającej wykorzystanie wody i parowanie oraz zwiększających retencję gleby, doborz roślin odpornych na suszę, racjonalne nawiadanie, doradcy rolnicy pomagają rolnikom w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie inwestycji wodnych w ramach PROW, doradzają w sprawach wodnych (stąp potrzeba pozyskania dofinansowania na wdrożenie systemów podejmowania decyzji nawodnieniowych), prowadzą działania informacyjne i promocyjne. Świadczą dla rolników doradztwo rolno-środowiskowe w tym utrzymanie TUZ, oczek wodnych, stawów, zachowania bioróżnorodności, stosowania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. W ramach prowadzonych zadań jednostki doradztwa zajmują się również jakością wody i prowadzą szeroką działalność szkoleniową informacyjną nt. ograniczenia zanieczyszczenia wód azotem pochodzenia rolniczego.	Uwaga nieuwzględniona	Określając grupę podmiotów uprawnionych do otrzymania pomocy wzięto pod uwagę dostępny limit środków na realizację inwestycji, który jest niewystarczający na efektywne wsparcie wszystkie zainteresowane podmioty. Pomoc w tym instrumencie wsparcia jest adresowana do podmiotów świadczących usługi rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu.
189	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.11. Zalesianie gruntów rolnych	Kod interwencji 10.11. Zalesianie gruntów rolnych. Wskaźnik rezultatu: R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agrolenictwa i odbudowy, w tym podziaty - należy uszczegółwić o jakie podziaty chodzi.	Wskazany zapis dotyczący R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agrolenictwa i odbudowy, w tym podziaty, należy uszczegółwić o zapis dotyczący podziatów, ponieważ nie jest on jasny.	Uwaga nieuwzględniona	Nazwa wskaźnika jest zgodna z projektem rozporządzenia KE o planach strategicznych.
190	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.12. Tworzenie i zaprzęgnięcie orkiestrowych	Kod interwencji 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych. Uwaga jak wyżej - Wskaźnik rezultatu: R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agrolenictwa i odbudowy, w tym podziaty - należy uszczegółwić o jakie podziaty chodzi.	Wskazany zapis dotyczący R.17 Grunty zalesione: Obszar wspierany w zakresie zalesiania, agrolenictwa i odbudowy, w tym podziaty, należy uszczegółwić o zapis dotyczący podziatów, ponieważ nie jest on jasny.	Uwaga nieuwzględniona	Nazwa wskaźnika jest zgodna z projektem rozporządzenia KE o planach strategicznych.
191	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 14.4. Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych	Kod interwencji 14.4. Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych. Zapis w opisie warunków kwalifikowalności: "Obowiązek dokumentowania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub rolniczych przedsiębiorstw" powinien brzmieć następująco: "Obowiązek dokonywania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców rolniczych potwierdzone przez odpowiednie Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego". Dodatkowo, należy zmienić brzmienie zapisu w części dotyczącej beneficjenta: "Posiadacz gospodarstwa rolnego należącego do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie" na: "Posiadacz gospodarstwa rolnego należącego do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie lub Ośrodki Doradztwa Rolniczego".	Należy doprecyzować zapis „Obowiązek dokumentowania doświadczenia w organizacji i prowadzeniu działań szkoleniowych dla rolników lub doradców rolniczych”, przy czym należałoby uściwić w jaki sposób należałoby dokumentować doświadczenie potencjalnego beneficjenta (wykaz organizowanych wydarzeń posiadaczony przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego, dokumentacja fotograficzna, oświadczenie) oraz należy wskazać, jakiego rodzaju działania będą mogły kwalifikować się do „działań szkoleniowych”. Ponadto, obecny zapis określający beneficjenta działania jako: „Posiadacz gospodarstwa rolnego należącego do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie” uniemożliwia korzystanie ze wsparcia gospodarstw demonstracyjnych, które nie są /lub nie są chcąc przystąpić do sieci gospodarstw demonstracyjnych administrowanej przez CDR w Brwinowie, ponieważ współpracują z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ad. 1. Ze względu na ogólny charakter dokumentu PS WPR, szczegółowe zasady dokumentowania doświadczenia zostaną opisane w wytycznych. Ad. 2. W opisie interwencji, w module 2 pozostawiono zapis o Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych, usuwając informację, że siewca ta będzie prowadzona przez Centrum Doradztwa Rolniczego. Ostateczne rozstrzygnięcie dot. prowadzenia ww. sieci będzie podjęte na danych etapach tworzenia Sieci.
192	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	1)W opisie wymagań interwencji przy ochronie siedlisk lęgowych ptaków – poszerzyć katalog ptaków wymagających ochrony w ramach interwencji. 2)Dopisać, że ekspert przyrodniczy wykonuje także plan rolno-środowiskowo-klimatyczny. 3)Beneficjent posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha; przy czym powierzchnia ~~nie może być większa niż 1 ha~~	1)Konicznie weryfikacja stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków krajobrazu rolniczego. Niestety coraz więcej ptaków, kiedyś powszechnie występujących, jest zagrożona wyginięciem np. skowronek, myśzołów. 2)Obecnie ekspertyzę przyrodniczą oraz część szczegółowego planu PRSK wykonuje ekspert przyrodniczy a część ogólną planu PRSK doradca rolnośrodowiskowy. Taki sposób przygotowania dokumentacji wydłuża jej czas i powoduje komplikacje logistyczne (rolnik biega od eksperta do doradcy po części składowe planu oraz po podpis).	Uwaga częściowo uwzględniona	Gatunki te są chronione (pośrednio, bezpośrednio) w ramach innych interwencji środowiskowych PS. W odniesieniu do sporządzenia planu rolnośrodowiskowego przez eksperta - tak kwestia zostanie doprecyzowana na poziomie przepisów krajowych.
193	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	1)Opis warunków kwalifikowalności „Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.” 2)Zamisać „Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek.”	1)Doprecyzować o jakie działki chodzi: rolne czy ewidencyjne. 2)2% to bardzo mało	Uwaga częściowo uwzględniona	Doprecyzowano (działki rolne). W odniesieniu do kosztów transakcyjnych: w ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
194	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	1)Opis warunków kwalifikowalności Zamisać „Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha” powinno być: „Pomoc przysługuje do działek ROLNYCH o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.” 2)Forma i wysokość wsparcia „Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek.” Czy, aby na pewno tam ma być 2%? Może miało być 20%? Powinno być: „Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 20% tych stawek.”	1)Doprecyzować o jakie działki chodzi: rolne czy ewidencyjne. 2) 2% płatności to bardzo mało. Obecnie koszty transakcyjne wynoszą do 1 ha – 260 zł, a do 5 ha – 1000 zł rd. Plus zapis, że koszty transakcyjne nie mogą wynieść więcej niż 20% płatności w 1 roku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Doprecyzowano (działki rolne). W odniesieniu do kosztów transakcyjnych: w ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
195	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.3. Ekstensywne użytkowanie tłąi i pastwisk na obszarach Natura 2000	1)Opis warunków kwalifikowalności Zamisać: „Pomoc przysługuje do działek o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.” 2)Forma i wysokość wsparcia „Stawki płatności są zróżnicowane ze względu na rodzaj ekstensywnego użytkowania rolniczego i wynikający z tego zakres zobowiązania. Stawka płatności - 836 zł/ha” Wyrzucić skłopiowane zdanie „Stawki płatności są zróżnicowane ze względu na rodzaj ekstensywnego użytkowania rolniczego i wynikający z tego zakres zobowiązania.”	1) Doprecyzować, że chodzi o działki rolne. 2)Albo jest kilka stawek, albo jedna stawka.	Uwaga uwzględniona	W opisie interwencji wskazano, że pomoc przysługuje do działek rolnych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha. Obszar kwalifikowany – użytki rolne (trwały użytk zielony).
196	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	1)Dopłata nie do powierzchni lecz sztuki drzewa określonej odmiany 2)Opis warunków kwalifikowalności Zamisać: „Do płatności kwalifikują się działki nie mniejsze niż 0,1 ha” Powinno być: „Do płatności kwalifikują się działki ROLNE nie mniejsze niż 0,1 ha.” 3)Forma i wysokość wsparcia „Stawka płatności - w trakcie kalkulacji • Wariant 1. Sady odmian tradycyjnych pow. 15 lat - 2117 zł/ha • Wariant 2. Młode sady odmian tradycyjnych - 4901 zł/ha” Pytanie czy przy takiej kalkulacji nie będzie sytuacji, że stare sady będą likwidowane i zakładane na nowo dla większych dopłat? Owszem przez pierwsze 2 lata stawka powinna być wyższa, gdyż jest wysoki koszt założenia sadu, brak plonu. W kolejnych latach stawka powinna być podobna do tej powyżej 15 lat, gdyż stary sad często wymaga wymiany/uzupełnienia obsady. Plony starych odmian też często bywają co 2 lata obfite. W nowozakładanych sadach można zwiększyć obsadę, a w starych trudno dosadzić. Najczęściej są to sady tradycyjne, ekstensywne, nie	1)2)Uwagi na to, iż w gospodarstwach starych odmian stanowią pojedyncze egzemplarze rozrzucone po gospodarstwie zasadniami byłoby chronić każde drzewo bez względu na jakiej powierzchni występuje. Stąd propozycja dopłaty do sztuki i nie powierzchni 2)Doprecyzować, że chodzi o działki rolne	Uwaga częściowo uwzględniona	1) przepisy UE regulujące tego typu wsparcie nie dopuszczają płatności do sztuki drzewa, możliwe są tylko płatności do powierzchni.
197	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.5. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	1)Powierzchnia uprawy danego gatunku lub odmiany w ramach wariantów 1 i 2 nie może być łącznie większa niż 5 ha. Bez ograniczenia wysokości upraw w danym wariancie – ewentualnie wprowadzenie regresywnej. 2)Obszar kwalifikowany – użytki rolne (grunty rolne). Ogrodki bioróżnorodności powinny mieć możliwość zakładania poza GO np. działka budowlana przy domu. 3)Opis warunków kwalifikowalności Zamisać: „Do płatności kwalifikują się działki nie mniejsze niż 0,1 ha” Powinno być: „Do płatności kwalifikują się działki ROLNE nie mniejsze niż 0,1 ha.” 4)Forma i wysokość wsparcia Zamisać: „Płatność będzie powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych obejmujących koszt wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego/nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych. Stawka płatności w ramach wariantu 2 zostanie zwiększona o koszty transakcyjne (za wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego/nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych) w wysokości 5% tej stawki.” Zostawić: „Stawka płatności w ramach wariantu 2 zostanie zwiększona o koszty transakcyjne (za wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego/nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych) w wysokości 5% tej stawki.”	1)Celem interwencji jest m.in. zwiększenie bioróżnorodności dlatego też, ograniczenie jej powierzchni w pakiecie jest sprzeczne z celem (wyklucza się). 2)Ogrodki kogury się z miejscem przy domu, w związku z tym powinna być możliwość założenia go nie tylko na GO ale także np. na działce budowlanej (rolnicy często mają domy z ogrodkami poza gospodarstwem/polami). 3)Doprecyzować, że chodzi o działki rolne. 4)Drugie zdanie jest powtórzeniem pierwszego.	Uwaga nieuwzględniona	1) 2) definicji są to gatunki lub uprawy rzadkie, dlatego też konieczne jest określenie maksymalnej powierzchni upraw. 2) wsparcie w ramach tego instrumentu WPR dedykowane jest do użytków rolnych.

198	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.7. Wieleletnie pasy kwietne	1)Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja 6S 6. P. 1. Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego CS 6. P. 2. Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 6. P.3. Zwiększenie różnorodności upraw Wykreślić punkt CS 6 P.2 2)Zobowiązanie w ramach interwencji podejmowane jest na 3 lata. 3)Powinno być „Do płatności kwalifikującej się działki ROLNE nie mniejsze niż 0,1 ha.”	1)Same pasy kwietne nie wymagają użycia nawozów i środków ochrony roślin. Jednak powodują zachwaszczenie pól, z którymi sąsiadują. W związku z tym, mogą wywołać większe zużycie SOR na polach sąsiednich. 2)Jest to nowa interwencja. Przewodzone badania pasów kwietnych dają różne wyniki (korzystne dla środowiska jednak mniej perspektywne dla produkcji rolnej – powodują zachwaszczenie pól sąsiednich). Nie wiadomo do końca jaki wpływ pasów będzie na produkcję rolną w UE i czy w perspektywie, dlatego rolnicy będą zmniejsza zobowiązania do 3 lat (np. z możliwością wydłużenia do 5 lat). Niech rolnik po 3 latach podejmie świadomą i korzystną decyzję. 3)Doprecyzować, że chodzi o działki rolne.	Uwaga nieuwzględniona	1) W założonych pasach kwietnych obowiązywać będzie zakaz stosowania środków ochrony roślin, dlatego też interwencja ta będzie realizowana potrzebą CS 6. P. 2 2) Interwencja rolno-środowiskowo-klimatyczna ma charakter wieloletni o zmałmianym efekcie środowiskowym.
199	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 700 tys. zł.	Przy obecnym wzroście cen na maszyny i urządzenia proponowana kwota 500 tys. zł może być mało zachęcająca. Może warto wspierać także rolników, którzy zamiast kupować wielkie maszyny do małych gospodarstw korzystają z usług rolniczych. Bardzo często rolnicy wolą inwestować w zakup maszyn zamiast korzystać z usług. Wiele małych gospodarstw posiada kombajny lub wyraża chęć ich zakupu co jest niezasadnie nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także środowiskowym. W ocenie podmiotów doradczych takie rozwiązanie zmobilizuje dostawców i wykonawców zamawianych usług do rzetelnej realizacji z uwzględnieniem suwnięmiennego wystawiania dokumentów ponieważ w obecnej formie w momencie pełnego opłacenia faktury dostawca cel swój osiągnął w 100% a rolnik jest w pol drogi. Często nawet po kilku miesiącach na skutek weryfikacji przez ARMR zachodzi konieczność naniesienia korekt na wystawione dokumenty, do czego dostawcy się nie kwapią ponieważ pilnie jest im realizować bieżące sprawy. Fakt ten powoduje wydłużenie okresu kredytowania po stronie rolnika oraz wydłuża wydatkowanie środków po stronie ARMR. Proponowana zmiana przyczyni się do zmniejszenia obciążeń kredytowych gospodarstwa ponieważ w wnioskowaniu pomoc rolnik nie może pozyskać kredytu preferencyjnego. W związku z tym bardzo istotnym jest fakt aby kwota bazowa pożyczki była jak najniższa. Proponowany charakter zmiany był już wrażliwy w odniesieniu do działania wsparcie doradztwa, i w naszej ocenie bardzo dobrze się sprawdził i motywowal	Uwaga nieuwzględniona	Ocena ex ante PS WPR 2021-2027 wykazała, że określone kwoty i warunki wydają się być realistyczne i trafne. Biorąc pod uwagę ograniczenia finansowe w Planie Strategicznym WPR, ustalenie wsparcia na poziomie 500 tys. zł umożliwi przyznanie pomocy większej liczbie podmiotów.
200	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Pomoc ma formę dotacji wypłacanej dla wystawcy faktury dokumentującej nabycie przedmiotu dofinansowania po uprzednim opłaceniu przez rolnika należnego podatku VAT oraz w zależności od przyznanego poziomu wsparcia 55% lub 35% wartości netto faktury.	W ocenie podmiotów doradczych takie rozwiązanie zmobilizuje dostawców i wykonawców zamawianych usług do rzetelnej realizacji z uwzględnieniem suwnięmiennego wystawiania dokumentów ponieważ w obecnej formie w momencie pełnego opłacenia faktury dostawca cel swój osiągnął w 100% a rolnik jest w pol drogi. Często nawet po kilku miesiącach na skutek weryfikacji przez ARMR zachodzi konieczność naniesienia korekt na wystawione dokumenty, do czego dostawcy się nie kwapią ponieważ pilnie jest im realizować bieżące sprawy. Fakt ten powoduje wydłużenie okresu kredytowania po stronie rolnika oraz wydłuża wydatkowanie środków po stronie ARMR. Proponowana zmiana przyczyni się do zmniejszenia obciążeń kredytowych gospodarstwa ponieważ w wnioskowaniu pomoc rolnik nie może pozyskać kredytu preferencyjnego. W związku z tym bardzo istotnym jest fakt aby kwota bazowa pożyczki była jak najniższa. Proponowany charakter zmiany był już wrażliwy w odniesieniu do działania wsparcie doradztwa, i w naszej ocenie bardzo dobrze się sprawdził i motywowal	Uwaga nieuwzględniona	Pomoc wypłacana jest beneficjentowi. Beneficjentem tej interwencji jest rolnik. Nie ma możliwości wypłaty pomocy innym podmiotom, w tym wykonawcom usług albo dostawcom towarów nabytych w ramach realizacji operacji.
201	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.11. Zalesianie gruntów rolnych	1)Tworzenie i utrzymywanie zadrzewień śródpolnych 2)Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywne walce w realizacji Celu(ów) Szczegółowego; rolnik będzie miał możliwość skonsultowania planowanego zadrzewienia ze specjalistą w tym zakresie 3)Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia – w kosztach ujęć koszt wyłączenia gruntów ornych (GO) z produkcji rolnej	1)Wspieraniem powinny zostać objęte istniejące zadrzewienia śródpolne 2)Doradcy rolni nie są specjalistami w zakresie zadrzewień. Osobami właściwymi w tym zakresie są pracownicy nadleśnictw, parków, eksperti przyrodniczy itp. 3)W związku z tym, że zadrzewienia mają być zakładane na GO należy w szacowaniu stawek zakreślić koszt wyłączenia gruntu z uprawy rolnej.	Uwaga częściowo uwzględniona	1) Istniejące zadrzewienia będą mogły być wspierane w ramach ekoschematu "Przeznaczenie 7% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne". Ponadto wsparcie będzie mogło być przyznane w ramach ekoschematu również na zadrzewienia zrealizowane w ramach poddziałania 8.1 objętego PROW 2014-2020. 2) Zostaną przygotowane materiały informacyjne oraz będą prowadzone szkolenia w zakresie tej interwencji. 3) Stawka pomocy uwzględnia utracony dochód z tytułu zaprzestania prowadzenia działalności rolnej.
202	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 4. Przyniesienie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także wykorzystanie zrównowazonej energii	Słabe strony – rozdrobnienie gospodarstw rolnych - usunąć	Rozdrobnienie gospodarstw z punktu widzenia klimatu ma raczej pozytywny charakter. Rozdrobnienie gospodarstw nie jest jednoznaczne z tym, że są one niewielkie co sugeruje zapis na stronie 22/23.	Uwaga nieuwzględniona	W opisie analizy SWOT została wyjaśniona ocena gospodarstw rolnych, ich rozdrobnienia i wpływu na realizację zadań/celów środowiskowo- klimatycznych
203	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyniesienie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dodanie do słabych stron: Zmniejszenie zawartości substancji organicznej w glebie, duży zasób gleb lekkich oraz podatnych na erozję.	Rolnie udział gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych, ograniczających możliwość wzrostu zawartości substancji organicznej w glebie, co wpływa nie tylko na siedliska roślin, ale również na bioróżnorodność organizmów glebowych. Udział gleb lekkich, charakterystycznych się wysoką płaszczystością, jest w Polsce dwukrotnie większy niż średnia w UE* i wynosi 60,8%, a w UE – 31,8%. Systematycznie również pojawia się zagrożenie erozją oraz mineralizacją gleb uprawnych. W Polsce prawie 52% (51,8%) UR zagrożonych jest erozją wietrzną. * MRRUR, 2016. Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce	Uwaga częściowo uwzględniona	Informacja ta znajduje się w SWOT 5.
204	Doradztwo rolnicze	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 10 (przeźroczewo). Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacja w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania	Zmiana słabej strony „Barier komunikacyjne pomiędzy naukowcami i praktyką rolniczą” na „Częsty brak odniesienia prac naukowych do praktyki rolniczej”	Większe speycyozowanie wskazanej słabej strony. Rolnicy byłby bardziej chętni do wprowadzania innowacji gdyby rozwiązania były adekwatne do ich potrzeb.	Uwaga nieuwzględniona	Obecny zapis: "Barier komunikacyjne pomiędzy naukowcami i praktyką rolniczą" obejmuje swoim zakresem zgłoszoną uwagę.
205	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.7.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – poza gospodarstwem	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: Propozycja poszerzenia grona uprawianych wnioskodawców o podmioty inne niż MSP działające w sektorze branży przetwórstwa rolno-spożywczego oraz handlu produktami rolno-spożywczymi.	Obecne zapisy wskazują z możliwości aplikowania o środki przedsiębiorstwa kontrolowane przez podmioty publiczne (np. przez jednostki samorządu terytorialnego). Tymczasem przedsiębiorstwa takie posiadają możliwości organizowania łańcuchów dostaw głównie na poziomie regionalnym np. poprzez prowadzenie targowców, centrów magazynowania i przetwórstwa. Brak możliwości ubiegania się przez nie o dofinansowanie to pominięcie ważnego zasobu w procesie integrowania rynku rolnej i przetwórczego.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach interwencji I 10.7.1 zostało przewidziane wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) i branży rolno-spożywczej na realizację działań inwestycyjnych, które mają wzmocnić pozycję rynkową tych przedsiębiorstw na obszarach wiejskich (rynkach lokalnych), wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywnościowego. Przedsiębiorstwa z udziałem Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, w tym PPP będą wspierane w inwestycji A.1.4.1 w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), w zakresie tworzenia centrów przetwórczo- dystrybucyjnych, w tym rozbudowy i modernizacji infrastruktury logistycznej i technologicznej służącej skupianiu, przygotowaniu do sprzedaży i wprowadzaniu do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury (m.in. zakupu specjalistycznych środków transportu) wraz z towarzyszącym systemem aplikacji cyfrowych. Wspierane będą inwestycje w ramach regionalnych rolno-spożywczych rynków hurtowych w zakresie infrastruktury, przechowywania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury oraz wytyczonych.
206	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 11. Premie dla młodych rolników	2) rozporządzenie prowadzone działalności rolnej w gospodarstwie o powierzchni użytków rolnych równej co najmniej średniej wojewódzkiej lub krajowej (tej niższej) lub o wielkości ekonomicznej równej co najmniej 13 000 euro, jako kierujący(...) stopniowego powiększania udziału przychodów (...), aż do osiągnięcia co najmniej 30-procentowego udziału przychodów (...); osiągnięcia w wyniku realizacji zbilansu planu wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa do poziomu co najmniej 15 000 euro – w przypadku, gdy gospodarstwo beneficjenta nie spełniało wymogu wyjściowej wielkości ekonomicznej	W projekcie WPR wymagana minimalna wielkość ekonomiczna gospodarstwa młodego rolnika w okresie docelowym wynosi 19 500 euro, co dla młodych osób często jest poziomem bardzo trudnym do osiągnięcia i tym samym wykluczającym z programu. Udział przychodów z rolnictwa na poziomie 60 % jest bardzo wysoki. Przy założeniu pracy zawodowej i średniej krajowej sięgającej ok 6 tys. zł wymagana wielkość ekonomiczna gospodarstwa musiałaby wynosić ok 24 tys euro, czyli znacznie wyżej od zakładanego obecnie minimum. Młodym osobom trudno jest w przeliczu kilku lat stworzyć gospodarstwo o wielkości ekonomicznej oscylującej w granicach 20 tys. euro. Problem ten jest największy w rejonach gdzie średnia powierzchnia gospodarstwa jest niska. Posiadając 5 czy 10 ha gruntów i prowadząc tylko produkcję roślinną wymagane wskaźniki są niemożliwe do osiągnięcia. Młody rolnik z podkarpacia prowadzący gospodarstwo o powierzchni podwójnej średniej wojewódzkiej nie jest w stanie spełnić wymaganych wskaźników. Natomiast młoda osoba, na północny kraju osiągnąca średnią wojewódzką powierzchnię gospodarstwa nie ma większych problemów z osiągnięciem wymogów (proszę wziąć pod uwagę dostępność gruntów oraz średnią powierzchnię działek). Dobrym rozwiązaniem mogło być byż zróżnicowanie wymogów w zależności od rejonu położenia gospodarstwa (tak jak w przypadku średniej wojewódzkiej wielkości gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Wytyczni i docelowy minimalny poziom wielkości ekonomicznej ma na celu skierowanie pomocy do gospodarstw potencjalnie rozwijających i wynika z znaczącej mierze z propozycji ewaluatora ex-ante. Docelowy poziom udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzonym gospodarstwem działalnością rolnej we wszystkich przychodach beneficjenta stanowi alternatywę dla ubezpieczenia w KRUS i ma na celu skierowanie wsparcia do osób, dla których prowadzenie działalności rolnej (i działalności ściśle z nią związanych) w gospodarstwie rolnym będzie głównym zajęciem i podstawowym źródłem utrzymania
207	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Przywrócić wcześniejsze emerytury	Rolnicy najczęściej pracując w zmiennych warunkach i najdłużej: 7 dni w tygodniu, bez urlopu i zwolnień chorobowych	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócić został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniły jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do uzyskania świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wyjątkowy. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r. Obecnie nie przewiduje się podjęcia działań, które miałyby zapoczątkować inicjatywę legislacyjną mającą na celu przywrócenie możliwości nabycia prawa do emerytury rolniczej w wieku niższym niż wiek emerytalny.
208	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	W interwencji I.1010 - Infrastruktura na obszarach wiejskich należy rozszerzyć możliwość uzyskania wsparcia na budowę, rozbudowę i przebudowę infrastruktury drogowej - drogi, chodniki i ścieżki rowerowe.	W interwencji I.1010 - Infrastruktura na obszarach wiejskich należy rozszerzyć możliwość uzyskania wsparcia na budowę, rozbudowę i przebudowę infrastruktury drogowej - drogi, chodniki i ścieżki rowerowe. Wsparcie na budowę, rozbudowę i przebudowę infrastruktury drogowej o drogi, chodniki i ścieżki rowerowe zapewni mieszkańcom łatwiejszy, bezpieczniejszy dojazd do sąsiednich miejscowości, dojazd do siedziby gminy lub powiatu.	Uwaga nieuwzględniona	Alokacja II filara, z uwzględnieniem współfinansowania krajowego to 7 799 mln euro. Przy ograniczonym w nowej perspektywie budżecie WPR, szczególnie w ramach II filaru, środki alokowane na realizację inwestycji z zakresu rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 są daleko niewystarczające w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb. Wobec powyższego zaproponowano wyłącznie dwa obszary wsparcia [obszar A Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków i obszar B Inteligentna wieś].
209	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Infrastruktura na obszarach wiejskich - zwiększenie alokacji środków	Z perspektywy gmin wiejskich realizacja KPS-u w latach 2023-2027 powinna zawierać odpowiednio dużą alokację środków (tak jak to miało miejsce w poprzedniej edycji programu).	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie Strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej zleceńcywności) w zakresie interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages.
210	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznymi produktami technicznymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Obecny projekt wyrzuć do kosza, wprowadzanie projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 spowoduje, że znaczna część Pszczelarzy zrezygnuje ze starania się o dofinansowania	Proponowanie zmiany przyczyni się do ograniczenia w dostępie do dofinansowania, ponieważ wielu Pszczelarzy nie będzie w stanie samodzielnie sprostać napisaniu wniosku o dofinansowanie, a w obecnym stanie rzeczy Pszczelarze jedynie składają zapotrzebowanie na podstawie, których Związki Pszczelarstwie przygotowują dokumentację w sprawie dofinansowań.	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki i wazrota oraz I 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie. 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;

211	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I.4.16 – Rolnictwo ekologiczne Brak zapisu, że w przypadku małych gospodarstw (poniżej 10ha) możliwe jest zrezygnowanie z ubiegania się o pomoc w ramach Małych gospodarstw celem uzyskania wyższej płatności w ramach np. upraw warzywnych czy zielarskich. Ekoschemat I.4.17 Dobrostan - Utrudnieniem dla rolników będzie konieczność odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków	Ekoschemat I.4.17 Dobrostan - Utrudnieniem dla rolników będzie konieczność odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków - dodatkowe koszty dla rolników - zwrot kosztów szkolenia lub np. bezpłatne szkolenia organizowane przez ODR. Ekoschemat I.4.16 – Rolnictwo ekologiczne - uzyskanie przez mniejsze gosp. wyższej płatności w ramach np. upraw zielarskich czy warzywnych kosztów w ramach płatności dla Małych gospodarstw.	Uwaga nieuwzględniona	Rolnik realizujący interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt po raz pierwszy w nowym okresie programowania zobowiązany jest do odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków. Stawki płatności zostały zróżnicowane ze względu na grupę upraw - różnicze się od siebie kierunku produkcji charakteryzują się odmienną wysokością i rodzajem ponoszonych kosztów oraz utraczonych korzyści. Stawki płatności do poszczególnych grup upraw zostały również zróżnicowane ze względu na status uprawy, tj. czy znajduje się ona w okresie konwersji, czy też jest już uprawą ekologiczną (po okresie konwersji). Przy przechodzeniu na produkcję ekologiczną spadek dochodów jest wyższy, co wynika przede wszystkim z wyższego ryzyka spadku plonów i jednoczesnego braku możliwości sprzedaży wytworzonych produktów jako produkty ekologiczne. Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi do 10 ha UR, zamiast płatności zróżnicowanych ze względu na grupę upraw i ich status mogą otrzymać płatność ekologiczną w jednakowej wysokości do każdego hektara UR (niezależnie od grupy upraw). Poza płatnością do danego hektara zróżnicowaną ze względu na grupę upraw lub nie zróżnicowaną jak w przypadku małych gospodarstw z uprawami ekologicznymi, możliwe jest otrzymanie dodatkowej płatności do danego ha w przypadku posiadania w gospodarstwie obsady zwierząt od 0,5 DJP/ha do 1,5 DJP/ha (premia za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą). Dodatkowo kwota płatności dla rolnika (liczba hektarów x stawka płatności na hektar) może być powiększona o koszty transakcyjne, które stanowią częściowy rekompensatę z tytułu kosztów kontroli gospodarstwa przeprowadzanej przez jednostkę certyfikującą w ramach systemu kontroli w rolnictwie ekologicznym.
212	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do mlekiego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do białych borowików/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	I.5.1 oraz I.5.2. Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów / do mlekiego bydła - Usunięcie zapisu mówiącego o maks. posiadaniu 50 szt. krów/bydła kwalifikującego się do płatności.	Spowoduje to spadek produkcji zwierzęcej. Zmniejszenie chętnych na prowadzenie produkcji zwierzęcej ze względu na brak finansowania średnich i dużych producentów bydła.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie przyznawane jest do liczby sztuk zwierząt kwalifikujących się do płatności w gospodarstwie, nie większe jednak niż do 20 sztuk. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat grupie gospodarstw ze stadami do 20 sztuk zwierząt jako jednej zasady drastycznie zmierz pod względem liczby gospodarstw. Największy ubytek obserwowano w latach 2010-2017. Proces ten jednak następował również w latach 2017-2020, a więc w okresie stosowania płatności do bydła. Nadal jednak najmniejsze stada stanowią około 84% wszystkich stad w kraju. W innych grupach następował wzrost liczby gospodarstw posiadających bydło (stada 51-100 sztuk bydła i powyżej 100) lub po okresie wzrostu w latach 2006-2017 nastąpiła stabilizacja tego parametru w kolejnych latach, tj. 2017-2019 (stada 21-50 sztuk bydła). W największych stadach w największym stopniu zmniejszyła się również liczba bydła. Największy ubytek zwierząt nastąpił w 2018 roku względem 2017 roku.
213	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Rolnikom należy przywrócić wcześniejsze emerytury tzn, kobiety 55, mężczyźni 60 lat.	Praca w gospodarstwie jest bardzo ciężka, wysiada kregosłup i stawy; Nie urlopu ani wolnej soboty, niedzieli czy świąt.PIS oszukało rolników, obniżając wiek emerytalny dla wszystkich, a nie gwarantując wcześniejszych emerytur dla rolników którzy "żywią i bronią", dlatego wieść to pamięta i zwerfykuje przy urmie	Uwaga nieuwzględniona	Ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny, odpowiednio do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa wešla w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i ubezpieczonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 2017 r., poz. 2336, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy nie zmieniały jednak dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą prawo do wypłaty świadczenia w postaci tzw. wcześniejszej emerytury rolniczej dla rolników będących w wieku przedemerytalnym (tj. po ukończeniu 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn) miało charakter wygaszający. O wcześniejszą emeryturę rolniczą, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do dnia 31 grudnia 2017 r. Jest to zgodne ze Stanowiskiem Rządu wobec tego projektu, przyjętym przez Radę Ministrów, w którym stwierdzono, że powrót do obowiązującego przed 1 stycznia 2013 r. wieku emerytalnego nie powinien oznaczać utrzymania preferencyjnych zasad przechodzenia na emeryturę rolników oraz w stan spoczynku sędziów i prokuratorów po dniu 31 grudnia 2017 r. Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wygaszone zostały już w 2008 r. Obecnie nie przewiduje się podjęcia działań, które miałyby zapobiecować inicjatywie legislacyjnej mającej na celu przywrócenie możliwości nabycia prawa do emerytury rolniczej w wieku niższym niż wiek emerytalny.
214	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.4. Inwestycje przeprowadzane się do rolnictwa, środowiska i klimatu	Barczo proszę o uwzględnienie pomocy dla rolników, którzy muszą wymienić dach na którym jest eternit - budynek inwentarski do hodowli brojlera. 1500 m2.	wymiana takiego dachu wiąże się z ogromnym kosztem (często nieosiągalnym)	Uwaga nieuwzględniona	Inwestycje związane z wymianą eternitu na budynkach inwentarskich zostały przewidziane do realizacji w ramach Krajowego Planu Odbudowy. W związku z tym zakres ten nie będzie wspierany w ramach Planu Strategicznego WPR.
215	Koła, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.4. Inwestycje przeprowadzane się do rolnictwa, środowiska i klimatu	W odpowiedzi na opublikowaną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, II wersję Planu Strategicznego na lata 2023-2027, członkowie Koła Pszczelarzy w Górninie zgłaszają swoje uwagi: Nie akceptujemy zmian, w zakresie ograniczenia roli organizacji pszczelarskich, jako podmiotów wdrażających wsparcie w sektorze pszczelarskim. Koła, które dotychczas były beneficjentem środków pomocowych, miałyby ograniczyć swoją funkcję do prowadzenia szkoleń. Obecnie wszelka dokumentacja związana z refundacją środków przy zakupie sprzętu, pszczoł, matek pszczelich, leków, przygotowywana jest na szezebu Koła i przesyłana do stosownego Regionalnego Związku. W przypadku wprowadzenia zmian, proponowanych przez Ministerstwo, tę dokumentację miałyby prowadzić pszczelarze samodzielnie. Dostkanie takiej dokumentacji dofinansowań, organizuj zbiórkami. Każde spotkanie, to wymiana cennych doświadczeń. Młodzi stajem pszczelarze, mogą nauczyć się wielu rzeczy od tych bardziej doświadczonych. Pomaga to w walce z chorobami, gdyż często prowadzi do zdiagnozowania problemu, tuż przed wystąpieniem poważnych objawów chorobowych. Bważymy, że zmiany, które Ministerstwo zamierza wprowadzić, doprowadzi do wygaszania organizacji, jakimi są Koła Pszczelarzy, czemu mówimy stanowcze NIE!	W odpowiedzi na opublikowaną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, II wersję Planu Strategicznego na lata 2023-2027, członkowie Koła Pszczelarzy w Górninie zgłaszają swoje uwagi: Nie akceptujemy zmian, w zakresie ograniczenia roli organizacji pszczelarskich, jako podmiotów wdrażających wsparcie w sektorze pszczelarskim. Koła, które dotychczas były beneficjentem środków pomocowych, miałyby ograniczyć swoją funkcję do prowadzenia szkoleń. Obecnie wszelka dokumentacja związana z refundacją środków przy zakupie sprzętu, pszczoł, matek pszczelich, leków, przygotowywana jest na szezebu Koła i przesyłana do stosownego Regionalnego Związku. W przypadku wprowadzenia zmian, proponowanych przez Ministerstwo, tę dokumentację miałyby prowadzić pszczelarze samodzielnie. Dostkanie takiej dokumentacji dofinansowań, organizuj zbiórkami. Każde spotkanie, to wymiana cennych doświadczeń. Młodzi stajem pszczelarze, mogą nauczyć się wielu rzeczy od tych bardziej doświadczonych. Pomaga to w walce z chorobami, gdyż często prowadzi do zdiagnozowania problemu, tuż przed wystąpieniem poważnych objawów chorobowych. Bważymy, że zmiany, które Ministerstwo zamierza wprowadzić, doprowadzi do wygaszania organizacji, jakimi są Koła Pszczelarzy, czemu mówimy stanowcze NIE!	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowanej: 1. W ramach interwencji I.6.3 – wsparcie walki z wiarozą oraz I.6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, inwestycje w pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarskie. 2. W ramach interwencji I.6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarskie jak i indywidualni pszczelarze.
216	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Pomoc dla pszczelarstwa leczenie warzozy, dotacje na szkolenia pszczelarstwie	Potrzeba pomocy pszczelarstwu utrzymywanie rodzin pszczelich	Uwaga uwzględniona	PS WPR uwzględnią pomoc na walkę z wiarozą i szkolenia
217	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	- zmniejszenie potrzebnego % odsetku gospodarstw rolnych w ramach rolnictwa ekologicznego - zmniejszenie wysokości kwoty przychodu za poprzedni rok - kwota 120 tys. rocznie jest wysoką kwotą do wykazywania.	- bardzo duży potrzebny odsetek % użytków rolnych w ramach rolnictwa ekologicznego – mało gospodarstw w których co najmniej 80% gruntów zajmują grunty ekologiczne oraz przynajmniej one min. 120 tys. złotych rocznie przychodu. Przyjęte założenia mogą być trudne do spełnienia łącznie. - dyskwilifikowanie w przypadku tego działania gospodarstw które przynoszą przychody powyżej 120 tys. złotych rocznie – np. w przypadku gospodarstw, które produkują rośliny przeznaczając dla posiadanych w gosp. zwierząt.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ad.2. Próg minimalnego przychodu nie dyskwalifikuje podmiotów uzyskujących przychód na wyższym poziomie.
218	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wiarozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Pomoc na leki dla pszczoł kursy dla pszczelarzy zapotrzebowania na sprzęt	Bez pszczoł nie ma życia	Uwaga uwzględniona	PS WPR uwzględnią pomoc na walkę z wiarozą, szkolenia i sprzęt.
219	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 11. Premie dla młodych rolników	- osiągnięcie wzrostu wielkości ekonomicznej zależne od wielkości ekonomicznej w roku bazowym - % wzrosty nie adekwatne do wielkości wyjściowych gospodarstwa - jeden % wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa np. 10-15% - duży procent (60%) konieczność posiadania przychodów z działalności rolniczej w ramach wszystkich przychodach Młodego Rolnika.	- osiągnięcie wzrostu wielkości ekonomicznej zależne od wielkości ekonomicznej w roku bazowym - % wzrosty nie adekwatne do wielkości wyjściowych gospodarstwa – nie powinno to być zobowiązaniem beneficjenta, ale np. dodatkowo punktowym elementem. - Elementy trudne do corocznej weryfikacji dla beneficjenta.	Uwaga nieuwzględniona	Rozwiązania polegające na degressywnym ujęciu warunku dot. zwiększenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynika z propozycji ewaluatora ex-ante. Według ewaluatora uzyskiwanie satysfakcjonującego dochodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej wymaga osiągnięcia wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 000 euro SO. Propozowane prógi mają zachęcić młodych rolników, przemyślanych lub twórczych gospodarstwach mniejszych, do przekroczenia progę 25 000 euro SO – w wyniku realizacji biznesplanu i rozwoju działalności. Docelowy poziom udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą z w wszystkich przychodach beneficjenta stanowi alternatywę dla ubezpieczenia w KRUS i ma na celu skierowanie wsparcia do osób, dla których prowadzenie działalności rolniczej (i działalności ściśle z nią związanymi) w gospodarstwie rolnym będzie głównym zajęciem/ podstawowym źródłem utrzymania.

220	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	- brak zapisu o możliwości zrezygnowania z płatności w ramach ekologii dla małych gospodarstw - możliwe uzyskanie większego wsparcia w ramach płatności zielarskiej czy warzywniczej - uszczegółowienie zapisu dotyczącego szkoleń dla rolników w ramach dobrostanu	Brak zapisu, że w przypadku mały gospodarstw (pon. 10ha) możliwe jest zrezygnowanie z ubiegania się o pomoc w ramach Małych gospodarstw celem uzyskania wyższej płatności w ramach np. upraw warzywniczych czy zielarskich. - Utrudnieniem w przypadku dobrostanu zwierząt może być fakt konieczności odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków. Będzie to generować co roczne dodatkowe koszty - chyba, że będą to szkolenia bezpłatne	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1) Rolnik posiadający do 10 ha UR będzie miał możliwość wyboru metody realizacji zobowiązań ekologicznych – albo w sposób podstawowy albo w sposób uproszczony. Odpowiednie regulacje zostaną wprowadzone na poziomie przepisów krajowych. Ad 2) W ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt wprowadzono obowiązkowe szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków, które mają na celu przekazanie rolnikom wiedzy dotyczącej metod/rozwiązań, które wprowadzone w gospodarstwie będą przeciwdziałały (profilaktyka) konieczności zastosowania antybiotyków. Mają one na celu zapoznanie rolników z informacjami jak prowadzić hodowlę zwierząt tak aby minimalizować choroby wórnó zwierząt. Szczegóły dotyczące kwestii związanych ze szkoleniem będą doprecyzowane na poziomie przepisów krajowych. Niemniej jednak na chwilę obecną planuje się organizację szkoleń w taki sposób, aby nie powodowały one dodatkowych obciążeń finansowych dla rolników Szczegóły dotyczące kwestii związanych ze szkoleniem będą doprecyzowane na poziomie przepisów krajowych.
221	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	#NAZWA?	- Zyskwalifikowanie rolników, który posiadają powyżej 50 szt. krów/bydła kwalifikującego się do płatności. Spowoduje to spadek produkcji zwierzęcej – brak finansowania średnich i dużych producentów bydła.	Uwaga uwzględniona	Wsparcie przyznawane jest do liczby sztuk zwierząt kwalifikujących się do płatności w gospodarstwie, nie większej jednak niż do 20 sztuk. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat w grupie gospodarstw ze stadami do 20 sztuk zwierząt jako jedynej zasady drastycznie zmiany pod względem liczby gospodarstw. Największy ubytek obserwujemy w latach 2010-2017. Proces ten jednak następował również w latach 2017-2020, a więc w okresie stosowania płatności do bydła. Nadaj jednak najmniejsze stada stanowią około 84% wszystkich stad w kraju. W innych grupach nastąpił wzrost liczby gospodarstw posiadających bydło (stada 51-100 sztuk bydła i powyżej 100) lub po okresie wzrostu w latach 2006-2017 nastąpiła stabilizacja tego parametru w kolejnych latach, tj. 2017-2019 (stada 21-50 sztuk bydła). W najmniejszych stadach w największym stopniu zmniejszyła się również liczba bydła. Największy ubytek zwierząt nastąpił w 2018 roku względem 2017 roku.
222	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (finansuj)	- zmniejszenie % minimalnego odsetka użytków rolnych potrzebnych w ramach gospodarstw ekologicznych - zmniejszenie kwoty przychodów, które trzeba osiągnąć w rolnictwie z działania	- bardzo duży potrzebny odsetek % użytków rolnych w ramach rolnictwa ekologicznego – mało gospodarstw w których co najmniej 80% gruntów zajmują grunty ekologiczne oraz przynoszą one min. 120 tys. złotych roczne przychodu. Przyjęte założenia mogą być trudne do spełnienia łącznie. - zyskwalifikowanie w przypadku tego działania gospodarstw które przynoszą przychody powyżej 120 tys. złotych rocznie – np. w przypadku gospodarstw, które produkują roślinną przernaszając dla posiadanych w gosp. zwierząt.	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga dot. prognozy minimalnego przychodu nie dyskwalifikuje podmiotów uzyskujących przychody na wyższym poziomie, w związku z tym nie może zostać uwzględniona w kolejnym projekcie PS WPR. Pozostałe uwagi uwzględnione.
223	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 11. Premie dla młodych rolników	- zmniejszenie % koniecznego do udukmotowania w ramach przychodów z rolnictwa w stosunku do wszystkich przychodów - ustanowienie jednego % wzrostu wielkości ekonomicznej dla wszystkich gospodarstw	- osiągnięcie wzrostu wielkości ekonomicznej zależne od wielkości ekonomicznej w roku bazowym - % wzrostu nie adekwatne do wielkości wyślonych gospodarstw - duży procent (60%) konieczności posiadania przychodów z działalności rolniczej w ramach wszystkich przychodów Młodego Rolnika. Elementem trudny do corocznej weryfikacji dla rolnika	Uwaga nieuwzględniona	Docelowo poziom udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą we wszystkich przychodach beneficjenta stanowi alternatywę dla ubezpieczenia w KRUS i ma na celu skierowanie wsparcia do osób, dla których prowadzenie działalności rolniczej (i działalności ściśle z nią związanych) w gospodarstwie rolnym będzie głównym zajęciem/ podstawowym źródłem utrzymania. Rozwiązanie polegające na degressywnym ujęciu warunku dot. zwiększenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynika z propozycji ewaluatora ex-ante. Według ewaluatora uzyskiwanie satysfakcjonującego dochodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej wymaga osiągnięcia wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 000 euro SO. Proponowane progi mają zachęcić młodych rolników, przejmujących lub tworzących gospodarstwa mniejsze, do przekroczenia w przyszłości progu 25 000 euro SO - w wyniku realizacji biznesplanu i rozwoju działalności.
224	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 4. Przyniesienie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, a także wykorzystanie zrównowazonej energii	Analiza przyjmuje wartości emisji gazów cieplarnianych z sektora LULUCF za raportem KOBIZE 2018, który niewłaściwie uwzględnił emisje z torfowisk (górsmia Kotowski W. 2021. Oszacowanie emisji gazów cieplarnianych z użytkowania gleb organicznych w Polsce oraz potencjału ich redukcji. Fundacja WWF Polska). Po ich uwzględnieniu zgodnym z wytycznymi IPCC okazuje się, że sektor ten nie jest pochłaniaczem, lecz znaczącym źródłem emisji gazów cieplarnianych. Postulujemy uwzględnienie cytowanego źródła w analizie i przeprowadzenie adekwatnego uwolnowania.	Analiza SWOT musi opierać się na aktualnym stanie wiedzy, z uwzględnieniem wszystkich dostępnych źródeł. Pominięcie raportu podważającego wielkość emisji raportowane przez KOBIZE jest więc błędem - należy założyć, że kolejne raporty mogą zostać skorygowane w oparciu o nową wiedzę na temat emisji z odnowionych torfowisk.	Uwaga częściowo uwzględniona	Skorygowano analizę SWOT dla celu 4 z zagadnienia, które były wykazane w uwagach oraz zaleceń ewaluatora. Tym niemniej starano się zachować spójność z wytycznymi KE co do zakresu tej analizy.
225	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wsparcie zrównowazonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Wniosek/komentarz: Aktualny zapis: "Niska jakość gleb w połączeniu z niedoborami wody i niekorzystną strukturą agrarną i słabą kondycją finansową często skutkuje zaprzestaniem działalności rolniczej i porzuceniem gruntów. W przypadku, gdyby proces ten przybrał zbyt dużą skalę może to nieść za sobą szereg niekorzystnych następstw środowiskowych i ekonomicznych wynikających z zaniedbania tradycyjnego, rolniczego charakteru użytkowania." Postulujemy doprecyz. że porzucanie gruntów powinno być traktowane również jako szansa dla renowacji, a nie tylko jako zagrożenie.	Grunty wycofywane z użytkowania ze względu ekonomicznych są najkorzystniejszymi obszarami dla przeprowadzenia restytucji przyrodniczej (renaturyzacji) ekosystemów. Konieczność renaturyzacji zdegradowanych ekosystemów wynika ze zobowiązań w ramach Konwencji o Ochronie Różnorodności Biologicznej (Strategiczny Plan z Aichi) oraz Unijnego Zielonego Ładu. Z punktu widzenia ekologii niegdyś jeszcze przekształcenie ekosystemów naturalnych (lasów, muraw, mokradeł) w ekosystemy rolnicze było ich degradacją, związaną z upośledzeniem wielkości funkcji i usług ekosystemowych. Dlatego porzucanie gruntów rolnych jest w sposób oczywisty szansą dla powracającej przyrody, a z antropocentrycznego punktu widzenia – szansą na odwrócenie utraczonych usług ekosystemowych – sekwestrację węgla, retencję wody, możliwości rekreacji i innych. Uwzględnienie tego faktu w analizie SWOT powinno być, podstawą do wnioskowania o wykorzystaniu tej szansy poprzez stworzenie mechanizmów wykupu porzuczanych gruntów na rzecz restytucji ekosystemów.	Uwaga częściowo uwzględniona	W opisie analizy SWOT dla celu 4, 5 i 6 zostały opisane korzyści środowiskowe z występowania gruntów nieprodukcujących. Obszary takie będą też objęte wsparciem w ramach WPR.
226	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Aktualny zapis: "Wdrożenie zostanie wsparcia w ramach systemów na rzecz środowiska i klimatu (ekoschematy) w ramach których rolnicy, którzy będą na swoich gruntach stosować praktyki rolnicze chroniące glebę, ograniczające presję rolnictwa na jakość wody oraz powietrza będą mogli skorzystać z dodatkowej płatności. Kontynuowane będzie wsparcie dla gospodarstw położonych na obszarach z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW). Powyższe wsparcie ogranicza ryzyko związane z porzucaniem gruntów, a co za tym idzie przyczynia się do poprawy stanu gleb w Polsce." Postulujemy uwzględnienie faktu, iż porzucanie gruntów jest również szansą dla renowacji ekosystemów, a nie tylko zagrożeniem.	Grunty wycofywane z użytkowania ze względu ekonomicznych są najkorzystniejszymi obszarami dla przeprowadzenia restytucji przyrodniczej (renaturyzacji) ekosystemów. Konieczność renaturyzacji zdegradowanych ekosystemów wynika ze zobowiązań w ramach Konwencji o Ochronie Różnorodności Biologicznej (Strategiczny Plan z Aichi) oraz Unijnego Zielonego Ładu. Z punktu widzenia ekologii niegdyś jeszcze przekształcenie ekosystemów naturalnych (lasów, muraw, mokradeł) w ekosystemy rolnicze było ich degradacją, związaną z upośledzeniem wielkości funkcji i usług ekosystemowych. Dlatego porzucanie gruntów rolnych jest w sposób oczywisty szansą dla powracającej przyrody, a z antropocentrycznego punktu widzenia – szansą na odwrócenie utraczonych usług ekosystemowych – sekwestrację węgla, retencję wody, możliwości rekreacji i innych. Uwzględnienie tego faktu powinno wynikać z analizy SWOT i być podstawą do stworzenia mechanizmów wykupu porzuczanych gruntów od rolników na rzecz restytucji ekosystemów.	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga odnosi się do zakresu objętego oceną potrzeb. Niemniej, należy zwrócić uwagę, że w ramach warunkowości i ekoschemotów przewidziane są obowiązki związane z przernaszaniem określonego procentu gruntów nieprodukcujących (m.in. stanowiących elementy krajobrazu), do których jednocześnie będzie przysługująca jednolita płatność obszarowa.
227	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	W punkcie 2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 napisano "w polskim rolnictwie istnieje ograniczenie (procesami biologicznymi) oraz koniecznością utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego) możliwości redukcji emisji gazów cieplarnianych". Ponawiamy naszą uwagę z 1. tury konsultacji; postulujemy uścislenie powyżej wskazanego zapisu, lub dodanie niżej, wśród wymienionych potencjalnych sposobów ograniczenia emisji, działania polegające na wycofaniu gruntów torfowych z produkcji żywności.	Wycofanie gruntów torfowych z produkcji żywności nie będzie skutkowało spadkiem bezpieczeństwa żywnościowego, ponieważ dotyczy tylko ok. 6% użytków rolnych. Utrzymanie na nich produkcji żywności zagroza za to bezpieczeństwu publicznemu – w tym żywnościowemu – poprzez uwalnianie gazów cieplarnianych, powodowanie suszy i zanieczyszczenie wód powierzchniowych. Istnieje znaczny potencjał do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z obszarów rolniczych poprzez podniesienie poziomów wody (zaprzestanie odwadniania) na obszarach występowania gleb organicznych. Emisje gazów cieplarnianych wywołane odwodnieniem tych gleb można oszacować na przeszło 30 Mt eqv. CO2 rocznie, co stanowi największe źródło emisji z sektora rolniczego (prawdopodobnie ponad 50%). Podniesienie poziomów wody na torfowiskach mogłoby zatem skutkować znaczącym ograniczeniem uciążliwości polskiego rolnictwa dla klimatu. Należy rozważyć dwa scenariusze ich powtórzonego nawodnienia: (1) zaprzestanie ich użytkowania (którego koszty, w tym środowiskowe, daleko przewyższają korzyści), np. poprzez ich wykup przez Skarb Państwa na cele odtwarzania ekosystemów i przywrócenia ich funkcji (retencja węgla i wody, ostoja różnorodności biologicznej) oraz (2) utrzymanie produkcji rolnej przy równoczesnym podniesieniu wody w pobliże powierzchni terenu i zastąpienie upraw wymagających odwodnień rolnictwem bagiennym, czyli paludokulturą. Jest to koncepcja rozwijana obecnie w wielu krajach Europy oraz zaakceptowana przez Parlament Europejski i Komisję Europejską jako praktyka rolnicza w nowej Wspólnej Polityce Rolnej. Paludokultura pozwala rolnikom osiągnąć dochody z produkcji pasz, biomasy na cele energetyczne lub materiałów budowlanych (np. z trzciny lub palki szerokołostnej), przy równoczesnym ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych czy uwalniania biogenów z takich gruntów oraz zapewnieniu retencji wody.	Uwaga nieuwzględniona	Potwierdzamy argumentację; rolnictwo ma charakter specyficzny, a jego priorytetową rolę jest zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego.
228	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Postulujemy poszerzenie ekoschematu "Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych" również poza obszary objęte PRSK.	W odpowiedzi na podobną naszą uwagę w pierwszej rundzie konsultacji społecznych Planu Strategicznego WPR, odpowiedziano, iż została ona "częściowo uwzględniona" w analizie SWOT. Po zapoznaniu się z nią stwierdzamy, że istnieje cel 4 uwzględnia paludokulturę i nawadnianie torfowisk i wspomnia o retencji węgla, a w celu 5 napisano o zagrożeniach z osuszania torfowisk (emisje CO2 i uwalnianie azotu), a cel 6 dobrze pokazuje skalę degradacji przyrodniczej torfowisk. Skoro więc zagrożenia te dostrzeżono w tak szerokim zakresie, dlaczego nie przedkładają się one na adekwatnie szeroko zakrojonę działalność? Ograniczenie dopłat do retencji wody do dotychczasowych obszarów objętych PRSK zdaje się celowo pomijać najważniejsze z punktu widzenia retencji obszary znacząco odwodnionych torfowisk. Ekoschemat ten nie jest więc działaniem adekwatnym wobec wyników przeprowadzonej analizy. Ekoschemat ten, jeśli realizowany tylko na gruntach objętych PRSK, nie będzie znacząco wspierać zmian, które w rolnictwie muszą się dokonać dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (wymaga to ponownego zabiegania zdegradowanych torfowisk, które dziś są w większości użytkowane rolniczo) i dla uzyskania dobrego stanu wód (wymaga masowej renaturyzacji cieków, która musi skutkować okresowym ich wylewami na grunty rolne w dolinach). Sama płatność retencyjna nie usza tego, co dziś jest dużym problemem – mechanizm karania rolników za to, że nie skosili w terminie łąki, która była zalana.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat będzie stanowił kontynuację analogicznego działania wdrożonego w ramach PROW w 2022 r., ograniczonego do trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych. Ekoschemat został rozszerzony, oprócz ww. trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych, do trwałych użytków zielonych objętych ekoschematem Ekstensywne użytkowanie TUE z obsadą zwierząt lub ekologicznym systemem produkcji, co jest podktywane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne, szczególnie predystynowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody, i na tereny o ekstensywnym lub ekologicznym systemie produkcji, gdzie możliwości/potrzeby produkcyjne mogą być stosunkowo łatwiej do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
229	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Postulujemy dodanie ekoschematu Paludokultura.	Analiza SWOT uwzględniała potrzebę promowania paludokultury w Polsce (elu 4). Odnosimy wrażenie, że działanie to nie jest właściwie rozumiane przez Autorów Planu Strategicznego. Nie można mylić paludokultury ze wsparciem do ekstensywnych użytków zielonych lub płatnościami za retencję wody (które de facto mają charakter rekompensaty za stracony przychód). Paludokultura jest systemem produkcyjnym użytkowania mokrych (w szczególności ponownie nawodnionych) torfowisk, które minimalizuje emisje gazów cieplarnianych, jednocześnie zapewniając zysk ekonomiczny. W naszej opinii paludokultura powinna być głównym systemem dopłat do produkcji dostępnym na glebach organicznych przy jednoczesnym zniesieniu możliwości intensywnej produkcji rolnej na glebach organicznych w stanie odwadniania. Paludokultura w przyszłości intensywnym jest uprawą monokulturową gatunków parki, trzciny lub innych roślin bagiennych, umożliwiającej jednocześnie rozwój gospodarki materiałowej i energetycznej. Początkowo niskowy charakter takiego ekoschematu nie jest przeszkodą dla jego wdrożenia, natomiast dający szansę dla wypracowania i znacznego zwiększenia skali ponownego nawodnienia torfowisk w Polsce i ograniczenia emisji CO2 z rozkładu torfu.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach Planu uwzględniono ekoschemat dotyczący retencjonowania wody na trwałych użytkach zielonych, który bezpośrednio wpisuje się w kwestię zachowania obszarów podmiejskich i ograniczenia emisji z spowodowanych rozkładem materii organicznej w glebach. Ten zakres będzie także realizowany w ramach działań środowiskowych i klimatycznych (art. 70), w ramach których chronione są cenne siedliska przyrodnicze, w tym torfowiska.

230	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wnosimy o dopisanie w wymogach obowiązkowych dla wariantu Torfowiska w kolumnie Koszenie Częstotliwość: "Dopuszcza się pokos rzadziej niż raz na dwa lata, jeżeli odrosła drzew i krzewów nie odrastają lub gdy jest to przewidziane w działaniach ochronnych w PO lub w PZO."	Na nielicznych, zachowanych nadal w stanie naturalnym lub zbliżonym do stanu naturalnego, torfowiskach koszenie jest nie tylko niepotrzebne, ale wręcz szkodliwe. Koszenie stało się potrzebne jako metoda czynnej ochrony przyrody, gdy naturalne mechanizmy utrzymujące charakter różnorodności torfowiska przestały działać – najczęściej, gdy zostają zmniejszone przez działania człowieka, takie jak odwodnienie, przesuszenie, długotrwałe użytkowanie łąkarskie. Ingerencje w różnorodność będą zwykle tylko protezą tych naturalnych mechanizmów. Koszenie konserwatorskie umożliwia wprawdzie utrzymanie pewnych wartościowych elementów przyrodniczych (w tym cennej roślinności), ale zwykle raz rozpoczęte, musi być ciągle powtarzane. Natomiast naturalne, zachowane w dobrym stanie torfowiska nie wymagają zwykle takiej ochrony czynnej. W efekcie koszenie torfowisk poprawia wartości przyrodnicze torfowisk zaburzonych hydrologicznie (przesuszonych), ale działa na niekorzyść w najlepiej zachowanych torfowiskach naturalnych. Niektóre chronione tam gatunki roślin torfowiskowych, w szczególności liśniek Looetia, skalinia torfowiskowa, haczykowiec błyszczący, czy błyszczak wolowate, to gatunki dla których nie stosuje się odstępów od ochrony ścisłej zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1 ustawy o ochronie przyrody, umotywowanych prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, par. 8 pkt 1). Oznacza to, iż prowadzenie koszenia, odkraczania, czy innych interwencji w siedliskach tych gatunków musi być umotywowane potrzebami ich ochrony, a nie „racjonalną gospodarką rolną”.	Uwaga uwzględniona	Propozycja zostanie wprowadzona zgodnie z przepisami krajowymi
231	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wnosimy o dopisanie w wymogach obowiązkowych dla wariantu Torfowiska w kolumnie Wymogi specyficzne dla wariantu: Należy uwzględnić zapisane w PZO uściślone wymagania, np. wycinanie odrosli tylko przy pomocy ręcznego sprzętu, bez stosowania ciągników i traktorów.	Badania prowadzone w Biebrzańskim Parku Narodowym wykazały, że koszenie torfowisk za pomocą traktorów zaburza legowo-dolinową strukturę różnorodności, prowadząc do zniszczenia siedlisk rzadkich gatunków roślin, występujących na łąkach, które są wskłaniane w głąb torfowiska przez gniszenie traktora (Kotowski i in. 2013). W przypadku szczególnie dobrze zachowanych torfowisk stosowanie koszenia, a w szczególności koszenia ciągnikiem sprzętem gąsienicowym, może prowadzić do zniszczenia siedlisk gatunków objętych ochroną.	Uwaga częściowo uwzględniona	Koszenie ręczne może być traktowane jako zalecenie (nie jako wymóg)
232	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wnosimy o dopisanie w wymogach uzupełniających dla wariantu Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych w kolumnie Koszenie Częstotliwość: "Należy wziąć pod uwagę nie tylko PZO pastwie, ale również PZO siedliskowe, jeśli obowiązują na danym obszarze."	Wnosimy o uwzględnienie zapisów, które znalazły się nie tylko w PZO dla ostoi pastwej, ale również w PZO dla ostoi siedliskowej, żeby działania nie były ze sobą sprzeczne i żeby ochrona jednego przedmiotu ochrony nie prowadziła do zagrożenia innego przedmiotu ochrony.	Uwaga niezrozumiała	W opisie interwencji odnosimy się do PZO/PO ogólnie. W odniesieniu do lokalnych specyficznych uwarunkowań i wynikających z tego m.in. innych terminów koszeń lub częstotliwości koszeń nie te przyjęte w interwencji proponujemy się ich uwzględnienie (zgodnie z przepisami krajowymi)
233	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wnosimy o dopisanie w wymogach dla wariantu Ochrona siedlisk legowych wodniczki w kolumnie Koszenie Częstotliwość: "Dopuszcza się pokos rzadziej niż raz do roku, gdy jest to przewidziane w działaniach ochronnych w PO lub w PZO (należy wziąć pod uwagę nie tylko PZO pastwie, ale również PZO siedliskowe, jeśli obowiązują na danym obszarze), jednak nie rzadziej niż raz na 5 lat."	Wnosimy o uwzględnienie zapisów PZO nie tylko dla wariantu Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych, ale dla wszystkich wariantów na siedliskach potencjalnie torfowiskowych. Specyfika tych siedlisk może być lokalnie bardzo różna, a ze względu na ich wyjątkowe walory przyrodnicze warto każdy potraktować indywidualnie i najlepiej dopasować działania do lokalnej specyfiki siedliska. Poza tym, wnosimy o uwzględnienie zapisów, które znalazły się nie tylko w PZO dla ostoi pastwej, ale również w PZO dla ostoi siedliskowej, żeby działania nie były ze sobą sprzeczne i żeby ochrona jednego przedmiotu ochrony nie prowadziła do zagrożenia innego przedmiotu ochrony.	Uwaga niezrozumiała	W opisie interwencji odnosimy się do PZO/PO ogólnie.
234	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wnosimy o dopisanie w wymogach dla wariantu Ochrona siedlisk legowych derkacza w kolumnie Koszenie Częstotliwość: "Dopuszcza się pokos rzadziej niż raz do roku, gdy jest to przewidziane w działaniach ochronnych w PO lub w PZO (należy wziąć pod uwagę nie tylko PZO pastwie, ale również PZO siedliskowe, jeśli obowiązują na danym obszarze), jednak nie rzadziej niż raz na 5 lat."	Wnosimy o uwzględnienie zapisów PZO nie tylko dla wariantu Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych, ale dla wszystkich wariantów na siedliskach potencjalnie torfowiskowych. Specyfika tych siedlisk może być lokalnie bardzo różna, a ze względu na ich wyjątkowe walory przyrodnicze warto każdy potraktować indywidualnie i najlepiej dopasować działania do lokalnej specyfiki siedliska. Poza tym, wnosimy o uwzględnienie zapisów, które znalazły się nie tylko w PZO dla ostoi pastwej, ale również w PZO dla ostoi siedliskowej, żeby działania nie były ze sobą sprzeczne i żeby ochrona jednego przedmiotu ochrony nie prowadziła do zagrożenia innego przedmiotu ochrony.	Uwaga uwzględniona	W Planie wskazano, że interwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom lub gatunkom: 1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 2. Zalewowe łąki selenicowce i słonorodla 3. Murawy 4. Półnaturalne łąki wilgotne 5. Półnaturalne łąki świeże 6. Torfowiska 7. Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka) 8. Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulka wielkiego 9. Ochrona siedlisk legowych wodniczki 10. Ochrona siedlisk legowych derkacza
235	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Proponujemy zmianę stawek płatności. W projekcie zapisane jest "Stawka płatności - w trakcie kalkulacji # Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe - 1568 zł/ha # Zalewowe łąki selenicowce i słonorodla - 1452 zł/ha # Murawy - 1612 zł/ha # Półnaturalne łąki wilgotne - 1115 zł/ha # Półnaturalne łąki świeże - 1497 zł/ha # Torfowiska - 912 zł/ha (wymogi obowiązkowe) - 1536 (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), # Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) - 1055 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych wodniczki - 1555 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1465 zł/ha" Proponujemy następujące stawki dla siedlisk potencjalnie na glebach torfowych (chodzi nam tu głównie o rząd wielkości i o różnice względne między wariantami, nie o dokładne wartości co do złotych): # Półnaturalne łąki wilgotne - 1200 zł/ha # Torfowiska - 1200 zł/ha (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), # Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) - 1200 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych wodniczki - 1500 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1200 zł/ha"	Wyższa stawka za Półnaturalne łąki wilgotne niż za Torfowiska z wymogami obowiązkowymi zapisanymi w obecnym kształcie projektu PS WPR stanowi pokusę do osuszenia torfowiska i pobierania dopłat za łąkę wilgotną - osuszone torfowisko jest łatwiej kość niż mokre. Sytuacje takie miały miejsce w okresie funkcjonowania poprzedniego PRSK i należy stanowczo przeciwdziałać ich wystąpieniu. Do osuszenia i nieadekwatnego intensywnego użytkowania torfowisk może prowadzić również dysproporcja w stawkach między wariantem Torfowiska z wymogami obowiązkowymi a wariantami ochrony siedlisk legowych ptaków. Kolejną kwestią jest dysproporcja w stawkach między wymogami obowiązkowymi i fakultatywnymi w wariantcie Torfowiska. Ta dysproporcja również może skłaniać do prowadzenia nieadekwatnej do potrzeb ochrony danego torfowiska, a wręcz szkodliwej dla jego funkcjonowania, intensywnej kosenia. Naszym zdaniem wysokości stawek powinny uwzględniać również ich wpływ na podejmowane przez rolnika wybory pakietów. Jeżeli stawki byłyby ujednocnione, wybór pakietu nastąpiłoby zgodnie z rzeczywistymi potrzebami siedliska, a nie kalkulacjami finansowymi. Szczególnie, że, de facto, warianty te obejmują podobny zakres działań na podobnych siedliskach. Być może aktualne różnice w stawkach dopłat wynikają z przyjętego za poprzednimi edycjami PRS metodami kalkulacji płatności, które bazowały na utracym przychodzie dla siedlisk łąkowych, natomiast dla torfowisk, muraw i innych siedlisk tzw. marginalnych wynikały jedynie z kosztów działań dodatkowych. Uważamy, że ta metodologia jest nieaktualna. Ostatnie lata pokazały, że torfowiska powszechnie podlegają nowym melioracjom i intensyfikacji produkcji, które towarzyszy utrata walorów przyrodniczych. Oznacza to, że dla torfowisk powinno się przyjąć metodę liczenia kosztów adekwatną jak dla łąk, przy założeniu, że alternatywa dla utrzymania mechowisk lub szusarów jest odwodnienie torfowiska i przeznaczanie go na intensywne użytki zielone lub uprawy. Wyrównaniu stawek może też służyć premia za walory przyrodnicze, retencję wody lub dodatkowe wymogi związane z koniecznością podstawowego monitoringu środowiskowego.	Uwaga częściowo uwzględniona	Płatności zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) z jedną stawką płatności (1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności: Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka) - 1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulka wielkiego - 1347 zł/ha. Dodatkowo została obniżona stawka płatności w przypadku wariantu Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1055 zł/ha.
236	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Proponujemy zmianę stawek płatności. W projekcie zapisane jest "Stawka płatności - w trakcie kalkulacji # Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe - 1568 zł/ha # Zalewowe łąki selenicowce i słonorodla - 1452 zł/ha # Murawy - 1612 zł/ha # Półnaturalne łąki wilgotne - 1115 zł/ha # Półnaturalne łąki świeże - 1497 zł/ha # Torfowiska - 912 zł/ha (wymogi obowiązkowe) - 1536 (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), # Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) - 1055 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych wodniczki - 1555 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1465 zł/ha" Proponujemy następujące stawki dla siedlisk potencjalnie na glebach torfowych (chodzi nam tu głównie o rząd wielkości i o różnice względne między wariantami, nie o dokładne wartości co do złotych): # Półnaturalne łąki wilgotne - 1200 zł/ha # Torfowiska - 1200 zł/ha (wymogi obowiązkowe i uzupełniające), # Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) - 1200 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych wodniczki - 1500 zł/ha # Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1200 zł/ha"	Wyższa stawka za Półnaturalne łąki wilgotne niż za Torfowiska z wymogami obowiązkowymi zapisanymi w obecnym kształcie projektu PS WPR stanowi pokusę do osuszenia torfowiska i pobierania dopłat za łąkę wilgotną - osuszone torfowisko jest łatwiej kość niż mokre. Sytuacje takie miały miejsce w okresie funkcjonowania poprzedniego PRSK i należy stanowczo przeciwdziałać ich wystąpieniu. Do osuszenia i nieadekwatnego intensywnego użytkowania torfowisk może prowadzić również dysproporcja w wysokościach stawek między wariantem Torfowiska z wymogami obowiązkowymi a wariantami ochrony siedlisk legowych ptaków. Kolejną kwestią jest dysproporcja w stawkach między wymogami obowiązkowymi i fakultatywnymi w wariantcie Torfowiska. Ta dysproporcja również może skłaniać do prowadzenia nieadekwatnej do potrzeb ochrony danego torfowiska, a wręcz szkodliwej dla jego funkcjonowania, intensywnej kosenia. Naszym zdaniem wysokości stawek powinny uwzględniać również ich wpływ na podejmowane przez rolnika wybory pakietów. Jeżeli stawki byłyby ujednocnione, wybór pakietu nastąpiłoby zgodnie z rzeczywistymi potrzebami siedliska, a nie kalkulacjami finansowymi. Szczególnie, że, de facto, warianty te obejmują podobny zakres działań na podobnych siedliskach. Być może aktualne różnice w stawkach dopłat wynikają z przyjętego za poprzednimi edycjami PRS metodami kalkulacji płatności, które bazowały na utracym przychodzie dla siedlisk łąkowych, natomiast dla torfowisk, muraw i innych siedlisk tzw. marginalnych wynikały jedynie z kosztów działań dodatkowych. Uważamy, że ta metodologia jest nieaktualna. Ostatnie lata pokazały, że torfowiska powszechnie podlegają nowym melioracjom i intensyfikacji produkcji, które towarzyszy utrata walorów przyrodniczych. Oznacza to, że dla torfowisk powinno się przyjąć metodę liczenia kosztów adekwatną jak dla łąk, przy założeniu, że alternatywa dla utrzymania mechowisk lub szusarów jest odwodnienie torfowiska i przeznaczanie go na intensywne użytki zielone lub uprawy. Wyrównaniu stawek może też służyć premia za walory przyrodnicze, retencję wody lub dodatkowe wymogi związane z koniecznością podstawowego monitoringu środowiskowego.	Uwaga częściowo uwzględniona	Płatności zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) z jedną stawką płatności (1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności: Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka) - 1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulka wielkiego - 1347 zł/ha. Dodatkowo została obniżona stawka płatności w przypadku wariantu Ochrona siedlisk legowych derkacza - 1055 zł/ha.
237	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W projekcie PS WPR jest zapis "We wdrażaniu tej interwencji zaangażowani są eksperci przyrodniczy. Ich rolą jest stwierdzenie występowania danego siedliska lub gatunku ptaka. Nie dotyczy to sytuacji gdy: (...) z plany ochrony (PO) lub plany zadań ochronnych (PZO) wskazuje na danej działce działania ochronne dla konkretnego siedliska objętego wsparciem w ramach ww. wariantów". Wnosimy o dopisanie w tym miejscu: "Jeżeli na danym obszarze obowiązuje równocześnie PZO dla ostoi pastwej i dla ostoi siedliskowej, priorytetowa wobec ochrony siedlisk legowych ptaków powinna być ochrona siedlisk przyrodniczych jako mniej elastycznych i bardziej wrażliwych".	Sytuacja dotyczy najcenniejszych, najlepiej zachowanych torfowisk, o stabilnej hydrologii, które nie wymagają kosenia, a intensywne koszenie jest dla nich wręcz szkodliwe, bo zaburza naturalne procesy. Koszenie torfowisk poprawia wartości przyrodnicze torfowisk zaburzonych hydrologicznie (przesuszonych), ale nie ma znaczenia dla ochrony siedlisk objętych ochroną przyrody. Należy chronić naturalny stan torfowiskowych, w szczególności liśniek Looetia, skalinia torfowiskowa, haczykowiec błyszczący, czy błyszczak wolowate, to gatunki dla których nie stosuje się odstępów od ochrony ścisłej zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1 ustawy o ochronie przyrody, umotywowanych prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, par. 8 pkt 1). Oznacza to, iż prowadzenie koszenia, odkraczania, czy innych interwencji w siedliskach tych gatunków musi być umotywowane potrzebami ich ochrony, a nie „racjonalną gospodarką rolną". Na takich dobrze zachowanych torfowiskach często występują gatunki ptaków objęte PRSK (wodniczka, derkacz, rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt, kulka wielki). Naturalny stan siedliska torfowiskowego zapewnia również dobre warunki życia dla tych ptaków i szkodliwym błędem byłoby koszenie takiego torfowiska "na siłę", tylko dlatego, że tak wskazuje PRSK, w tym wysoka dopłata za warianty Ochrony siedlisk legowych ptaków niż za wariant Torfowiska.	Uwaga uwzględniona	W Planie wskazano, że interwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom lub gatunkom: 1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 2. Zalewowe łąki selenicowce i słonorodla 3. Murawy 4. Półnaturalne łąki wilgotne 5. Półnaturalne łąki świeże 6. Torfowiska 7. Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka) 8. Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulka wielkiego 9. Ochrona siedlisk legowych wodniczki 10. Ochrona siedlisk legowych derkacza
238	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Wprowadzenie dopłaty do utrzymania ogierów z licencją dopuszczonych do krycia klaczy ras zagrożonych wyginięciem.	Z uwagi na konieczność utrzymania ogierów do krycia klaczy, które zwykle kryją kilka klaczy rocznie, przychód ze standów nie pokrywa kosztów całorocznego utrzymania ogiera. W przypadku spadku liczby ogierów wzrosnie inbred. Ostatecznie w przyszłości może dojść do sytuacji, że z uwagi na zbyt bliskie pokrewieństwo nie będzie możliwości pokrycia klaczy niespokrewnionym ogierem.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in., konie (wsparcie do samic i samców) - koniki polskie, huculskie, małpocięte, dąskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim)

239	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwi - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proponuje aby było tak jak wcześniej w latach 2019-2022	Jeśli przejdzie projekt który jest proponowany spowoduje to że duża część pszczelarzy nie skorzysta z dotychczasowej pomocy (osoby starsze i posiadając mniejszą ilość rodzin pszczelich)-co spowoduje zmniejszenie się ilości pszczoł w kraju.	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwzględniając potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z waznozą oraz I 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie; 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;
240	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Dofinansowanie pszczelarzy działa poprawnie zmiana aby pszczelarz sam starał się o środki jas bezzasadna	znacząco utrudnił dostęp do środków	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z waznozą oraz I 6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie; 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;
241	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Dookreślenie zawodowe kadr doradczych	Proszę o wskazanie instytutów badawczych jako beneficjentów interwencji Dookreślenie zawodowe kadr doradczych (dla wszystkich modułów 1-5).	Instytuty badawcze w dokumencie " Opis systemu wiedzy i innowacji AKIS" wskazane zostały jako kluczowe źródło wiedzy i bardzo ważny element doradztwa rolniczego i systemu kształcenia. W związku z tym pominięcie instytutów badawczych jako beneficjentów interwencji "Dookreślenie zawodowe kadr doradczych" jest sprzeczne z przedstawioną diagnozą. Skutkować również może niską efektywnością realizacji interwencji.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja nie wyklucza udziału instytutów badawczych jako beneficjentów w dwóch modułach (szkolenia profilowane - moduł 2, praktyki - moduł 5), a także w studiach podyplomowych(moduł 3), w których obok uczelni będą wykonawcami. Z uwagi na charakter pozostałych działań, w pozostałych modułach nie jest zasadne włączenie instytutów badawczych jako beneficjentów.
242	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwi - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proponowane zmiany zawarte są w załączniku	Uzasadnienie proponowanych zmian zawarte jest w załączniku	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z waznozą oraz I 6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie; 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;
243	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.3. Przegląd interwencji sektorowych	Łódź, 10.09.2021 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi II wersji Planu Strategicznego na lata 2023-2027 W imieniu pszczelarzy zrzeszonych w Wojewódzkim Związku Pszczelarzy w Łodzi przesyłam uwagi do II wersji Planu Strategicznego na lata 2023-2027. Bardzo niepokojące są dla nas Założenia Planu Strategicznego, które przewidują zmniejszenie roli organizacji pszczelarstwie jako podmiotów wdrażających wsparcie w sektorze pszczelarstwie. Według propozycji projektowej organizacje pszczelarstwie byłyby beneficjentem jedynie interwencji poświęconej szkoleniom dla pszczelarzy. W pozostałych interwencjach takich jak: pomoc techniczna – modernizacja gospodarstw pasiecznych, wspieranie walki z waznozą, prowadzenie gospodarki wędrowniej, odbudowa pogłowia pszczoł, analiza miodu – beneficjentem byłby pszczelarz, który musiałby składać wnioski, pilnować terminów, dokonywać zakupów, a także indywidualnie się realizować. !Proponowane zmiany mogą być negatywne w skutkach nie tylko dla pszczelarzy, ale również dla pszczoł, których dobro leży przecież nam wszystkim na sercach. Mogą one spowodować: rezygnację z uczestnictwa w projektach pszczelarzy posiadających mniejszą liczbę rodzin pszczelich, którzy stwierdzą, że wymagane formalności są zbyt skomplikowane w stosunku do kwoty potencjalnej refundacji. Może to negatywnie wpłynąć na rozwój małych gospodarstw pasiecznych, a przede wszystkim odbije się na stanie zdrowia pszczoł, bowiem „mniejsi” pszczelarze nie będą występować o leki w ramach refundacji. W sytuacji, gdy mamy do czynienia z bardzo trudnymi do leczenia chorobami pszczoł takimi jak waznoza jakiegokolwiek zamierzenia w systematycznym leczeniu i utrzymaniu właściwej higieny pasiek mogą być dla pszczoł katastrofalne. pszczelarze to często osoby starsze, dla których pszczoły stały się pasją wypełniającą czas po przejściu na emeryturę. Osoby takie często nie radzą sobie z obsługą komputera w sposób na tyle biegły, by samodzielnie składać wnioski refundacyjne, co również spowoduje ich odcięcie od dotychczasowych funduszy. Przykładem potwierdzającym tą tezę może być duża ilość pszczelarzy, którzy w tym roku nie skorzystali z dotacji na przemieszanie rodzin pszczelich, o którą należał wystąpić osobiście. dezintegrację środowiska pszczelarstwie, które od lat, z sukcesem, funkcjonuje jako struktura związkowa. Tego typu funkcjonowanie pozwala na większą kontrolę działań poszczególnych pszczelarzy, tak by były zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Produkcyjnej w Pszczelarstwie, ich integrację, wymianę doświadczeń pszczelarstwie itp. W związku z powyższym, według naszej opinii, Ministerstwo powinno dążyć do zrzeszenia w Związku jak największą ilość pszczelarzy, co przełoży się na wysoką jakość użytkowanych produktów pszczelich, zdrowie pszczoł i wyeliminowanie pszczelarzy nierzeszonych, których pasieki są bardzo często przyczyną rozprzestrzeniania się chorób pszczoł. Przypominamy również, że wojewódzkie i regionalne związki pszczelarzy, to organizacje działające od kilkudziesięciu lat, mające swoje standardy, będące symbolem pszczelarstwiej jedności i szlachajace środowisko pszczelarstwie wokół idei dbania o zapewnienie godnych warunków życia i pracy pszczelarzy. Celem działań prowadzonych przez związki jest również dbanie o rozwój pszczelarstwa w regionie jako integralnej części rolnictwa i ochrony środowiska naturalnego. Organizacje pszczelarstwie są częścią kultury i tradycji naszego kraju. Nasze wątpliwości dotyczą także sposobu rozdzielania środków na zakup sprzętu pszczelarstwiego i sprzętu do prowadzenia gospodarki wędrowniej. Do tej pory środki przyzysywane konkretnemu Związkowi dzielone były pomiędzy poszczególnych pszczelarzy. Jako, że zazwyczaj przyznana kwota jest niższa od wnioskowanej, to wewnątrz związku ustalano, kto w danym roku otrzyma dofinansowanie (znając potrzeby poszczególnych pszczelarzy wybierano osoby najbardziej, w danym roku, potrzebujące pomocy). Zazwyczaj trzymano się zasady, by wszyscy chętni mogli z projektów skorzystać i, by dofinansowanie do zakupów było najwyższe, czyli w okolicach 60%. Prosimy o odpowiedź, jak będzie wyglądała ta sytuacja w momencie, gdy wszyscy chętni złożą dokumenty dotacyjne na kwotę przewyższającą budżet danego roku? Chcielibyśmy również wiedzieć, kto będzie pośrednikiem między pszczelarzami a producentami. Do tej pory to związki wysyłały zapotrzebowania do producentów matek, poprzez współpracę ze związkowym lekarzem weterynarii do producentów leków, a producentom sprzętu często już na jesieni udostępniane były listy towarów, o które wnioskowali pszczelarze, tak, by mogli pod odpowiednim kontem przygotować się do nowego sezonu. Przy indywidualnym systemie wnioskowania o dotacje będzie to niemożliwe. Sytuacja taka może utrudnić realizację umów dotyczących poprzez niemożność zakupu wnioskowanych matek, sprzętu, leków itp. Podsumowując powyższe uwagi wnioskujemy o zachowanie dotychczasowego systemu rozdzielania pieniędzy w ramach Wsparcia Rynku Produktów Pszczelich na poszczególne organizacje pszczelarstwie.	Uzasadnienie propozycji powyżej	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z waznozą oraz I 6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie; 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;
244	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.3.1. LEADER/Rozwój Lokalny kierowany przez Społeczność (RLKS)	Proponowane zmiany dotyczą roz. 5 w zakresie Leader /RLKS.	Mając na uwadze przejrzystość zgłaszanych uwag, dołączone zostały jako plik pdf	Uwaga częściowo uwzględniona	Brzmienie "w szczególności" oraz "w tym" zawsze oznacza katalog otwarty. W przypadku celu nr 1. intencją jest objęcie wsparciem również działań proekologicznych (dot. dziedzictwa przyrodniczego owi). W przypadku celu nr 2. – w zakresie infrastruktury mowa jest o małej infrastrukturze. Brzmienie zostanie doprecyzowane. Zaproponowana zmiana dot. zmiany gramatycznej brzmienia w odniesieniu do "dywersyfikacji zatrudnienia" nie będzie uwzględniona, gdyż "dywersyfikacja zatrudnienia" jest celem do osiągnięcia obok poprawy dostępu do infrastruktury a nie celem osiąganym poprzez poprawę dostępu do infrastruktury. Z dokumentu zostaną usunięte fragmenty dot. struktury kryteriów wyboru LSR, gdyż kwestia ta zostanie poddana uzgodnieniom z pozostałymi interesariuszami. W związku z małą aktywnością osób młodych przekładającą się na brak silnego związku z obszarami wiejskimi niezbędne jest zwiększanie aktywności społecznej młodych poprzez włączenie młodzieży w życie publiczne, z uwzględnieniem procesu podejmowania decyzji. Dlatego rekomenduje się LGD włączyć ich także do swoich struktur, jednak z poszanowaniem praw stowarzyszeń. W miejscu gdzie jest mowa o systemach jakości większej bazy niedogowej należy mieć na myśli kategorizację. W związku z wieloma uwagami dot. usunięcia SV z interwencji LEADER nie planuje się usunięcia fragmentu dot. warunkowego wdrażania wsparcia na przygotowanie nowych koncepcji SV w zależności wyniku pilotażu w PROW 2014-2020.

245	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1.6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania jej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu katastrof klimatycznej i utraty różnorodności biologicznej przy jednoczesnym ograniczeniu przekształcania krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej.	Na świecie ciągle rośnie popyt na produkty żywnościowe w związku ze zmianami demograficznymi oraz rosnącymi dochodami społeczeństwa. Powoduje to coraz większe wykorzystywanie kapitału naturalnego, na który składają się tereny, flora oraz fauna, co ma znaczący i częściowo nieodwracalny wpływ na stan środowiska i klimatu. Zrównoważone zwiększanie wydajności rolnictwa ma znaczenie dla skutecznej odpowiedzi na coraz wyższy popyt na świecie przy jednocześnie stabilności do klimatu, środowiska naturalnego, zdrowie i jakość życia ludzi. Obserwowane już skutki zmian klimatycznych są z każdym rokiem coraz bardziej widoczne, a jednym z ich skutków jest postępująca utrata różnorodności biologicznej. Jako jeden z głównych czynników przyczyniających się do zmian klimatycznych jest ogromna i nadal zwiększająca się produkcja zwierzęca (ponad 80 mld zwierząt tzw. hodowlanych jest zabijanych rocznie; liczba ta nie uwzględnia ryb). Wiele terenów przeznaczonych jest na produkcję zwierzęcą lub rolin stanowiących dla nich pożywienie, chociaż mogłyby być przeznaczane pod uprawę rolin przeznaczonych do spożycia przez ludzi. W związku z ogromną liczbą takich trendów powinien zostać ustanowiony zakaz przekształcania jakiegokolwiek gruntów pod produkcję pasz dla zwierząt, budowę nowych ferm zwierzęcych i ferm, w szczególności ferm przemysłowych (w Polsce aż 1700 ferm przemysłowych niszczy środowisko naturalne, obniżając jakość życia ludzi i zdrowie ludzi). Należy również wprowadzić zakaz w zakresie deforestacji lub innych ekosystemów w celu wypasu zwierząt lub jakiegokolwiek produkcji zwierzęcej.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga (zakaz przekształcania jakiegokolwiek gruntów pod produkcję pasz dla zwierząt, budowę nowych ferm zwierzęcych i ferm...) wykracza poza zakres Planu. Tym niemniej Planie strategicznym WPR przewidziano interwencje, które pozwolą utrzymać potencjał produkcyjny w sektorze produkcji zwierzęcej, a także dostosować ją do oczekiwań społecznych i środowiskowych poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność, jak również inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, wybrane ekoschematy oraz wymogi obowiązkowe.
246	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Promocja diety organicznej.	Od kilku lat zaobserwować można rosnące zapotrzebowanie na tzw. naturalną żywność oraz produkty nieprzetworzone. Wskazano, iż udział takich produktów w kaskadianie się cen wynosi między 9% a 62% cen detalicznych w porównaniu do zakresu 6% a 40% cen w konwencjonalnych łańcuchach dostaw. Pozą widocznymi trendami żywnościowymi skierowanymi na produkty organiczne, produkcja ekologiczna pełni ważną funkcję w rozpowszechnianiu wiedzy na temat środowiska i klimatu. Skutkuje to coraz bardziej powszechnym zrozumieniem korzyści płynących z diet roślinnych nie tylko dla zdrowia, ale również dla środowiska. Musimy podkreślić, że zrównoważone diety to diety roślinne. W dobie katastrof klimatycznej słowo zrównoważone nie może być użyte do produkcji zwierzęcej. Decydenci i decydenci powinni jasno przekierować działania na rzecz wsparcia roślinnych zamienników mięsa i nabiału i promowania diet roślinnych, uwzględniając skrócenie łańcuch dostaw, wsparcie dla producentów zrównoważonej roślinnej żywności.	Nie dotyczy	brak uwagi odnoszącej się bezpośrednio do PS WPR
247	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Określenie poziomu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.	Jak podaje Unia Europejska, rolnictwo UE odpowiadało w 2016 roku za 12% wszystkich emisji gazów cieplarnianych w UE. Powstałe zmiany klimatyczne oddziałają bez wątpienia również na rolnictwo UE, które w porównaniu do innych sektorów gospodarki jest bardziej podatne na zmiany klimatyczne. Czynności prowadzące do złagodzenia skutków emisji gazów cieplarnianych to między innymi pochłanianie dwutlenku węgla poprzez lepsze gospodarowanie glebą, produkcja biomas, zmniejszenie zużycia paliw kopalnych w produkcji rolnej, a także redukcja strat i odpadów z produkcji rolnej, konkretnie jest rezygnacja z produkcji zwierzęcej i zielona, roślinna transformacja rolnictwa.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga o charakterze ogólnym. W ramach tej interwencji przewiduje się inwestycje w zakresie produkcji roślinnej. Nie zidentyfikowano potrzeb dotyczących zmniejszenia produkcji zwierzęcej
248	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Nieprzekształcanie krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej.	Dramatyczne dla ludzi, zwierząt, jednym słowem: dla całego środowiska naturalnego, skutki zmian klimatu zaczynają być widoczne gołym okiem i koniecznym staje się zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej. Najbardziej znaczącym sposobem ograniczenia różnorodności biologicznej jest usługa ekosystemowych oraz ochrony siedlisk i krajobrazów jest zaprzestanie przekształcania terenów na tereny budowlane, z szczególnym zaznaczeniem tworzenia nowych ferm przemysłowych oraz powiększania istniejących. Fermy przemysłowe przyczyniają nie tylko do zwiększenia istniejącego obciążenia cieplarni zwierząt, ale również szacuje się, że emisje pochodzące z hodowli przemysłowych stanowią ok. 14,5-18% wszystkich wytwarzanych przez człowieka do atmosfery gazów cieplarnianych. Obecnie w Polsce działa aż 1700 wielkoprzemysłowych ferm zwierzęcych. Te fabryki mięsa i nabiału oraz jaj powinny być wygaszone i likwidowane. Konieczne jest wypracowanie planu odchodzenia od produkcji zwierzęcej i zielonej transformacji rolnictwa. Konieczne jest uwzględnienie aspektu zdrowia ludzi, zdrowia osób pracujących na fermach i w produkcji zwierzęcej, jakości życia mieszkańców i mieszkańców terenów sąsiadujących z fermami, ryzyka pandemii, wysokości już wypłaconych odszkodowań w chorób odzwierzęcych (grypa, ASF).	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga ("fabryki mięsa i nabiału oraz jaj) powinny być wygaszone i likwidowane...") wykracza poza zakres Planu. Tym niemniej w Planie Strategicznym WPR przewidziano interwencje, które pozwolą utrzymać potencjał produkcyjny w sektorze produkcji zwierzęcej, a także dostosować ją do oczekiwań społecznych i środowiskowych poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność, jak również inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, wybrane ekoschematy oraz wymogi obowiązkowe.
249	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	Promocja diety roślinnej, zakaz przewozu zwierząt żywych, zakaz reklamy produktów odzwierzęcych.	Hodowla zwierząt stanowi jeden z najpoważniejszych czynników, który prowadzi do wzrostu emisji w atmosferze, a dodatkowo stanowią one 14,5-18% emisji pochodzenia antropogenicznego. Obecnie w Polsce obserwuje się tendencje dotyczące ograniczenia lub całkowitego zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych, w związku z czym należy uwzględnić niniejszą kwestię w nowej strategii WPR. Trend roślinny w zakresie diet obywateli i obywaterek powinien być wzmocniony politykami publicznymi. Analiza SWOT Celu 9 nie zawiera żadnych wzmianki dotyczącej wsparcia finansowego rolników/gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją jedzenia roślinnego oraz roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych. Taką produkcją jest znacznie mniej obciążająca dla środowiska w porównaniu do emisji, które wytwarzane są przez masową produkcję zwierzęcą. Biorąc pod uwagę fakt, że Europejski Zielony Ład koresponduje z wdrażaniem nowej WPR w państwach członkowskich należy zwiększyć wysiłki dotyczące ochrony klimatu i utrzymania nadmiernej ilości emisji w nowej polityce. Najskuteczniejszym sposobem ograniczenia globalnego ocieplenia jest zaprzestanie produkcji zwierzęcej. Promocja produktów pochodzenia roślinnego koresponduje również ze strategią „Od pola do stołu”, którego jednym z celów jest promocja pełnowartościowej i zdrowej żywności opartej w jak największym stopniu na rolnictwie ekologicznym. Dodatkowo, wspomniana strategia zakłada produkcję jedzenia, które będzie miało pozytywny albo neutralny wpływ na środowisko, natomiast masowa hodowla zwierząt zawsze będzie miała negatywny wpływ, nawet w przypadku wdrażania przyszłej Strategii Infrastruktury oraz innych rozwiązań. Żywność pochodzenia roślinnego jest dodatkowo bezpieczniejsza oraz w mniejszym stopniu wpływa na utratę różnorodności biologicznej. Wspomniane wyżej powody stanowią dobrą argumentację za zaprzestaniem promocji produktów odzwierzęcych z pieniędzy publicznych. Strategia „Od pola do stołu” zakłada zrównoważoną produkcję i dystrybucję żywności. Finansowanie z publicznych pieniędzy promocji produktów odzwierzęcych zaprzecza niniejszym celom, z uwagi na to, iż masowe hodowle zwierząt są wysokoemisyjne. Dodatkowo, WPR na poziomie unijnym zakłada przeciwdziałanie zmianom klimatu, a zachęcanie społeczeństwa przez rządzących do ograniczenia lub zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych wydaje się sybilkim i efektywnym sposobem ograniczenia degradacji środowiska i nadmiernych emisji CO2. Poprawa dobrostanu zwierząt jest ściśle związana z ich hodowlą oraz transportem. Transport żywych zwierząt odbywa się w okrutnych i niehumanitarnych warunkach, które często należy uznać za znęcanie się nad zwierzętami, a w wielu przypadkach zwierzęta przewożone są w warunkach niezgodnych z przyjętymi normami unijnymi. Dopódy transport żywych zwierząt nie zostanie zaprzestany, dopódy nie będzie można mówić o poprawie dobrostanu zwierząt.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu ukerunkowana jest na wspieranie zrównoważenia środowiskowego, łagodzenie skutków zmian klimatu i dostosowania do nich na obszarach wiejskich, a nie na promocji diety roślinnej, zakazie przewozu zwierząt żywych, zakazie reklamy produktów odzwierzęcych
250	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Podjęcie realnych działań mających na celu odejście od produkcji rolnej wykorzystującej zwierzęta i przejście na produkcję roślinną oraz sprawiwiada transformacja z uwzględnieniem interesów i praw społeczności zamieszkałej na obszarach wiejskich.	Z uwagi na klimatyczny ślad pozostawiany przez produkcję rolną wykorzystującą zwierzęta absolutnie konieczne jest jednoznaczne i precyzyjne określenie celów oraz instrumentów prawnych oraz finansowych mających na celu odejście od produkcji wykorzystującej zwierzęta i przejście w kierunku zrównoważonej, etycznej z perspektywy praw zwierząt oraz respektującej prawa człowieka produkcji rolnej. Takie działanie musi być kompatybilne z celami w zakresie redukcji emisji CO2, a także uwzględniać cele wynikające Europejskiej Strategii Biodroczności do 2030. Warto przy tym wskazać również na raport IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), zgodnie z którym europejski system żywnościowy jest odpowiedzialny nawet za 37% emisji gazów cieplarnianych kontynentu. Zrównoważone i racjonalnie zaplanowane finansowanie w ramach Wspólnej Polityki Rolnej będzie szansą na transformację rolnictwa w model odpowiedzialny społecznie i środowiskowo. Przemysłowy plan strategii powinien wskazywać działania, których celem jest: uwalnienie cen produkcji poprzez obciążenie producentów kosztami środowiskowymi, ograniczenie hodowli zwierząt poprzez podwyższenie standardów ochrony praw zwierząt oraz praw ludzi mieszkających w sąsiedztwie ferm przemysłowych; uruchomienie planu wsparcia dla rozwoju branży roślinnej poprzez dedykowane fundusze na badania i rozwój, promocję i komercjalizację, w szczególności produktów – zamienników mięsa, produktów mlecznych i nabiału. Zaprzestanie produkcji wykorzystującej zwierzęta i przejście na produkcję roślinną jest również ogromnym wyzwaniem dla ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich. Według danych zgromadzonych w Analizie SWOT Celu 8 społeczność obszarów wiejskich zmaga się również z dysproporcjami w zakresie dostępu do edukacji, co powoduje niewystarczający poziom świadomości ekologicznej, wiedzy o zmianach klimatu oraz praktyk pro-środowiskowych. Stopniowe przechodzenie na produkcję opartą na roślinach wymaga zwiększonych wydatków nie tylko w zakresie edukacji, ale również dotacji na przebudowę infrastruktury czy kupno nowych maszyn. Propozycje przedstawione w nowej WPR nie przewidują sprawiedliwej transformacji w kierunku produkcji, która nie tylko jest produkują etycznie, ale dodatkowo produkując, która jest przyjazna dla środowiska i klimatu. Priorytetem państwa członkowskich powinno być wspieranie, edukowanie i dotowanie przedsiębiorstw, które chcą porzucić dotychczasowe praktyki i przejść na produkcję niskoemisyjną. Finansowe wsparcie dla produkcji roślinnej mogłoby być zachętą nie tylko dla małych i średnich gospodarstw rolnych, ale również młodych ludzi, którzy opuszczają wieś i migrują do większych skupisk miejskich. Wszystko to ma na celu odejście od gospodarki żywnościowej opartej na produkcji zwierzęcej jako jednej z najbardziej destrukcyjnych dla środowiska części gospodarki. Wielopozomy wpływ na środowisko i klimat nie może pozostać niezauważony lub zignorowany.	Uwaga częściowo uwzględniona	Przepisy określające zakres Planu Strategicznego WPR lub zalecenia KE nie wskazują na konieczność przedstawienia działań, których celem byłoby: uwalnienie cen produkcji poprzez obciążenie producentów kosztami środowiskowymi; ograniczenie hodowli zwierząt. Jednocześnie w Planie przewidziano szereg interwencji wspierających wdrażanie zobowiązań niskoemisyjnych w tym inwestycje (np. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej), inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu), ekoschematy (np. Uprószczone systemy uprawy, Młodych Polaków o/wieloletnie Śródpolone). Ekstensywne użytkowanie TUL z obsadą zwierząt. Utrzymanie systemów rolno-leśnych, rolnictwo ekologiczne), Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne oraz transfer wiedzy.
251	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.6. Zachowanie zagrożonych rasów genetycznych zwierząt i rolnictwie	płatności dla ras koni zagrożonych wyginięciem dotyczą tylko wsparcia do samicy, a powinny dotyczyć samicy i samców, w szczególności takich ras jak koniki polskie, konie huculskie, konie małopolskie i konie wielkopolskie	Zróżnicowanie genetyczne, poziom inbrodu na odpowiednio niskim poziomie, w dużej mierze zależy od liczby samców uczestniczących w rozrodzie. Liczba klaczy biorących udział w programach ochrony zasobów genetycznych wzmata, natomiast zaczyna brakować ogierów, których koszt wyhodowania (wpisania do księgi) jest znacznie wyższy, jak w przypadku klaczy. Szczególnie drastycznie widuje to na przykładzie ras wielkopolskiej i małopolskiej. Aby zatrzymać ten niekorzystny trend konieczne jest uwzględnienie w płatnościach także wsparcia do samców.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparcie zostaną objęte m. in., konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimmknwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
252	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synergii między tymi instrumentami	Dodanie przypisu w tab przy znaczniku do zakresu "Kanalizacja" przy polityce spójności wskazującego, że: wsparcie dla gospodarki wodno-ściekowej w ramach polityki spójności co do zasady nie jest dedykowane obszarom wiejskim, w pewnych przypadkach może jednak dotyczyć również obszarów wiejskich.	Należy mieć na uwadze, że wsparcie dla gospodarki wodno-ściekowej w ramach polityki spójności nie jest dedykowane obszarom wiejskim. Większość alokacji w tym obszarze przebibrzana została na realizację inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej lub kompleksowych projektów wodno-ściekowych, które realizacja będzie na obszarach wiejskich w ramach polityki spójności. Wsparcie dla obszarów wiejskich będzie uzależnione w tym przypadku od tego czy będą się one znajdowały na obszarze aglomeracji ujętych w RPOSK.	Uwaga uwzględniona	Zmodyfikowano tabelę zgodnie z ustaleniami w zakresie Krajowego Planu Odbudowy, Polityki Spójności Planu Strategicznego WPR, co do demarkacji wsparcia realizowanego w ramach ww. programów i polityk.
253	Osoby prowadzące działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Roszerzenie tego punktu na obszary orne (szczególnie te powyżej 10 ha), gdzie występują naturalne oczka wodne, oraz gniazdki np. w zbóżach bliotnik łąkowe, czajki oraz siewczki rzeczne, a w naturalnych oczkach wodnych (tu gdzie trzcinia) bliotniki stawowe.	Gatunki takie jak czajka, sieweczka rzeczna, czaj bliotnik łąkowy budują swoje gniazda na terenach ornich, bliotniki bezpośrednio w uprawach. Natomiast siewczki i bliotniki stawowe budują swoje gniazda na terenach ornych, bliotniki bezpośrednio w uprawach, a siewczki i bliotniki stawowe gniazdują na polach uprawnych. Następnym tematem jest zabezpieczenie nieniechanych środowiskich obszarów w tym z trzciną, są to siedliska, gdzie gniazdują bliotniki stawowe, a jest takich miejsc coraz mniej do tego stopnia, że i ten gatunek zaczyna gniazdować w polach uprawnych jak jego podobny kuzyn bliotnik łąkowy. Zapominanie o takich siedliskach może przynieść zgnębę dla czajki, siewczki rzecznej, bliotnika stawowego, oraz bliotnika łąkowego. W przypadku tego ostatniego należałoby rolników zmotywować do współpracy z ornitologami, którzy z chęcią zabezpieczali by takie gniazda przed skoszeniem gniazd przez maszyny. Tak jak tu: http://pygarus.pl/ochrona	Uwaga nieuwzględniona	Gatunki te będą wspierane pośrednio w ramach innych interwencji.

254	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wazną produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Zapotrzebowanie na leki, sprzęt pszczałarski zamawiać poprzez związkę pszczelarzy.	Indywidualni pszczałarze mogą korzystać z pomocy merytorycznej przy zgłaszaniu zapotrzebowania przez związek.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji 1.6.3. – wsparcie walki z wazną oraz 1.6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie. 2. W ramach interwencji 1.6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze.
255	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Dzień dobry Chciałbym zmienić definicję ROLNIKA AKTYWNEGO ZAWODOWO	W wielu przypadkach jest taka sytuacja , że posiadacz ziemi ponad 1 ha nie prowadzi działalności rolniczej nie uprawia ziemi na własny rachunek , ani nie zleca wykonania tej czynności . Jedynie składa wniosek o dopłaty bezpośrednio . Umową ustrną pozwala uprawiać i zbierać plony z danej działki inemu aktywnemu rolnikowi , który fizycznie pracuje na tej ziemi . Skonczmy z fikcyjnymi rolnikami - posiadacz >1ha ziemi rolnej nie jest rolnikiem tylko właścicielem ziemi . Rolnikiem jest ten "kieruje gospodarstwem rolnym, to znaczy prowadzi działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym osobiście (podjęciu decyzji), na własny rachunek i we własnym imieniu, ponosi koszty i czerpie korzyści w związku z prowadzeniem tej działalności. Szczegółowe warunki jakie muszą spełniać osoby prawne i grupy osób fizycznych, aby mogły zostać uznane za kierującego gospodarstwem rolnym, mogą zostać określone w przepisach prawa krajowego "	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym , które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
256	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KIERU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Definicja ROLNIKA AKTYWNEGO ZAWODOWO	Niejednokrotnie posiadacz ziemi rolnej powyżej 1ha nie uprawia tej ziemi , nie pracuje na niej jedynie składa wniosek o dopłaty bezpośrednio . Grunty orne i TUZ wtedy użytkują inni aktywni rolnicy którym jest potrzebna pasza dla zwierząt które posiadają . Nowy plan nie wnosi żadnych zmian dla rolnictwa jedynie cementuje te rozwiązania która obowiązywały dotychczas. Skonczmy dawać RETE dla właścicieli ziemskich od PAŃSTWA.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym , które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
257	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Definicja ROLNIKA AKTYWNEGO ZAWODOWO	Niejednokrotnie posiadacz ziemi rolnej powyżej 1ha nie uprawia tej ziemi , nie pracuje na niej jedynie składa wniosek o dopłaty bezpośrednio . Grunty orne i TUZ wtedy użytkują inni aktywni rolnicy którym jest potrzebna pasza dla zwierząt które posiadają . Nowy plan nie wnosi żadnych zmian dla rolnictwa jedynie cementuje te rozwiązania która obowiązywały dotychczas. Skonczmy dawać RETE dla właścicieli ziemskich od PAŃSTWA.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym , które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
258	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochematry - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Dobrostan bydła wiek 4-24 miesięcy Kury nosiły ilość stanowiąc od 100	Wiek bydła powinien być w takim samym ujęciu jak klasyfikacja wiekowa bydła . Jeżeli urodzenie nastąpi po terminie zgłoszenia tona jedną sztukę można otrzymać jedynie jeden raz . Kury nosiły powyżej 350 st. objęte są już działami specjalnymi , inne wymagania weterynaryjne i podstawkowe.	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1) Do płatności będą kwalifikowały się opasy w wieku od ukończenia 4 do ukończenia 18 m-ca życia, które przebywały w gospodarstwie co najmniej 120 dni. Planuje się wzorem obecnie realizowanych płatności dobrostanu do krów, płatność będzie wypłacana proporcjonalnie do długości okresu przebywania opasy w stadzie z uwzględnieniem wymogów interwencji. Wiek opasy objętego ekochematem dobrostan zwierząt został skrócony do ukończenia 18 miesiąca życia jako odpowiedź na uwagi zgłaszane w ramach I konsultacji PS WPR 2023-2027 . W uwagach tych wskazywano bowiem, że realizacja wymogów w odniesieniu do starszych opasów może być trudna i niebezpieczna. Ponadto, wzięto tu pod uwagę relację między wiekiem zwierzęcia, a jakością mięsa pozyskiwanego z tego zwierzęcia. Ad 2) Proponowany próg wejścia dla kur nosiek powyżej 350 st. wynika z tego, że kurki od takiej liczby stanowią objęte są nadzorem weterynaryjnym i obowiązują je minimalne normy w zakresie utrzymania zwierząt , a w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt wymogi muszą wykraczać ponad powszechnie obowiązujące wymogi podstawowe. Ponadto, należy zauważyć, że w przypadku zwierząt utrzymywanych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego, które będą objęte płatnościami dobrostanowymi na uproszczonych zasadach nie wprowadzono progów wejścia.
259	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji (do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Płatność do roślin pastewnych powiązana powinna być z zwierzętami trawożnymi , oraz dołączone TUZ.	W wielu diagnozach i analizach rolnicy utrzymujący zwierzęta trawożne bydo opasowe , krowy mleczne , owce , kury osiągają najniższe dochody . Dlatego konieczne byłoby wsparcie do produkcji pasz tylko dla rolników posiadających zwierzęta trawożne. Następowybi eliminacja pseudo rolników posiadających TUZY by tylko po to , żeby wystąpić o dopłaty bezpośrednie.	Uwaga nieuwzględniona	Obie płatności w sektorze roślin wysokobiałkowych (płatność do roślin strączkowych na ziarno i płatność do roślin pastewnych) ukierunkowane będą na dostarczenie surowca do produkcji pasz, poprzez warunek zbilansowania (w podsektorze roślin strączkowych) oraz wyłączenie ze wsparcia upraw przeznaczonych na zielony nawóz (w podsektorze roślin pastewnych). Płatnościami nie będą zatem objęte uprawy, których celem jest produkcja pasz. Zaproponowane wsparcie objmie również producentów surowca dla przemysłu paszowego niezależnie od tego, czy posiada on zwierzęta, czy nie. Takie ukierunkowanie wsparcia pozwala skutecznie realizować cele w zakresie budowania samowystarczalności w produkcji pasz wysokobiałkowych.
260	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu katastrof klimatycznej i utraty różnorodności biologicznej przy jednoczesnym ograniczeniu przekształcania krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej.	Na świecie ciągle rośnie popyt na produkty żywnościowe w związku ze zmianami demograficznymi oraz rosnącymi dochodami społeczeństwa. Powoduje to coraz większe wykorzystywanie kapitału naturalnego, na który składają się tereny, flora oraz fauna, co ma znaczący (i często niedostrzegalny) wpływ na stan środowiska i klimatu. Zrównoważone zwiększanie wydajności rolnictwa ma znaczenie dla skutecznej odpowiedzi na coraz wyższy popyt na coraz wyższej jakości żywność, klimat, środowisko naturalne, zdrowie i jakość życia ludzi. Obserwowane już skutki zmian klimatycznych są z każdym rokiem coraz bardziej widoczne, a jednym z ich skutków jest postępująca utrata różnorodności biologicznej. Jako jeden z głównych czynników przyczyniających się do zmian klimatycznych jest ogromna i nadal zwiększająca się produkcja zwierzęca (ponad 80 mlid zwierząt tzw. hodowlanych jest zabijanych rocznie, liczba ta nie uwzględnia jey). Wiele terenów przeznaczonych jest na produkcję zwierzęcą lub roślin stanowiących dla nich pożywienie, chociaż mogłyby być przeznaczane pod uprawę roślin przeznaczonych do spożycia przez ludzi. W związku z ogromną liczbą takich terenów powinien zostać ustanowiony zakaz przekształcania jakichkolwiek gruntów pod produkcję pasz dla zwierząt, budowę nowych ferm zwierzęcych i ferm, w szczególności ferm przemysłowych (w Polsce aż 1700 ferm przemysłowych wnoszą środowisko naturalne, obniżają jakość życia ludzi i zdrowie ludzi). Należy również wprowadzić zakaz w zakresie deforestacji lub innych ekosystemów w celu wypasu zwierząt lub jakiegokolwiek produkcji zwierzęcej.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zarówno identyfikowane potrzeby, jak i planowane do realizacji interwencje, w dużym stopniu odpowiadają wypracowanym systemom bezpieczeństwa żywnościowego i zrównoważonego rozwoju, w tym: zapewnieniu zrównoważonej produkcji rolnej i ograniczeniu zmian krajobrazu oraz zachowaniu różnorodności biologicznej.
261	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji (do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	*Rajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. *Wniośnikowi uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie sformułowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego Autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć takich samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tuż: Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i m. in. w wyniku ich. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oraz wartości użytkowej. Gospodarstwie zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmniejszają je do podtrzymywania statystycznych deicyj polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
262	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący jakości wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujących się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
263	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujących się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.

264	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5-13.1. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do mlekiego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	1. Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. 2. Wnioskuję o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). 3. W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z miewolania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
265	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurum wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
266	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurum wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
267	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.4. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Wprowadzenie minimalnych, gwarantowanych stawek dopłat do (wszystkich) ekoschematów na podstawie dostępnych analiz, ekspertyz, raportów posiadanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	26,7 proc. środków dostępnych na dopłaty do planowanych 117 euro/ha jako JPO zagwarantowano na ekoschematy. Programy te tworzą idealne możliwości zwiększenia dochodów wszystkich właścicieli gospodarstw rolnych, ale jednocześnie resort rolnictwa zastrzega możliwość skorygowania stawek w przypadku dużego zainteresowania danym ekoschematem (oczywiście skorygowania w dół). Rolnicy ze względu na konieczność zmiany mentalności w podejściu do agrotechniki i edukacji biologii gleby, chcą sprostać wymaganiom stawianym w ramach ekoschematów będą musieli ponieść dodatkowe koszty, które wynagradane są poprzez proponowane stawki płatności dla każdego z nich. W przypadku dużego zainteresowania danym ekoschematem szacunkowe stawki mogą zostać pomniejszone nawet o kilkadziesiąt % co z punktu ekonomicznego powoduje duże ryzyko związane z poniesieniem dodatkowych kosztów, które mogą nie równoważyć się z osiągniętymi korzyściami. Ponadto zmiany związane z przystosowaniem gospodarstwa rolnego do wprowadzenia ekoschematów wymagają dużo czasu na badania i doświadczenia dające możliwość wdrożenia tylko bezpiecznych rozwiązań i oplanalnych ekonomicznie dostosowanych do obecnej produkcji. Dlatego należy zapewnić minimalny próg płatności, aby rolnicy nadal mogli utrzymywać się z działalności rolniczej i aby wykorzystali proponowane zmiany jako szansę rozwoju. np. uproszczone systemy uprawy – szacowana stawka: 601 zł/ha, gwarantowana stawka 300,50 zł/ha, międzyzplony ozime/wsiewki/propolona – szacowana stawka: 786 zł/ha wsiewki lub międzyzplony, gwarantowana stawka 280 zł/ha (opadane kawy) są tylko przykładem obrazującym, szacunkowo zmianę.	Uwaga nieuwzględniona	Ekoschematy to nowy rodzaj płatności w ramach systemu płatności bezpośrednich, które mają za zadanie stworzenie zachęt dla rolników do realizacji korzystnych praktyk dla środowiska i klimatu. Ekoschematy są obowiązkowe do wdrożenia przez państwo członkowskie, natomiast dobrowolne dla rolników. Jednocześnie w PS WPR pcz. zobowiązane jest oprócz wysokości wsparcia wskazać powierzchnię na jakiej mogą być realizowane ekoschematy. Proponując w Planie Strategicznym szeroki wachlarz praktyk możliwych do realizacji w ramach ekoschematów przyjęto założenie, że takie podejście będzie najwłaściwsze, aby zachęcić jak największą liczbę rolników do ich realizacji. Takie podejście pozwoli rolnikom w elastyczny sposób dopasować ekoschematy do prowadzonego sposobu produkcji rolnej, czy potrzeb gospodarstwa. Zakładamy że dostępność dla wszystkich rolników powszechność stosowania spowoduje efekt skali, który przyczynią się do realizacji wszystkich celów środowiskowych WPR (woda, gleba, powietrze, klimat, bioróżnorodność). Jednocześnie mając na względzie, że ekoschematy są instrumentem w ramach płatności bezpośrednich i rozliczanie ich odbywa się w danym roku a także fakt, że trudno przewidzieć jakie będą faktyczne zainteresowanie realizacją ekoschematów, nie możliwe jest zagwarantowanie stałych stawek, jest to zgodne z obcnie obowiązującymi zasadami dotyczącymi określenia stawek płatności w ramach płatności bezpośrednich.
268	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5-13.1. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do mlekiego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuję o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z miewolania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE, brak trzody chlewnej na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
269	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurum wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
270	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurum wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
271	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (1-8)	Proponowane zmiany w załączniku	W załączniku	Uwaga częściowo uwzględniona	Propozycja dopuszczenia użytkownika zgodnie z wymogami PZO/PO (m.in. w zakresie częstotliwości i terminów koszenia) zostanie wprowadzona na poziomie przepisów krajowych. Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawaodłób, czajka, dubelt i kulik wielki) z jedną stawką płatności(1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności: Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawaodłób, czajka)- 1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulika wielkiego – 1347 zł/ha. Dodatkowo została obniżona stawka płatności w przypadku wariantu Ochrona siedlisk legowych derkacza – 1055 zł/ha.

272	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W aktualnie zaproponowanej przez Państwa interwencji wnioskujemy, żeby termin pierwszego pokosu po 15 czerwca dotyczył jedynie wariantu, w którym gatunkami kwalifikującymi są: czajka, ryczyk, krwawodziób i kszyc. W celu zwiększenia bezpieczeństwa łęgów dubelta oraz kulka wielkiego do czasu uaktualnienia PZO/PO, proponujemy utworzenie niezależnych wariantów, w których domyślne rozpoczęcie pokosu w wariancie dla kulka wielkiego rozpoczynałoby się po 30 czerwca zaś w wariancie dla dubelta po 10 lipca, z równoczesnym zastrzeżeniem, że termin ten może być wcześniejszy jeżeli działania ochronne w PO lub PZO dopuszczają taka możliwość.	W zaproponowanej interwencji utworzono wspólne wymogi i płatności dla interwencji Ochrona siedlisk łęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (ryczyk, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki). Wyminięnie gatunków ptaków cechuje natomiast znaczne zróżnicowanie fenologii łęgów, a więc i potrzeba odmiennego reżimu użytkowania rolniczego zapewniającego bezpieczeństwo łęgu. Dla przykładu pierwsze znielenia czajki notuje się w Polsce w połowie marca, kulików wielkich, ryczków i krwawodzióbów w połowie kwietnia, dubeltów zaś na początku maja. Niekontrolowane dopuszczenie koszenia łąk po 15 czerwca w siedliskach dubelta jak również kulka wielkiego, stanowi więc ogromne zagrożenie dla przetrwania ich łęgów i może wiązać się z obniżeniem produktywności ptaków do poziomu zagrażającego przetrwaniu lokalnych populacji. Jako koalicja w naszej propozycji pakietu „Ochrona siedlisk łęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych” dopuszczaliśmy możliwość koszenia po 15 czerwca dla wszystkich wymienionych gatunków, ale tylko w pełnym kształcie proponowanym przez nas projekcie „pakietu”, który równieżgi zakładał: 1. Reżelnie opracowanie PZO/PO w obszarach, w których występuje dubelt i kulka wielki oraz nadrzędności zapisów PZO/PO w kontekście częstotliwości i terminów koszenia łąk. W naszym zamię, w miejscach występowania dubelta i kulka wielkiego, zadania PZO/PO opóźniałyby na niektórych działkach koszenia do terminów po 10 lipca a nawet po 1 sierpnia lub też dawalo możliwość koszenia całej powierzchni działki raz na kilka lat. Dla części działek (w siedliskach zycznych) PZO/PO dopuszczaloby natomiast koszenia po 15 czerwca, co w areale siedlisk tych gatunków tworzyłyby optymalną dla nich możliwość użytkowania zapewniającą dobre zarowiska ieczeniejsze pokosy) jak również bezpieczne łęgowską (podjęcie pokosów). Bietycy proces uaktualnienia PZO/PO, w których gatunkowi te są przedmiotami ochrony jest jednak odmienny w stosunku do naszych założeń, co może skutkować brakiem możliwości opóźnienia koszenia w miejscach łęgowych dubelta i kulka wielkiego z poziomu tych dokumentów. 2. Dywersyfikację liczby wykonywanych pokosów i terminów na działkach użytkowanych kornie i korno-pastwiskowo większych niż 5 ha. Rozwiązanie to w przypadku działek dwukrotnych narzucało beneficjentom „pakietu” ograniczenie pierwszego pokosu do 50-70 % działki. Zapis ten skutkowałoby tym, że co najmniej 50% działki koszona byłaby w terminie po 15 sierpnia, pozostawiając znaczącą część siedliska bezpieczną dla łęgów. Przyjmując domyślną datę pierwszego pokosu przypadającą na termin 30 czerwca i 10 lipca (które w praktyce będą w zdecydowanym udziale siedlisk arealów kulka wielkiego i dubelta) oraz kierując się zasadą, że stawka płatności wyliczona jest na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, pakiety te powinien mieć wyższą płatność do hektara. W naszej opinii w przypadku kulka wielkiego około 1300 zł/ha zaś dubelta około 1400 zł/ha. Wyższe stawki płatności wynikają ze znacząco niższej jakości siano w lipcu oraz znacząco mniejszego plonu z drugiego pokosu (ze względu na skrócony okres wegetacji).	Uwaga uwzględniona	Intercwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom lub gatunkom: 1. Zmienionwlotne łgi trzcieliowe 2. Zalawowe łgi selenicowe i sionorolsa 3. Murawy 4. Pódnaturalne łgi wilgotne 5. Pódnaturalne łgi świeże 6. Torfowiska 7. Ochrona siedlisk łęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (ryczyk, kszyc, krwawodziób, czajka) 8. Ochrona siedlisk łęgowych dubelta i kulka wielkiego 9. Ochrona siedlisk łęgowych wodniczki 10. Ochrona siedlisk łęgowych derkacza We wdrażaniu tej interwencji zaangażowani są eksperci przyrodniczy. Ich rolę jest stwierdzenie występowania danego siedliska lub gatunku ptaka. Zakres wymogów różni się w zależności od przedmiotu ochrony – dostosowany jest do preferencji zagrożonych gatunków oraz charakteru siedlisk przyrodniczych. W wszystkich wariantach beneficjent jest zobowiązany do realizacji wymogów dotyczących ekstensywnego użytkowania rolniczego, odbiegających od standardowej/zwykłej praktyki rolniczej, co powoduje ponoszenie dodatkowych kosztów i utratę dochodów. Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.
273	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krajów (do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do łąk/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	*Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów zwanego z wielkością produkcji do świt. *Wniósłkuję uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji dla swit jak przy najmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów zwanego z hodowlą do łoch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienie, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autoryzacji Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świt? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świt, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypysane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świt.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w tyku zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i miewielbienia miodów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych wymagań utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzeczaniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stawków łoch hodowlanych, a często zmniejszają do podejmowania ostrożnych decyzji polekających na rozpoznanij hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świt na bazie świt wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świt w ramach płatności bezpośrednich.
274	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga uwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
275	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
276	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	„Pakiet na derkacza” nie powinien być dostępny poza obszarami Natura 2000.	Populacja derkacza jest w Polsce dość liczna (około 45 tys. samców), zaś jej tendencjomogernych nie wykazuje znacznych spadków liczebności populacji (Monitoring Ptaków Mokrał (2007-2020) – trend stabilny, Monitoring Pospolitych Ptaków Łęgowych (2000-2020) – uśredniony spadek, https://monitoringptakow.gos.gov.pl/wyniki-mpa.html) w przeciwieństwie do ptaków siewkowych. Jedyną różnicą (poza lokalizacją) między interwencją „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000” oraz „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000” jest większa swoboda do podejmowania różnych wariantów przez beneficjenta na obszarach poza siecią Natura 2000 niż w jej obrębie. Wynika to z tego faktu, że w obszarach Natura 2000 beneficjent musi dostosować wariant i wymogi do zapisów PZO/PO. Poza obszarami Natura 2000 ekspert przyrodniczy będzie miał większą swobodę zapropionowania beneficjentowi więcej płatnych wariantów ptasich np. derkacza w sytuacji gdy na działce beneficjenta będą występowały rzadkie gatunki ptaków jak np. ryczyk, którego siedliska wymagają innego reżimu użytkowania. W praktyce wariant „siewkowy” poza obszarami Natura 2000 będzie mogło wykorzystywany (poza rolnikami, którym zależy na sianie), gdyż wariant dedykowany derkaczowi, nie dość, że będzie znacząco więcej płatny to w dodatku koszt wykonania pokosów będzie niższy (jedyn pokos w roku zamiast dwóch). Sytuacja taka doprowadzi do degradacji siedlisk ptaków siewkowych takich jak czajka, ryczyk czy krwawodziób (jak to miało miejsce w pierwszej perspektywie PROW 2007-2013). W naszej opinii, najlepszym rozwiązaniem promującym utrzymanie ekstensywnie użytkowanych łąk poza obszarami Natura 2000 przy jednoczesnym promowaniu obszarów Natura 2000 byłoby utrzymanie „wariantów ptasich” tylko w zasięgach rzadkich gatunków (dubelt, kulki wielki, ryczyk i wodniczka). Proponujemy więc rozważyć utworzenie warstw zasięgów dla kulka wielkiego i ryczyka jak to zaproponowali Państwo dla dubelta i wodniczki. Przypominamy, że podczas spotkań i konsultacji informowaliśmy, że stworzenie warstw zasięgów dla kulka wielkiego i ryczyka jest możliwe w oparciu o już istniejące dostępne dane: monitoringowe GDOŚ, projektowe NGOŚ (m.in. TP „Bocian”, OTOP, PTOF, Natura International) oraz regionalne i ogólnopolskie bazy danych przyrodniczych (np. ornitho.pl). Stworzenie warstw zasięgów dla tych dwóch gatunków siewkowych można byłoby sfinansować ze środków pomocy technicznej PROW (opracowanie warstwy dla jednego gatunku to koszt rzędu 30-50 tys. PLN). Poza obszarami Natura 2000 dostępne byłoby natomiast „warianty siedliskowe” oraz interwencja Ekstensywnie użytkowanie łąk i pastwisk (która należałoby utworzyć) w zakresie i wysokości płatności zbliżonym do proponowanych przez Ministerstwo interwencji „Ekstensywnie użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000”. Na ekstensywnym użytkowaniu łąk w tych pakietach zdecydowanie skorzysta też populacja derkacza gdyż wiele pakietów siedliskowych opóźnia koszenia łąk zaś wszystkie nakazują pozostawianie nieskoszonych fragmentów działek.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wariant Ochrona siedlisk łęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (ryczyk, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) z jedną stawką płatności(1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk łęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (ryczyk, kszyc, krwawodziób, czajka) 1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk łęgowych dubelta i kulka wielkiego – 1347 zł/ha.
277	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Wprowadzenie dopłat do licencjonowanych ogierów koni ras zagrożonych	Utrzymanie młodego ogiera jest kosztowne. Wielu hodowców rezygnuje z utrzymania młodych ogierów pomimo dużej wartości hodowlanej (jak dany osobnik reprezentuje).	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in.: konie (wsparcie do samicy i samców) – koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokolskim i szturmskim).
278	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematu - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Uwagi do Ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych Dlatego też sugerujemy, aby promować retencjonowanie wody w okresie od 1 marca do 30 czerwca. Pragniemy też zwrócić uwagę na to, że wiele zalewanych okresowo trwałych użytków zielonych leży na równinach zalewowych, gdzie podtopienia występują w obrębie obszarów, niezalawane, niezalawane (lub chwilowo podtopiane) są zaś mineralne wyniesienia (tzw. grądki), które tworzą dogodne miejsce łęgowe dla ptaków. Wywniesienia takie stanowią nieraz znaczącą część równiny zalewowej. Może więc dojść do sytuacji, w której tylko część powierzchni deklarowanej do wsparcia zostanie zalana. Sytuacja taka nie powinna naszym zdaniem wpłynąć na utratę dodatkowej płatności w ramach ekoschematu, gdyż w przypadku ptaków wodno-błotnych niejednokrotnie siedlisko zalane częściowo stanowi dogodniejsze miejsce łęgowe (dostępne miejsc gniazdowych) niż zalane całkowicie. Dlatego też proponujemy wprowadzenie warunku, że np. co najmniej 30% powierzchni deklarowanej do wsparcia musi być trwałym użytkiem zielonym, na którym nastąpiło zalanie lub podtopienie przez co najmniej 12 dni.	Uwagi do Ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych Okresowo zalewane trwałe użytki zielone mają duże znaczenie dla łęgowych i migrujących ptaków wodno-błotnych i ogólnej bioróżnorodności, pełniąc też ważną funkcję retencyjną. Dlatego też popieramy powstanie takiego ekoschematu. Jednakże, wysoka jakość siedlisk łęgowych ptaków siewkowych (pod względem wielkości powierzchni) wiąże się z występowaniem takalnych podtopień w okresie przed łęgowym ieczeniejszym w więc od około połowy marca do połowy czerwca. Jednocześnie promowanie zalawu łąk w okresie koszenia łąk (od czerwca do końca września) może wiązać się z trudnościami z wykonaniem pokosów a w konsekwencji sankcjami dla rolnika i niższą jakością siedlisk ptaków siewkowych w kolejnym roku w związku z niewykonaniem zabiegów agrotechnicznych (zalegający wołki). Dlatego też sugerujemy, aby promować retencjonowanie wody w okresie od 1 marca do 30 czerwca. Pragniemy też zwrócić uwagę na to, że wiele zalewanych okresowo trwałych użytków zielonych leży na równinach zalewowych, gdzie podtopienia występują w obrębie obszarów, niezalawanych, niezalawanych (lub chwilowo podtopiane) są zaś mineralne wyniesienia (tzw. grądki), które tworzą dogodne miejsce łęgowe dla ptaków. Wywniesienia takie stanowią nieraz znaczącą część równiny zalewowej. Może więc dojść do sytuacji, w której tylko część powierzchni deklarowanej do wsparcia zostanie zalana. Sytuacja taka nie powinna naszym zdaniem wpłynąć na utratę dodatkowej płatności w ramach ekoschematu, gdyż w przypadku ptaków wodno-błotnych niejednokrotnie siedlisko zalane częściowo stanowi dogodniejsze miejsce łęgowe (dostępne miejsc gniazdowych) niż zalane całkowicie. Dlatego też proponujemy wprowadzenie warunku, że np. co najmniej 30% powierzchni deklarowanej do wsparcia musi być trwałym użytkiem zielonym, na którym nastąpiło zalanie lub podtopienie przez co najmniej 12 dni.	Uwaga nieuwzględniona	Wynaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwił uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudnił uzyskanie plonów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obrót wykorzystywane na cele usług ekostenywnych w zakresie retencjonowania wody.

279	Osoby fizyczne	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno</p>	<p>*Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. *Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodkowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienie, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które zwinowo trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do owiec, a szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienie przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.</p>	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
280	Organizacje pozarządowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt</p>	<p>Zmiany dotyczą ekoschematów - Przeniesienie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych - Obszary z roślinami miododajnymi</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Ekoschemat Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych: wyznaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwia uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudnił uzyskanie pólów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obszary wykoryczone na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody. Ekoschemat Obszary z roślinami miododajnymi: wymóg co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z jednej strony wystarczająco zapewnia różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających, a z drugiej nie wprowadza dodatkowych utrudnień w stosowaniu ekoschematu. Będzie w nim obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w czym mieści się zakaz nawożenia) i zakaz stosowania środków ochrony roślin.</p>
281	Osoby fizyczne	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności</p>	<p>W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRIRW.</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.</p>
282	Osoby fizyczne	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności</p>	<p>W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRIRW.</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.</p>
283	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno</p>	<p>Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego wyraża poparcie dla zapisów zawartych w drugim projekcie Planu Strategicznego dla WPR opublikowanym 30 lipca 2021 r., które dotyczą kontynuacji stosowania wsparcia związanego z produkcją buraków.</p>	Uwaga częściowo uwzględniona	<p>Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych oraz wzmacnianie ich odporności jest zadaniem priorytetowym, które zwiększa bezpieczeństwo żywnościowe. Sektory wrażliwe pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym oraz znajdujące się w trudnej sytuacji, do których niewątpliwie zalicza się sektor buraka cukrowego, mają być objęte wspieraniem powiązanym z produkcją. Płatności powiązane z produkcją buraków wpływają nie tylko na sytuację samych gospodarstw rolnych, ale mają niebagatelne znaczenie także dla pracujących w obsłudze produkcji i przetwórstwie buraków cukrowych. Ze względu na duży zasięg przestrzyni rynku cukru oraz lokalny zasięg rynków dla korzeni buraków cukrowych, nie mam możliwości innego wpływania na utrzymanie opłacalności produkcji buraków niż tylko wsparcie dla plantatorów i zachęty dla przetwórców działających w danej lokalizacji. Uwzględniając zmiany sytuacji rynkowej, zagrożenie wycofaniem się plantatorów z produkcji buraków cukrowych w związku z niskim poziomem opłacalności produkcji oraz uwzględniając istotne korzyści w zakresie agrotechniki oraz korzystny wpływ na środowisko naturalne Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego wyraża poparcie dla zapisów zawartych w drugim projekcie Planu Strategicznego dla WPR opublikowanym 30 lipca 2021 r., które dotyczą kontynuacji stosowania wsparcia związanego z produkcją buraków i przeniesienia na ten cel 422,73 milionów euro w latach 2023 – 2027. Kontynuacja tego instrumentu w naszym sektorze jest kluczowa, aby utrzymać uprawę buraków cukrowych i produkcję cukru w Polsce na dotychczasowym poziomie.</p>
284	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno</p>	<p>Zwiększenie budżetu wsparcia dla roślin bobowatych z przeznaczeniem na nasiona</p>	Uwaga częściowo uwzględniona	<p>Obie płatności w sektorze roślin wysokobiałkowych (płatność do roślin strączkowych na ziarno oraz płatność do roślin pastewnych) skierunkowane są na dostarczenie surowca do produkcji pasz poprzez: warunek pobierania puli środków finansowych (obecnie jednolita płatność obszarowa). Dodatkowo, zgodnie z opinią przedstawioną przez ewaluatora przeprowadzającego ocenę ex-ante Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027, wsparcie w niektórych sektorach, m.in. w sektorze buraków cukrowych, jest dyskusyjne. W ocenie ewaluatora jest to jeden z produktów rynkowych, zatem podstawowym regulatorem struktury i wielkości produkcji powinien być rynek. W związku z powyższym zaproponowano pomniejszenie puli środków finansowych na buraki cukrowe - w latach 2023-2026 roczna alokacja finansowa będzie odpowiadała alokacji na rok 2022 (pomniejszonej o 10%).</p>
285	Organizacje pozarządowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 14.3. Doskonalenie zawodowe kadr doradczych</p>	<p>Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 35 roku życia</p> <p>W przypadku wniosków na realizację koncepcji Smart Villages nabory będą przeprowadzane na poziomie krajowym, a osoba będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory odbywać się będą na poziomie regionalnym.</p> <p>Zmiana wagi kryteriów: mierzalne (ok. 40%), niemierzalne (ok. 60%).</p> <p>Usunąć z "formy i wysokości wsparcia" intensywność wsparcia</p> <p>W definicji Grantobiorcy brakuje odniesienia do jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (np. stowarzyszenia zwykłe)</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżone z podejściem statystycznym GUS do badań stopni bezrobocia. Realizacja wybranych elementów Smart Village ma charakter pilotażowy dlatego przewidziano wyłącznie 1 nabór</p>
286		<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 14.3. Doskonalenie zawodowe kadr doradczych</p>	<p>W celu zwiększenia budżetu na tę interwencję, mając jednocześnie na uwadze górny limit 2% rocznej alokacji finansowej na płatności bezpośrednie, proponujemy aby cały ten budżet dedykowany był na wsparcie produkcji nasion roślin bobowatych na nasiona w czystym siewie. Tym samym proponujemy odstąpić od realizacji interwencji (I 5.12) Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin pastewnych i przenieść tą grupę roślin do puli ekoschematów. Jednocześnie w ramach utrzymania wsparcia finansowego dla tej grupy roślin, w ramach ekoschematów, proponujemy wprowadzić nową interwencję na przykład pn. „Ekstensywna uprawa roślin pastewnych z obsadą zwierząt” lub alternatywnie pozorycz projektowaną interwencję (I 4.2) Ekstensywnie użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt, o rośliny pastewne.</p> <p>Powyższe rozwiązanie pozwoli na zwiększenie budżetu wsparcia dla roślin bobowatych z przeznaczeniem na nasiona, z obecnie projektowanych 259,90 mln Euro do 346,58 mln Euro (zwiększenie o 86,63 mln Euro). Ponadto, już relatywnie wysoki budżet 497,24 mln Euro przeznaczony na interwencję (I 4.2) Ekstensywnie użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt, w przypadku uzupełnienia o rośliny pastewne, w jeszcze bardziej efektywny sposób zapewni realizację celu szczegółowego nr 6 Przyniesienie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.</p> <p>W przypadku wyodrębnienia ww. nowej interwencji w ramach ekoschematów pn. Ekstensywna uprawa roślin pastewnych z obsadą zwierząt, część środków finansowych na jej realizację proponujemy pozyskać z przeznaczenia z ww. interwencji (I 4.2) Ekstensywnie użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (gddy tam mamy 497,24 mln Euro) oraz z innych interwencji jak np. (I 4.13) Przeniesienie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne. Jesteśmy za tym, aby przede wszystkim skupić się na wsparciu zrównowagowanej produkcji rolnej a nie „promocyj” w szczególności ugorowanej aż 10% gruntów rolnych w gospodarstwie. Rozumiemy wymagania UE co do konieczności dedykowania odpowiedniej puli środków finansowych na ochronę środowiska i klimatu (ring-fencing), w naszej propozycji nie kwestionujemy wskazanych w projekcie obszarów możliwych do wsparcia jak rowy, zagajniki, oczka wodne, miedze środowiska. Natomiast propozycja wyłączenia 10% gruntów z produkcji przez rolnika, będzie bardzo trudna do zrealizowania ze względu na niewielkie wsparcie finansowe w relacji do ewentualnych efektów środowiskowych i klimatycznych. Takie podejście jest również sprzeczne z bezpieczeństwem żywnościowym kraju, a dodatkowo poostawianie danej działki rolnej w gospodarstwie na rok lub kilka lat bez właściwych zabiegów agrotechnicznych, doprowadzi do wzrostu zachwaszczenia. To z kolei, przyczyni się do znaczącego zwiększenia kosztów przywrócenia gruntu do właściwej kultury rolnej oraz spadku produktywności, w przypadku chęci lub konieczności ponownego wprowadzenia gruntu do produkcyjnego płodozmiaru gospodarstwa.</p> <p>Ponadto w opisie warunków kwalifikowalności dla tej interwencji wskazany został minimalny wymóg: „1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt”. Jesteśmy przekonani, że w przypadku wyłączenia nasion na ziarno od posiadania zwierząt gospodarskich. Taka propozycja wyeliminuje znaczącą większość rolników zajmujących się wyłącznie produkcją roślinną</p> <p>Ograniczenie do jednego naboru wniosków na realizację koncepcji Smart Villages pozbawiłoby możliwość udziału w naborem tych wnioskodawców, na których terenie koncepcji Smart Villages nie ma, a powstana dopiero po zapoznaniu się z LGD z efektami pilotażu. Nabórów powinno być więcej i na pewno nie na początku przyszłej perspektywy, tak aby dać możliwość kolejnym LGDm do umieszczenia grantów na stworzenie koncepcji SV w swoich strategicznych Dążeniu do konkurencyjności LSR winno mieć odzwierciedlenie również w kryteriach. Większa waga w stosunku do kryteriów punktujących wskaźniki niezależne od LGD, nie sprzyja wspomnianej konkurencyjności. W opisie wymagań interwencji (str. 278) wskazano: „interwencja Leader skierowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społecznych, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych”. Skoro tak kryteria wyboru powinny odnosić się do wskaźników lokalnej tożsamości, aktywności społecznej itp. Ponadto – w naszej ocenie – kryteria powinny być powiązane z zakresem wsparcia, wskazanym na str. 278.</p> <p>W dalszym opisie Beneficjentów Wdrażania LSR pojawiają się już m.in. JONOPY. W obecnej perspektywie wiele organizacji tego typu sięgało po środki w ramach Grantów, warto zatem aby i w przyszłej perspektywie dać im taką możliwość</p> <p>Intensywność wsparcia była dotychczas regulowana na poziomie rozporządzenia.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżone z podejściem statystycznym GUS do badań stopni bezrobocia. Realizacja wybranych elementów Smart Village ma charakter pilotażowy dlatego przewidziano wyłącznie 1 nabór</p>

286	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.7.1. Rozwój współpracy w ramach łarłuczach wartości (dotacja) – poza gospodarstwem	Obszarem wymagającym długofalowego wsparcia na rzecz rozwoju wykorzystania rodzimych roślin wysokobiałkowych, w ramach proponowanych interwencji PS WPR, jest ich przetwórstwo i produkcja pasz. W związku z tym proponujemy aby, w ramach projektowanej interwencji (10.7.1) Rozwój współpracy w ramach łarłuczach wartości (dotacja), maksymalna kwota dofinansowania na 1 Beneficjenta, została zwiększona do co najmniej 15 mln zł w okresie programowania.	W uzasadnieniu proponowanej wielkości wsparcia czytamy, że wielkość „określona została na podstawie doświadczeń z wdrażania podobnych instrumentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020 [...]”. Nie podajecie dowodów lat poprzednich pragnienie podkreślić, że kwalifikacyjne przewidywane w najbliższych latach koszty pozostających inwestycji związanych z chociażby budową całych linii technologicznych i infrastruktury magazynowej oraz logistycznej w wielu przypadkach są i będą wielokrotnie maksymalnego proponowanego poziomu wsparcia. Należy przy tym wskazać, iż każda inwestycja będzie indywidualnie oceniana przez agencję płatniczą, tj. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARIMR), która to mając długoterminne doświadczenie w procedowaniu tego typu projektów, każdorazowo dokonuje rzetelnej i obiektywnej oceny wniosków. Tym samym, nie można eliminować ze wsparcia możliwych inwestycji, tylko ze względu na skalę budżetu, którego to wielkość wynika wyłącznie z rzeczywistych kosztów inwestycyjnych. Doświadczenie rynkowe pokazuje również, że brak odpowiedniego poziomu dofinansowania w relacji do nakładanych wysiłków z uzyskaniem wsparcia i kosztów ogólnych dla przedsiębiorców, w wielu przypadkach powoduje rezygnację z planowanych inwestycji. Należy przy tym zauważyć, że możliwe nabory wniosków będą miały miejsce dopiero w 2023 lub 2024 roku. Patrząc z perspektywy rosnących kosztów inwestycyjnych oraz ryzyka inflacyjnego, sfera nabywca proponowanego poziomu wsparcia za kilka lat będzie dużo mniejsza niż to ma miejsce obecnie czy było kilka lat wcześniej. Ponadto, w ramach tej interwencji, podobnie jak to ma miejsce w obecnie proponowanym poddziałaniu 4.2 „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, oprócz nich lub ich rozwój” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, wnioskujemy aby wsparciem objęte zostały również duże przedsiębiorstwa. Objęcie dużych przedsiębiorstw wsparciem dotacyjnym nie musi się odbyć kosztem priorytetów sektorowych. Dlatego też proponujemy zdywersyfikowanie poziomu współfinansowania dla dużych podmiotów na poziomie wsparcia wynoszącym 30% - 40% lub też zwiększyć wymogi co do zobowiązań w zakresie utrzymania środków trwałych (dużych okres utrzymania gwarantuje większa pewność zbytu w danym regionie) lub systemu adnotacji. Odnośnie się natomiast do wskazanych preferencji, proponujemy ich uszczuplenie o wytworzenie gotowej paszy i premisków na bazie roślinnych surowców non-GMO, ograniczenie stosowania antybiotyków w chowie zwierząt, redukcja zastosowania fosforanów w paszach.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach Planu Strategicznego WPR wsparcie dużych firm będzie możliwe tylko w ramach instrumentów finansowych. Duże firmy zostały uwzględnione do wsparcia w ramach PROW 2014-2020 w zakresie operacji dotyczących wytwarzania pasz bez GMO. Nabór wniosków dedykowany dużym firmom paszowym, wytwórczym pasze bez GMO rozpocznie się w listopadzie 2021 r. Zaplanowana na obecnym etapie alokacja w obszarze w porównaniu do PROW 2014-2020 wysokości, uniemożliwia podwyższenie maksymalnej wysokości pomocy do 15 mln złotych.
287	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.7.2. Rozwój współpracy w ramach łarłuczach wartości (instrumenty finansowe) – poza gospodarstwem	Proponujemy aby w pierwszych 2-3 latach zastosować rozwiązanie hybrydowe polegające na połączeniu formy instrumentu finansowego ze wsparciem dotacyjnym.	Uwzględniając wciąż bardzo małą popularność tego rodzaju wsparcia w sektorze rolno-spożywcym, proponujemy aby w pierwszych 2-3 latach (2-3 naborach wniosków) zastosować rozwiązanie hybrydowe polegające na połączeniu tej formy wsparcia z systemem dotacyjnym, tak by utrzymać atrakcyjność finansowania wniosków. Natomiast w kolejnych latach, na zasadzie stopniowego uproszczenia Instrumentów dotacyjnych, proponujemy wprowadzić zasadę częściowego umarzania pożyczek (np. na poziomie 25%) na jasno określonych w programie i umowie o przyznaniu pomocy zasadach.	Uwaga uwzględniona	Mogłoby być korzystanie z obu instrumentów, dotacje i instrumenty finansowe. W takich przypadkach poziom pomocy w ramach dotacji będzie pomniejszony o część wsparcia związanego z instrumentami finansowymi.
288	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	W projektowanej interwencji katalog wspieranych usług należy rozszerzyć o wsparcie technologii cyfrowych poprawiających wydajność w gospodarstwach w zakresie poboru paszy i innych środków produkcji zwierzęcej.	Wydajność stosowania środków produkcji zwierzęcej (pasz, premisków, substancji i środków odżywczych) bezpośrednio przekłada się na cele ochrony środowiska (np. obniżając ilość substancji chemicznych, często niebezpiecznych, wysokostężonych w produkcji premisków, czy koncentratów). Wydajność produkcji zwierzęcej również przekłada się na pozyskanie odpadów zielonych (GMO). Inwestycje w tym zakresie realizowane przez przedsiębiorstwa branży paszowej (w tym duże przedsiębiorstwa) najczęściej przyjmują formę wdrażania w fermach produkcyjnych innowacyjnych rozwiązań cyfrowych (np. TechBro Flex, LiveAg, Agriness). Tego typu operacje i wdrożenia powinny być wspierane w ramach interwencji nr 10.9.1. Konsekwentnie, katalog beneficjentów powinien zostać rozszerzony o duże przedsiębiorstwa z branży paszowej (np. z rozwiązaniem analitycznym do innych interwencji, tj. z ograniczeniem do pasz non-GMO).	Uwaga uwzględniona	Interwencja przewiduje wsparcie podmiotów świadczących usługi rolnicze w zakresie technologii cyfrowych z zakresu Rozwoju usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu w produkcji zwierzęcej na poziomie gospodarstw.
289	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu / 4.16. Rolnictwo ekologiczne / 4.17. Dobrostan zwierząt	Zmiany dotyczą kilku ekoschematów, opisy w załączeniu	Uzasadnienie w załączeniu	Uwaga nieuwzględniona	Ekoschemat Przeznaczenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne: poziom odszeka jest wprost wskazywany w przepisach unijnych i przez to uznany za wystarczający. Nie przewiduje się poszerzenia katalogu obszarów realizujących ekoschemat o takie obszary jak szwazy czy rozlewiska na TUZ, m. in. ze względu na fakt, że ekoschemat będzie realizowany na gruntach ornych.
290	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wysokość pomocy nie może przekroczyć 5 mln złotych na obszar gminy w okresie realizacji Programu	Do tej pory limit pomocy wynosił 2 mln na Beneficjenta. Obecny zapis 2 mln na obszar gminy znacznie ogranicza możliwość pozyskania środków przez więcej niż jednego Beneficjenta	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę zakres wsparcia w obszarze A (przydomowe oczyszczalnie ścieków) określona kwota wsparcia jest zasadna.
291	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI	Zmiana propozycji odnośnie kodu PKD do operacji w zestawieniu do naborów tematycznych, których rodzaj, harmonogram i treść są niepewne.	Wątpliwość budzi warunek adekwatności kodu PKD do operacji w zestawieniu do naborów tematycznych, których rodzaj, harmonogram i treść są niepewne. To może spowodować obniżenie atrakcyjności wsparcia i gotowości przedsiębiorców do współpracy z nauką, ponieważ trudno będzie przewidzieć do jakiej operacji się przystosować w jakim terminie. To obniży atrakcyjność tego mechanizmu w ramach PS WPR, podobnie do PROW 2014-2020. Przykładowo, jeżeli nabór tematyczny będzie miał tytuł „greening”, to jak ustalić jaki kod PKD przedsiębiorstwa jest adekwatny do operacji rozwijającej innowacyjne rozwiązania w zakresie przyjaznych środowisku opakowań pasz. Zwiększy to uzniesienie ARIMR i obniży warunki konkurencji w dostępie do środków. Najkorzystniejszy dla efektywności wsparcia jest zatem ustalenie sekwencji naborów ogólnych („wzajemnych”), w których wszystkie operacje z katalogu (woda, blockchain, greening, pasze, gleba, jakość, rolnictwo 4.0) kwalifikują się do wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona	Tematyka naborów w PS WPR została podana w sposób hasłowy, natomiast w przypadku ewentualnego naboru tematycznego, tematy będą określane bardzo szczegółowo. Należy zauważyć, że co do zasady w ramach interwencji będą realizowane głównie nabory ogólne (czyli takie w których to EPI decyduje o zakresie operacji), bez wyodrębniania konkretnych tematów. Nabory tematyczne będą miały charakter incydentalny, przy czym informacja na ten temat zostanie opublikowana z odpowiednim wyprzedzeniem, tak aby potencjalni partnerzy mieli czas na przygotowanie wniosku.
292	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielku/ do inu/ do konopi włókniстых/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	*Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związane z wielkością produkcji do świń *Wnioski o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przy najmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do łoch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienie, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych uciążliwości niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skrócić do efektów heterozji i z miewieloma młotom. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ocen wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą posiadają tym samym prawom rywnym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki klimatyczne z ASG i COVID-19, droższe pasze, import proszów, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenianiem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów łoch hodowlanych, a często zmniejszają do podjmowania ostrożnych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
293	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4. Normy DNR (ang. GAC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	W DNR 2 - Podsumowanie praktyki w gospodarstwie jest zapis: "Na wyznaczonych obszarach podmokłych i torfowiskach rolnicy są zobowiązani przestrzegać zakazu ich przekształcania i szarwiania". Wniosujemy o zmianę tego zapisu na: "Na wyznaczonych obszarach podmokłych i torfowiskach rolnicy są zobowiązani przestrzegać zakazu ich przekształcania (z wyjątkiem podnoszenia poziomu wody w celu przywrócenia warunków bagiennych) i szarwiania"	Wniosujemy o doprecyzowanie zapisu, tak, żeby nie uniemożliwić on restytucji warunków bagiennych na odwodnionych torfowiskach. Podniesienie poziomu wody na torfowisku jest działaniem koniecznym z punktu widzenia międzybarnadnych klimatycznych, ochrony różnorodności biologicznej oraz podstawowym z punktu widzenia dopasowania gospodarki na torfowiskach do celów WPR. Nie może być wątpliwość, że tego rodzaju przekształcenie obszarów podmokłych i torfowisk jest dopuszczalne, a nawet wspierane w ramach PS WPR. Jeżeli taki zapis pozostanie, może uniemożliwić wykonywanie działań ochronnych na torfowiskach	Uwaga częściowo uwzględniona	Zostaną przeprowadzone stosowne analizy z ekspertami pod kątem ew. zmiany przepisów.
294	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurę wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 13.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 13.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacji dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
295	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurę wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 13.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 13.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacji dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
296	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscieneniem	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: +równowartości 2000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniem; Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscieneniem nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 800 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniem;	Stawki zawarte w PROW 2014-2020 nie były w pełni wykorzystane z uwagi na konieczność ich zmniejszenia celem realizacji większej ilości obiektów scalenowych. Potrzeby przeprowadzenia prac scalenowych są ogromne i niezbędne było dostosowanie stawek do potrzeb danego województwa. Ceny materiałów budowlanych, robocizny, minimalne płaty znacząco wzrosły, ponadto celem uwzględnienia inflacji należałoby przynajmniej utrzymać stawki z poprzedniej perspektywy. W mojej ocenie podział Polski na dwie grupy województw nie znajduje uzasadnienia w praktyce. Ceny materiałów budowlanych, robocizny są zbliżone natomiast każde województwo ma swoją specyfikę i boryka się z innymi problemami i trudnościami danych obiektów. W województwie podlaskim funkcjonują wspólnoty gruntowe i szachownicze leśne co generuje konieczność poniesienia większych kosztów związanych m.in. z szacowaniem drzewostanu, ustaleniem wykazu uprawionych do udziału we wspólnocie czy trudnościami w stabilizacji granic obiektów. Wniosekuję o jednolite stawki dla obszaru całego kraju, utrzymujące te z PROW 2014-2020. Ponadto z uwagi na rozszerzenie katalogu prac poscieneniem proponowane stawki są zbyt niskie i uzyskana pomoc finansowa umożliwi prawidłową realizację zagospodarowania poscieneniem.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020, MRWR na bieżąco analizuje sytuację na rynku cen materiałowych i stosownie do sytuacji będzie reagował.
297	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscieneniem	Proponuje pozostawić stawki na scalenie i zagospodarowanie poscieneniem na poziomie z PROW 2014-2020.	Można odczuć ogólny wzrost cen na rynku, a proponowane stawki scalenia i zagospodarowania poscieneniem są obniżane.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.

298	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wspieranie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnw/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Zwiększenie dochodów rolników przez wpisanie słowacka pensylwańskiego na list pastewnych roślin wysokoalkalowych, uruchomienie dotacji do kosztów założenia plantacji słowacka - trzódka biała i paszy wolnej od GMO i pestycydów, dzięki temu poprawa dobrostanu zwierząt, środowiska i klimatu.	10-letnie badania naukowe, prowadzone w całej Polsce na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa w latach 2011–2020 w ramach dwóch Programów Wieloletnich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wykazały niezbicie, że bez państwowej interwencji na rynku pasz wysokoalkalowych, utrzymanie bezpieczeństwa żywnościowego Polski nie będzie możliwe.	Uwaga nieuwzględniona	Na liście gatunków roślin objętych wsparciem do roślin pastewnych znalazły się wszystkie najczęściej uprawiane paszowe rośliny wysokoalkalowe w Polsce. Wspieranie gatunków, poza dużą zawartością białka, charakteryzującą się generalnie podobnym wykorzystaniem gleby i pozytywnym oddziaływaniem na środowiska glebowe. Rośliny te są doskonałym przedmiotem dla roślin zbożowych, przemysłowych i okopowych, a jako element płodozmiaru, zmniejszają zużycie paliwa przy pielęgnacji gleby, co przekłada się na obniżenie kosztów zabiegów pielęgnacyjnych i uprawowych. Takie ukierunkowanie wsparcia pozwala skutecznie realizować cele w zakresie budowania samowystarczalności w produkcji pasz wysokoalkalowych.
299	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 16.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarzy/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasieczniczych/ wspieranie walki z wrogami produktami fitosanecyjnymi/ wspieranie hodowli wybrednych/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proponujemy aby realizacja projektów pozostała tak jak dotychczas w tej samej formie tzn. aby pszczelarze korzystający z dofinansowania w ramach projektu mogli korzystać na dotychczasowych warunkach czyli przez stowarzyszenia i związki pszczelarstwie.	W naszej opinii proponowane przez Państwa zmiany będą skutkowały tym, że z programów nie skorzysta bardzo duża liczba pszczelarzy. Biorąc pod uwagę że większość pszczelarzy zrzeszonych m.in w naszym Związku jest w wieku 65+ będą miały one trudności z ubieganiem się o takie dofinansowanie, ponieważ będą musiały nauczyć się obsługi takich programów od podstaw, a jak można się domyślić dla takich osób jest to duży problem nawet w załatwianiu samych spraw urzędowych. Do tej pory zajmował się tym Związek i takiego pszczelarza interesowało tylko zgłoszenie chęci udziału w tych programach bez konieczności wypełniania jakichkolwiek dokumentów jak również załatwiania spraw w urzędach. Ponadto większość naszych pszczelarzy są to Pszczelarze którzy prowadzą pasieki hobistyczne (czyli małe) ale są nieźledbni aby zachować bioróżnorodność w przyrodzie, ponieważ małe pasieki powodują odpowiednie nasazenie terenów. Mamy więc pewni że pszczelarze mający pasieki do 10 pszczołek nie będą brali udziału w takich projektach samodzielnie. Spowoduje to, że bardzo duże ilości pszczelarzy na takie projekty nie zostanie wybranych. Będzie bardzo duży uwątek pogłównia pszczołowego spowodowany m.in. brakiem leczenia na warroze. Mamy pewność że tak się stanie ponieważ z bezpośredniego dofinansowanie do przeliczanej rodziny pszczoły w ramach programu dofinansowania ARIMR w bieżącym roku nie skorzystało ok 80% pszczelarzy zrzeszonych w naszym Związku, ze względu na fakt że musieli składać wnioski o takie dofinansowanie samodzielnie, a biorąc pod uwagę że mgli otrzymać 100 zł stwierdziliśmy że się im nie opłaca. Ponadto pragniemy zauważyć że jeśli każdy pszczelarz będzie musiał skorzystać z dofinansowania samodzielnie to spowoduje to bardzo duże koleje w instytucjach za to odpowiedzialnych. Do tej pory było to ok 80 podmiotów a po wprowadzeniu zmian będzie ok 50 tysięcy podmiotów korzystających, co też nie jest bez znaczenia dla pszczelarza.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3. – wsparcie walki z warrozą oraz I 6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wskazującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwie. 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasieczniczych, beneficjentem (wskazującym o pomocy) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwie jak i indywidualni pszczelarze;
300	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Przed zmianą: Przej ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 25 roku życia. (str. 280 PS WPR). Po zmianie: Przej ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 35 roku życia.	Zakreślenia, jakie są oferowane w programie Leader, w znikomym zakresie odpowiadają potrzebom i zainteresowaniom młodych ludzi, którzy są na etapie nauki w szkołach średnich i studentów, wobec tego mieszkańcy wsi w tym przedziale wiekowym nie wykazują aktywności i zaangażowania w lokalnych grupach działaniach. Zawężenie wieku młodego człowieka do 25 może spowodować, iż w organach LGD „strutecznie” będzie się umieszczać ludzi młodych, niezainteresowanych tematyką, tylko i wyłącznie po to, aby otrzymać dodatkowe punkty, jeśli będzie to premiowane w kryteriach wyboru.	Uwaga nieuwzględniona	Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wyznaczonych nr 5/3/2017 stowarzyszenia w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżone z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.
301	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Przed zmianą: W przypadku wniosków na realizację elementów koncepcji Smart Villages przeprowadzony zostanie jeden nabór wniosków na poziomie krajowym a ocena wniosków będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory będą odbywać się na poziomie regionalnym (str. 257) Po zmianie: W przypadku wniosków na realizację koncepcji Smart Villages nabory będą przeprowadzane na poziomie krajowym, a ocena będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory odbywać się będą na poziomie regionalnym.	Ograniczenie do jednego naboru wniosków na realizację koncepcji Smart Villages pozbawia możliwości udziału w naborze tych wnioskodawców, na których terenie koncepcji Smart Villages nie ma, a postawiano dopiero po zapoznaniu się z LGD z efektami pilotażu. Nabórów powinno być więcej i na pewno nie na początku przyszłej perspektywy, tak aby dać możliwość kolejnym LGDom do umieszczenia grantów na stworzenie koncepcji SV w swoich strategich	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja wybranych elementów Smart Villages ma charakter pilotażowy dlatego przewidziano wyłącznie 1 nabór.
302	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Przed zmianą: W celu zapewnienia jednolitości i obiektywności w ocenie kryteriów wyboru LSR, zostaną one określone i szczegółowo zdefiniowane w regulaminie konkursu na wybór LSR. W regulaminie zaproprowazono zostanie szeroki katalog kryteriów - mierzalnych (ok. 60% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze, - niemierzalnych, (eksperskich, ok 40% wagi), tj. np.: zintegrowanie, partnerstwo we wdrażaniu LSR, innowacyjność, terytorialność. Proponowana zmiana:	Dążenie do konkurencyjności LSR winno mieć odzwierciedlenie również w kryteriach. Większa waga w stosunku do kryteriów punktujących wskaźniki niezależne od LGD, nie sprzyja wspomnianej konkurencyjności. W opisie wymagań interwencji (str. 278) wskazano: „interwencja Leader ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskiej, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych”. Skoro tak kryteria wyboru powinny odnosić się do wskaźników lokalnej tożsamości, aktywności społecznej itp. Ponadto – w naszej ocenie – kryteria powinny być powiązane z zakresem wsparcia, wskazanym na str. 278.	Uwaga nieuwzględniona	Z dokumentu zostaną usunięte fragmenty dot. struktury kryteriów wyboru LSR, gdyż kwestia ta zostanie poddana uzgodnieniu z pozostałymi interesariuszami, a same kryteria zostaną określone w regulaminie konkursu na wybór LSR.
303	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wspieranie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnw/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	•Krajowy Plan Strategiczny nie przewiduje wsparcia dochodów związanych z produkcją świn i wielkością tej produkcji, a szczególnie kch. •Wniosek o uwzględnienie wsparcia dla tego gatunku zwierząt w ramach interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń. Wsparcie dochodów związanych hodowlą kóz czystorasyowych (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). •W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dla czego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Druga wersja Krajowego Planu Strategicznego nie określa tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Są one takie same. Jak u innych pozostałych gatunków i gałęzi produkcji rolniczej.	Produkcja świń/loch w cyklu zamkniętym, a szczególnie Hodowla jest działalnością prowadzoną na rasach czystych. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania, podwyższonych standardów zdrowotnych i bioasekuracyjnych, udziału hodowców w dodatkowych czynnościach zootechnicznych, w kosztach oceny wartości użytkowej. Te koszty nie występują w chowie tuczniaków. Gospodarstwa hodowlane podlegają zaś takim samym prawom rynkowym, biologicznym zmianom lub zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, niestabilny dochód rolnicy, droższe nakłady i pasze szczególnie wysokoalkalowe importowane, niekontrolowany import prosiąt, mięsa i półtuszy. Na to, w przypadku wystąpienia ASF, nakładają się problemy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków. Hodowcy ponoszą ryzyko produkcyjne, bez przewidywalnej perspektywy zbytu. W obawie przed rozprzestrzenianiem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku nim spowodowanymi Hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, ba coraz częściej podejmują decyzje o rezygnacji z hodowli. W ten sposób manowany jest wysięk wielu pokoleń. Wsparcie dla stad hodowlanych świń czystorasyowych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest ważną składową i warunkiem przetrwania gospodarstw rodzinnych (bo takie mam na myśli). Dodatkowo wsparcie dla gospodarstw produkujących w pełnym cyklu produkcyjnym jest także zwróceniem polityki rolnej pro-rodzinnej często dającym się słyszeć w różnych mediach. Pogłowie loch hodowlanych jest obecnie na zaskarżająco niskim poziomie, poziomie grotającym niebytem polskiego rolnika, hodowcy. Pogłowie loch w kraju systematycznie spada, a to czyni niechciana przeliczając się na importu prosiąt czy mięsa poza jakąkolwiek kontrolę. Nie wystarczy musz i chcą sprzedawać zbyte ...	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
304	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniowym	Forma i wysokość wsparcia: Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych operacji. 100% kosztów kwalifikowanych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scałenia nie może przekroczyć kwoty: -równowartość: 800 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; -równowartość: 650 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla województwa łódzkiego. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscałeniowego nie może przekroczyć kwoty: -równowartość: 2000 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; -równowartość: 1900 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla pozostałych województw.	Tak duże obniżenie dopuszczalnych kwot dofinansowania w stosunku do poprzedniego okresu programowania, spowoduje znaczące ograniczenie możliwości realizacji prac scałeniowych i zagospodarowania poscałeniowego. Przyjmując w projekcie na lata 2023-2027 średnie kwoty kosztów wykorzystane dotychczas w ramach PROW 2014 - 2020 bez uwzględnienia inflacji, która szczególnie dotyka usług i materiałów budowlanych, nastąpi znaczące ograniczenie prac związanych z zagospodarowaniem poscałeniowych, a koszty opracowania projektów scałenia na wielu obiektach mogą przekroczyć dopuszczalne stawki dofinansowania. Przyjęcie dopuszczalnych kwot dofinansowania na poziomie poprzedniego okresu programowania w kwotach EUR neutralizuje przynajmniej w części wzrost kosztów spowodowany inflacją.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
305	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Usług z części dotyczącej form i wysokości wsparcia zapisy odnoszące się do intensywności wsparcia (str. 280)	Intensywność wsparcia była dotychczas regulowana na poziomie rozporządzenia	Uwaga nieuwzględniona	Nie ma takiej możliwości, są to elementy wymagane w na poziomie PS WPR.
306	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	W definicji Grantobiorcy brakuje odniesienia do jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (np. stowarzyszenia zwykłe)	W dalszym opisie Beneficjentów Wdrażania LSR pojawiają się już m.in. JONOPY. W obecnej perspektywie wiele organizacji tego typu sięgało po środki w Związku z powyższym zmniejszenie środków w realizacji wymienionych powyżej prac spowoduje brak możliwości ich wykonania.	Uwaga nieuwzględniona	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną są wymienione w tiret 3 (ostatnim).
307	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 14.4. Wsparcie gospodarstw demontacyjnych	- kod interwencji – 10-8 - Nazwa interwencji – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniowym - Forma i wysokość wsparcia - równowartości 1000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym -równowartość: 2 500 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym Ekochemat – Zagospodarowanie reszek pozostawionych w formie mulczu (mstowania).	Wysokość wsparcia powinna wynosić nie mniej jak w PROW 2014-2020. Cenny wszelkich produktów a przede wszystkim materiałów budowlanych wzrosły, w związku z powyższym zmniejszenie środków na realizację wymienionych powyżej prac spowoduje brak możliwości ich wykonania.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
308	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochematy - I 4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.37. Dobrostan zwierząt	Wpisanie jednoznacznego odniesienia, że liście buraków cukrowych traktowane są jako resztki pozbiorowe, które kwalifikują się do ujęcia w ekochemacie. kombajnem.	W pierwszym projekcie Planu Strategicznego liście buraka cukrowego były wyszczególnione jako resztki pozbiorowe, które kwalifikują się do ujęcia w ekochemacie. W drugiej wersji Planu brakuje tego odniesienia. W opinii Krajowego Związku Plantatorów Buraka Cukrowego liście buraków powinny być jednoznacznie wyszczególnione jako resztki roślin zbieranych kombajnem, które kwalifikują się do ujęcia w ekochemacie.	Uwaga uwzględniona	Zrezygnowano z dalszych prac nad ekochematem.
309	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Strona 211: Pomoc przyznawana będzie rolnikom realizującym programy ochrony zasobów genetycznych kierowane przez Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy. Płatność przyznawana jest do następujących ras: ... 2. konie (wsparcie do samicy (ogierów) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokółskim i sztumskim)	Dodanie ogierów do przyznawania płatności ograniczy problem z ich obecnie małą ilością w hodowli.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in.: konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
310	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	1. Ujęcie w katalogu interwencji (kod I.10.10) inwestycji tj. - budowa i modernizacja dróg - budowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnych - budowa/rozbudowa oczyszczalni ścieków - budowa/rozbudowa/przebudowa/modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne (świetlice wiejskie) 2. Zwiększenie budżetu dla przedsięwzięć o kodzie interwencji I.10.10	1. Aktualna wersja dokumentu nie odpowiada potrzebom rozwijającym polskiej wsi. Zaproponowane zmiany w dokumencie wpłyną pozytywnie na rozwój podstawowej infrastruktury na obszarach wiejskich oraz na poprawę stanu środowiska na obszarach wiejskich. 2. Środki finansowe zaplanowane w projekcie dokumentu nie pozwolą dofinansować wielu operacji. Zwiększenie alokacji środków, szczególnie pochodzących z ERROW zapewni realizację większej ilości przedsięwzięć.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdziagnowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.

311	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniowym	Forma i wysokość wsparcia: Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych operacji. 100% kosztów kwalifikowanych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scałania nie może przekroczyć kwoty: - równowartość 800 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; - równowartość 650 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscałeniowego nie może przekroczyć kwoty: - równowartość 2000 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; - równowartość 1900 EUR na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scałeniowym dla pozostałych województw.	Tak duże obniżenie dopuszczalnych kwot dofinansowania w stosunku do poprzedniego okresu programowania, spowoduje znaczące ograniczenie możliwości realizacji prac scałeniowych i zagospodarowania poscałeniowego. Przyjmując w projekcie na lata 2023-2027 średnie kwoty kosztów wykorzystane dotychczas w ramach PROW 2014 - 2020 bez uwzględnienia inflacji, która szczególnie dotyczy usług i materiałów budowlanych, nastąpi znaczące ograniczenie prac związanych z zagospodarowaniem poscałeniowych, a koszty opracowania projektów scałania na wielu obiektach mogą przekroczyć dopuszczalne stawki dofinansowania. Przyjęcie dopuszczalnych kwot dofinansowania na poziomie poprzedniego okresu programowania w kwotach EUR neutralizuje przynajmniej w części wzrost kosztów spowodowany inflacją.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
312	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	str. 12 po słowach "właściwemu gospodarowaniu zasobami naturalnymi": zagospodarowaniu biomasy w rolnictwie energetycznym obejmującym ciepłownictwo w systemie lokalnych ciepłowni. Stosowanie naturalnych nawozów pozyskiwanych w procesach spalania osadów ściekowych bio do również wzbogacanie gleby w biogeny i selektywacja CO2. Realizacja tych celów ważnych dla środowiska i klimatu będzie priorytetem w naktach na inwestycje oraz wsparcia dla wytwarzania ciepła OZE i biomasy.	Potencjał energetyczny biomasy jest marnowany co widać w corocznych pozarach traw i słomy. Podobnie jest z zagospodarowaniem osadów ściekowych bogatych szczególnie w fosfor. Przykładem są problemy stołecznej CZAUKI. W załączniku patent z licencją otwartą na jego stosowanie - oświadczenie upowiadające procedurę wprowadzania metali ciężkich wraz z powszechnie stosowaną chemią w oczyszczalniach ścieków.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparciem objęta będzie tylko produkcja ciepła w biogazowniach rolniczych. Natomiast rozwój lokalnych sieci ciepłowniczych jest przedmiotem prac MRWR i planowany jest do finansowania poza PS WRP.
313	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.13. Zakładanie systemów rolno-lesnych	Nasza odpowiedź na to pytanie znajduje się w dokumencie załączonym poniżej.	Nasza odpowiedź na to pytanie znajduje się w dokumencie załączonym poniżej.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wymogi dotyczące m.in. liczby drzew na ha i rozstawu drzew zostaną określone na poziomie rozporządzenia.
314	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krow/ do mlecznego bydła/ do owiec/ do koz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do roślin pastewnych/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa - są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE, brak trzody chlewnej na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
315	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WRP 2023-2027.
316	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WRP 2023-2027.
317	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krow/ do mlecznego bydła/ do owiec/ do koz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa - są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
318	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WRP 2023-2027.
319	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WRP 2023-2027.
320	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krow/ do mlecznego bydła/ do owiec/ do koz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa - są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE, brak trzody chlewnej na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.

321	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
322	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
323	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-19. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniejne uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do łoch (zarodowych, wpisanych do ksiąg hodowlanych) i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniejne uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do łoch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Młopy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów łoch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
324	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-19. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniejne uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do łoch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Młopy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów łoch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
325	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
326	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
327	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-19. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	*Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. *Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniejne uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do łoch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do łoch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Młopy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów łoch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
328	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
329	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
330	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełnianie redystrybucyjne wsparcie dochodu	umożliwienie na skorzystanie ze wsparcia finansowego od 1 do 30 ha dla wszystkich gospodarstw niezależnie od powierzchni	obowiązywanie obecnej propozycji spowoduje że gospodarstwa o powierzchni nieco ponad 50 ha otrzymają dopłaty mniejsze aniżeli posiadające do 46 - 50 ha	Uwaga nieuwzględniona	Z przeprowadzonych analiz wynika, że gospodarstwa powyżej 50 ha, wraz z otrzymywanymi płatnościami bezpośrednimi i ONW, uzyskują dochód parzystowy w gospodarce na odowię. Celem płatności redystrybucyjnej jest wsparcie gospodarstw uzyskujących niższe dochody, zatem stosowanie jej dla gospodarstw większych stało by w sprzeczności z ideą płatności redystrybucyjnej.

331	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	możliwość przyznania dotacji na ogier dopuszczane do krycia klaczy programowych	niewielka ilość oraz słaba dostępność ogierów niezbędnych do standów klaczy, jako hodowcy trudno jest mi znaleźć ogiera w okolicy zapewniającego zróżnicowanie genetyczne. problem ten sygnalizuje wielu hodowców	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in., konie (wsparcie do samic i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
332	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wniósłbym o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych), wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tuż. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozygii z mębiowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtusze. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
333	Spółdzielnie	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wniósłbym o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych), wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tuż. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozygii z mębiowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtusze. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga uwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
334	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	wydaje się celowym objęcie wsparciem finansowym samców i gatunku „konie, czyli ogierów dopuszczonych do krycia klaczy programowych.	jako hodowca koników polskich biorących udział w programie ochrony zasobów genetycznych, borykam się z problemem doboru odpowiednich ogierów do krycia posiadanych klaczy. W ostatnich latach, prawie dwukrotnie wzrosła liczba biorących udział w programie „przypadając na jednego ogiera dopuszczanego do ich stanowienia. Dostępność ogierów jest coraz trudniejsza i nie łatwo jest znaleźć ogiera niespokrewnionego z klaczą. Podobne głosy dochodzą do wielu moich kolegów hodowców koników polskich	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in., konie (wsparcie do samic i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
335	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	We wsparciu dla krów wykreśliłem słowo do 50 sztuk a wpisane za 50 sztuk.	zmiana zapisu umożliwiła na ewolucyjnie zmiany wielkości stada krów a nie skokowo, bo posiadacze np 55 lub 65 sztuk dużo straci finansowo a rewolucyjnie zmiany nigdy nie sprzyjały trwałości gospodarstwa.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wynika z dostępnych analiz, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa ze stadami do 20-25 szt. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia (poprzez zwiększenie górnego limitu do 50 szt.) będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krów oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przetrzymać maksymalny przewidziany przepisami UE odsetek putapu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualnie przesuwanie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi w płatności związane (w ramach płatności bezpośrednich).
336	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wniósłbym o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych), objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tuż. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozygii z mębiowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtusze. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	Uwaga uwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
337	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności użyznanych przez MIRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga uwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji II 3.3. może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 3) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji II 3.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PW PRP 2023-2027.
338	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności użyznanych przez MIRWR.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegnie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga uwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji II 3.4. może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 3) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji II 3.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PW PRP 2023-2027.
339	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczołarstwie – pomoc techniczna, wspieranie podnożenia poziomu wiedzy pszczołarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wazozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wdrowej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowe/badawcze/ wsparcie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proponowana zmiana to : Pszczelarz zgłasza zapotrzebowanie na sprzęt pszczołarski ,zakup matek pszczelich ,odkady pszczele ,zakup leków do zwalczania wazozą do organizacji w której jest zrzeszony. Związek lub zrzeszenie złożo do KWDR grupowe zamówienie w imieniu wszystkich swych członków. Czyni dotychczasowe forma którą stosując się związki i zrzeszenia jest najlepszą formą.Wyprowadzenie nowego sposobu zakupu sprzętu,lekw i pszczół .pszczołarz płaci część wartości jaka jest jego kosztem czyli wartość vat + wkład paszczelarz, pozostałą część ceny netto KWDR płaci producentowi zamiast zwracając pszczelarzowi tak by pszczelarz nie musiał wyliczać całej ceny co stanowi cenę zakupionego sprzętu ,lekw czy matek i odkadów pszczelich.	Zbieranie zamówień, zapotrzebowań na sprzęt,leki,matki pszczele i odkady pszczele przez związki, zrzeszenia i przesyłanie do producenta to najlepsza forma ze względu na to że producent otrzymując zamówienie jesienią i ma czas na wyprodukowanie, dostawę sprzętu lub pszczół na początku sezonu wtedy kiedy rzeczywiście pszczelarz tego potrzebuje. A nie w lipcu lub w sierpniu tak jak to miało miejsce podczas jedynych z pienswych edycji dofinansowań.Zakup sprzętu z podziałem płatności pozwoliło by pszczelarzowi na większe i szybsze doposażenie pszeki i pracowni pszczelarzkiej, co przelożyło by się na efektywność wykonywanych przez pszczelarzskich kowdycje i zdrowie pszczół. Pszczelarz łączy vat + pozostałą część ceny po uwzględnieniu refundacji jest skłony latwiej zdecydować się na większe zakupy i tym samym zwiększa się wykorzystanie unijnych funduszy (przecież po to ona e i z nich korzysta)	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3 – wsparcie walki z wazozą oraz I 6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół, wnioskując o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczołarskie. 2. W ramach interwencji I 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczołarskie jak i indywidualni pszczelarze.
340	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	#Zdefiniowana została potrzeba: Wspieranie redukcji stosowania antybiotyków w produkcji zwierząt gospodarskich wg zasady „tak mało jak to konieczne” w tym digitalizacja procesu monitorowania tego procesu #L Planowane są szkolenia dla lekarzy weterynaryj i dla doradców rolniczych. Podjęta została współpraca z ekspertami. Zaplanowana jest digitalizacja monitorowania zużycia środków przeciwdrobnoustrojowych w poszczególnych gospodarstwach, z podziałem na gatunki zwierząt. #W proponowanych interwencjach nie widać odniesienia do redukcji antybiotyków (tylko edukacja i monitoring). Sama edukacja lekarzy i rolników nie spowoduje zmniejszenia stosowania antybiotyków. Powinna być zachęta finansowa do stosowania profilaktyki, co wpłynie na ograniczenie stosowania antybiotyków.	Uwzględnienie w KPS podnoszenia zdrowotności zwierząt poprzez dofinansowanie programów profilaktycznych dla zwierząt, zwrot kosztów badań laboratoryjnych, stały opiekę weterynaryjną nad stadami – podobnie jak we wspieraniu walki z wazozą i pszczół- pozwoli również na ograniczenie stosowania antybiotyków. Ponadto wprowadzenie dopłat, np. za stałą opiekę weterynaryjną czy profilaktyczne programy zdrowotne wykazywałyby również na końcową jakość produktów.	Uwaga nieuwzględniona	Opieka nad zwierzętami wynika z obowiązków ich hodowcy. Uświadomienie hodowcy w zakresie konsekwencji stosowania nadmiernej ilości antybiotyków oraz możliwości ograniczenia ich stosowania poprzez dostateczną higienę, właściwą hodowlę, opiekę i odpowiedzialne zarządzanie gospodarstwem w chwili obecnej wydaje się wystarczające.

341	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji (do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielul/ do lnu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na sianie</p>	<p>*Rajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związane z wielkością produkcji do ważnych gospodarstw gatunków zwierząt (np. do świń).</p> <p>*Również wnioskujemy o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie interwencji. Wsparcie dochodów związane z hodowlą dołch (czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i szerzej wdrażających w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>*W uzasadnieniu różnych interwencji trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienie, dającego konkretną jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych. Autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń. Nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych. Potrzeby i ich uzasadnienie przypisane do ww. interwencji odnoszą się też do świń, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wydręwniania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. •Trzymanie produkcji w sektorach produkcji rolnej szczególnie istotnych ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych, a znajdujących się w trudnej sytuacji. •Rzeczowa polityka ekonomicznej rolnictwa unięgo względem rolnictwa światowego w związku z prawami globalnego rolnictwa światowego wynikającą m.in. z różnic w standardach produkcji zwyczajnych z ochroną środowiska i klimatu. •Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania klęsk żywiołowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin)- taką potrzebę o autorzy KPS widzieli także w przypadku interwencji dot. ASF. Dodatek do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich i Dofinansowania Funduszy Współmieszościowych. •Wsparcie będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach prowadzących np. hodowlę świń •Bkierunkowanie wsparcia na rolników posiadających lochy hodowlane ma zapobiegać nasileniu się, w sektorze świń, trudności, które mogłyby spowodować zamknięcie produkcji i negatywne wpływy na inne części łańcuchów dostaw lub rynki powiązane. Brak kryteriów wyboru operacji, wstępujący wnoszący spełniający warunki kwalifikowalności są uprawnieni do jej otrzymania. Wsparcie do loch hodowlanych będzie przeciwdziałać spadkowi opłacalności produkcji rolnej. 	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
342	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)</p>	<p>Poniżej wnioskujemy o dodanie zapisu: ograniczenia/wykluczenia nie dotyczą stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p>	Uwaga nieuwzględniona	W tej interwencji nie proponujemy ograniczeń i wykluczeń w zakresie produkcji trzody, Uwaga dotyczy więc ukierunkowania pomocy na gospodarstwa o odpowiednim potencjale rozwojowym (gospodarstwa o wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 tys. euro). Wielkość ekonomiczna gospodarstwa ustalana jest dla całego gospodarstwa- a nie tylko dla tej jego części, w której prowadzona jest produkcja dotycząca operacji (w tym przypadku hodowla zarodowa). Jeżeli pomimo ustalenia wielkości ekonomicznej dla całego gospodarstwa, wielkość ta jest nadal poniżej 25 tys. euro, to należy uznać gospodarstwo za będące poza grupą docelową tej interwencji. Pomoc dla mniejszych gospodarstw do 25 tys. euro wielkości ekonomicznej przewidziana jest w interwencji Rozbudowy małych gospodarstw.
343	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.3. Inwestycje w obszarach rozwoju gospodarczego i usług</p>	<p>W opisie warunków kwalifikowalności proponuje się uzupełnić zapis: W przypadku chow lub hodowli świń ras rodzimych i świń czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie obowiązują ograniczenia dotyczące ich hodowli.</p>	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona przez dostawę w warunkach kwalifikowalności, że chodzi o rasy rodzime: puławska, złotnicka biała, złotnicka pszcza.
344	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu</p>	<p>W opisie warunków kwalifikowalności proponuje się uzupełnić zapis: W przypadku chow lub hodowli świń ras rodzimych i świń czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie obowiązują ograniczenia dotyczące ich hodowli.</p>	Uwaga nieuwzględniona	Propozycja dotyczy całkiem nowej interwencji, co na obecnym etapie prac nad P5 nie jest możliwe. Propozycja będzie rozważana w przyszłości (przy ew. modyfikacjach P5 WPR).
345	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytworzonej w ramach systemów jakości żywności</p>	<p>Wnioskujemy, aby w powyższej interwencji nie stosować katalogu zamkniętego systemów uprawnionych do wsparcia. W powyższej interwencji należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia w pozycji Beneficjent o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW lub/ dotać w pozycji Beneficjent „inne krajowe systemy jakości”.</p> <p>Beneficjentem interwencji jest grupa o dowolnej formie organizacyjno-prawnej, która składa się co najmniej z dwóch członków, którzy wytworzą na terytorium RP produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości o nazwach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Chronione Nazwy Pochodzenia, Chronione Oznaczenia Geograficzne oraz Gwarantowane Tradycyjne Specjalności, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 1151/2012, lub 2. Nomenklatura ekologiczna, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007, lub 3. Chronione nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne wyrobów winiarskich, o których mowa w części II tytule II rozdziale I sekcji 2 rozporządzenia PEIR (UE) nr 1308/2013, lub 4. Oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 2019/787 5. Integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r. poz. 455, z późn. zm.), lub 6. „Jakość Tradycja”, lub 7. „Quality Meat Program”, lub 8. QAPP „Tuszk, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owianej”, lub 9. QAPP „Kulinarne mięso wieprzowe”, lub 10. QAPP „Wędliny ** lub 11. QAPP „Kulinarne mięso wieprzowe” (po notyfikacji) 	Uwaga nieuwzględniona	Katalog systemów jakości określony w opisie interwencji I 13.3 dotyczy zarówno unijnych jak i krajowych systemów jakości. W odniesieniu do krajowych systemów jakości, podstawowym wymogiem kwalifikowalności danego systemu do tej listy, a zarazem i do wsparcia w ramach P5 WPR 2023-2027, jest notyfikacja systemu jakości do KE przeprowadzona zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz uzyskanie decyzji Ministra RIRW o uznaniu danego systemu jakości za krajowy system jakości żywności. Zatem, w przypadku krajowych systemów jakości żywności wyłącznie notyfikowane systemy jakości żywności, mogą zostać wpisane do P5 WPR 2014-2020. Należy przy tym podkreślić, iż wbrew Państwu opinii katalog systemów jakości określony w ww. interwencji nie jest katalogiem zamkniętym, lecz może być rozszerzony w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności, o których mowa powyżej, przez dany system jakości żywności. Rozszerzenie tego zakresu może nastąpić poprzez wprowadzenie zmian w P5 WPR 2023-2027. Z tego samego powodu nie jest możliwe dodanie do wykazu systemów jakości proponowanej przez Państwo kategorii "Inne krajowe systemy jakości".
346	Związki branżowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności</p>	<p>Wnioskujemy, aby w powyższej interwencji nie stosować katalogu zamkniętego systemów uprawnionych do wsparcia. W powyższej interwencji należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia w pozycji Beneficjent o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW lub/ dotać w pozycji Beneficjent „inne krajowe systemy jakości”.</p> <p>Beneficjentem interwencji jest: rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o planach strategicznych WPR, i przetwórcza, –który wytworza produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio, lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach co najmniej jednego unijnego lub krajowego systemu jakości (dotwierdzone certyfikatem jakości lub świadectwem zgodności) spośród następujących systemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> (...) 1. „Krajowe systemy jakości”: <ol style="list-style-type: none"> 1. Integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. 2. „Jakość Tradycja”, lub 3. „Quality Meat Program”, lub 4. QAPP „Tuszk, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owianej”, lub 5. QAPP „Kulinarne mięso wieprzowe”, lub 6. QAPP „Wędliny”, lub 7. „Pork Quality System (po notyfikacji) 	Uwaga nieuwzględniona	Katalog systemów jakości określony w opisie interwencji I 13.4 dotyczy zarówno unijnych jak i krajowych systemów jakości. W odniesieniu do krajowych systemów jakości, podstawowym wymogiem kwalifikowalności danego systemu do tej listy, a zarazem i do wsparcia w ramach P5 WPR 2023-2027, jest notyfikacja systemu jakości do KE przeprowadzona zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz uzyskanie decyzji Ministra RIRW o uznaniu danego systemu jakości za krajowy system jakości żywności. Zatem, w przypadku krajowych systemów jakości żywności wyłącznie notyfikowane systemy jakości żywności, mogą zostać wpisane do P5 WPR 2014-2020. Należy przy tym podkreślić, iż wbrew Państwu opinii katalog systemów jakości określony w ww. interwencji nie jest katalogiem zamkniętym, lecz może być rozszerzony w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności, o których mowa powyżej, przez dany system jakości żywności. Rozszerzenie tego zakresu może nastąpić poprzez wprowadzenie zmian w P5 WPR 2023-2027. Z tego samego powodu nie jest możliwe dodanie do wykazu systemów jakości proponowanej przez Państwo kategorii "Inne krajowe systemy jakości".

347	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 113.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący jakości wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Wnoszę, aby w powyższej interwencji nie stosować katalogu zamkniętego systemów uprawianych do wsparcia. W powyższej interwencji należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia w pozycji Beneficjent o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW lub/• dołączyć do pozycji Beneficjent „Inne krajowe systemy jakości”.	Uwzględnienie w pozycji Beneficjent systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego lub/• pozycji „Inne krajowe systemy jakości” zapobieganie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwienie uzyskania wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS lub rolnikom podejmującym produkcję w systemach, które powstają/przejdą proces notyfikacji. Zapis taki pozwoli uniknąć dyskryminowania rolników, którzy chcieliby produkować w nowo powstałych systemach lub systemach, które będą notyfikowane. Beneficjentem interwencji jest grupa o dowolnej formie organizacyjno-prawnej, która składa się co najmniej z dwóch członków, którzy wytworzą na terytorium RP produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości o nazwach: (...)•Chronione Nazwy Pochodzenia, Chronione Oznaczenia Geograficzne oraz Gwarantowane Tradycyjne Specjalności, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 1153/2012, lub•Inicjatywa ekologiczne, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007, lub•Chronione nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne wyrobów winiarskich, o których mowa w części II tytule II rozdziale I sekcji z rozporządzenia PEIR (UE) nr 1308/2013”, lub••Branżowa geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 2019/787*•Branżowa produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r., poz. 455, z późn. zm.), lub•„Jakość Tradycja**”, lub•„Quality Meat Program**”, lub•„QAFP „Zupełni, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owianej**”, lub•„QAFP „Kulinarne mięso wieprzowe**”, lub•„QAFP „Wedliny **” lub••Kuchnia i restauracja Polska (Kuchnia Polska)***	Uwaga nieuwzględniona	Katalog systemów jakości określony w opisie interwencji 113.3 dotyczy zarówno unijnych jak i krajowych systemów jakości. W odniesieniu do krajowych systemów jakości, podstawowym wymogiem kwalifikowalności danego systemu do tej listy, a zarazem i do wsparcia w ramach PS WPR 2023-2027, jest notyfikacja systemu jakości do KE przeprowadzona zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str.) oraz uzyskanie decyzji Ministra RRW o uznaniu danego systemu jakości za krajowy system jakości żywności. Zatem, w przypadku krajowych systemów jakości wyłącznie notyfikowane systemy jakości żywności, mogą zostać wpisane do PS WPR 2014-2020. Należy przy tym podkreślić, iż wbrew Państwu opinii katalog systemów jakości określony w ww. interwencji nie jest katalogiem zamkniętym, lecz może być rozszerzony w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności, o których mowa powyżej, przez dany system jakości żywności. Rozszerzenie tego zakresu może nastąpić poprzez wprowadzenie zmian w PS WPR 2023-2027. Z tego samego powodu nie jest możliwym ładowanie do wykazu systemów jakości proponowanej przez Państwo kategorii „Inne krajowe systemy jakości”.
348	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.13-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Wyższe dopłaty do utrzymania terenów użytkowanych ekologicznie, oczek wodnych, zapadlak, naturalnych obszarów terenu pozostawionych w niezmielonej formie, obiektów małej retencji, enklaw i szadzawie śródpolnych, oraz naturalnych zbiorników retencyjnych.	Taki sposób użytkowania terenu zwiększy bioróżnorodność przyrodniczą. Pozwoli na utrzymanie naturalnych siedlak dla roślin i zwierząt. Wyższe dopłaty spowodują większe zainteresowanie takim sposobem użytkowania, co będzie rekompensowało utratę dopłat obszarowych do użytków zielonych, oraz zrekomensuje utrudnienia przy uprawie rolnej takich gruntów.	Uwaga częściowo uwzględniona	Należy zauważyć, że cenne elementy krajobrazu będą chronione w ramach normy DWR 6 w zakresie której rolnicy będą zobowiązani do przeniesienia określonej powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne (elementy krajobrazu, oczka wodne itd.). Jednocześnie należy się spodziewać, że wypełnienia ww. obowiązku będą wliczane do powierzchni działek uprawianej do płatności jpo (dotychczas takie elementy nie były wliczane do tej powierzchni). Jednocześnie rolnicy którzy będą realizowali ekoschemat przeznaczenie 7% powierzchni gruntów ornych na obszary nieprodukcyjne jakości otrzymywali wsparcie z tego tytułu.
349	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.2. Uzupełniająca redystrybucyjne wsparcie dochodu	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszę o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autory Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i mębowłania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
350	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszę o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autory Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i mębowłania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE, brak trzody chlewnej na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
351	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 113.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący jakości wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobieganie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwienie uzyskania wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
352	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 113.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobieganie procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwienie uzyskania wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
353	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krow/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autory Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszę o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autory Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i mębowłania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiat, mięsa i półtuszy. Kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
354	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 110.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem posacaleniowym	W opinii Samorządu Województwa Podlaskiego kwoty przewidziane na scalenie 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym jak i na 1 ha gruntów objętych zagospodarowaniem posacaleniowym nie będą wystarczające na przeprowadzenie procesu scalania gruntów. Województwo podlaskie proponuje zwiększenie kwot przewidzianych na 1 ha scalanych gruntów w stosunku do obowiązujących w tej perspektywie lub przynajmniej utrzymanie obecnych stawek oraz odejście od podziału na województwa górskie i nizinne w perspektywie 2023 – 2027.	Dotychczasowe doświadczenia samorządów województw we wdrażaniu przedmiotowych projektów wskazują, że w szczególności kwota przewidziana aktualnie na 1 ha zagospodarowania posacaleniowego jest zbyt niska. Beneficjenci realizujący projekty w obecnej perspektywie postępują o zwiększenie dofinansowania ze względu na znaczący wzrost cen usług na rynku. Obecna sytuacja związana z sytuacją pandemiczną oraz fakt, że są to projekty czasochłonne znacząco zwiększa ryzyko nierrealizacji lub niepełnej realizacji scalania gruntów na obszarach wiejskich. Powyższe pozwala na stwierdzenie, że planowane w perspektywie 2023 – 2027 analogiczne kwoty, niższe niż w perspektywie obecnej, przyczynę w oparciu o dane historyczne, tj. średnich koszt wsparcia udzielonych w obecnej perspektywie, spowodują brak możliwości realizacji projektów z zakresu scalania gruntów oraz że przy takich stawkach nie będzie możliwa realizacja zagospodarowania w postaci budowy zbiorników małej retencji.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.

355	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Wnoszę, aby w powyższej interwencji nie stosować katalogu zamkniętego systemów uprawnionych do wsparcia. W powyższej interwencji należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia w pozycji Beneficjent o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRIRW lub/i dodać w pozycji Beneficjent „Inne krajowe systemy jakości”.	Uwzględnienie w pozycji Beneficjent systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego lub/i pozycji „Inne krajowe systemy jakości” zapobieganie procedurze wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS lub rolnikom podejmującym produkcję w systemach, które powstaną/przejdą proces notyfikacji. Zapis taki pozwoli uniknąć dyskryminowania rolników, którzy chcieliby produkować w nowo powstałych systemach lub systemach, które będą notyfikowane. Beneficjentem interwencji jest grupa o dowolnej formie organizacyjno-prawnej, która składa się co najmniej z dwóch członków, którzy wyrażają na terytorium RP produkt rolny lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości o nazwach: (...) •Chronione Nazwy Pochodzenia, Chronione Oznaczenia Geograficzne oraz Gwarantowane Tradycyjne Specjalności, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 1151/2012, lub •Wykaz ekologiczne, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 824/2007, lub •Chronione nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne wyrobów winiarskich, o których mowa w części II tytule II rozdziale I sekcji 2 rozporządzenia PEIR (UE) nr 1308/2013”, lub •Oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych, w rozumieniu rozporządzenia PEIR (UE) nr 2017/879” •Integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r. poz. 455, z późn. zm.), lub •„Jakość Tradycja”, lub •„Quality Meat Program”, lub •QAFP „Tuszkę, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owianej”, lub •QAFP „Kulinarne mięso wieprzowe”, lub •QAFP „Wedliny” lub •„Branża Stacjonarna”	Uwaga nieuwzględniona	Katalog systemów jakości określony w opisie interwencji 11.3.3 dotyczy zarówno unijnych jak i krajowych systemów jakości. W odniesieniu do krajowych systemów jakości, podstawowym wymogiem kwalifikowalności danego systemu do tej listy, a zarazem i do wsparcia w ramach PS WPR 2023-2027, jest notyfikacja systemu jakości do KE przeprowadzona zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r., ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz uzyskanie decyzji Ministra RRW o uznaniu danego systemu jakości za krajowy system jakości żywności. Zatem, w przypadku krajowych systemów jakości wyłącznie notyfikowane systemy jakości żywności, mogą zostać wpisane do PS WPR 2014-2020. Należy przy tym podkreślić, iż wkrótce Państwo opolni katalog systemów jakości określony w ww. interwencji nie jest katalogiem zamkniętym, lecz może być rozszerzony w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności, o których mowa powyżej, przez dany system jakości żywności. Rozszerzenie tego zakresu może nastąpić poprzez wprowadzenie zmian w PS WPR 2023-2027. Z tego samego powodu nie jest możliwe dodanie do wykazu systemów jakości proponowanej przez Państwo kategorii „Inne krajowe systemy jakości”.
356	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	W opinii Samorządu Województwa Podlaskiego wsparcie obszaru związanego z gospodarką wodno – ściekową ograniczone jedynie do inwestycji dotyczących systemów zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi oraz systemów indywidualnego oczyszczania ścieków spowoduje, że obszary wiejskie, w szczególności nieujęte w aglomeracji, zostaną pozbawione możliwości dofinansowania inwestycji dotyczących budowy wodociągów i kanalizacji a tym samym możliwości rozwoju.	Dotychczasowe dofinansowania samorządów województw pokazują, że obszary wiejskie wymagają wsparcia w zakresie inwestycji w rozbudowę systemów wodociagowych i kanalizacji sanitarnie a nabory wniosków na dofinansowanie w tym zakresie cieszą się ogromnym zainteresowaniem samorządów gminnych.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KOZ PS, Środki krajowej zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na projekcie systemu indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo iż zdiagnozowano potrzeby dotyczące poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
357	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Po zdaniu „Wspierany będzie rozwój innowacyjności (...), w tym cyfrowe.” należy dodać zdanie „Promowane będzie wykorzystanie genotypowania roślin i zwierząt w celu doskonalenia nowych cech, zwłaszcza tych wpływających na zmniejszenie obciążenia środowiska produkcją rolniczą oraz poprawiających zdrowie i dobrostan zwierząt.”	Połączenie informacji genomowej z danymi dotyczącymi fenotypu zwierząt, zwłaszcza dotyczącymi cech istotnych z punktu widzenia zdrowia zwierząt i ich dobrostanu, a także oddziaływania zwierząt na środowisko (np. produkcja metanu) umożliwi wykorzystanie postępu genetycznego dla osiągnięcia wielu z celów „Planu Strategicznego”.	Uwaga nieuwzględniona	System SFC ogranicza zakres prezentowanej deklaracji strategicznej. Niezależnie od tego w Planie strategicznym WPR przewidziano interwencje pozwalające utrzymać potencjał produkcyjny w sektorze produkcji zwierzęcej, a także dostosować ją do oczekiwań społeczeństwa i środowiskowych poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, wybrane ekschematy oraz wymogi obowiązkowe.
358	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (str. 19) Po pierwszym akapicie, zaczynającym się od słów „Polski sektor rolno-spożywczy ...” proponujemy dodać następujący tekst: „Postęp genetyczny i optymalne dostosowanie genotypu zwierząt do warunków produkcji mają kluczowe znaczenie dla konkurencyjności gospodarstw, dobrostanu zwierząt, bezpieczeństwa żywności oraz zmniejszenia negatywnego wpływu produkcji zwierzęcej na środowisko naturalne. Znaczący postęp w tym zakresie może być uzyskany dzięki wykorzystaniu informacji uzyskiwanej w drodze genotypowania zwierząt. Niestety, ta nowoczesna technologia jest nadal w niewielkim stopniu wykorzystywana w Polsce. Dlatego wspierane będą działania mające na celu szerzej wykorzystanie informacji genomowej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie”.	W analizie SWOT nie ma podanych korzyści, jakie z punktu widzenia konkurencyjności gospodarstw, a także ukierunkowania na badania naukowe i technologię, może przynieść wykorzystanie postępu w zakresie genotypowania roślin i zwierząt. Genotypowanie jest nowoczesną technologią, pozwalającą na uzyskanie wystarczająco dokładnej informacji o wartości hodowlanej zwierząt już w pierwszych tygodniach ich życia. Pozwala to hodowcy podejmować racjonalne decyzje dotyczące wyboru zwierząt, przeznaczonych na remont stada, a także optymalizować dobór samiec przeznaczonych do rozrodu, w celu lepszego wykorzystania postępu genetycznego. Połączenie informacji genomowej z danymi dotyczącymi fenotypu zwierząt, zwłaszcza dotyczącymi cech istotnych z punktu widzenia zdrowia zwierząt i ich dobrostanu, a także oddziaływania zwierząt na środowisko (np. produkcja metanu) umożliwi wykorzystanie postępu genetycznego dla osiągnięcia wielu z celów „Planu Strategicznego”.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla celu 2 wskazuje na niewystarczające stosowanie nowoczesnych metod produkcji, także w zakresie hodowli zwierząt, a także dostosowanie ją do oczekiwań społeczeństwa i środowiskowych poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, wybrane ekschematy oraz wymogi obowiązkowe.
359	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRIRW.	Wspieranie systemu jakości i produktów produktów z nim związanych jest jednym z najsilniejszych bodźców działającym na konsumenta. Tutaj w oczekiwaniu jest duże pole działania. Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobieganie procedurze wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości. (Nie wchodząc zbytwno w politykę) Faktycznie Pan Kołodziejczak ma dużo racji wytykając sieciom handlowym „niedosty” polskich produktów, a rządowi zbyt słabe działania aby to zmienić. Akcje krótkoterwalne nie są skuteczne. *TERAZK POLSKA* potrzeba jeszcze mocniej egzekwować w sklepach (z eksponować polskie systemy jakości: w tym PQS	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 11.3.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r., ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 11.3.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
360	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Wnoszę, aby w powyższej interwencji nie stosować katalogu zamkniętego systemów uprawnionych do wsparcia. W powyższej interwencji należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia w pozycji Beneficjent o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRIRW lub/i dodać w pozycji Beneficjent „Inne krajowe systemy jakości”.	Uwzględnienie w pozycji Beneficjent systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego lub/i pozycji „Inne krajowe systemy jakości” zapobieganie procedurze wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS lub rolnikom podejmującym produkcję w systemach, które powstaną/przejdą proces notyfikacji. Zapis taki pozwoli uniknąć dyskryminowania rolników, którzy chcieliby produkować w nowo powstałych systemach lub systemach, które będą notyfikowane. Beneficjentem interwencji jest: „rolnik, w rozumieniu art. 3 lit. a projektu rozporządzenia o planach strategicznych WPR, lub •Przetwórcza, –który wytwarza produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio, lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi, w ramach co najmniej jednego unijnego lub krajowego systemu jakości (potwierdzone certyfikacją jakości lub świadectwem zgodności) spośród następujących systemów: (...) 1. „Krajowe systemy jakości”; 1. integrowana produkcja roślin (IP), w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony (Dz. U. z 2013 r. poz. 455, z późn. zm.), lub 2. „Jakość Tradycja”, lub 3. „Quality Meat Program”, lub 4. QAFP „Tuszkę, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owianej”, lub 5. QAFP „Kulinarne mięso wieprzowe”, lub 6. QAFP „Wedliny”, lub 7. „Pork Quality System (po notyfikacji)”. Genotypowanie jest nowoczesną technologią, pozwalającą na uzyskanie wystarczająco dokładnej informacji o wartości hodowlanej zwierząt. Powinno być wykorzystane racjonalnie decyzje dotyczące wyboru zwierząt, przeznaczonych na remont stada, a także optymalizować dobór samiec przeznaczonych do rozrodu, w celu lepszego wykorzystania postępu genetycznego. Połączenie informacji genomowej z danymi dotyczącymi fenotypu zwierząt, zwłaszcza dotyczącymi cech istotnych z punktu widzenia zdrowia zwierząt i ich dobrostanu, a także oddziaływania zwierząt na środowisko (np. produkcja metanu) umożliwi wykorzystanie postępu genetycznego dla osiągnięcia wielu z celów „Planu Strategicznego”.	Uwaga nieuwzględniona	Katalog systemów jakości określony w opisie interwencji 11.3.4 dotyczy zarówno unijnych jak i krajowych systemów jakości. W odniesieniu do krajowych systemów jakości, podstawowym wymogiem kwalifikowalności danego systemu do tej listy, a zarazem i do wsparcia w ramach PS WPR 2023-2027, jest notyfikacja systemu jakości do KE przeprowadzona zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r., ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz uzyskanie decyzji Ministra RRW o uznaniu danego systemu jakości za krajowy system jakości żywności. Zatem, w przypadku krajowych systemów jakości żywności wyłącznie notyfikowane systemy jakości żywności, mogą zostać wpisane do PS WPR 2014-2020. Należy przy tym podkreślić, iż wkrótce Państwo opolni katalog systemów jakości określony w ww. interwencji nie jest katalogiem zamkniętym, lecz może być rozszerzony w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności, o których mowa powyżej, przez dany system jakości żywności. Rozszerzenie tego zakresu może nastąpić poprzez wprowadzenie zmian w PS WPR 2023-2027. Z tego samego powodu nie jest możliwe dodanie do wykazu systemów jakości proponowanej przez Państwo kategorii „Inne krajowe systemy jakości”.
361	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 2 (str. 21) Zdanie „Wspieranie powinno być ukierunkowane także na inwestycje zwiększające efektywność wykorzystania środków do produkcji rolnej (m.in. dzięki wdrożeniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego)” należy uzupełnić, umieszczając w nawiasie (po „rolnictwa precyzyjnego” słowa „technologii teleinformatycznych oraz technologii DNA”.	Uwzględnienie technologii teleinformatycznych i technologii DNA pomoże osiągnąć wiele celów Planu Strategicznego m.in. poprawę zdrowia zwierząt, dobrostanu oraz ograniczyć oddziaływanie zwierząt na środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Opis logiki interwencji odnosi się do stosowania metod/technologii produkcji uwzględniających rozwiązania cyfrowe. Wskazanie jakiegoś przykładu rolnictwa precyzyjnego, nie wyklucza możliwości realizacji inwestycji w innych obszarach cyfrowych. Należy także wskazać, że opis logiki interwencji wynika z analizy SWOT dla celu 2 oraz z identyfikowanych, w oparciu o analizę kluczowych potrzeb w obszarze konkurencyjności, dobrostanu i środowiska.
362	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 5 (str. 35) Po zdaniu „Kluczowym elementem jest rozwój i wykorzystanie postępu biologicznego (...) odmian roślin i ras zwierząt.” należy dodać „W celu optymalnego wykorzystania możliwości, stwarzanych przez postęp biologiczny, wspierane będzie genotypowanie zwierząt oraz wykorzystanie informacji genomowej przez gospodarstwa rolne.”	Genotypowanie jest nowoczesną technologią, pozwalającą na uzyskanie wystarczająco dokładnej informacji o wartości hodowlanej zwierząt już w pierwszych tygodniach ich życia. Pozwala to hodowcy podejmować racjonalne decyzje dotyczące wyboru zwierząt, przeznaczonych na remont stada, a także optymalizować dobór samiec przeznaczonych do rozrodu, w celu lepszego wykorzystania postępu genetycznego. Połączenie informacji genomowej z danymi dotyczącymi fenotypu zwierząt, zwłaszcza dotyczącymi cech istotnych z punktu widzenia zdrowia zwierząt i ich dobrostanu, a także oddziaływania zwierząt na środowisko (np. produkcja metanu) umożliwi wykorzystanie postępu genetycznego dla osiągnięcia wielu z celów „Planu Strategicznego”.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT dla celu 5 już wskazuje się m.in., że kluczowym elementem jest rozwój i wykorzystanie postępu biologicznego, który pozwoli na wprowadzenie do produkcji pierłnych i odpornych na stresy biotyczne i abiotyczne odmian roślin i ras zwierząt.
363	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 9 (str. 55) W akapicie rozpoczynającym się słowami „W Strategii „Od pola do stołu” wyznaczono ambitne cele ...” należy na końcu dodać następujący tekst: „Ograniczenie negatywnego wpływu produkcji zwierzęcej na środowisko przy zachowaniu wysokich wymogów odnośnie zdrowia i dobrostanu zwierząt, wymaga uwzględnienia tych celów w doskonaleniu genetycznym populacji zwierząt gospodarskich. Dlatego wspierane będą działania mające na celu optymalne wykorzystanie możliwości, jakie w tym zakresie stwarza genotypowanie zwierząt i wykorzystanie Współpraca Grup Operacyjnych EPI (str. 301)	Genotypowanie jest nowoczesną technologią, pozwalającą na uzyskanie wystarczająco dokładnej informacji o wartości hodowlanej zwierząt. Powinno być wykorzystane racjonalnie decyzje dotyczące wyboru zwierząt, przeznaczonych na remont stada, a także optymalizować dobór samiec przeznaczonych do rozrodu, w celu lepszego wykorzystania postępu genetycznego. Połączenie informacji genomowej z danymi dotyczącymi fenotypu zwierząt oraz warunków dobrostanu pozwoli osiągnąć ambitne cele Strategii od pola do stołu (w tym ograniczenie wpływu hodowli zwierząt na środowisko)	Uwaga nieuwzględniona	Opis logiki interwencji dla celu szczegółowego 9 oparty jest o analizę SWOT dla celu 9 oraz z identyfikowane potrzeby. Ze względu na fakt, że zakres ww. celu wykracza poza zakres interwencji WPR, w logice interwencji wskazano te kierunki wsparcia, które wpisują się w katalog instrumentów wsparcia dostępnych w ramach przepisów UE.
364	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI	Wierszu „Opis wymagań interwencji”, w akapicie „Celem interwencji jest (...)”, zdanie „... ukierunkowane na badania naukowe, technologię i cyfryzację” należy uzupełnić słowami „oraz wspierające wykorzystanie informacji genomowej w produkcji roślinnej i zwierzęcej”.	Upowszechnienie genotypowania i wsparcie wykorzystania informacji genomowej przyczyni się do osiągnięcia celów Planu Strategicznego	Uwaga nieuwzględniona	Zapozrobawanie na operacje związane z genotypowaniem zależeć będzie od potrzeb EPI. Tematyka ta może też być przedmiotem naboru dedykowanego (tematycznego).
365	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 2 (str. 22) Po zdaniu „Przed wszystkim zauważalna jest potrzeba inwestowania w budowę (...) służących produkcji zwierzęcej” należy dodać zdanie: „Nowe i modernizowane budynki powinny zapewniać podwyższony poziom dobrostanu zwierząt oraz ich bezwzględne utrzymanie.”	Plan Strategiczny powinien zatem wspierać takie inwestycje w infrastrukturę gospodarstw, które służą poprawie dobrostanu zwierząt. W szczególności, należy wspierać modernizację budynków inwentarskich, mającej na celu przejście z systemu uwiesowanego na bezwiesowy.	Uwaga nieuwzględniona	Wspomniane zagadnienia są opisane w analizie SWOT i strategii do celu 8.

366	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	1 inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacja)" (str. 222). W „Opisie wymagań interwencji” zdanie „Ta interwencja wspiera wyłącznie (...) i jego zorientowania na rynek.” należy uzupełnić o frazę: „przy zachowaniu odpowiedniego poziomu dobrostanu zwierząt”. (str. 224) W „Opisie warunków kwalifikowalności”, w zdaniu rozpoczynającym się od słów „Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw w zakresie (...)” należy dodać podpunkt: „– inwestycji polegających na budowie lub modernizacji budynków inwentarskich, jeśli będzie w nich stosowany uwięziowy system utrzymania zwierząt.”	W szczególności należy wspierać modernizację budynków inwentarskich, mające na celu przejście z uwięziowego na bezuwięziowy system utrzymania. Poprawa dobrostanu zwierząt poprzez bezuwięziowy system utrzymania poprawi konkurencyjność polskich hodowców, tym bardziej, że konsument coraz bardziej zwraca uwagę na to w jakich systemach utrzymywane są zwierzęta	Uwaga częściowo uwzględniona	Główny cel interwencji dotyczy wzmacniania konkurencyjności gospodarstw. Proponowane obszary wsparcia, w przypadku produkcji zwierzęcej, z pewnością wspierać będą poprawę warunków bytowych zwierząt.
367	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11. Premie dla młodych rolników	Premie dla młodych rolników” (str. 269) W „Opisie wymagań interwencji”, w zdaniu rozpoczynającym się od słów „Nie przewiduje się wsparcia gospodarstw w zakresie (...)” należy dodać podpunkt: “– inwestycji polegających na budowie lub modernizacji budynków inwentarskich, jeśli będzie w nich stosowany uwięziowy system utrzymania zwierząt.”	Należy wspierać inwestycje polegające na budowie lub modernizacji budynków inwentarskich prowadzące do poprawy dobrostanu zwierząt, poprzez przejście z uwięziowego na bezuwięziowy system utrzymania	Uwaga nieuwzględniona	“Premie dla młodych rolników” to instrument mający na celu “przyciągnięcie młodych rolników” oraz wsparcie procesu rozpoczynania przez nich prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym. Dlatego co do zasady młodzi rolnicy powinni mieć wybór zarówno co do podejmowanego kierunku produkcji, jak i sposobu jej prowadzenia.
368	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Zmienić: „Inwestycje w zakresie gospodarowania wodą muszą być zgodne z przepisami prawa wodnego, w tym planem przedwdziałania skutkom suszy oraz planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.” na: „Inwestycje w zakresie gospodarowania wodą muszą być zgodne z przepisami ustawy – Prawo wodne, w tym z ustaleniami planu przedwdziałania skutkom suszy, planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.”	Do 14 października 2021 r. trwają konsultacje społeczne projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy na lata 2023-2027 (IIaPGW). W ramach projektów planów opracowane zestawy działań służących przyczynianiu się do utrzymania lub osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych. WPR na lata 2023-2027 wpisuje się w horyzont czasowy obowiązywania nowej aktualizacji IIaPGW, z tego powodu konieczne jest zapewnienie w WPR realizacji działań mających pozytywny wpływ na osiągnięcie lub utrzymanie dobrostanu stanu wód. Ponadto, konieczne jest, by WPR, w zakresie pokrywającym się z IIaPGW, był zgodny z planami, tj. w szczególności w zakresie zestawu działań dla jednolitych części wód i obszarów chronionych. Inwestycje w zakresie gospodarowania wodą powinny być także zgodne z ustaleniami kluczowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony środowiska i klimatu.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zdanie zostanie przeformułowane i zapisane w sposób ogólny, aby nie wymienił wszystkich kluczowych dokumentów planistycznych w zakresie gospodarowania wodą. Mając na uwadze, że zgodność inwestycji z ustaleniami ww. dokumentów obowiązkowych jest weryfikowana na etapie wydawania zgód wodnoprawnych proponuje się zapis: “Inwestycje w zakresie gospodarowania wodą muszą być zgodne z przepisami ustawy – Prawo wodne”.
369	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	Do preredagowania i uzupełnienia: W ramach ekoschematów proponuje się wdrożyć m.in.: (i) praktyki polegające na ekonomicznym i racjonalnym nawożeniu, które jednocześnie wpłyną na ochronę wód przed eutrofizacją (opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia z wykorzystaniem narzędzia FAST, ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt), (ii) praktyki związane z wzbogacaniem gleby w materię organiczną, czy też jej ochroną przed erozją (różnicowana struktura upraw, międzyplony ozime/wsiwki śródpolne, uproszczone systemy uprawy, zagospodarowanie resztek pożywnych w formie mulczu (matowania)), (iii) praktyki związane z ochroną różnorodności biologicznej (obszary z roślinami miododajnymi), prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, biologiczna ochrona upraw, przeznaczanie 10% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne, czy też (iv) praktyki na rzecz ochrony powietrza (praktyki ograniczające emisję amoniaku: wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godz. od aplikacji, stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej). Ponadto, z uwagi na pozytywny wpływ systemu rolnictwa ekologicznego na glebę, wodę i bioróżnorodność proponuje się, aby w ramach ekoschematów promowane były również takie praktyki (w postaci płatności powierzchniowych do upraw ekologicznych).	Akapit bardzo chaotyczny, zawiera opis wielu działań bez opisu ich wpływu na zwiększenie reynalności i adaptację do zmian klimatu, a jedynie z krótkim opisem „pozytywny wpływ systemu rolnictwa ekologicznego na glebę, wodę i bioróżnorodność”. Należy uzasadnić sens każdego wprowadzanego działania. Zabiegie te dotyczyć mogą nie tylko rolnictwa ekologicznego i powinny dotyczyć szerszego grona rolników jako dobre praktyki zwiększające retencję. Materiały do rozbudowy tego segmentu można znaleźć w monografiach: Kowalewski Z., Mioduszecki W., Szymczak T., Krzekał K., Kiersiński B., 2014, Retencionowanie wód na obszarach wiejskich i warunki ich stosowania, Falenty, Wydawnictwo Instytutu Technologiczno – Pryrodniczego.	Uwaga uwzględniona	Przeredagowano opis. Aktualne brzmienie: W ramach ekoschematów proponuje się wdrożyć m.in.: (i) praktyki polegające na ekonomicznym i racjonalnym nawożeniu, które jednocześnie wpłyną na ochronę wód przed eutrofizacją (opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt), (ii) praktyki związane z wzbogacaniem gleby w materię organiczną, czy też jej ochroną przed erozją (różnicowana struktura upraw, międzyplony ozime/wsiwki śródpolne, uproszczone systemy uprawy, (iii) praktyki związane z ochroną różnorodności biologicznej (obszary z roślinami miododajnymi), prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, biologiczna ochrona upraw, przeznaczanie 7% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne, czy też (iv) praktyki na rzecz ochrony powietrza (praktyki ograniczające emisję amoniaku: wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godz. od aplikacji, stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo). Ponadto, z uwagi na pozytywny wpływ systemu rolnictwa ekologicznego na glebę, wodę i bioróżnorodność proponuje się, aby w ramach ekoschematów promowane były również takie praktyki (w postaci płatności powierzchniowych do upraw ekologicznych).
370	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	Niekorzystne warunki hydrologiczne? (Może niestabilne, zmienne?)	Proszę o wyjaśnienie pod jakim względem niekorzystne.	Uwaga nieuwzględniona	Z treści rozdziału wynika, że niekorzystne warunki hydrologiczne dotyczą sytuacji, w której występuje deficyt wody.
371	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	Tworzenie zalesień, zadzwień i systemów rolno-łąkowych będzie miało znaczący wpływ na zatrzymywanie wody w profilu glebowym oraz poprawę jakości wód. Wynika to z zasypiania przez korzenie drzew wód gruntowych położonych na niższych poziomach i zwiększania wilgotności gleby.	Jeżeli piszemy, że coś ma wpływ, powinno się wyjaśnić w jaki sposób.	Uwaga nieuwzględniona	Szczegóły dotyczące wpływu zalesień na dostępność i jakość wody opisano w Analizie SWOT. Cel 5. Wspieranie z odnowionego rozwoju zasobów naturalnych, takich jak woda, gleba i powietrze, i wydajnego gospodarowania nimi, w tym poprzez ograniczenie uzależnienia od środków chemicznych
372	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 (str. 32) Po zdaniu „Zakres inwestycji będzie obejmował (...) sterowanie na odległość” należy dodać zdanie: „Wspieranie będą także inwestycje w gospodarstwach, obejmujące zakup sprzętu komputerowego i teleinformatycznego, oraz oprogramowania umożliwiającego korzystanie z aplikacji mobilnych na terenie gospodarstwa, w tym wewnątrz budynków inwentarskich oraz na użytkach rolnych”. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 10 (str. 60) Na końcu akapitu, który rozpoczyna się słowami „Niezbędne jest również zapewnienie wsparcia wykorzystania narzędzi ICT w doradztwie rolniczym...” należy dodać zdanie: „W celu umożliwienia rolnikom efektywnego wykorzystania doradztwa internetowego oraz innych usług internetowych, służących poprawie zarządzania gospodarstwem, wspieranie będą inwestycje umożliwiające korzystanie z aplikacji mobilnych na terenie gospodarstwa, w tym wewnątrz budynków inwentarskich oraz na użytkach rolnych.”	Jednym z celów PS WPR jest upowszechnianie rozwiązań cyfrowych w celu włączenia rolnictwa do gospodarki cyfrowej. W tym celu przewiduje się wsparcie dla wprowadzania cyfrowych technologii w gospodarstwach i korzystania z usług internetowych, oraz podnoszenia umiejętności cyfrowych rolników. Warunkiem zastosowania w gospodarstwach rolnych rozwiązań z zakresu „Rolnictwa 4.0” (lub rolnictwa precyzyjnego) jest bezpośredni dostęp do mobilnego Internetu o odpowiedniej przepustowości. Podkreślić należy, że taki dostęp musi dotyczyć nie tylko pomieszczeń w domu rolnika, ale także budynków produkcyjnych, a także całego rozległości gospodarstwa. Wymaga to stosowania specjalnych rozwiązań teleinformatycznych, ponieważ budynki inwentarskie mają często konstrukcje stalową, uniemożliwiającą propagację fal radiowych. Dlatego PS WPR powinien przewidywać wsparcie gospodarstw rolnych w zakresie zakupu i montażu sprzętu komputerowego i teleinformatycznego, zapewniającego dostęp do Internetu, a także budowy wewnętrznych sieci komputerowych, służących wymianie danych w obrębie gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Precyzyjny zakres wsparcia określony został w poszczególnych Interwencjach. Przykładowo – zakup sprzętu komputerowego, gotowych rozwiązań takich jak aplikacje, chmury obliczeniowe, przesłanie i dyskuta mobilny jest w interwencji Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na obszarze ochrony środowiska i klimatu.
373	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.5.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 5 Jest: Zjawiskiem, które generuje zagrożenie wymywania składników nawozowych do wód powierzchniowych i gruntownych jest regionalna koncentracja produkcji zwierzęcej. Zmienić na: Zjawiskiem, które generuje zagrożenie wymywania składników nawozowych do wód powierzchniowych i gruntownych jest regionalna koncentracja produkcji zwierzęcej oraz niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów.	W 2018 r. został wprowadzony „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, który był odpowiedzią na istny udział zanieczyszczeń z obszarów rolniczych w ładunkach azotu wprowadzanych do wód oraz do Morza Bałtyckiego. Program określa zasady stosowania i przechowywania nawozów w sposób bezpieczny dla wód.	Uwaga częściowo uwzględniona	Fragment został preredagowany.
374	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) (str. 223) W „Opisie warunków kwalifikowalności”, w punkcie a), po podpunkcie „– stosowaniu rozwiązań rolno-łąkowych (...)” do produkcji zwierzęcej”, należy dodać podpunkt: „– zakupie sprzętu komputerowego, teleinformatycznego i oprogramowania umożliwiającego korzystanie z aplikacji mobilnych na terenie gospodarstwa, w tym wewnątrz budynków inwentarskich”	Jednym z celów PS WPR jest upowszechnianie rozwiązań cyfrowych w celu włączenia rolnictwa do gospodarki cyfrowej. W tym celu przewiduje się wsparcie dla wprowadzania cyfrowych technologii w gospodarstwach i korzystania z usług internetowych, oraz podnoszenia umiejętności cyfrowych rolników. Warunkiem zastosowania w gospodarstwach rolnych rozwiązań z zakresu „Rolnictwa 4.0” (lub rolnictwa precyzyjnego) jest bezpośredni dostęp do mobilnego Internetu o odpowiedniej przepustowości. Podkreślić należy, że taki dostęp musi dotyczyć nie tylko pomieszczeń w domu rolnika, ale także budynków produkcyjnych, a także całego rozległości gospodarstwa. Wymaga to stosowania specjalnych rozwiązań teleinformatycznych, ponieważ budynki inwentarskie mają często konstrukcje stalową, uniemożliwiającą propagację fal radiowych. Dlatego PS WPR powinien przewidywać wsparcie gospodarstw rolnych w zakresie zakupu i montażu sprzętu komputerowego i teleinformatycznego, zapewniającego dostęp do Internetu, a także budowy wewnętrznych sieci komputerowych, służących wymianie danych w obrębie gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja wspiera inwestycje związane bezpośrednio z produkcją rolą. Zapewnienie dostępu do Internetu, w tym koszty abonamentu nie są elementem tej interwencji.
375	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.5.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 5 Jest: Jedną z zasadniczych presji rolnictwa na środowisko jest rosnące (choć w Polsce, na tle innych p. cz., niezbyt wysokie) zużycie środków ochrony roślin. Na odwrócenie tego trendu (i realizację celów Strategii „Od pola do stołu” oraz bioróżnorodności) może wpłynąć rozwój: rolnictwa ekologicznego, Integrowanej Produkcji Roślin (krajowy systemu jakości żywności) nowych metod uprawy i racjonalnego stosowania chemii rolnej. Zmienić na: Jedną z zasadniczych presji rolnictwa na środowisko jest rosnące (choć w Polsce, na tle innych p. cz., niezbyt wysokie) zużycie środków ochrony roślin oraz źle zbilansowane nawożenie. Na odwrócenie tego trendu (i realizację celów Strategii „Od pola do stołu” oraz bioróżnorodności) może wpłynąć rozwój: rolnictwa ekologicznego, Integrowanej Produkcji Roślin (krajowy systemu jakości żywności) nowych metod uprawy i racjonalnego stosowania chemii rolnej oraz nawozów. •Włączenie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z przepływów azotu i fosforu z nawozów poprzez ograniczenie strat składników odżywczych co najmniej o 50%. •Wdrażanie stosowania nawozów o co najmniej 20 %. •Opracowanie przez KE w 2022 r. planu zintegrowanej gospodarki biogenami.	Bilans azotu w latach 2016-2019 opracowany na potrzeby Sprawozdania z realizacji dyrektywy 91/676/EWG (azotanowej) wskazuje na nadwyżki tego składnika, która nie została wykorzystana w produkcji rolniczej i może ulec rozproszeniu w środowisku. W latach 2016-2019 saldo azotu było dodatnie i kształtowało się między 38,6 a 59,9 kg N/ha UR w ujęciu dla całej Polski, osiągając wartość powyżej 60 kgN/ha w woj. łódzkiej (2016, 2018 r.), mazowieckim (2016, 2018 r.), wielkopolskim (2016, 2017, 2018, 2019 r.), kujawsko-pomorskim (2017, 2018 r.), podkarpackim (2018 r.), jednocześnie wskaźnik efektywności wykorzystania azotu w tym okresie wynosił między 56,1 a 69,4. Efektywność wykorzystania azotu i innych związków biogenych można podnieść wprowadzając powszechny obowiązek opracowania planów nawożenia, oraz wspierając te podmioty, które podlegają obowiązkowi opracowania planu nawożenia azotem na podstawie Programu azotanowego. Ponadto Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz Strategia „od pola do stołu”, zakłada m.in.: •Włączenie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z przepływów azotu i fosforu z nawozów poprzez ograniczenie strat składników odżywczych co najmniej o 50%. •Wdrażanie stosowania nawozów o co najmniej 20 %. •Opracowanie przez KE w 2022 r. planu zintegrowanej gospodarki biogenami.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie presji na środowisko ze strony nawożenia są opisane szerzej w SWOT do celu 4 i 9.
376	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Premie dla młodych rolników	Premie dla młodych rolników” (str. 269) W „Opisie wymagań interwencji”, podpunkt zaczynający się od słów „– zakup nowych maszyn, ...”, po słowach „sprzętu komputerowego” należy dodać: „teleinformatycznego”.	Wsparcie wdrażania technologii cyfrowych w gospodarstwach rolnych powinno uwzględnić również rozwiązania teleinformatyczne, ponieważ budynki inwentarskie mają często konstrukcje stalowe, które uniemożliwiają propagację fal radiowych	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR wskazane są przykładowe (główne) rodzaje inwestycji, które będzie można wspierać w ramach premii dla młodych rolników. O możliwości wsparcia konkretnych inwestycji przewidzianych w binesplanie wnioskodawcy/ młodego rolnika zdecydować, czy mieszczą się one w zakresie wsparcia przewidzianym w Planie. Zgodnie z projektem Planu, wsparcie dotyczy rozpoczynania i rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym w zakresie wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie (z wyjątkiem kierunków produkcji wykluzykanych ze wsparcia).

377	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Zdanie „WPR będzie promować zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku” należy uzupełnić słowami „w tym metody rolnictwa precyzyjnego.”	Generalnie, przez rolnictwo precyzyjne rozumie się takie zarządzanie produkcją rolną, które umożliwia optymalne wykorzystanie danych pochodzących z wielu źródeł, gromadzonych i przetwarzanych przy użyciu technologii informatycznych, w celu optymalizacji produkcji rolnej. Przez rolnictwo precyzyjne powinno się rozumieć zarówno precyzyjną uprawę roli i roślin, jak i precyzyjną produkcję zwierzęcą. Błędne wykorzystanie możliwości rolnictwa precyzyjnego wymaga wyposażenia gospodarstw zarówno w technologie służące do monitorowania użytków rolnych i roślin, jak i w sprzęt umożliwiający optymalne wykorzystanie uzyskanych informacji. Odbywa się to poprzez precyzyjne celowane dawkowanie nawozów i środków ochrony roślin, joraz indywidualne żywienie oraz pielęgnację zwierząt gospodarskich. Konieczne inwestycje powinny być wspierane w ramach interwencji przewidzianych w PS WPR. W szczególności, wsparciem powinny być objęte: • zakup usług polegającej na precyzyjnym mapowaniu zasobności gleb; • zakup urządzeń i usług pozwalających na uzyskiwanie obszarowych informacji o stanie rozwoju roślin oraz występowaniu chorób i szkodników roślin; • zakup ciągników i innych maszyn rolniczych wyposażonych w system GPS oraz urządzenia umożliwiające płynną regulację ilości rozprzodanych nawozów lub środków ochrony roślin; • zakup systemów monitorujących indywidualne zachowanie zwierząt, masę ciała i kondycję, ilość pobieranej paszy, a także ich stan zdrowotny oraz produktywność; • zakup urządzeń umożliwiających indywidualne żywienie zwierząt (np. stacje paszowe, stacje odpaiania cieląt) lub bieżące dostosowanie ilości podawanej paszy do zapotrzebowania (np. zautomatyzowane linie paszowe); • zakup systemów wentylacyjnych, umożliwiających precyzyjną regulację mikroklimatu w budynkach inwentarskich, stosownie do warunków zewnętrznych oraz stanu fizjologicznego zwierząt; • zakup urządzeń umożliwiających automatyczne sortowanie zwierząt oraz kierowanie ich ruchem (np. sterowane komputerowo bramki sortujące); • zakup urządzeń i programów informatycznych (lub licencji zapewniających dostęp do takich programów przez Internet), które umożliwiają optymalne połączenie danych z systemów monitorujących w celu sterowania elementami wykonawczymi.	Uwaga uwzględniona	Rolnictwo precyzyjne zostało ujęte w planie strategicznym.
378	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. „Promowanie metod rolnictwa precyzyjnego”. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) (str. 222) W „Opisie wymagań interwencji”, w zdaniu „Celem interwencji jest (...) dodać podpunkt: „Promowanie metod rolnictwa precyzyjnego”. (str. 223) W „Opisie warunków kwalifikowalności” należy dodać obszar „c”, obejmujący inwestycje mające na celu wdrożenie metod rolnictwa precyzyjnego w uprawie roli i roślin.	Generalnie, przez rolnictwo precyzyjne rozumie się takie zarządzanie produkcją rolną, które umożliwia optymalne wykorzystanie danych pochodzących z wielu źródeł, gromadzonych i przetwarzanych przy użyciu technologii informatycznych, w celu optymalizacji produkcji rolnej. Przez rolnictwo precyzyjne powinno się rozumieć zarówno precyzyjną uprawę roli i roślin, jak i precyzyjną produkcję zwierzęcą. Precyzyjna uprawa roli i roślin (PURR) to przede wszystkim działania mające na celu dopasowanie stosowanych środków produkcji oraz praktyk agronomicznych do wymagań gleb i upraw, które zmieniają się w obrębie pola, zarówno w przestrzeni, jak i w czasie. Korzyści związane z PURR to, poza zwiększeniem plonów, także zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także zmniejszenie emisji biogenów i gazów cieplarnianych, oraz degradacji gleb. Pojęcie precyzyjnej produkcji zwierzęcej (PPZ) odnosi się do wykorzystania w zarządzaniu gospodarstwem automatyzacji i samoregulacji, realizowanych w oparciu o gromadzone w czasie rzeczywistym informacje, a w rezultacie uzyskania optymalizacji chowu zwierząt, z uwzględnieniem ich indywidualnej zmienności. Korzyści z PPZ dotyczą nie tylko optymalizacji wydajności zwierząt i poprawy wyników ekonomicznych, ale także poprawy dobrostanu zwierząt, zwiększenia bezpieczeństwa żywności oraz redukcji oddziaływania produkcji zwierzęcej na środowisko. Błędne wykorzystanie możliwości rolnictwa precyzyjnego wymaga wyposażenia gospodarstw zarówno w technologie służące do monitorowania użytków rolnych i roślin, jak i w sprzęt umożliwiający optymalne wykorzystanie uzyskanych informacji. Odbywa się to poprzez precyzyjne celowane dawkowanie nawozów i środków ochrony roślin, joraz indywidualne żywienie oraz pielęgnację zwierząt gospodarskich. Konieczne inwestycje powinny być wspierane w ramach interwencji przewidzianych w PS WPR. W szczególności, wsparciem powinny być objęte: • zakup usług polegającej na precyzyjnym mapowaniu zasobności gleb; • zakup urządzeń i usług pozwalających na uzyskiwanie obszarowych informacji o stanie rozwoju roślin oraz występowaniu chorób i szkodników roślin; • zakup ciągników i innych maszyn rolniczych wyposażonych w system GPS oraz urządzenia umożliwiające płynną regulację ilości rozprzodanych nawozów lub środków ochrony roślin; • zakup systemów monitorujących indywidualne zachowanie zwierząt, masę ciała i kondycję, ilość pobieranej paszy, a także ich stan zdrowotny oraz produktywność; • zakup urządzeń umożliwiających indywidualne żywienie zwierząt (np. stacje paszowe, stacje odpaiania cieląt) lub bieżące dostosowanie ilości podawanej paszy do zapotrzebowania (np. zautomatyzowane linie paszowe); • zakup systemów wentylacyjnych, umożliwiających precyzyjną regulację mikroklimatu w budynkach inwentarskich, stosownie do warunków zewnętrznych oraz stanu fizjologicznego zwierząt; • zakup urządzeń umożliwiających automatyczne sortowanie zwierząt oraz kierowanie ich ruchem (np. sterowane komputerowo bramki sortujące); • zakup urządzeń i programów informatycznych (lub licencji zapewniających dostęp do takich programów przez Internet), które umożliwiają optymalne połączenie danych z systemów monitorujących w celu sterowania elementami wykonawczymi.	Uwaga nieuwzględniona	1. Celem interwencji nie jest promowanie rozwiązań. 2. Rolnictwo precyzyjne w przypadku konwencjonalnej produkcji roślinnej jest wspierane w ramach interwencji. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu.
379	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe)	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe) (str. 226) W „Opisie wymagań interwencji”, w zdaniu „Celem interwencji jest (...) dodać podpunkt: „Promowanie metod rolnictwa precyzyjnego”.	Generalnie, przez rolnictwo precyzyjne rozumie się takie zarządzanie produkcją rolną, które umożliwia optymalne wykorzystanie danych pochodzących z wielu źródeł, gromadzonych i przetwarzanych przy użyciu technologii informatycznych, w celu optymalizacji produkcji rolnej. Przez rolnictwo precyzyjne powinno się rozumieć zarówno precyzyjną uprawę roli i roślin, jak i precyzyjną produkcję zwierzęcą. Precyzyjna uprawa roli i roślin (PURR) to przede wszystkim działania mające na celu dopasowanie stosowanych środków produkcji oraz praktyk agronomicznych do wymagań gleb i upraw, które zmieniają się w obrębie pola, zarówno w przestrzeni, jak i w czasie. Korzyści związane z PURR to, poza zwiększeniem plonów, także zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także zmniejszenie emisji biogenów i gazów cieplarnianych, oraz degradacji gleb. Pojęcie precyzyjnej produkcji zwierzęcej (PPZ) odnosi się do wykorzystania w zarządzaniu gospodarstwem automatyzacji i samoregulacji, realizowanych w oparciu o gromadzone w czasie rzeczywistym informacje, a w rezultacie uzyskania optymalizacji chowu zwierząt, z uwzględnieniem ich indywidualnej zmienności. Korzyści z PPZ dotyczą nie tylko optymalizacji wydajności zwierząt i poprawy wyników ekonomicznych, ale także poprawy dobrostanu zwierząt, zwiększenia bezpieczeństwa żywności oraz redukcji oddziaływania produkcji zwierzęcej na środowisko. Błędne wykorzystanie możliwości rolnictwa precyzyjnego wymaga wyposażenia gospodarstw zarówno w technologie służące do monitorowania użytków rolnych i roślin, jak i w sprzęt umożliwiający optymalne wykorzystanie uzyskanych informacji. Odbywa się to poprzez precyzyjne celowane dawkowanie nawozów i środków ochrony roślin, joraz indywidualne żywienie oraz pielęgnację zwierząt gospodarskich. Konieczne inwestycje powinny być wspierane w ramach interwencji przewidzianych w PS WPR. W szczególności, wsparciem powinny być objęte: • zakup usług polegającej na precyzyjnym mapowaniu zasobności gleb; • zakup urządzeń i usług pozwalających na uzyskiwanie obszarowych informacji o stanie rozwoju roślin oraz występowaniu chorób i szkodników roślin; • zakup ciągników i innych maszyn rolniczych wyposażonych w system GPS oraz urządzenia umożliwiające płynną regulację ilości rozprzodanych nawozów lub środków ochrony roślin; • zakup systemów monitorujących indywidualne zachowanie zwierząt, masę ciała i kondycję, ilość pobieranej paszy, a także ich stan zdrowotny oraz produktywność; • zakup urządzeń umożliwiających indywidualne żywienie zwierząt (np. stacje paszowe, stacje odpaiania cieląt) lub bieżące dostosowanie ilości podawanej paszy do zapotrzebowania (np. zautomatyzowane linie paszowe); • zakup systemów wentylacyjnych, umożliwiających precyzyjną regulację mikroklimatu w budynkach inwentarskich, stosownie do warunków zewnętrznych oraz stanu fizjologicznego zwierząt; • zakup urządzeń umożliwiających automatyczne sortowanie zwierząt oraz kierowanie ich ruchem (np. sterowane komputerowo bramki sortujące); • zakup urządzeń i programów informatycznych (lub licencji zapewniających dostęp do takich programów przez Internet), które umożliwiają optymalne połączenie danych z systemów monitorujących w celu sterowania elementami wykonawczymi.	Uwaga nieuwzględniona	Propozycja stanowi zbyt duży poziom szczegółowości jak na poziom PS WPR. Nie kwestionuje się uwzględnienia nowoczesnych rozwiązań w projektach, które będą realizowane ze środków PS WPR, w tym zwrotnych.
380	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu (str. 232) W „Opisie warunków kwalifikowalności”, w zdaniu „W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne lub niematerialne związane z” dodać podpunkt: • „Wdrażaniem metod rolnictwa precyzyjnego” (str. 233) W obszarze „Forma i wysokość wsparcia”, w zdaniu „W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy (...) górną granicę należy podnieść do 400 tys. zł.	Precyzyjna uprawa roli i roślin (PURR) to przede wszystkim działania mające na celu dopasowanie stosowanych środków produkcji oraz praktyk agronomicznych do wymagań gleb i upraw, które zmieniają się w obrębie pola, zarówno w przestrzeni, jak i w czasie. Korzyści związane z PURR to, poza zwiększeniem plonów, także zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także zmniejszenie emisji biogenów i gazów cieplarnianych, oraz degradacji gleb. Pojęcie precyzyjnej produkcji zwierzęcej (PPZ) odnosi się do wykorzystania w zarządzaniu gospodarstwem automatyzacji i samoregulacji, realizowanych w oparciu o gromadzone w czasie rzeczywistym informacje, a w rezultacie uzyskania optymalizacji chowu zwierząt, z uwzględnieniem ich indywidualnej zmienności. Korzyści z PPZ dotyczą nie tylko optymalizacji wydajności zwierząt i poprawy wyników ekonomicznych, ale także poprawy dobrostanu zwierząt, zwiększenia bezpieczeństwa żywności oraz redukcji oddziaływania produkcji zwierzęcej na środowisko. Błędne wykorzystanie możliwości rolnictwa precyzyjnego wymaga wyposażenia gospodarstw zarówno w technologie służące do monitorowania użytków rolnych i roślin, jak i w sprzęt umożliwiający optymalne wykorzystanie uzyskanych informacji. Odbywa się to poprzez precyzyjne celowane dawkowanie nawozów i środków ochrony roślin, joraz indywidualne żywienie oraz pielęgnację zwierząt gospodarskich. Konieczne inwestycje powinny być wspierane w ramach interwencji przewidzianych w PS WPR. W szczególności, wsparciem powinny być objęte: • zakup usług polegającej na precyzyjnym mapowaniu zasobności gleb; • zakup urządzeń i usług pozwalających na uzyskiwanie obszarowych informacji o stanie rozwoju roślin oraz występowaniu chorób i szkodników roślin; • zakup ciągników i innych maszyn rolniczych wyposażonych w system GPS oraz urządzenia umożliwiające płynną regulację ilości rozprzodanych nawozów lub środków ochrony roślin; • zakup systemów monitorujących indywidualne zachowanie zwierząt, masę ciała i kondycję, ilość pobieranej paszy, a także ich stan zdrowotny oraz produktywność; • zakup urządzeń umożliwiających indywidualne żywienie zwierząt (np. stacje paszowe, stacje odpaiania cieląt) lub bieżące dostosowanie ilości podawanej paszy do zapotrzebowania (np. zautomatyzowane linie paszowe); • zakup systemów wentylacyjnych, umożliwiających precyzyjną regulację mikroklimatu w budynkach inwentarskich, stosownie do warunków zewnętrznych oraz stanu fizjologicznego zwierząt; • zakup urządzeń umożliwiających automatyczne sortowanie zwierząt oraz kierowanie ich ruchem (np. sterowane komputerowo bramki sortujące); • zakup urządzeń i programów informatycznych (lub licencji zapewniających dostęp do takich programów przez Internet), które umożliwiają optymalne połączenie danych z systemów monitorujących w celu sterowania elementami wykonawczymi.	Uwaga częściowo uwzględniona	1. Planowane jest wsparcie maszyn do precyzyjnego nawożenia. Jednocześnie szczegółowe wymagania oraz katalog takich maszyn będzie doprecyzowany w dokumentach wdrożeniowych. 2. Biorąc pod uwagę ograniczoną pulę środków finansowych w Planie Strategicznym WPR nie jest możliwe zwiększenie poziomu wsparcia w tej interwencji. Ustalenie wsparcia na poziomie 200 tys. zł umożliwi przyznanie pomocy większej liczbie podmiotów.
381	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Biologiczna ochrona upraw (I.4.15) Wsparcie powinno być bezwzględnie ukierunkowane również na zabiegi wykonywane w uprawie buraków cukrowych. Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów objętych ekoschematem. Poziom wsparcia: refundacja 60% kosztów poniesionych na zakup preparatów biologicznej ochrony roślin. W przypadku konieczności pozostawienia płatności w formie dopłaty do powierzchni objętej ekoschematem stawka powinna wynosić nie mniej niż 800 zł / ha. Proponujemy zwiększenie budżetu do 100 mln euro.	W uprawie buraków cukrowych mamy do czynienia z coraz mniejszą liczbą substancji aktywnych do ochrony plantacji. Plantatorzy powinni mieć możliwość korzystania z biologicznej ochrony. Także wsparcie musi być bezwzględnie ukierunkowane również na zabiegi wykonywane w uprawie buraków cukrowych. Zaproponowane 2,2 mln euro, w porównaniu z innymi budżetami na ekoschematy, w tym na uprawę ekologiczną jest znikome i nie spełni swojej roli. Biologiczne środki ochrony roślin mogą wspierać zarówno rolnictwo zrównoważone jak i ekologiczne i pomóc w spełnieniu wymogów E2.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw, nie wyklucza stosowania biologicznej ochrony w uprawie buraków cukrowych. Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowanie mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
382	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	(str. 252) W „Opisie wymagań” zdanie „Celem interwencji jest wdrażanie (...) z wykorzystaniem rozwiązań Rolnictwa 4.0” należy uzupełnić słowami „oraz zachęcenie gospodarstw do korzystania z tych usług”. W „Opisie wymagań” należy dodać zdanie „W ramach interwencji wspierany będzie zakup usług obejmujących tworzenie i udostępnianie map cyfrowych gospodarstw rolnych, koniecznych dla zastosowania w nich metod precyzyjnej uprawy roli i roślin, w tym wykonywanie odpowiednich badań gleboznawczych.” (str. 254) W obszarze „Beneficjent” należy dodać tiret: „- rolnik który udokumentuje zakup usługi polegającej na stworzeniu i udostępnieniu map cyfrowych swojego gospodarstwa oraz wykorzystanie tej informacji w ramach precyzyjnej uprawy roli i roślin”. (str. 255) W obszarze „Forma i wysokość wsparcia” należy dodać zdanie „Zakup usług przez gospodarstwa – refundacja 50% udokumentowanych kosztów”	Warunkiem stosowania metod rolnictwa precyzyjnego w uprawie roli i roślin jest posiadanie cyfrowych map opisujących: • podział ziemi, posiadanej przez gospodarstwo na działki; • zmienność zasobności gleb w obrębie poszczególnych działek; • stan rozwoju upraw oraz ich ewentualnego poszanie przez choroby i szkodniki. Uzyskanie odpowiednich danych wymaga zakupu wyspecjalizowanych i potencjalnie drożych usług. Dlatego celowe jest wsparcie ich zakupu poprzez refundację części kosztów, ponoszonych przez gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Szczegółowe wymagania zostaną doprecyzowane w dokumentach wdrożeniowych.
383	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Do zdania „Priorytetem będzie wysoka jakość żywności, (...) poprawa dobrostanu zwierząt”, należy dodać zdanie „Dzięki etykietowaniu żywności konsument będą otrzymywali wiarygodną informację o systemie produkcji, z którego pochodzą produkty rolne, oraz poziomie dobrostanu zwierząt, dostarczających tych produktów.”	Produkty pochodzenia zwierzęcego powinny być opatrzone etykietami, zawierającymi jednoznacznie ujednotaczone w ramach Wspólnego Ryнку informacje o systemie utrzymania zwierząt, które są źródłem danego produktu. Przykładem dobrze działającego systemu tego rodzaju jest obowiązek podawania na jajach konsumpcyjnych informacji o systemie utrzymania niosek, od których te jaja pochodzą. Umożliwiła to konsumentom dokonywanie świadomego wyboru produktu pod kątem dobrostanu zwierząt, które ten produkt wytworzyły. Decyzje konsumentów powodują z kolei odpowiednie działania dostawców ze strony producentów, którzy wprowadzają systemy utrzymania zwierząt preferowane przez konsumentów. W sytuacji, gdy jako główne uzasadnienie działań, mających na celu poprawę dobrostanu zwierząt gospodarskich przyrządza się oczekiwania społeczne, to właśnie konsumenci „głoszący portfelem” mogą i powinni decydować o kierunku i tempie wprowadzanych zmian.	Uwaga nieuwzględniona	Informowanie konsumentów poprzez m. in. etykiety jest ujęte szerzej z celu 9, w Działaniach informacyjnych i promocyjnych, jest też w zakresie działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich oraz będzie realizowane poza planem.

384	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji II filaru 10.6.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie	(str. 133) W „Opisie wymagań interwencji” po słowach „Rolnik posiada plan poprawy dobrostanu zwierząt (...)” należy dodać „lub uzyskał certyfikat potwierdzający podwyższony poziom dobrostanu zwierząt w gospodarstwie”. W „Opisie wymagań interwencji” w części dotyczącej krów mlecznych, dodać podpunkt: „c. uzyskanie certyfikatu podwyższonego dobrostanu gospodarstwo posiada ważny certyfikat potwierdzający podwyższony poziom dobrostanu utrzymywanych w nim krów mlecznych i cieląt; d. certyfikat został uzyskany zgodnie z wymogami systemu certyfikacji, zatwierdzonego przez MRIRW.” (str. 139) W dziale „Forma i wysokość wsparcia”, w zdaniu rozpoczynającym się od „Szacowane stawki płatności (...)” dodać tiret: „- dobrostanu krów mlecznych – uzyskanie certyfikatu: 600 zł/krowa.”	Proponujemy objąć wsparciem tych rolników, którzy uzyskają certyfikat potwierdzający podwyższony poziom dobrostanu zwierząt w gospodarstwie, w ramach dobrowolnego, ale zatwierdzonego przez MRIRW standardu certyfikacji. Odpowiednie systemy certyfikacji byłyby tworzone i utrzymywane przez związki producentów (lub przetwórców surowców pochodzenia zwierzęcego, ale podległyby zatwierdzeniu przez MRIRW. Certyfikat przyczyni się do poprawy dobrostanu zwierząt oraz zwiększenia konkurencyjności polskich gospodarstw rolnych na arenie międzynarodowej	Uwaga nieuwzględniona	Poziom obecnych wymogów krajowych systemów jakości w odniesieniu do dobrostanu jest niewystarczająca.
385	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów / grup producentów rolnych	(str. 239) W „Opisie wymagań interwencji” należy dodać zdanie „Pomoc udzielana jest na zakup usług związanych z certyfikacją produktów uczestniczących w europejskich i krajowych systemach zapewnienia jakości produktów oraz dobrostanu zwierząt”. (str. 240) W „Opisie warunków kwalifikowalności” należy dodać podpunkt: „o pomoc może się ubiegać rolnik, małżonka rolnika, który poddał gospodarstwo ocenie wymaganej w związku z wymogami europejskiego lub krajowego systemu zapewnienia jakości produktów lub systemu certyfikacji dobrostanu zwierząt, oraz ponosił związane z tym koszty” (str. 241) W obszarze „Forma i wysokość wsparcia” należy dodać fragment: „w odniesieniu do kosztów certyfikacji gospodarstw, refundacja obejmuje 50% poniesionych kosztów, jednak nie	Barierą dla wdrożenia dobrowolnych systemów certyfikacji dobrostanu zwierząt będą z pewnością koszty certyfikacji, które gospodarstwo musi ponieść nie mając gwarancji uzyskania certyfikatu. Dlatego celowe jest wsparcie gospodarstw ubiegających się o certyfikat, udzielane w formie refundacji części (proponujemy 50%) poniesionych kosztów.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie z tytułu kosztów certyfikacji wynikających z uczestnictwa w krajowych lub unijnych systemach jakości żywności, będzie realizowane w ramach interwencji 13.4 „Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności”. Wykaz systemów jakości żywności, których uczestnicy będą mogli korzystać z tego rodzaju wsparcia, znajduje się w opisie interwencji 13.4. Przy czym, powyższy wykaz nie obejmuje certyfikacji dobrostanu zwierząt
386	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów / grup producentów rolnych	(str. 289) W „Opisie wymagań interwencji” po słowach „Podmiot prowadzi produkcję w systemach jakości” należy dodać: „systemach certyfikowanego dobrostanu”. Zdanie „Pomoc udzielana jest na zakup usług związanych z certyfikacją produktów uczestniczących w europejskich i krajowych systemach zapewnienia jakości produktów oraz dobrostanu zwierząt, a także usług związanych z tym kosztami” należy uzupełnić słowem „mleka”	Organizacje producentów i grupy producentów rolnych posiadają większą siłą przetargową i wzmacniają pozycję rolnika (producenta) w łańcuchu dostaw	Uwaga częściowo uwzględniona	Jeśli w wyniku analizy MRIRW zostanie podjęta decyzja o uwzględnieniu we wsparciu w ramach PS WPR systemów certyfikowanego dobrostanu, system taki będzie mógł zostać wprowadzony do kryterium wyboru w zakresie tego mechanizmu. Odnosząc się do propozycji dodania „mleka” do kryterium wyboru dot. preferowanych branż, należy wyjaśnić, że kryterium to miało na celu promować sektory nisze, bądź te w których produkcja jest z różnych przyczyn utrudniona. Trudno jest uznać sektor mleczarski za spełniający takie wymagania i traktować na równi z innymi sektorami wskazanymi w tym kryterium wyboru.
387	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	(str. 293) W obszarze „Potrzeby(-a), na którą(-e) odpowiada interwencja”, w zdaniu rozpoczynającym się od „CS 9.P4. (...)” po słowach „a także w ramach krajowych systemów jakości żywności”, należy dodać „i systemów certyfikowanego dobrostanu”. (str. 295) W obszarze „Beneficjent”, w zdaniu rozpoczynającym się od „Beneficjentem interwencji jest grupa (...)”, w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości o nazwach: „o istniejącym wyliczaniu należy dodać „oraz systemów certyfikowanego dobrostanu, które powstaną w przyszłości i zostaną uznane na mocy decyzji MRIRW”.	Produkty pochodzenia zwierzęcego powinny być opatrzone etykietami, zawierającymi jednoznacznie i ujednotaczone w ramach Wspólnego Ryńku informację o systemie utrzymania zwierząt, które są źródłem danego produktu. Przykładem dobrze działającego systemu tego rodzaju jest obowiązek podawania na jajach konsumpcyjnych informacji o systemie utrzymania niosek, od których te jaja pochodzą. Umożliwiło to konsumentom dokonywanie świadomego wyboru produktu pod kątem dobrostanu zwierząt, które ten produkt wytworzyły. Decyzje konsumentów powodują z kolei odpowiednie działania dostosowujące ze strony producentów, którzy wprowadzają systemy utrzymania zwierząt preferowane przez konsumentów. W sytuacji, gdy jako główne uzasadnienie działań, mających na celu poprawę dobrostanu zwierząt gospodarskich przytacza się oczekiwania społeczne, to właśnie konsumenci „głosząc portfelem” mogą i powinni decydować o kierunku i tempie wprowadzanych zmian. W związku z powyższym, proponujemy podjęcie trzech, wzajemnie powiązanych zadań: - wprowadzenie dobrowolnych systemów certyfikacji dobrostanu zwierząt, zatwierdzonych przez MRIRW. Odpowiednie systemy certyfikacji byłyby tworzone i utrzymywane przez związki producentów (lub przetwórców surowców pochodzenia zwierzęcego, ale podległyby zatwierdzeniu przez MRIRW); - wsparcie dla rolników, ubiegających się o uzyskanie odpowiedniego certyfikatu, poprzez refundację części kosztów certyfikacji gospodarstwa; - wsparcie dla rolników, którzy posiadają odpowiedni certyfikat, udzielane w formie płatności rocznej, przynajmniej w przypadku, gdy rolnik uzyskał/potrzymał certyfikat.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 13.3.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które byłyby notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r., ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09. 2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 13.3.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie list systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
388	IST	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	W DKR 4 proponujemy zwiększenie odległości z zakazem stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin z 3 m do co najmniej 5, a optymalnie 10 m. W definicji wód powierzchniowych proponujemy zmniejszenie szerokości rowu do wartości 2 m.	Z odwołaniem tenorego wynika, że nawozy są stosowane bezpośrednio przy rowach. Każde zwiększenie tej odległości może mieć pozytywny wpływ na zmniejszenie zanieczyszczenia wód ze źródeł rolniczych. Rowy o szerokości mniejszej niż 5 m stanowią bardzo duży odsetek wód płynących i uważamy, że również powinny zostać włączone do tego wymogu.	Uwaga nieuwzględniona	Propozycja brzmienia normy DKR 4 wynika z przepisów rozporządzenia ws. planów strategicznych.
389	IST	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Rozdział 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI. str. 52. Brak uwagi w Planie inwestycji związanych z zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, odprowadzeniem ścieków, budową lub modernizacją dróg lokalnych oraz z budową lub przebudową targowisk lub obiektów przeznaczonych do promocji lokalnych produktów. W ramach Planu będą też realizowane inwestycje infrastrukturalne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (inwestycje związane ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzeniem ścieków, przydomowe oczyszczalnie ścieków, retencjonowanie wody), budowy lub modernizacji dróg lokalnych, inwestycje w targowiska lub obiekty przeznaczone do promocji lokalnych produktów, a także w zakresie rewitalizacji miejskich miejscowości wiejskich (kształtowania przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego, w tym zwiększenie zielonych powierzchni na terenie miejscowości oraz zwiększenie retencji, odnowienia lub poprawy stanu zabytowanych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego). Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu promocji i informacji o tradycji lokalnej, w tym kulinarnej, produktach lokalnych, a także atrakcjach	Plan powinien kompleksowo podchodzić do rozwiązywania problemów obszarów wiejskich, tj. zdiagnozować potrzeby, nakreślić cele oraz przedstawić propozycje konkretnych rozwiązań, w tym przypadku interwencji z odpowiednim poziomem alokacji. Operacje objęte działaniem „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” wdrażane w ramach PROW 2014-2020 cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem przez potencjalnych Beneficjentów, o czym może świadczyć duża ilość składanych wniosków w ramach naborów wniosków o przyznanie pomocy. Bardzo duże zapotrzebowanie na środki wynikające z przeprowadzonych naborów w latach 2014-2020 świadczy również o tym, że na obszarach wiejskich jest duża zapotrzebowanie na inwestycje infrastrukturalne wymienione powyżej. Za wprowadzeniem do Planu nowej interwencji obejmującej swoim zakresem infrastrukturę publiczną, w szczególności drogi i zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, budowę lub przebudowę targowisk przemawia nie tylko zaprezentowana powyżej argumentacja, ale również wiedza i doświadczenia instytucji wdrażających podobne działania w ramach PROW 2007-2013, PROW 2014-2020, które dają gwarancję szybkiej i sprawnej realizacji interwencji, co w obecnej sytuacji kryzysowej ma obzrymnie znaczenie zarówno dla beneficjentów jak i całej gospodarki.	Uwaga nieuwzględniona	Wspomniane zagadnienia są opisane w analizie SWOT i strategii do celu 8.
390	IST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Rozdział 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI. str. 82. Proponuję się dopisanie do zadań SW dodatkowego zadania. „Promocja działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego MRPB”	Zadanie „Prowadzenie działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” zarezerwowano w projektowanym dokumencie wyłącznie Wojewódzkiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego. Tymczasem SW od dwóch okresów programowania prowadzi podobne działania informacyjne – promocyjne posiadając doświadczenie wraz z rozpoznaniem mechanizmów i możliwości. Dla WDOR licza realizowanych innych zadań znacząco warstwa, pojawiając się zadania nowe, tymczasem w odniesieniu do SW zadania się wykryła. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się podobnie jak w przypadku innych działań wpisanie „prowadzenia działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” zarówno do kompetencji WDOR jak i SW, z	Uwaga uwzględniona	W PS WPR literalnie wyszczególniono zadanie dotyczące działań informacyjno-promocyjnych
391	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem posacaleniowym	OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. str. 250. Interwencja przyczyni się do poprawy rozłogu gruntów, a w konsekwencji - do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację inwestycji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, obiektów mostowych oraz urządzeń wodnych zwiększających retencję. Kryteria wyboru mogą dotyczyć w szczególności: a) Inwestycji przyczyniających się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (mała retencja wodna, w tym tworzenie lub odnowienie śródpolnych cieków wodnych i mokradł czy małych zbiorników wodnych), b) Inwestycji zawierających rozwiązania ukierunkowane na ochronę przyrody i ochronę środowiska (zachowanie zadarnionych skarp oraz zachowanie lub wyznaczenie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych, wyznaczenie granicy polno-leśnej czy strefy buforowej).	Dodanie do interwencji inwestycji związanych z budową obiektów mostowych pozwoli na kompleksową realizację interwencji z zakresu zagospodarowania posacaleniowego (budowa lub modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych lub leśnych, obiektów mostowych, urządzeń wodnych zwiększających retencję).	Uwaga nieuwzględniona	Zakres zagospodarowania posacaleniowego determinują przepisy ustawy z dnia 26 marca 1982 r o scalaniu i wymiarze gruntów
392	IST	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	W Projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 nie znalazły się konkretne mechanizmy dofinansowania podstawowej infrastruktury na obszarach wiejskich. Pomimo zapisów ogólnych wskazujących potrzebę rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej oraz drogowej nie pojawiły się mechanizmy wsparcia dla takich działań. Potrzeby obszarów wiejskich w tym zakresie są nadal ogromne, a pominięcie ich w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej będzie stanowiło duży problem dla terenów wiejskich. Tym samym	W ww. dokumencie, w katalogu interwencji, przewiduje jedynie finansowanie systemów zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi, systemów indywidualnego oczyszczania ścieków, kształtowania przestrzeni publicznej i ochrony zabytów. Przewidywany budżet to jedynie 471 mln EUR z czego 259,05 mln EUR stanowią środki ERROW.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że strategia inwestycyjna w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages.
393	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. str. 256. Proponuje się dodanie dodatkowej interwencji. - budowa lub modernizacja dróg lokalnych, - zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, - budowa lub przebudowa targowisk lub obiektów przeznaczonych do promocji lokalnych produktów.	Priorytetyzacja potrzeb Planu w swojej treści dostrzega potrzebę poprawy dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi, gospodarka wodno-ściekowa oraz budowa lub przebudowa targowisk lub obiektów budowlanych przeznaczonych na promocję lokalnych produktów. W uzasadnieniu tych potrzeb wskazano, że m.in. niedostateczna infrastruktura techniczna (drogi, gospodarka wodno-kanalizacyjna, Internet, targowiska) prowadzi do wydłużania się i marginalizacji dużej części obszarów wiejskich. Plan bardzo trafnie definiuje jedną z istniejących potrzeb. Jednak w ślad za diagnozą nie zostały zaproponowane konkretne rozwiązania (interwencji) nie zabezpieczona na ten cel odpowiednich środków finansowych (dokument odsyła do Krajowego Planu Odbudowy oraz Polityki Spójności). Interwencja powinna kompleksowo podchodzić do rozwiązywania problemów obszarów wiejskich, tj. zdiagnozować potrzeby, nakreślić cele oraz przedstawić propozycję konkretnych rozwiązań, w tym przypadku interwencji z odpowiednim poziomem alokacji. Za wprowadzeniem do Planu strategicznego nowej interwencji obejmującej swoim zakresem infrastrukturę publiczną, w szczególności drogi, gospodarkę wodno-ściekową (zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków), budowę lub przebudowę targowisk przemawia nie tylko zaprezentowana powyżej argumentacja, ale również wiedza i doświadczenia instytucji wdrażających podobne działania w ramach PROW 2007-2013, PROW 2014-2020, które dają gwarancję szybkiej i sprawnej realizacji interwencji, co w obecnej sytuacji kryzysowej ma obzrymnie znaczenie zarówno dla beneficjentów, jak i całej gospodarki.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
394	Instituty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Wpisanie udziału instytutów badawczych w systemie wspierania merytorycznego rolników w ramach AKIS	W opisie dotyczących kształcenia rolników brakuje wskazania udziału instytutów badawczych nadzorowanych przez MRIRW w procesie kształcenia i przekazywania wiedzy we współpracy z CDR i ODRami.	Uwaga uwzględniona	Mając na uwadze rolę nauki w rozwoju systemu AKIS, w ramach interwencji z przewidywanymi wydatkami, przewidziano udział instytutów badawczych w realizacji operacji związanych z prowadzeniem demonstracji, organizowaniem szkoleń profilowanych, praktyk zawodowych i studiów podyplomowych dla doradców rolniczych.

395	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. Str. 256-258. „Pomoc może być przyznana jeśli operacja realizowana jest: *w miejscowościach położonych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w przypadku inwestycji dotyczących systemów indywidualnego oczyszczania ścieków, *w oparciu o koncepcję Smart Village sfinansowanej ze środków EFROW w przypadku realizacji koncepcji Smart Village. W przypadku wniosków na realizację elementów koncepcji Smart Village, jak również w przypadku wniosków na operację innej niż dot. realizacji koncepcji Smart Village nabory i ocena będzie odbywać się na poziomie regionalnym.”	NA RZECZ	Potencjał i doświadczenie instytucjonalne Samorządów Województw zdobyte podczas wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich w nawiązaniu do potrzeb jakimi są: - poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: gospodarka wodno – ściekowa, - poprawa dostępu do infrastruktury turystycznej – rekreacyjnej, rozwój form współpracy na obszarach wiejskich oraz ich rozwój w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym, - stymulowanie rozwoju lokalnego przez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych, w tym cyfrowych, oraz z wykorzystaniem potencjału endogenicznego, daje gwarancję szybkiego i efektywnego wdrożenia inwestycji, co w świetle obecnych potrzeb gospodarczych (stymulowanie gospodarki poprzez nowe inwestycje) nabiera jeszcze większego znaczenia. W kontekście powyższego proponujemy uwzględnienie Samorządów Województw jako jednostek dokonujących oceny wniosków. Tym bardziej, iż koncepcja Smart Village powinna uwzględniać specyfikę regionu i potrzeby ich mieszkańców. Kluczowym jest, aby pionierski projekt Smart Village uwzględniał innowacyjność oraz potencjał i był odpowiednio na potrzeby danego regionu.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
396	izby rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Dla nas definicja rolnika czynnego zawodowo jest nierozumiała. Wynika z niej, że może nim być osoba, która otrzymała nawet 1 zł płatności. Z pojęciem aktywności nie ma to nic wspólnego. Nadci dopłaty mogą iść do osób, które tylko posiadają grunty, a nie je użytkują. W definicji nie powinno być wpisanej kwoty, ale jakaś forma wykazania przychodów i kosztów działalności rolniczej. Określenia: „poniżej koszty na działalność rolniczą w minimalnej wysokości, lub osiągnął przychód ze sprzedaży plodów rolnych na minimalnym poziomie” są nieprecyzyjne. Czy 1 zł kosztów lub przychodów spełnia to kryterium?		Rolnik jest uznawany za aktywnego jeżeli posiada numer w systemie ewidencji gospodarstw rolnych prowadzonym przez ARiMR oraz 1. posiada zarejestrowane w IRZ zwierzęta zapewniające minimalną obsadę, lub 2. odwołując, ze ponosi roczne koszty na działalność rolniczą w minimalnej wysokości równej kwocie wysokości dopłat przyznanych do gospodarstwa w danym roku w ramach podstawowego wsparcia docho.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nowa perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieucielający dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
397	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. Str. 280. Proponowane usunięcie zapisu. „[...] – mierzalnych (ok. 60% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze, - niemierzalnych, (ekspertyckich, ok. 40% wagi), tj. np.: zintegrowanie, partnerstwo we wdrażaniu LSR, innowacyjność, territorialność”.	NA RZECZ	Dokument zawiera bardzo szczegółowe zapisy dotyczące katalogu kryteriów wyboru LSR, które nie powinny zostać zawarte w dokumentach o charakterze strategicznym.	Uwaga uwzględniona	Części informacji zostanie usunięta.
398	izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezopłatności 1.1. Wykorzystanie wsparcia docho.	1.Warunki kwalifikowalności. Bardzo niefortunny opis warunków kwalifikowalności. Nie wiadomo jak rozumieć „Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się hektar/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt”. Nie wiadomo czy czytało jako 1 ha na 200 EUR płatności czy jak by to wynikało z obecnych zapisów 1 hektar lub 200 EUR płatności zwolnienie		Poprawa czytelności dokumentu	Uwaga uwzględniona	Szczegółowe warunki kwalifikowalności zostaną uwzględnione w przepisach prawa krajowego.
399	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Rozdział 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. Str. 283. Proponowane usunięcie zapisu. „Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 45% (a w regionie Warszawa - 57%) kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu oraz ze środków budżetu państwa w wysokości maksymalnie 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych projektu. Oprócz pomocy finansowej wypłacanej przez agencję płatniczą (maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych), wydatkami publicznymi w rozumieniu art. 3 lit. da SPRĘG jest także wkład własny beneficjenta, będącego jednostką sektora finansów publicznych, w realizowaną operację, z tym, że ta część tego wkładu, która powoduje zaburzenie proporcji pomiędzy wkładem EFROW, a wymaganym krajowym wkładem środków publicznych równej 55% do 45% (a w regionie Warszawa 43% do 57%) - nie stanowi kwalifikowalnych wydatków publicznych, w 1. Nie podano limitu lat przyznawania płatności (było „maksymalnie przez okres 5 lat począwszy od rozpoczęcia działalności rolniczej”) 2. Bodano możliwość wprowadzenia warunków szczególnych – nie podano jednak ich wykazu, w przykładzie jest jednak nasz poprzedni postulat możliwości przyznawania wsparcia w okresie 5 lat od złożenia pierwszego wniosku i rozpoczęcia działalności jako kierujący gospodarstwem – spełnienie postulat	NA RZECZ	W przypadku interwencji LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w planie znalazły się bardzo szczegółowe dane dotyczące wkładu finansowego, które nie powinny występować w dokumentach o charakterze strategicznym, ale w rozporządzeniach wykonawczych.	Uwaga nieuwzględniona	Zawartość dokumentu jest określona rozporządzeniem UE dla WPR.
400	izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezopłatności 1.3. Uzupełniające wsparcie docho dla młodych rolników	1. Nie podano limitu lat przyznawania płatności (było „maksymalnie przez okres 5 lat począwszy od rozpoczęcia działalności rolniczej”) 2. Bodano możliwość wprowadzenia warunków szczególnych – nie podano jednak ich wykazu, w przykładzie jest jednak nasz poprzedni postulat możliwości przyznawania wsparcia w okresie 5 lat od złożenia pierwszego wniosku i rozpoczęcia działalności jako kierujący gospodarstwem – spełnienie postulat		Poprawa czytelności i spójności dokumentu	Uwaga uwzględniona	Dodatkowa płatność do wszystkich gruntów objętych Podstawowym wsparciem docho do rolników spełniającej definicję młodego rolnika, wypłacana maksymalnie przez 5 lat i nie później niż dla kampanii 2027 r. włącznie.
401	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Rozdział 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH. Str. 284-285. Proponowane usunięcie części planu określonej jako Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia.	NA RZECZ	W Planie strategicznym uwzględniono bardzo szczegółowe metody obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia. Zapisy te nie powinny występować w dokumentach o charakterze strategicznym.	Uwaga nieuwzględniona	Zawartość dokumentu jest określona rozporządzeniem UE dla WPR.
402	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zmiana lub wykreślenie zapisu z „opisu warunków kwalifikowalności” o brzmieniu: “Zobowiązanie w ramach wariantów siedliskowych nie może być podjęte do gruntów, na których stwierdzono skupiska gatunków niepożądaných (określonych w przepisach krajowych) przekraczające 5% powierzchni gruntu.”		Często zdarza się, że grupy ze skupiskami gatunków niepożądanych dzięki działaniom programu RSK powracają do swoich walorów przyrodniczych. Ich użytkowanie pomaga często zwalczyć gatunki niepożądane. Błędem byłoby wyłączenie tego rodzaju gruntów z możliwości udziału w programie.	Uwaga uwzględniona	W planie wskazano, że o wsparcie może ubiegać się beneficjent który posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha; Obszar kwalifikowany - grunt (użytek rolny - trwały użytek zielony lub obszar niebędący użytkiem rolnym), na którym występuje cenne siedlisko lub gatunek uprawniony do wsparcia w ramach interwencji. Pomoc przysługuje do działek rolnych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.
403	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	Proponuje się wprowadzenie informacji o Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich SIR, która została pominięta. Podobnie jak w przypadku sieci “KSOW+” można rozszerzyć nazwę o “- SIR”.		Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich SIR od 2015 roku realizuje zadania finansowane w ramach pomocy technicznej. Na dzień obecny jest rozpoznawalną marką na terenie całej Polski. Ośrodki realizujące zadania Sieci utworzyły w swoich strukturach zespoły, które wyspecjalizowały się w realizacji i roztaczaniu zadań oraz rozpowszechnianiu znaku SIR. Przy realizacji innowacyjnych projektów uczestniczą partnerzy tj.: jednostki naukowo-badawcze, uczelnie, szkoły rolnicze, producenci rolni, miszkarczyki obszarów wiejskich, etc., którzy identyfikują się z Siecią SIR. Innowacyjne projekty są upowszechniane na całym obszarze kraju. str. 284-285	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR jest wyodrębniona KSOW+, natomiast w ramach KSOW+ mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wpyisywania ich osobno w PS WPR.
404	izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Nie jest bezpośrednio wskazane czy do płatności będą się kwalifikować także elementy krajobrazu wskazane w części dotyczącej jednolitej płatności obszarowej, jak to było dotychczas. Należy doprecyzować zasady delimitacji obszarów z wyłączeniem dużych korporacji rolniczych, których wskaźniki (np. obsada zwierząt) zwyżają średnią dla danego terenu.		Poprawa czytelności dokumentu. Poprawa zastosowania kryteriów delimitacji do rzeczywistych warunków rozwoju danego obszaru.	Uwaga nieuwzględniona	Rozwiązania w zakresie wdrożenia interwencji dot. ONW w ramach Planu Strategicznego WPR co do zasady pozostają bez zmian w stosunku do PROW na lata 2014-2020. Szczegóły dotyczące wdrażania interwencji, w tym te z zakresu elementów krajobrazu będą doprecyzowywane na kolejnych etapach programowania. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na wyznaczonych obszarach ONW całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Wyznaczenie obowiązujących zasięgów ONW oparte jest na jednolitych na terenie całej UE kryteriach biologicznych (odnośnie klimatu, gleby i ukształtowania terenu). Przepisy regulujące delimitację ONW w jednolitych w całej UE sposób weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. Równocześnie obowiązkowym elementem delimitacji było wyłączenie ze wsparcia jednostek administracyjnych (gmin/obsców ewidencyjnych), ... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały udokumentowane, ale przewidywano je dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utraczone dochoy lub dodatkowe koszty... – tzw. procedura zawężenia obszarów (ang. fine tuning). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Obowiązujące limity degenerywności możliwych do uzyskania płatności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiąganych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Dodatkowe koszty i utraczone dochoy oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wylczenia muszą być wykwalifikowane i poświadczane przez podmiot niezależny od władz. Wysokość degenerywności stawek płatności ONW na poszczególnych typach obszarów musi również uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany dla realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Potencjalne zwiększenie progów degenerywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania.
405	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Zmiana lub usunięcie zapisu o treści: “Zobowiązanie w ramach wariantów siedliskowych nie może być podjęte do gruntów, na których stwierdzono skupiska gatunków niepożądanych (określonych w przepisach krajowych) przekraczające 5% powierzchni gruntu.”		Użytkowanie w ramach programu RSK gruntów prosińszych gatunkami niepożądanymi często pozwala na zwalczenie tych gatunków i przywrócenie tych gruntów do odpowiedniej formy siedliskowej. Błędem byłoby wyłączenie takich gruntów z możliwości udziału w programie RSK	Uwaga uwzględniona	W planie wskazano, że o wsparcie może ubiegać się beneficjent który posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha; Obszar kwalifikowany – grunt (użytek rolny - trwały użytek zielony lub obszar niebędący użytkiem rolnym), na którym występuje cenne siedlisko lub gatunek uprawniony do wsparcia w ramach interwencji. PL 528 PL Pomoc przysługuje do działek rolnych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

406	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	Zbyt małe kwoty na przygotowanie projektu scalenia i na zagospodarowanie poscaleniovym.	Z niewiadomych przyczyn projekt Planu zakłada drastyczne obniżenie stawek na projekt scaleniovym i zagospodarowanie poscaleniovym. Przykładowo w bieżącej perspektywie 2014-2020 kwota przeznaczona na projekt scalenia dla województwa południa Polski wynosi 800,00 Euro/ha, zaś na zagospodarowanie poscaleniovym 2.000,00 EUR/ha. Już te kwoty w obecnej chwili, przy dużym skłacie cen inwestycji, wydają się być niewystarczające. Tymczasem w nowym okresie zaproponowano dużo niższe stawki – odpowiednio 3.000,00 zł/ha na projekt scaleniovym (t), o ok. 600 zł/ha mniej niż obecnie) oraz 6.500,00 zł/ha na zagospodarowanie poscaleniovym (t), o ok. 2.500,00 zł/ha mniej niż obecnie), które z pewnością będą niewystarczające. Wnosimy o zmianę stawek przynajmniej na takie, jak obowiązujące w obecnej perspektywie.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
407	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	*Pomoc przyznawana będzie rolnikom realizującym programy ochrony zasobów genetycznych kierowane przez Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy. Płatność przyznawana jest do następujących ras: 1. bytło (wsparcie do samicy samców) - polskie czerwone, białogłzbięte, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe;	Stanowi Państwo. W imieniu jedynego w Polsce podmiotu realizującego programy hodowlane dla ras zachowawczych prosimy o zwrócenie uwagi na rolę samca w realizowanych programach. Wielokrotnie podkreślaliśmy rolę stajni unasielenia (w tym przypadku MCB Krasne) w zachowaniu ciągłości rozrodu, który w tych programach jest dokładnie zaplanowany a urodzone buhaje poprzez karkowy produkt jakim jest mrożone nasienie gwarantują najwyższą jakość i skuteczność oraz możliwość zwiększenia nasienia w Krajowym Banku w Bailicach. Dopłata do samców zapewni większą różnorodność utrzymywanych zwierząt, co zwiększa efektywność wszystkich programów. Dla przyszłości hodowli zwierząt i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego niezbędne jest zachowanie różnorodności genetycznej zwierząt gospodarskich. Celem tej interwencji jest zachowanie i gospodarze wykorzystanie zasobów genetycznych	Uwaga uwzględniona	W PS WPR określono, że wsparcie przyznawane jest m. in. do następujących ras: bytło (wsparcie do samicy samców) - polskie czerwone, białogłzbięte, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe.
408	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Zbyt mała alokacja i zbyt wąski wachlarz możliwych do realizacji inwestycji lokalnych w ramach WPR.	Zwiększenie zarówno typów możliwych do sfinansowania inwestycji, jak i przeznaczanej na nie alokacji. Dotychczasowe Programy rozwoju obszarów wiejskich były JEDYNYMI źródłami możliwości pozyskania przez IST dofinansowania na lokalne inwestycje publiczne, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej czy „odnowy wiejskości”. Również przyszły okres finansowy 2023-2027 w zakresie Polityki Spójności wprowadza tak daleko idące ograniczenia, iż zahamowany może zostać zrównowazony rozwój obszarów wiejskich. W ramach polityki spójności inwestycje, zwłaszcza w sieci kanalizacyjne są możliwe tylko w obszarach objętych aglomeracjami określonymi w KPDSK (w chwili obecnej są to aglomeracje powyżej 2 tys. RL.M, a KE dąży do podwyższenia tej granicy do aglomeracji pow. 10 tys. RL.M), natomiast pozostałe obszary zostaną pozabawione możliwości rozwoju niezbędnej, podstawowej infrastruktury. Trudno dążyć do produkcji zdrowej żywności w zaturynym środowisku. Z kolei w odniesieniu do sieci wodociągowej, to także inne programy, czy to polityki spójności, czy programy krajowe nie dają możliwości ubiegania się o dofinansowanie na ten typ infrastruktury. Tymczasem przykładowo, wg badania przeprowadzonego w 2020 r., 40% mieszkańców Małopolski nadal nie ma dostępu do wody pitnej z wodociągów. Jednocześnie na obszarach wiejskich jest jeszcze bardzo duża liczba kilometrów wodociągów budowanych z rur azbestowych, które wymagają wymiany. Z kolei w ramach polityki spójności w przyszłym okresie finansowym UE dofinansowanie mogą uzyskać tylko te inwestycje drogowe, które wprost umożliwiają połączenie z siecią TEN-T. Zatem gros dróg lokalnych zostanie również pozabawionych możliwości wsparcia. Dotychczasowy PROW był także jedynym źródłem możliwości pozyskania wsparcia na inwestycje w ramach szeroko rozumianej odnowy przestrzeni małych wsi. Ponadto wprowadzony został kolejny możliwy do realizacji zakres, tj. kompleksowy projekt realizowany na bazie koncepcji SMART VILLAGE (z planowanym możliwym dofinansowaniem do 20 mln zł), co ogromnie uszczupli i tak bardzo niską alokację na ten instrument.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej zdecydowano że katalizę interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na dwóch częściach określonych dziedzinach, tj. na środowisku i klimacie (głównie retencjonowanie wody) oraz smart Villages niemniej jednak w ramach zaproponowanej interwencji przewidziano wsparcie także na realizację systemu indywidualnego oczyszczania ścieków, ukształcanie przestrzeni publicznej czy odnowienie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych.
409	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Zmienić wskaźnik z 273 na 291 wspartych LSR. Zastosować skalę 90 i 80% za jakością przygotowanej LSR, jak w obecnym okresie.	W obecnej wersji Planu zaproponowane, ze wspartych zostanie 273 Lokalnych Strategii Rozwoju, które obejmą 82,5% ludności wiejskiej. Dziś jest to 291 LSR i 96% ludności. Czyli 18 (6,2%) dotychczas Lokalnych Grup Działania nie otrzyma środków. Środków jest ok. 10% mniej, ale krótszy jest okres – tym samym średnioroczne kwoty wsparcia są wyższe. Uwazam, że wszystkie społeczności powinny otrzymać środki, bo wszędzie jest niski poziom kapitału społecznego, a jego podniesienie jest celem podjęcia LEADER. W krajowym konkursie odpada najbliżej społeczności, zapewne najbardziej wymagające wsparcia tego podjęcia. Lepiej, jak by było w tym okresie, gdy najlepsze LSR otrzymały 100% środków, a te słabsze 90 czy 80% - tak aby wystarczyć dla wszystkich.	Uwaga nieuwzględniona	Wskazany w dokumencie wskaźnik jest wynikiem szacunkowy na podstawie dotychczasowych wyników przy dostępnym budżecie. Natomiast struktura kryteriów wyboru LSR będzie podlegała konsultacjom wraz z Regulaminem wyboru LSR.
410	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Zbyt mała alokacja na interwencję. Proponowane ograniczenie poziomu dofinansowania dla inwestycji produkcyjnych (t), premi na podejmowanie działalności gospodarczej, wsparcia na rozwój i/ lub istniejących przedsiębiorców, podejmowanie działalności w zakresie agroturystyki czy zagród edukacyjnych na poziomie maksymalnie 50% w porównaniu do obecnego okresu programowania, gdzie dla premi dofinansowanie obejmowało 100% kosztów, a dopuszczalne dofinansowanie dla już funkcjonujących firm wynosi 70% może spowodować znaczne zmniejszenie zainteresowanie środkami dla przedsiębiorców	Co pawała w drugim projekcie zaplanowano większe wsparcie niż wymagane minimum 5% II filara, ale jak wskazano w Planie, nawet ten zwiększony odsetek nie prowadzi na sfinansowanie wszystkich LSR, a co za tym idzie już teraz prognozowane jest zmniejszenie liczby lokalnych grup działania. Byłoby to zrozumiałe, gdyby wynikało przykładowo z wewnętrznej konsolidacji poszczególnych LGD, a nie z faktu niezabezpieczenia alokacji pozwalającej na dalsze kontynuowanie działań przytłoczonych już mocno w lokalnych społecznościach grup. Jednocześnie jest zmniejszeniem środków projektowany jest szerszy niż dotychczas wachlarz potencjalnych instrumentów realizowanych przez poszczególne LSR. Przy jednoczesnym projektowanym podwyższeniu maksymalnych kwot wsparcia dla beneficjentów, zmniejszenie alokacji na podjęcie doprowadzi do wypaczenia założeń tej interwencji, według których to właśnie w drodze tego działania mają być wspierane inwestycje w rynek pracy poza rolnictwem – przy tak dużym obniżeniu alokacji wspierane będą podmioty punktowe, a nie systemowe. Co jeszcze bardziej dziwne, to włączenie dwóch, realizowanych dotychczas za pośrednictwem ARIMR z wyodrębnionymi budżetami, działań wspierających krótkie i/aż dłuższe żywnościowe oraz podejmowanie pozarolniczej działalności w gospodarstwie rolnym w formie agroturystyki lub zagród edukacyjnych do lokalnych strategii rozwoju. Nie zaprzeczając merytorycznemu uzasadnieniu włączenia tego typu wsparcia w realizację lokalnych strategii, trudno jest pogodzić się z brakiem na ten cel większych środków. Intensywność wsparcia: Do 70% (inwestycje produkcyjne)	Uwaga nieuwzględniona	Przy bardzo ograniczonych środkach utrzymanie dotychczasowego b. wysokiego poziomu współfinansowania operacji w zakresie przedsiębiorczości jest nieosiągalne.
411	IST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	W wyliczeniu zadań SW brakuje jasnego i jednoznacznego stwierdzenia, że samorządy województw będą realizować zadania wynikające ze Strategii Komunikacji WPR na lata 2023-2027 poprzez prowadzenie działań informacyjnych dotyczących Planu Strategicznego WPR.	Należy przed zapisem „współpraca” w WODR oraz lokalnymi punktami kontaktowymi funduszy europejskich w zakresie informacji o istniejących możliwościach wsparcia z funduszy ze środków krajowych i europejskich na rozwój obszarów wiejskich” dodać punkt „Prowadzenie działań informacyjnych dot. Planu strategicznego WPR”. Samorządy województw od dwóch perspektyw finansowych z powodzeniem realizują działania informacyjno – promocyjne. Posiadają w tym duże doświadczenie, posiadają bazę punktów informacyjnych o funduszach europejskich. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się podobnie, jak w przypadku innych działań, wpisanie „prowadzenia działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” zarówno do kompetencji WODR jak i SW, z niewątpliwym pozytywnym skutkiem.	Uwaga uwzględniona	W PS WPR literalnie wyszczególniono zadanie dotyczące działań informacyjno-promocyjnych
412	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W tabeli z wymogami dla działań RSK dotyczących torfowisk (strona 4) w komórce dotyczącej wariantu "Torfowiska wymogi obowiązkowe i uzupełniające" zapisano również: "Rolnik realizuje również wymogi określone w wierszu powyżej" dla tego wariantu wyznaczono częstotliwość koszenia "raz, dwa lub trzy razy w ciągu 5 lat, jednak nie częściej niż co dwa lata". Jednak w wierszu powyżej dotyczącym wariantu "Torfowiska – wymogi obowiązkowe" zapisano w części koszenia "jeden pokos co roku lub raz na dwa lata". Tak więc wyznaczając dla wymogów uzupełniających częstotliwość koszenia raz w ciągu 5 lat nie spełnia się wymogów obowiązkowych częstotliwości koszenia. Proponuje usunięcie zapisu: "Rolnik realizuje również wymogi określone w wierszu powyżej"	Powyższy zapis wprowadza zamieszanie i wprowadza w błąd, gdyż nie wiadomo których wytycznych co do częstotliwości koszenia się trzymać- czy tych z torfowisk-wymogów obowiązkowych, czy tych z torfowisk- wymogów uzupełniających.	Uwaga uwzględniona	Tabela zawierająca Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości została zmodyfikowana.
413	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	1. Proponowane stawki za najbardziej dostępne technologicznie ekoschematy są zbyt niskie i spowodują, że suma dopłat dla rolnika będzie niższa od tej, którą otrzyma obecnie. 2. Stawka dopłat nie może ulec zmianie w zależności od ilości złożonych wniosków. Rolnik musi wiedzieć składając wniosek jaką stawkę otrzyma. 3. Należy precyzyjnie określić, które schematy można łączyć z sobą oraz z innymi działaniami. 4. Mamy bardzo duże obawy co do zbiorokrajowego podjęcia ARIMR w zakresie weryfikacji i kontroli tych dopłat. 5. Wdrożenie ekoschematów musi być wspomaganie poprzez działania doradcze i szkoleniowe tak aby rolnicy poradzili sobie z technologią oraz biurokracją. 6. Stawki dopłat do wielu ekoschematów nie są zachęcające i nie pokryją zwiększonych kosztów oraz utraconych dochodów. 7. Brak informacji o poplonach ścierniskowych.	Wybór ekoschematów będzie miał kluczowe znaczenie dla sumy dopłat, którą otrzyma rolnik. Szczegóły w załączniku.	Uwaga częściowo uwzględniona	uwzględniono w zakresie ekoschematu dot. ekstensywnych Tuz ad. 3) Trwają prace nad określeniem możliwości koszenia ekoschematów; ad.7) Ze względu na doświadczenia wynikające z wdrażania zazielenienia i problemy związane z uprawą międzyplonów ścierniskowych, wynikające z często występujących okresów suszy (i tym samym negatywne skutki dla planowania rośliny następczej), nie został on ujęty w ramach ekoschematu. Niemniej przewiduje się dopuszczenie międzyplonu ścierniskowego jako jednej z możliwości wypełniania obowiązkowej normy DKR 8 dotyczącej przeznaczenia określonej powierzchni na obszary nieprodukcyjne lub na międzyplony lub uprawy wiążące azot bez środków ochrony roślin.ii
414	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	CS 8 P 3. Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu: gospodarka wodno-ściekowa. Zmiana: Rozwinięcie infrastruktury typu: gospodarka wodno-ściekowa o rozwiązania zmierzające do wykorzystania "SZAREJ WODY"	Zaprzestać wzbijania do głów o wysokości cyt. " infrastruktury publicznej typu: gospodarka wodno-ściekowa" to są środki w warunkach większych i olbrzymim przeysonowaniem potrzeb i inwestycji w oczyszczalnie. I MOŻNA DUŻO TANIEJ! Wystarczy umożliwić w "gospodarcie wodno-ściekowej" czyli w polskim Prawie Wodnym korzystanie i/lub odprowadzanie SZAREJ WODY do głębi, po co namażać bakterie niechciane (sedesowe), po co wrędy kolektory ściekowe po wsiach, wystarczy wrędy przydomowa bio-oczyszczalnia i to niedużo Ten temat nie funkcjonuje, jeszcze, w przestrzeni medialno-publicznej w Polsce i powinien ps. są zachodnie normy na to.	Uwaga nieuwzględniona	Alokacja II filara, z uwzględnieniem współfinansowania krajowego to 7 799 mln euro. Przy ograniczeniu w nowej perspektywie budżecie WPR, szczególnie w ramach II filaru, środki alokowane na realizację inwestycji z zakresu rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 są daleko niewystarczające w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb. Wobec powyższego zaproponowano wyłącznie dwa obszary wsparcia (obszar A Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków i obszar B Inteligentna wieś).

415	Instituty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Przywrócenie możliwości korzystania przez Instytuty Badawcze ze środków Krajowej Sieci WPR (tj. KSOW+) na transfer wiedzy, współpracę z doradztwem i praktyką oraz sieciowanie z różnymi partnerami systemu AKIS	Kluczowym zadaniem instytutów podlegających pod MRIRW jest tworzenie wiedzy z zakresu sektora rolnego, wspieranie jednostek państwowych i samorządowych oraz pośredniczenie w transferze i dyfuzji wiedzy między nauką a uczestnikami rynku rolnego. Instytuty są źródłem cennych informacji i wiedzy, które przyczyniają się do rozwoju sektora rolnego i przyczyniają się do wypracowania polityki rolniczej. Instytuty są również ważnym elementem współpracy i argumentacji decyzji politycznych odnoszące się do sektora rolnego. Są w bieżącej komunikacji z MRIRW, dostarczając informacji ad hoc, jak i pełnych opracowań zgodnie z zapotrzebowaniem. Instytuty, ponadto, identyfikują potrzeby producentów rolnych, jak i przetwórców rolno-spożywczych. Tworzą ofertę szkoleniową i badawczą dopasowaną do tych potrzeb. Objętością mechanizmów stającą rynekem rolnym i prognozą następnego decyzji politycznych i gospodarczych. Maksymalizując transfer oraz dyfuzję wiedzy i działania wdrożeniowe. Tworzą i doskonałą marketing dostosowany do potrzeb odbiorców. Internacjonalizując działalność wyrażając poprzez współpracę z zagranicznymi naukowcami oraz podmiotami gospodarczymi. Z tych powodów w interesie państwa i samorządów lokalnych, jak i odbiorców decyzji politycznych, jest to, aby utrzymać finansowanie tego ważnego ognia nauki i wiedzy.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie innowacyjności, nawiązivanja współpracy i tworzenia grup operacyjnych EPI zostanie zapewnione w ramach zadań realizowanych przez KSOW+, z wykorzystaniem struktury Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SR). Aktywność wspierana będzie ze środków Sieci. Informacja na temat działań Sieci, dobrych praktyk, innowacyjnych rozwiązań dostępna będzie m.in. na stronach internetowych prowadzonych przez jednostki. Działania Sieci obejmować będą m.in. organizację spotkań i konferencji tematycznych, na których zarówno doradcy jak i przedstawiciele nauki będą dzielić się wiedzą i doświadczeniem; zapewnieniu kontaktu z innymi sieciami (w tym międzybranżowymi) i aktywnym przekazywaniu pozyskanych informacji np. poprzez publikacja na stronie internetowej i w mediach społecznościowych; trybuwalności do jednostek wsparcia Sieci itp. Instytuty badawcze jak również inne podmioty działające na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich będą mogły brać aktywny udział w wymianie wiedzy i innowacji poprzez włączenie ich jako partnerów do operacji realizowanych przez jednostki wsparcia Sieci.
416	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 3.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie punktów wsparcia z finansowaniem macierzystym	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia powinna wynosić co najmniej 1000 euro natomiast wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poszczególnego powinno wynosić co najmniej 2500 euro.	Wzrost kosztów realizacji prac scaleniowych oraz cen materiałów budowlanych powodują wyższe koszty jednostkowe. Zmniejszenie środków na realizację powyższych prac scaleniowych spowoduje brak możliwości ich wykonania.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
417	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	uwzględnienie w Planie działań związanych z infrastrukturą techniczną na obszarach wiejskich (drogi lokalne, gospodarka wodno-ściekowa) z odpowiednim budżetem	W Planie wskazuje się, iż ma on wspierać rozwój obszarów wiejskich, żeby były atrakcyjnym miejscem do mieszkania i pracy, wyposażonym w potrzebną infrastrukturę, posiadającym sieci inteligentnych usług. Bez zapewnienia obszarom wiejskim środków na podstawową infrastrukturę drogową czy też wodno-kanalizacyjną nie możemy mówić o atrakcyjnym miejscu do zamieszkania i pracy czy zapewnieniu inteligentnych usług na obszarach wiejskich. W związku z tym konieczne jest uwzględnienie w Planie działań dotyczących infrastruktury.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie Strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego wodnego ściekowego oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdagnozwania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozpiętej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
418	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Wnosi się o zaprojektowanie rozwiązań, pozwalających na pokrycie całego obszaru kraju Lokalnymi Strategiami Rozwoju, co pozwoli wszystkim mieszkańcom terenów wiejskich na korzystanie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	Bardzo ważnym dla rozwoju obszarów wiejskich, jest działanie LEADER wdrażane przez Lokalne Grupy Działania. Pomimo zwiększenia z 5% do 8% alokacji II filaru Wspólnej Polityki Rolnej, nadal nie zapewnia się wystarczających środków na to działanie. Z tego Planu jasno wynika, iż zakłada się zmniejszenie liczby Lokalnych Strategii Rozwoju. Mając na uwadze efekty wdrażania inicjatyw Leader ważne jest zapewnienie kontynuacji jej wdrażania na obszarze całego kraju.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zwiększenie alokacji na interwencję LEADER nie jest możliwe. Potrzeba zapewnienia jak największego pokrycia obszarów Osiwi SR-ami jest niezaprzeczalną dylematem konieczną jest pozyskiwanie dodatkowych środków spoza EFROW - jednym z rozwiązań jest decyzja o wdrażaniu RLKS w pełnej wielofunkcyjnej formule przez poszczególne województwa, ale decyzja ta jest poza kompetencjami MRIRW.
419	Jednostki podległe Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Proponujemy utrzymać w wojewódzkich jednostkach doradztwa rolniczego nazwewnictwo Sieć na Rzec Innowacji w Rolnictwie i na Obszarach Wiejskich (SR). Nazwa ta funkcjonuje w świadomości rolników, doradców i innych mieszkańców obszarów wiejskich. WODR będzie realizował zadania KSOW+ w ramach SR.	Nazwa "Sieć na Rzec Innowacji..." będzie dopinając WODR-y aby w realizowanych przez nie operacjach kładł nacisk na innowacyjność.	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR jest wyodrębniona KSOW+, natomiast w ramach KSOW+ mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wpisywania ich osobno w PS WPR.
420	IST	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynienie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siewdłki i krajobrazu	moja sugestia dotyczy konkretnie punktu 2.2.5.1. mianowicie chodzi o zarząd nad wodami powierzchniowymi. Zużyciu powinny być zarządzane przez jedną instytucję kompleksowo w jednym miejscu	wielu rolników z obszaru gminy Gronowo Elbląskie ma problemy z komunikacją z organizacjami zarządzającymi wodami powierzchniowymi z czego wynikają niepożądane sytuacje min. zalane uprawy.	Uwaga nieuwzględniona	Plan Strategiczny jest dokumentem w którym kwestie problematyczne są ujęte w podejściu ogólnym.
421	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.1. Doskonalenie zawodowe rolników	Szkolenia z zakresu agrotechniki, zootechniki i rolnictwa precyzyjnego	ograniczenie wykorzystania azotu, gospodarka wodna, nawadnianie upraw, programy poprawiające żywność gleby, ochrona przed erozją	Uwaga nieuwzględniona	Ze względu na ogólny charakter dokumentu PS WPR, a jednocześnie z uwagi na konieczność zapewnienia rolnikom dostępu do wiedzy i informacji o zagadnieniach związanych z celami WPR oraz realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego, nie jest uzasadnione wskazywanie w opisie interwencji szczegółowego zakresu tematycznego szkoleń. Będzie on wskazywany na etapie wdrożenia Planu i będzie stanowił odpowiedź na potrzeby rolników, a jednocześnie zobowiązania wynikające z dokumentów programowych (np. PS WPR) i strategicznych (EŁ - np. strategia "Od pola do stołu", strategia na rzecz "Bioróżnorodności").
422	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.1. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Powrót do możliwości zapisów z poprzednich lat. tj. wpisanie łącznie upraw na działce poniżej 1 ha (jako uprawa mieszana) zamiast konkretnych upraw i tworzenia w związku z tym wielu działek rolnych.	Znaczne ułatwienie wypełnienia wniosku, a przede wszystkim sporządzenia załącznika graficznego	Uwaga nieuwzględniona	Sposób deklaracji gruntów we wniosku o przyznanie płatności nie jest przedmiotem rozstrzygnięcia Planu Strategicznego.
423	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.7.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczenia produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych, wyłączeń roślinnych, toksyn pochodzenia mikrobiologicznego lub preparatów wirusowych. Jako metody Biologiczne należy rozumieć zabieg z zastosowaniem: -biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub - makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu.	Ograniczenie biologicznej ochrony roślin tylko do mikrobiologicznych i makroorganizmów nie pozwoli wykorzystać w tym ekoschemacie innych produktów biologicznej ochrony roślin, które należą do grupy produktów biologicznych, mających na celu ochronę roślin. Takie podejście wyklucza użycie następujących produktów: - preparaty na bazie wyciągów roślinnych; - biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub - makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu.	Uwaga nieuwzględniona	Postulat dotyczy katalogu kosztów kwalifikowanych do wsparcia udzielanego organizacjom producentów owoców i warzyw realizującym programy operacyjne, w którym nie zostały przewidziane Biologiczne środki ochrony roślin.
424	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 8. MODERNIZACJA I UPROSZCZENIE WPR	Zmiana wyliczenia wielkości ekonomicznej, jeśli jest zaznaczona opcja, że operacja nie ma wpływu na obsadę zwierząt w roku docelowym a maszyny zakupione nie miały nie wspólnie ze zwierzętami, to powinna być możliwość rezygnacji z hodowli konkretnej grupy zwierząt, bądź zmniejszenia jej obsady. Planowanie cześć co będzie za 3-4 lata, przy tak dynamicznie zmieniającej się sytuacji z ASF oraz rynku wieprzowiny. Utrzymywanie obsady zwierząt bez dochodu, generowanie kosztów - jest ekonomicznie nieuzasadnione i mniej się z celami założonymi w finansowaniu "zwiększenie szczęśliwości w rynku"	Planowanie cześć co będzie za 3-4 lata, przy tak dynamicznie zmieniającej się sytuacji z ASF oraz rynku wieprzowiny. Utrzymywanie obsady zwierząt bez dochodu, generowanie kosztów - jest ekonomicznie nieuzasadnione i mniej się z celami założonymi w finansowaniu "zwiększenie szczęśliwości w rynku"	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga wykracza poza zakres Planu strategicznego WPR. Do ew. wykorzystania na etapie przygotowania szczegółowych rozwiązań wdrożeniowych.
425	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych, wyłączeń roślinnych, toksyn pochodzenia mikrobiologicznego lub preparatów wirusowych. Jako metody Biologiczne należy rozumieć zabieg z zastosowaniem: -biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub - makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu.	Ograniczenie biologicznej ochrony roślin tylko do mikrobiologicznych i makroorganizmów nie pozwoli wykorzystać w tym ekoschemacie innych produktów biologicznej ochrony roślin, które należą do grupy produktów biologicznych, mających na celu ochronę roślin. Takie podejście wyklucza użycie następujących produktów: - preparaty na bazie wyciągów roślinnych; - biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub - makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu.	Uwaga nieuwzględniona	Ekoschemat ma stanowić zachętę do wprowadzenia w gospodarstwie biologicznej ochrony upraw dla rolników, dla których przystąpienie do ekoschematu dedykowanego integrowanej produkcji roślin może być z różnych przyczyn niemożliwe lub nieadekwatne (np. uczestniczących w innych systemach jakości). Zakładanym efektem wdrożenia ekoschematu jest ograniczenie zużycia chemicznych środków ochrony roślin oraz redukcja, której skutkiem powinno być przechodzenie rolników uczestniczących w tym ekoschemacie do ekoschematów bardziej kompleksowych, jak dedykowanych integrowanej produkcji roślin czy rolnictwa ekologicznego.
426	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów rolnych objętych ekoschematem. Stawczana stawka: 700 zł/ha lub 50% wartości ochrony. W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacana stawka może być niższa.	Istnieje duże ryzyko, że dofinansowanie w wysokości 400zł/ha nie będzie czynnikiem, który spowoduje większe zaangażowanie się gospodarstw w technologię biologicznej ochrony roślin. Aby uniknąć dyskusji o cenach proponujemy by dofinansowanie ujęt w postaci procentowej i ustalił na poziomie 50% wartości ochrony, ewentualnie podnieść poziom dofinansowania do min. 700zł/ha.	Uwaga nieuwzględniona	Intervencja została ograniczona do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu.
427	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.7.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczenia produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Opis warunków kwalifikowalności (-) W ramach interwencji wspierane będą inwestycje w aktywa materialne i niematerialne dotyczące: -systemów przyczyniających się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery; - instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł energii wykorzystywanych dla potrzeb związanych z działalnością organizacji producentów lub zrzeczenia organizacji producentów owoców i warzyw; - infrastruktury przyczyniającej się do zmniejszenia ilości wody zużywanej przez istniejące systemy nawadniania; - instalacji do powtórnego obiegu wody, instalacji do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej; - zbiorników retencyjnych gromadzących wody opadowe i roztopowe; - infrastruktury do kompostowania bioodpadów wraz z infrastrukturą zabezpieczającą przed przedostaniem się osadków do gleby i wód gruntowych; - stacji meteorologicznych, systemów wspomagania decyzji o ochronie roślin, w tym sprzętu teleinformatycznego; - stanowisk do napełniania opryskiwaczy oraz konstrukcji do ich mycia; - systemu oczyszczania ścieków lub płynnych pozostałości po zabiegach ochrony roślin; - urządzeń do niskiemijnej aplikacji nawozów, precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin, uprawy bezorowej, do mechanicznego niszczenia chwastów i skłódków; - urządzeń poprawiających bezpieczeństwo stosowania środków ochrony roślin.	Dodanie do warunków kwalifikowalności urządzeń poprawiających bezpieczeństwo stosowania środków ochrony roślin pozwoli na objęcie tą interwencją zakupu sprzętu do zamkniętych systemów wprowadzania s.o. do zbiornika opryskiwacza (Closed Transfer Systems).	Uwaga częściowo uwzględniona	Wspieraniem nie powinny być obejmowane preparaty niepodlegające rejestracji, a tym samym kontroli jakości (np. pod kątem zawartości makroorganizmów), czy też działania. Postulat zrealizowany - w 1.7.5 przewidziano możliwość wspierania m.in. inwestycji w instalacje wykorzystywane do stanowisk do napełniania opryskiwaczy.
428	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Intervencja powinna dotyczyć również rolnictwa konwencjonalnego	Nasze zastrzeżenie budzi fakt, że interwencja ta przyznawana byłaby tylko w dwóch obszarach: obszar a – produkcja zwierzęca oraz obszar b – produkcja ekologiczna. Zgodnie z opisem, interwencja ta realizuje Cel 2 - Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację. Jednak analizując Cel 2 wyraźnie widać, że nie odnosi się on tylko do rolnictwa ekologicznego ale również obejmuje działania na rzecz poprawy konkurencyjności, w tym cyfryzację, rolnictwo konwencjonalne.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ukierunkowanie pomocy odbywa się na podstawie SWOT, zdagnozwanych potrzeb oraz w oparciu o budżet interwencji/Planu. Cel interwencji nie jest tożsamy z celem 2. W realizacji celu 2 przyznawana jest więcej niż jedna interwencja. W interwencji 10.1.1. dodano 2 zakresy wsparcia: dot. przedłużania trwałości produktów, przechowalności i lepszego przygotowania do sprzedaży oraz zbioru roślin.

429	Organizacje producentów	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu</p> <p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Ochrona zasobów naturalnych oraz klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne. Ułatw to gospodarstwom rolnym spełnianie warunków technicznych pozwalających na ograniczenie przemywania na środowisko naturalne. Adaptacja do zmian klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne gospodarstw pozwoli na dostosowanie prowadzonej przez gospodarstwa rolne produkcji do obserwowanych zmian klimatu w celu minimalizowania negatywnych skutków tych zmian.</p> <p>Kryteria wyboru mogą w szczególności obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skalę lub rodzaj produkcji prowadzonej w gospodarstwie rolnym, - zastosowanie rozwiązań cyfrowych, - operacje realizowane przez grupę rolników tj. wspólne użytkownika zakupionych maszyn i urządzeń (umowa zawarta pomiędzy co najmniej trzema rolnikami), - operację, która ma na celu poprawę efektywności wykorzystania nawozów lub środków ochrony roślin, - operację, która ma na celu poprawę bezpieczeństwa związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, - operację, która ma na celu zagospodarowanie płynnych pozostałości powody po myciu i płukaniu opryskiwacza, - operację, która ma na celu poprawę efektywności retencjonowania lub wykorzystania wody <p>bezpieczne stanowiska mycia opryskiwaczy</p> <p>Opis warunków kwalifikowalności: W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne lub niematerialne związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przechowywaniem nawozów naturalnych, • pozyskaniem i zagospodarowaniem wody deszczowej, • stosowaniem nawozów lub środków ochrony roślin, • przygotowaniem stanowisk do napełniania opryskiwaczy oraz do ich mycia i płukania, • przygotowaniem systemu oczyszczania ścieków i płynnych pozostałości po zabiegach ochrony roślin, • uprawą gleby, • instalacjami do powtórnego obiegu wody, • infrastrukturą techniczną pod kątem adaptacji do niekorzystnych warunków pogodowych • gospodarowaniem trwałymi użytkami zielonymi. 	<p>Zaproponowane rozszerzenie wymagań tej interwencji oraz opisu warunków kwalifikowalności pozwoli na objęcie interwencją inwestycji w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stanowiska do mycia i płukania opryskiwaczy oraz inwestycji w systemy do bezpiecznego zagospodarowania ścieków i płynnych pozostałości po zabiegach środkami ochrony roślin (stanowiska biomedyczne, stanowiska dehydracyjne) - zakup sprzętu do zamkniętych systemów wprowadzania środków do zbiornika opryskiwacza (Closed Transfer Systems). Zamknięte systemy wprowadzania środków do zbiornika opryskiwacza to innowacyjne rozwiązanie, wprowadzane w krajach Unii Europejskiej, które przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa operatora oraz zapobiega zanieczyszczeniom miejscowym, które mogą powstawać przy napełnianiu opryskiwacza. Dodatkowo, pozwala na precyzyjne dawowanie środków. Rozszerzenie to będzie w pełni zgodne z rekomendacją nr 13: Przyczynianie się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie pestycydów, w szczególności poprzez działanie na rzecz ograniczenia stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów i zapewnienie stosowania praktyk zintegrowanego zarządzania ochroną przed szkodnikami. 	Uwaga częściowo uwzględniona	<p>W ramach tej interwencji zakłada się możliwość dofinansowania stanowisk biomedycznych i dehydracyjnych (pod hasłem inwestycje związane ze stosowaniem środków ochrony roślin). Katalog tych inwestycji zostanie szczegółowo rozpisany na późniejszym etapie wdrażania Planu Strategicznego WPR. Nie zakłada się poszerzenia katalogu kryteriów wyboru o tego typu operacje.</p>
430	Doradztwo rolnicze	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	dotyczy: Nazwa interwencji: "Uproszczone systemy upraw" kod interwencji 14.8 (str.110) Propozycja zmiana: W uzasadnionych przypadkach konieczności wykonania orki w celu przeciwdziałania plądze gryzoni lub chorób można ją wykonać lecz na powierzchni nie większej niż 1/2 powierzchni deklarowanej do dopłaty z tytułu uproszczonych systemów uprawy	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga wykracza poza zakres Planu strategicznego WPR. Do ew. wykorzystania na etapie przygotowania szczegółowych rozwiązań wdrożeniowych.
431	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznymi produktami technicznymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Propozycja zmiana dotyczy wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych. Chodzi o wykorzystanie nowoczesnej technologii IoT w zarządzaniu gospodarstwem pasiecznym.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji i 6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, pomoc koncentruje się na refundacji sprzętu pszczelarskiego. Środowiska pszczelarskie nie zgłaszają zapotrzebowania na wykorzystanie tego typu technologii w pasiekach.
432	Doradztwo rolnicze	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	kod interwencji 14.13 przeznaczenie gruntów rolnych na cele nieprodukcyjne	Uwaga częściowo uwzględniona	W Planie wprowadzono ekoschemat - przeznaczenie 7% powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne
433	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich i 5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	I4.13 - zmniejszenie % powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne	Uwaga częściowo uwzględniona	Zniesiono górny limit stada (50 szt.) w ramach płatności do bydła i płatności do krów.
434	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wnosimy o rozszerzenie interwencji o Poprawę dostępu do infrastruktury publicznej typu: drogi (CS 8 P 2)	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. PRO, ŚRODI krajowej) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdziwienia potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
435	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.12. Tworzenie zielonych łąk	Wnosimy o rozszerzenie interwencji o zadrzewiania pasów drogowych	Uwaga częściowo uwzględniona	W projektowanym PS WPR ze względu na ograniczony budżet skoncentrowano się na wspieraniu praktyk prośrodowiskowych podejmowanych przez rolników i JST na gruntach ornych.
436	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.4. Wsparcie przedsiębiorstw i demonstracyjnych	-przy kryteriach wyboru operacji, z zakresu gospodarki wodno- ściekowej priorytetowo powinny być traktowane inwestycje obszarów chronionych, cennych przyrodniczo (np. parki krajobrazowe) -zwiększenie zakresu wsparcia dla obszaru gminy	Uwaga nieuwzględniona	Tego typu kryterium powinno być ustalona na poziomie regionalnych (kryteria dotyczące specyfiki regionu)
437	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacja)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykreślenie w sekcji "Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy" słów "w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe" 2. Wykreślenie w sekcji "Opis wymagań interwencji ..." zdania "Ta interwencja wspiera wyłącznie takie rodzaje operacji, które będą przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek." 3. W sekcji „Opis warunków kwalifikowalności” zastąpienie wykluczenia gospodarstw nie prowadzących działalności preferencją dla gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi na 50% powierzchni/produkcji. 4. Zmiana progu przychodu ze sprzedaży ze 120 tys. zł na konieczność udokumentowania 30 tys. zł w roku poprzedzającym lub łącznie 60 tys. zł w dwóch poprzedzających okresach 12 miesięcznych. 5. Podniesienie górnej wartości progowej wielkości ekonomicznej gospodarstwa 250 tys. euro do minimum 300 tys. euro. 6. Zmiana wysokości wsparcia na zakup ruchomości z 200 tys. zł na 300 tys. zł. 7. Dodanie zapisu dotyczącego obowiązku skorzystania przez beneficjenta z wsparcia szkoleniowego lub indywidualne w ramach interwencji „Kompleksowe doradztwo rolnicze” w zakresie zasad zarządzania gospodarstwem rolnym oraz prowadzenia rachunkowości w rolnictwie. 	Uwaga częściowo uwzględniona	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cel 2 zdefiniowany jest w rozporządzeniu UE. 2. Inwestycje prośrodowiskowe są wspierane w ramach interwencji Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu. 3. Inwestycje dot. produkcji konwencjonalnej są wspierane w ramach interwencji Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu. W interwencji 10.1.1. dodano 2 zakresy wsparcia: dot. przedłużania trwałości produktów, przechwalnictwa i lepszego przygotowania do sprzedaży oraz zbioru roślin. 5. Większe gospodarstwa mogą dokonywać inwestycji bez wsparcia publicznego. 7. Korzystanie z usług doradczych, w tym wybór podmiotu szkolącego oraz sposobu pozyskiwania wiedzy nie może być narzucony rolnikom. Każda ma prawo decydować o rozwoju swoich kompetencji, w tym kompetencji w zakresie zarządzania gospodarstwem. Operacja współfinansowana w ramach tej inwestycji musi być uzasadniona ekonomicznie, w tym pod względem kosztów, co będzie podlegało ocenie ARIMR.
438	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumntary finansowe)	1. Wprowadzenie dla beneficjenta w gospodarstwie obowiązku prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów dla celów zarządczych oraz obowiązku skorzystania przez beneficjenta z wsparcia szkoleniowego lub indywidualne w ramach interwencji „Kompleksowe doradztwo rolnicze” w zakresie zasad zarządzania gospodarstwem rolnym oraz prowadzenia rachunkowości w rolnictwie.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nie dotyczy instrumentów finansowych. Należy pamiętać, że celem instrumentów finansowych nie jest podnoszenie wiedzy beneficjentów w zakresie zasad rachunkowości, ale zwiększenie konkurencyjności ich gospodarstw.

439	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnów/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastwiskowych/ do roślin strączkowych na siano	Proponowana zmiana Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuję o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) i wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastwiskowych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Uzasadnienie Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji z mielobowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Młopy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakażeniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
440	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grup Operacyjne EPI WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE: ~~W ramach wsparcia 7 rolników~~	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grup Operacyjne EPI. WSPARCIE PRZYGOTOWAWCZE: ~~W ramach wsparcia 7 rolników~~ W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRiRW.	W wielu projektach innowacyjnych tworzenie Grupy Operacyjnej oparte jest na jednym rolniku i przedsiębiorcy. Pozyskanie dodatkowych rolników może być trudne, czego przykładem były pozyskanie 5 rolników do utworzenia Krótkich Łańcuchów Dostaw (KD). Proponuję zmniejszyć (zmniejszyć) wymogi do utworzenia minimum dwóch lub trzech rolników.	Uwaga uwzględniona	Powrócono do brzmienia kryterium z poprzedniej wersji PS WPR (udział powyżej 2 rolników). Jest to kryterium punktowane nie zaś warunk dostępu
441	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3. może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
442	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuję o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) i wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastwiskowych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji z mielobowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy. Młopy w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków, hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakażeniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzą hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
443	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.4. Wsparcie uczestników innych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4. może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
444	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.2.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych). Barierek dynamicznego rozwoju rynku żywności ekologicznej posiadają bariery biurokratyczne stawiane polskim rolnikom ekologicznym, relatywnie wysokie ceny oraz niska sieć nabycia i świadomość krajowych konsumentów w porównaniu z krajami Europy Zachodniej.	Nie jest prawdą, że w Polsce są "niewykształcone" kanały rynkowe żywności ekologicznej. Wartość rynku żywności ekologicznej w Polsce wynosi ok. 1,4 mld zł, kanały rynkowe rozwijają się od 30 lat, są to: sieci supermarketów, sklepy specjalistyczne, bazy, sklepy internetowe, sprzedaż bezpośrednia przez rolników. Autor tego zwiędzenia nie ma podstawowej wiedzy o funkcjonowaniu rynku żywności ekologicznej. Natomiast od wielu lat stwarzane są bariery biurokratyczne, które utrudniają funkcjonowanie gospodarstw ekologicznych, na co zwracają uwagę zwłaszcza opracowania IRiWR PAN oraz prolemy ~~zastawiane przez rolników ekologicznych doradców i jednostki zarobkowe~~	Uwaga nieuwzględniona	Określenie "niewykształconych kanałów rynkowych" w słabych stronach w SWOT daje podstawę do zaprojektowania wsparcia wzmacniającego te kanały. Bariery biurokratyczne takie zostały zdiagnozowane i zaproponowane zostały korekty.
445	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 25% do roku 2030.	Cel rozwoju rolnictwa ekologicznego jest sprzeczny z celami wskazanymi przez politykę Unii Europejskiej - 25% rolnictwa ekologicznego do roku 2030. Błędne założenie: 8.39. Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 3,52%.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwa ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
446	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschemat - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat 1.4.8. Uprawa uproszczona. W punkcie "Opis wymagań [...] po słowach "Na gruntach ornych prowadzona jest uprawa uproszczona w formie uprawy bezorowej lub uprawy piasowej" dodać słowo "z wykluczeniem stosowania nieselektywnych herbicydów jako podstawowej metody zwalczania chwastów"	Uprawa bezorkowa ze stosowaniem herbicydów jako podstawowej metody zwalczania chwastów nie jest korzystną praktyką środowiskowo-klimatyczną, przyczynia się do zmniejszenia gleby, wody, roślin przeznaczonych na żywność i paszę i nie może być wspierana ze środków publicznych i uprawa uproszczona powinna być wspierana ze środków publicznych w ramach ekoschematów wyłącznie, jeśli ograniczenie lub zwalczanie chwastów jest prowadzone metodami mechanicznymi, z wykluczeniem herbicydów	Uwaga nieuwzględniona	Problem ten wzięto pod uwagę na etapie projektowania ekoschematu, gdy wykluczono możliwość dopuszczenia w ramach upraw uproszczonych – uprawy zerowej (z uwagi na zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowania gruntu pod zasiew rolni w tym typie upraw). W przypadku pozostałych rodzajów upraw bezorowych zwalczanie chwastów prowadzone jest w oparciu o metody integrowanej ochrony roślin, również poprzez zabiegi uprawowe przy pomocy kultywatorów, gruberów i bron talerzowych. Stosowanie sor stanowi kolejne (nie jedyne) narzędzie przeciwdziałające zachwaszczeniu. W opinii LUNG racjonalne stosowanie sor w powiązaniu z integracją metod chemicznych i mechanicznych nie stanowi zagrożenia środowiskowego i może przynieść korzystne rezultaty.
447	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Oferowane wsparcie może przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych	Styl zdania i słownictwo budzą poważne wątpliwości co do treści, która sugeruje, że wsparcie do rolnictwa ekologicznego ograniczy emisję z fermentacji jelitowej. Treść zdania: "Oferowane wsparcie będzie przyczyniać się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych także poprzez ograniczenie emisji z fermentacji jelitowej w zakresie hodowli zwierzęcej." wskazuje na to, że autor błędnie sądzi, że wsparcie finansowego do upraw ekologicznych ograniczy emisję gazów z fermentacji jelitowej zwierząt. Tymczasem wsparcie rolnictwa ekologicznego, które jest związane z powierzchnią upraw ekologicznych nie ma nic wspólnego z fermentacją jelitową.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis, wskazując, że Analiza SWOT dla celu 4 wskazała, że rolnictwo w Polsce jest współodpowiedzialne za emisję gazów cieplarnianych, wśród których największe znaczenie ma emisja podtlenku azotu z gleby oraz emisja metanu z produkcji zwierzecej. Źródłem emisji gazów z produkcji zwierzecej jest fermentacja jelitowa oraz gospodarstwa naturalnymi zwałami. Z uwagi na cel EZL dotyczący osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. przeciwdziałanie zmianom klimatu jest również udziałem rolnictwa. Należy podstawić zidentyfikowany potrzeb CS 4. P1. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z produkcji zwierzecej.
448	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Fragment Słabe strony - Struktura polskich gospodarstw rolnych jest ciągle rozdrobniona, występuje bardzo znaczący odsetek gospodarstw małych, które nie produkują na rynek (udział gospodarstw o powierzchni do 5 ha w 2020 r. wyniósł 52,5%). Należy zamienić na brak wójli politycznej oraz strategii krajowej na wykorzystanie rozdrobnienia gospodarstw rolnych oraz małych gospodarstw rolnych w rozwój lokalnego rynku żywności i usług, zapewniających efektywne lub dodatkowe źródła dochodu.	Rozdrobnienie struktury małych gospodarstw nie koniecznie jest czy musi być słabą stroną. Jest nią raczej brak pomysłu na rolę małych gospodarstw w polskiej polityce rolnej. Ta rola powinna zostać wyznaczona, chociażby w uwagi na znacznie większy potencjał realizacji celów klimatycznych i środowiskowych UE, przez mniejsze gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wzmacnić powiązanie gospodarstw z rynkiem i wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
449	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschemat - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Jeśli w Ekoschemacie - Przeniesienie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcujące, to mogą być tam stosowane herbicydy totalne, w związku z czym zamierzony cel: Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu nie będzie osiągnięty.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zapis mówiący o utrzymaniu obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej (obszarów lub obszarów nieprodukcujących) na poziomie co najmniej 7% powierzchni gruntów ornych za pomocą obszarów nieprodukcujących tj.: grunty uprawiane, w tym ugony z roślinami miododajnymi, bez stosowania środków ochrony roślin.
450	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć, że słabych stron: Niska koncentracja produkcji w porównaniu z rolnictwem wiodących producentów UE.	W odniesieniu do założeń Strategii „Od pola do stołu”, rozproszona produkcja rolna, zwłaszcza zwierzęca daje nieporównanie większe możliwości prowadzenia produkcji rolnej zgodnie z ochroną środowiska i klimatu.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wzmacnić powiązanie gospodarstw z rynkiem i wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.

451	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I 4.16 Rolnictwo ekologiczne. Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, ogrodnicze oraz paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.	Mimo uchwał Rady Rolnictwa Ekologicznego oraz wielu uwag, by uprościć system dotacji do upraw ekologicznych, który utrudnia pracę rolnikom, doradcom, jednostkom certyfikującym i ARHM, nadal proponowane jest błędne, skomplikowane wsparcie do powierzchni w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. Powoduje to poważne trudności dla rolników, którzy prowadzą uprawy mieszane w zgodzie z dobrą praktyką rolniczą.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z opinią IERIG2 – PIB agregacja dotychczasowej liczby pakietów jest nieuzasadniona gdyż może powodować spadek efektywności wsparcia rolnictwa ekologicznego, negatywnie wpłynąć na wyniki ekonomiczne rolników realizujących/chętnych podjąć zobowiązanie (dotyczy to zwłaszcza produkcji włączającej się ze stosunkowo wysoką utratą dochodów) ze względu na agregację różnych pakietów od siebie kierunków produkcji, powodować zmianę struktury upraw na korzyść tych cechujących się niższym spadkiem dochodów, nadmierne rekompensowanych nową uproszczoną płatnością (pogonią za rentą ekonomiczną), powodować, że na decyzje rolników wpływałyby nie czynniki rynkowe, lecz wielkość dopłat, powodować znacznie większe ryzyko nadpłaty i niedozacowania dla rolników prowadzących produkcję ekologiczną. Niezasadne jest również ujednolicenie stawek płatności do upraw w okresie konwersji i po okresie konwersji, ponieważ spadek dochodów przy przechodzeniu na produkcję ekologiczną jest znacząco wyższy, co wynika przede wszystkim z wyższego ryzyka spadku plonów. Takie ujednolicenie zmniejszyłoby bodźce do podążania produkcji ekologicznej (rolnicy przechodzący na produkcję ekologiczną potrzebują wyższego wsparcia). Niezależnie od powyższego, od 2021 r. wszyscy rolnicy wnioskujący o płatności bezpośrednie mają obowiązek deklarowania we wniosku o przyznanie płatności wszystkich upraw. Tym samym ewentualna agregacja pakietów nie wpłynęłaby na uproszczenie sposobu wnioskowania o płatności ekologiczne. Uproszczenie sposobu wnioskowania zostanie jednak wdrożone i będzie polegało na deklarowaniu przez rolnika określonej grupy upraw, a nie odpowiedniego pakietu w okresie konwersji lub po okresie konwersji. Zachowane zastanie zróżnicowanie stawek płatności dla upraw w okresie konwersji/po okresie konwersji, a informacje dotyczące statusu danej działki rolnej będą pozyskiwane od jednostek certyfikujących.
452	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć ze słabych stron: Stabilizacja intensywności produkcji w gospodarstwach towarowych - przeciętnie na poziomie niższym od obserwowanego w rolnictwie wiodących producentów rolnych w UE.	Cokolwiek oznacza w tym zdaniu „stabilizacja intensywności”, z pewnością jest sprzeczna z faktami i danymi statystycznymi wskazującymi na dynamiczny, szybką wzrost intensywności produkcji zwierzęcej w Polsce. W ostatnich 5 latach liczba decyzji pozwalających na budowę instalacji do intensywnego chowu zwierząt gospodarskich wzrosła o 281%. Natomiast niższy poziom stabilizacji intensywności produkcji w gospodarstwach towarowych rodzi pytanie o ile jeszcze należy intensyfikować produkcję rolną w Polsce, zwłaszcza że: „już jesteśmy potentatem na rynku UE w produkcji mięsa drobiowego, jaj, mleka i owoców - kładzie intensyfikacja opiera się na zwiększeniu użycia nawozów sztucznych, pestycydów z innymi celami WPR, EZI i Strategii „Od pola do stołu”. Ponadto intensywna produkcja towarowa stanowi zagrożenie konkurencyjne dla gospodarstw rolnych, które chcą podążać innymi metodami, zwłaszcza ekologicznymi.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
453	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I 4.16 Rolnictwo ekologiczne. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne planowana powierzchnia - co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych	Błędne założenie I 4.16 Ekoschemat - Rolnictwo ekologiczne, 781,1 mln EUR, 512 649 ha. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne powierzchnia powinna wynosić co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych (wg Spisów Rolnego z 2020 r. całkowita powierzchnia UR wynosiła 14 637 tys. ha.). Zapropnowane podejście jest niezgodne z polityką UE, strategią „Od pola do stołu” i strategią bioróżnorodności.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (I), wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (I) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (II) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
454	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć z mocnych stron: Duże i wyspecjalizowane gospodarstwa dominują w wielu kategoriach produkcji rolnej (np. w produkcji zwierzęcej)	Dominacja dużych i wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych, zwłaszcza uprawiających monokultury lub prowadzących intensywną produkcję zwierzęcą jest absolutnym zaprzeczeniem Celu nr 1 – uwagi na ogromne koszty klimatyczne, środowiskowe, zdrowotne i społeczne, w tym negatywne oddziaływanie tego typu gospodarstw na inne gospodarstwa rolne.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
455	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Do słabych stron dopisać: Bariery prawne i administracyjne, zwłaszcza nieprawidłowości w procedurach kontrolnych.	Samo istnienie struktury administracyjnej w rolnictwie nie jest wystarczające, powinno zostać także uwspornienie jej działanie. Wszystkie badania opinii rolników nt. utrudnień prowadzenia działalności rolnej i pozarolniczej wskazują jako bariery sposób postępowania instytucji publicznych zajmujących się rolnictwem w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT nie wymaga opisywania i wyodrębniania wszystkich czynników, wystarczy wskazanie kluczowych elementów, na podstawie których dokonywana jest analiza. IERIG2, który opracował analizę, nie identyfikował tych problemów jako na tyle istotne, żeby znaleźć się w SWOT.
456	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Do słabych stron dopisać: Brak rozwoju kanałów dystrybucyjnych dla małych gospodarstw, produkujących lokalnie. Oddzielenie produkcji podstawowej od przetwórstwa.	W tej analizie SWOT skupiono się przede wszystkim na skali produkcji. Ważne jest także by wskazać bariery rynkowe.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT nie wymaga opisywania i wyodrębniania wszystkich czynników, wystarczy wskazanie kluczowych elementów, na podstawie których dokonywana jest analiza. IERIG2, który opracował analizę, nie identyfikował tych problemów jako na tyle istotne, żeby znaleźć się w SWOT.
457	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR2 Ochrona terenów podmokłych i torfowisk. Na wyznaczonych obszarach podmokłych i torfowiskach ...	Jakie i gdzie wyznaczone są te obszary?	Uwaga uwzględniona	Wymienione obszary zostaną wyznaczone na podstawie badań i analiz, które obecnie prowadzone są przez Instytut Upraw i Nawożenia Gruntów – PIB w Pławach.
458	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć ze słabych stron: Silne zróżnicowanie potencjału produkcyjnego gospodarstw w zależności od typu produkcyjnego.	Z pewnością o odniesieniu do potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i zrównoważonej ekonomicznie produkcji rolnej, zróżnicowanie potencjału produkcyjnego gospodarstw powinno być postrzegane jako mocna strona, gwarantująca szybsze przechodzenie na produkcję rolną zgodną z ochroną środowiska i klimatu, a także poprawę jakości żywności.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia niższy potencjał produkcyjny może się przekładać na gorszą sytuację ekonomiczną danego DKR 8.
459	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9 Minimalny udział 4% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie. W przypadku jeśli do wykonania normy wykorzystywane są międzyplony lub uprawy włącznie azot, uprawiane bez środków ochrony roślin, minimalny udział powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie wynosi co najmniej 7%,....	Tylko jeśli do obowiązków ich wypełniania stosowane są powyższe międzyplony (jak w opisie DKR). W przeciwnym wypadku wychodzi na udział wszystkich GO w gospodarstwie, więc jest to wykonywany błąd.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis DKR 8.
460	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Mocne strony: W strukturze gospodarstw towarowych dominacja gospodarstw rolnych łączących produkcję roślinną i zwierzęcą, co sprzyja zrównoważeniu produkcji i dywersyfikacji źródeł przychodów.	Skąd pochodzi ta dana? Jest ona sprzeczna z danymi na temat dynamicznego procesu specjalizacji towarowej produkcji rolnej w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla Celu 1 została przygotowana przez IERIG2.
461	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Słabe strony: Dominacja w strukturze gospodarstw jednostek małych, które są najbardziej ryzykownymi.	Czy one są ryzykowne dla celu nr 1?	Uwaga uwzględniona	To nie jest kwestia ryzyka dla Celu 1, lecz dla tych gospodarstw, bardziej narazonych na nieuczynienie godziwego dochodu wskutek niekorzystnych czynników / zdarzeń zewnętrznych.
462	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9. W przypadku jeśli rolnik podejmuje w ramach ekoschematu zobowiązanie do zwiększenia przeznaczenia co najmniej 7% gruntów ornych w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne, minimalny udział gruntów ornych w gospodarstwie na obszar i obiekty nieprodukcyjne w ramach normy DKR 9 zostaje obniżony do 3%	Czy obowiązek utrzymania 3% jest dodatkowym wymogiem w stosunku do obowiązku przeznaczenia 7% UR na cele nieprodukcyjne? Tak wynika z tekstu	Uwaga uwzględniona	W opisie interwencji wskazano, że rolnicy realizujący ekoschemat Przeznaczenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne będą mogli uwzględnić obszary nieprodukcyjne realizujące jednocześnie normę DKR 8 w zakresie obowiązkowego minimalnego odsetka gruntów ornych. Oznacza to, że realizacja ww. ekoschematu na poziomie 7% GO już obecnie realizując normę DKR 8 na poziomie 3% GO.
463	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć z mocnych stron: Postępująca koncentracja produkcji zwierzęcej zwiększa możliwości zapobiegania chorobom i kontroli chorób zwierząt gospodarskich.	Postępująca koncentracja jest jedną z głównych przyczyn – nie tylko wzrostu zachorowalności zwierząt gospodarskich oraz osłabienia ich odporności na choroby z uwagi na brak dobrostanu, nie tylko coraz większych i coraz częściej występujących epizodzie – ale także zwiększenia ryzyka zachorowań na choroby odzwierzęce przez ludzi. Ponadto z uwagi na negatywne wpływy koncentracji produkcji zwierzęcej na środowisko i klimat jest ona także emitentem zanieczyszczeń obniżających poziom jakości życia na obszarach wiejskich i pogarszających stan zdrowia publicznego. Jak pokazuje statystyka epizodów w Polsce oraz problemy związane z utylizacją martwych zwierząt oraz afery dotyczące odawania do uboju chorób zwierząt – jako ta koncentracja produkcji zwierzęcej w Polsce nie przyczynia się do lepszych kontroli i zmniejszenia zachorowalności zwierząt. Oczywiście, w prostej arytmetyce ekonomicznej koncentracja produkcji jest bardziej dochodowa i być może wygodniej jest służyć weterynarnej – a o tak rozumianą wygodę chodzi w celu nr 17 a może o wyliczenie dochodu bez odjęcia kosztów środowiskowych i społecznych?	Uwaga uwzględniona	Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. W tym kontekście została przeprowadzona przez IERIG2 analiza SWOT dla Celu 1.
464	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć z mocnych stron: Przyjęte akty prawne oraz rozpoczęcie inwestycyjne, które pozwolą kompleksowo poprawić gospodarkę wodą m.in. w rolnictwie.	Jest to po prostu nieprawda, co potwierdzają fakty dotyczące chociażby wspierania finansowego inwestycji nawodnieniowych i budowy studni głębinowych na terenach rolniczych, bez odpowiedniej analizy hydrologicznej. Ponadto, w polityce krajowej wspiera się rozwój dystryktów inwestycyjnych, w tym wodnych, które odbierają wodę lub przepuszczają ją odolny, uderzając tym samym w potrzeby wodne rolnictwa w Polsce. Nie ma jednej wspólnej strategii, każdy resort pracuje nad osobnym dokumentem dotyczącym wody, powodzi albo suszy. Rolnictwo nie jest w nich traktowane priorytetowo i widzi to w Załącznikach Komisji dla Boleski.	Uwaga uwzględniona	Analiza SWOT dla Celu 1 została przygotowana przez IERIG2.
465	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Zagrożenia: Malejąca dostępność surowców mineralnych wykorzystywanych do produkcji nawozów sztucznych oraz wody. Dopisać: Brak wystarczającej ilości nawozów naturalnych odpowiedniej jakości, które mogłyby zastąpić stosowanie nawozów sztucznych.	Czy chodzi o malejącą dostępność wody? Czy malejąca dostępność surowców mineralnych do produkcji wody? Z uwagi na wymaganą redukcję zużycia nawozów sztucznych nie powinno być to traktowane jako zagrożenie.	Uwaga uwzględniona	Zagrożeniem jest zarówno malejąca dostępność surowców, jak i wody wykorzystywanej do produkcji nawozów.
466	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	W mięścach, gdzie mowa o florie i faunie, powinna być mowa o florie, faunie i fundzie: „Obszary wiejskie w Polsce charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem krajobrazu, ekosystemów naturalnych i podnaturalnych zależnych od rolnictwa i leśnictwa oraz gatunków flory, fauny i fungi” (str. 38); „Proces sterylizacji rolnictwa, z którym związane jest stosowanie środków ochrony roślin, nawozów, mechanizacji, uprawa monokultur wpływa negatywnie na kształtowanie się procesów zachodzących w glebie i wodzie, od których w decydującym stopniu zależy stan i liczebność występującej w danym obszarze flory, fauny i fungi.” (str. 38); „Lasy zwiększają bioróżnorodność, wspomagając utrzymanie w krajobrazie wielu gatunków flory, fauny i fungi oraz są kanałami migracji zwierząt dziko żyjących.” (str. 39);	Grzyby są integralną, ale odrębną od roślin i zwierząt częścią bioróżnorodności. Strony internetowe: https://www.ptmryk.pl/?p=4391 https://www.fauanforaflunga.org/	Uwaga uwzględniona	WPR w bardzo niewielkim stopniu odnosi się bezpośrednio do grzybów, obecne zapisy w Planie wydają się wystarczające.
467	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Fragment Słabe strony - Struktura polskich gospodarstw rolnych jest ciągle rozdrobniona, występuje bardzo znaczący deficyt wody. Dopisać: Brak wystarczającej ilości nawozów naturalnych odpowiedniej jakości, które mogłyby zastąpić stosowanie nawozów sztucznych.	Rozdrobnienie struktury małych gospodarstw nie koniecznie jest czy musi być słabą stroną. Jest nią raczej brak pomysłu na rolę małych gospodarstw w polskiej polityce rolnej. Ta rola powinna zostać wypracowana, chociażby w uwagi na znacznie większy potencjał realizacji celów klimatycznych i środowiskowych UE, przez mniejsze gospodarstwa.	Uwaga uwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
468	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wsparcie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć, ze słabych stron: Niska koncentracja produkcji w porównaniu z rolnictwem wiodących producentów UE.	W odniesieniu do założeń Strategii „Od pola do stołu”, rozproszona produkcja rolna, zwłaszcza zwierzęca daje nieporównanie większe możliwości prowadzenia produkcji rolnej zgodnie z ochroną środowiska i klimatu.	Uwaga uwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.

492	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację.	Dopisać do szans: Rozwój rynku środków biologicznych do produkcji rolnej, stad zarodkowych do produkcji ekologicznej oraz bazy ekologicznego materiału siewnego.	Abym mógł stawiać się konkurencyjnym na rynku żywności ekologicznej potrzebn jest odpowiednie zaplecze środków produkcji, których w Polsce cały czas brakuje w odpowiedniej wielkości, która zapewniłaby rzeczywisty rozwój tego sektora.	Uwaga nieuwzględniona	Środki Biologiczne są opisane w SWOT do celu 9.
493	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporność w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego.	Usunąć z zagrożeń i przemienić do szans: Wyzwania w związku z wdrażaniem Nowego Zielonego Ładu UE.	Finansowanie zmian przez WPR zgodnie z EZJ, jest szansa a nie zagrożeniem dla polskiego rolnictwa, i jako takie powinno być przedstawiane w oficjalnych dokumentach rządowych.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie realizuje celu środowiskowego, lecz dochodowy. Realizacja propozycji Nowego Zielonego Ładu wymaga zaangażowania nakładów finansowych, co wpływa na mniejszy dochód rozporządzalny rolnika.
494	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację.	Dopisać do szans: Wzrastające oczekiwania konsumentów wobec żywności ekologicznej, regionalnej, pochodzącej z krótkich łańcuchów dostaw, wytworzonej zgodnie z poszanowaniem środowiska i dobrostanu zwierząt gospodarskich.	Zgodnie z najnowszymi, globalnymi trendami konsumentskimi.	Uwaga nieuwzględniona	Zagadnienia te są poruszone w analizie SWOT do celu 9
495	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację.	Dopisać do zagrożeń: Brak rozwiązań prawnych umożliwiających skuteczną ochronę rolników ekologicznych przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa konwencyjonalnego, zwłaszcza produkcji intensywnej. Brak rozwiązań prawnych pozwalających na pomoc finansową za utracenie korzyści przez rolnika ekologicznego.	Presja przemysłowej produkcji rolnej stanowi poważne zagrożenie dla konkurencyjności sektora rolnictwa ekologicznego, a także dla wypełniania zobowiązań rolni-środowiskowo-klimatycznych przez rolników. Zanieczyszczający powinien ponosić pełną odpowiedzialność zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.	Uwaga nieuwzględniona	Zagadnienia dot. rolnictwa ekologicznego są przedmiotem oceny opisanej w Analizie SWOT Cel 6. Przycinanie się do poostrzenia utraty różnorodności biologicznej i odwrócenia tego procesu, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.
496	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację.	str. 27 Zdanie z błędem merytorycznym: „Mierzniom jakości krajowych artykułów żywnościowych może być procentowy udział próbek niespodziewających wymaganiom standardom z zakresu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności w przeprowadzonych kontrolach.”	Może być jednym z mierzniów to raczej bezpieczeństwa jako jednego z elementów jakości żywności. Ważna jest także wielkość próby, tzn. ile zostało przeprowadzonych kontroli, a także sposób ich przeprowadzania. W tekście nie można znaleźć danych dotyczących wielkości próby. Czy należy założyć, że jest ona na średnim poziomie UE, badania 1-3% produktów albo miejsc produkcji? O łatwości i jakości świadczą także doświadczenia i nierównowagi. Wadząca jest przetrwała pozostałość zanieczyszczenia chemicznego.	Uwaga nieuwzględniona	Zagadnienia dot. rolnictwa ekologicznego są przedmiotem oceny opisanej w Analizie SWOT Cel 6. Przycinanie się do poostrzenia utraty różnorodności biologicznej i odwrócenia tego procesu, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.
497	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację.	str. 27 Zdanie: W celu zapobiegania wpływom niekorzystnych zmian klimatycznych na produkcję konieczne jest upowszechnienie zrównoważonych metod [technologii] produkcji (np. gospodarstwa rolne z mianym typem produkcji, produkcja zintegrowana, rolnictwo precyzyjne), specjalizacja produkcyjna). Należy zamienić na: W celu zapobiegania wpływom niekorzystnych zmian klimatycznych na produkcję konieczne jest upowszechnienie zrównoważonych metod, środków i technologii produkcji, w szczególności: - rolnictwa ekologicznego, - praktyk rolnictwa regeneratywnego i agroekologii, - gospodarstwa rolne z mieszanym typem produkcji, - gospodarstwa utrzymujące zwierzęta w wysokim dobrostanie, - oszczędnie u precyzyjnej aplikacji chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.	Upowszechnianie powinno zaczynać się od metod produkcji rolnej charakteryzujących się najwyższym zrównoważeniem. Ich wyliczenie w nawiasie nie jest zgodnie z powyższym stopniowaniem.	Uwaga nieuwzględniona	Zagadnienia dot. rolnictwa ekologicznego są przedmiotem oceny opisanej w Analizie SWOT Cel 6. Przycinanie się do poostrzenia utraty różnorodności biologicznej i odwrócenia tego procesu, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.
498	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Usunąć z mocnych stron: Wysoka jakość produktów rolnych i wytwarzanej z nich żywności; Przemierny do zagrożeń: Spadająca jakość produktów rolnych i żywności z uwagi na rozwój przemysłowej produkcji rolnej.	Z uwagi na ilość antibodyotyków pochodzących w produkcji zwierzęcej w Polsce, wzrost użycia pestycydów w produkcji roślinnej oraz 3,4% udział rolnictwa ekologicznego wydaje się, że procesy wpływające negatywnie na jakość żywności produkowanej w Polsce powinny zostać wskazane jako zagrożenie. Szczególnie w odniesieniu do dynamicznie rozwijającego się rynku żywności ekologicznej w UE.	Uwaga nieuwzględniona	Polşa posiada bogatą tradycję oraz doskonałe warunki do wytwarzania produktów żywnościowych o wysokiej jakości i nieopierzalnych parametrach smakowych. Do mocnych stron polskiego rolnictwa należy dobra jakość produkcji pierwotnej, tj. produktów roślinnych (szczególnie warzywa i owoców) i zwierzęcych (mięso i mleko). Zwiększony nacisk na politykę jakości znajduje swój wyraz w szeregu rozwiązań prawnych na poziomie unijnym, a także w krajowych systemach jakości żywności. W UE szczególną rolę pełnią europejskie systemy jakości żywności (system Chroniona Nazwa Pochodzenia – CHNP, Chronione Oznaczenie Geograficzne – CHOG oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność – GTS), które wyróżniają produkty wysokiej jakości i podlegają region ich pochodzenia oraz tradycyjne metody ich produkcji. Jednakże każdy kraj ma prawo do stworzenia także własnych krajowych systemów jakości. W Polsce funkcjonuje pięć takich systemów: „Jakość Tradycja”, „Integrowana Produkcja” oraz systemy jakości żywności dla produktów mięsnych, tj.: Quality Meat Program (QMP), System Jakości Wieprzowiny (POS – Pork Quality System) oraz System Gwarantowanej Jakości Żywności (QJPF) – otwarty także dla innych produktów. Obecnie zarejestrowane są 44 produkty (27.09.2023 r.) w ramach systemu Chronionych Nazw Pochodzenia (CHNP), Chronionych Oznaczeń Geograficznych (CHOG) i Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności (GTS), a liczba producentów wytwarzających te produkty systematycznie wzrasta. Ponadto w ramach krajowych systemów jakości w Polsce zarejestrowanych jest obecnie 2032 różnych produktów tradycyjnych (27.09.2023 r.).
499	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do słabych stron: Całkowita lub duża zależność gospodarstw rolnych od zakupu zewnętrznych środków produkcji, zwłaszcza konwencjonalnej, przemysłowej.	Rosnące koszty zakupu środków produkcji, a przede wszystkim konieczność zwiększenia ich zakupu w związku z prowadzeniem produkcji rolnej degradującej zasoby naturalne potrzebne rolnictwu powoduje osłabienie pozycji rolników w łańcuchu wartości i ich ucieszenie od polityki cenowej firm handlowujących bezpośrednio do producentów rolności.	Uwaga nieuwzględniona	Gospodarstwa rolne stosują także nawozy naturalne pochodzące z własnej produkcji. Również optymalizują zużycie nawozów mineralnych.
500	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	opisać do słabych stron: Słabe zaplecze środków do produkcji ekologicznej, w tym pasty, stad zarodkowych oraz materiał siewny	Są to czynniki utrudniające poprawę pozycji rolników ekologicznych w łańcuchu wartości i obniżenie ich konkurencyjności w stosunku do rolników konwencjonalnych, którzy mają zapewniony dostęp do środków produkcji.	Uwaga uwzględniona	Doprecyzowanie zostaną zapisy dotyczące wzmocnienia roli rolników ekologicznych w łańcuchu wartości.
501	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Stanse. Rosnąca świadomość ekologiczna konsumentów i rolników;	Na podstawie jakości badań są podobne informacje o wzroście świadomości ekologicznej rolników? Monitoring informacji masowo i regularnie kierowanej do rolników o zagrożeniach związanych z ekologią, rolnictwem ekologicznym, Europejskim Zielonym Ładem oraz Strategią „Od pola do stołu”, straszenie upadkiem polskiego rolnictwa jest czynnikiem, który w ostatnich 2 latach skutecznie hamował wzrost konsumpcji produktów ekologicznych. Wskaźnikiem jest natomiast polityka, która nie gwarantuje rolnikom równowagi w obrocie z przetworzonymi produktami ekologicznymi. Wskaźnikiem jest natomiast polityka, która nie gwarantuje rolnikom równowagi w obrocie z przetworzonymi produktami ekologicznymi. Wskaźnikiem jest natomiast polityka, która nie gwarantuje rolnikom równowagi w obrocie z przetworzonymi produktami ekologicznymi.	Uwaga uwzględniona	W załączniku do SWOT wskazano, że pompy na ten rodzaj żywności systematycznie wzrastają, co jest wynikiem wzrostu świadomości ekologicznej konsumentów i rolników. Poada żywności ekologicznej na rynku unijnym kształtuje się na przeciętnym poziomie 6%. Zbilanso to tego jest także udział w sprzedaży żywności transformacji i repackowania.
502	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do zagrożeń: Zbyt wolno rosnąca świadomość ekologiczna wśród rolników, zwłaszcza sektora produkcji zwierzęcej.	Ekologia jest obecnie prezentowana rolnikom jako zagrożenie.	Uwaga nieuwzględniona	MWRN przewiduje działania zmierzające do poprawy i podnoszenia świadomości ekologicznej nie tylko wśród producentów rolności, ale również samych konsumentów.
503	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do zagrożeń: Brak ponoszenia odpowiedzialności, także finansowej za prowadzenie intensywnej produkcji rolnej metodami przemysłowymi, przy dużym zużyciu chemicznych środków ochrony roślin oraz środków przeciwdrobnoustrojowych. Brak regulacji prawnych chroniących pozycję na rynku rolników ekologicznych poprzez zrekompensację szkód wynikających z zanieczyszczenia ze źródeł produkcji konwencjonalnej, zwłaszcza intensywnej.	Presja przemysłowej produkcji rolnej stanowi poważne zagrożenie budowania trwałej i bezpiecznej produkcji na rynku przez produkcję ekologiczną, a także dla wypełniania zobowiązań rolni-środowiskowo-klimatycznych przez rolników.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie dla celu 3 skłupiono się na opisie zagrożeń dotyczących stymulowania wspólnych działań rolników w ramach różnych form współpracy i kooperacji, wspieraniu krótkich/alternatywnych łańcuchów wartości w tym związanych z produkcją wysokiej jakości, rozwoju współpracy, poprawie konkurencyjności i innowacyjności w ramach łańcucha wartości, wspieraniu rozwoju zorganizowanych form handlu, czy wykorzystaniu cyfryzacji w dostępie do usług finansowych, informacji oraz poprawie łańcucha dostaw. Ważną rolę odgrywa doradztwo, współpracę z liderami środowisk naukowo-biznesowych.
504	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do szans: Budowa kanałów dystrybucji dla lokalnej żywności wysokiej jakości, zwłaszcza ekologicznej w oparciu o stworzenie systemu zielonych zamówień publicznych.	Ogromne znaczenie dla stabilizacji pozycji rolników ekologicznych w łańcuchu wartości ma stworzenie połączenia pomiędzy publiczną polityką dla zrównoważonej diety a rozwojem produkcji ekologicznej w Polsce.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach Krajowego Planu odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO) będzie udzielane wsparcie na tworzenie centrów przetworczalno-dystrybucyjnych, w tym na rozbudowę i modernizację infrastruktury logistycznej i technologicznej służącej skupowaniu, przygotowaniu do sprzedaży i wprowadzaniu do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury (m.in. zakupu specjalistycznych środków transportu i wraz z towarzyszącym systemem aplikacji cyfrowych, inwestycji w ramach regionalnych rolno-spożywczych rynków hurtowych w zakresie infrastruktury przechowywania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury oraz spożywczych. Wsparcie to będzie realizowane w ramach PS WPR.
505	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciągnięcie młodych rolników do uławnianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do zagrożeń: Postępująca presja przemysłowej, intensywnej [zwłaszcza zwierzęcej] produkcji rolnej na wybór prowadzącej produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską.	Uciążliwość oddziaływania intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza zwierzęcej jest jednym z czynników tracenia pozycji rolnej przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nieuwzględniona z uwagi na brak potwierdzenia danych. Zespół ekspertów IERIG-PIB oraz ewaluator ex-ante Planu nie potwierdził takich zagrożeń.
506	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciągnięcie młodych rolników do uławnianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do słabych stron: Brak powiązania działania dla młodych rolników z zachętą do podjęcia produkcji ekologicznej lub zwiększenia udziału w łańcuchu wartości i klimatu.	Planność dla młodych rolników powinna być podnoszona proporcjonalnie do spełnienia dodatkowych kryteriów. Powinien zostać przygotowany Pakiet polityki dla młodych rolników.	Uwaga nieuwzględniona	System płatności bezpośrednich poprzez dodatkową płatność dla młodych rolników zachęca ich do pozostania w rolnictwie. Jakiegokolwiek ograniczenia tej płatności byłoby przeszkadzające.
507	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Słabe strony: Nadwyżki siły roboczej w rolnictwie. Niska wydajność pracy w rolnictwie. Należy zmienić na: Niska wydajność pracy w rolnictwie.	Zakładając, że WPR powinna wspierać rozwój ekologicznych i agroekologicznych metod produkcji rolnej, w której jest zwiększone zapotrzebowanie na pracę oraz, że ma ona służyć zachowaniu żywności obszarów wiejskich oraz zahamowaniu spadku liczby gospodarstw rolnych w UE, należy nadwidzki siły roboczej w rolnictwie zaliczyć do potencjalnego zasobu rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce. Jest to zatem szansa a nie słaba strona.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest pewne, że siła robocza która nadal jest w nadmiarze w rolnictwie przesunie się do mała zmehanizowanej pracy w rolnictwie. Tendencja w rolnictwie jest taka, że to technologie kapitałochłonne wchodzi w miejsce pracochłonných. Zagospodarowanie nadwyżki siły roboczej, często o niewielkiej umiejętności, pozostaje kwestią do rozwiązania przez politykę rolną i inne.
508	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Zagrożenia: Należy usunąć: Konflikty między ludnością naphywową a tradycyjnymi mieszkańcami obszarów wiejskich. Należy zmienić na: Rosnący konflikt gmin wiejskich z sektorem intensywnego chowu zwierząt. W sprzecz wobec budowy instalacji na obszarach przeznaczonych do rekreacji, mieszkalnictwa, i jako ludności, zanieczyszczenia i zanieczyszczenia. Usunąć z mocnych stron: Obecność brzozienu. Rolnictwie niski poziom intensywności polskiego rolnictwa wyrażony m.in. mniejszym zużyciem przemysłowych środków produkcji.	Jest to już kolejny argument, który nigdy nie powinien pojawić się w oficjalnym dokumencie rządowym. Także w opisie tego punktu nie zostały podane żadne konkretne dane, np. liczba konfliktów. Konflikty między ludnością naphywową a tradycyjnymi mieszkańcami obszarów wiejskich. Należy zmienić na: Rosnący konflikt gmin wiejskich z sektorem intensywnego chowu zwierząt, sytuowanych w bliskim sąsiedztwie domów albo obszarów przeznaczonych do rekreacji, mieszkalnictwa, i jako ludności, zanieczyszczenia i zanieczyszczenia. Usunąć z mocnych stron: Obecność brzozienu. Rolnictwie niski poziom intensywności polskiego rolnictwa wyrażony m.in. mniejszym zużyciem przemysłowych środków produkcji?	Uwaga nieuwzględniona	Konflikty dotyczą nie tylko intensywnego chowu zwierząt.
509	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Mocne strony: Prolnąca wydajność gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze.	Ekologia jest jednym z czynników tracenia pozycji rolnej przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską.	Uwaga uwzględniona	Poziom odniesienia wskazano w odniesieniu do wyników osiąganych przez inne kraje UE.
510	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Mocne strony: Prolnąca wydajność gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze.	Planność dla młodych rolników powinna być podnoszona proporcjonalnie do spełnienia dodatkowych kryteriów. Powinien zostać przygotowany Pakiet polityki dla młodych rolników.	Uwaga częściowo uwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została rozwinięta kwestia udziału trwałych użytków zielonych (TUZ), które mają bardzo duże znaczenie woda- i glebochronne.
511	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Mocne strony: Zróżnicowana i ciągła rozdrobniona struktura agrarna powodująca na ogół niskonakładowy system produkcji.	Ciekawe, że w SWOT-ach dla celów 1, 2 i 3 ta cecha polskiego rolnictwa wymieniana jest jako słaba strona. Jaki jest rezultat takiej sprzeczności?	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowych opisach analiz SWOT została rozwinięta ta kwestia
512	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Słaba strona: Koncentracja regionalna produkcji rolnej i zwierzęcej, utrudniająca racjonalne gospodarowanie składnikami pokarmowymi i materia organiczną, zawartymi w nawozach naturalnych, powodująca również zwiększone ryzyko przedostawania się biogenów do środowiska i możliwy negatywny wpływ na wodę, glebę i powietrze.	Ciekawe, że w SWOT-ach dla celów 1, 2 i 3 ta cecha polskiego rolnictwa wymieniana jest jako mocna strona. Jaki jest rezultat takiej sprzeczności?	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowych opisach analiz SWOT została rozwinięta ta kwestia
513	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Prowadzenie na obszarach NATURA 2000 działalności niezgodnej z prawem, w tym działalności rolnej; Ogólny brak pozostawiania dla obszarów NATURA 2000, m.in. pozwalanie na inwestycje niszczące wartości ekologiczne tych obszarów.	Niszczenie obszarów NATURA 2000 lub pozwolenie na ich niszczenie uderza w pozycję rolników w łańcuchu wartości, którzy chcą uzyskać dochód gospodarstwa z wykorzystaniem usług ekosystemowych.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT (w szczególności dla celu 6) została opisana kwestia ochrony obszarów Natura 2000
514	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Pilna potrzeba poprawy funkcjonowania publicznej sieci doradztwa rolniczego. Pilna potrzeba stworzenia linii edukacyjnej dla doradców z zakresu rolnictwa ekologicznego, dobrostanu zwierząt gospodarskich oraz innych praktyk przyjaznych środowisku i klimatu.	Publiczny system doradztwa rolniczego wymaga zwiększenia zatrudnienia, podniesienia płac doradców, zakazu jednoczesnego świadczenia pracy dla podmiotów handlowujących chemikaliami pestycydami oraz z nawozami sztucznymi. Wymaga także edukacyjnego przygotowania doradców w zakresie rolnictwa ekologicznego, dobrostanu zwierząt gospodarskich oraz agroekologii i rolnictwa regeneratywnego.	Uwaga uwzględniona	Kwestia doradztwa jest opisana w innych analizach SWOT i poszczególnych rozdziałach PS WPR

515	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Brak wystarczającej kadry doradców rolnych do spraw zrównoważonego gospodarowania wodą w produkcji rolnej.	Publiczny system doradztwa rolniczego wymaga zwiększenia zatrudnienia, podniesienia płac doradców, zakazu jednoczesnego świadczenia pracy dla podmiotów handlowych chemicznymi pestycydami oraz nawozami sztucznymi. Wymaga także edukacyjnego przygotowania doradców w zakresie rolnictwa ekologicznego, dobrotę zwierząt gospodarskich oraz agroekologii, rolnictwa regeneracyjnego.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT dla celu 5 zostało zauważono znaczenie doradztwa rolniczego. Niezależnie od tego kompleksowa analiza, która uwzględniłaby zagrożenia doradztwa rolniczego została przedstawiona w SWOT dla celu 10.
516	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Brak zniesienia w prawie krajowym barier hamujących rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. Brak poprawy obsługi administracyjnej produkcji ekologicznej.	Są to poważne utrudnienia dla rolników prowadzących produkcję ekologiczną albo chcących się na nią przestawić. Rutynie to także negatywnie na zainteresowanie środkami WPR na rolnictwo ekologiczne, co prowadzi do nieefektywnego wydawkowania tych środków.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej aspekt ten nie został zidentyfikowany.
517	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Mocne strony: Prowadzenie produkcji rolnej zgodnie z zasadami integrowanej ochrony. Dopisać: Pod warunkiem, że system funkcjonuje przy zapewnieniu odpowiedniej kontroli oraz wykazywania się rezultatami, np. zwiększeniem żywności gleby.	Wydatkowanie pieniędzy na system, który dopuszcza takie wyjątki do stosowania chemikaliów rolniczych, jest nieefektywnym i niegospodarnym wykorzystywaniem środków finansowych, które powinny zostać przeznaczone na rozwój rolnictwa ekologicznego. Rolnictwo ekologiczne nie dopuszcza tyłu wyjątków dla chemii w ochronie roślin, co oznacza, że jest systemem bardziej wartym wsparcia, jako szybciej realizującym cele EZL i Strategii „Od pola do stołu”.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej nie znalazła się potrzeba doprecyzowania.
518	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Słabe: Rozwój nowych technik i technologii produkcji żywności zgodnych z zasadami agroekologii i (zrównoważonego rozwoju) tj.: zachowanie zasobności gleb, racjonalne korzystanie z wody, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i amoniaku do atmosfery. Należy zmienić na: Powszechnie stosowanie w rolnictwie zasad zrównoważonego rozwoju, w szczególności zgodnych z zasadami agroekologii oraz rolnictwa ekologicznego i biodynamicznego, a także innych praktyk, które prowadzą do: poprawy żywności gleb- ochrony zasobów wodnych, utrzymywania obiegu zamkniętego w gospodarstwie, - poprawy różnorodności biologicznej na obszarze działalności rolniczej, - poprawy dobrotę zwierząt gospodarskich, - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i amoniaku do atmosfery.	Wydatkowanie pieniędzy na system, który dopuszcza takie wyjątki do stosowania chemikaliów rolniczych, jest nieefektywnym i niegospodarnym wykorzystywaniem środków finansowych, które powinny zostać przeznaczone na rozwój rolnictwa ekologicznego. Rolnictwo ekologiczne nie dopuszcza tyłu wyjątków dla chemii w ochronie roślin, co oznacza, że jest systemem bardziej wartym wsparcia, jako szybciej realizującym cele EZL i Strategii „Od pola do stołu”.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
519	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Zwiększenie działań na rzecz zachowania pul ras i gatunków rodzimych oraz starych.	Storo problemem jest wzięcie pul genetycznej gatunków i ras, w rolnictwie, to warto jej odwołanie i zachowanie połączyć z innymi interwencjami albo ekochematami w PS, które łącznie podniosą odporność ekonomiczną działań w tym zakresie. Należy to połączyć z płatnością dobrostanową oraz płatnością za odpowiednią technikę wypasu przyjazną klimatowi, płatnością za systemy rolno-lesne, i stworzyć pakiet z połączonych płatności.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie pul ras i gatunków rodzimych są opisane poza SWOT 5
520	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Zagrożenia: Postępujące procesy koncentracji i specjalizacji zachodzące w produkcji rolniczej.	Tuż, w odróżnieniu od SWOT-ów dla celów 1, 2 i 3, koncentracja i specjalizacja są wskazane jako zagrożenie, a nie mocna strona polskiej produkcji rolnej. Skoro procesy koncentracji i specjalizacji prowadzą do zniszczenia niezbędnych środków produkcji rolnej, potrzebnych tak samo produkcji przemysłowej, jak i ekologicznej – czy dzisiaj nie są to bardziej intensywne intensyfikacja i uproszczenie produkcji rolnej?	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
521	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do zagrożeń: Brak zmiany świadomości ekologicznej rolników i zrozumienie, że wdrażanie metod przyjaznych środowisku i klimatowi leży w ich własnych interesach, także ekonomicznych.	Z uwagi na trwający czarny PR wokół Zielonego Ładu oraz Strategii „Od pola do stołu” w Polsce oraz przedstawianie działań pro środowiskowo-klimatycznych jako utracenie korzyści i ponoszone koszty. Zmiana zawsze kosztuje, ale utracenie korzyści są błędem, wskazującym priorytetowo krótkoterminową korzyść ekonomiczną. Jest to zresztą problem języka, którym wobec zmian ekologicznych posługują się dokumenty UE. Korzyścią, o której nie mówi się rolnikom jest długoterminowe zachowanie produkcji rolnej dzięki jak najszybszemu wdrażaniu rozwiązań dla ochrony środowiska i klimatu. Nie mówi się im o kosztach, które – coraz większe – będą ponosić w związku z kryzysem klimatycznym ni degradacja przyrody – i jak ją naprawić.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie świadomości ekologicznej rolników zostały opisane w szczegółowych opiniach analizy SWOT 4, 5, 6
522	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Słabe: Zmiana zwyczajów konsumpcyjnych polegająca głównie na ograniczeniu spożycia produktów mięsnych, wzrostie spożycia produktów ekologicznych i żywności funkcjonalnej oraz preferowaniu krótkich łańcuchów dostaw. Dopisać: oraz produktów pochodzących z chowu zwierząt o wysokim dobrostanie.	Jeśli w celu 5 trend konsumpcji polegający na odmowie lub ograniczeniu spożycia produktów pochodzących od zwierząt, to dlaczego w celach 1, 2 i 3 jako mocne strony i szanse wskazując się rozwój produkcji zwierzęcej, skoncentrowanej i wyspecjalizowanej? Dostarczanie taniego mięsa z chowu przemysłowego jest w kontrze do oczekiwań rynku.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
523	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Słabe: Zmiana zwyczajów konsumpcyjnych polegająca głównie na ograniczeniu spożycia produktów mięsnych, wzrostie spożycia produktów ekologicznych i żywności funkcjonalnej oraz preferowaniu krótkich łańcuchów dostaw. Dopisać: oraz produktów pochodzących z chowu zwierząt o wysokim dobrostanie.	Stale rośnie liczba konsumentów, dla których ważne jest dobrostan zwierząt ekologicznych. Jeśli w celu 5 trend konsumpcji polegający na odmowie lub ograniczeniu spożycia produktów pochodzących od zwierząt, to dlaczego w celach 1, 2 i 3 jako mocne strony i szanse wskazując się rozwój produkcji zwierzęcej, skoncentrowanej i wyspecjalizowanej? Dostarczanie taniego mięsa z chowu przemysłowego jest w kontrze do oczekiwań rynku.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
524	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Zwiększenie obsady zwierząt na gruntach rolnych o najsłabszych glebach, w produkcji prowadzonej metodami ekologicznymi.	Stale rośnie liczba konsumentów, dla których ważne jest dobrostan zwierząt ekologicznych. W odpowiedzi na wymienienie w zagrożeniach: Zaprzestanie działalności rolniczej na glebach najsłabszych o najgorszych naturalnych warunkach gospodarowania. Płatności ONW powinny być powiązane z programem wprowadzania rozproszonej produkcji zwierzęcej z uwagi na poprawę kondycji gleb i globalnej retencji wody.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
525	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Słabe: Dalszy rozwój certyfikowanej produkcji rolniczej na standardach zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zamiennie: Dalszy rozwój certyfikowanej produkcji rolniczej zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego, biodynamicznego oraz agroekologii, a także innych metod produkcji rolnej, zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju.	Od 30 lat w UE oficjalnym, certyfikowanym systemem produkcji rolnej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju jest rolnictwo ekologiczne. Należy je priorytetowo wymienić w szansach celu 5.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
526	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Racjonalna gospodarka wodą, glebą oraz ochrona powietrza realizowane są w Polsce poprzez wdrażanie systemów produkcji opartych na naturalnych mechanizmach przyrodniczych. Należy zmienić: Systemami produkcji rolnej o największym znaczeniu dla racjonalnej gospodarki wodą, glebą oraz ochroną powietrza są w Polsce rolnictwo ekologiczne i biodynamiczne.	Które systemy oparte na naturalnych mechanizmach przyrodniczych – cokolwiek należy przez to rozumieć – są w Polsce wdrażane, jeśli: - następuje klimat w rolnictwie ekologicznym; - spadek z integrowanej ochrony roślin; - płatność dobrostanowa nie jest w pełni połączona z funkcją ochrony środowisko-klimatycznej; - agroekologia rozwija się wyłącznie dzięki prywatnej inicjatywie obywateli.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
527	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dotyczy odseparowania produkcji rolnej od zwierzęcej i jej osobne koncentrowanie w różnych województwach w Polsce: „W efekcie znaczna część kraju charakteryzuje się ujemnym bilansem materii organicznej, powodowanym głównie brakiem nawozów naturalnych. Z kolei w regionach koncentracji produkcji zwierzęcej obserwuje się zwiększone ryzyko przedostawania biogenów do środowiska i ich negatywny wpływ na wodę, glebę i powietrze. Proces ten mógłby być częściowo ograniczony poprzez lokalną współpracę rolników w zakresie wymiany nawozów, pasz i gruntów”.	Ponownie chwalać w mocnych stronach i promowana w szansach celów 1, 2 i 3 koncentracja produkcji rolnej okazuje się w celu 5 jedną z głównych przyczyn degradacji zasobów naturalnych koniecznych do produkcji, zwłaszcza wody. Jak to możliwe, że przy takiej liczbie zwierząt gospodarskich w Polsce mamy problem z wystarczającą ilością nawozów naturalnych? Czy nie dlatego, że poddowane zwierząt w intensywnym produkcji – zanieczyszczonych pozostałościami chemicj rolniczej i środkami przeciwochrońnymi – nie można zastosować jako nawozu naturalnego? Miłała propozycja, że proces ten może być TYLKO częściowo ograniczony dzięki lokalnej współpracy rolników, która w dodatku nie działa obecnie dobrze, a wielu rolników nie jest nią zainteresowanych jest z pewnością niewystarczająca dla rozwiązania problemu dla przyszłego bezpieczeństwa żywnościowego	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
528	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do słabych stron: Brak planów zagospodarowania przestrzennego w przeważającej większości gmin wiejskich i wiejsko-miejskich w Polsce.	Brak podstaw administracyjnych, umożliwiających zachowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich obniva wpływ interwencji zgodnych z celem 6. Dotyczy to także dużych inwestycji publicznych, przy planowaniu i budowie, których ignoruje się negatywny wpływ na rolnictwo i politykę bezpieczeństwa żywnościowego Polski	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT nie wskazano bezpośrednio kwestii braku planów zagospodarowania przestrzennego w gminach natomiast jako słabą stronę uznano fakt, że dane o zasobach przyrodniczych, pozyskiwane w skali umożliwiającej planowanie przestrzenne nie są gromadzone systematycznie i w ujednolicony sposób. Dodatkowo jako szansę wskazano, że „Wprowadzenie narzędzi planistycznych umożliwiających kształtowanie struktury krajobrazu daje podstawę do uwzględnienia w planowaniu przestrzennym takich elementów jak np. korzyści ekologiczne i strefy ekotonowe, a także zachowanie elementów krajobrazu związanych z tradycyjnymi sposobami użytkowania”
529	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Usunąć z mocnych stron: Ogólne rozpoznanie zasobów przyrodniczych kraju. W związku z jakimś do słabych stron: Brak szczegółowej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, w tym zwłaszcza poza obszarami chronionymi, rozproszenie informacji i brak mechanizmów jej aktualizowania.	Jeśli to sprzeczność w analizie SWOT, a poza tym planowanie połączenia produkcji rolnej z założeniami celu 6 wymaga po pierwsze szczegółowego rozpoznania stanu ilościowego zasobów przyrodniczych w Polsce. Ponadto wymaga oceny potencjału usług ekosystemowych, której również nie ma, mimo, że jej znaczenie dla planowania interwencji i ich płatności jest kluczowe.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest to sprzeczność. Do mocnych stron w zakresie realizacji celu 6 WPR w Polsce należy wględnie dobre rozpoznanie stanu siedlisk przyrodniczych pozwalające na precyzyjne adresowanie potrzeb oraz adekwatnych działań i alokacji. Natomiast brak szczegółowej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych odpowiednich środków jest słabą stroną.
530	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Wpis do zagrożeń: Wadliwie i niewystarczająco funkcjonujące systemy ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku.	Ważniejsze od funkcjonowania systemów jest to jak i sposoby one działają w odniesieniu do możliwości realizacji celu 6. Należy stwierdzić, że luki prawne, niewłaściwe przepisy prawa krajowego oraz brak ich przestrzegania, a także wadliwa kontrola ich przestrzegania są charakterystyczne dla systemu ochrony przyrody w Polsce. Natomiast brak zainteresowania środkami wśród rolników systemami wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku obserwowana jest w statystyce ubiegania się o środki oraz w sprawozdaniach budżetowych PRN 2014-2020.	Uwaga nieuwzględniona	W obecnym brzmieniu analizy SWOT zwrócono uwagę zarówno na korzystny fakt funkcjonowania w kraju systemu ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku jak również na mankamenty tego systemu i konieczność poprawy,
531	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do słabych stron: Rozwój inwestycji w rolnictwie przemysłowym, szczególnie dynamiczny wzrost budowy instalacji do intensywnego chowu zwierząt gospodarskich.	Jeśli to w obecnej chwili jedną z największych wyzwań dla zrównoważenia produkcji rolnej w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie intensyfikacji rolnictwa są już ujęte w SWOT. SWOT dla celu 6 jako zagrożenie wskazuje postępującą intensyfikację rolnictwa wpływającą na spadek bioróżnorodności i zanik siedlisk. Również jako słabą stronę podano spadek różnorodności biologicznej w wyniku zdominowania produkcji rolnej przez odmiany roślin/rasy zwierząt przeznaczone do produkcji intensywnej.
532	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do zagrożeń: Brak przepisów prawnych pozwalających na udział w decydowaniu o inwestycjach związanych z intensywną produkcją rolną, zwłaszcza zwierzęcą, przez społeczności gmin wiejskich i wiejsko-miejskich.	Jest to poważne utrudnienie dla realizacji celu 6	Uwaga nieuwzględniona	Inwestycje, które niekorzystnie oddziałują na środowisko wymagają wykonywania ocen oddziaływania na środowisko, regulowanych zapisami stosownej ustawy; oceny oddziaływania środowisko dotyczą wielu komponentów środowiska, w tym uwzględniających aspekt związany ze społecznościami zamieszkującymi dany obszar.
533	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Mocne strony: Istniejące rozwiązania prawne z zakresu integrowanej ochrony roślin. Należy zmienić na: Istniejące rozwiązania prawne z zakresu rolnictwa ekologicznego oraz integrowanej ochrony roślin.	Rozwiązania prawne regulujące produkcję ekologiczną mają z pewnością większy, pozytywny wpływ na możliwość realizacji celu 6.	Uwaga uwzględniona	Analiza SWOT zawiera informację, że istniejące rozwiązania prawne z zakresu integrowanej ochrony roślin stanowią mocną stronę.
534	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do szans: Pilna poprawa gospodarowania wodą w rolnictwie, zwłaszcza zaprzestanie finansowania ze środków WPR inwestycji służące regulującym cieków oraz zakaz budowy studni głębinowych w niekontrolowany sposób.	Konieczna jest zmiana polityki zarządzania wodą w rolnictwie w oparciu o planowanie w skali zlewni oraz na podstawie analizy inwestycji na środowisko oraz dostęp do wody innych gospodarstw rolnych.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie gospodarowania wodą zostały opisane w SWOT 5
535	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do zagrożeń: Postępująca presja przemysłowej, intensywnej (zwłaszcza zwierzęcej) produkcji rolnej na wybór metod produkcji przez młodych rolników. Negatywne oddziaływanie na wybór powiązania doходу z usługami ekosystemowymi.	Uciążliwość oddziaływania intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza zwierzęcej jest jednym z czynników tracenia pozycji rynkowej przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochoy gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską.	Uwaga nieuwzględniona	Zjawisko postępującej presji przemysłowej intensywnej produkcji zwierzęcej i wpływu na podejmowanie decyzji co do kierunku produkcji przez młodych rolników nie jest odnotowywane.
536	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do szans: Upowszechnienie stosowania biologicznych środków ochrony roślin.	Jako jeden z instrumentów pozwalających zmniejszyć wzrastające zużycie chemicznych środków ochrony roślin.	Uwaga częściowo uwzględniona	W SWOT 6 w szansach zawarto informacje dot. wdrażania modelu rozwoju zrównoważonego, w tym upowszechnienia rolnictwa ekologicznego i integrowanej produkcji roślin. W SWOT 5 w mocnych stronach wymieniono się prowadzenie produkcji rolnej zgodnie z zasadami integrowanej ochrony. Integrowana ochrona roślin to sposób ochrony roślin przed organizmami szkodliwymi, polegającym na wykorzystaniu wszystkich dostępnych metod ochrony roślin, dającym pierwszeństwo metodom niechemicznym, w tym biologicznym.
537	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Mocne strony: Relatywnie wysoki poziom przygotowania zawodowego.	Ani w mocnych, ani w słabych stronach nie został uwzględniony poziom wykształcenia. Nie odniesiono się także do poziomu wiedzy młodych rolników na temat rolnictwa ekologicznego oraz innych praktyk rolniczych przyjaznych środowisku i klimatowi.	Uwaga nieuwzględniona	Informacje szczegółowe, dotyczące zakresu wiedzy, tematów dla doradztwa, szkoleń i in. nie są wymieniane w planie, natomiast są zgłaszane do departamentu w MRWR zajmującego się 10 celem - horyzontalnym dot. transferu wiedzy.
538	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do słabych stron: Brak wystarczającej wiedzy młodych rolników do prowadzenia produkcji ekologicznej.	Jest to jeden z głównych czynników oddziaływających na wybór rodzaju produkcji rolnej przez młodych rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Poszerzenie wiedzy na temat produkcji ekologicznej jest zawarte w rozdziałach dotyczących celu szczegółowego 9.

539	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filarze 113.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MIRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chciałyby wybrać ten system w przyszłości	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
540	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filarze 113.6. Zachowanie zagrożeń zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Propozycja objęcia ochroną ogierów konika polskiego	Powyszy postulat motywowany jest problemem z zachowaniem odpowiednich ogierów do reprodukcji, a także znalezieniem takowych do podtrzymania stada na odpowiednim poziomie.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in.; konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokwiste (w typie sokółskim i sztumskim).
541	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5-1.13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków hodowlanych/ W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji i są trafne również w przypadku świń	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodkowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych/ W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji i są trafne również w przypadku świń	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skoryztać z efektów heterozji i z mębiowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczniaków i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa - są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczniaków; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmniejszają się do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście zwierząt, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
542	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filarze 113.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznanym przez MIRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chciałyby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
543		ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.2.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych). Bariery dynamicznego rozwoju rynku żywności ekologicznej posiadają bariery biurokratyczne stwarzane polskim rolnikom ekologicznym, relatywnie wysokie ceny oraz niższa siła nabywcza i świadomość krajowych konsumentów w porównaniu z krajami Europy Zachodniej.	Nie jest prawdą, że w Polsce są "niewyższkalone" kanały rynkowe żywności ekologicznej. Wartość rynku żywności ekologicznej w Polsce wynosi ok. 1,4 mld zł, kanały rynkowe rozwijają się od 30 lat, są to: sieci supermarketów, sklepy specjalistyczne, bazy, sklepy internetowe, sprzedaż bezpośrednia przez rolników. Autor tego stwierdzenia nie ma podstawowej wiedzy o funkcjonowaniu rynku żywności ekologicznej. Natomiast od wielu lat stwarzane są bariery biurokratyczne, które utrudniają funkcjonowanie gospodarstw ekologicznych, na co zwracają uwagę zwłaszcza opracowania IRiRW PAN oraz prolemy https://www.rolnictwo-ekologiczne.pl/artykuly/14601/14601-rolnicy-w-polsce	Uwaga nieuwzględniona	Określenie "niewyższkowane" kanałów rynkowych i słabych stronach w SWOT daje podstawę do zaprojektowania wsparcia wzmacniającego i skracającego do kanały. Bariery biurokratyczne także zostały zdiagnozowane i zaproponowane zostały korekty.
544	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Oferowane wsparcie może przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.	Styl zdania i słownictwo budzą poważne wątpliwości co do treści, która sugeruje, że wsparcie do rolnictwa ekologicznego ograniczy emisję z fermentacji jellowej. Treść zdania: "Oferowane wsparcie będzie przyczyniać się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych także poprzez ograniczenie emisji z fermentacji jellowej w zakresie hodowli zwierząt" wskazuje na to, że autor błędnie sądzi, że wsparcie finansowego do upraw ekologicznych ograniczy emisję gazów z fermentacji jellowej zwierząt. Tymczasem wsparcie rolnictwa ekologicznego, które jest związane z powierzchnią upraw ekologicznych nie ma nic wspólnego z fermentacją jellową.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis, wskazując, że Analiza SWOT dla celu 4 wskazała, że rolnictwo w Polsce jest współodpowiedzialne za emisję gazów cieplarnianych, wśród których największe znaczenie ma emisja podtlenku azotu z gleby oraz emisja metanu z produkcji zwierzęcej. Źródłem emisji gazów z produkcji zwierzęcej jest fermentacja jellowa oraz gospodarstwa wozami naturalnymi. Z uwagi na cel EZ dotyczący osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., przeciwdziałanie zmianom klimatu jest również udziałem rolnictwa. Na tej podstawie zidentyfikowano potrzebę CS 4. P1. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa.
545	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 25 % do roku 2030.	Cel rozwoju rolnictwa ekologicznego jest sprzeczny z celami wskazanymi przez politykę Unii Europejskiej - 25% rolnictwa ekologicznego do roku 2030. Błędne założenie: R.39. Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 3,52%.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (I) wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (I) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (II) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
546	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.2.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych). Bariery dynamicznego rozwoju rynku żywności ekologicznej posiadają bariery biurokratyczne stwarzane polskim rolnikom ekologicznym, relatywnie wysokie ceny oraz niższa siła nabywcza i świadomość krajowych konsumentów w porównaniu z krajami Europy Zachodniej.	Nie jest prawdą, że w Polsce są "niewyższkowane" kanały rynkowe żywności ekologicznej. Wartość rynku żywności ekologicznej w Polsce wynosi ok. 1,4 mld zł, kanały rynkowe rozwijają się od 30 lat, są to: sieci supermarketów, sklepy specjalistyczne, bazy, sklepy internetowe, sprzedaż bezpośrednia przez rolników. Autor tego stwierdzenia nie ma podstawowej wiedzy o funkcjonowaniu rynku żywności ekologicznej. Natomiast od wielu lat stwarzane są bariery biurokratyczne, które utrudniają funkcjonowanie gospodarstw ekologicznych, na co zwracają uwagę zwłaszcza opracowania IRiRW PAN oraz prolemy https://www.rolnictwo-ekologiczne.pl/artykuly/14601/14601-rolnicy-w-polsce	Uwaga nieuwzględniona	Określenie "niewyższkowane" kanałów rynkowych i słabych stronach w SWOT daje podstawę do zaprojektowania wsparcia wzmacniającego i skracającego do kanały. Bariery biurokratyczne także zostały zdiagnozowane i zaproponowane zostały korekty.
547	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat 1.4.8 Uprawa uproszczonej. W punkcie "Opis wymagań (...) po słowach "Na gruntach ornym prowadzona jest uprawa uproszczonej w formie uprawy bezorkowej lub uprawy pasowej" dodać słowa "z wykluczeniem stosowania nieselektywnych herbicydów jako podstawowej metody zwalczania chwastów"	Uprawa bezorkowa to stosowanie herbicydów jako podstawowej metody zwalczania chwastów nie jest korzystną praktyką środowiskowo-klimatyczną, przyczynia się do zanieczyszczenia gleby, wody, roślin przeznaczonych na żywność i paszę i nie może być wspierana ze środków publicznych i Uprawa uproszczonej powinna być wspierana ze środków publicznych w ramach ekoschematów wyłącznie, jeśli ograniczenie lub zwalczanie chwastów jest prowadzone metodami mechanicznymi, z wykluczeniem herbicydów	Uwaga nieuwzględniona	Problem ten wzięto pod uwagę na etapie projektowania ekoschematu, gdy wykluczono możliwość dopuszczenia w ramach upraw uproszczonej – uprawy zerowej (z uwagi na zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jednej formy przygotowywania gruntu pod zasiew rolni w tym typie upraw). W przypadku pozostałych rodzajów upraw bezorkowych zwalczanie chwastów prowadzone jest w oparciu o metody integrowanej ochrony roślin, również poprzez zabiegi uprawowe przy pomocy kultywatorów, gruberów i bron talerzowych. Stosowanie far stanowi kolejne (nie jedyne) narzędzie przeciwdziałające zachwaszczeniu. W opinii IUNG racjonalne stosowanie sor w powiązaniu z integracją metod chemicznych i mechanicznych nie stanowi zagrożenia środowiskowego i może przynieść korzystne efekty.
548	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat 1.4.13 - Przeniesienie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne. W Ekoschemacie - Przenieszenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne powinien być wprowadzony zakaz stosowania środków ochrony roślin	"Jeśli w Ekoschemacie - Przenieszenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne nie będzie zakazu stosowania środków ochrony roślin, to mogą być tam stosowane herbicydy totalne, w związku z czym zamierzony cel: Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu nie będzie osiągnięty."	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zapis mówiący o utrzymaniu obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej (obszarów lub obiektów nieprodukcyjnych) na poziomie co najmniej 7% powierzchni gruntów ornymi za pomocą obszarów nieprodukcyjnych (t): grunty ugorowane, w tym ugory z roślinami miododajnymi, bez stosowania środków ochrony roślin.
549	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat 1.4.16 Rolnictwo ekologiczne. Posiadanie zwierząt w obsadzie 0,3 DİP na każdy hektar UR – w przypadku premi za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.	Posiadanie zwierząt w obsadzie 0,5-1,5 DİP na każdy hektar UR – w przypadku premi za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej jest wskaźnikiem zbyt wygórowany, zbyt trudnym dla przeciętnego rolnika ekologicznego. Ponadto na słabych glebach oraz w powtarzających się latach suszy są duże trudności z wyżywieniem zwierząt na podstawie własnych zasobów paszowych przy tak wysokim poziomie objętości zwierząt. W rezultacie nieliczne gospodarstwa skorzystają z tej premii. Wsparcie powinno być tak zaplanowane, żeby zachęcać, a nie zniechęcać rolników do prowadzenia produkcji zwierzęcej w gospodarstwach ekologicznych.	Uwaga nieuwzględniona	Dostępne publikacje dotyczące zarządzania gospodarstwem ekologicznym (w tym prowadzenia produkcji zwierzęcej w takim gospodarstwie) wskazują, że przy obsadzie zwierząt od 0,5 DİP/ha do 1,5 DİP/ha jest zabezpieczona w gospodarstwie samowystarczalność paszowo-nawozowa. Zgodnie z opinią IERIGZ minimalna obsada zwierząt na poziomie 0,5 DİP/ha UR pozwala gospodarstwu w pełni bilansować mineralizującą się w procesie produkcji materię organiczną w glebie i jednocześnie zachować w gospodarstwie produkcję o zrównoważonej organizacji produkcji zwierzęcej. Ponadto, wskazany przedział obsady zwierząt dotyczy tylko dodatkowej premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą, a tym samym nie warunkuje możliwości otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni TUZ i upraw paszowych.

550	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I.4.16 Rolnictwo ekologiczne. Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, ogrodnicze oraz paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.	Mimo uchwał Rady Rolnictwa Ekologicznego oraz wielu uwag, by uprościć system dotacji do upraw ekologicznych, który utrudnia pracę rolnikom, doradcom i jednostkom certyfikującym / ARHM, nadal proponowane jest błędne, skomplikowane wsparcie do powierzchni w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. Powoduje to powazne trudności dla rolników, którzy prowadzą uprawy mieszane w zgodzie z dobrą praktyką rolniczą.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z opinią IERIG – PIB agregacja dotychczasowej liczby pakietów jest nieuzasadniona gdyż może powodować spadek efektywności wsparcia rolnictwa ekologicznego, negatywnie wpłynąć na wyniki ekonomiczne rolników realizujących/ochotczych podjąć zobowiązanie (dotyczy to zwłaszcza produkcji włączającej się ze stosunkowo wyższą utratą dochodów) ze względu na agregację różniących się od siebie kierunków produkcji, powodować zmianę struktury upraw na korzyść tych cechujących się niższym spadkiem dochodów, nadmiernie rekompensowanych nową uproszczoną płatnością (pogonią za rentą ekonomiczną), powodować, że na decyzje rolników wpłynęłyby nie czynniki rynkowe, lecz wielkość dopłat, powodować znaczne zwiększenie ryzyka nadpłaty i niedoszacowań dla rolników prowadzących produkcję ekologiczną. Niezasadne jest również ujednolicenie stawek płatności do upraw w okresie konwersji i po okresie konwersji, ponieważ spadek dochodów przy przechodzeniu na produkcję ekologiczną jest znacząco wyższy, co wynika przede wszystkim z wyższego ryzyka spadku plonów. Takie ujednolicenie zmniejszyłoby bodźce do podążania produkcji ekologicznej (rolnicy przechodzący na produkcję ekologiczną potrzebują wyższego wsparcia). Niezależnie od powyższego, od 2021 r. wszyscy rolnicy wnoszący o płatność bezpośrednie mają obowiązek deklarowania we wniosku o przyznanie płatności wszystkich upraw. Tym samym ewentualna agregacja pakietów nie wpłynęłaby na uproszczenie sposobu wnioskowania o płatności ekologiczne. Uproszczenie sposobu wnioskowania zostanie jednak wdrożone i będzie polegało na deklarowaniu przez rolnika określonej grupy upraw, a nie odpowiedniego pakietu w okresie konwersji lub po okresie konwersji. Zachowane zostaną zróżnicowanie stawek płatności dla upraw w okresie konwersji/po okresie konwersji, a informacje dotyczące statusu danej działki rolnej będą pozyskiwane od jednostek certyfikujących.
551	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I.4.16 Rolnictwo ekologiczne. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne planowana powierzchnia - co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych.	Błędne założenie: I.4.16. Ekoschemat - Rolnictwo ekologiczne, 781,1 mln EUR, 512 649 ha. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne powierzchnia powinna wynosić co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych (wg Spisu Rolnego z 2020 r. całkowita powierzchnia UR wynosiła 14 637 tys. ha). Zaproponowane podejście jest niezgodne z polityką UE, strategią "od pola do stołu" i strategią bioróżnorodności.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika rezultatu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych danych z lat 2017-2020.
552	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.5.9. Wsparcie dochodów z wyjątkiem z produkcji do pomidorów. Str. 157 usunąć pomidory z roślin wskazanych do płatności związanych z produkcją	Po raz drugi prosimy o podanie celu dalszego szczególnego wspierania uprawy pomidorów i dalszego pomidorów, z których uprawą są problemy w polskim klimacie, a nie innych gatunków warzyw np. ogórków, które są popularnym warzywem w kuchni polskiej. "Wieloletkarowe" uprawy pomidorów z siewu, które nie są zbierane, lecz zaorwane nie zasługują na wsparcie, ponieważ w wyniku takich "upraw" nie są zbierane plody rolne przeznaczone na rynek, a pnie/ładzie publiczne są marnowane. Z takim samym skutkiem można byłoby wysiewać banany.	Uwaga nieuwzględniona	Gospodarcze znaczenie sektora jako dostawcy surowca dla przemysłu przetwórczego wynika przede wszystkim z zastosowania pomidorów do produkcji soków, przemyśi i koncentratów. Wg danych IERIG w ujęciu wartościowym pomidory stanowią blisko 46% wartości produkcji globalnej warzywa ogódn. Jest to sektor relatywnie pracoochłonny, który ma szczególne znaczenie ze względu na generowanie miejsc pracy, zwłaszcza w rejonach o rozrobionej strukturze agrarnej, co przekłada o jego funkcji społecznej. Środowiskowe znaczenie sektora wynika z roli pomidorów w dywersyfikacji upraw i poprawie jakości gleb. W związku z tym planuje się dalsze wspieranie sektora pomidorów. Wsparcie związane będzie przyznawane do upraw zakończonych z rozsady, jeśli spełniony będzie wymóg dot. minimalnej obsady, tj. 20 tys. szt./ha. Takie wymogi obowiązują już od roku 2021.
553	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	po raz drugi zwracamy uwagę, że należy podać aktualne dane z 2020 r. dotyczące rolnictwa ekologicznego	nadal podawane są nieaktualne dane z 2019, 2018 i 2017 r. podczas, gdy GIHARS opublikowało dane z 2020 r. Świadczy to o braku podstawowej wiedzy autora o dostępności danych na temat rolnictwa ekologicznego.	Uwaga uwzględniona	Rozdział 2. Wniosek ekologiczny w dok. Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 została zakwalifikowana
554	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	w całym dokumencie wszędzie gdzie mowa o rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 i rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008 ... należy nazwy tych rozporządzeń zastąpić rozporządzeniem Europejskiego i Rady (UE) 2018/2568, które będzie stosowane od dnia 1.01.2022 r.	należy podawać nazwy aktów prawnych, które są ogłoszone w 2018 r., weszły w życie, a ich stosowanie rozpocznie się od dnia 1.01.2022 r.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono stosowne zmiany.
555	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.8.4. Zachowanie cieków trwałych w obszarach chronionych	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.8.5. Zachowanie zasobów naturalnych roślin w rolnictwie	Minimum 75% drzew na minimalną wysokość pnia 1,20 m	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis warunków kwalifikowalności.
556	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.8.5. Zachowanie zasobów naturalnych roślin w rolnictwie	Wariant 1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin. 4. W przypadku uprawy odmian określonych w pkt 1-2 w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany obowiązek uprawy z materiału siewnego kategorii kwalifikacyjnej lub standard. W drugim, trzecim i piątym roku uprawy tej odmiany możliwa jest uprawa z materiału lub nasion importowanych za granicą w niezredukowanym celu.	nie ma pkt. są punkty bez numerów, tak należy poprawić	Nie dotyczy	Uwaga o charakterze redakcyjnym.
557	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR2 Ochrona terenów podmokłych i torfowisk. Na wyznaczonych obszarach podmokłych i torfowiskach ...	Jakie i gdzie wyznaczone są te obszary?	Uwaga uwzględniona	Wymienione obszary zostały wyznaczone na podstawie badań i analiz, które obecnie prowadzone są przez Instytut Upraw i Nawożenia Rolniczego - PIB w Puławach.
558	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9 Minimalny udział 4% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie. W przypadku jeśli do wypełnienia normy wykorzystywane są międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin, minimalny udział powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie wynosi co najmniej 7%, ...	Tylko jeśli do obowiązków ich wypełnienia stosowane są powyżej międzyplony (jak w opisie DKR). W przeciwnym wypadku wycofania na udział wszystkich GO w gospodarstwie, więc jest to logiczny błąd.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis DKR 8.
559	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9. W przypadku jeśli rolnik podejmuje w ramach ekoschematów zobowiązanie dotyczące przeznaczenia co najmniej 7% gruntów ornych w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne, minimalny udział gruntów ornych w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne w ramach normy DKR 9 zostaje obniżony do 3%	Czy obowiązek utrzymania 3% jest dodatkowym wymogiem w stosunku do obowiązku przeznaczenia 7% UR na cele nieprodukcyjne? Tak wynika z tekstu.	Uwaga uwzględniona	W opisie interwencji wskazano, że rolnicy realizujący ekoschemat Przeznaczenie 7% powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne będą mogli uwzględnić obszary nieprodukcyjne realizujące jednocześnie normę DKR 8 w zakresie obowiązkowego minimalnego odsetka gruntów ornych. Oznacza to, że realizacja ww. ekoschematu na poziomie 7% GO już objmie realizację normy DKR 8 na poziomie 3% GO.
560	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9. Obiektami nieprodukcyjnymi lub produkcyjnymi służącymi do realizacji ww. obowiązku są w szczególności: .... Strefy buforowe (DKR4) czy nie są one produkcyjne?	Strefy buforowe (DKR4) czy nie są one produkcyjne?	Uwaga nieuwzględniona	Elementami produkcyjnymi są jedynie międzyplony i uprawy wiążące azot; strefy buforowe mogą być wliczane do normy pod warunkiem, że nie jest na nich prowadzona produkcja rolnicza.
561	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9. ... Obiektami nieprodukcyjnymi lub produkcyjnymi służącymi do realizacji ww. obowiązku są w szczególności ... międzyplony oraz uprawy wiążące azot bez stosowania środków ochrony roślin	Tu jest zapalenie definicji - jeśli te międzyplony są obszarami nieprodukcyjnymi, 7% ich udziału nie może zawierać 3% obszarów lub obiektów nieprodukcyjnych, lecz inne obszary nieprodukcyjne. Jeśli nie, należy je wykluczyć z listy wyżej przy strefach buforowych jest: "rowy o szerokości powyżej 5 m liczonej na wysokości górnej krawędzi brzoju rowu". Warto może ujednolicić.	Uwaga uwzględniona	Doprecyzowano zapisy dotyczące normy DKR 8, w tym wskazano obszary uznawane za produkcyjne i za nieprodukcyjne.
562	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 9. ... Elementy krajobrazu podlegające zachowaniu...rowy o szerokości nieprzekraczającej 2 m.	DKR 9. ... Elementy krajobrazu podlegające zachowaniu...rowy o szerokości powyżej 5 m liczonej na wysokości górnej krawędzi brzoju rowu". Warto może ujednolicić.	Uwaga nieuwzględniona	Norma DKR 4 dotyczy ustanowienia stref buforowych wzdłuż cieków wodnych; w przypadku tej normy ciek wodny z zdefiniowanie zgodnie z Programem działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, w związku z czym wskazuje w tej normie rowy są z wyłączeniem rowów o szerokości do 5 m liczonej na górnej krawędzi brzoju rowu. Natomiast norma DKR 8 dotycząca obowiązku zachowania elementów krajobrazu obejmuje m. in. rowy o szerokości nieprzekraczającej 2 m. Takie podejście w ramach przyszłej warunkowości stanowi kontynuację obecnego podejścia do szerokości rowów, stosowanego w ramach analogicznych norm DKR 1 i 2.
563	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	"2.2.4 Cel 4, str. 31-33; W działaniach dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa całkowicie pominięte zostały kluczowe działania na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Należy dodać: Potrzebne są konkretne narzędzia promujące i wspierające producentów prowadzących hodowli i chów zwierząt w sposób ekstensywny, ekologiczny, które będą prowadzić do zmniejszenia liczebności zwierząt w produkcji żywności przy zapewnieniu najwyższej jakości produktów pochodzenia zwierzęcego. Szczególnie ważne jest wsparcie konwersji gospodarstw z modelu przemysłowej produkcji mięsa, nabiału i jaj. Gospodarstwa prowadzące produkcję zwierzęcą powinny być obwarowane rygorystycznymi ograniczeniami środowiskowymi (w zależności od typu hodowli i lokalnych warunków środowiskowych powinny być określone poziomy zagegenczenia pogłowia zwierząt hodowlanych (limity ilości zwierząt na hektar)."	"W planie strategicznym powinny znaleźć się działania na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Działania związane z redukcją liczby zwierząt są niezbędne do realizacji unijnych celów związanych ze środowiskiem i klimatem, w tym celami Porozumienia Paryskiego. Koncentracja hodowli i chowu zwierząt wiąże się z utratą modelu produkcji rolnej opartej o system mieszany, umożliwiającej bezpośrednie połączenie produkcji rolnej z produkcją zwierzęcą, a w konsekwencji wspierającej ochronę gleby oraz różnorodność genetyczną odmian roślin i ras zwierząt i realną ochronę klimatu."	Uwaga nieuwzględniona	Zalecenia ekspertów idą w drugą stronę. Zwracają uwagę, że w Polsce liczba zwierząt hodowlanych jest na poziomie z 2010 r. oraz, że z powodu spadku całkowitej liczby zwierząt występującej braki nadozów naturalnych. W Planie zaproponowane są cztery działy redukujących emisje.
564	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4 Cel 4, str. 30; Brakuje informacji o tym, że biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach (pozaostalski organiczne są również niezbędne do wykorzystania do uprawy ziemi wspierając ochronę gleby) i nie powinna pochodzić z wielkich upraw monokulturowych oraz instalacji do intensywnej produkcji zwierzęcej.	"Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych źródeł energii jak biogazownice jest dobrym rozwiązaniem wyłącznie wtedy, gdy biomasa pochodzi z małych hodowli, ekstensywnych i ekologicznych oraz upraw lokalnych, a nie stworzonych tylko i wyłącznie pod biogazownię. Biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach, ponieważ pozostałości organiczne są również niezbędne do żywności gleby i zdolności gleby do zatrzymania węgla. Promocja tych źródeł energii nie powinna wspierać rolnictwa przemysłowego, w tym produkcji zwierzęcej, a raczej stać się farmach ekologicznych."	Uwaga nieuwzględniona	Małe hodowle nie są w stanie zapewnić stałej produkcji biogazu. Natomiast rzeczywistość, w Planie zaprogramowana jest niewielka liczba biogazowni.
565	Organizacje pozarządowe	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Rekomendacja 13:Należy zmienić: Uaktualnił dane, że z 2014 są stare i nie mogą służyć do rekomendacji	Wg danych z roku 2017 średnie zużycie pestycydów w UE wynosiło 3,5 kg, w latach 2019-20 spadek zużycia pestycydów w krajach UE. Średnie zużycie w Polsce to 2,5kg, co plasuje nas na 13 miejscu obok Węgier. Niemniej opieranie się na średniej jest zaciemnieniem obrazu. W Polsce dominują uprawy zbóż, gdzie zużycie pestycydów jest niewielkie. Natomiast zużycie w uprawach warzywnych i sadowniczych jest duże, np. jabłka to 10,46 kg/ha, a pomidor gronkowy 7,24 kg/ha. Skutkiem wadliwej diagnozy jest niedoszacowanie ilości ha w ekoschematach. Biologiczna ochrona upraw / Prowadzenie produkcji rolnej w systemie Zintegrowanej Produkcji Rolnej	Uwaga częściowo uwzględniona	Cele redukcyjne stosowania pestycydów oraz informacje w Planie nt stosowania pestycydów uwzględniają najniższe dostępne dane.
566	Organizacje pozarządowe	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Rekomendacja 8:Należy zmienić: Podkreślenie bilansu składników pokarmowych jako podstawowego środka ograniczającego zanieczyszczenie wód i zapobieganieu przenawożeniu	Zbyt mały nacisk jest położony na plany nawożenia i bilans składników pokarmowych na terenie gospodarstwa, który powinien obowiązywać w każdym gospodarstwie, a zbyt dużo mówi się o rozwiązaniach technicznych, które można stosować dopiero po rzetelnej analizie na poziomie gospodarstwa.	Uwaga nieuwzględniona	Plany nawożenia są istotnym elementem interwencji w Planie, także jednym z wymogów EZ, który będzie realizowany w Planie.

567	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	*Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. *Wnioskuje o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt: gospodarstwach w ramach dedykowanej interwencji: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przy najmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarchodzonych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych a w szczególności ras zachowawczych m.in. rasa Pulawska oraz Polskie Rasy PRZ I WBP). *W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trawie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które z pewnością trafić do rolników. Dlaczego autoryzacji Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewnej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i mębiowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtuszy, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmieniają się do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świni wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
568	Organizacje pozarządowe	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polską Zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Rekomendacja 5 str. 10 Należy zmienić: Obornik jako cenę źródła budowy struktury gleby	Obornik to nie tylko produkt do wytwarzania energii. Przekompostowany obornik stanowi budulec humusu w glebie i dostarcza biogenów w formie zmineralizowanej. Jest cenowo źródłem poprawy struktury gleby, a nie produktem ubocznym rolnictwa.	Uwaga nieuwzględniona	Informacje dotyczące obornika są szerzej ujęte w analizie SWOT do celu 4 i 5.
569	Organizacje pozarządowe	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polską Zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Rekomendacja 4, str. 8 Należy zmienić: Dodanie stref burbowych do rekomendacji	Brak rekomendacji dotyczących zatrzymania biogenów w glebie i spełnienia ujętego w nr. stref burbowych	Uwaga nieuwzględniona	Załącznik nr 1 odnosi się do konkretnych rekomendacji KE dla Polski.
570	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w fluraj 1.3.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności użyanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
571	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w fluraj 1.3.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności użyanym przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
572	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródpolne str. 100. Proponujemy powiększyć ilość ha do 2mln, a stawki zmniejszyć do 400 zł	W narastającym kryzysie klimatycznym w połączeniu ze słabymi glebami i postępującą suszą przewidziane w tym schemacie 240 000 ha, wydaje się zdecydowanie za mało, jeżeli wiemy że powierzchnia zasiewów w 2019 była 10,4 mln hektarów.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w PS wartości dotyczące powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytut podległy MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, niemniej jeżeli poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
573	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST str. 102. Należy zmienić: Plan nawożenia dla 5mln hektarów.	Plan nawożenia powinien być podstawowym i obowiązkowym narzędziem stosowanym w każdym gospodarstwie, a nie obejmować zaledwie 1/5 gruntów przeznaczonych pod zasiew. Wszystkie problemy związane z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych są na skutek przenawożenia. W pozostałych krajach leżących nad Bałtykiem plan nawożenia jest obowiązkowy dla wszystkich gospodarstw.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w PS wartości dotyczące powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytut podległy MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, niemniej jeżeli poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano, podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
574	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw str. 104. Należy zmienić: Zwiększyć ilość ha do 2mln	Jest to jeden z Kluczowych ekoschematów KE. Zakładając ilość ha – 500 000 nie osiągniemy założonych celów poprawy jakości gleby i ochrony różnorodności biologicznej.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w PS wartości dotyczące powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytut podległy MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, niemniej jeżeli poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano, podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
575	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin str. 122. Należy zmienić: Zwiększyć ilość ha do 60 000	W 2018 r. w Polsce funkcjonowało zaledwie 7,9 tys. gospodarstw stosujących metody integrowanej produkcji. Zarówno poziom dopłaty do tych gospodarstw jak i planowana liczba hektarów w tym schemacie jest niewystarczająca i nie zrealizuje celu KE w stosunku do redukcji zużycia pestycydów.	Uwaga nieuwzględniona	Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń z wdrażania systemu Integrowanej Produkcji. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematu okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
576	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw na str. 125 Należy zmienić: Zwiększyć ilość ha do 1,5 mln, zwiększyć dopłaty do 600 zł/ha	Zarówno poziom dopłaty jak i przewidziana ilość hektarów w tym ekoschemacie nie przyczyni się do realizacji celu KE.	Uwaga nieuwzględniona	Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
577	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Przenaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne z cel. 120. Należy zmienić: Należy zwiększyć stawkę do 400 zł za ha i zwiększyć ilość hektarów do 600 000 ha.	Założony poziom dopłaty jak i ilość przeznaczonych ha w tym ekoschemacie nie przyczyni się do poprawy bioróżnorodności fałunowej przez KE.	Uwaga nieuwzględniona	Ekoschemat Przenaczenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne ma przyczynić się do ochrony i zwiększenia różnorodności biologicznej, ale nie jest jedynym instrumentem służącym temu celowi. Przy szacowaniu potencjalnej powierzchni wzięto pod uwagę dostępne dane dotyczące występowania obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych. Natomiast przy szacowaniu wysokości stawki wzięto pod uwagę fakt, że szacowana płatność na hektar będzie wypłacana do wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie, oraz zapewnienie odpowiedniej wysokości wsparcia w stosunku do ponoszonych nakładów wynikających z realizacji ekoschematu.
578	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Chciałbym aby programy rolnośrodowiskowe i klimatyczne można było łączyć z innymi np. ekologia.	Powstanie większej liczby gospodarstw ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona	Ewentualna możliwość łączenia ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne z innymi interwencjami jest poddawana analizie.
579	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrożąc produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miódów odmianowych	Chciałbym, żeby wsparcie dla pszczelarzy zostało na zasadach jak dotychczas	łatwy i zrozumiały proces	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I.6.3 – wsparcie walki z wrożąc oraz I.6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji I.6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczelarze;
580	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrożąc produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miódów odmianowych	Chcę aby zostało na dotychczasowych zasadach	łatwy i zrozumiały proces	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I.6.3 – wsparcie walki z wrożąc oraz I.6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji I.6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczelarze;
581	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w fluraj 1.3.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zwiększenie o 20% płatności proponowanych w przypadku Ochrony cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000.	Nowa WPR powinna promować rozwiązania korzystne dla środowiska poprzez finansowe zachęcanie rolników do prowadzenia działalności zwiększającej bioróżnorodność. Natomiast w obecnej sytuacji: - rosnące ceny paliw, - brak możliwości zagospodarowania skoszonej biomasy (spadające pogłowie bydła i brak korzystnych przepisów, promujących bioślarnie), - proponowane koszenie mozaikowe, które zwiększy koszty dojazdu i ograniczy stawkę za hektar pola.	Uwaga nieuwzględniona	Płatności zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów.

582	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-1.13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtusze, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
583	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
584	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
585	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-1.13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	- Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji świń. - Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji i Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, wpisanych do ksiąg hodowlanych) i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. - W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtusze, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń w sektorze tuczniaków i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
586	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Proponowana zmiana dotyczy większego wsparcia w zakresie dostępu do Internetu o wysokiej przepływności i do usług telefonii komórkowej na terenach wiejskich położonych na styku pospółdzielni wojewódzkiej czy powiatów. Konieczne jest wybudowanie linii światłowodowych, które umożliwiają stały dostęp do Internetu o wysokiej przepływności.	Na podstawie badań naukowych można zaudać, że zwłaszcza tereny wiejskie położone na styku województw charakteryzują się znacznie niższym rozwojem infrastruktury internetowej niż pozostałe obszary wiejskie. Oznacza to, że mieszkańcy z tych obszarów mają ograniczony dostęp do telefonii komórkowej i do Internetu, co uniemożliwia im sprawne prowadzenie działalności zawodowej, w tym gospodarczej. Utrudnia rozwój kadrowy, a także edukację mieszkańców zarówno dorosłych jak i młodzieży. Brak dostępu do szybkiego Internetu uniemożliwia wykorzystanie możliwości gospodarki cyfrowej, w tym Przemysłu 4.0 i Rolnictwa 4.0, co pogłębia różnice w rozwoju tych obszarów i przyczynia się do większego zubożenia społeczeństwa na obszarach na styku województw czy powiatów.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczenie środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katęlog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dostępu poprawy do szeroko rozpiętej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
587	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-1.13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, wpisanych do ksiąg hodowlanych) i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Brak wsparcia na nieuregulowanym rynku trzody chlewniej zagrożą bezpieczeństwa żywnościowemu naszego kraju, elementem zaliczany w produkcji wędzliny jest czynnikiem ryzyka który pojawia się w momencie krzyżu jak twierdzi się w dobie globalnych zmian. Żywność to element strategiczny o którym się zapomina a populacja rodnich stad trzody chlewniej jest na poziomie skrajnie niebezpiecznym, co jest skutkiem braku systemu i strategii państwa w tym zakresie. Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtusze, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
588	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-1.13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnaj/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dedykowanej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przynajmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowlą do loch (zarodowych, wpisanych do ksiąg hodowlanych) i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemiaków czy roślin pastewnych, trafnie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlatego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlatego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do świń, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienia przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą skorzystać z efektów heterozji i z męlowania miotów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuczników i wynikają m. in. z innego żywienia, podwyższonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach oceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import prosiąt, mięsa i półtusze, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuczników; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świń wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
589	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.4. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
590	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJA NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRiRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne procedurom wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.

591	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Zmiana terminu wymaganego dla retencji wody na trwałych użytkach zielonych. Należy go przesunąć na wcześniejszy termin, tj. od 15 marca do 15 czerwca.	Okresowo zalewane trwałe użytki zielone mają duże znaczenie dla łęgowych i migrujących ptaków wodno-błotnych, w tym dubelta. Pełnią też ważną funkcję retencyjną i sprzyjają bioróżnorodności. Dlatego też popieramy powstanie takiego ekoschematu. Jednakże, wysoka jakość siedlisk łęgowych ptaków siewkowych wiąże się z występowaniem lokalnych podtopień w okresie przed łęgowym i wczesnolęgowym, a więc od około połowy marca do połowy czerwca. Wymagłoby to retencjonowania przez rolnika wód zimowych, co jest szczególnie ważne w kontekście zmian klimatycznych powodujących zbyt wczesne przusanie siedlisk wilgotnych. Jednocześnie promowanie zalewu łąk (od czerwca do końca września) może wiązać się z trudnościami z wykonaniem sankcji, a w konsekwencji sankcjami dla rolnika i niższą jakością siedlisk dla ptaków, w tym rzadkich, jak dubelta w kolejnym roku w związku z niewykonaniem zabiegów agrotechnicznych (zabiegający wodok). To z kolei zmniejszy atrakcyjność pakietu dla rolników. Poza tym aby zgromadzić wodę i uzyskać płatności rolnik będzie musiał wykonać pewną pracę: wstawić standy w istniejącym systemie melioracyjnym praktycznie zaraz po ukończeniu okresu zimowego. Dlatego też wnioskujemy, aby promować retencjonowanie wody w okresie od 1 marca do 30 czerwca. Poprawi to znacznie efektywność wydawanych funduszy na to wsparcie.	Uwaga nieuwzględniona	Wyznaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwił uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudnił uzyskanie plonów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obszary wykorzystane na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
592	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krow/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do baranów cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Należy wprowadzić dopłatę do produkcji trzody chlewnej prowadzonej w cyklu zamkniętym w oparciu o polskie rasy świń	Sektor trzody jest w zapasie. Zakup warchlaków pochodzących z innych krajów UE powoduje transfer nadwyżek finansowych i generuje wysokie ryzyko dla producentów.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
593	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Zwiększenie kwoty wsparcia w schemacie Ekstensywne użytkowanie łąk z obsadą zwierząt do kwoty 1300 zł/ha	Popieramy powstanie takiego ekoschematu, gdyż zanik ekstensywnego użytkowania łąk, w szczególności wypasu stanowi jeden z istotnych czynników wpływających na pogorszenie jakości siedlisk siewkowych, w tym dubelta (Korniluk i Plec 2016). Wypas zwierząt na trwałych użytkach zielonych tworzy w siedliskach tego gatunku urozmaiconą strukturę roślinności oraz ogromną ilość mikrosiedlisk z odkrytą glebą będącą najistotniejszym elementem środowiska selektywnie wybieranym przez żerujące samce dubelta w mikro skal (Korniluk i in. 2020). Również w skali krajozobraza wypas był najlinniej preferowanym użytkowaniem rolniczym przez żerujące samce dubelta (Korniluk i in. 2020). Jednakże, ze względu na to, że ekstensywne wypasanie zwierząt w krajozobrazie wiąże się z dużym zaangażowaniem rolników i wymaga dodatkowych kosztów (dozór stada, budowa i konserwacja ogrodzeń, opieka weterynaryjna) wnioskujemy o zwiększenie płatności w ramach tego wsparcia do kwoty 1300 zł/ha. Korniluk, M., Białomyś, P., Grygoruk, G., Kozub, Ł., Szelezniew, M., Świętochowski, P., Tumiel, T., Wereszka, M. & Chylarecki, P., 2020. Habitat selection of foraging male Great Snipes on floodplain meadows: importance of proximity to the lek, vegetation cover and bare ground. Ibis (Lond. 1859). 163: 486-506.	Uwaga nieuwzględniona	Stawki płatności w ramach ekoschematów co do zasady wyliczone zostały na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów oraz uwzględniają dodatkowe korzyści związane z realizacją ekoschematu. Zostały one określone przez podmioty takie jak Instytut Zootechniki – PIB oraz Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.
594	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11. Premie dla młodych rolników	proponowana wysokość premii - 250 000 zł.	Wobec rosnącej kosztów prowadzenia działalności rolniczej oraz inflacji planowana premia powinna zostać zwiększona do 250 tys. złotych. Jest to ważne w sytuacji malejącego zainteresowania młodych ludzi do prowadzeniem działalności rolniczej.	Uwaga nieuwzględniona	Proponowana kwota premii dla młodych rolników to 200 tys. zł, czyli o 50 tys. zł więcej niż w ramach PROW 2014-2020 (zgodnie z zasadą dostosowywania kwoty premii średnio co 5 lat przede wszystkim do wzrostu cen czynników produkcji w rolnictwie). Określając kwotę premii dla młodych rolników wzięto również pod uwagę średnią wartość inwestycji zrealizowanych przez młodych rolników w ramach „Modernizacji gospodarstw rolnych” PROW 2014-2020 (niecałe 200 tys. zł).
595	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.5. Rozwój przedsiębiorstw	Wyłączenie sektora trzody chlewnej z działań wykluczonych.	Produkcja trzody chlewnej w małej skali w połączeniu z RHD, rasami lokalnymi (świnia zlotnicka i inne) agroturystyką i innymi formami lokalnego przetworstwa i sprzedaży bezpośredniej może być atrakcyjną opcją dla rozwoju małych gospodarstw.	Uwaga uwzględniona	Produkcja trzody chlewnej nie jest wykluczona ze wsparcia w omawianej interwencji.
596	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.3. Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	Zniesienie limitu 50 sztuk.	Bioasekuracja w małych gospodarstwach jest również ważna. Ognisko wykryte w takim gospodarstwie przynosi takie same negatywne skutki jak w dużym gospodarstwie. Istnieje potrzeba na rozwój małych gospodarstw trzodowych w połączeniu z lokalnym przetworstwem, RHD i agroturystyką.	Uwaga nieuwzględniona	Określając warunek dostępu do pomocy dotyczący minimalnej liczby świń na poziomie 50 sztuk wzięto pod uwagę dostępny limit środków na inwestycje dotyczące bioasekuracji oraz zobowiązanie do utrzymania inwestycji w okresie 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej. Przy obserwowanej tendencji polegającej na rezygnacji w prowadzenie chowu lub hodowli świń w mniejszych gospodarstwach (dane GUS) istnieje ryzyko, że rolnicy nie wywiążą się ze zobowiązania dotyczącego utrzymania inwestycji przez 5 lat.
597	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.3. Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	Zwiększenie kwoty pomocy do 150 tys. zł	Konieczne jest zwiększenie kwoty pomocy do 150 tys. zł z uwagi na rosnące koszty materiałów budowlanych stanowiących podstawę programu oraz objęcie programem pozostałych gospodarstw utrzymujących trzodę.	Uwaga nieuwzględniona	Kwota pomocy została określona na podstawie dowodzeń z PROW 2014-2020 gdzie średnia wartość operacji dotyczących inwestycji bioasekuracyjnych wynosiła 48 tys. zł. Kwota pomocy określona w PS WPR 100 zł 100 tys. zł uwzględnia wzrost cen. Dodatkowo zwiększenie kwoty pomocy mogłoby oznaczać, że małe rolników mogłoby skorzystać z pomocy.
598	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER (rozwiązanie lokalnych kierowania przez społeczności (RLKS))	jak w załączonym pliku	jak w załączonym pliku	Uwaga nieuwzględniona	Na interwencję LEADER przewidziano 8% środków EFRRWO dla Planu Strategicznego, co wykracza poza 5% minimum wskazane w przepisach. Budżet Planu Strategicznego i potrzeby, które zaspokajają inne interwencje nie pozwalają na dalsze zwiększenie budżetu interwencji LEADER.
599	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	Usunięcie wymogu wydatkowania dotacji na inwestycje.	Częściowo uwzględniono uwagę WRI i obniżono wymóg wydatkowania dotacji na inwestycje do 50% przyznanych środków. To naszym zdaniem jest wciąż regulacja, która jest zbyt sztywna. Środki trwałe muszą pracować na siebie. Tylko wtedy jest sens inwestowania w nie. W wielu przypadkach dzisiejszych łąch, wspólne inwestycje powodują ich problemy finansowe i bankructwa. Wspólne działanie na rynku nie zawsze wymaga inwestowania w środki trwałe. Ich zakup powinien każdorazowo być oceniany na poziomie ceny bitych planu, bez narzucania sztywnych reguł.	Uwaga nieuwzględniona	Inwestycje w środki trwałe mają na celu wzmocnienie i utrzymanie współpracy producentów. Wspólne inwestycje powinny przyczynić się do większej trwałości podmiotu i jego trwania na rynku w dłuższej perspektywie czasowej niż okres uzyskiwania wsparcia ze środków publicznych. Brak konieczności wydatkowania określonej wielkości pomocy na środki trwałe może powodować brak trwałości podmiotu i chęć rozwijania się po okresie otrzymania wsparcia. Propozycja przewiduje możliwość dość znacznej swobody w zakresie wydatkowania środków finansowych, przedstawiony system wspierania GPR lub OP uległ zmianom, ze względu na fakt, że zmianie uległa propozycja przepisów KE dot. wsparcia GPR/OP w ramach PS WPR i ostateczne brzmienie przepisów w tym zakresie.
600	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczące żywności wytworzonej w ramach systemów jakości żywności	Należy dopuścić możliwość promowania marek handlowych produktów wytwarzanych w ramach systemu jakości dla konkretnej grupy rolników.	Należy dopuścić możliwość promowania marek handlowych produktów wytwarzanych w ramach systemu jakości ale przez konkretną grupę rolników, która chce taką markę budować. Bez budowania silnych marek, rolnicy, nawet tworząc grupę nie będą konkurencyjni na rynku spożywczym pod względem komunikacji z klientem. Nie rozumiemy, dlaczego nie można połączyć tych dwóch elementów.	Uwaga częściowo uwzględniona	Umieszczanie na materiałach informacyjnych, promocyjnych i marketingowych marek handlowych, będzie możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy informacje te będą miały drugorzędne znaczenie względem głównego przekazu informacyjno-promocyjno-marketingowego dotyczącego produktu wytworzonego w ramach systemu jakości żywności, którego dotyczy dana operacja.
601	Izby rolnicze	Załącznik 4. Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	GAEC 9 - uwagi wraz z uzasadnieniem znajdując się poniżej	Należy zmienić nazwę normy: trzeba zmienić nazwę dostosowując ją do opisu warunków, np. Minimalny udział 4% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie wykorzystanych na obszarzy i obiekty nieprodukcyjne, włączając w to trawy ugorowane lub międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin. Opis warunków: niejasne sformułowania, które utrudniają zrozumienie warunków spełnienia normy. Nie wiadomo czy wszystkie warunki dotyczą obiektów i obszarów nieprodukcyjnych, gruntów ugorowanych i międzyplonów czy też nie. Podsumowanie praktyki w gospodarstwie, łącznie z wykazem elementów chronionych i % gruntów ornych przeznaczonych na obiekty lub obszary nieprodukcyjne, włączając w to trawy ugorowane (?) lub międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin. Rolnicy posiadający trawy orne o powierzchni powyżej 10 ha gruntów ornych w gospodarstwie zobowiązani są do przeznaczania co najmniej 4% ich powierzchni na obszary lub obiekty nieprodukcyjne, włączając w to trawy ugorowane lub międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin (?) W przypadku jeśli do wypełnienia normy wykorzystywane są międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez środków ochrony roślin, minimalny udział powierzchni gruntów ornych do wypełnienia normy w gospodarstwie wynosi co najmniej 7%, przy czym co najmniej 3% powierzchni gruntów ornych stanowią obszary lub obiekty nieprodukcyjne lub trawy ugorowane. W przypadku jeśli rolnik podejmie w ramach ekoschematów zobowiązanie dotyczące przeznaczania co najmniej 7% gruntów ornych w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne (czy też ugory i międzyplony?), minimalny udział gruntów ornych w gospodarstwie na obszary i obiekty nieprodukcyjne (czy też ugory i międzyplony?) w ramach normy DKR 9 zostaje obniżony do 3%. Niezrozumiale, należałoby sformułować od nowa. Obiektami nieprodukcyjnymi lub produkcyjnymi (nie powinno być tej nazwy lub jasne wskazanie, które są które, określenie obiekty produkcyjne nie ma w żadnym z przepisów normy) służącymi do realizacji ww. zobowiązań są w szczególności: trawy ugorowane, wyłopy, pasy sadzawcze, zakrzewienia i łoliny pojedyncze drzewa, rowy, zagłębienia, coczka wodne, miedzie śródpolne, strefy buforowe, pasy trawno-kwałfikacyjne co do płatności wzdłuż obrzeży lasu (bez produkcji), międzyplony oraz uprawy wiążące azot bez stosowania środków ochrony roślin, spełniające określone kryteria. Norma powinna dotyczyć rolników posiadających trawy o powierzchni powyżej 15 ha gruntów ornych.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis DKR 9.
602	IST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Należy przed przepisanie „współpraca z WODR oraz lokalnymi punktami kontaktowymi funduszy europejskich w zakresie informacji o istniejących możliwościach wsparcia z funduszy ze środków krajowych i europejskich na rozwój obszarów wiejskich” dodać punkt „Rozważenie zmian informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR”	Samorządy województw od dwóch perspektyw finansowych z powodzeniem realizują działania informacyjno – promocyjne. Posiadają w tym duże doświadczenie, posiadają bazę punktów informacyjnych o funduszach europejskich. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się podobnie, jak w przypadku innych działań, wpisanie „prowadzenia działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR” zarówno do kompetencji WODR jak i SW, z niewątpliwym pożytkiem dla całego województwa.	Uwaga uwzględniona	Prowadzenie działań informacyjnych w zakresie wdrażających interwencji będzie możliwe przez SW.
603	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER (rozwiązanie lokalnych kierowania przez społeczności (RLKS))	str. 288, tabela z wykazem ilości środków przeznaczonych na realizację interwencji LEADER	Określony poziom alokacji na podjęcie LEADER jest zbyt niski. Środki te nie pozwolą na wybór wszystkich LSR funkcjonujących w skali kraju. Należy ponadto podkreślić, że został zwiększony zakres możliwych do realizacji zadań w ramach LSR, tj. tworzenie krótkich kursów zawodniczych oraz rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (gospodarstw agroturystyczne i zagrody edukacyjne), bez zwiększenia środków.	Uwaga uwzględniona	Na interwencję LEADER przewidziano 8% środków EFRRWO dla Planu Strategicznego, co wykracza poza 5% minimum wskazane w przepisach. Budżet Planu Strategicznego i potrzeby, które zaspokajają inne interwencje nie pozwalają na dalsze zwiększenie budżetu interwencji LEADER.

604	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	s. 256, „Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego” Nie należy określać podmiotu przeprowadzającego nabór wniosków na realizację elementów koncepcji Smart Villages Diagnoza stanu rolnictwa i obszarów wiejskich przedmiotowego dokumentu zawiera wyraźne wskazania, że niezbędne jest dalsze inwestowanie w poprawę wyposażenia obszarów wiejskich w podstawową infrastrukturę typu: droga, gospodarka wodno-ściekowa, transport publiczny, targowiska, usługi opiekuńcze, ochronę zdrowia, kulturę i dziedzictwo kulturowe oraz działania turystyczno-rekreacyjne. W projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) działania te realizowane mają być w jedynie w niewielkim zakresie – spośród podstawowych, niezbędnych elementów wyposażenia infrastrukturalnego obszarów wiejskich. W projekcie uwzględniono jedynie systemy indywidualnego oczyszczania ścieków oraz ukształtowanie przestrzeni publicznej uwzględniających przeciwdziałanie zmianom klimatu i odnowienie lub poprawę stanu zabudowanych obiektów budowlanych z przeznaczeniem na cele publiczne, natomiast nadal brak jest odpowiedzi na inne wskazane w diagnozie niedostatków wyposażenia przestrzeni obszarów wiejskich. Należy ująć w projekcie PS WPR działania stanowiące kontynuację „polityki” rozwoju obszarów wiejskich realizowanej za pośrednictwem wdrażania tzw. „działań samorządowych” w latach 2007-2013 oraz 2014-2020.	Z perspektywy lat 2007-2020 widoczny jest fakt, iż najsukceszniejszy (w tym najbardziej oszczędny) sposób wspierania rozwoju obszarów wiejskich to realizacja instrumentów finansowych wspierających inwestycje w infrastrukturę, skierowanych do samorządów gminnych i powiatowych w regionach (województwach) przez samorządy województw. Rezygnacja z tego typu działań skutkowałaby tym, iż „mniejsze” inwestycje w zakresie dróg, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej czy targowisk pozostałyby niewykorzystane. Zauważamy, należy, że wymienione wyżej inwestycje stanowią zadania publiczne a konkretnie zadania własne określone w przykładowym katalogu zadań własnych gminy (sformułowanym w treści art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 713) oraz w adekwatnym katalogu zadań własnych powiatu ujętym w art. 4 ust. 1 Ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 520). Należy realizację w określonych latach była często możliwa wyłącznie dzięki możliwości dofinansowania pochodzącego z EFROW. Z uwagi na fakt, iż na podstawie przepisów prawa tj. art. 11 ust. 2 oraz art. 14 ust. 1 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 1668) samorząd województwa jest upoważniony i zobowiązany do realizacji polityki rozwoju województwa (regionu) poprzez realizację zadań w opisanym prawem zakresie (w tym modernizacji obszarów wiejskich art. 14 ust. 1 pkt 6 cyf. Ustawy) w naturalny sposób powinien uczestniczyć we wdrażaniu instrumentów pomocowych skierowanych na inwestycje w obszary wiejskie. Optymalną sytuacją jest stan, w którym samorząd województwa ma możliwość doboru kryteriów wyznaczających dostęp do poszczególnych instrumentów pomocowych a nawet możliwość wybroru tych instrumentów w odniesieniu do poszczególnych regionów. Należy podkreślić, że wsparcie rozwoju obszarów wiejskich poprzez wdrażanie tzw. „działań samorządowych” zapewniłoby w pełni realizację celów szczegółowych określonych w ramach Celu 8 PS WPR „Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa”.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowana potrzeba dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni. Iednocześnie biogor pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca
605	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	s.257 Opis warunków kwalifikowalności Nie należy określać podmiotu przeprowadzającego nabór wniosków na realizację elementów koncepcji Smart Villages s.258 Tabela z wykazem ilości środków przeznaczonych na realizację interwencji Infrastruktura na obszarach wiejskich Zbyt mała alokacja środków finansowych na ten typ interwencji.	s.257 Opis warunków kwalifikowalności Proponuje się, aby w opisie zakresu dot. koncepcji Smart Villages nie wskazywać bezpośrednio poziomu krajowego wyboru wniosków. Jest to zupełnie nowy zakres interwencji, nie wiemy ile takich koncepcji powstanie w okresie przejściowym i jakie rozwiązania taka koncepcja będzie przewidywać na danym obszarze. Poziom (krajowy czy też samorządowy) może być określony w innych dokumentach. s.258 Tabela z wykazem ilości środków przeznaczonych na realizację Interwencji Infrastruktura na obszarach wiejskich Należy zwiększyć alokację środków przeznaczonych na ten typ interwencji biogor pod uwagę ta, że pomoc, na operacje może być przyznana jeżeli operacja jest realizowana między innymi w oparciu o koncepcję Smart Villages, a wysokość pomocy na realizację wybranych elementów tej koncepcji może wynosić nawet 15 mln zł. Ponadto biogor pod uwagę dotychczasowe doświadczenie w realizacji tego typu inwestycji istnieją bardzo duże potrzeby związane z finansowaniem	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowana potrzeba dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni. Iednocześnie biogor pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca
606	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	wniosekujemy o utworzenie niezależnego wariantu dla dubelta, w których domyślnie rozpoczęcie pokosu rozpocznie się po 10 lipca, z równoczesnym zastrzeżeniem, że termin ten może być wcześniejszy, jeżeli działania ochronne w PO lub PZO dopuszczają taką możliwość	W zaproponowanej interwencji utworzono wspólne wymogi i płatności dla interwencji Ochrona siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kżyk, krawkodziób, czajka, dubelt i kulik wielki). Wymienione gatunki ptaków cechuje natomiast znaczne zróżnicowanie fenologii legów, a więc i potrzeba odmiennego reżimu użytkowania rolniczego zapewniającego bezpieczeństwo legu. Dla przykładu, pierwsze znielenia czajek notuje się w Polsce w połowie marca, natomiast w naszym kraju. Niekorzystnym jest natomiast koszenie łąk po 15 czerwca w siedliskach dubelta stanowi więc ogromne zagrożenie dla przetrwania ich legów i może wiązać się z obniżeniem produktywności do poziomu zagrażającego przetrwaniu lokalnych populacji.	Uwaga uwzględniona	Interwencja wdrażana jest poprzez szereg wariantów dedykowanych odpowiednim siedliskom lub gatunkom w tym m. in. Ochrona siedlisk legowisk dubelta i kulika wielkiego.
607	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym	s. 250 „Forma i wysokość wsparcia” Wskazano w projekcie PS WPR progi kwotowe możliwe do poniesienia zarówno dla prac związanych z opracowaniem projektu scalenia gruntów jak i dla zagospodarowania poscalieniowego są zbyt niskie. Należy zwiększyć progi kwotowe możliwe do poniesienia na opracowanie projektu scaleniowego i zagospodarowanie poscalieniowe minimum do obowiązujących w obecnej perspektywie finansowej w ramach PROW 2014-2020. s. 251. Tabela z wykazem ilości środków przeznaczonych na realizację interwencji Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym Zbyt mała alokacja środków finansowych na ten typ interwencji w porównaniu do obecnej perspektywy finansowej w ramach PROW 2014 – 2020. Należy zwiększyć alokację środków na interwencję „Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym”.	s. 250 „Forma i wysokość wsparcia” Wskazano w projekcie PS WPR progi kwotowe możliwe do poniesienia zarówno dla prac związanych z opracowaniem projektu scalenia gruntów jak i dla zagospodarowania poscalieniowego są zbyt niskie. Należy zwiększyć progi kwotowe możliwe do poniesienia na opracowanie projektu scaleniowego i zagospodarowanie poscalieniowe minimum do obowiązujących w obecnej perspektywie finansowej w ramach PROW 2014-2020. s. 251. Tabela z wykazem ilości środków przeznaczonych na realizację interwencji Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym Należy podkreślić, że potrzeby związane ze scaleniem gruntów są nadal duże. Dlatego też w celu zachowania wzrostu konkurencyjności polskich gospodarstw rolnych występuje konieczność zaangażowania znacznie większych środków finansowych w celu podjęcia działań zmierzających do poprawy struktury obszarowej gospodarstw.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020 Iednocześnie zwiększono alokację środków tak aby możliwa była realizacja takiej samej liczby projektów w ramach interwencji.
608	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich i 2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Obecnie: Powierzchnia gospodarstwa wynosząca 3-50 ha Proponuje się: Powierzchnia gospodarstwa wynosząca 1-50 ha	Wykluczenie z możliwości korzystania z tej płatności rolników posiadających gospodarstwa o areale od 1do 3 ha jest zaprzeczeniem realizacji podstawowej potrzeby, w która powinna opierać się interwencja to jest „większenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych. W Województwie Podkarpackim rolników gospodarujących na areale od 1 do 3 ha jest ponad 60% ogółu rolników. Utrzymanie zapisu o kwalifikowalności rolników gospodarujących na areale powyżej 3 ha (do 50 ha) spowoduje, że ponad 60% podkarpackich rolników nie będzie miała możliwości ubiegania się o Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zapis mówiący, że wsparcie przyznawane jako uzupełnienie Podstawowego wsparcia dochodu, do powierzchni od 1 ha do 30 ha gospodarstwo o powierzchni maksymalnie 50 ha.
609	JST	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Dodanie zadania SW w brzmieniu analogicznym (jak dla WODR), tj: -prowadzenie działań informacyjnych dot Planu Strategicznego WPR w zakresie wdrażanych interwencji.	W ramach wymienionych zadań SW brak zadania związanego z „prowadzeniem działań informacyjnych dot. Planu Strategicznego WPR”. Informowanie opinie publicznej i potencjalnych beneficjentów o WPR i możliwościach finansowania jest jednym z celów utworzenia KSiOW+, za pośrednictwem zapisu na str. 80 projektu PS WPR. W związku z powyższym oraz mając na uwadze udział SW we wdrażaniu określonych interwencji konieczne jest uwzględnienie wskazanego zadania jako jednego z zadań SW.	Uwaga uwzględniona	Prowadzenie działań informacyjnych w zakresie wdrażanych interwencji będzie możliwe przez SW.
610	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wniosekujemy o utworzenie niezależnego wariantu dla dubelta we poniższych zasadach: - Podstawowy termin użytkowania - po 10 lipca, z dopuszczeniem koszenia po 15 czerwca tylko w sytuacji, gdy PZO lub PO dopuszcza taką możliwość; - w przypadku siedlisk o podłożu torfowym dopuszczenie pozostawiania 50% działki nieskoszonej lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata. Jeżeli zaś zapisy PZO/PO dopuszczają taką możliwość (torfowiska niskie), w przypadku corocznego koszenia, pozostawianie nieskoszonego fragmentu 15-85% powierzchni działki. - Przyjmując domyślną datę pierwszego pokosu przypadającą na 10 lipca, oraz kierując się zasadą, że stawka płatności wyliczana jest na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, „wariant dla dubelta” powinien mieć wyższą płatność do hektara, w naszej opinii na poziomie 2000 zł/ha.	Badania prowadzone na Białorusi na próbie 34 gniazd wykazały, że przed 11 czerwca młode dubeltki nie uzyskują lotności i tylko zaledwie 15% młodych uzyskuje lotność w okresie między 11 a 20 czerwca. Po 11 lipca udział ten wzrasta już do 90% (Mongin 2008). Badania prowadzone w Dolinie Górnej Narwi wykazały natomiast, że na równinach zalewowych (siedliskach żytnych), bardziej intensywne użytkowanie łąk z dwoma pokosami i rozpozycjami się na części mając duże znaczenie dla zapewnienia żerowisk samców dubelta, zaś łąki użytkowane po 10 lipca w pakietach rolno-środowiskowych są najmniej preferowanym typem użytkowania (Korniluk i in. 2020). Dlatego też w siedliskach żytnych, aby zapewnić zarówno dobre żerowiska jak i bezpieczne miejsca legów dubelta, należy utrzymać w krajobrazie mozaikę łąk dwukosnych i wypasanych oraz łąk koszonych po 10 lipca Przy planowaniu wariantu ochrona dubelta, należy wziąć pod uwagę fakt, że znacząca część legowej populacji występuje na torfowiskach niskich (około 40% łąkowiak i ponad 50% populacji legowej dubelta), gdzie użytkowanie kołne powinno być dopasowane do stopnia zniszczenia torfowisk (wykalkulację najgęstszej ze stopnia degradacji oraz uwilgotnienia (Korniluk i Piec 2016). Na bardziej żywnych fragmentach powinno być ono wykonywane raz w roku, a na najlepiej zachowanych torfowiskach nawet co kilka lat.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wydzielono wariant dla dubelta i kulika wielkiego.
611	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Zakres interwencji w ramach „Infrastruktury na obszarach wiejskich” należy rozszerzyć, w szczególności o wsparcie operacji typu: - gospodarka wodno - ściekowa w zakresie analogicznym jak w PROW 2014-2020, a nie z wyłączeniem ograniczeniem do systemów indywidualnego oczyszczania ścieków; - budowy lub modernizacji dróg lokalnych;	Ograniczenie zakresu interwencji do kilku elementów (systemów indywidualnego oczyszczania ścieków, kształtowania przestrzeni publicznej, ochrony zabytków, gospodarowania wodami opadowymi) z pominięciem wniosków wynikających z analizy SWOT oraz diagnozy potrzeb. Proponujemy w PS WPR zakres wsparcia, jakkolwiek nie odpowiada kluczowym potrzebom obszarów wiejskich. Na str. 48 PS WPR wskazano m.in., że „1. „Zły stan dróg samorządowych jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i ośrodków gospodarczych. Tam gdzie poprawia się stan infrastruktury drogowej i rozpowszechnianie indywidualnych środków transportu. A łąpa dostępność komunikacyjna, w tym systemy transportowe, sprzyja mobilności ludności, towarów i usług, co jest korzystne z punktu widzenia przede wszystkim zwiększenia aktywności zawodowej i ograniczenia „wykluczenia społecznego”. Stąd wyodrębniło potrzebę: Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu” drogi”. 2. „Niewystarczający jest rozwój infrastruktury typu wodociąg i kanalizacja. Zaopatrzenie wiejskich jednostek osadniczych m.in. w infrastrukturę wodno - kanalizacyjną stanowi o możliwości ich dalszego rozwoju społeczno-ekonomicznego (...). Duża część istniejących urządzeń do zaopatrzenia mieszkańców wsi w wodę wymaga przeprowadzenia modernizacji. Z tego względu zdefiniowana została potrzeba: Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu wod-kan. Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy że proponowany w PS WPR zakres wsparcia, jakkolwiek nie odpowiada kluczowym potrzebom obszarów wiejskich. Faktu tego nie zmienia odsyłanie w dokumencie do wsparcia ze środków Polityki Spójności, czy też środków krajowych, tym bardziej mając na uwadze ograniczenia interwencji Polityki Spójności (w zakresie wod-kan – aglomeracje 2-10 tys. RLm; drogi – spełniające warunek bezpośrednich połączeń z węzłami sieci TEN-T)	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowana potrzeba dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
612	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wykreślenie zapisu „W przypadku wniosków na realizację elementów koncepcji przeprowadzony zostanie jeden nabór wniosków na poziomie krajowym, a ocena wniosków będzie dokonywana przez panel ekspertów”. LUB zapis w brzmieniu: Nabory w ramach interwencji przeprowadzane będą na poziomie regionalnym.	Nie należy określać podmiotu przeprowadzającego nabór na realizację koncepcji Smart Villages lub delegować zadanie na poziom samorządów województw. Nacdo, w PS WPR nie należy ograniczać liczby naborów wniosków. Realizacja koncepcji SV jest nowym zakresem, wprowadzonym bez doświadczenia w zakresie samego opracowywania tych koncepcji. W ocenie samorządu województwa pomorskiego nie ma powodów ograniczania liczby naborów wniosków. Należy zwrócić uwagę, że wśród beneficjentów interwencji są wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki oraz spółki jednostek samorządu terytorialnego a koncepcje przygotowywane mogą być przez szeroki katalog podmiotów. Wdrażanie koncepcji SV wymaga pogłębionej analizy. Dlatego też w PS WPR powinny znaleźć się wyłącznie niezbędne elementy, które nie będą ograniczać doprecyzowywania zasad (w tym wdrażania) na późniejszym etapie.	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja wybranych elementów Smart Village ma charakter pilotażowego dlatego przewidziano wyłącznie 1 nabór na poziomie krajowym
613	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Proponujemy zapis: „Wysokość pomocy udzielonej na realizację wybranych elementów jednej koncepcji Smart Villages nie może przekroczyć 15 mln zł a wysokość koszt kwalifikujących się do wsparcia wynosi powyżej 2 mln zł”.	Obecny zapis nie jest jasny, z jednej strony mowa jest o maksymalnym wsparciu na realizację koncepcji SV a drugiej o minimalnej wysokości kosztów kwalifikowalnych dla operacji.	Uwaga nieuwzględniona	Maksymalne wsparcie nie jest tożsame z minimalną wysokością kosztów kwalifikowalnych. Zapis jest precyzyjny.

614	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do lnu/ do konopi włókienniczych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skiwach/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na siano	Krajowy Plan Strategiczny nadal nie przewiduje wsparcia dochodów związanego z wielkością produkcji do świń. Wnoszący o uwzględnienie wsparcia dla tego ważnego gatunku zwierząt gospodarskich w ramach dydaktycznej interwencji. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do świń lub przy najmniej uwzględnienie Wsparcia dochodów związanego z hodowłą do loch (zarodkowych, objętych oceną wartości użytkowej) wpisanych do ksiąg hodowlanych). W uzasadnieniu różnych interwencji m. in. w przypadku kóz, buraków cukrowych, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków czy roślin pastewnych, trawie zdefiniowano potrzeby i podano właściwe uzasadnienia, dlaczego konieczna jest interwencja i wsparcie, które powinno trafić do rolników. Dlaczego autorzy Krajowego Planu Strategicznego nie chcą widzieć tych samych potrzeb w sektorze trzody chlewniej, a w szczególności w hodowli świń? Dlaczego nie ma zdefiniowanych takich potrzeb wraz z uzasadnieniem w odniesieniu do owy, a w szczególności do loch hodowlanych? Potrzeby i ich uzasadnienie przypisane do ww. interwencji są trafne również w przypadku świń.	Hodowla jest działalnością prowadzoną w cyklu zamkniętym, na rasach czystych i wymaga większych umiejętności niż np. tucz. Hodowcy nie mogą heretyzować efektów heterozji z męlowania miotłów. Koszty ponoszone na hodowlę są wyższe niż chów tuszniczy i wynikają m. in. z innego żywienia, powiększonych standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą podlegają tym samym prawom rynkowym, biologicznym oraz zmianom klimatycznym, co inne gospodarstwa – są to m. in. niestabilne warunki pracy wynikające z ASF i COVID-19, droższe pasze, import proszów, mięsa i półtusze, kłopoty w obrocie materiałem hodowlanym oraz w sprzedaży tuszniczo; hodowcy ponoszą ryzyko cenowe i produkcyjne. W obawie przed rozprzestrzenieniem się wirusa ASF oraz zakłóceniami na rynku spowodowanymi COVID-19 hodowcy nie zwiększają stanów loch hodowlanych, a często zmuszeni są do podejmowania ostatecznych decyzji polegających na rezygnacji z hodowli. Dlatego potrzebne jest wsparcie dla stad hodowlanych, które prowadzi hodowlę świń na bazie świąt wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programu hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE trzoda chlewna nie znajduje się na liście sektorów, które można wspierać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
615	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w ramach małych gospodarstw	1.Zastąpienie w sekcji „Opis warunków kwalifikowalności” zobowiązania: „2) osiągnięcie w wyniku realizacji bezpieczeństwa co najmniej 30% wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej (w stosunku do wartości bazowej) –” zapisem „2) osiągnięcie w wyniku realizacji bezpieczeństwa co najmniej 20% wzrostu wartości dodanej brutto (GVA) (w stosunku do wartości bazowej) (jej utrzymanie co najmniej do dnia upływu 5 lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy). 2.Balezy rozważyć możliwość wspólnej realizacji celu przez kilka małych gospodarstw – Analogicznie do interwencji „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” 3.Wprowadzenie obowiązku skorzystania przez beneficjenta ze szkolenia w zakresie podstaw rachunku ekonomicznego lub/ zarządzania gospodarstwem rotym) i podstaw planowania	Ad 1. Wymóg osiągnięcia „30% wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa/produkcji rolnej (w stosunku do wartości bazowej)” jest niemożliwy do zaakceptowania z uwagi na ograniczony wpływ prowadzącego gospodarstwo na cenę skupu produktów rolnej oraz na występowanie niekorzystnych czynników np. dostosowanie standardów utrzymania i partycypowania hodowców w kosztach ceny wartości użytkowej. Gospodarstwa realizujące cele w sposób standaryzowany według określonej struktury produkcji. Jest to zmuszenie beneficjenta do powiadzenia nieprawdy ponieważ ma on jedynie częściowy a w związku na niewielki rozmiar produkcji można powiedzieć ograniczony wpływ na wartość sprzedaży zaledwo o nie wiele większym stopniu od czynników rynkowych (popyt/podaż, ceny surowców, preferencje konsumentów, ograniczenia w handlu np. wynikające z pandemią). Ad 2. Małe gospodarstwa często nie dysponują wystarczającym potencjałem i kapitałem do realizacji inwestycji faktycznie wpływających na ich konkurencyjność, dodatkowo przyjęte przez ARMR kryteria racjonalności doboru maszyn do gospodarstwa często nie dają możliwości realizacji niezbędnych inwestycji (brak odpowiednio małych rozwiązań technicznych). Dodatkowo wspólna realizacja celu przez grupę gospodarstw daje szansę zwiększenia udziału takich podmiotów w rynku co powinno znaleźć odzwierciedlenie w ich konkurencyjności. Ad 3. Ponieważ interwencja kierowana jest do małych gospodarstw często sąbto zorientowanych na potrzeby rynek oraz mało należy wprowadzić analogicznie np. do interwencji „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” konieczność skorzystania przez beneficjenta przy najmniej z szkolenia w zakresie podstaw rachunku ekonomicznego.	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1 Planuje się, że instrument „Rozwój małych gospodarstw” dzięki przyjętej logice interwencji, będzie realizował cel 2. Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjność, w tym więcej ukierunkowanie na badania naukowe, technologiczne i cyfryzacja. Celem zaproponowanego warunku dot. osiągnięcia co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa jest zwiększenie orientacji rynkowej mniejszych gospodarstw rolnych. Możliwość spełnienia tego warunku w grupie docelowej beneficjentów omawianej interwencji została potwierdzona przez instytut zwetynary.
616	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Weryfikacja planu finansowego w związku ze zbyt niską alokacją środków finansowych na ten rodzaj interwencji.	Należy zweryfikować plan finansowy PS WPR w oparciu o środowisko i realizacja finansowe w poprzednich perspektywach i uwzględnieniem admiennyh zasad realizacji PS WPR (ograniczone możliwości przeniesienia środków pomiędzy interwencjami). Podkreślić należy, że zarówno w kolejnych perspektywach finansowych działania związane z inwestycjami na obszarach wiejskich znalazły by wyłączenie „in plus” i wszystkie dotowane środki były wykorzystywane.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR nie planuje się zwiększenia dostępnego limitu środków. Jednakże biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca
617	Organizacje ekologiczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Dopuszczenie odstępstwa od konieczności zastosowania mozaikowości pokosu, czyli wykonywania koszeń dwu-lub trzyczępowo w przypadku działek mniejszych niż 1 ha, lub w przypadku kiedy PZO dopuści możliwość odstępstwa od tego zapisu.	Konieczność dwukrotnej wizyty rolnika na działce (w celu wykoszenia) o powierzchni mniejszej niż 1 ha z dwóch prawnopodmiotów spowoduje brak zainteresowania udziału w pakiecie przyrodniczych rolników których gospodarstwa mają bardzo rozdrobnioną strukturę, co jest zjawiskiem bardzo częstym Szczegółowa lista wybranych terenach Natura 2000	Uwaga uwzględniona	Zrezygnowano z wymogu dot. mozaikowości koszenia.
618	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny kierowany przez Społeczność (LRKS)	Należy zwrócić uwagę na wyłączenie w tym bardziej mając na uwadze wprowadzenie w drugiej wersji projektu kolejnych zakresów w ramach interwencji.	Należy zwrócić uwagę na wyłączenie LEADER w okresie 2023-2027 do nominalnej wartości nie niższej niż w okresie programowania 2014-2020.	Uwaga nieuwzględniona	Na interwencję LEADER przewidziano 8% środków EFROW dla Planu Strategicznego, co wykracza poza 5% minimum wskazane w przepisach. Budżet Planu Strategicznego i potrzeby, które zaspokajają inne interwencje nie pozwalają na dalsze zwiększenie budżetu interwencji LEADER.
619	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 18.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Wartość wsparcia dla rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej z terenach Natura 2000 powinno być znacząco większe niż na pozostałych obszarach i wartość powinna być co najmniej 5 x wartości dopłat na terenach poza Natura 2000	Na terenach Natura 2000 istotne jest utrzymanie rolnictwa niskoekwypnego, ekstensywnego, nie mogącego konkurować na rynku z produkcją intensywną. Konieczne wysokie wsparcie tego typu ma na celu utrzymanie ekstensywnego gospodarowania będącego gwarantem utrzymania bioróżnorodności na obszarach Natura 2000. Badania w ciągu ostatnich lat pokazują że światowy spadek bioróżnorodności zachodzi najwolniej na obszarach Natura 2000 - np indeks gatunków - Rolnicy rezygnują z terenów niezłazanych zewnętrznym usługodawcom z zabiegów agrotechnicznych. Kluczowe jest utrzymanie gospodarowania mozaik siedlisk, bez mocnego wsparcia finansowego nie da się tego stanu utrzymać. Wsparcie powinno być powiązane z regularną ewaluacją poziomu bioróżnorodności bazująca na gatunkach wskaźnikowych i zdjętach potwierdzających mozaik siedlisk, ilość ekotopów. Utrzymanie poziomu bioróżnorodności na obszarach natura 2000 daje możliwość odbudowy różnorodności biologicznej na pozostałych obszarach i wymaga dużych nakładów finansowych. Rolnicy poza obszarami Natura 2000 nie mają możliwości oddziaływania na obszar o znaczeniu istotnym w kryteriach biotycznych ze względu na możliwość stosowania zabiegów rolnictwa intensywne (1 monokultury, brak zróżnicowanych siedlisk, opryski, nawożenie itp) na działkach otaczających. Działania na obszarach Natura 2000 mogą przynieść wymierny efekt tylko w przypadku zdecydowanego i monitorowanego wsparcia!	Uwaga nieuwzględniona	Płatności zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraczonych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów (zgodnie z przepisami UE).
620	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne proceduram wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.3 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 str. 3) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.3. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
621	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W powyższej interwencji w pozycji Beneficjent należy uzupełnić wykaz systemów kwalifikujących się do wsparcia o system PQS (Pork Quality System), który jest krajowym systemem jakości żywności uznany przez MRIRW.	Uwzględnienie systemu PQS na etapie przygotowywania Krajowego Planu Strategicznego zapobiegne proceduram wprowadzania zmian w Krajowym Planie Strategicznym i ułatwi uzyskanie wsparcia rolnikom po notyfikacji systemu PQS. Równocześnie nie będzie dyskryminowało rolników, którzy produkują w systemie PQS lub chcieliby wybrać ten system w przyszłości.	Uwaga nieuwzględniona	Wykaz krajowych systemów jakości żywności, znajdujący się w opisie interwencji 113.4 może dotyczyć wyłącznie tych systemów jakości, które były notyfikowane do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 3) oraz które uzyskały decyzję administracyjną wydaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. W związku z tym, iż w odniesieniu do systemu jakości PQS, do chwili obecnej, nie przeprowadzono procedury notyfikacji tego systemu jakości do KE, nie ma możliwości jego wpisania do wykazu systemów znajdujących się w opisie interwencji 113.4. Dopiero po dokonaniu procedury notyfikacyjnej dla systemu PQS zgodnie z ww. Dyrektywą (UE) nr 2015/1535, możliwe będzie przeprowadzenie ewentualnej zmiany w zakresie listy systemów jakości określonych w przedmiotowej interwencji poprzez zmianę PS WPR 2023-2027.
622	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	W „Ekoschemacie - opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia” proponuje się wprowadzenie zapisu: Określenie częstotliwości badania gleby w celu zmniejszenia uzależnienia od nadmiernego stosowania środków chemicznych.	Poprawa stanu gleby. Posiadanie wiedzy z zakresu zasobności i zanieczyszczenia gleby.	Uwaga nieuwzględniona	Pomimo, że częstotliwość badania gleby może mieć wpływ na ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, to ekoschemat definiuje wymogi w zakresie opracowywania i przestrzegania przez rolnika planu nawożenia takim składnikami jak: N, P, K, Mg i Ca. Kwestia stosowania środków ochrony roślin nie jest przedmiotem tego ekoschematu.
623	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.11. Zalesianie gruntów rolnych	1. W zakresie interwencji np. Zalesianie gruntów ornych (kod I 10.11) należy zauważyć, że warunkiem zapewnienia trwałości efektu ekologicznego działania jest zalesienie wymogu przekwalifikowania zalesionego gruntu na las. Wymóg przekwalifikowania zalesionego gruntu powinien zostać określony już na poziomie Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej. 2. Proponujemy wyłączenie derkacza z listy gatunków umożliwiających uzyskanie dopłat na działkach położonych poza Obszarami Natura 2000	Potwierdzenie w ewidencji gruntów i budynków lesnego sposobu użytkowania (przeznaczenia do produkcji leśnej) gwarantuje objęcie przedmiotowego gruntu regulacjami ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2021 r. poz. 1273) oraz ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1326), w zakresie ochrony lasów, tj. zachowania ich charakteru i użytkowego wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą. Wobec określonych w dokumencie celów wskazanej interwencji, informuję również, że prawdopodobnie rzeczywista powierzchnia lasów jest większa od obecnie sprawozdawanej nawet o 800 tys. ha. (wyniki zlecone przez Dyrektkę Generalną Lasów Państwowych pracy badawczej pt. „Inwentaryzacja rzeczywistej leśności kraju z wykorzystaniem istniejących danych fotogrametrycznych”). Lasy te najczęściej powstały samomisnie w wyniku sukcesji naturalnej. Przekwalifikowanie tych gruntów na las zwiększyłoby szansę na zachowanie ich leśnego charakteru i wykorzystanie przez właścicieli do produkcji leśnej. Natomiast, aktywna gospodarka leśna w decydującym zakresie przyczynia się do pochłaniania dwutlenku węgla	Uwaga częściowo uwzględniona	1. Obecnie w PROW 2014-2020 warunek przekwalifikowania gruntu ustanowiony jest w przepisach krajowych i takie podobnie zalesione także w ramach Planu Strategicznego. 2. Premia zalesieniowa do gruntów zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej będzie przyznawana przez 5 lat w ramach interwencji „Premie zalesieniowe i pielęgnacyjne” rekompensując utraty dochód wynikający z podjętego zobowiązania do utrzymania tego zalesienia.
624	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	W „Ekoschemacie - obszary z roślinami miododajnymi” dać możliwość siewu jednego gatunku rośliny miododajnej.	Ekoschemat łatwiejszy do zastosowania. Stworzenie bazy pozyskowej dla owadów zapylających.	Uwaga nieuwzględniona	W ekoschemacie Obszary z roślinami miododajnymi zachowano wymóg mieszanki roślin miododajnych, aby zapewnić różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających.
625	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.4. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Proponujemy wyłączenie derkacza z listy gatunków umożliwiających uzyskanie dopłat na działkach położonych poza Obszarami Natura 2000	Poza obszarami Natura 2000 ekspert przyrodniczy będzie miał większą swobodę zaproponowania beneficjentowi wyżej płatnych wariantów ptaków np. derkacza, pomimo że na działce beneficjenta będą występowały rzadsze gatunki ptaków takich, jak np. rybak, którego siedliska wymagają innego reżimu użytkowania. Biorąc pod uwagę nasze doświadczenia dostrzegamy duże i realne niebezpieczeństwo wywierania presji przez rolników na ekspertów celem uzyskania na swoich gruntach jak najlepiej płatnych wariantów. W praktyce oznacza to, że wariant „siewkowy” poza obszarami Natura 2000 będzie marginalnie wykorzystywany (poza mniejszością rolników, którym zależy na sianie), gdyż wariant dedykowany derkaczowi będzie znacząco więcej płatny, przy równiejszym niższym koszcie wykonania pokosów (jedyn pokos w roku zamiast dwóch). Sytuacja taka doprowadzi do degradacji siedlisk ptaków siewkowych, takich jak czajka, rybak czy żuraw, podobnie miejsce w planowanej perspektywie PROW 2023-2027. Ponadto, ograniczenia możliwości stosowania pakietu „derkaczowego” wyłącznie do obszarów natura 2000 zwiększy atrakcyjność postrzegania tej formy ochrony przyrody wśród rolników	Uwaga częściowo uwzględniona	Wariant Obszaru siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rybak, skrzyk, krwaśnodół, czajka, dubelet i kulik wielki) i Jednostki zalesieniowej (1055 zł/ha) została podzielona na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rybak, skrzyk, krwaśnodół, czajka)-1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowisk dubełta i kulika wielkiego – 1347 zł/ha. Dodatkowo w przypadku Derkacza została obniżona stawka płatności do 1055 zł/ha.
626	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2. Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym więcej ukierunkowanie na badania naukowe, technologiczne i cyfryzacja	Szansa:Duży potencjał rozwoju produkcji zwierzęcej, w tym w szczególności trzody chlewniej oraz niszowych gatunków (np. owca, kozłowski). Zmienić na Duży potencjał rozwoju rozproszonej produkcji zwierzęcej, naleniowej w chowie otwartym ( )	Jeśli ta szansa ma polegać na wciągnięciu rolników w system tuczki nakładkowej, to taki rozwój produkcji trzody chlewniej należy zalczyć do zagrożeń. Jeśli ma to znów prowadzić do stagnacji chlewni na setki i tysiące zwierząt, to taki rozwój produkcji trzody chlewniej należy zalczyć do zagrożeń.	Uwaga nieuwzględniona	SWOT dla celu 2 analizuje szanse rozwojowe w odniesieniu do konkurencyjności gospodarstw rolnych.

627	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Realizacja 9-ciu celów szczegółowych WPR wymaga zapewnienia sprawnie funkcjonującego systemu wymiany wiedzy i innowacji. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają jednostki naukowo-badawcze oraz doradztwo rolnicze, które przekazują rolnikom niezbędną wiedzę i usługi doradcze, współpracując z innymi partnerami systemu AKIS.	Doradcy są tymi osobami, które dostarczają rolnikom najnowszą wiedzę i aktualne informacje oraz pomagają podjąć decyzje dotyczące kierunków rozwoju gospodarstwa. Jednak aby doradcy posiadali tę wiedzę konieczne jest wczenieższe ich przekształcenie. Taką rolę mogą pełnić rolnicze instytuty/jednostki badawczo-naukowe, które prowadzą liczne badania naukowe mające zapewnić, produkują wysokiej jakości, bezpiecznej żywności. Konieczne jest więc wykorzystanie tego potencjału naukowego do ciągłego transferu wiedzy do doradztwa i praktyki rolniczej. Rolnictwo w ostatnim czasie bardzo się zmienia a strategię UE, zmiany klimatyczne wymuszają wiele zmian i zastosowania nowych rozwiązań. Bez wsparcia naukowego doradcy nie będą w stanie pomóc ~~rozwiązać problemów~~ .	Uwaga uwzględniona	Skuteczny system transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie jest elementem Planu i został wskazany jako kluczowy warunek realizacji WPR
628	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacje	Sansa: Rozwój produkcji zwierzej umożliwi realizację celów WPR związanych wdrożeniem zrównoważonej gospodarki w obiegu zamkniętym oraz licznych celów gospodarczych. Zamienić na: Rozwój rozproszonej i spełniającej kryteria wysokiego dobrostanu produkcji zwierzej umożliwi realizację celów WPR (...)	W praktyce zapis ten zmiechnięcia a wręcz uniemożliwi zbiór siana. Trudno oczekiwać od rolnika, aby w traktie sianokosów jeździł kilukrotnie do tej samej działki, celem spełnienia tego warunku. W przypadku pozyskiwania sianokosów liczy się czas – zielonkę trzeba pozyskać szybko, w warunkach stabilnej i odpowiedniej pogody. Przedłużanie tego procesu odbija się negatywnie na jakości siana a często – w wyniku opadów deszczu – doprowadzi do pozostawienia pokosów na gruncie, jako nie nadających się do skarmiania dla zwierząt. Dobre rozdrobnienie grunów w kraju, a także ograniczone możliwości techniczne wykoszenia dużych powierzchni jednego dnia w naszej ocenie wystarczająco dobrze służą założeniom efektyw, bez konieczności odległego nrn sterowania.	Uwaga częściowo uwzględniona	SWOT dla celu szczegółowego 2 analizuje sektor rolnictwa pod kątem zwiększenia konkurencyjności gospodarstw rolnych, w tym mniejszych, rodzinnych. Kwestie środowiskowe i klimatyczne są przedmiotem analiz celów szczegółowych 4,5 i 6 a w zakresie dobowo zwierząt dla celu 9. Opracowana w oparciu analizy SWOT strategii interwencji bierze pod uwagę wszystkie aspekty zarówno klimat i środowisko, jak i na przykład dostępność nawozów naturalnych.
629	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.3-1.3. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji (do krow/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do ziemi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do sianokosów skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	W interwencji "Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno" wprowadzenie zapisu umożliwiającego rozszerzenie katalogu roślin o fasole wielokwiatową Phaseolus coccineus L.	Zwiększenie możliwości wyboru dostępnych odmian roślin strączkowych.	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR zaproponowano, aby płatność do roślin strączkowych na ziarno przybłądowa (tak jak obecnie) do powierzchni upraw: bobiku, grochu siewnego (w tym peluski, z wyłączeniem grochu siewnego cukrowego i grochu siewnego łuskowego), fabinu białego, fabinu wąskolistnego, fabinu złożonego oraz soi zwyczajnej – również w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanki. Płatnością objęte będą zatem uprawy najwłaściwszych roślin strączkowych, które mają istotne znaczenie jako komponent do produkcji pasz treściwych (sruły). Ze skutkiem od roku 2017, w związku z zastrzeżeniami Komisji Europejskiej, ze wsparcia do roślin wysokobiałkowych wyłączone warzywno rośliny strączkowe (w tym m.in. fasolę wielokwiatową). Dotęgnięte dane potwierdziły m.in., że uprawa warzywnych roślin strączkowych, w tym fasoli, przynosi wyższe dochody i brak uzasadnienia dla dalszego wspierania tych roślin strączkowych w ramach płatności związanych z produkcją. Na lata 2023-2027 planuje się utrzymać obecne podejście.
630	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zlikwidować wymóg „pokos wykonywany dwu- lub trzyetapowo, z zachowaniem odstępu czasowego między koszeniami”.	W praktyce zapis ten zmiechnięcia a wręcz uniemożliwi zbiór siana. Trudno oczekiwać od rolnika, aby w traktie sianokosów jeździł kilukrotnie do tej samej działki, celem spełnienia tego warunku. W przypadku pozyskiwania sianokosów liczy się czas – zielonkę trzeba pozyskać szybko, w warunkach stabilnej i odpowiedniej pogody. Przedłużanie tego procesu odbija się negatywnie na jakości siana a często – w wyniku opadów deszczu – doprowadzi do pozostawienia pokosów na gruncie, jako nie nadających się do skarmiania dla zwierząt. Dobre rozdrobnienie grunów w kraju, a także ograniczone możliwości techniczne wykoszenia dużych powierzchni jednego dnia w naszej ocenie wystarczająco dobrze służą założeniom efektyw, bez konieczności odległego nrn sterowania.	Uwaga uwzględniona	W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji wymogów związanych z ekstensywnym rolnictwem użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności: -stosowanie odpowiedniej liczby pokosów, -ekstensywny wypas zwierząt, -dotrzymywanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody. Zakres wymogów różni się w zależności od przedmiotu ochrony - dostosowany jest do preferencji ~~specyficznych gatunków oraz charakteru siedlisk oraz~~ ekosystemów.
631	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacje	Dopisać do szans:Wzrastające oczekiwania konsumentów wobec tymności ekologicznej, regionalnej, pochodzącej z krótkich łańcuchów dostaw, wytorzonej zgodnie z poznanowaniem środowiska i dobrostanu zwierząt gospodarskich.	Zgodnie z najnowszymi, globalnymi trendami konsumentskimi.	Uwaga częściowo uwzględniona	Kwestie związane z trendami konsumentskimi są przedmiotem analizy dla celu szczegółowego 9.
632	Instytucje finansowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe)	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga dotyczy wprowadzenia możliwości objęcia gwarancji leasingu oprócz kredytu. Uwagi BOK będą włączone do analizy ex ante w zakresie finansowania instrumentów finansowych w PS WPR. Jeśli z analizy będzie wynikała taka rekomendacja, proponowane rozwiązania będą mogły zostać wprowadzone do PS WPR.
633	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacje	Dopisać do szans: Rozwój rynku produktów rolnych (zwłaszcza białkowych) oraz substytutów mięsa.	Zgodnie z najnowszymi trendami konsumentskimi	Uwaga częściowo uwzględniona	Kwestie związane z trendami konsumentskimi są przedmiotem analizy dla celu szczegółowego 9. W ww. analizie SWOT jest ogólne odniesienie do trendów konsumentskich, w tym m.in. zakresie zdrowych diet.
634	Instytucje finansowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.6.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (instrumenty finansowe) – w gospodarstwie	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	Uwaga nieuwzględniona	Kwota alokacji będzie podzielona na różne grupy odbiorców ze względu na konieczność realizacji różnych celów inwestycyjnych oraz określenia wskaźników monitorowania tego poddziałania. Każda grupa określona inną wygnici. Leasing nie może być transakcją, która objęta jest gwarancją bankową, gdyż leasing jest umową, na mocy której właściciel składnika aktywów (leasingodawca) przekazuje użytkownikowi (leasingobiorcy) prawo użytkowania składnika aktywów przez określony czas, w zamian za opłatę lub serię opłat. Postulowane dopisanie punktu c) w zakresie wzmocnienia potencjału rozwojowego- ułatwienie dostępu do finansowania kapitału obrotowego. wymaga doprecyzowania. Ad. Formy i wysokości wsparcia, obecne zapisy projektu precyzują, iż: "Instrumenty finansowe - gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyniesie korzyść do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii "Od pola do stołu". Proponowana zmiana dotyczy minor atrakcyjnych warunków pomocy.
635	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacje	Dopisać do zagrożeń:Brak rozwiązań prawnych umożliwiających skuteczną ochronę rolników ekologicznych przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa konwencjonalnego, zwłaszcza produkcji intensywnej. Brak rozwiązań prawnych pozwalających na pomoc finansową za utracenie korzyści przez rolnika ekologicznego.	Presja przemysłowej produkcji rolnej stanowi poważne zagrożenia dla konkurencyjności sektora rolnictwa ekologicznego, a także dla wypełniania zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych przez rolników. Zanieczyszczający powinien ponosić pełną odpowiedzialność zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.	Uwaga częściowo uwzględniona	Kwestie dotyczące rolnictwa precyzyjnego analizowane są w SWOT dla celów 4, 5 i 6.
636	Instytucje finansowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.7.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (instrumenty finansowe) – w gospodarstwach	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	Uwaga częściowo uwzględniona	W części Opisu Instrumentów finansowych PS WPR zaznaczono, że wsparcie z instrumentów finansowych przeznaczone będzie na inwestycje materialne i niematerialne, ale zaznaczono również, że instrumenty finansowe będą mogły wspierać kapitał obrotowy zgodnie z art. 80 ust. 3 rozporządzenia o Planach strategicznych WPR. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawarte zostaną w dokumentach niższego rzędu.
637	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacje	str. 27 Zdanie: W celu zapobiegania wpływowi niekorzystnych zmian klimatycznych na produkcję konieczne jest upowszechnienie zrównoważonych metod (technologii) produkcji (np. gospodarstwa rolne z mieszanym typem produkcji, produkcja zintegrowana, rolnictwo precyzyjne13, specjalizacja produkcyjna). Należy zamienić na: W celu zapobiegania wpływowi niekorzystnych zmian klimatycznych na produkcję konieczne jest upowszechnienie zrównoważonych metod, środków i technologii produkcji, w szczególności: - rolnictwa ekologicznego, - praktyki rolnictwa regeneratywnego i agroekologii, - gospodarstwa rolne z mieszanym typem produkcji, - gospodarstwa utrzymujące zwierzęta w wysokim dobrostanie, - oszczędne u precyzyjnej aplikacji chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.	Upowszechnianie powinno zaczynać się od metod produkcji rolnej charakterystycznych są najwyższym zrównoważeniem. Ich wyliczenie w nawiasie nie jest zgodnie z powyższym stopniowaniem.	Uwaga częściowo uwzględniona	Kwestie dotyczące zmian klimatu i ochrony środowiska, w tym z zakresu upowszechnienia zrównoważonych metod produkcji by przedmiotem analizy dla celów 4, 5 i 6 oraz w zakresie transferu wiedzy w SWOT dla celu przekrojowego Transfer wiedzy i innowacji oraz cyfryzacji.
638	Instytucje finansowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.9.2. Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (instrumenty finansowe)	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	uwagi z uzasadnieniem zawarte w załączonej tabeli (plik pdf).	Uwaga uwzględniona	Uwaga dotyczy metody obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia. Sposób wyliczenia zawarty w fiszy interwencji wynika z wewnętrznej metodologii, natomiast wartość pomocy publicznej będzie obliczana na podstawie EDB.
639	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Usunąć z mocnych stron: Wysoka jakość produktów rolnych i wybarzane z nich żywności; Przemysł do zagrożeń: Spadająca jakość produktów rolnych i żywności z uwagi na rozwój przemysłowej produkcji rolnej.	Z uwagi na ilość antybiotyków stosowanych w produkcji zwierzej w Polsce, wzrost użycia pestycydów w produkcji roślinnej oraz 3,4% udział rolnictwa ekologicznego wydajnie się, że procesy wpływające negatywnie na jakość żywności produkowanej w Polsce powinny zostać wskazane jako zagrożenie. Szczególnie w odniesieniu do dynamicznie rozwijającego się rynku żywności ekologicznej w UE.	Uwaga nieuwzględniona	Poliska posiada bogate tradycje oraz doskonałe warunki do wytwarzania produktów żywnościowych o wysokiej jakości i niepowtarzalnych parametrach smakowych. Do mocnych stron polskiego rolnictwa należy dobra jakość produkcji pierwotnej, tj. produktów rolnych (szczególnie warzy i owoców) i zwierzej (mięsa oraz mięsa). Zwiększony nacisk na politykę jakości znajduje swój wyraz w szeregu rozwiązań prawnych na poziomie unijnym, a także w krajowych systemach jakości żywności. W UE szczególną rolę pełnią europejskie systemy jakości żywności (system Chroniona Nazwa Pochodzenia – CHNP, Chronione Oznaczenie Geograficzne – CHOG oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność – GTS), które wyróżniają produkty wysokiej jakości i podlegają region ich pochodzenia oraz tradycyjne metody ich produkcji. Jednakże każdy kraj ma prawo do stworzenia także własnych krajowych systemów jakości. W Polsce funkcjonuje już takich systemów: „Jakość Tradycja”, „Integrowana Produkcja” oraz systemy jakości żywności dla produktów mięsnych, tj.: Quality Meat Program (QMP), System Jakości Wieprzowiny (PQS – Pork Quality System) oraz System Gwarantowanej Jakości Żywności (QAPP) – otwarty także dla innych produktów. Obecnie zarejestrowane są 44 produkty (27.09.2021 r.) w ramach systemu Chronionych Nazw Pochodzenia (CHNP), Chronionych Oznaczeń Geograficznych (CHOG) i Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności (GTS), a liczba producentów wytwarzających te produkty systematycznie wzrasta. Ponadto w ramach krajowych systemów jakości w Polsce zarejestrowanych jest obecnie 2032 różnych produktów tradycyjnych (27.09.2021 r.).
640	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Możliwość pozostawienia ekspertowi decyzji o nie pozostawianiu powierzchni nie skoszonej w... W PRZYPADKU STWIERDZENIA GATUNKÓW NIEPOZADANYCH. Nie tylko w pierwszym roku zobowiązania.	Na wielu cennych siedliskach botanicznych i siedliskach listnie problem z roślinnością niepożądaną, obcego pochodzenia etc (nawóz, trzcina etc.) W ostatnim PROWie ekspert nie miał możliwości wskazania koszenia całości działki. W efekcie na powierzchniach zostawały niewielkie platy, np. nawoju kanadyjskiej, które bardzo skutecznie rozsiały się po pozostałych powierzchniach, skutecznie utrudniając walkę z nimi, w konsekwencji pogarszając jakość siedliska na znacznie większym areale. Zabieg koszenia powinien być powtarzany przez kilka lat (co najmniej jeden raz w roku) - dlatego zapis w przypadku wymogów specyficznych (np. warianł ptaki siewkowe) dot. możliwości koszenia całości działki w 1 roku jest niewystarczający. Należy go powtarzać aż do całkowitego wyeliminowania ww. roślin z powierzchni.	Uwaga częściowo uwzględniona	Na poziomie przepisów krajowych zostanie uszczegółowiony wymóg dotyczących przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się roślin gatunków niepożądanych.
641	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Sansa: Rosnąca świadomość ekologiczna konsumentów i rolników;	Na podstawie jakich badań są podane informacje o wzroście świadomości ekologicznej rolników? Monitoring informacji masowo i regularnie kierowanej do rolników o zagrożeniach związanych z ekologią, rolnictwem ekologicznym, Europejskim Zielonym Łańcuchem Stratemii. "Dla rolni do rolni" straszenie umarkiem rolnictwa. Inst. zrunkimkiem. Ktrw. w.c	Uwaga uwzględniona	Zapisy w analizie SWOT dla Celu 3 zostaną uzupełnione.
642	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do zagrożeń: Zbyt wolno rosnąca świadomość ekologiczna wśród rolników, zwłaszcza sektora produkcji zwierzej.	Ekologia jest obecnie prezentowana rolnikom jako zagrożenie.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na znaczącą obzerzność PS WPR (ponad 1 000 stron) uwaga nie została uwzględniona. Nie mniej jednak MRWR ma świadomość konieczności wzmocnienia działań promocyjno - informacyjnych, których celem będzie podnoszenie świadomości ekologicznej nie tylko producentów rolnych, ale również konsumentów. Także działania są planowane.

643	Jednostki nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	4.2.3. Beneficjenci pomocy technicznej. Proponuje się następujących beneficjentów pomocy technicznej: - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa; - samorządy województw; - Ministerstwo Finansów; - Urząd Zamówień Publicznych; - Rządowe Centrum Legislacji; - jednostki naukowo-badawcze związane z rolnictwem; - jednostki doradztwa rolniczego; - inni beneficjenci, którym instytucja zarządzająca deleguje zadania związane z wdrażaniem Planu.	Udział jednostek naukowo-badawczych realizujących badania w tematyce rolniczej jako beneficjenta pomocy technicznej jest konieczny w celu zabezpieczenia funkcjonowania systemów/narzędzi dla rolnictwa jakie są prowadzone przez te jednostki.	Uwaga nieuwzględniona	Beneficjentami pomocy technicznej w ramach struktury KSiOW+ mogą być jednostki sektora finansów publicznych. Jeżeli pomoc miałaby zostać udzielona instytucjom badawczym na realizację konkretnych operacji, konieczne byłoby zastosowanie procedury wyboru takiego instytucji w trybie zamówienia publicznego lub delegowanie ustawowe zadań instytucjom badawczym. Zdaniem MRIRW taka forma współpracy nie jest obecnie optymalnym rozwiązaniem dla wdrażania PS WPR. Instytucje badawcze jak również inne podmioty działające na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich będą mogły brać aktywny udział w wymianie wiedzy i innowacji poprzez włącznie ich jako partnerów do operacji realizowanych przez jednostki wsparcia sieci.
644	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów ograniczania naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	W interwencji "Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)" proponuje się zwiększenie stawek pomocy dla gruntów polonolonych w strefach ONW. Dodatkowo proponuje się uwzględnienie propozycji zwiększenia stawek dla podmiotów prowadzących działalność rolniczą w gospodarstwie oraz działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie).	Propozycja zwiększenia stawek wynika z braku waloryzacji. Stawki płatności w bardzo małym stopniu rekompensują wzrost kosztów produkcji w szczególności na terenach górskich i podgórkich. Zwiększenie stawek dla podmiotów prowadzących działalność rolniczą w gospodarstwie oraz działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw będzie stanowiło zachętę dla rolników i kontynuacji działalności.	Uwaga nieuwzględniona	Kwoty jednostkowe są zróżnicowane w zależności od typu obszaru ONW w celu właściwego uwzględnienia sytuacji ograniczeń naturalnych dla produkcji rolnej na danym obszarze, co powinno zapewnić właściwą skuteczność pod względem przeciwdziałania porzucaniu gruntów. Kwoty jednostkowe są ustalone na podstawie bilansu kosztów i utraconych dochodów, wynikających z występowania ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych występujących na danym obszarze, obliczone przez porównanie z obszarami, które nie charakteryzują się takimi ograniczeniami. Obowiązujące wyliczenia zostały wykonane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie (IERIGZ-PIB). Centralnym elementem obliczeń są wyniki polskiego FADN i IERIGZ-PIB, które zawierają charakterystyki przychodów i kosztów bezpośrednich odnoszących się do polskich gospodarstw rolnych.
645	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dotyczy do zagrożeń: Brak ponoszenia odpowiedzialności, także finansowej za prowadzenie intensywnej produkcji rolnej metodami przemysłowymi, przy dużym zużyciu chemicznych środków ochrony roślin oraz środków przedwioobrotowych. Brak regulacji prawnych chroniących pozycję na rynku rolników ekologicznych poprzez gwarancję rekompensacji szkód wynikających z zanieczyszczenia ze źródeł produkcji konwencjonalnej, zwłaszcza zanieczyszczenia.	Presja przemysłowej produkcji rolnej stanowi poważne zagrożenie budowania trwałej i bezpiecznej pozycji na rynku przez produkcję ekologiczną, a także dla wypełniania zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych przez rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Zagadnienie wykracza poza zakres analizy SWOT dla celu 3
646	Kola, Zrzeszenia, kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Płatność roczna przyniesiona do powierzchni rolników objętych ekoschematem. Poniżej wsparcia: refundacja 50% kosztów poniesionych na zakup preparatów biologicznej ochrony roślin udokumentowanych na podstawie faktur VAT wystawionych na beneficjenta pomocy. W przypadku konieczności pozostawienia płatności w formie dopłaty do powierzchni objętej ekoschematem stawka powinna wynosić nie mniej niż 800 zł / ha. Produkt – liczba hektarów: 100 000	Proponowana stawka (400 zł/ha) jest niewspółmiernie niska w stosunku do kosztów wdrożenia ochrony roślin w oparciu o środki biologicznego pochodzenia. W większości krajów UE, gdzie wprowadzono już analogiczne wsparcie (m.in. Francja, Czechy, Belgia, Słowacja) zastosowany został właśnie model refinansowania 50% kosztów ich zakupu. Jedynie wówczas efektywnie zostaną rekompensowane wyższe koszty z tym związane w porównaniu do tradycyjnych środków ochrony chemicznej, dzięki czemu można mówić o potencjalnej skuteczności takiej interwencji. Odgręwał ona będzie jedną z kluczowych ról w zakresie dostosowania rolnictwa do nowych wytycznych wynikających ze strategii KE „Od pola do stołu”, a zwiększenie zainteresowania rolników zakupem środków biologicznych, które właśnie ze względu na koszty z tym związane jest obecnie marginalne, przyspieszą jednocześnie proces wdrożenia na rynek kolejnych tego typu substancji tym samym konwersję rynku s.o.r. na te produkowane w oparciu o substancje aktywne biologicznego pochodzenia. Jednocześnie proponowana zmiana w opisie interwencji ma zapewnić objęcie ekoschematem wszystkich dopuszczonych do stosowania, niezależnie od gatunkowego/rodzajowego pochodzenia substancji aktywnej, środków biologicznych, co będzie działać jednocześnie stymulująco na rozwój tego rynku i pozyskiwanie nowych rozwiązań przez producentów. Przykładem mogą tu być m.in. wyciągi, ekstrakty czy olejek roślinne (wskazywane w ekspertyzie IOR-PIB „Zwiększenie efektywności integrowanej ochrony reszaku ozimego zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu” jako potencjalnie źródło ochrony biologicznej poprawiającej kondycję zdrowotną roślin reszaku) nie mieszczące się w obecne zaprogramowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi definicji środków biologicznych objętych omawianą interwencją. Jednocześnie, zauważyć należy, że zakładany zakres finansowy interwencji, a tym samym powierzchnia upraw nią objęta, jest niewspółmierna do potrzeb i skali działania, jeśli ma ono przynieść jakikolwiek wymierny skutek, dlatego proponujemy przesunięcia finansowe umożliwiające objęcie tego typu wsparciem powierzchni upraw nie mniejszej niż 100 000 hektarów.	Uwaga nieuwzględniona	Płatność roczna przyniesiona do hektara powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi. Stawki płatności zostały zróżnicowane ze względu na grupy upraw - różniące się od siebie kierunki produkcji (kierunki płatności są odmiennie wyliczone i roztajem ponoszonych kosztów oraz utraconych korzyści. Stawki płatności do poszczególnych grup upraw zostały również zróżnicowane ze względu na status uprawy, tj. czy znajduje się ona w okresie konwersji, czy też jest już uprawą ekologiczną (po okresie konwersji). Przy przechodzeniu na produkcję ekologiczną spadek dochodów jest wyższy, co wynika przede wszystkim z wyższego ryzyka spadku plonów i jednoczesnego braku możliwości sprzedaży wytworzonych produktów jako produkcji ekologicznej.
647	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do słabych stron: Niewystarczające stanowienie, wdrażanie i przestrzeganie prawa dotyczącego bezpieczeństwa żywności, zwłaszcza prawa dotyczącego dobrostanu zwierząt gospodarskich	Każdy z systemów kontroli jakości i bezpieczeństwa żywności w Polsce wymaga poprawy. W przypadku kontroli zwierząt i ich dobrostanu brakuje np. odpowiedniego systemu identyfikacji zwierząt gospodarskich w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej przepisy analizy nie wymagały doprecyzowania.
648	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dotyczy do szans: Budowa kanałów dystrybucji dla lokalnej żywności wysokiej jakości, zwłaszcza ekologicznej w oparciu o stworzenie systemu zielonych zamówień publicznych.	Ogromne znaczenie dla stabilizacji pozycji rolników ekologicznych w łańcuchu wartości ma stworzenie połączenia pomiędzy publiczną polityką dla zrównoważonej diety a rozwojem systemu produkcji ekologicznej w Polsce.	Uwaga częściowo uwzględniona	W analizie SWOT wskazano, że niewystarczająca dostępność oraz asortyment produktów wysokiej jakości na rynku i ich wysoka cena spowodowana jest m. in. brakiem trwałych wertykalnych łańcuchów produkcyjnych żywności wysokiej jakości (od pola do dystrybucji), tj. zorganizowanej kontraktacji, umów o wiodącej roli producentów, oszczędnościowym omawianiu łańcucha.
649	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do słabych stron: Brak nowoczesnego i bezpiecznego systemu identyfikacji zwierząt gospodarskich umożliwiającego pełną przejrzystość łańcucha produkcji zwierzęcej oraz poprawę reagowania na zagrożenia epizootyczne.	Jak można zapewnić odpowiedni dobrostan zwierzętom gospodarskim bez odpowiedniej ich identyfikacji?	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej przepisy analizy nie wymagały doprecyzowania.
650	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do mocnych stron: Rosnąca wiedza konsumentów nt. antybiotykooporności i zwiększone oczekiwania wobec dobrostanu zwierząt gospodarskich.	Najnowsze badania Eurobarometru wykazują tendencję wzrostową świadomości konsumentów związaną z prewencyjnym, powszechnym podawaniem antybiotyków w produkcji zwierzęcej, przede wszystkim intensywnej. Coraz ważniejszy w ocenie konsumentów staje się także dobrostan zwierząt gospodarskich.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej przepisy analizy nie wymagały doprecyzowania.
651	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do słabych stron: Jedne z najwyższych w UE zużycie antybiotyków w produkcji zwierzęcej.	Związane z dynamicznym rozwojem intensywnej produkcji zwierzęcej w Polsce, co stoi w sprzeczności z możliwością realizacji celu 9. Negatywnie wpływa na bezpieczeństwo i jakość wód oraz żywności z uwagi na zanieczyszczenie pozostałościami antybiotyków, co prowadzi do wzrostu antybiotkooporności u ludzi.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej przepisy analizy nie wymagały doprecyzowania.
652	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dotyczy do zagrożeń: Postępująca presja przemysłowej, intensywnej (zwłaszcza zwierzęcej) produkcji rolnej na wybór metod produkcji przez młodych rolników. Negatywne oddziaływanie na wybór powiązania dochodu z usługami ekosystemowymi.	Uciążliwość oddziaływania intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza zwierzęcej jest jednym z czynników tracenia pozycji rynkowej przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nie została uwzględniona z uwagi na brak potwierdzenia przytoczonych danych. Zespół ekspertów IERIGZ-PIB oraz ewaluator ex-ante Planu nie potwierdził takich zagrożeń.
653	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Wprowadzenie użytkowania pastwiskowego w przypadku ochrony siedlisk legowców derkacza oraz wodniczki	Wnioskiem o wprowadzenie możliwości użytkowania pastwiskowego w ww. wariantach analogiczne, jak w przypadku ptaków siewkowych. Wypas zwierząt na trwałych użytkach zielonych tworzy w siedliskach urozmaiconą strukturę roślinności oraz ogromną ilość mikrośladków. Listopada zapewni niedojadów (ograniczenie w przypadku wodniczki do restrykcji powierzchni i) tj. nie rzadziej niż na dwa lata w okresie od sierpnia do listopada wypasenie optymalne siedliska dla derkacza oraz wodniczki.	Uwaga nieuwzględniona	Wypas nie jest optymalnym rodzajem użytkowania dla tych gatunków.
654	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do słabych stron: Niewystarczająca wiedza rolników nt. produkcji ekologicznej oraz brak krajowej polityki rozwoju rolnictwa ekologicznego.	W żadnym krajowym dokumencie strategicznym nie został ustalony dokładny harmonogram rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze, że stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej jest jednym z celów priorytetowych Polski, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało krajowy dokument strategiczny pt. „Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021 – 2027”. „Ramowy Plan Działań (...)” przedstawia działania, już podejmowane lub planowane do realizacji przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki podległe lub nadzorowane, aby zapewnić stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej. Dokument ten obejmuje działania nakierowane na rozwój rolnictwa ekologicznego we wszystkich obszarach łańcucha żywności, począwszy od produkcji pierwotnej do oddziaływania na popyt. Działania te będą realizowane poprzez działania w czterech głównych obszarach: I. Transfer wiedzy – działania doskonalące, informacyjne i promocyjne, II. Innowacje w produkcji ekologicznej, III. Wsparcie producentów ekologicznych, IV. Utrzymanie zaufania do systemu rolnictwa ekologicznego. „Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021 – 2027” powstał przed etapem przyjęcia przez właściwe organy UE Planów Strategicznych państw członkowskich oraz przed publikacją finalnego porządku prawnego przepisów Wspólnej Polityki Rolnej oraz przepisów rozporządzeń delegowanych i wykonawczych do rozporządzenia (UE) 2018/848. Powyższe etapy nadal nie zostały zakończone przez organy UE. W związku z powyższym, aktualizacja dokumentu „Ramowy Plan Działań (...)” to proces ciągły z uwagi na dynamiczny charakter w/w prac legislacyjnych na poziomie unijnym. Dokument ten będzie na bieżąco aktualizowany i konsultowany, a wskaźniki celu i poszczególnych działań zostaną określone na podstawie przyjętej WPR. „Ramowy Plan Działań (...)” był szeroko omawiany z sektorem rolnictwa ekologicznego w drodze otwartych konsultacji. Projekt Ramowego Planu był zamieszczony na stronie MRIRW poświęconej rolnictwu ekologicznemu i każdy podmiot zainteresowany rolnictwem ekologicznym miał możliwość wypowiedzenia się na jego temat. Dokument dostępny jest na stronie internetowej MRIRW, tj.: https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ramowy-plan-dzialan-dla-zywnosci-i-rolnictwa-ekologicznego-w-polsce .
655	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dotyczy do szans: Rozwój rolnictwa ekologicznego.	Skoro zmianą jest integrowana ochrona roślin, to znacznie większą dla osiągnięcia celu 9 jest z pewnością rolnictwo ekologiczne. Należy także zauważyć w analizach SWOT nadmierną gloryfikację integrowanej produkcji rolnej, która jest znacznie gorszym instrumentem ochrony środowiska i klimatu niż rolnictwo ekologiczne, biodynamiczne lub regeneratywne, a także wszystkie praktyki agroekologiczne – które także w znaczenie większym stopniu przyczyniają się do poprawy zdrowia publicznego.	Uwaga nieuwzględniona	Modyfikacja zagadnień ujętych w macierzy SWOT (w zakresie kompetencji DS) nie jest uzasadniona. Wynika to z faktu, że analiza SWOT została opracowana na podstawie uprzednio przeprowadzonych analiz eksperckich oraz dokumentów opracowanych w tym celu przez Komisję Europejską (m.in. Tool for Specific Objective 9), zatem ich treść jest przemysłana, poprawa faktami oraz spełnia wymagania Komisji Europejskiej w zakresie opracowywania tego typu dokumentów.

656	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarstwa zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Mocne strony: Stosunkowo duży udział trwałych użytków zielonych (TUZ), które mają bardzo duże znaczenie wodo- i glebochronne. Należy zmienić na: Stosunkowo duży udział trwałych użytków zielonych (TUZ), które mają bardzo duże znaczenie wodo- i glebochronne, a także potencjał rozwoju rozproszonej produkcji zwierzęcej z wysokim dobrostanem zwierząt gospodarskich.	Rośl środowiskową TUZ-ów należy łączyć także z możliwością wprowadzenia na nich rozproszonej produkcji zwierzęcej, w której techniki wypasu przyczyniłyby się do zwiększenia sekwestracji węgla w glebie.	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
657	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Słabsze: uproszczenie alternatywnych działań ograniczających chemizację rolnictwa Należy dopisać: uproszczenie alternatywnych działań ograniczających chemizację rolnictwa, zwłaszcza rozwój rynku biologicznych środków ochrony roślin oraz innowacyjne doświadczenia zwierząt	Oprócz wdrażania odpowiednich praktyk rolniczych umożliwiających zmniejszenie stosowania chemii rolniczej, koniecznej jest budowanie zaplecza produktów, które mogą stanowić substytut dla chemicznych środków ochrony roślin.	Uwaga częściowo uwzględniona	Skorygowano analizę SWOT dla celu 9 o zagadnienia, które były wykazane w uwagach oraz zaleceń ewaluatora. Tym niemniej starano się zachować spójność z wytycznymi KE co do zakresu tej analizy.
658	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarstwa zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Ten plan nie wnosi żadnych konkretnych do rozwoju produkcji ekologicznej w Polsce. Nawet jeśli był konsultowany, to z pewnością z niewystarczającą liczbą partnerów społecznych.	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze, że stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej jest jednym z celów priorytetowych Polski, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało krajowy dokument strategiczny pt. „Ramowy Plan Działania dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021 – 2027”, „Ramowy Plan Działania (...)” przedstawia działania, już podejmowane lub planowane do realizacji przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki podległe lub nadzorowane, aby zapewnić stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej. Dokument ten obejmuje działania nakierowane na rozwój rolnictwa ekologicznego we wszystkich obszarach łańcucha żywności, począwszy od produkcji pierwotnej do oddziaływania na popyt. Dążenia te będą realizowane poprzez działania w czterech głównych obszarach: I. Transfer wiedzy – działania doskonalące, informacyjne i promocyjne. II. Innowacje w produkcji ekologicznej. III. Wspieranie producentów ekologicznych. IV. Utrzymanie zaufania do systemu rolnictwa ekologicznego. Ramowy Plan Działania dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021 – 2027” powstał przed etapem przyjęcia przez właściwe organy UE Planów Strategicznych państw członkowskich oraz przed publikacją finalnego porządku prawnego przepisów Wspólnej Polityki Rolnej oraz przepisów rozporządzeń delegowanych i wykonawczych do rozporządzenia (UE) 2018/848. Powyższe etapy nadal nie zostały zakończone przez organy UE. W związku z powyższym, aktualizacja dokumentu "Ramowy Plan Działania (...)” to proces ciągły z uwagi na dynamiczny charakter w/w prac legislacyjnych na poziomie unijnym. Dokument ten będzie na bieżąco aktualizowany i konsultowany, a wskazani celowi i poszczególnym działaniom zostaną określone na podstawie przyjętej WPR. "Ramowy Plan Działania..." był szeroko omawiany z sektorem rolnictwa ekologicznego w drodze otwartych konsultacji. Projekt Ramowego Planu był zamieszczony na stronie MRiRW poświęconej rolnictwu ekologicznemu i każdy podmiot zainteresowany rolnictwem ekologicznym miał możliwość wypowiedzenia się na jego temat. Dokument dostępny jest na stronie internetowej MRiRW, tj.: https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ramowy-plan-dzialania-dla-zywnosci-i-rolnictwa-ekologicznego-w-polsce .
659	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarstwa zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron:Piłna potrzeba poprawy funkcjonowania publicznej sieci doradztwa rolniczego. Piłna potrzeba stworzenia linii edukacyjnej dla doradców z zakresu rolnictwa ekologicznego, dobrostanu zwierząt	Publiczny system doradztwa rolniczego wymaga zwiększenia zatrudnienia, podniesienia plac doradców, zakazu jednoczesnego świadczenia pracy dla podmiotów handlujących chemicznymi pestycydami oraz nawozami sztucznymi.Wymaga także edukacyjnego przygotowania doradców w zakresie rolnictwa ekologicznego, dobrostanu zwierząt oraz aspektów ekologicznych rolnictwa regeneratywnego	Uwaga nieuwzględniona	W szczegółowym opisie analizy SWOT została opisana ta kwestia.
660	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarstwa zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Brak wystarczającej kadry doradców rolnych do spraw zrównoważonego gospodarowania wodą w produkcji rolnej.	Publiczny system doradztwa rolniczego wymaga zwiększenia zatrudnienia, podniesienia plac doradców, zakazu jednoczesnego świadczenia pracy dla podmiotów handlujących chemicznymi pestycydami oraz nawozami sztucznymi.Wymaga także edukacyjnego przygotowania doradców w zakresie rolnictwa ekologicznego, dobrostanu zwierząt oraz aspektów ekologicznych rolnictwa regeneratywnego	Uwaga nieuwzględniona	Kwestia doradztwa jest opisana w innych rozdziałach PS
661	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do zagrożeń:Brak rozwoju systemu zielonych zamówień publicznych.	Aby zapewnić wzrost krajowej produkcji ekologicznej, skrócić łańcuchy dostaw i rozwijać lokalną produkcję żywności potrzebne są instrumenty systemowa, takie jak zielone zamówienia publiczne by zagwarantować stabilne i trwałe kanały dystrybucji dla żywności wysokiej jakości, zwłaszcza żywności ekologicznej. Ponadto stworzenie systemu zielonych zamówień publicznych zapewni zgodne z założeniami zrównoważenia diety dostarczenie żywności o najwyższej jakości do placówek żywienia zbiorowego, przede wszystkim żłobków, przedszkoli i szkół.	Uwaga częściowo uwzględniona	Modyfikacja zagadnień ujętych w macierzy SWOT nie jest uzasadnione. Wynika to z faktu, że analizy SWOT zostały opracowane na podstawie uśrednionych analiz eksperckich oraz dokumentów opracowanych w tym celu przez Komisję Europejską (m.in. Tool for Specific Objective 9), zatem ich treść jest przemysłana, poparta faktami oraz spełnia wymagania Komisji Europejskiej w zakresie opracowywania tego typu dokumentów. Niemniej, w odniesieniu do kwestii zielonych zamówień publicznych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowuje we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych w zakresie zgodności z regulacjami ustawy Prawo zamówień publicznych, poradnik Zamawiającego pt. "Przewodnik po rynku produktów ekologicznych. Przewodnik jest opracowany, z myślą o wsparciu wykorzystywania produktów rolnictwa ekologicznego w zamówieniach realizowanych przez podmioty publiczne – administrację rządową i samorządową oraz wykorzystanie żywności ekologicznej w żywieniu zbiorowym, w tym w stołówkach szkolnych.
662	Koła, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochemy - 1.4.1.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin. Jako metody biologicznej ochrony roślin należy rozumieć zabieg z zastosowaniem: - biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, w tym biopestycydów, biofungicydów oraz biostymulatorów lub - zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, https://www.legis.gov.pl/act/2017-08-04/2017-08-04_1416	Proponowana zmiana w opisie interwencji ma zapewnić objęcie ekoschematem wszystkich dopuszczonych do stosowania, niezależnie od gatunkowego/rodzajowego pochodzenia substancji aktywnej, środków biologicznych, co będzie działać jednocześnie stymulując na rozwój tego rynku i poszukiwanie nowych rozwiązań przez producentów. Przykładem mogą tu być m.in. wyciąż, ekstrakty czy oleje roślinne (wykazywane w eksperycie IOR-MB „Zwiększenie efektywności integrowanej ochrony zespaku oznego zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu” jako potencjalne źródło ochrony biologicznej poprawiającej kondycję zdrowotną roślin zespaku) nie mieszczące się w obecnem zaproponowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi definicji „środka biologicznego ochrony roślin, o następującej charakterystyce: Agrotechnologia jest tożsamość ze zrównoważonym rozwojem. Jest z pewnością jego elementem, ale także oddzielną koncepcją rozwoju społecznego. W wyliczeniu brakuje metod, które rzeczywiście przyczyniają się do zrównoważenia produkcji rolnej.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja została ograniczona do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu.
663	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarstwa zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Rozwój nowych technik i technologii produkcji żywności zgodnych z zasadami agrotekologii i zrównoważonego rozwoju tj.: zachowanie zasobności gleb, racjonalne korzystanie z wody, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i amoniaku do atmosfery. Należy zmienić na: Powszechnie stosowanie w rolnictwie zasad zrównoważonego rozwoju, w szczególności zgodnych z zasadami agrotekologii oraz rolnictwa ekologicznego i biodynamicznego, a także innych praktyk, które prowadzą do: poprawy żywności gleb-ochrony zasobów wodnych, utrzymywania obiegu zamkniętego w gospodarstwie, - poprawy różnorodności biologicznej na obszarze działalności rolniczej, - poprawy dobrostanu zwierząt gospodarskich, - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i amoniaku do atmosfery.	W opisie ponownie jako zagrożenie pojawia się koncentracja i intensyfikacja produkcji zwierzęcej.Jest to już kolejny cel, którego SWOT jest sprzeczny ze SWOT-ami dla celów 1, 2 i 3.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej przepisy analizy nie wymagały doprecyzowania.
664	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 57 Zagrożeniem dla rozwoju produkcji zwierzęcej i podwyższonym dobrostanem może być postępująca koncentracja i intensyfikacja produkcji zwierzęcej.	W opisie ponownie jako zagrożenie pojawia się koncentracja i intensyfikacja produkcji zwierzęcej.Jest to już kolejny cel, którego SWOT jest sprzeczny ze SWOT-ami dla celów 1, 2 i 3.	Uwaga nieuwzględniona	Modyfikacja zagadnień ujętych w macierzy SWOT nie jest uzasadniona. Wynika to z faktu, że analizy SWOT zostały opracowane na podstawie uprzednio przeprowadzonych analiz eksperckich oraz dokumentów opracowanych w tym celu przez Komisję Europejską (m.in. Tool for Specific Objective 9), zatem ich treść jest przemysłana, poparta faktami oraz spełnia wymagania Komisji Europejskiej w zakresie opracowywania tego typu dokumentów.
665	Koła, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.3.7. Interwencja w sektorze pszczałkarstw - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałkarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wroczymi produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Popiemy wersję Ministerstwa Rolnictwa na lata 2023-2027	1.Brak fachowej kadry i pracowników etatowych do obsługi programów w wielu związkach 2.Brak warunków lokalowych do obsługi beneficjentów i przechowywania dokumentów (RODO) 3.Brak obsługi prawnej w związkach na które narzucono obowiązek zajmowania się Krajowym Programem Wspierania Pszczałkarstwa	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji 1.6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą miody byc zarówno organizacje pszczałkarskie jak i indywidualni pszczałkarze. W ramach interwencji 1.6.4. – ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej oraz 1.6.7. – wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych, jako wnioskodawcę przewidziano wyłącznie pszczałkarsza.
666	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do szans:Zmniejszenie spożycia mięsa i innych produktów pochodzenia zwierzęcego, rozwój rynku produktów ekologicznych.Dopisać do szans:Upowszechnianie standardów wysokiego dobrostanu zwierząt w produkcji zwierzęcej.	Zgodnie z założeniami zrównoważonej diety.Powinno zostać stworzone wsparcie dla tworzenia form współpracy pomiędzy podmiotami chcącymi produkować zgodnie z wysokim dobrostanem zwierząt.	Uwaga nieuwzględniona	Modyfikacja zagadnień ujętych w macierzy SWOT nie jest uzasadniona. Wynika to z faktu, że analizy SWOT zostały opracowane na podstawie uprzednio przeprowadzonych analiz eksperckich oraz dokumentów opracowanych w tym celu przez Komisję Europejską (m.in. Tool for Specific Objective 9), zatem ich treść jest przemysłana, poparta faktami oraz spełnia wymagania Komisji Europejskiej w zakresie opracowywania tego typu dokumentów.
667	Koła, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochemy - 1.4.1.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Produkt – liczba hektarów: 100 000	Zauważyć należy, że zakładany zakres finansowy interwencji, a tym samym powierzchnia upraw nią objęta, jest niewspółmierna do potrzeb i skali działania, jeśli ma ono przynieść jakikolwiek wymierny skutek, dlatego proponujemy przesunięcia finansowe umożliwiającej objęcie tego typu wsparciem powierzchni upraw nie mniejszej niż 100 000 hektarów.	Uwaga uwzględniona	Uwaga jest nieprecyzyjna - nie wiadomo którego ekoschematu dotyczy.
668	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiaru 10.12. Tworzenie zadrzewień śródpolnych	W opisie wymagań interwencji pn. Tworzenie zadrzewień śródpolnych (kod 10.12) wskazano „w ramach interwencji preferowane będą nasadzenia w formie linowej (...)”. Maksymalna szerokość wspieranego zadrzewienia powinna być ustalona na poziomie minimalizującym potencjalną możliwość ograniczenia realizacji przez rolników inwestycji w zakresie interwencji pn. Zalesianie gruntów ornych (kod 10.11), w wyniku bardziej konkurencyjnych warunków skorzystania z wsparcia na utworzenie podobnego zadrzewienia. Maksymalna szerokość zadrzewienia powinna znajdować się na poziomie 20-30 metrów.	Zalesienia powinny być preferowane w stosunku do możliwości realizacji dużych zadrzewień (o dużej szerokości i powierzchni, w których w rzeczywistości występującej się warunki specyficzne dla wnętrza lasu), w związku z zapewnioną dużą trwałością efektu środowiskowego.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zgodnie z licznymi opracowaniami naukowymi w zadrzewieniach promiowane są nasadzenia linowe jako najmniej efektywne, jednocześnie szereg funkcji środowiskowych (w szczególności przewiew erozyjnych). Nie są wykluczone nasadzenia kępowe.

669	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filaru 1 i 4.2. Kompleksowe doradztwo rolnicze	Bardzo dobre podejście w PS na określenie 2 modułów oferty kompleksowych usług doradczych dla rolników. Doradztwo indywidualne będzie miało pozytywny wpływ na dostarczenie konkretnej usługi do gospodarstw, które mają indywidualne potrzeby merytoryczne w zakresie prowadzenia gospodarstwa zgodnie z profilem gospodarstwa. Bezpośredni kontakt doradcy z producentem będzie bardzo ważnym czynnikiem sprawiającym, że doradztwo będzie dostosowane do realiów danego gospodarstwa. Natomiast moduł z doradztwem grupowym stanowi ciekawie rozwiązującą pracę w grupach, gdzie producenci mający podobne problemy, pod merytoryczną opieką doradcy będą mieli możliwość wymiany doświadczeń i wypracowania najlepszych rozwiązań do zastosowania we własnych gospodarstwach.	Zastosowano dobre podejście w PS dla WPR, więc nie wnoszę uwag	Brak uwag	
670	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do zagrożeń: Dalejsze wspieranie ze środków publicznych rozwoju intensywniej produkcji zwierzęcej oraz promocji żywności pochodzenia zwierzęcego.	Rozwój rolnictwa przemysłowego, zwłaszcza intensywniej produkcji zwierzęcej uniemożliwia realizację celu 9, także z uwagi na jego negatywny wpływ na jakość żywności.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie publiczne kierowane jest do projektów, które są realizowane zgodnie z prawem np. z przepisami dotyczącymi oddziaływania inwestycji na środowisko.
671	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do zagrożeń: Brak wsparcia dla rozwoju form oddolnej współpracy pomiędzy rolnikami i konsumentami, zwłaszcza kooperatyw spożywczych i rolnictwa wspieranego społecznie.	Mimo, że są to najlepsze formy budowania zaufania w łańcuchu żywnościowym oraz kanały dostarczania świeżej, lokalnej, sezonowej żywności, o szerokim zróżnicowaniu produktów.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT dla celu 9 został opisany problem współpracy między rolnikami i konsumentami.
672	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do zagrożeń: Pogarszanie się zdrowia publicznego, wzrost chorób dietozależnych.	Brak uwzględnienia tego aspektu w analizie SWOT dla celu 0 odzwierciedla prowadzenie polityki rolnej w odseparowaniu od krajowej polityki zdrowotnej.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT dla celu 9 opisano stan zdrowia Polaków, niewłaściwe odżywianie, choroby z tego wynikające.
673	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filaru 1 i 4.2. Skalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem posacaleniowym	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 2000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniemowym; Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania posacaleniowego nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 800 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniemowym	Stawki zawarte w PROW 2014-2020 nie były w pełni wykorzystane i z uwagi na konieczność ich zmniejszenia celem realizacji większej ilości obiektów scalenielowych. Potrzeby przeprowadzenia prac scalenielowych są ogromne i niezbędne było dostosowanie stawek do potrzeb danego województwa. Ceny materiałów budowlanych, robocizny, minimalne płacy znacząco wzrosły, ponadto celem uwzględnienia inflacji należałoby przynajmniej utrzymać stawki z poprzedniej perspektywy. W mojej ocenie podział Polski na dwie grupy województw nie znajduje uzasadnienia w praktyce. Ceny materiałów budowlanych, robocizny są zbliżone natomiast każde województwo ma swoją specyfikę i boryka się z innymi problemami i trudnościami danych obiektów. W województwie podlaskim funkcjonują wspólnoty gruntowe i szachownice letnie co generuje konieczność poniesienia większych kosztów związanych m.in. z szacowaniem drzewostanów, ustaleniem wykazu uprawianych w udziale we wspólnocie czy trudnościami w stabilizacji granic obiektu. Wnosząc o jednolite stawki dla obszaru całego kraju, utrzymując te z PROW 2014-2020. Ponadto z uwagi na rozszerzenie katalogu prac posacaleniowych proponowane stawki są zbyt niskie i uzyskana pomoc finansowa uniemożliwi prawidłową realizację zagospodarowania posacaleniowego.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
674	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 12 „Raport z badania „Polska wieś i rolnictwo” pokazuje, że jest ono jednym z najlepiej rozpoznawalnych logo w zakresie uniijnych systemów jakości żywności w Polsce. W 2018 roku wg raportu „Polska wieś i rolnictwo 2018” 75% respondentów odpowiadało, że znane jest im logo rolnictwa ekologicznego10.”	Niewątpliwie logo rolnictwa ekologicznego jest rozpoznawane przez największą liczbę konsumentów w UE. Jednakże podane statystyki w opisie do analizy SWOT dla celu 9 budzą wątpliwości w zestawieniu ze statystyką cytowaną w artykułach naukowych podających, że rozpoznawalność znaku rolnictwa ekologicznego jest w UE na poziomie 15-32%, w zależności od poszczególnego państwa członkowskiego. Trzymając się danych ze SWOT-u, należy zauważyć, że nie została podana informacja na temat rozpoznawalności znaku integrowanej produkcji roślinnej przez konsumentów, pomimo klasyfikowania jej przez Polskę do systemów jakości żywności. Ułamkowy udział producentów w systemie integrowanej produkcji roślinnej oraz niższe rozpoznania logo tej produkcji od logo rolnictwa ekologicznego daje kolejny argument podważający zasadność wydzielenia środków publicznych na rozwijanie integrowanej Produkcji Roślinnej. W konfrontacji z oczekiwaniami konsumentów IPR będzie ponosić porażkę z uwagi na płynne kryteria i pomimo „zastosowania wyspecjalizowanej palety środków ochrony roślin”.	Nie dotyczy	Dane nt. rozpoznawalności logo produkcji ekologicznej zostały aktualizowane na podstawie najnowszego raportu „Polska Wieś i Rolnictwo 2020”. Odnosząc się do zgłoszonej uwagi, należy zaznaczyć, że autor powołując się na dane statystyczne artykułów naukowych, gdzie mowa o rozpoznawalności logo rolnictwa ekologicznego w UE na poziomie 15-32%, nie podał źródła tych informacji. W związku z powyższym, nie ma możliwości zweryfikowania podanych informacji. Natomiast, dane przedstawione w analizie SWOT dla celu 9 pochodzą z raportu, przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Badanie zrealizowano w okresie sierpień-grudzień 2020 r. techniką wywiadów CATI na reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej mieszkańców wsi oraz mieszkańców miast. Przeprowadzono łącznie 2627 wywiadów, tj. 1566 wśród osób mieszkających na obszarach wiejskich, w tym 824 wywiady z rolnikami, oraz 1067 wśród osób mieszkających w miastach. Zgodnie z wynikami badania, 70,1% respondentów w Polsce zna logo produkcji ekologicznej. Raport dostępny jest na stronie MRiRW: https://www.gov.pl/web/rolnictwo/polska-wies-i-rolnictwo .
675	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do zagrożeń: Brak określenia zasad postępowania rekomendującego rolnikom ekologicznym przypadkowe zniszczenia zanieczyszczeń chemicznych z rolnictwa konwencjonalnego.	Zabezpieczenie rozwoju produkcji żywności wysokiej jakości dzięki wprowadzeniu jak największej ochrony podstawowej produkcji ekologicznej przed negatywnym wpływem rolnictwa konwencjonalnego jest szczególnie ważną kwestią dla utrzymania stabilności i wzrostu podaży żywności ekologicznej oraz dla budowania zaufania konsumentów do żywności ekologicznej	Nie dotyczy	W zakresie dot. postępowania producentów ekologicznych, przygotowano instrukcję pt. Zasady postępowania producenta ekologicznego w przypadku podejrzenia skażenia uprawy niedozwolonymi środkami ochrony roślin. Dokument ma na celu ułatwienie rolnikom ekologicznym podejmowanie decyzji i prowadzenie działań w sytuacji zniszczenia środków ochrony roślin z użyciem konwencjonalnej na uprawę ekologiczną. Dokument jest dostępny w Internetcie
676	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do słabych stron: Nowierastujące przestrzeganie zasad bezpiecznej aplikacji środków ochrony roślin.	Niewiedza na temat zaleceń bezpiecznego aplikowania środków ochrony roślin lub ich lekceważenie jest przyczyną nie tylko zanieczyszczenia środowiska, ale także pozostawiania pozostałości SOR w żywności.	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT cel 9 w sposób odpowiedni opisano problematykę stosowania środków ochrony roślin.
677	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do słabych stron: Stosowanie glifosatu do desykalacji pól.	Dopuszczanie do powszechnego stosowania desykacji glifosatem uniemożliwia realizację celu 9 i stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego	Uwaga nieuwzględniona	W analizie SWOT cel 9 w sposób odpowiedni opisano problematykę stosowania środków ochrony roślin.
678	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 17 Niedokładna informacja: W 2018 r. poziom nieprawidłowości w zakresie przestrzegania zasad integrowanej ochrony roślin wyniósł 0,03%.	Na jakiej próbie?	Nie dotyczy	W analizie SWOT cel 9 przedstawiono wyniki badania prowadzonego w oparciu o Krajowy plan działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin
679	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 17 Niedokładne dane: W związku z tym należy podkreślić, że Polska wprowadziła mechanizmy zachęcające rolników do ograniczania stosowania chemicznych środków ochrony roślin i jednocześnie monitoruje postępy w ograniczaniu tego stosowania, również w odniesieniu do substancji kwalifikujących się do zastąpienia, o których mowa w strategii „Od pola do stołu”.	Jakie to mechanizmy i jak się sprawdzają przy wzroście zużycia środków ochrony roślin w Polsce?	Nie dotyczy	W analizie SWOT cel 9 odniesiono się do Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin
680	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 23 Przetwarzane dane: Pomimo postępującej koncentracji produkcji zwierzęcej i spadającej liczby gospodarstw zajmujących się produkcją zwierzęcą, wciąż duża liczba gospodarstw utrzymuje zwierzęta, w 2016 r. było to 719 tys.	A co z danymi z 2020 roku? Ostatnie 5 lat robi ogromną różnicę, zwłaszcza z uwagi na dynamiczny rozwój przemysłowej produkcji zwierzęcej w Polsce i analiza SWOT powinna zawierać informację jak jest liczba instalacji do intensywnej produkcji zwierzęcej, w podziale na gatunki.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla celu 9 oraz pozostałe materiały analityczne opracowanie w związku z przygotowaniem Planu strategicznego WPR w wystarczający sposób przedstawiają aktualny stan produkcji zwierzęcej.
681	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Utrzymywanie użytków rolnych w stanie nadającym się do wypasu lub uprawy –obowiązek wykonania co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie „lub zniszczenie niepożądaną” roślinności w terminie do dnia 31 lipca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich. Możliwe będzie zastosowanie wyjątków od tej zasady z uwagi na cele środowiskowe. - usunąć zaznaczony tekst oznaczony średnikami. Rolnik aktywny zawodowo – „rolnik, którego kwota otrzymanych płatności bezpośrednich za rok poprzedni nie przekracza 5 000 EUR. W przypadku, gdy kwota płatności bezpośrednich otrzymanych przez danego rolnika za rok poprzedni przekracza 5 000 EUR, rolnik jest uznawany za aktywnego jeżeli: 1. posiada zarejestrowane w IRZ zwierzęta zapewniające minimalną obsadę, lub 2. w CEIDG działalność rolnicza tego rolnika została wskazana jako główna, lub 3. dokumenty z KRS lub REGON potwierdzą, że wykonywana przez tego rolnika działalność rolnicza stanowi główną działalność gospodarczą, lub 4. udokumentuje, że: • poniósł koszty na działalność rolniczą w minimalnej wysokości, lub • osiągnął przychód ze sprzedaży produktów rolnych na minimalnym poziomie, lub • jego przychód z działalności rolniczej stanowi co najmniej 1/3 całego przychodu w gospodarstwie, lub • roczna kwota płatności bezpośrednich wynosi co najmniej 5% całości przychodów z działalności pozarolniczej. - usunąć zaznaczony tekst oznaczony średnikami	Uzasadnienie – wykonywanie na trwałych użytkach zielonych jedynie zabiegu polegającego na „zniszczeniu niepożądaną roślinności, powodują po kilku latach degradację tych terenów, wyparcie cennej roślinności oraz utratę lub znaczne ograniczenie właściwości retencjonowania wody. Uzasadnienie – nie można uznać, że każda osoba pobierająca do 5000 EURO dopłat bezpośrednich, jest Rolnikiem aktywnym zawodowo. Najwięcej pseudo rolników stanowią osoby, które posiadają niewielkie arealty gruntów rolnych i co za tym idzie uzyskujące przez nich kwoty dopłat bezpośrednich są zdecydowanie poniżej 5000 EURO.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nieuwzględniona w zakresie zabiegów agrotechnicznych - celem zabiegu agrotechnicznego jest utrzymanie gruntów w dobrej kulturze rolnej. Zniszczeniu ma ulec wyłącznie roślinność niepożądana, zachwaszczająca. Definicja została tak sformułowana, żeby nie ograniczać rolników w wyborze zabiegów. Zniszczenie może być dokonane np. herbicydami selektywnymi. Celem tego przepisu nie jest tworzenie rozwiązań na rzecz środowiska, tylko zdefiniowanie działalności rolnej. Uwaga nieuwzględniona w zakresie aktywnego rolnika - zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017. Definicja aktywnego rolnika dotyczy sprawdzania kryteriów dochodowych i nie służy innym celom, np. regulowaniu stosunków własnościowych.
682	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	str. 23 Niedokładne dane: Brak jest danych dotyczących stosowania przez rolników utrzymujących zwierzęta gospodarskie praktyk wykraczających ponad minimalne wymagania określone w przepisach o ochronie zwierząt.	Dane takie można zebrać chociażby od ODR-ów oraz z danych, którymi dysponuje Inspekcja Weterynaryjna. Z pewnością również wszystkie gospodarstwa z ekologiczną produkcją zwierzęcą utrzymują zwierzęta w podwyższonym dobrostanie. Należy podać ile jest takich gospodarstw oraz jakie jest w nich pogłowie zwierząt.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla celu 9 oraz pozostałe materiały analityczne opracowanie w związku z przygotowaniem Planu strategicznego WPR w wystarczający sposób przedstawiają aktualny stan produkcji zwierzęcej.
683	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Dopisać do słabych stron: Powszechnie, prewencyjne obcinanie ogonów prosiętom oraz ich kastracji bez podawania znieczulenia oraz środków przeciwbólowych. Także inne formy okaleczania zwierząt gospodarskich.	Zgodnie z Zaleceniami KE dla Polski w odniesieniu do celu 9, poważnym problemem jest brak zachowania nawet minimalnych wymagań dobrostanu zwierząt gospodarskich.	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla celu 9 oraz pozostałe materiały analityczne opracowanie w związku z przygotowaniem Planu strategicznego WPR w wystarczający sposób przedstawiają aktualny stan produkcji zwierzęcej. Jednocześnie w ramach ekoschemtu Dobrostan zwierząt wprowadzono zakaz rutynowego skracania ogona.

698	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Rolnik realizujący interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt po raz pierwszy w nowym okresie programowania zobowiązany jest do odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków.	Rolnik powinien zostać także zobowiązany do odbycia szkolenia dotyczącego dobrostanu zwierząt gospodarskich, ponieważ jego zachowanie jest podstawą dla poprawy odporności zdrowotnej zwierząt, w związku z czym nie ma konieczności podawania antybiotyków. Zakres szkolenia o dobrostanie powinien być zgodny z zaleceniami i metodą produkcji wypracowaną w ramach Animal Welfare Project oraz Animal Welfare Platform.	Uwaga uwzględniona	Uwaga zostanie wzięta pod uwagę przy opracowywaniu szczegółowego zakresu szkolenia.
699	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Rolnik posiada plan poprawy dobrostanu zwierząt (nie dotyczy wypasu krów mlecznych).	Dlaczego nie dotyczy wypasu krów mlecznych?	Uwaga nieuwzględniona	W Planie poprawy dobrostanu zwierząt określana jest m.in. maksymalna liczba zwierząt danego gatunku/grupy, które mogą przebywać jednocześnie w gospodarstwie przy uwzględnieniu wymogów dobrostanu. Tym samym rolnik na tej podstawie realizuje wymogi interwencji. Tym samym zakres planu nie obejmuje kwestii wypasu. W przypadku wypasu krów mlecznych rolnik jest zobowiązany do prowadzenia rejestru wypasu krów mlecznych.
700	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	kod interwencji I.4.17 Nazwa interwencji Ekoschemat – Dobrostan zwierząt "b. premia ubojowa – dla opasów ubitych metodą z ogłuszeniem;" "dodatek opcja dla gospodarstw realizujących dobrostan opasów, w odniesieniu do opasów kwalifikujących się do płatności podstawowej, które od ukończenia 4 miesiąca życia do momentu przemieszczenia do rzeźni przebywały w jednym gospodarstwie rolnym.	Uzasadnienie – premia tała pozwoli podmiotom skupowym, pośrednikom na zniżanie ceny skupu w zamian za wystawienie zaświadczenia o sposobie ubicia zwierzęcia. Kwota premii 107 zł / opasa jest zbyt mała (około 0,15 zł / kg) by zrekompensować ograniczenie rynku zbytu żywcia.	Uwaga uwzględniona	Odstąpiono od wprowadzenia premii ubojowej.
701	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Utrzymywanie loch w jarmie w okresie okoloporodowym nie dłużej jednak niż przez 8 dni;	To nie ma nic wspólnego z dobrostanem. Zwłaszcza, że okres ten może zostać wydłużony na wniosek producentów, jak miało to miejsce w zmianie rozporządzenia o płatność „Dobrostan zwierząt” z PROW 2014-2020. Ponadto dobrostan w tym okresie umożliwia gniazdowanie oraz brak stresu związanego z unieruchomieniem mają pozytywny wpływ na ograniczenie podawania antybiotyków.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji lochy nie powinny być utrzymywane w systemie jarmowym, niemniej jednak ze względu na potrzebę znalezienia kompromisu między dobrostanem loch a prośbą i ludd opiekujących się tymi zwierzętami/ raportowno odstąpić w okresie okoloporodowym tak, aby lochy mogły być utrzymywane w systemie jarmowym nie dłużej jednak niż do 8 dni.
702	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą. Od roku n+3 warunkiem uzyskania wsparcia jest posiadanie gospodarstwa o pow. co najmniej 3 ha UR (z wyłączeniem działów specjalnych produkcji rolnej).	Realizacja WPR w latach 2023-2027 musi być przede wszystkim ukierunkowana na wsparcie rynkowych gospodarstw rozwojowych o sile ekonomicznej powyżej 25 tys. euro (bez określania limitu powierzchniowego) oraz na gospodarstwa o mniejszej sile ekonomicznej, ale mających szansę, aby osiągnąć ten próg wielkości ekonomicznej po uzyskaniu dodatkowego wsparcia w oparciu o dobre zaprojektowany biznesplan (ciekła dotacja). Uzasadnieniem tego postulatu jest fakt, że archaiczna struktura agrarna jest dziś fundamentalnym zagrożeniem dla utrzymania konkurencyjności polskiego rolnictwa w średnim i dużym okresie. Jak wskazują wyniki badań, gospodarstwa rolne poniżej progu 25 tys. euro nie są w stanie, pomimo kilkunastoletniego wspierania ich dochodów w ramach systemu wsparcia bezpośredniego UE, wypracować dochodu parytetowego w relacji do działań poza rolniczych gospodarki narodowej. Koncentracja wsparcia z funduszy publicznych na gospodarstwach gwarantujących polską suwerenność żywnościową jest obowiązkiem i koniecznością, jaką ma realizować krajowa polityka rolna wspierana z funduszy publicznych (krajowych i unijnych). Dlatego też należy rozważyć stopniowe podwyższenie progu powierzchni gruntów z obowiązującego dziś minimalnego obszaru 1 ha do 3 ha (z wyłączeniem działów specjalnych produkcji rolnej) jako kryterium pozwalające na ubieganie się o wsparcie z tytułu płatności bezpośrednich. Uzasadnieniem takiej propozycji jest brak możliwości uzyskiwania w gospodarstwach do 3 ha oraz tych do 4 000 produkcji standardowej (Standard Output, SO), dochodów w przeliczeniu na pełnozatrudnionego (AWU) na chociażby zbliżonym poziomie do średniej dla działów pozarolniczych, ale także do płacy minimalnej, co nadaje płatnościom w tej grupie obszarowej typowy socjalny wymiar. Podwyższenie minimalnego progu uprawniających do ubiegania się o dopłaty bezpośrednie musi być powiązane z ofertą wsparcia procesu restrukturyzacji w grupie gospodarstw rolnych 1 - 3 ha (lub wartości SO do 4 tys. euro) finansowaną z funduszy publicznych, także krajowych. Wsparcie powinno być udzielane tylko pod warunkiem akceptacji przedłożonego biznes planu, zakładającego osiągnięcie przez gospodarstwo wielkości ekonomicznej 25 tys. euro w ciągu 5-7 lat jego realizacji. Zmianę kryteriów dostępu do systemu wsparcia bezpośredniego, należy połączyć z procesem znaczącej poprawy struktur agrarnych. Instrumenty restrukturyzacji muszą być elementem sprawliwej polityki społecznej w czasie reformy, oferując ekwiwalentne rekompensaty utraconych korzyści w formie jednorazowej skumulowanej płatności obszarowej dla gospodarstw, które nie mieszczą się w kryteriach dostępu do pomocy, za okres do dnia nabycia praw emerytalnych. Restrukturyzacja musi gwarantować zachowanie praw nabytych (np. prawa do emerytury KRUS) dla tych wszystkich, którzy zdecydowali się zaprzestać prowadzenia gospodarstwa rolnego. Wnikliwe analizie należy poddać możliwości alternatywnego wykorzystania funduszy krajowych na działania wspierające te przemiany agrarne. Bez wątplenia elementem tego procesu powinno być dążenie do wyeliminowania procedury „nieformalnych” dzierżaw i dążenie do ich ujawniania i zalegalizowania na przykład poprzez określenie jaki procent płatności podstawowej może być przeznaczony dla wydzierżawiającego. Powiązanie to powinno być ze wzmocnieniem pozycji rolnika. Przy czym już samo sformalizowanie dzierżaw jest takim wzmocnieniem.	Uwaga nieuwzględniona	W opinii MRIRW posiadanie mniejszego gospodarstwa wino powinno być powodem wykluczenia ze wsparcia. Dla wielu małych gospodarstw rolnictwo jest ważnym dodatkowym źródłem dochodu lub samozaspokrelenia.
703	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	W ramach corocznych zrzutów z samolotów szczepionek do zwalczania wsiekliwy u lisów dodawac srodki antykonceptyjne w sensownej dawce i czasie. O tym mowa przyrodniczo od wielu lat. Myślwił - tylko w nielicznych kolbach- dokonaja darmowego odstrzalu lisa.	Dużym problemem w ochronie ptaków lądowych i kuraków lesnych jest drapieżnictwo lisów. Nowe działania WPR zakładają zwiększenie liczby ptaków chronionych. Z praktyki wiemy że jeżeli jest w terenie więcej pokarmu dla lisów to gatunek ten wydaje więcej młodych, podobnie u bobaków. Wiecej lisów w terenie oznacza więcej rybaku domostw u rolników. Rolnicy niektorzy wówczas wyrażają trudni z padliną w terenie i mamy przykłady w całej PL. Istniejących hielków i innych ptak chronionych.	Uwaga uwzględniona	Uwaga nie dotyczy PS WPR. Uwaga została przekazana do właściwej jednostki org MRIRW
704	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Dośćc kryterium dotyczące wydłużenie czasu odsadzania młodych od matek.	Do płatności dobrostanowej powinno zostać dodane kryterium czasu odsadzania młodych, wydłużone w stosunku do czasu zgodnego z minimalnymi warunków utrzymania zwierząt. Z najnowszych badań (Gjondal et al. 2016) wynika, że wydłużenie czasu odsadzania młodych, zwłaszcza prosiąt o 10 dni pozwala trzykrotnie obniżyć dawkę stosowanych antybiotyków u młodych zwierząt. Chcąc realizować założenia Strategii „Od pola do stołu” w zakresie dobrostanu oraz redukcji antybiotyków należy do płatności dobrostanowej, przy odpowiednim jej podniesieniu, dodać kryterium wydłużenia czasu odsadzania młodych zwierząt.	Uwaga uwzględniona	Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępow do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt, niemniej jednak należy mieć na względzie, że w przypadku troski o zdrowie kwestia wzbogacenia środowiska jest już obecnie uregulowana w przepisach podstawowych.
705	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Proponujemy następującą treść punktu beneficjent: Pszczałarz, producent produktów pszczelich prowadzący działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczoł, który może się ubiegać o pomoc za pośrednictwem organizacji pszczałarskiej działającej w formie: 1) związków pszczałarskich; 2) stowarzyszeń pszczałarzy; 3) zrzeszeń pszczałarzy; 4) spółdzielni pszczałarskich; 5) grup producentów rolnych – w zakresie działalności pszczałarskiej.	Ze względu na specyfikę branży pszczałarskiej, która w zdecydowanej większości opiera się na małych hobbyistycznych pasiekach zasadny jest współdziałanie organizacji pszczałarskich w dystrybucji matek pszczeł, pakietów i odładow w ramach wsparcia. Obsługa indywidualnych pszczałarzy spowoduje wykluczenie dużej liczby pszczałarzy oraz zwiększy koszt dystrybucji matek pszczeł, odładow i pakietów. Zmiany te doprowadzą do zmniejszenia się liczby wymienianych matek pszczeł co w efekcie doprowadzi do bardzo szybkiego spadku wartości hodowlanej i użytkowej pogłowia pszczoł w Polsce.	Uwaga uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I.6.3 – wsparcie walki z waznozą oraz I.6.5. - pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnoszącym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczałarskie; 2. W ramach interwencji I.6.2. – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczałarze;
706	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Dośćc kryterium zakazu obcinania ogonów oraz innych form okaleczania zwierząt. Dośćc kryterium wzbogacenie środowiska w chrowie trzody chlewnej.	Zakaz obcinania ogonów u świń wynika wprost z przepisów obowiązującego prawa. Nie jest jednak przestrzegany albo dopuszczany wyjątkami w przepisach krajowych. W związku z tym, zakaz obcinania ogonów u świń powinien zostać wprost wpisany do kryteriów dla płatności dobrostanowej, zwłaszcza, że inne kryterium - podniesienie powierzchni o 20% ma służyć eliminacji zjawiska waznegoznego obgryzania ogonów przez świnię.	Uwaga uwzględniona	Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępow do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt, niemniej jednak należy mieć na względzie, że w przypadku troski o zdrowie kwestia wzbogacenia środowiska jest już obecnie uregulowana w przepisach podstawowych.
707	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Konieczna jest zmiana kryteriów wyboru w ramach interwencji związana z ograniczeniem dostępu w przypadku mniejszej produkcji z dużą obsadą DIP. Proponowane jest wyłączenie z płatności obsady powyżej 210 DIP oraz przyjęcie regresywności płatności od obsady powyżej 400 DIP.	Ten ekoschemat odnosi się wyłącznie do minimalnej, wymaganej obsady zwierząt. Konieczne jest ustanowienie kryterium, która wyłącza z finansowania mniejszą intensywność produkcji zwierzęca. Duża koncentracja zwierząt intensywnie wpływa na otoczenie. Ustawodawca określił fermę powyżej 40 DIP jako mogące potencjalnie lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Producenci i obsada powyżej 40 DIP powinni mieć zapewniony dostęp do innych instrumentów finansowych, kredytów i pożyczek na podniesienie poziomu dobrostanu zwierząt gospodarskich. Jest to uzasadnione możliwościami finansowymi, która w produkcji zwierzęcej o obsadzie powyżej 400DP pozwalana na https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2018-trends-2010-2018-ent-2018-ent.pdf , zużycie antybiotyków na FCU w Polsce wynosi 167,4 mg/kg. To wzrost o 32% do 2015 roku i najwyższy w historii.	Uwaga uwzględniona	W ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt nie przewiduje się obecnie wprowadzania maksymalnego limitu liczby zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie. Największy problem z zapewnieniem dobrostanu występuje bowiem w gospodarstwach z przemysłową produkcją.
708	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Stawka jednostkowa stanowi iloraz budżetu rocznego interwencji i produktów (liczba kwalifikujących się ha) wynikających ze złożonych przez rolników wniosków w danym roku kalendarzowym. Kwoty płatności ponad 100 000 EUR nie będą wypłacane (capping). Podstawę redukcji będzie można zmniejszyć uwzględniając faktycznie poniesione koszty pracy najemnej (zatrudnienie, prace zlecone) oraz ryczałtowe koszty pracy własnej (ustalone na poziomie krajowym). W okresie przejściowym – wycohdzenie z kryzysu po Covid 19 – kwota cappingu wyniesie 200 000 EUR.	O ile capping potencjalnie może być zgodny z celem zmniejszania różnic pomiędzy gospodarstwami różnej wielkości, to w praktyce capping na niższym (100 tys. euro) niż obecnie poziomie (150 tys. euro) może oznaczać ograniczenie rozwoju najbardziej konkurencyjnych podmiotów, zidentyfikowanych w ramach interwencji. W związku z tym, zakaz obcinania ogonów u świń powinien zostać wprost wpisany do kryteriów dla płatności dobrostanowej, zwłaszcza, że inne kryterium - podniesienie powierzchni o 20% ma służyć eliminacji zjawiska waznegoznego obgryzania ogonów przez świnię. Produkcenci i obsada powyżej 40 DIP powinni mieć zapewniony dostęp do innych instrumentów finansowych, kredytów i pożyczek na podniesienie poziomu dobrostanu zwierząt gospodarskich. Jest to uzasadnione możliwościami finansowymi, która w produkcji zwierzęcej o obsadzie powyżej 400DP pozwalana na https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2018-trends-2010-2018-ent-2018-ent.pdf , zużycie antybiotyków na FCU w Polsce wynosi 167,4 mg/kg. To wzrost o 32% do 2015 roku i najwyższy w historii. O ile capping potencjalnie może być zgodny z celem zmniejszania różnic pomiędzy gospodarstwami różnej wielkości, to w praktyce capping na niższym (100 tys. euro) niż obecnie poziomie (150 tys. euro) może oznaczać ograniczenie rozwoju najbardziej konkurencyjnych podmiotów, zidentyfikowanych w ramach interwencji. W związku z tym, zakaz obcinania ogonów u świń powinien zostać wprost wpisany do kryteriów dla płatności dobrostanowej, zwłaszcza, że inne kryterium - podniesienie powierzchni o 20% ma służyć eliminacji zjawiska waznegoznego obgryzania ogonów przez świnię. Produkcenci i obsada powyżej 40 DIP powinni mieć zapewniony dostęp do innych instrumentów finansowych, kredytów i pożyczek na podniesienie poziomu dobrostanu zwierząt gospodarskich. Jest to uzasadnione możliwościami finansowymi, która w produkcji zwierzęcej o obsadzie powyżej 400DP pozwalana na https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2018-trends-2010-2018-ent-2018-ent.pdf , zużycie antybiotyków na FCU w Polsce wynosi 167,4 mg/kg. To wzrost o 32% do 2015 roku i najwyższy w historii. O ile capping potencjalnie może być zgodny z celem zmniejszania różnic pomiędzy gospodarstwami różnej wielkości, to w praktyce capping na niższym (100 tys. euro) niż obecnie poziomie (150 tys. euro) może oznaczać ograniczenie rozwoju najbardziej konkurencyjnych podmiotów, zidentyfikowanych w ramach interwencji. W związku z tym, zakaz obcinania ogonów u świń powinien zostać wprost wpisany do kryteriów dla płatności dobrostanowej, zwłaszcza, że inne kryterium - podniesienie powierzchni o 20% ma służyć eliminacji zjawiska waznegoznego obgryzania ogonów przez świnię. Produkcenci i obsada powyżej 40 DIP powinni mieć zapewniony dostęp do innych instrumentów finansowych, kredytów i pożyczek na podniesienie poziomu dobrostanu zwierząt gospodarskich. Jest to uzasadnione możliwościami finansowymi, która w produkcji zwierzęcej o obsadzie powyżej 400DP pozwalana na https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2018-trends-2010-2018-ent-2018-ent.pdf , zużycie antybiotyków na FCU w Polsce wynosi 167,4 mg/kg. To wzrost o 32% do 2015 roku i najwyższy w historii. O ile capping potencjalnie może być zgodny z celem zmniejszania różnic pomiędzy gospodarstwami różnej wielkości, to w praktyce capping na niższym (100 tys. euro) niż obecnie poziomie (150 tys. euro) może oznaczać ograniczenie rozwoju najbardziej konkurencyjnych podmiotów, zidentyfikowanych w ramach interwencji. W związku z tym, zakaz obcinania ogonów u świń powinien zostać wprost wpisany do kryteriów dla płatności dobrostanowej, zwłaszcza, że inne kryterium - podniesienie powierzchni o 20% ma służyć eliminacji zjawiska waznegoznego obgryzania ogonów przez świnię. Produkcenci i obsada powyżej 40 DIP powinni mieć zapewniony dostęp do innych instrumentów finansowych, kredytów i pożyczek na podniesienie poziomu dobrostanu zwierząt gospodarskich. Jest to uzasadnione możliwościami finansowymi, która w produkcji zwierzęcej o obsadzie powyżej 400DP pozwalana na https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2018-trends-2010-2018-ent-2018-ent.pdf , zużycie antybiotyków na FCU w Polsce wynosi 167,4 mg/kg. To wzrost o 32% do 2015 roku i najwyższy w historii.	Nie dotyczy	Odstąpiono od cappingu.
709	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Zwierzęta, w tym brojlery powinny mieć zapewniony 8 godzinny nieprzerwany ciemności.	Jeżeli rzeczywiście płatność dobrostanowa ma się przyczynić do przerwania przyspieszonego cyklu życia zwierzęcia	Uwaga uwzględniona	Względem obowiązujących przepisów podstawowych w zakresie zapewnienia zaciemnienia – zaproponowany wymóg jest znaczącym poprawieniem dobrostanu w tym zakresie. Niemniej jednak planuje się przededogowanie jego brzmienia.

710	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	do płatności kwalifikuje się bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia, utrzymywane w danym gospodarstwie, w tym okresie, co najmniej przez 120 dni; wymagani objęte jest bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia;	Na czym polega różnica pomiędzy tymi dwoma zdaniem?	Uwaga nieuwzględniona	Są to dwa odrębne warunki kwalifikowalności. Pierwszy z nich brzmi: „do płatności kwalifikuje się bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia, utrzymywane w danym gospodarstwie, w tym okresie, co najmniej przez 120 dni”. Oznacza to, że płatność przysługująca tylko do takiego bydła opasowego, które w okresie od ukończenia 4 do ukończenia 18 miesiąca życia przebywa w jednym gospodarstwie rolnym przez minimum 120 dni. Innymi słowy, jeśli bydło opasowe w tym przedziale wiekowym będzie się znajdowało w gospodarstwie przez np. 100 dni to do takiej sztuki bydła opasowego płatność nie będzie przysługowała. Drugi z warunków brzmi: „wymagani objęte jest bydło opasowe w wieku od ukończenia 4 miesiąca życia do ukończenia 18 miesiąca życia”. Oznacza to, że każdej sztuce bydła opasowego w tym przedziale wiekowym należy zapewnić podwyższone warunki dobrostanowe, niezależnie od czasu jaki przebywa ono w gospodarstwie – nawet jeśli będzie to tylko np. 100 dni.
711	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Usung.W przypadku płatności dotyczących dobrostanu zwierząt, w odniesieniu do krów mlecznych oraz opasów utrzymywanych zgodnie z system rolnictwa ekologicznego, będą one przyznawane z zastosowaniem poniższych progów degeneracyjności - do 100 sztuk – 100% - 101-150 sztuk – 75% - powyżej 150 sztuk – 50%	Degresywność powinna wystąpić w konwencji, zwłaszcza w intensywnej produkcji zwierzęcej, ale nie w rolnictwie ekologicznym, gdy ma ona znacznie zwiększone kryteria dobrostanu zwierząt gospodarskich w porównaniu do kryteriów płatności dobrostanowej.	Uwaga nieuwzględniona	Proponuję wprowadzenia degeneracyjności płatności dobrostanowych wynika m.in. z potrzeby skierowania środków do jak największej liczby gospodarstw. Ponadto, w przypadku gospodarstw z większą liczbą zwierząt ma miejsce tzw. efekt skali, pozwalający na samofinansowanie przez gospodarstwo niektórych działań.
712	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Kalkulacje stawek płatności zostały opracowane przez Instytut Zootechniki – PIB, co potwierdza odpowiedni certyfikat.	Jaki certyfikat?	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami unijnymi podmiot niezależny, który opracowuje kalkulacje płatności musi dostarczyć dokument potwierdzający adekwatność i dokładność obliczeń - zwany certyfikatem.
713	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Płatności dla obszarów o ograniczaniu naturalnym lub innym szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Zamienić na obsadę 0,3 DIP. Płatności dla gospodarstw rolnych posiadających minimalną obsadę zwierząt, co najmniej 0,3 DIP/ha UR w całym gospodarstwie, położonych na obszarach ONW typ górski (tzw. górskich) (t), obszarów ONW typ specyficzny strefy II, które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.”).	Obsada w wysokości DIP 0,5 z uwagą na strukturę i wielkość gospodarstw, położenie geograficzne i zmianę klimatu może być trudne do osiągnięcia.	Uwaga nieuwzględniona	Według danych Polskiego FADN, gospodarstwa ze zwierzętami przetrzymującymi na terenach ONW typ górski, uzyskują dochód w przeliczeniu na 1 ha UR (bez odgów) w wysokości mniejszej niż analogiczne gospodarstwa spoza tych terenów. Ponadto, według ogólnodostępnych danych jeden hektar pastwiska jest w stanie wyżywić od 1,0 do 1,8 DIP. Obsada 0,5 DIP/ha oznacza wyżywienie zaledwie 5 owiów (jednej jaskółki). Wartość optymalna dla równoważenia potrzeb siedliskowych, gospodarskich i rolnohodowlawczych, zapewniająca zrównoważenie i trwałe użytkowanie górskich pastwisk wynosi około 1,5 DIP/ha, czyli 15-16 sztuk owiów. Niższa obsada nie jest optymalna. Z powyższych argumentów wynika, że aby spełnić cel działania ONW, jakim jest m. in. tworzenie warunków do kontynuowania działalności rolniczej i ochrona krajobrazu górskiego, minimalna obsada powinna wynosić co najmniej 0,5 DIP.
714	tby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt Kod I.4.16 Ekoschemat – rolnictwo ekologiczne Propozycja obsada zwierząt na TUZ użytkowanych ekstensywnie została przewidziana dla obszaru całego kraju, nie uwzględnia jednak faktu różnic w pomiędzy TUZ położonych w górach a na obszarze nizin. Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza skracają się okresy wegetacji, według opracowania Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego „Racjonalne użytkowanie łąk górskich”, na każde wzniesienie powyżej 300 m.n.p.m. okres wegetacyjny skracają się o 8-10 dni. Dlatego obsada minimalna zwierząt na na TUZ ekstensywny powyżej 300 m.n.p.m. powinna być obniżona do poziomu 0,2 DIP na ha użytków rolnych. Wyższa obsada nie tylko jest nie możliwa do utrzymania na tej wysokości, przyczyni się również siedlisk , poprzez nadmierny wypas. Kod I.4.16 Ekoschemat – rolnictwo ekologiczne Propozycja obsada zwierząt na poziomie 0,5-1,5 DIP na ha. użytków rolnych jest za wysoka dla gospodarstw położonych w obszarach górskich. Wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntów nad poziomem morza , skracają się okresy wegetacji roślin o 8-10 dni na każde 100 m. powyżej 300 m.n.p.m. . Oznacza to, że utrzymanie obsady zwierząt na minimalnym poziomie 0,5 DIP w gospodarstwach położonych powyżej 500 m.n.p.m. jest nie możliwe. Tak liczna obsada zwierząt wymaga bardzo intensywnego wykorzystania użytków rolnych, w przypadku TUZ przyczyni się do zniszczenia siedlisk a na terenach o dużym nachyleniu terenu, spowoduje erozję gleby. Nie takie są założenia tego ekoschematu, tak liczna obsada minimalna w górach nie powinna być wymagana. Proponuję by wymagana obsada zwierząt dla gospodarstw ekologicznych położonych powyżej 500 m.n.p.m. Nie była wyższa niż 0,3 DIP na ha. Kod I.4.17 Ekoschemat – dobrostan zwierząt Brak opisu zasad ochrony zwierząt przed drapieżnikami. Ataki drapieżników, które w Polsce podlegają ochronie, zdarzają się coraz częściej, ochrona zwierząt staje się coraz częściej. Wymaga to dodatkowych nakładów finansowych. Takie nakłady powinny być uwzględnione w ramach Ekoschematu. Kod I.4.16 Ekoschemat – rolnictwo ekologiczne Propozycja obsada zwierząt na poziomie 0,5-1,5 DIP na ha. użytków rolnych jest za wysoka dla gospodarstw położonych w obszarach górskich. Wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntów nad poziomem morza , skracają się okresy wegetacji roślin o 8-10 dni na każde 100 m. powyżej 300 m.n.p.m. . Oznacza to, że utrzymanie obsady zwierząt na minimalnym poziomie 0,5 DIP w gospodarstwach położonych powyżej 500 m.n.p.m. jest nie możliwe. Tak liczna obsada zwierząt wymaga bardzo intensywnego wykorzystania użytków rolnych, w przypadku TUZ przyczyni się do zniszczenia siedlisk a na terenach o dużym nachyleniu terenu, spowoduje erozję gleby. Nie takie są założenia tego ekoschematu, tak liczna obsada minimalna w górach nie powinna być wymagana. Proponuję by wymagana obsada zwierząt dla gospodarstw ekologicznych położonych powyżej 500 m.n.p.m. Nie była wyższa niż 0,3 DIP na ha. Kod I.4.17 Ekoschemat – dobrostan zwierząt	Uzasadnienie. Proponowana obsada zwierząt na TUZ użytkowanych ekstensywnie została przewidziana dla obszaru całego kraju, nie uwzględnia jednak faktu różnic w pomiędzy TUZ położonych w górach a na obszarze nizin. Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza skracają się okresy wegetacji, według opracowania Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego „Racjonalne użytkowanie łąk górskich”, na każde wzniesienie powyżej 300 m.n.p.m. okres wegetacyjny skracają się o 8-10 dni. Dlatego obsada minimalna zwierząt na na TUZ ekstensywny powyżej 300 m.n.p.m. powinna być obniżona do poziomu 0,2 DIP na ha użytków rolnych. Wyższa obsada nie tylko jest nie możliwa do utrzymania na tej wysokości, przyczyni się również siedlisk , poprzez nadmierny wypas. Uzasadnienie. Proponowana obsada zwierząt na poziomie 0,5-1,5 DIP na ha. użytków rolnych jest za wysoka dla gospodarstw położonych w obszarach górskich. Wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntów nad poziomem morza , skracają się okresy wegetacji roślin o 8-10 dni na każde 100 m. powyżej 300 m.n.p.m. . Oznacza to, że utrzymanie obsady zwierząt na minimalnym poziomie 0,5 DIP w gospodarstwach położonych powyżej 500 m.n.p.m. jest nie możliwe. Tak liczna obsada zwierząt wymaga bardzo intensywnego wykorzystania użytków rolnych, w przypadku TUZ przyczyni się do zniszczenia siedlisk a na terenach o dużym nachyleniu terenu, spowoduje erozję gleby. Nie takie są założenia tego ekoschematu, tak liczna obsada minimalna w górach nie powinna być wymagana. Proponuję by wymagana obsada zwierząt dla gospodarstw ekologicznych położonych powyżej 500 m.n.p.m. Nie była wyższa niż 0,3 DIP na ha. Uzasadnienie. Brak opisu zasad ochrony zwierząt przed drapieżnikami. Ataki drapieżników, które w Polsce podlegają ochronie, zdarzają się coraz częściej, ochrona zwierząt staje się coraz częściej. Wymaga to dodatkowych nakładów finansowych. Takie nakłady powinny być uwzględnione w ramach Ekoschematu. Kod I.4.16 Ekoschemat – rolnictwo ekologiczne Propozycja obsada zwierząt na poziomie 0,5-1,5 DIP na ha. użytków rolnych jest za wysoka dla gospodarstw położonych w obszarach górskich. Wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntów nad poziomem morza , skracają się okresy wegetacji roślin o 8-10 dni na każde 100 m. powyżej 300 m.n.p.m. . Oznacza to, że utrzymanie obsady zwierząt na minimalnym poziomie 0,5 DIP w gospodarstwach położonych powyżej 500 m.n.p.m. jest nie możliwe. Tak liczna obsada zwierząt wymaga bardzo intensywnego wykorzystania użytków rolnych, w przypadku TUZ przyczyni się do zniszczenia siedlisk a na terenach o dużym nachyleniu terenu, spowoduje erozję gleby. Nie takie są założenia tego ekoschematu, tak liczna obsada minimalna w górach nie powinna być wymagana. Proponuję by wymagana obsada zwierząt dla gospodarstw ekologicznych położonych powyżej 500 m.n.p.m. Nie była wyższa niż 0,3 DIP na ha. Kod I.4.17 Ekoschemat – dobrostan zwierząt	Uwaga nieuwzględniona	Ekstensywnie użytkowane TUZ - uwaga nieuwzględniona W Polsce od lat obserwujemy dynamiczne zmiany w strukturze wykorzystania trwałych użytków zielonych – podczas, gdy w niektórych regionach obsada zwierząt wzrasta, w innych następuje jej zmniejszenie lub wręcz całkowity brak. Zwłaszcza to należy uznać za niekorzystny trend, który w przyszłości może wpłynąć na niepewne wykorzystanie krajowych zasobów do produkcji, lecz także z punktu widzenia środowiskowego. Wypas zwierząt jest bardzo istotny dla wzrostu biomasy, urozmaicenia i wzbogacenia składu gatunkowego, odzwierciana się zbiorowisk roślinnych oraz dla zachowania ciągłości układów troficznych. Biorąc pod uwagę powyższe, opinie instytutów (że nie zaszkodzi to bioróżnorodności), a także uwzględniając uwarunkowania polityczne, zgodnie z procedurą konsultacji społecznych Planu Strategicznego, zdecydowano się na przyjęcie możliwie wysokiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu. Rolnictwo ekologiczne - uwaga nieuwzględniona Dostępne publikacje dotyczące zarządzania gospodarstwem ekologicznym (w tym prowadzenia produkcji zwierzęcej) w takim gospodarstwie wskazują, że przy obsadzie zwierząt od 0,5 DIP/ha do 1,5 DIP/ha jest zapobiegana u gospodarstw samowystarczalności paszowo-nawozowa. Zgodnie z opinią IERiGZ minimalna obsada zwierząt na poziomie 0,5 DIP/ha UR pozwala gospodarstwu pełni bilansować mineralizującą się w procesie produkcji materię organiczną. Natomiast obsada na poziomie 1,5 DIP/ha pozwala potroć zasoby mineralizującej się w procesie produkcji materii organicznej w glebie i jednocześnie zwiększa w gospodarstwie produkcję o zrównoważonej organizacji produkcji zwierzęcej. Ponadto, wskazując przedmiady zwierząt dotyczy tylko dodatkowej premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą, a tym samym nie warunkuje możliwości otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni TUZ i upraw paszowych. Dobrostan zwierząt - uwaga nieuwzględniona ad 2) zgodnie z powyższymi obowiązującymi przepisami zwierzętom utrzymywanych w systemie otwartym różnik zobowiązany jest do zapewnienia możliwości ochrony przed m.in. zwierzętami drapieżnymi. W tym kontekście należy zauważyć, że wymogi w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt muszą wykraczać ponad powszechnie obowiązujące przepisy. Ponadto, interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. Jednocześnie, zgodnie z przepisami unijnymi kwestie związane z inwestycjami nie mogą być elementem kalkulacji płatności w ramach ekoschematów.	
715	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do łąk/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Płatność powinna być do wszystkich odmian ziemniaków, a nie tylko do ziemniaków skrobiowych.	Koalicja Żywa Ziemia ponawia tę uwagę. Wszystkie odmiany ziemniaków powinny zostać objęte ochroną z uwagi na - jest to uprawa wrażliwa na zmiany klimatyczne, zwłaszcza wzrost temperatury, - ziemniaki stanowią ważny element w tradycji kulinarnej Polski, ważne jest zatem by te wspierać również odmiany, które nią mają przeznaczenia na pasze albo do przetwórstwa i przemyślu.	Uwaga nieuwzględniona	Przepisy unijne stanowią, że wsparcie związane z produkcją może być przyznawane jedynie do sektorów, realizujących cele z zamienionej listy zawartej w przepisach UE oraz które są istotne pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym, a także znajdują się w trudnej sytuacji. W tym kontekście należy uznać, że sektor ziemniaków jednallych nie spełnia warunków uprawianych do przyznania wsparcia związanego.
716	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w filiaru I.13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Kod interwencji I.13.3 Punkt ten powinien brzmieć: Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu (P)/R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR. Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego (...) Działania promocyjne, informacyjne i marketingowe muszą dotyczyć systemu jakości żywności lub produktów wytworzonych w systemach, w tym symboli, oznaczeń, skrótków oznaczających uczestnictwo w systemach jakości żywności.	Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu – wskaźnik odnosi się jedynie do CS 3, P 2. Wspieranie alternatywnych łańcuchów wartości, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych związanych z wzbogacaniem produktów wysokiej jakości. Nie odnosi się ani do kampanii, ani do podnoszenia świadomości, ani do grup, ani do dostępności. W przypadku podnoszenia świadomości konsumentów wskaźniki powinny być następujące: Zasięg prowadzonych kampanii wskazujących dotarcie do konsumentów z opisem grup docelowych kampanii Jakość powstających grup i ich horyzontalnych relacji z nastawieniem na możliwość osiągnięcia wspólnych celów Zasięg powiększonej dostępności produktów ekologicznych i innych wysokiej jakości. Tego rodzaju działania są zaprojektowane w taki sposób, aby zachęcić konsumentów do zakupu produktów objętych systemem jakości żywności oraz koncentrują się na szczególnych cechach lub korzyściach danych produktów, w szczególności na ich jakości, szczególnych metodach produkcji, wysokich normach w zakresie dobrostanu zwierząt i pozostawania środowiska, związanych z danym systemem jakości. Działania te mogą również dotyczyć wartości odczytych z kodów produktu w promowaniu zasad zdrowego żywienia i zbilansowanej diety. Działania promocyjne i informacyjne powinny być nakierowane również na wskazywanie różnic w jakości certyfikowanych i wysokojakościowych produktów oraz różnic w ich wytwarzaniu z pozostawianiem środowiska. Ponadto należy wskazywać jak wygląda proces certyfikacji i kontroli, by konsument mógł go	Uwaga nieuwzględniona	Wskaźnik rezultatu R10 jest wskaźnikiem horyzontalnym, dotyczącym kilku interwencji jednocześnie, realizujących cele z zamienionej listy zawartej w przepisach UE oraz które są istotne pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym, a także znajdują się w trudnej sytuacji. W tym kontekście należy uznać, że sektor ziemniaków jednallych nie spełnia warunków uprawianych do przyznania wsparcia związanego.
717	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do łąk/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	W pierwszej kolejności należy zróżnicować stawki dopłaty w zależności od rośliny. Biorąc pod uwagę cel zwiększenia krajowej produkcji białka roślinnego na pasze zasądymy wydanie się podniesienie stawki dla bobiku i soi. Jednocześnie konieczne jest uzależnienie otrzymania wyższej stawki (o 25%) od zawarcia umowy na odbiór ziarna z producentem pasz przemysłowych. Należy również rozważyć możliwość dodatkowego wsparcia w postaci dopłat do materiału siewnego bobiku i soi.	Dzięki wdrożeniu proponowanego wzytu podjęcia będzie możliwe osiągnięcie długofalowego efektu wzrostu produkcji. Jedną z przyczyn ograniczonego wzrostu produkcji bobowatych w Polsce było małe zainteresowanie producentów pasz trwałym włączeniem strączkowych do receptur pasz z uwagi na ich niestabilną produkcję.	Uwaga nieuwzględniona	Zróżnicowanie wysokości stawek płatności do poszczególnych roślin wymagałoby stworzenia, dla każdego gatunku, odrębnego instrumentu wsparcia/wydziałenia kopert sektorowych, co skutkowałoby zwiększeniem skomplikowania systemu wsparcia. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w przypadku płatności bezpośrednich faktyczna stawka płatności stanowi iloraz dostępnej puli środków oraz powierzchni (ew. liczby sztuk zwierząt) zatwierdzonej do danej płatności. Tak stanowią przepisy unijne. Gdy powierzchnia jest wyższa, stawka jest odpowiednio zmniejszana, a przy niższej powierzchni stawka jest odpowiednio wyższa. Ten mechanizm swoistej samoregulacji gwarantuje przestrzeganie (nieprzekraczanie) koperty finansowej przeznaczonej na daną płatność oraz umożliwia pełne wykorzystanie dostępnych środków.

718	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Kryteria wyboru operacji: 1. Znaczenie proponowanych działań informacyjno-promocyjnych dla realizacji celów, o których mowa w art. 6 ust. 1 projektu rozporządzenia PER dotyczącego wsparcia na podstawie planów strategicznych WPR. 2. Jakość i istotność analizy rynkowej systemu certyfikacji lub produktu wytwarzanego w ramach systemu jakości w odniesieniu do proponowanych działań informacyjno-promocyjnych. 3. Spójność zaproponowanych działań informacyjno-promocyjnych, celów, grup docelowych i ich przesłania. 4. Szczegółowy opis działań informacyjno-promocyjnych i ich przewidywanych rezultatów. Dodatkowo kryteria wyboru operacji: 1. Wnioskodawca składa się wyłącznie z producentów i przetwórców żywności wysokojakościowej wytwarzanych w ramach systemów jakości. 2. Preferowane będą operacje realizowane wspólnie przez więcej niż jeden podmiot działający w ramach jednego systemu jakości, których planowana operacja ma dotyczyć produktów wytworzonych w ramach tego systemu. Przy czym organizacje producenckie i grupy producentów z założenia reprezentują wiele podmiotów.	Kryteria należy zmienić i rozszerzyć, by zwiększona została dostępność interwencji dla większej grupy podmiotów oraz by lepiej umozliwiała efektywniejsze prowadzenie działań promocyjnych.	Uwaga częściowo uwzględniona	Kryteria wyboru zostaną dookreślone w wytycznych dotyczących interwencji 13.3. Z uwagi na ograniczony budżet interwencji 13.3, kryteria wyboru w tym mechanizmie wsparcia, analogicznie do innych interwencji w ramach PS WPR 2023-2027, muszą być ukierunkowane na wybór operacji, które jak najefektywniej stopniowo realizują zamierzone cele poszczególnych interwencji.
719	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Kod 1.9 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub z innymi ograniczeniami ONW Proponowana w ramach tej interwencji minimalna obsada zwierząt trawozernych w wysokości 0,5 DIP na ha, użytków rolnych jest za wysoka. Tak liczna obsada zwierząt jest nie możliwa do utrzymania w obszarach górskich bez nadmiernego wypasu i intensywnego nawożenia. Przyczyni się do zmian w środowisku i zaniku siedlisk. Grunty rolne położone w górach zwłaszcza TUZ to przeważnie cenne siedliska przyrodnicze, bardzo wrażliwe, na zbyt intensywne użytkowanie. Ponadto to naszej strefie klimatycznej wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntu nad poziomem morza skraca się okres wegetacji roślin. Każde 100 m. wzrostu wysokości licząc od 300 m.n.p.m., wzrost roślin jest wolniejszy. W projekcie, dla gospodarstw kwalifikujących się do dodatkowego wsparcia ze względu na zwiększoną obsadę zwierząt, przyjęto taką samą min. obsadę zwierząt dla gospodarstw położonych w strefie II ONW specyficzne i dla gospodarstw położonych w strefie górskiej. Już określona dla obu stref minimalna wysokość położenia gruntu nad poziomem morza, odpowiednio 300 m.n.p.m. to okres wegetacji krótszy o dwa tygodnie. Dla gruntów rolnych położonych 600 m.n.p.m., jest to już trzy tygodnie. Dlatego minimalna obsada zwierząt trawozernych, uprawiających do uzyskania dodatkowego wsparcia za utrzymywanie minimalnej obsady w strefie górskiej ONW powinna być zmniejszona do wielkości 0,3 DIP na ha użytków rolnych.	Uzasadnienie. Proponowana w ramach tej interwencji minimalna obsada zwierząt trawozernych w wysokości 0,5 DIP na ha, użytków rolnych jest za wysoka. Tak liczna obsada zwierząt jest nie możliwa do utrzymania w obszarach górskich bez nadmiernego nawożenia. Przyczyni się do zmian w środowisku i zaniku siedlisk. Grunty rolne położone w górach zwłaszcza TUZ to przeważnie cenne siedliska przyrodnicze, bardzo wrażliwe, na zbyt intensywne użytkowanie. Ponadto to naszej strefie klimatycznej wraz ze wzrostem wysokości położenia gruntu nad poziomem morza skraca się okres wegetacji roślin. Każde 100 m. wzrostu wysokości licząc od 300 m.n.p.m., wzrost roślin jest wolniejszy. Dokładnie opisane zostało to zostało opisane w opracowaniu Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego „Racjonalne użytkowanie łąk górskich”. W projekcie, dla gospodarstw kwalifikujących się do dodatkowego wsparcia ze względu na zwiększoną obsadę zwierząt, przyjęto taką samą min. obsadę zwierząt dla gospodarstw położonych w strefie II ONW specyficzne i dla gospodarstw położonych w strefie górskiej. Już określona dla obu stref minimalna wysokość położenia gruntu nad poziomem morza, odpowiednio 350 m.n.p.m. i 500 m.n.p.m., oznacza okres wegetacji krótszy o dwa tygodnie. Dla gruntów rolnych położonych 600 m.n.p.m. jest to już trzy tygodnie. Dlatego minimalna obsada zwierząt trawozernych, uprawiających do uzyskania dodatkowego wsparcia za utrzymywanie minimalnej obsady w strefie górskiej ONW powinna być zmniejszona do wielkości 0,3 DIP na ha użytków rolnych.	Uwaga nieuwzględniona	Według danych Polskiego FADN, gospodarstwa ze zwierzętami przeżuwcami na terenach ONW typ górski, uzyskują dochody w przeliczeniu na 1 ha UR (bez odłogów) w wysokości mniejszej niż analogiczne gospodarstwa z tych terenów. Ponadto, według ogólnodostępnych danych jeden hektar pastwiska jest w stanie wyżywić od 1,0 do 1,8 DIP. Obsada 0,5 DIP/ha oznacza wyżywienie zaledwie 5 owiec (lub jednej jałowiec). Wartość optymalna dla równoważenia potrzeb siedliskowych, gospodarczy i rolnośrodowiskowych, zapewnienia zrównoważonej i trwałej użytkowności górskich pastwisk wynosi około 1,5 DIP/ha, czyli 15-16 sztuk owiec. Niższa obsada nie jest optymalna. Z powyższych argumentów wynika, że aby spełnić cel działania ONW, jakim jest m. in. tworzenie warunków do kontynuowania działalności rolniczej i ochrona krajobrazu górskiego, minimalna obsada powinna wynosić co najmniej 0,5 DIP.
720	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekochemia - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Propozycja nowej inwentaryzacji.	Propozycja nowej inwentaryzacji.	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie do biologicznej ochrony zostało przewidziane w ekoschemacie Biologiczna ochrona upraw. Ponadto rolnicy mogą także korzystać z ekoschematu Prowadzenie produkcji rolnej w systemach integrowanej produkcji, w którym przewiduje się wyższą płatność za spełnianie ambientnych wymogów w tym m.in. obowiązek stosowania biologicznej ochrony.
721	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	Płatność do ogierów licencjonowanych	Dotacja do ogierów będzie motywacją dla hodowców by utrzymywać młode ogiery z zadatkami na ogiery licencjonowane	Uwaga uwzględniona	
722	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Opis warunków kwalifikowalności: Należy zmienić warunki kwalifikowalności.	Pragniemy zwrócić uwagę, że ten zapis uniemożliwi udział w projektach wielu organizacjom, w swoim składzie nie posiada członków będących członkami innej grupy producentów ubiegającej się o przyznanie pomocy ze środków przedmiotowej interwencji, której złożony wniosek o przyznanie pomocy dotyczy co najmniej jednego tego samego produktu rolnego lub środka spożywczo, wytwarzanego w ramach systemów jakości. Producent często bowiem są członkami kilku organizacji. W przypadku gdyby organizacja składająca się ze 100 członków składała wniosek do konkursu w którym bierze udział inna organizacja z tego samego zakresu certyfikowanych produktów – co w przypadku choćby żywności ekologicznej jest możliwe – uniemożliwiła to składanie oferty obu. Konkretny przykład to choćby członkowie Polskiej Izby Żywności Ekologicznej i Polskiej Ekologii, których około odniegiętu są w obu tych organizacjach. Wyklucza to udział w konkursach dwóch największych organizacji producenckich z zakresu żywności ekologicznej. Dodatkowo, w ramach jednego naboru wniosków o przyznanie pomocy jeden wnioskodawca może złożyć jeden wniosek o przyznanie pomocy. Ten zapis na etapie planowania wydaje nam się nieuzasadniony utrudnieniem, proponujemy jego usunięcie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga dotycząca kwestii składu członkowskiego zostanie rozpatrzona na etapie dalszych prac nad PS WPR 2023-2027. Odnosząc się natomiast do kwestii możliwości składania tylko jednego wniosku o przyznanie pomocy w ramach jednego naboru wniosków o przyznanie pomocy przez jednego wnioskodawcę, informujemy iż warunek ten wynika z konieczności wyrażenia kryteriów wyboru oraz uszeregowania wnioskodawców na liście rankingowej. Przyjęcie rozwiązania polegającego na umożliwieniu złożenia kilku wniosków przez jednego wnioskodawcę spowodowałoby, iż konkurowałyby on z samym sobą o przyznanie pomocy.
723	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Kod interwencji - 133.4. Proponujemy dołożenie finansowania kosztów szkoleń marketingowych i produkcyjnych, na których przysli producenci i przetwórcy dowiedzą się jak przygotować do konwersji formalnie i administracyjnie jak przestawić produkcję na ekologiczną – technicznie, logistycznie i innowacyjnie jak sprzedać żywność ekologiczną – kanały sprzedaży, zasady marketingu	Proponujemy też by dofinansowanie w takie kompleksowe szkolenia były dostępne nie dla uczestników, a dla organizatorów. W badaniu przeprowadzonym przez PZŻE w 2021 roku jako jeden z głównych problemów nie przechodzenia na ekologiczne wskazuje się zaraz obok skomplikowanych przepisów i procedur brak wiedzy na ten temat wśród producentów. Szkolenia powinny obejmować nie tylko system certyfikacji – ale też praktyczną wiedzę rolniczą, przetwórczą i marketingową. Szkolenia powinny być realizowane przez grupy producentów i przetwórców z uczelniami i środowiskami wspierającymi branżę tak, by były kompleksowe.	Uwaga nieuwzględniona	Proponowany zakres kosztów wykracza poza zakres, który mógłby zostać sfinansowany ze środków przedmiotowej interwencji, a który wiąże się z możliwością refundacji kosztów kwalifikowanych dotyczących uczestnictwa w danym systemie jakości. Proponowane koszty nie wiążą się w bezpośredni sposób z kosztami, które są wymagane w związku z uzyskaniem certyfikatu zgodności/świadectwa jakości potwierdzającym uczestnictwo w danym systemie jakości.
724	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 16.3.7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wraźcą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badań jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Wszystkie dotacje powinny być kierowane bezpośrednio do pszczelarzy żadnych pośredników i żadnych organizacji które z tego żyją.	Wykluczenie pośredników spowoduje urealnienie programów i brak możliwości manipulowania cenami przez producentów sprzętu pszczałarskiego lub leków. Dopłaty powinny być bezpośrednio a po stronie pszczelarza przedstawienie dokumentów zakupowych na sprzęt który jest potrzebny do prowadzenia gospodarki pszczałarskiej lub leczenia rodzin, oraz co roczna ewidencja stanów rodzin u PUL (obecnie to jest fikcja). Zamiast szkoleń przekazać środki na badania naukowe i tutaj dopuścić organizacje do określenia projektów oraz ich wartości.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach interwencji 16.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będzie mógłby być zarówno organizacje pszczałarskie jak i indywidualni pszczelarze. W ramach interwencji 16.4 - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną oraz 16.7 - wspieranie badań jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych, jako wnioskodawcę przewidziano wyłącznie pszczelarza.
725	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	W propozycji WPR dot. spójności środowisko i klimat za mało wystarczająca była dzialania w temacie OZE gdyż mamy niskie jest na wykorzystanie suchej biomasy z siana i słomy. Brak jest nacisku na pomoc w rozwiązywaniu tego problemu w postaci tworzenia gminnych punktów brykietowania białej biomasy i wykorzystywanie jej przez rolników do opalu w zamiast za węgla.	W PROW jest słuszny nacisk na zakaz koszenia mulczem i zakaz pozostawiania biomasy. Jest to słuszny przyrodniczo obowiązek i widoczny w terenie. Tylko laki koszone i ze zbiorom siana dają laki miododajne i chronione są tam cenne gatunki roślin, owadów i ptaków. Obecnie we wschodniej PL rolnicy mają problem z zagospodarowaniem siana z uwagi na małą ilość hodowli. Powstarczy jest widok stert siana i słomy z 2020r- czyli ubiegłego sezonu. W ustawie OZE pozwolono na import paletu z Ukrainy, który jest taryszy dla elekrowni w PL i dlatego zanikło skupowanie siana od rolników do elekrowni. Dlatego proponujemy aby pozwoić rolnikom zagospodarować w swoich piecach ten ukryty węgla. Jeżeli rolnik z laki będziałem 1,5- 2,0 tony węgla z siana to chętny wykosci laki z zagospodaruje siano. W PROW-ach będziennej udawania, że problemu z sianem nie ma. W warianciez derzarka, trzeli i torfowik problemem jest zagospodarowanie siana. Bywa że Agencja i rolnicy udają, że siano zostało zebrane, a zostało dokonane tylko koszenie lub mulczowanie. Siano koszone w sierpniu nie nadaje się do skarmiania dla normalnego bydła czy koni. Jest to zwykła słoma z chwastami, która nie ma popytu w hodowli- jedynie jako biomaso do elekrowni lub kompost z chwastami.	Uwaga uwzględniona	Rozdział został preredagowany.
726	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 19. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Należy rozważyć wprowadzenie minimalnych wymagań dla odbiorców wsparcia takich jak np. obowiązek wapnowania na glebach zakwaszonych.	Z jednej strony prosta ta zaprojektowanego działania oraz przyzwyczajenie producentów wydają się przemawiać za proponowanymi rozwiązaniami, jednak zasadne jest rozważenie powiązania płatności z wymogiem stosowania podstawowych elementów dobrej praktyki rolniczej.	Uwaga nieuwzględniona	Postulat dotyczący powiązania płatności ONW z obowiązkim wapnowania nie może zostać uznany, gdyż celem płatności ONW jest rekompensata wynikająca z większych kosztów prowadzenia działalności rolniczej. Zgodnie z przepisami UE działaniem to jest instrumentem wsparcia finansowego dla rolników, który prowadzi do działalności rolniczej na terenach ONW. Jego realizacja ma ułatwić rolnikom kontynuowanie rolniczego użytkowania ziemi, a tym samym umożliwić zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich oraz utrzymanie i promowanie zrównowoczonych systemów działalności rolniczej na tych terenach. Wymogi z zakresu dobrych praktyk rolniczych, w tym obowiązek wapnowania, planowane są do realizacji w ramach innych interwencji Planu strategicznego. II
727	Wiązki branżowe	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.3. Przegląd interwencji sektorowych	-Nowy system ubezpieczeń od klęsk żywiołowych. -Przywrócenie "działania 126"	Proponowany program ubezpieczeń jest jak dotychczasowy-system, który się nie sprawdza	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowane dopłaty do ubezpieczenia produkcji zwierzęcej od ryzyka strat spowodowanych wystąpieniem chorób zwierząt są nową propozycją zwiększenia wsparcia producentów rolnych. Dotychczas ryzyko z tytułu strat spowodowanych wystąpieniem chorób zwierząt nie było objęte systemem ubezpieczeń z gwarantowaną dotacją do składek ubezpieczenia finansowanego ze środków publicznych. Teza o jego alternatywności jest nieuzasadniona.
728	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na sianie	W 15 2 wprowadzić zmianę, ze posiadacz otrzyma wsparcie do 50 sztuk młodego bydła niezależnie od posiadanej ilości.	zmiana nie wprowadzi radykalnej zmiany w wielkości otrzymanych dopłat i rolnik nie będzie sztucznie zmniejszał posiadanego stada.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wiąże się z dostępnymi analizami, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa ze stadami do 20-25 szt. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia (poprzez zwiększenie górnego limitu do 50 szt.) będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krów oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeliczyć maksymalny przewidziany przepisami UE sektor pulpu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach interwencji 15.2) z produkcją zwierząt. W ustawie Farm Bill 2018 programy wspierające dochody producentów rolnych mają na celu minimalizację ryzyka cenowego. Wypłata płatności uczestnikom programu Price Loss Coverage (PLC) następuje w okresach spadku cen w zakresie programu Agricultural Risk Coverage (ARC) w okresach spadku średniej dochodowości w regionie. Programy te nie kolidują z ubezpieczeniami i jedynie je uzupełniają. ARC i PLC są programami skupującymi się na zapobieganiu niewielkich obniżek plonów lub przychodów. Stosownie do art. 76 rozporządzenia w 2021/2115 wsparcie w ramach narzędzi zarządzania ryzykiem może dotyczyć dotowania składek ubezpieczenia albo dofinansowania funduszy ubezpieczeń wzajemnych. Dotacje dla producentów rolnych będą wypłacane w ramach interwencji w formie płatności bezpośrednich.
729	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 12.2. Dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych	Zmiana dotycząca rozważania możliwości rozszerzenia instrumentów zabezpieczania dochodów rolników o dodatkowe instrumenty zarządzania ryzykiem i stabilizacji dochodów takich jak Price Loss Coverage Program (PLC) oraz Agricultrual Risk Coverage Program (ARC).	W związku z coraz częściej występującymi suszami, rekomenduje się uruchomienie wsparcia na cele związane z gospodarką kurczącymi się zasobami wodnymi, wspieranego szerokim zakresem instrumentami zarządzania ryzykiem (nie tylko ubezpieczenia od suszków susz, czy innych katastrof atmosferycznych). Godnym rozważenia jest uruchomienie instrumentów stabilizacji dochodów powiązanych z rynkiem na wzór stosowanych od lat w USA, takich jak Price Loss Coverage Program (PLC) oraz Agricultural Risk Coverage Program (ARC).	Uwaga nieuwzględniona	Odnosząc się do art. 76 rozporządzenia w 2021/2115 wsparcie w ramach narzędzi zarządzania ryzykiem może dotyczyć dotowania składek ubezpieczenia albo dofinansowania funduszy ubezpieczeń wzajemnych. Dotacje dla producentów rolnych będą wypłacane w ramach interwencji w formie płatności bezpośrednich.

730	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 12.2. Dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych	Proponujemy dokonanie ponownej analizy założonej skali wsparcia w zakresie obydwu interwencji.	Pomimo pozytywnej oceny zaproponowanego wsparcia w postaci dopłat do ubezpieczenia zwierząt gospodarskich i dofinansowanie funduszy wzajemnościowych. Jednocześnie założona skala tego wsparcia wydaje się niewspierająca do potrzeb. Przy zakładanych wskaźnikach maksymalna liczba polis objętych wsparciem wynosić rocznie nie więcej niż 24 tys. Co najmniej takie same wskaźniki budżet zakładający wskaźnik zalewowy dla 6 funduszy wzajemnościowych.	Uwaga nieuwzględniona	Skala finansowania jest dostosowana do możliwości i potrzeb na jakie ma odpowiedzieć Plan strategiczny WPR.
731	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.4.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (Instrumenty finansowe) – w gospodarstwie	Proponujemy rozważenie wprowadzenia dodatkowych adekwatnie adresowanych form wsparcia oraz usuwanie praktyk dyskryminujących, poprzez wspieranie grupowych form organizowania się rolników, w tym specjalizujących się w produkcji ekologicznej i małym przetwórstwie.	Przedmiotowe działania będą dodatkowo stymulować skracanie łańcucha żywnościowego i zwiększać udział producentów rolnych w wartości dodanej generowanej w sektorze.	Uwaga uwzględniona	Instrumenty finansowe będą dotyczyły szerokiej grupy potencjalnych wnioskodawców - gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz 50% dotacja na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu lub realizacji celów Strategii "Od pola do stołu" (zielone inwestycje). Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.
732	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.1. Premie dla rolników rodzinnych	Wzmocnienie preferencji w dostępie do kapitału dla młodych - także w formie zwrotnych instrumentów finansowych	Należy zagwarantować i jak najintensywniej stymulować zdolność do dokonania się zmiany pokoleniowej w polskim rolnictwie poprzez tworzenie systemu silnych zachęt dla młodych rolników i nowo wchodzących do rolnictwa (tzw. new entrants).	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w zakresie "Premii dla młodych rolników".
733	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Cele interwencji będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących zakresach wsparcia: 1) kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, m.in. poprzez wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego; 2) poprawa dostępu do infrastruktury publicznej, w szczególności małej infrastruktury publicznej mającej na celu wzmocnienie przewag danego obszaru oraz wyrównywanie szans rozwojowych wszystkich mieszkańców; 3) stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności poprzez tworzenie i rozwój przedsiębiorczości oraz współpracę, w tym ekonomii społecznej oraz rozwój sektora usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń, w tym rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych m.in. w ramach gospodarstw agroturystycznych i zagrod edukacyjnych, a także lokalnych łańcuchów żywnościowych oraz biogospodarki; 4) poszukiwanie sposobów dostarczania usług dla lokalnych społeczności, m.in. poprzez rozwój usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego, z wyłączeniem inwestycji w publiczną infrastrukturę techniczną; 5) rozwój zielonej gospodarki i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, w tym przez zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja powyższych celów będzie możliwa przez zaangażowanie lokalnych społeczności w przygotowanie i wdrożenie LSR. W celu zapewnienia jednolitości i obiektywności w ocenie kryteriów wyboru LSR, zostaną one określone i szczegółowo zdefiniowane w regulaminie konkursu na wybór LSR. W regulaminie zaproporzony zostanie szeroki katalog kryteriów: - mierzalnych (ok. 40% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze, - niemierzalnych, (eksperskich, ok 60% wagi), tj. np.: zintegrowanie, partnerstwo we wdrażaniu LSR, innowacyjność, trybitalność. Zakładają się aktywny udział ludzi młodych w przygotowaniu LSR. Przed ludźmi młodymi rozumie się osoby, które nie ukończyły 30. roku życia.	Oby budzą zapisy "w tym". Czy "w tym" to katalog zamknięty, czy oznacza to samo co między innymi)? pkt. 4 - poszukiwanie sposobów dostarczania usług dla lokalnych społeczności- co to w ogóle oznacza? - "mierzalnych (ok. 40% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze," - nie powinni tak dużej wagi mieć kryteria na które żadna LGD nie ma wpływu. Warunek udziału osób do 25 r. z. na etapie tworzenia LSR jak najbardziej na TAK. Ale warunek by osoby takie zasiadały w Organach LGD zdecydowanie na NIE. Po pierwsze, nie ma czasu na takie wywołanie, które nauczycy się procedur należałoby wybrać osobę w wieku 20 lat, tak by przynajmniej 1 kadencję mogło podzielać. Ponadto obecnie mamy osobę z udowodnionym potencjałem, na które KGD przeznaczają spore środki na szkolenia. Dlaczego nie możemy korzystać z doświadczeń i kadry które mamy? Taki warunek spowoduje sztuczny wybór młodych osób, bo je musimy mieć. Co oznacza określenie: "koncepcja wdrożenia systemów jakości wiejskiej bazy noclegowej oraz rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń" - czy jest jakiś wzór, procedura tworzenia takiej koncepcji czy każdy indywidualnie?	Uwaga nieuwzględniona	Informujemy, iż brzmienie "w szczególności" oraz "w tym" zawsze oznacza katalog otwarty. W przypadku celu nr 4. Intencją jest objęcie wsparciem również działań proekologicznych (dot. dziedzictwa przyrodniczego ewi). W przypadku celu nr 2. - w zakresie infrastruktury może jest o małej infrastrukturze. Z dokumentu zostaną usunięte fragmenty dot. struktury kryteriów wyboru LSR, gdyż kwestia ta zostanie poddana uzgodnieniu z pozostałymi interesariuszami, a same kryteria zostaną określone w regulaminie konkursu na wybór LSR. Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżne z podejściem statystycznym GUS do badań stopni bezrobocia.
734	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Zbyt mała alokacja i zbyt wąski wachlarz możliwych do realizacji inwestycji lokalnych w ramach WPR	Zwiększenie zarówno typów możliwych do sfinansowania inwestycji, jak i przeznaczanej na nie alokacji. Tymczasowe Programy rozwoju obszarów wiejskich były JEDYNYMI źródłami możliwości pozyskania przez IST dofinansowania na lokalne inwestycje publiczne, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej czy „odnowy wiejskości”. Również przyzły okres finansowy 2023-2027 w zakresie Polityki Spójności wprowadza tak daleko idące ograniczenia, iż zahamowany może zostać: zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. W ramach polskiej spójności inwestycje, zwłaszcza z sieci kanalizacyjne są możliwe tylko w obszarach objętych aglomeracjami określonymi w KP05k (w chwili obecnej są to aglomeracje powyżej 2 tys. RLm, a KE dąży do podwyższenia tej granicy do aglomeracji pow. 10 tys. RLm), natomiast pozostałe obszary zostaną pozabawione możliwości rozwoju niezbędnej, podstawowej infrastruktury. Trudno dążyć do produkcji zdrowej żywności w zaturynnym środowisku. Z kolei w odniesieniu do sieci wodociągowej, to żadne inne programy, czy to polityka spójności, czy programy krajowe nie dają możliwości ubiegania się o dofinansowanie na ten typ infrastruktury. Tymczasem przykładowo, wg badania przeprowadzonego w 2020 r., 40% mieszkańców Małopolski nadal nie ma dostępu do wody pitnej z wodociągów. Jednocześnie na obszarach wiejskich jest jeszcze bardzo duża liczba kilometrów budowanych z rur asfaltowych, które wymagają wymiany. Z kolei w ramach polityki spójności w przyszłym okresie finansowym UE dofinansowanie mogą uzyskać tylko te inwestycje drogowe, które wprost umożliwiają połączenie z siecią TEN-T. Zatem gros dąg lokalnych zostanie również podstawowej możliwości wsparcia. Dotychczasowy PROW był także jedynym źródłem możliwości pozyskania wsparcia na inwestycje w ramach szeroko rozumianej odtowary przestrzeni małych wsi. Ponadto wprowadzony został kolejny możliwy do realizacji zakres, tj. kompleksowy projekt realnowy na bazie koncepcji SMART VILLAGE (z planowanym możliwym dofinansowaniem do 20 mln zł), co ogromnie uszczupli i tak bardzo niską alokację na ten instrument.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. PRO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zgodzenia potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
735	LGD	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniem	Zbyt małe kwoty na przygotowanie projektu scalenia i na zagospodarowanie poscaleniem.	Z niewiadomych przyczyn projekt Planu zakłada drastyczne obniżenie stawek na projekt scaleniowy i zagospodarowanie poscaleniem. Przykładowo w bieżącej perspektywie 2014-2020 kwota przeznaczona na projekt scaliel dla województwa południa Polski wynosi 800,00 Euro/ha, zaś na zagospodarowanie poscaleniem 2.000,00 EUR/ha. Iu te kwoty w obecnej chwili, przy takim sroku cen inwestycji, wydają się być niewystarczające. Tymczasem w nowym okresie zaproponowane dużo niższe stawki – odpowiednio 3.000,00 zł/ha na projekt scalenia (tj. o ok. 600 zł/ha mniej) oraz 6.500,00 zł/ha na zagospodarowanie poscaleniem (tj. o ok. 2.500,00 zł/ha mniej) nie obce, które z pewnością będą niewystarczające. Wnioskujemy o zmianie stawek przynajmniej na takie, jak obowiązujące w obecnej perspektywie.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
736	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencje w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Pszczelarze powinni mieć dofinansowanie do zakupu auta tak jak rolnicy mają prawo do zakupu ciągnaka.	Często gesto auto musi być terenowe aby dowozić pszczoły na pszczy. Uważamy, że samochód jest niezbędny do wykonywania zadań w terenie, szczególnie w przypadku trudnych warunków terenowych i pogody.	Uwaga uwzględniona	Ze względu na ograniczony budżet tej interwencji nie przewidziano refundacji kosztów zakupu samochodów.
737	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	EKOSCHEMATY 1.4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie Tuz z obsadą zwierząt ¹⁰ Propozycja zmiany: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego ES powinno być utrzymanie pH na odpowiednim dla Tuz poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby. ¹⁰ Uzasadnienie: Nie ma możliwości osiągnięcia odpowiedniej bioróżnorodności bez zadbania o odpowiednie pH. Znaczna część gatunków runi pastwiskowej wypada, jeśli pojawiają się niekorzystne warunki glebowe. Pozostają w składzie tylko gatunki o niskiej wartości paszowej, małej smakowitości i strawności. Obieg materii w gospodarstwie zostanie zaburzony, a potencjał paszowy nie zostanie wykorzystany. Jego odwrócenie jest bardzo drogie, pracochłonne i czasochłonnym procesem. 1.4.3 Ekoschemat - Międyzplony ozime/Wsiewki śródplonowe Propozycja zmiany: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby gwarantującym skuteczne tworzenie się i rozwój bakterii brodawkowych np. Rhiabium na korzeniach roślin. ¹⁰ Uzasadnienie: Tylko w sprzyjających warunkach taka symbioza daje oczekiwane przez twórców tego Ekoschematu efekty. Możliwe będzie osiągnięcie celu tej interwencji tj. przede wszystkim poprawa jakości gleb, wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb. 1.4.4 Ekoschemat – Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST Uwaga: Narzędzie FAST nie może być jedynym wymaganiem do użycia przy tym ekoschemacie, ze względu na niewielkie praktyczne doświadczenie tego narzędzia. Według informacji Komisji Europejskiej ze strony https://fastplatform.eu/, pierwsza wersja tego narzędzia została udoświadczona zaledwie w paru krajach UE dopiero w marcu 2021 r., a COVID-19 utrudnia realizację projektu. Co ważne, część polskich rolników stosuje już z powodzeniem inne rozwiązania cyfrowe do optymalizacji nawożenia w swoich gospodarstwach, które np. – w odróżnieniu od narzędzia FAST – są w stanie automatycznie pobierać dane z opryskiwaczy nawożących, co zapewnia wiarygodność tych danych. Obowiązek użycia FAST będzie więc przez rolników postrzegany jako nieuzasadniona biurokracja. W związku z powyższym, narzędzie FAST może być ewentualnie traktowane jako rekomendowane, a nie obowiązkowe.	EKOSCHEMATY 1.4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie Tuz z obsadą zwierząt ¹⁰ Propozycja zmiany: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego ES powinno być utrzymanie pH na odpowiednim dla Tuz poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby. ¹⁰ Uzasadnienie: Nie ma możliwości osiągnięcia odpowiedniej bioróżnorodności bez zadbania o odpowiednie pH. Znaczna część gatunków runi pastwiskowej wypada, jeśli pojawiają się niekorzystne warunki glebowe. Pozostają w składzie tylko gatunki o niskiej wartości paszowej, małej smakowitości i strawności. Obieg materii w gospodarstwie zostanie zaburzony, a potencjał paszowy nie zostanie wykorzystany. Jego odwrócenie jest bardzo drogie, pracochłonne i czasochłonnym procesem. 1.4.3 Ekoschemat - Międyzplony ozime/Wsiewki śródplonowe Propozycja zmiany: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby gwarantującym skuteczne tworzenie się i rozwój bakterii brodawkowych np. Rhiabium na korzeniach roślin. ¹⁰ Uzasadnienie: Tylko w sprzyjających warunkach taka symbioza daje oczekiwane przez twórców tego Ekoschematu efekty. Możliwe będzie osiągnięcie celu tej interwencji tj. przede wszystkim poprawa jakości gleb, wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb. 1.4.4 Ekoschemat – Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST Uwaga: Narzędzie FAST nie może być jedynym wymaganiem do użycia przy tym ekoschemacie, ze względu na niewielkie praktyczne doświadczenie tego narzędzia. Według informacji Komisji Europejskiej ze strony https://fastplatform.eu/, pierwsza wersja tego narzędzia została udoświadczona zaledwie w paru krajach UE dopiero w marcu 2021 r., a COVID-19 utrudnia realizację projektu. Co ważne, część polskich rolników stosuje już z powodzeniem inne rozwiązania cyfrowe do optymalizacji nawożenia w swoich gospodarstwach, które np. – w odróżnieniu od narzędzia FAST – są w stanie automatycznie pobierać dane z opryskiwaczy nawożących, co zapewnia wiarygodność tych danych. Obowiązek użycia FAST będzie więc przez rolników postrzegany jako nieuzasadniona biurokracja. W związku z powyższym, narzędzie FAST może być ewentualnie traktowane jako rekomendowane, a nie obowiązkowe.	Uwaga nieuwzględniona	załączniki pt ekoschematy i rolnictwo zrównoważone 1.4. Ekoschemat - Prowadzenie produkcji rolnej w systemie Integrowanej Produkcji Rolin System integrowanej produkcji uwzględnia w ramach wybranych metodok obowiązek określania odczynu gleby i wykonania wprawiania, jeśli taka potrzebę wykaże analiza gleb. Jest tak np. w przypadku uprawy kalafiora, pomidora, marchewki czy papryki. 1.15. Biologiczna ochrona upraw- Interwencja została ogłaszana do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikroorganizmów. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu. Uwaga dot. ekoschematów 4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie Tuz z obsadą zwierząt, 4.3 Ekoschemat Międyzplony ozime/Wsiewki śródplonowe 1.4.5 Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw - nieuwzględniona ze względu na inne rozwiązania proponowane dla gruntów ornych w ramach ekoschematów, idące rolnikowi swobodę wyboru w podejmowanych decyzjach gospodarczych, a mianowicie możliwość: (i) skorzystania z oddzielnie ekoschematu Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, (ii) łączenia w dany roku ekoschematów np. Zróżnicowana struktura upraw z Opracowaniem i przestrzeganie planu nawożenia Uwaga dot. ekoschematów 4.4 Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia - nieuwzględniona. Trwają prace nad opracowaniem dla zrównoważonego i kompleksowego systemu nawożenia. Kwestia zastosowania właściwego narzędzia będzie zaproponowana na poziomie legislacji krajowej. Uwaga dot. zwiększenia powierzchni pod nawożeniem - nieuwzględniona. Przedstawione w P5 wartości dotyczące powierzchni przewidziane do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz przeprowadzonych przez Instytut Podległe MRUR. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.

			<p>cyfrowo do optymalizacji nawożenia w swoich gospodarstwach, które np. – w odróżnieniu od narzędzia FaST – są w stanie automatycznie pobierać dane z opryskiwaczy nawozów, co zapewnia wiarygodność tych danych. Obowiązek użycia FaST będzie więc przez rolników postrzegany jako nieuzasadniona biurokracja. W związku z powyższym, narzędzie FaST może być ewentualnie działaniem rekomendowanym, a nie obowiązkowym.</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: Propozycja zapisu: (...) „Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornyczych w gospodarstwie o pH określonym w wynikach badań jako konieczne, potrzebne, wskazane lub ograniczone właściwie dla przypisanej kategorii agronomicznej gleby, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje w miarę potrzeb co roku w celu skutecznej i szybkiej poprawy stanu gleby”.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Oczywisty i znany jest fakt, że stałe utrzymanie pH gleby na optymalnym poziomie skutecznie wpływa na pobieranie składników pokarmowych z gleby oraz jej właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne. Należy pamiętać że przy dużych zanieczyszczeniach względem wapnowania niezbędna dawka wapna potrzebna do zaaplikowania na 1 ha UR jest bardzo wysoka. Aktualne zalecenia agronomiczne (IUNG- PIB) zmierzają do tego aby dawkę wapna podzielić i aplikować sukcesywnie przy okazji kolejnych zabiegów agrotechnicznych i w kolejnych sezonach. Wówczas unikamy zaburzeń w biologicznych, chemicznych i fizycznych funkcjach gleby.</p> <p>Utrzymanie pH na poziomie odpowiednim dla danej kategorii agronomicznej gleby jest fundamentalnym zabiegiem w agrotechnicznym przed wszystkimi innymi. Aktualnie dane GUS na podstawie przebadanych 1 678 048 próbek w latach 2016-2019 wskazują, że areal gleb sklasyfikowanych jako bardzo kwaśne, kwaśnych i lekko kwaśnych wynosi łącznie 69%. Natomiast potrzeby wapnowania sklasyfikowane jako konieczne, potrzebne, wskazane i ograniczone dotyczą 69%. Oznacza to, że przy areale UR w Polsce 14 682 000 ha, areal gleb objęty programem powinien wynieść 10 130 000 ha.</p>	<p>Propozycja zmiany:</p> <p>Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: Propozycja zapisu: (...) „Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornyczych w gospodarstwie o pH określonym w wynikach badań jako konieczne, potrzebne, wskazane lub ograniczone właściwie dla przypisanej kategorii agronomicznej gleby, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje w miarę potrzeb co roku w celu skutecznej i szybkiej poprawy stanu gleby”.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Oczywisty i znany jest fakt, że stałe utrzymanie pH gleby na optymalnym poziomie skutecznie wpływa na pobieranie składników pokarmowych z gleby oraz jej właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne. Należy pamiętać że przy dużych zanieczyszczeniach względem wapnowania niezbędna dawka wapna potrzebna do zaaplikowania na 1 ha UR jest bardzo wysoka. Aktualne zalecenia agronomiczne (IUNG- PIB) zmierzają do tego aby dawkę wapna podzielić i aplikować sukcesywnie przy okazji kolejnych zabiegów agrotechnicznych i w kolejnych sezonach. Wówczas unikamy zaburzeń w biologicznych, chemicznych i fizycznych funkcjach gleby.</p> <p>Utrzymanie pH na poziomie odpowiednim dla danej kategorii agronomicznej gleby jest fundamentalnym zabiegiem w agrotechnicznym przed wszystkimi innymi. Aktualnie dane GUS na podstawie przebadanych 1 678 048 próbek w latach 2016-2019 wskazują, że areal gleb sklasyfikowanych jako bardzo kwaśne, kwaśnych i lekko kwaśnych wynosi łącznie 73%. Natomiast potrzeby wapnowania sklasyfikowane jako konieczne, potrzebne, wskazane i ograniczone dotyczą 69%. Oznacza to, że przy areale UR w Polsce 14 682 000 ha, areal gleb objęty programem powinien wynieść 10 130 000 ha.</p> <p>I 4.5 Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw</p> <p>Propozycja zmiany:</p> <p>Jedynym warunkiem przysługującym w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby. Do to szanse na utrzymanie się 20% gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans globalnej materii organicznej (m.in. rośliny bobowate) w strukturze zasiewów.!!</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Wówczas dopiero możliwe będzie osiągnięcie celu interwencji jakim jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez zwiększenie udziału upraw zwiększających pozytywny wpływ na bilans globalnej materii organicznej oraz zwiększenie udziału różnych upraw w gospodarstwie co przyczyni się do</p>		
738	Organizacje pozarządowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)</p>	<p>DZIAŁANIA INWESTYCYJNE</p> <p>I 10.1.1</p> <p>Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)</p> <p>Propozowana zmiana:</p> <p>W zakresie interwencji: rozszerzenie dotacji również dla małych i średnich gospodarstw do 200 ha.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Ograniczenie dotacji tylko na produkcję ekologiczną w wariancie a) wyklucza gospodarstwa, które chciałyby produkować w modelu rolnictwa zrównoważonego – z poszanowaniem dla klimatu i środowiska, natomiast z uwagi na model produkcji jest dla nich nieuzasadnione ekonomicznie decyzyjnie przejście na produkcję ekologiczną. Rolnictwo zrównoważone potrzebuje również wsparcia na rozwinięcia cyfrowe w postaci dotacji, aby sprostać wymogom Europejskiego Zielonego Ładu i być konkurencyjnym na rynku. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będzie większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. W naszej ocenie Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Pomoc dla mniejszych gospodarstw to 25 tys. euro wielkości ekonomicznej przewidziana jest w interwencji Rozwoj małych gospodarstw.</p>	
739	LGD	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwoj Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)</p>	<p>Zbyt mała alokacja na interwencji.</p> <p>Propozowane ograniczenie poziomu dofinansowania dla inwestycji produkcyjnych (tj. premii na podejmowanie działalności gospodarczej, wsparcia na rozwój już istniejących przedsiębiorstw, podejmowanie działalności w zakresie agroturystyki czy zagród edukacyjnych) na poziomie maksymalnie 50% w porównaniu do obecnego okresu programowania, gdzie dla premii dofinansowanie obejmowało 100% kosztów, a dopuszczalne dofinansowanie dla już funkcjonujących firm wynosi 70% może spowodować znaczne zmniejszenie zainteresowanie środkami dla przedsiębiorców.</p>	<p>Co prawda w drugim projekcie zaplanowano większe wsparcie niż wymagane minimum 5% i filara, lecz jak wskazano w Planie, nawet ten zwiększony odsetek nie pozwala na sfinansowanie wszystkich LSR, a co za tym idzie już teraz prognozowane jest zmniejszenie liczby lokalnych grup działania. Byłoby to zrozumiałe, gdyby wynikało z wewnętrznej konsolidacji poszczególnych LGD, a nie z faktu niezabezpieczenia alokacji pozwalającej na dalsze kontynuowanie działań oszczędnych już mocno w lokalnych społecznościach grup. Jednocześnie ze zmniejszeniem środków projektowany jest wzrost w dotychczas włączarz potencjalnych instrumentów realizowanych przez poszczególne LSR. Przy jednoczesnym projektowanym podwyższeniu maksymalnych kwot wsparcia dla beneficjentów, zmniejszenie alokacji na podejście doprowadzi do wypaczenia założeń tej interwencji, według których to właśnie w drodze tego działania mają być wspierane inwestycje w rynek pracy poza rolnictwem – przy tak dużym obniżeniu alokacji wspierane będą podmioty punktowe, a nie systemowo. Co jeszcze bardziej dołmne, to włączenie dwóch, realizowanych dotychczas za pośrednictwem ARiMR z wyodrębnionymi budżetami, działań wspierających w odróżnie leńdycyżiżywnościowo oraz podejmowanie pozarolniczej działalności w gospodarstwie rolnym w formie agroturystyki lub zagród edukacyjnych do lokalnych strategii rozwoju. Nie zaprzeczając merytorycznemu uzasadnieniu włączenia tego typu wsparcia w realizację lokalnych strategii, trudno jest pogodzić się z brakiem na ten cel większych środków.</p> <p>Intensywność wsparcia:</p> <p>Do 70% (inwestycje produkcyjne)</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>W sytuacji borykania się przedsiębiorców z trudnościami finansowymi spowodowanymi stanem zagrożenia epidemicznego i licznymi ograniczeniami prowadzenia działalności, zwłaszcza w branżach usługowych, poziom wsparcia dla przedsiębiorców powinien pozostać na poziomie porównywalnym do obecnego okresu programowania, tj. do 70%.</p> <p>Zmniejszenie intensywności wsparcia może skutecznie uniemożliwić wykorzystanie środków na rozwój działalności gospodarczej. Jednocześnie wprowadzenie intensywności wsparcia 50% dla premii na podejmowanie działalności gospodarczej spowoduje ogromny spadek zainteresowania tym instrumentem, gdyż rzadko kiedy osoby chcące podjąć działalność gospodarczą dysponują tak dużym kapitałem własnym. Trzeba mieć na względzie, że jednym z celów szczegółowych nowej WPR jest rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Na interwencji LEADER przewidziano 8% środków EFRRDw dla Planu Strategicznego, co wykracza poza 5% minimum wskazane w przepisach. Budżet Planu Strategicznego i potrzeby, które zaspokajają inne interwencje nie pozwalają na dalsze zwiększanie budżetu interwencji LEADER.</p>
740	Organizacje pozarządowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu</p>	<p>I 10.1.4</p> <p>Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu – rolnictwo zrównoważone</p> <p>Propozowana zmiana:</p> <p>Budżet: zwiększenie budżetu do 427 ml euro wsparcia ogółem.</p> <p>Dodanie w nazwie interwencji zwrotu „rolnictwo zrównoważone”.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Zwiększenie budżetu w ramach kluczowej interwencji dla inwestycji do ochrony środowiska i klimatu przyczyni się do wzmocnienia spełnienia wymogów Europejskiego Zielonego Ładu przez Polskę. Znaczący wzrost cyfryzacji wśród rolników pozostaje niezbędny do tego, by skutecznie agronomicznie wpływać na środowisko i emisję gazów cieplarnianych m.in. poprzez optymalizację nawożenia i stosowania środków ochrony roślin. Ze względu na znaczenie tej interwencji, proponujemy rozłożenie wsparcia w ramach interwencji 10.1.1 i 10.1.4 równomiernie.</p> <p>Uzasadnienie do dodania „rolnictwa zrównoważonego” znajduje się w naszych uwagach dodatkowych.</p> <p>UWAGI DODATKOWE</p> <p>Definicja rolnictwa zrównoważonego:</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej.</p> <p>Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nasion, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolnej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”).</p> <p>Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celów 9 WPR dot. poprawy respektu rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt.</p> <p>Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Ze względu na ograniczoną pulę środków nie jest możliwe zwiększenie budżetu tej interwencji. Ze względu na brak regulacji prawnych w przepisach krajowych dot. definicji rolnictwa zrównoważonego, certyfikacji takich gospodarstw itp. Nie planuje się zmiany opisy tej interwencji w tym zakresie.</p>	

741	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA Odniesić się do celów UE do 2030 r. zawartych w ZAŁĄCZNIKU DO KOMUNIKATU KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Załącznika dla partisk członkowskich w sprawie planów strategicznych dotyczących wspólnej polityki rolnej. Dotyczy także Załącznika nr 1.	Również w głównym tekście, jak w osobnym załączniku jest odniesienie do zaleceń Komisji Europejskiej odnośnie Planu. Tyle tylko, że pomija się liczby, które KE zawarła w W aneksie do Planu, podając cele UE do 2030 r. i wartości odniesienia – średnią dla UE i wartości dla poszczególnych krajów. W Planie mamy za to wskaźniki rezultatu do celów Planu, które możemy porównać. Niesłusznie analiza ta nie wypada dobrze. Był może części celów zostanie osiągnięty z innych środków, o czym jest mowa w Planie (pestryczyły lub jak jest w przypadku siły szerokokopasowej, ale brak jest informacji w tym zakresie, a podane w Rozdziale II wskaźniki nie do końca wiadomo jak należy interpretować w kontekście tych celów. 1.Znacznemu od sytuacji dobrej, choć w Planie brak o niej informacji. Chodzi o siłę szerokokopasową – UE oczekuje, że 2025 r. obszary większe będą nią pokryte w 100%. I w wytyłach do Krajowego Planu Odbudowy, zorganizowanym przez OFOP Pracownicy Szczytna, zapytałem o to zagadnienie i przyjemnie stwierdziłem, że nowej wersji KPO pojawiła się informacja, że do 2025 r. 100% obszaru Polski będzie pokryte szerokokopasowym internetem. Informacja ta, uważam, powinna być też w Planie Strategicznym WPR wraz celem UE w tym zakresie. 2.Rolnictwo ekologiczne – UE oczekuje, że objemie ono w 2030 r. 25% gruntów rolnych. Wartość odniesienia dla Polski to 3,3% w 2018 r. (średnia UE – 8%). W Planie mamy wskaźnik rezultatu „Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego – 3,52%”. 3.Cel UE do 2030 r. to 50% redukcji zużycia pestycydów chemicznych. Dział Polska zużywa ich około tyle, co średnio UE. W Planie, z liczb o przyszłości mamy tylko wskaźnik „Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieraniem zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów” - ... 0,18%. Czy to doprowadzi nas do celu UE w 2030 r.? 4.W przypadku stosowania antybiotyków – oczekiwania w 2030 r. są podobne – 50% redukcji. W Planie nie mamy żadnych liczb. Dziś Polska jest w piątce krajów UE o największym stosowaniu antybiotyków, 140% średniej unijnej. 5.Korzyści z UE do 2030 r. to 2% zwiększenia produkcji z elementami krajobrazu o wysokiej różnorodności. Dziś wartość odniesienia Polski to 2,3%, przy średniej unijnej – 4,6%. W Planie mamy powiązany wskaźnik „odsetek gruntów rolnych objętych zobowiązaniami w zakresie zarządzania elementami krajobrazu” z wartością 2,11%.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
742	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być ono mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.1.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolniczej wśród polskich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Proponując w Planie Strategicznym szeroki wachlarz praktyk możliwych do realizacji w ramach ekoschematów przyjęto założenie, że takie podejście będzie najwygodniejsze, aby zachęcić jak największą liczbę rolników do ich realizacji. Takie podejście pozwoli rolnikom w elastyczny sposób dopasować ekoschematy do prowadzonego sposobu produkcji rolnej, czy potrzeb gospodarstwa. Zakładamy że dostępność dla wszystkich rolników i powszechność stosowania spowoduje efekt skali, który przyczyni się do realizacji wszystkich celów środowiskowych WPR (woda, gleba, powietrze, klimat, bioróżnorodność). Szereg z tych praktyk z uwagi na swój zakres i oddziaływanie wpisują się w koncepcję rolnictwa zrównoważonego.
743	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i fluru 1.13.3. Promowanie informowanie i marketing dotyczące żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być ono mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.1.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolniczej wśród polskich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Do wsparcia w ramach interwencji 13.3 kwalifikują się systemy jakości określone w jej opisie i są to zarówno unijne systemy jakości, w których mowa w odrębnych przepisach UE (wskazanych w opisie przedmiotowej interwencji), jak i krajowe systemy jakości żywności. Przy czym, w odniesieniu do krajowych systemów jakości, aby dany system mógł kwalifikować się do wsparcia konieczne jest jego notyfikowanie do KE zgodnie z Dyrektywą (UE) nr 2015/1535 PEIR z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. U. L 241, z dnia 17.09.2015 r., str. 1), a następnie uzyskanie decyzji administracyjnej, wydanej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o uznaniu systemu jakości za krajowy. Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż wyka systemów jakości określony w tej interwencji może ulec rozważeniu w przypadku spełnienia przez dany system jakości przede wszystkim ww. warunków dostępu.
744	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Poprawa bioróżnorodności wśród psł. Obecnie wiele takich czeck zostało osuszonych, zasypanych i zarośniętych. W tych miejscach na polach nadal topione są traktory w czask ich uprawy. Rolnicy tak robią, bo nie mają zysku z tej podmokłości czy podobnej otzoty przyrody. W ostatnich 10 latach - wiele takich srodopólnych otzot zostal zniszczony poprzez politykę WPR i zachłanność rolników.	Uwaga częściowo uwzględniona	Utrzymanie obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej będzie wspierane m. in. poprzez ekoschemat Przenacznie 7 i powierzchniowo G w gospodarstwie na obszarze nieprodukcyjnej. Realizacja będzie możliwa m. in. za pomocą czeck wodnych o określonych wymiarach. Jednocześnie elementy służące do realizacji ekoschematu będą wliczone do powierzchni działki uprawionej do płatności jpo (dotychczas takie elementy nie były wliczone do tej powierzchni).
745	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i fluru 1.10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być ono mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.1.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolniczej wśród polskich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Deklaracja strategiczna wskazuje, że WPR będzie wspierać zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku, chroniące wodę, glebę i powietrze oraz biologiczną różnorodność. Sprzyjać będzie produkcji i wykorzystaniu zrównoważonej energii. Wzmocnienia będzie różnorodność gospodarstwa, w tym biogospodarka. Poprawa dynamiki rozwojowej zwiększy aktywność zawodową i społeczną mieszkańców terenów wiejskich, szczególnie osób wykluczonych. Upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa.

746	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEZ I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Zwiększyć wsparcie dla istotnych działań związanych szczególnie z Zielonym Ładem. Mniej działań, a więcej środków na naprawę najważniejszych.	Podane wskaźniki rezultatu, takie jak: a) Błądział gruntów leśnych objętych zobowiązaniami do wspierania ochrony lasów i zarządzania funkcjami ekosystemu – 0,01% b) Błądział gruntów rolnych objętych zobowiązaniami do wspierania inwestycyjnego w ramach WPR przyczyniającego się do zmiany klimatu, łagodzenia jej skutków i dostosowania się do niej oraz do produkcji energii odnawialnej lub biomateriałów – 0,26% c) Błądział gruntów rolnych objętych zobowiązaniami do poprawy bilansu wodnego – 2,47% wskazują, że w realizacji celów Zielonego Ładu, wkład ze strony WPR będzie niewielki. Można odnieść wrażenie, że w Planie umjmuje się wszystko po trochu, a nie stawia się na działania naprawcze najważniejsze jakie są w Zielonym Ładzie, nie dokonuje się strategicznych wyborów, nie mówią o śmiałych, nowoczesnych rozwiązaniach. Właściciele gruntów rolnych, jak w wielu już miejscowościach w Europie, nie muszą być rolnikami – mogą być producentami energii, a tymczasem można produkować w dużych halach zieloną energię słoneczną, na przedmieściach miast stosując precyzyjne poddawanie wody.	Uwaga nieuwzględniona	Dobór wskaźników do realizacji założeń wynika z przyjętej strategii interwencji.
747	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (Instrumenty finansowe)	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolnej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolnej wśród polskich rolników.	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolnej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolnej wśród polskich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nie dotyczy bezpośrednio instrumentów finansowych. Rolnictwo zrównoważone może być promowane na poziomie horyzontalnym.
748	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolnej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolnej wśród polskich rolników.	Definicja rolnictwa zrównoważonego: Uzasadnienie: W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej. Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce” opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP” w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww. raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolnej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”). Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu” dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. „Rolnictwo zrównoważone” powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. 1.10.1.1, 1.10.1.2, 1.10.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolnej wśród polskich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Ze względu na ograniczoną pulę środków nie jest możliwe zwiększenie budżetu tej interwencji. Ze względu na brak regulacji prawnych w przepisach krajowych dot. definicji rolnictwa zrównoważonego, certyfikacji takich gospodarstw itp. Nie planuje się zmiany opisy tej interwencji w tym zakresie.
749	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	W punkcie 4.3.2 Cele KSOW+ przypisane dopisać 8 punkt. 5. Wspieranie doradztwa rolniczego w zakresie tworzenia sieci na rzecz innowacji w rolnictwie (SIR) i transferu wiedzy z ośrodków naukowych do praktyki rolnej i przedsiębiorstwa rolno-spożywcze.	W perspektywie 2014-2020 funkcjonują Sieci na Rzecz Innowacji w Rolnictwie (SIR). Jednostki Doradztwa Rolniczego bardzo dobrze wykorzystują wsparcie doradztwa instrumentami SIR. Zasoby kadrowe bardzo dobrze przygotowane do realizacji zadań w ramach SIR. Wszelkie zmiany umownie przylgną na funkcjonowanie. Nie jest logiczna zmiana czegoś co jest sprawdzone w praktyce. Praca doradców z wspieraniem działań w ramach SIR przynosi ogromne korzyści dla rolnictwa, szczególnie działania niosące innowacje w rolnictwie. W dokumencie brak jakichkolwiek wzmianek na temat działań SIR.	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR jest wyodrębniona KSOW+, natomiast w ramach KSOW+ mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wpyisywania ich osobno w PS WPR. Proponowany postulat uwzględniony jest w zakresie celu 4 KSOW tj. wspieranie innowacyjności w rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich oraz włączenie i interakcja między wszystkimi zainteresowanymi stronami w procesie wymiany i budowania wiedzy. Ponadto KSOW+ w ramach swoich działań wspierać będzie wymianę wiedzy i innowacji w rolnictwie pomiędzy partnerami systemu AKIS. Formy tego wsparcia zostały wskazane w PS WPR.
750	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Nieuzasadniona wydaje się próba odejścia w Planie Strategicznym dla Wspólnej polityki Rolnej od realizacji dużych projektów infrastrukturalnych wdrażanych przez samorządy województwa, finansowanych ze środków EFRROW, wdrażanych w obecnej perspektywie w ramach działania 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich PROW 2014-2020. Wsparcie w ramach Planu Strategicznego dla WPR powinno dotyczyć także infrastruktury technicznej (drogi, gospodarstwa wodno-ściekowe). Powyższy zakres pomocy nie powinien być finansowany tylko i wyłącznie z Polityki Spójności, Krajowego Planu Odbudowy i Środków Krajowych. Biorąc pod uwagę ograniczony dostęp do środków Polityki Spójności 2021-2027 dla małych gmin wiejskich oraz brak długoterwanych ram finansowych wsparcia projektów wod.-kan. na terenach wiejskich w ramach KPO obecne zapisy Planu mogą spowodować istotne ograniczenie możliwości wsparcia dla tego typu operacji na obszarach/poza aglomeracjami. Należy podjąć działania mające na celu zapewnienie finansowania infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich ze środków EFRROW. Wieleletnie dotychczas samorządy w zakresie wdrażania projektów infrastrukturalnych na obszarach wiejskich we wszystkich dotychczasowych perspektywach finansowania SPO I PROW, wykwalifikowana kadra o wysokich kompetencjach, dobra dotychczasowa współpraca z samorządami lokalnymi oraz znajomość obszarów wiejskich i potrzeb województwa w naturalny sposób predestynują samorządy województwa do pełnienia roli podmiotów wdrażających w zakresie dużych projektów infrastrukturalnych na obszarach wiejskich, finansowanych ze środków EFRROW. Włączenie do zakresu pomocy w ramach WPR 2023-2027 inwestycji w zakresie retencji oraz przeciwdziałania powodom i suszom oraz przyrodnym oczyszczalni ścieków nie wystarczy dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców obszarów wiejskich. Brak inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz drogowych w katalogu pomocy w ramach WPR przyczyni się do zahamowania rozwoju terenów wiejskich. Alternatywnie, rozważyć należy zwiększenie katalogu działań/zakresów infrastrukturalnych w ramach instrumentu LEADER. Zapewnić to może odpowiedni rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich w tych województwach, które zdecydują się na realizację LSR finansowanych wyłącznie ze środków EFRROW. Poza tym dostęp do dofinansowania w ramach Polityki Spójności może być ograniczony, gdyż w ramach Polityki Spójności (FE2 2027) linia demarkacyjna jest realizowanie projektów z zakresu infrastruktury kanalizacyjnej tylko w aglomeracjach (pod z tym. RLM włącznie do poniżej 10 tys. RLM) w oparciu o KPOSK, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich będzie wykluczonych z możliwości otrzymania wsparcia na tego typu inwestycje. W ramach Polityki Spójności (FE2027) pomoc w zakresie lokalnej (powiatowej i gminnej) infrastruktury dotyczyć będzie tylko dróg lokalnych o charakterze dostępowym, które muszą spełniać jeden z warunków: stanowić brakujące połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich z terenów województwa łódzkiego również nie będzie miało możliwości otrzymania wsparcia na budowę/przebudowę dróg lokalnych bowiem drogi te nie będą miały charakteru dostępowego o którym mowa w treści FE2027, a jedynie lokalny służący mieszkańcom. W związku z powyższym może okazać się, iż pomimo założenia, iż ww. infrastruktura będzie finansowana w ramach Polityki Spójności, to ze względu na warunki przyznania pomocy, inwestycje wodno-kanalizacyjne i drogowe na obszarach wiejskich nie będą realizowane, a jak wskazują zapisy Planu nadal jest to obszar niedostatecznie rozwinięty. Dotychczas wdrażane przez samorządy województwa działania dotyczące dostawienia obszarów wiejskich do gospodarki wodno-ściekowej oraz infrastruktury kulturalnej spotykały się z ogromnym i niesłabnącym zainteresowaniem ze strony Beneficjentów. Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury oraz usług publicznych jest niezbędne do rozwoju obszarów wiejskich i poprawy jakości życia na wsi, a potrzeby mieszkańców wsi w tym zakresie nadal są niezaspokojone. Brak dostępu do dobrze rozwiniętej infrastruktury (wodno-kanalizacyjnej, drogowej, itd.) dalej będzie przyczyniało się do osłabienia, marginalizacji i depopulacji obszarów wiejskich oraz będzie stanowić poważną barierę dla pozyskania inwestorów i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie Strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że statusem interwencji w obszarze infrastruktury skupić się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni. Jednocześnie biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca	
751	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 7. OPIS SYSTEMU ZARZĄDZANIA I KOORDYNACJI PLANU	Satelitarly system monitorowania obszarów Warto rozważyć możliwość używania danych satelitarnych z dostępnych już platform cyfrowych, które używają aktualnie polscy rolnicy, do kontroli przed i po 2024 r. Pozostajemy do Państwa dyspozycji, aby opowiedzieć więcej o możliwościach takich platform dla satelitarne monitorowania obszarów.	Satelitarly system monitorowania obszarów Warto rozważyć możliwość używania danych satelitarnych z dostępnych już platform cyfrowych, które używają aktualnie polscy rolnicy, do kontroli przed i po 2024 r. Pozostajemy do Państwa dyspozycji, aby opowiedzieć więcej o możliwościach takich platform dla satelitarne monitorowania obszarów.	Nie dotyczy	Uwaga nie dotyczy PS WPR. Uwaga została udostępniona właściwemu zespołowi w MRIRW

752	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	<p>Propozycja dodatkowego ekoschematu: kod interwencji: I 4.18 [propozycja nowej interwencji] interwencja: Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne</p> <p>Kod interwencji B4.15 Nazwa interwencji Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne rzepaku Fundusz EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarantujący Rodzaj interwencji Bysterny na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR). Wskaźnik produktu B 6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu Zakres terytorialny Bały kraj Z uwagi na to, że produkcja rzepaku z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne wpływa na zachowanie równowagi biologicznej oraz zmniejsza depozycję środków ochrony roślin do środowiska, wskazane jest stosowanie tej interwencji w całej Polsce. Powiązane cele szczegółowe B6f Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i łagodnej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównowagowany, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja ES 6. P. 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 9. P. 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu B.37 Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.</p> <p>do ewentualnego uzupełnienia Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Zastosowanie kwalifikowanego materiału siewnego rzepaku ozimego i jarego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne (choroby, szkodniki) potwierdzonych w badaniach COBORU.</p>	<p>Propozycja dodatkowego ekoschematu: Kod interwencji: I 4.18 [propozycja nowej interwencji] interwencja: Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne</p> <p>Kod interwencji B4.15 Nazwa interwencji Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne rzepaku Fundusz EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarantujący Rodzaj interwencji Bysterny na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR). Wskaźnik produktu B 6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu Zakres terytorialny Bały kraj Z uwagi na to, że produkcja rzepaku z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne wpływa na zachowanie równowagi biologicznej oraz zmniejsza depozycję środków ochrony roślin do środowiska, wskazane jest stosowanie tej interwencji w całej Polsce. Powiązane cele szczegółowe B6f Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównowagowany, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja ES 6. P. 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 9. P. 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu B.37 Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.</p> <p>do ewentualnego uzupełnienia Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Zastosowanie kwalifikowanego materiału siewnego rzepaku ozimego i jarego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne (choroby, szkodniki) potwierdzonych w badaniach COBORU.</p> <p>Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin w uprawie rzepaku, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska. Wsparcie przyczyni się do złagodzenia trudności z uprawą rzepaku, które mają na celu realizację kwestii środowiskowo-klimatycznych. Oznacza to, że płatności te nie mogą obejmować praktyk, które wynikają z przepisów krajowych wchodzących w zakres wymogów podstawowych (warunkowości).</p>	<p>W projekcie PS WPR zaproponowano już dwa ekoschematy wpływające na redukcję pestycydów. W ekoschemacie "Prowadzenie produkcji rolnej w systemie integrowanej Produkcji Rolniczej", wsparcie będzie ukierunkowane na prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z metodami integrowanej produkcji roślin. Należy mieć na uwadze, że w metodach mogą być wskazane do uprawy konkretne odmiany roślin, w tym odmiany na szkodniki, choroby czy też nieodrobny wady. Dlatego na tym etapie programowania proponuje się ukierunkować wsparcie na ekoschemat dotyczący integrowanej produkcji.</p>
753	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	<p>Działania skierowane na wyłączenie z uprawy użytków ekologicznych, które leżą na gruntach prywatnych - obojętne. Użytki te mają status prawny i nawet PZD. W ostatnich latach nawet do zalazienia -punktów EFA- rolniki nie mogli sobie wliczyć tego użytku, mimo naszej interwencji w ARIMtoł/Tomaszów Lub.</p>	<p>Realizacja koncepcji Smart Villages w proponowanym brzmieniu sprzyja niesprawdzonej i nieracjonalnej alokacji ograniczonych środków Programu, które skierowane będą do wąskiego grona odbiorców. W ramach ww. koncepcji możliwe ma być wsparcie kwotą środków do 15 mln zł jednej (lub kilku) miejscowości, która to koncepcja ma być „wykazywać korzyści dla lokalnej społeczności”. W naszej opinii alokacja środków w takiej wysokości, dla tak niewielkiego obszaru, powinna być możliwa wyłącznie w przypadku projektów, które nie tyle służą poprawie jakości życia lokalnej społeczności, ale przede wszystkim przyczyniają się do istotnego podniesienia oferty turystycznej całego regionu.</p> <p>Utrzymana powinna być zasada, zgodnie z którą LGD pełni rolę podmiotu odpowiedzialnego za realizację LSR, lecz strategia ta realizowana jest przez podmioty trzeciej i, mieszkańców, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe czy jednostki samorządu terytorialnego. Korzyść z realizacji operacji powinny być czerpane przez podmioty zamieszkujące bądź prowadzące działalność na obszarze LGD a główną i najważniejszą rolę LGD powinno być przeprowadzenie naboru, wybór operacji do dofinansowania oraz udzielanie wsparcia finansowego podmiotom funkcjonującym na ich obszarze, przy obustronnej korzyści. LGD realizuje w ten sposób strategię a uczestnicy naborów otrzymują dotację, co jest szczególnie istotne dla wielu podmiotów w obecnej trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej spowodowanej epidemią COVID-19. Zastosowanie operacji własnej jako sposobu realizacji LSR nie powinno być wykorzystywane w sposób nadmierny. Powinno być wykorzystywane w sytuacji, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie niestopowania na danym obszarze podmiotów zainteresowanych uzyskaniem dotacji UE na realizację danego przedsięwzięcia, potwierdzone rzetelną analizą LGD.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi przepisami UE rolnicy, którzy ubiegają się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności w ramach PROW 2014-2020 zobowiązani są do przestrzegania norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (DKR) oraz wymogów SMR. Jednym z tych obowiązków jest m.in. wymóg dotyczący przestrzegania wymagań obligatoryjnych określonych w ramach PZO/PO na obszarach Natura 2000. Przepisy te będą obowiązywać rolników również w kolejnym okresie programowania w ramach warunkowości WPR 2023-2027. Powyższe normy i wymogi stanowią podstawę do określania wymogów za które rolnicy mogą być dodatkowo wynagradzani, np. w ramach ekoschematów – nowych płatności bezpośrednich, które mają na celu realizację kwestii środowiskowo-klimatycznych. Oznacza to, że płatności te nie mogą obejmować praktyk, które wynikają z przepisów krajowych wchodzących w zakres wymogów podstawowych (warunkowości).</p>
754	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	<p>Koncepcje Smart Village powinny służyć wsparciu szczególnie atrakcyjnych miejscowości regionu, które mają duży potencjał przyciągania turystów. Tym samym realizacja koncepcji powinna przekładać się na rozwój całego regionu, a nie wyłącznie służyć poprawie jakości życia w wyliczonej wybranych miejscowościach. Jednocześnie, z uwagi na to, że o wyborze koncepcji powinny decydować uwarunkowania wynikające ze specyfiki regionu, weryfikacja merytoryczna oraz wybór ww. koncepcji powinny odbywać się na szczeblu regionalnym. Ponadto należałoby jednoznacznie wskazać, aby koncepcje Smart Villages zapewniały realizację multidyscyplinarnych projektów, które dawałyby pewną synergię, korzyść z ich wykonania na ściele określonym terenie. Warto tu dodać wymóg realizacji w ramach koncepcji co najmniej trzech współdziałających na siebie projektów inwestycyjnych spośród dopuszczalnych typów inwestycji takich jak np.: technologie cyfrowe i telekomunikacyjne lub lepsze wykorzystanie wiedzy; ochrona środowiska i klimatu; infrastruktura techniczna na obszarach wiejskich; infrastruktura sportowa, turystyczna lub rekreacyjna; infrastruktura kulturalna.</p> <p>Proponuje się doprecyzować zapis, iż LGD może realizować operację własną pod warunkiem potwierdzenia, że na obszarze LGD nie występuje podmiot gotowy do realizacji „operacji własnej”, na wzór rozwiązań PROW na lata 2014-2020.</p>	<p>Realizacja koncepcji Smart Villages w proponowanym brzmieniu sprzyja niesprawdzonej i nieracjonalnej alokacji ograniczonych środków Programu, które skierowane będą do wąskiego grona odbiorców. W ramach ww. koncepcji możliwe ma być wsparcie kwotą środków do 15 mln zł jednej (lub kilku) miejscowości, która to koncepcja ma być „wykazywać korzyści dla lokalnej społeczności”. W naszej opinii alokacja środków w takiej wysokości, dla tak niewielkiego obszaru, powinna być możliwa wyłącznie w przypadku projektów, które nie tyle służą poprawie jakości życia lokalnej społeczności, ale przede wszystkim przyczyniają się do istotnego podniesienia oferty turystycznej całego regionu.</p> <p>Utrzymana powinna być zasada, zgodnie z którą LGD pełni rolę podmiotu odpowiedzialnego za realizację LSR, lecz strategia ta realizowana jest przez podmioty trzeciej i, mieszkańców, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe czy jednostki samorządu terytorialnego. Korzyść z realizacji operacji powinny być czerpane przez podmioty zamieszkujące bądź prowadzące działalność na obszarze LGD a główną i najważniejszą rolę LGD powinno być przeprowadzenie naboru, wybór operacji do dofinansowania oraz udzielanie wsparcia finansowego podmiotom funkcjonującym na ich obszarze, przy obustronnej korzyści. LGD realizuje w ten sposób strategię a uczestnicy naborów otrzymują dotację, co jest szczególnie istotne dla wielu podmiotów w obecnej trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej spowodowanej epidemią COVID-19. Zastosowanie operacji własnej jako sposobu realizacji LSR nie powinno być wykorzystywane w sposób nadmierny. Powinno być wykorzystywane w sytuacji, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie niestopowania na danym obszarze podmiotów zainteresowanych uzyskaniem dotacji UE na realizację danego przedsięwzięcia, potwierdzone rzetelną analizą LGD.</p>	<p>Realizacja wybranych elementów Smart Villages ma charakter pilotażowy dlatego przewidziano wyłącznie 1 nabór.</p>
755	JST	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synerгии między tymi instrumentami	<p>Należy podjąć działania mające na celu zapewnienie finansowania infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich ze środków EFRROW. Wieloletnie doświadczenia samorządów w zakresie wdrażania projektów infrastrukturalnych na obszarach wiejskich we wszystkich dotychczasowych perspektywach finansowych SPO i PROW, wykwalifikowana kadra o wysokich kompetencjach, dobra dotychczasowa współpraca z samorządami lokalnymi oraz znajomość obszarów wiejskich i potrzeb województwa w naturalny sposób przystępują samorządy województw do pełnienia roli podmiotów wdrażających w zakresie dużych projektów infrastrukturalnych na obszarach wiejskich, finansowanych ze środków EFRROW.</p> <p>Włączenie do zakresu pomocy w ramach WPR 2023-2027 inwestycji w zakresie retencji oraz przeciwdziałania powodziom i suszom oraz przydomowych oczyszczalni ścieków nie wystarczy dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców obszarów wiejskich. Brak inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz drogowych w katalogu pomocy w ramach WPR przyczyni się do zahamowania rozwoju terenów wiejskich.</p> <p>Alternatywnie, rozważyć należy zwiększenie katalogu działań/zakresów infrastrukturalnych w ramach instrumentu LEADER. Zapewnić to może odpowiedni rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich w tych województwach, które zdecydowały się na realizację LSR finansowanych wyłącznie ze środków EFRROW.</p> <p>Poza tym dostęp do dofinansowania w ramach Polityki Spójności może być ograniczony, gdyż w ramach Polityki Spójności (FEL 2027) linia demarkacyjną jest realizowanie projektów z zakresu infrastruktury kanalizacyjnej tylko w aglomeracjach (od 2 tys. RLM włącznie do poniżej 10 tys. RLM) i w oparciu o KPOSK, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich będzie wykluczonych z możliwości otrzymania wsparcia na tego typu inwestycje.</p> <p>W ramach Polityki Spójności (FEL2027) pomoc w zakresie lokalnej (powiatowej i gminnej) infrastruktury dotyczyć będzie tylko dróg lokalnych o charakterze dostępowym, które muszą spełniać jeden z warunków: stanowią brakuje połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich z terenu województwa łódzkiego również nie będzie miało możliwości otrzymania wsparcia na budowę/przebudowę dróg lokalnych bowiem drog te nie będą miały charakteru dostępowego o którym mowa w treści FEL2027, a jedynie lokalny służący mieszkańcom.</p> <p>W związku z powyższym może okazać się, iż pomimo założeń, iż ww. infrastruktura będzie finansowana w ramach Polityki Spójności, to ze względu na warunki przyznania pomocy, inwestycje wodno-kanalizacyjne i drogowe na obszarach wiejskich nie będą realizowane, a jak wskazują zapisy Planu nadal jest to obszar niedostatecznie rozwinięty. Dotychczas wdrażane przez samorządy województw działania dotyczące dofinansowania dróg, zakresu wsparcia w ramach WPR 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synerгии między tymi instrumentami</p>	<p>Nieuzasadniona wydaje się próba odjęcia w Planie Strategicznym dla Wspólnej polityki Rolnej od realizacji dużych projektów infrastrukturalnych wdrażanych przez samorząd województwa, finansowanych ze środków EFRROW, wdrażanych w obecnej perspektywie w ramach działania 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich PROW 2014-2020.</p> <p>Wsparcie w ramach Planu Strategicznego dla WPR powinno dotyczyć także infrastruktury technicznej (drogi, gospodarka wodno-ściekowa).</p> <p>Powinny zostać wyłączone z realizacji w ramach WPR 2023-2027 dotychczasowe projekty z zakresu infrastruktury kanalizacyjnej tylko w aglomeracjach (od 2 tys. RLM włącznie do poniżej 10 tys. RLM) i w oparciu o KPOSK, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich będzie wykluczonych z możliwości otrzymania wsparcia na tego typu inwestycje.</p> <p>W ramach Polityki Spójności (FEL2027) pomoc w zakresie lokalnej (powiatowej i gminnej) infrastruktury dotyczyć będzie tylko dróg lokalnych o charakterze dostępowym, które muszą spełniać jeden z warunków: stanowią brakuje połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu, co spowoduje, że wiele gmin wiejskich z terenu województwa łódzkiego również nie będzie miało możliwości otrzymania wsparcia na budowę/przebudowę dróg lokalnych bowiem drog te nie będą miały charakteru dostępowego o którym mowa w treści FEL2027, a jedynie lokalny służący mieszkańcom.</p> <p>W związku z powyższym może okazać się, iż pomimo założeń, iż ww. infrastruktura będzie finansowana w ramach Polityki Spójności, to ze względu na warunki przyznania pomocy, inwestycje wodno-kanalizacyjne i drogowe na obszarach wiejskich nie będą realizowane, a jak wskazują zapisy Planu nadal jest to obszar niedostatecznie rozwinięty. Dotychczas wdrażane przez samorządy województw działania dotyczące dofinansowania dróg, zakresu wsparcia w ramach WPR 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synerгии między tymi instrumentami</p>	<p>Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, Środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdiagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozmiarowej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.30 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni. Jednocześnie biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaję się wystarczająca</p>
756	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	<p>Konieczna jest zmiana zaproponowanego sposobu definiowania osób młodych - winny być to osoby, które nie ukończyły 35 roku życia</p>	<p>Tworząc definicję pominięto niejako fakt, iż w ostatnich latach zaszły na wsi istotne zmiany społeczno-obywatelskie, które:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wydużyły moment "wkraczania w dorosłość" osób młodych. Czas ten bardzo często nie przypada już bezpośrednio po zakończeniu edukacji, ale jest odroczone, na okres po zdobyciu kompleksowego wykształcenia i ugruntowanej sytuacji zawodowej. Tendencja ta wyraźnie rysuje się na wsi, gdzie rokrocznie zwiększa się liczba osób wykształconych i kształcących się. 2. W związku z przesunięciem okresu "wkraczania w dorosłość", zmienia się także sposób postrzegania ludzi jako młodych. Jest to zarówno młodzież uczącą się, jak i osoby które stawiają pierwsze samodzielne kroki na rynku pracy, decydują o założeniu odrębnych gospodarstw domowych, posiadaniu potomstwa (osoby młode to również jak nazwa wskazuje młode matki, a średni wiek matki rodzącej dziecko wynosi w RP wynosi 29,5 - wg badań demograficznych z 2019 r.). Oznacza to, że okres młodości wydłuża się (co wynika m.in z wydłużania się średniej długości życia człowieka). 	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wzrostowych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżone z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.</p>
757	Jednostki administracji rządowej	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.4. Informacja dotycząca spójności Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z innymi instrumentami i politykami UE oraz możliwej synerгии między tymi instrumentami	<p>Prośba, aby na stronie 83 w drugim akapicie punktu 4.4. uwzględnić Nową Strategię Leśną UE po 2030 roku w miejscu wymienionych innych dokumentów unijnych, na które powołuje się WPR.</p>	<p>Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej powołując się na spójność i komplementarność wsparcia sektora rolnego w ramach zróżnicowanych unijnych dokumentów strategicznych wymienionych w Planie, nie uwzględniła opublikowanej w lipcu br. Nowej Strategii Leśnej w 2030 r. jako jednej z kluczowych inicjatyw podejmowanych w ramach Europejskiego Zielonego Ładu i opiera się na strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.</p> <p>Nowa Strategia Leśna nie znalazła się w Planie ze względu na zbliżenie termin opublikowania obu tych dokumentów (druga wersja PS WPR oraz Strategia Leśna zostały opublikowane w lipcu).</p>	<p>Opisy interwencji leśnych i zadrzewieniowych zostały uzupełnione o odpowiednie odniesienie do Nowej Strategii Leśnej.</p>

758	LGD	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.1. LEADER/Rozwój Lokalny kierowany przez Społeczność (RLKS)</p>	<p>Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 35 roku życia</p> <p>W przypadku wniosków na realizację koncepcji Smart Villages nabory będą przeprowadzane na poziomie krajowym, a ocena będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory odbywać się będą na poziomie regionalnym.</p> <p>Usunąć z "formy i wysokości wsparcia" Intensywność wsparcia</p> <p>W definicji Grantobiorcy brakuje odniesienia do jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (np. stowarzyszenia zwykłe)</p> <p>Z 2 Celi interwencji "poprawa dostępu do infrastruktury publicznej" (...) "należy usunąć, iż ma służyć dywersyfikacji zatrudnienia</p> <p>Kryteria wyboru koncepcji rozwoju skali mikro - należy usunąć, iż LGD powinny promować projekty z każdej koncepcji na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia</p> <p>Zweryfikować poprawność zdania "W ramach projektu grantowego udziela się minimum 2 grantów na realizację zadań w ramach operacji w wysokości nie wyższej niż minimalna kwota pomocy na operacje określona w przepisach krajowych."</p> <p>W części dotyczącej opisu beneficjentów brakuje punktu 3 dotyczącego międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy</p> <p>W części dotyczącej formy i wysokości wsparcia pojawia się niespójny zapis na temat ryczałtu dla operacji tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych a pod tym zapisem pojawia się urwane zdanie o środku transportu i pozostałych operacjach</p>	<p>Zakresy działań jakie są oferowane w programie Leader w znikomym zakresie odpowiadają potrzebom i zainteresowaniom młodych ludzi, którzy są na etapie nauki w szkołach średnich i studentów, wobec tego mieszkańcy wsi w tym przedziale wiekowym nie wykazują aktywności i zaangażowania w lokalnych grupach działania. Zawiązanie wieku młodego człowieka do 25 może spowodować, iż w organach LGD "sztucznie" będzie się umieszczać ludzi młodych, niezainteresowanych tematyką, tylko i wyłącznie po to aby otrzymać dodatkowe punkty jeśli będzie to promowane w kryteriach wyboru. Dodatkowo należy pamiętać, iż z każdym rokiem wiek ludzi się zmienia.Co w sytuacji, gdy którzyś z członków organów przekroczą 25 rok życia?</p> <p>Ograniczenie do jednego naboru wniosków na realizację koncepcji Smart Villages pozbawia możliwość udziału w naborze tych wnioskodawców, na których terenie koncepcji Smart Villages nie ma, a powstają dopiero po zapoznaniu się LGD z efektami pilotażu. Naborów powinno być więcej i na pewno nie na początku przyszłej perspektywy, tak aby dać możliwość kolejnym LGDom do umieszczenia grantów na stworzenie koncepcji SV w swoich strategich.</p> <p>Dążenie do konkurencyjności LSR winno mieć odzwierciedlenie również w kryteriach. Większa waga w stosunku do kryteriów punktujących wskaźniki niezależne od LGD, nie sprzyja wspomnianej konkurencyjności. W opisie wymagań interwencji (str. 278) wskazano: „interwencja Leader ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych”. Skoro tak kryteria wyboru powinny odnosić się do wskaźników lokalnej tożsamości, aktywności społecznej itp. Ponadto – w naszej ocenie – kryteria powinny być powiązane z zakresem wsparcia, wskazanym na str. 278.</p> <p>Intensywność wsparcia była dotychczas regulowana na poziomie rozporządzenia.</p> <p>W dalszym opisie Beneficjentów Wdrażania LSR pojawiają się już m.in. JONOPY. W obecnej perspektywie wiele organizacji tego typu sięgało po środki w ramach Grantów, warto zatem aby i w przyszłej perspektywie dać im taką możliwość.</p> <p>Nie widzimy związku pomiędzy tymi dwoma zagadnieniami</p> <p>LGD powinna promować dobre projekty, z dobrych koncepcji. LGD ogłosi konkurs grantowy na przygotowanie koncepcji ale nie ma gwarancji ich jakości. Możliwe jest zatem, że nie każda koncepcja, na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia, będzie dobra.</p> <p>Powinno być: nie niższe</p> <p>Brak opisu powoduje niejasność</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbieżne z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.</p>
759	JST	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.0.8. Scalenie przedmiotów wraz z zapoznodowaniem oszacowaniem</p>	<p>ZWIĘKSZENIE KWOT: - 1000 euro na scalenie - 2500 euro na zagospodarowanie stawki w PROW 2014-2020 na 800 euro na oszacowanie 12000 euro na zagospodarowanie</p>	<p>wysokość wsparcia powinna wynosić nie mniej jak w PROW 2014-2020. Ceny wszelkich produktów a przede wszystkim materiałów budowlanych wzrosły, w związku z powyższym zmniejszenie środków na realizację wymienionych powyżej prac spowoduje brak możliwości ich wykonania.</p>	Uwaga uwzględniona	<p>Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.</p>
760	Doradztwo rolnicze	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.1. Premie dla młodych rolników</p>	<p>1.Międzynarodowe i nasadzeniowych wykładach" możliwości ubiegania się o wsparcie przez beneficjentów, którzy rozpoczął prowadzenie działalności rolniczej wcześniej niż w okresie 24 miesięcy (np. do okresu 36 miesięcy).</p> <p>2.Biśnucję górnej granicy wielkości SO Tworzonego gospodarstwa (zastąpienie odniesieniem do limitu wielkości indywidualnego gospodarstwa rolnicze).</p> <p>3.Malogłębienie do interwencji „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” wprowadzenie obowiązków skorzystania przez beneficjenta ze szkolenia w zakresie podrozrachunku ekonomicznego lub/ i zarządzania gospodarstwem rolnym i podziału planowania</p> <p>4.Biśnucję zobowiązania 4) „stopniowego powiększania udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta...”</p> <p>5.Biśnucję zobowiązania 5) do osiągnięcia w wyniku realizacji biznesplanu wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa na poziomie 10-15% w stosunku do wielkości wyjściowej.</p> <p>6.Biśnucję z zobowiązania 7) sów „i osiągniętego co najmniej 50-procentowego udziału przychodów z prowadzonej w gospodarstwie rolnym działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta”</p>	<p>Ad 1. Uwagi na często losowo charakter zdarzeń zmierzających do objęcia gospodarstwa a także, zmieniające się uwarunkowania gospodarowania (na przykład możliwość objęcia działów lub dokupienia gruntów) uzasadnienie jest wykluczenie okresu, w którym młody rolnik, który rozpoczął tworzenie gospodarstwa.</p> <p>Ad 2. Celem działania nie powinno być wyłącznie tworzenie liczących się rozdrobionych gospodarstw szkodliwych dla gospodarki i restrukturyzacji, brak jest racjonalnego uzasadnienia dla wskazanego górnego progu SO na poziomie 150 tys. euro. Dodatkowo w opisie interwencji znajduje się wyraźny błąd logiczny polegający z jednej strony na zobowiązaniu rolnika do wykazywania 60% udziału przychodów z gospodarstwa z drugiej zaś strony ograniczenie wielkości tworzonego gospodarstwa (ogranicza się rolnikowi możliwość pracy poza gospodarstwem jednocześnie wprowadzając limit wielkości tworzonego gospodarstwa).</p> <p>Ad 3. Osiągnięcie celu interwencji nie może sprowadzać się wyłącznie do realizacji inwestycji, konieczna jest znajomość podstawowych zagadnień z zakresu ekonomii i zarządzania, aby działania towarzyszące inwestycji były racjonalne i uzasadnione ekonomicznie co jest szczególnie ważne z uwagi na grupę docelową młodych rolników nie posiadających często doświadczenia i wystarczającej wiedzy w zakresie zarządzania własnym gospodarstwem.</p> <p>Ad 4. Wskazanie w opisie interwencji znaczącej roli wsparcia w kontekście wielkości. W obecnej propozycji wyraźnie widoczna jest dyskryminacja części gospodarstw rolnych poprzez ustanowienie dla nich wyższego wskaźnika celu. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt ograniczonego wieku i niedużego wpływu młodego rolnika na strukturę produkcji w gospodarstwie osoby przekraczającej. Obecna struktura zobowiązania znacząco utrudni jego weryfikację, przyczyni się do liczących sankcji lub tworzenia sztucznych celów. Prawidłowe rozwiązanie powinno bazować na stałym wskaźniku na poziomie 15% (który z natury jest już proporcjonalnie dostosowany do wielkości bazowej), dodatkowo możliwe jest wprowadzenie analogiczne do rozwiązania jakie stosowane było w okresie programowania 2014-2020 dla małych gospodarstw – równoległe minimalnej docelowej wielkości bazowej na poziomie 25 tys. euro.</p> <p>Ad 6. Miernik przychodów z gospodarstwa stanowi ograniczenie w zakresie zapewnienia godnego poziomu życia rodziny rolnika, natomiast nie odzwierciedla kompetencji prowadzącego gospodarstwo ani stopnia ukierunkowania gospodarstwa na potrzeby rynku.</p>	Uwaga częściowo uwzględniona	<p>Ad 1) Premia dla młodych rolników jest przeznaczona dla osób, które po raz pierwszy rozpoczynają prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym. Dlatego musi być określony obiektywny maksymalny czas pozwalający stwierdzić, że dana osoba dopiero rozpoczyna działalność w rolnictwie. Czas ten został określony na 24 miesiące. Nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach "Premii dla młodych rolników" odbywają się corocznie, aby umożliwić młodym osobom podejmującym decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym złożenie wniosku o przyznanie pomocy i uzyskanie wsparcia w tym maksymalnym okresie. Ad 2) Ze względu na dostępny budżet interwencji wsparcie zostało ukierunkowane m.in. poprzez określenie dolnego i górnego progu wielkości ekonomicznej gospodarstwa młodego rolnika. Progi te określono na poziomie 15 tys. euro i 150 tys. euro. Załadada się, że problem z przekazaniem i przejmowaniem gospodarstw jest najbardziej palący w przypadku gospodarstw poniżej do 150 tys. euro SO. Określono również górny próg wielkości fizycznej – na poziomie 300 ha, czyli zgodnie z przepisami o kształtowaniu ustroju rolnego. Ad 3) Zgodnie z opisem interwencji beneficjent "Premii dla młodych rolników" będzie zobowiązany do korzystania z doradztwa indywidualnego dla osób rozpoczynających po raz pierwszy prowadzenie gospodarstwa jako młody rolnik w ramach interwencji „Kompleksowe doradztwo rolnicze”. Ad 4 i 6) Docelowo poziom udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą z prowadzonej w gospodarstwie rolnym działalności rolniczej we wszystkich przychodach beneficjenta stanowi alternatywę dla ubezpieczenia w KRUS i ma na celu skierowanie wsparcia do osób, dla których prowadzenie działalności rolniczej (i działalności ściśle z nią związanej) w gospodarstwie rolnym będzie głównym źródłem podstawowym źródłem utrzymania Ad 5) Rozwiązanie polegające na degenerowym ujęciu warunku dot. zwiększenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynika z propozycji ewaluatora ex-ante. Według ewaluatora uzyskiwanie satysfakcjonującego dochodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej wymaga osiągnięcia wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 000 euro SO. Proponowane progi mają zachęcić młodych rolników, przejmujących lub tworzących gospodarstwa mniejsze, do przekroczenia w przyszłości progu 25 000 euro SO - w wyniku realizacji biznesplanu i rozwoju działalności w przyszłości.</p>
761	LGD	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.1. LEADER/Rozwój Lokalny kierowany przez Społeczność (RLKS)</p>	<p>Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 35 roku życia</p> <p>W przypadku wniosków na realizację koncepcji Smart Villages nabory będą przeprowadzane na poziomie krajowym, a ocena będzie dokonywana przez panel ekspertów. W przypadku wniosków na operacje inne niż dot. realizacji koncepcji Smart Villages nabory odbywać się będą na poziomie regionalnym.</p> <p>Zmiana wagi kryteriów: mierzalne (ok. 40%), niemierzalne (ok. 60%).</p> <p>Usunąć z "formy i wysokości wsparcia" Intensywność wsparcia</p> <p>W definicji Grantobiorcy brakuje odniesienia do jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (np. stowarzyszenia zwykłe)</p> <p>Z 2 Celi interwencji "poprawa dostępu do infrastruktury publicznej" (...) "należy usunąć, iż ma służyć dywersyfikacji zatrudnienia</p> <p>Kryteria wyboru koncepcji rozwoju skali mikro - należy usunąć, iż LGD powinny promować projekty z każdej koncepcji na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia</p> <p>Zweryfikować poprawność zdania "W ramach projektu grantowego udziela się minimum 2 grantów na realizację zadań w ramach operacji w wysokości nie wyższej niż minimalna kwota pomocy na operacje określona w przepisach krajowych."</p> <p>W części dotyczącej opisu beneficjentów brakuje punktu 3 dotyczącego międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy</p> <p>W części dotyczącej formy i wysokości wsparcia pojawia się niespójny zapis na temat ryczałtu dla operacji tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych a pod tym zapisem pojawia się urwane zdanie o środku transportu i pozostałych operacjach</p> <p>W części dotyczącej formy i wysokości wsparcia w formie ryczałtu dla projektów grantowych w zakresie Smart Villages należy usunąć zapis mówiący o pilotażu</p>	<p>Zakresy działań jakie są oferowane w programie Leader w znikomym zakresie odpowiadają potrzebom i zainteresowaniom młodych ludzi, którzy są na etapie nauki w szkołach średnich i studentów, wobec tego mieszkańcy wsi w tym przedziale wiekowym nie wykazują aktywności i zaangażowania w lokalnych grupach działania. Zawiązanie wieku młodzieży do 25 może spowodować, iż w organach LGD "sztucznie" będzie się umieszczać ludzi młodych, niezainteresowanych tematyką, tylko i wyłącznie po to aby otrzymać dodatkowe punkty jeśli będzie to promowane w kryteriach wyboru. Dodatkowo należy pamiętać, iż z każdym rokiem wiek ludzi się zmienia.Co w sytuacji, gdy którzyś z członków organów przekroczą 25 rok życia?</p> <p>Ograniczenie do jednego naboru wniosków na realizację koncepcji Smart Villages pozbawia możliwość udziału w naborze tych wnioskodawców, na których terenie koncepcji Smart Villages nie ma, a powstają dopiero po zapoznaniu się LGD z efektami pilotażu. Naborów powinno być więcej i na pewno nie na początku przyszłej perspektywy, tak aby dać możliwość kolejnym LGDom do umieszczenia grantów na stworzenie koncepcji SV w swoich strategich.</p> <p>Dążenie do konkurencyjności LSR winno mieć odzwierciedlenie również w kryteriach. Większa waga w stosunku do kryteriów punktujących wskaźniki niezależne od LGD, nie sprzyja wspomnianej konkurencyjności. W opisie wymagań interwencji (str. 278) wskazano: „interwencja Leader ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych”. Skoro tak kryteria wyboru powinny odnosić się do wskaźników lokalnej tożsamości, aktywności społecznej itp. Ponadto – w naszej ocenie – kryteria powinny być powiązane z zakresem wsparcia, wskazanym na str. 278.</p> <p>Intensywność wsparcia była dotychczas regulowana na poziomie rozporządzenia.</p> <p>W dalszym opisie Beneficjentów Wdrażania LSR pojawiają się już m.in. JONOPY. W obecnej perspektywie wiele organizacji tego typu sięgało po środki w ramach Grantów, warto zatem aby i w przyszłej perspektywie dać im taką możliwość.</p> <p>Nie widzimy związku pomiędzy tymi dwoma zagadnieniami</p> <p>LGD powinna promować dobre projekty, z dobrych koncepcji. LGD ogłosi konkurs grantowy na przygotowanie koncepcji ale nie ma gwarancji ich jakości. Możliwe jest zatem, że nie każda koncepcja, na utworzenie której LGD udzieliło wsparcia, będzie dobra.</p> <p>Powinno być: nie niższe</p> <p>Brak opisu powoduje niejasność</p> <p>Wygląda na wstawienie dodatkowych myślników pozbawiających zdanie sensu</p> <p>Przeostawienie tego zapisu sugeruje, iż w formie ryczałtu będą wspierane tylko te operacje, które są efektem przeprowadzonego w obecnej perspektywie</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wytycznych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbieżne z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.</p>
762	Organizacje pozarządowe	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000</p>	<p>Wymogi koszenia móżdżkowca – są niezrozumiałe. Uważamy że winno dotyczyć tak powyżej np. 10 ha. W ciągu dnia można wykoszyć do 10 ha równych i suchych łąk. W innych dniach kolejne łąki. Szkodliwe przyrodniczo jest koszenie jednego dnia gospodarstwa np. 50ha</p> <p>Brak nacisku na stosowanie wplyszaczy przy kosiarzach lub innych drwników, brzezciek które ostrzegają ptaki i zapach kosami. Tu jest ogromna strata w przyrodzie.</p> <p>Brak wyraźnego określenia zakazu zostawiania biomasy na łące i problem cojak zagospodarować siano w belach - skoro nie ma kupców na nie- bo elektrownie importują tarty szysy pelet z Ukrainy.</p> <p>Większy koszt pakietów pastwiskowych i określenie minimum dni wypasu dla 0,5 DLP (bada kombinacje rolników z kozami na 2 dni - jako wypas).</p>	<p>Koszenie małych działek wleotałapowo jest sniekonomicznie kosztowno i czasowo, będzie szkodliwe wadliwym za wykonanie sie koszeń elektrow. Rolnicy niekiedy muszą kosić łąki w dobrym czasie pogodowym, nie będą pracować na etatowo, bo im się zagnie. Ustawiający mają taki znacznie oddalone od domu i będą musieli jechać kilka razy więcej do ich zbroju - to są koszty zła.</p> <p>Pozostałe nasze propozycje zwiększa efekty przyrodnicze na łąkach.</p>	Uwaga częściowo uwzględniona	<p>Zrezygnowano z wymogu dot. móżdżkowatego koszenia.</p> <p>W odniesieniu do: -stosowania wplyszaczy to uwagi na niekontrolowalność tego wymogu nie może to być kwestia do uregulowania w przepisach krajowych - wypasu calorocznego - uwagi na kwestie środowiskowe związane z nawożeniem, zasadnym jest umożliwienie wypasu calorocznego w ograniczonym zakresie w kwestii biomasy - jest wymóg zakazujący pozostawiania skoszonej biomasy. W odniesieniu do zwiększenia liczby pakietów pastwiskowych - uwaga niezrozumiała (większość wspieranych siedlisk może być zarówno koszona jak i wypasana).</p>

763	Organizacje producentów	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt</p>	<p>W interwencji: Ekoschemat – biologiczna ochrona upraw (1.4.15) proponowana zmiana w opisie wymagał:</p> <p>Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin.</p> <p>Jako metody biologicznej ochrony roślin należy rozumieć zabieg z zastosowaniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - biologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, w tym biopestycydów, biofungicydów oraz biostymulatorów lub - zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu. <p>Forma i wysokość wsparcia:</p> <p>Proponowana zmiana:</p> <p>płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów objętych ekoschematem. Poziom wsparcia: refundacja 50% kosztów poniesionych na zakup preparatów biologicznej ochrony roślin udokumentowanych na podstawie faktur VAT wystawionych na beneficjenta pomocy. W przypadku konieczności pozostawienia płatności w formie dopłaty do powierzchni objętej ekoschematem stawka powinna wynosić nie mniej niż 800 zł / ha.</p> <p>W przypadku większego zainteresowania ekoschematem, faktyczna wypłacona stawka może być niższa.</p> <p>Proponowana zmiana:</p> <p>Produkt – liczba hektarów: 100 000</p>	<p>Proponowana stawka (400 zł/ha) jest niewspółmiernie niska w stosunku do kosztów wdrożenia ochrony roślin w oparciu o środki biologicznego pochodzenia. W większości krajów UE, gdzie wprowadzono już analogiczne wsparcie (m.in. Francja, Czechy, Belgia, Słowacja) zastosowany został właśnie model refinansowania 50% kosztów ich zakupu. Jedynie wówczas efektywnie zostaną zrekomensowane wyższe koszty z tym związane w porównaniu do tradycyjnych środków ochrony chemicznej, dzięki czemu można mówić o potencjalnej skuteczności takich interwencji. Odgrywać ona będzie jedną z kluczowych ról w zakresie dostawiania rolnictwa do nowych wyzyczeń wynikających ze strategii KE „Od pola do stołu”, a zwiększenie zainteresowania rolników zakupem środków biologicznych, które właśnie ze względu na koszty z tym związane jest obecnie marginalne, przyspieszy jednocześnie proces wdrażania na rynek kolejnych tego typu substancji tym samym konwersję rynku s.o.r. na te produkowane w oparciu o substancje aktywne biologicznego pochodzenia. Jednocześnie proponowana zmiana w opisie interwencji ma zapewnić objęcie ekoschematem wszystkich dopuszczonych do stosowania, niezależnie od gatunkowości/rodzajowego pochodzenia substancji aktywnej, środków biologicznych, co będzie działać jednocześnie stymulująco na rozwój tego rynku i pozyskiwanie nowych rozwiązań przez producentów. Przykładem mogą tu być m.in. wyciągi, ekstrakty czy oleje roślinne (wskazywane w ekspertyzie IOR-PIB „Zwiększenie efektywności integrowanej ochrony rzepaku ozimego zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu” jako potencjalne źródło ochrony biologicznej poprawiającej kondycję zdrowotną roślin rzepaku) nie mieszczące się w obecnie zapropnowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi definicji środków biologicznych objętych omawianą interwencją. Jednocześnie, zauważać należy, że zakładany zakres finansowy interwencji, a tym samym powierzchnia upraw nią objęta, jest niewspółmiernie do potrzeb i skali działania, jeśli ma ono przynieść jakikolwiek wymierny skutek, dlatego proponujemy przesunięcia finansowe umożliwiające objęcie tego typu wsparciem powierzchni upraw nie mniejszej niż 200 000 hektarów.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Interwencja została ograniczona do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu. Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okazał się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wysokości wypłaconego płacenia przy tej interwencji.</p>
764	Organizacje producentów	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do mleka/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do linu/ do knogi wiekietnych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno</p>	<p>Związek Producentów Cukru w Polsce wyraża poparcie dla zapisów zawartych w drugim projekcie Planu Strategicznego dla WPR opublikowanym 30 lipca 2021 r., które dotyczą kontynuacji stosowania wsparcia związanego z produkcją buraków cukrowych.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p>	<p>Wsparcie związane do buraków cukrowych będzie kontynuowane w latach 2023-2027. Środki przeznaczane na płatności związane z produkcją, w tym na sektor buraków cukrowych, to środki pochodzące z pomniejszenia puli środków na płatność podstawową (obecnie jednolita płatność obszarowa). Dodatkowo, zgodnie z opinią przedstawioną przez ewaluatora przeprowadzającego ocenę ex-ante Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027, wsparcie w niektórych sektorach, m.in. w sektorze buraków cukrowych, jest dyskusyjne. W ocenie ewaluatora jest to jeden z produktów rynekowych, zatem podstawowym regulatorem struktury i wielkości produkcji powinien być rynek. W związku z powyższym zaproponowano pomniejszenie puli środków na buraki cukrowe - w latach 2023-2026 roczna alokacja finansowa będzie odpowiadała alokacji na rok 2022 pomniejszonej o 10%.</p>
765	Związki zawodowe	<p>ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.1. Przegląd interwencji, które przyczyniają się do zapewnienia spójnego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ryzykiem</p>	<p>1/ ZGŁASZANA UWAGA ODNOSZĄCA SIĘ DO REALIZACJI WSPARCIA Inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego (LOPRS (OSI Żywieckie Województwa Lubelskiego)</p> <p>Cel ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne •Rozwój podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego •Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych •Wzrozenie warunków oraz działania na rzecz lokalizacji na terenie województwa Lubelskiego siedziby oraz podmiotów Krajowej Grupy Spożywczej <p>LOPRS wnosi o ujęcie poza konkurencyjnego wsparcia dla projektu kluczowego LOPRS: Utworzenie CENTRUM ROZWOJU KOMPETENCI, INNOWACJI I TECHNOLOGII DLA ROLNICTWA I PRZEMYSŁU ROLNO – SPOŻYWCZEGO WRAZ Z ZAPLECZEM KONFERENCYJNO-WYSTAWIENNICZYM. Projekt powinien być uzgodniony, w ramach programu służącemu realizacji umowy partnerstwa i otrzymać finansowanie w trybie trybu niekonkurencyjnym. Projekt będzie służył realizacji celów Strategii zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa, KSRR, SRWL i ponadlokalnej strategii LOPRS.</p> <p>2/ ZGŁASZANA UWAGA ODNOSZĄCA SIĘ DO REALIZACJI WSPARCIA Inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego (LOPRS (OSI Żywieckie Województwa Lubelskiego)</p> <p>Cel ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne •Rozwój podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego •Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych •Wzrozenie warunków oraz działania na rzecz lokalizacji na terenie województwa Lubelskiego siedziby oraz podmiotów Krajowej Grupy Spożywczej <p>LOPRS wnosi o ujęcie poza konkurencyjnego wsparcia dla projektu kluczowego LOPRS:</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>W planie zawarto tabelę zgodnie z ustaleniami w zakresie Krajowego Planu Odbudowy, Polityki Spójności Planu Strategicznego WPR, co do demarkacji wsparcia realizowanego w ramach ww. programów i polityk. Zakres realizowanych operacji został ustalony pomiędzy poszczególnymi resortami.</p>
766	LGD	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i filiaru 1.13. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)</p>	<p>1. Strona 280:</p> <p>a. zapis: W regulaminie zaproponowany zostanie szeroki katalog kryteriów - mierzalnych (ok. 60% wagi) np. odwołujących się do oficjalnych opublikowanych danych statystycznych, tj. np. wskaźniki dot. rolnictwa oraz środowiska i klimatu, demograficzne, społeczne czy gospodarcze, - niemierzalnych, (ekspertyczki, ok 40% wagi), tj. np.: zintegrowanie, partnerstwo we wdrażaniu LSR, innowacyjność, terytorialność,</p> <p>- propozycja zmiany: zmiana wagi poszczególnych kryteriów na: 40% mierzalne; 60% niemierzalne.</p> <p>2. Strona 280:</p> <p>a. zapis: Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 25 roku życia.</p> <p>b. propozycja zmiany: Przez ludzi młodych rozumie się osoby, które nie ukończyły 30 roku życia.</p> <p>3. Strona 282:</p> <p>a. zapis: Rozwiązania te powinny: a) uwzględniać użycie technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy, b) wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności, m.in. w zakresie poprawy jakości życia, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poznanowania środowiska i klimatu, problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyłudzenia, niewystarczającej ilości miejsc pracy, przepięci cyfrowej.</p> <p>b. propozycja zmiany: proponuje się dodać wyraz „lub” między podpunktami a i b.</p> <p>4. Strona 284-285:</p> <p>a. zapis: tabela z kwotami budżetów na wdrażanie LSR oraz zarządzania LSR i animacji wraz z opisem.</p> <p>b. propozycja zmiany: proponuje się usunąć przedmiotową tabelę wraz z dodatkowym wyliczeniem kosztów z Planu.</p> <p>5. Strona 288:</p> <p>a. zapis: Nie przewiduje się wyboru jednego funduszu w celu wspierania kosztów zarządzania LSR i animacji, w rozumieniu art. 31 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060.</p> <p>b. propozycja zmiany: proponuje się zastosowanie zapisu: „Decyzja dotycząca jednego funduszu w celu wspierania kosztów zarządzania LSR i animacji, w rozumieniu art. 31 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060 zostanie uzgodniona z instytucjami zarządzającymi pozostałymi programami, w ramach których przewidziane będzie wsparcie RLKS, po wcześniejszym poddaniu przez poszczególne zarządy województw decyzji czy o poszczególnych RPO będzie to wsparcie realizowane”.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Rozumienie określenia "ludzie młodzi" jako osób w wieku do 25 lat jest kontynuacją podejścia przyjętego w Wyznaczonych nr 5/3/2017 stosowanych w okresie 2014-2020/22. Rozumienie to jest także zbliżone z podejściem statystycznym GUS do badań stopy bezrobocia.</p>
767	Organizacje producentów	<p>ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt</p>	<p>Propozycja ustanowienia nowej interwencji „Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne rzepaku”. Przewidziane w jej ramach wsparcie polegałoby na możliwości przyznania płatności w przypadku zastosowania w uprawie kwalifikowanego materiału siewnego nasion rzepaku o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne (choroby, szkodniki). Celem takiej interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony rzepaku, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozyt chemicznych środków ochrony roślin do środowiska. Wsparcie przyczyniłoby się wprost do złagodzenia trudności występujących w produkcji roślinnej w kontekście nasilającej się presji patogenów na uprawy wobec ograniczanej dostępności środków ochrony roślin opartych na substancjach aktywnych pochodzenia chemicznego. Proponujemy, aby ustanowiona płatność tytułem zakupu kwalifikowanego materiału siewnego rzepaku ozimego wyniosła 150 zł/ha, a wysokość środków pochodziła na te interwencje (ok. 6,6 mln euro) pozwolila na objęcie powierzchni uprawy co najmniej 200 tys. hektarów, co i tak stanowiłoby jedynie ok. 20% powierzchni upraw tej rośliny w Polsce.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>W projekcie PS WPR zaproponowano już dwa ekoschematy wpływające na redukcję pestycydów. W ekoschemacie -Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, wsparcie będzie ukierunkowane na prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, wsparcie będzie ukierunkowane na prowadzenie produkcji roślinnej zgodnie z metodami integrowanej produkcji roślin. Należy mieć na uwadze, że w metodach mogą być wskazane do uprawy konkretne odmiany roślin, w tym odporne na szkodniki, choroby czy też niedobory wody. Dlatego na tym etapie programowania proponuje się ukierunkować wsparcie na ekoschemat dotyczący integrowanej produkcji.</p>

768	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.2. Kompleksowe doradztwo rolnicze	1.W sekcji Opis wymagań interwencji ... Proponuje się zmianę zapisu: „Usługi doradcze będą świadczone w oparciu o metodyki doradzania, opracowane i aktualizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie” na zapis: „Usługi doradcze będą świadczone w oparciu o metodyki doradzania, opracowane i aktualizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie w uzgodnieniu w Wojewódzkimi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego”	Ad 1. Należy podkreślić konieczność współpracy WODR w tworzeniu metodyk Usług doradczych. Jasnym jest, że w zakresie aspektów metodologicznych CDR posiada większą kompetencje, jednak dotychczasowe doświadczenie w realizacji usług wskazuje na konieczność wzajemnej uzgodnień dotyczących aspektów technicznych i praktycznych wykonalności poszczególnych elementów projektowanej usługi doradczej.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga zostanie uwzględniona na etapie wdrożenia.
769	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji I i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwa - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwa/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasieczniczych/ wspieranie walki z wazącymi produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Do tematów, które zaleca się poruszać podczas szkoleń dla pszczelarzy należy dodać temat: „Zagrożenia roślin ze strony obcych gatunków w pszczelarstwie i środowisku”.	Zagrożenia ze strony obcych gatunków roślin w pszczelarstwie i środowisku w szczególności dotyczy gatunków, takich jak nawłocje późna Solidago gigantea i kanadyjska S. canadensis. Są to gatunki do niedawna uważane za korzystne dla pszczelarstwa. Choć wykazało, że rozprzestrzenianie się nawłoci negatywnie wpływa na produkcję miodu, to niedoinformowani pszczelarze nadal preferują ten inwazyjny gatunek obcy i celowo go sieją (np. Lenda i in. 2021). Inwazyjne gatunki obce ponadto wpływają negatywnie na rodzimą florę i faunę (np. Balciwicz i in. 2015, Kajzer-Bonk 2016.). Podobnie cenioną obcą rośliną inwazyjną jest trojeść amerykańska Asclepias syriaca. Na razie nie tak powszechna jak nawłoc.	Uwaga nieuwzględniona	W KPS zaplanowano, że: "Tematy szkoleń pszczelarzy obejmujące inny niż wyżej wyszczególniony zakres, nie mogą przekroczyć 30% godzin szkoleniowych". W związku z tym możliwe są również szkolenia w proponowanym kierunku.
770	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie punktów waz - zapoznanie z nowymi zasadami	wnosząc o ZWIĘKSZENIE KWOT: - 1000 euro na 1 ha gruntów objętych scaleniem, prace geodezyjne - 2500 euro na zagospodarowanie posaczenia	Z uwagi na aktualnie wykorzystywane w rolnictwie maszyny rolnicze, drogi transportu rolniczego powinny mieć mocniejszą podbudowę, powinny być szersze, a również powinny mieć urządzone pobocze. To przekłada się na realny wzrost kosztów wykonania 1 km drogi posaczeniowej. Poza tym o 100% wzrosły ceny usług dot. gruntownej konserwacji rowów melioracyjnych. Rolnicy wymagają większej ilości przepustów.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
771	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.3. Dookreślenie warunków i zasad doradcz.	1.Bezwzględnie włączenie podmiotów doradczych do których będą kierowane studia podpyłmowe w proces opracowania zakresu tematycznego studiów.	Ad 1. Należy bezwzględnie włączyć zainteresowane podmioty doradcze, do których będą kierowane studia podpyłmowe w proces opracowania zakresu tematycznego studiów, aby uniknąć sytuacji opracowania kierunków całkowicie nie odpowiadających realizowanym w WODR celom i potrzebom doradczym.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z założeniami interwencji "Dokształcenie zawodowe kadr doradczych", doradca będzie wybierał studia podpyłmowe z oferty dostępnej na rynku.
772	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 14.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	W zaproponowanym ekoschemacie sugeruje się wysiewanie na obszarach z pożądanymi roślinami co najmniej dwóch gatunków roślin. Sugerujemy zwiększenie tej liczby do trzech. Taką liczbę gatunków koalicja „Rolnictwo dla Przyrody” sugerowała już podczas konsultacji pierwszej wersji Krajowego Planu Strategicznego dla WPR. Zwiększenie minimalnej liczby roślin koniecznych do wysiania nie wpłynie na koszty ponoszone przez rolników przy wdrażaniu omawianego ekoschematu. Nie powinno zatem wpłynąć na chęć przystąpienia do niego. Może to natomiast istotnie zwiększyć jego efektywność poprzez wsparcie większej liczby owadów zapylających. Dobre odpowiednich gatunków roślin może istotnie zwiększyć efektywność ekoschematu. Na liście roślin dopuszczalnych do wysiewania powinno znaleźć się jak najwięcej gatunków roślin rodzimych. Sugerujemy skorzystanie z listy roślin stworzonej przez zespół Instytutu Środowiskowego Rolnictwa i Leśnego PAN na potrzeby interwencji „Wieleletnie pasy kwietne” (Kujawa i in.). W skład mieszanek mogą wchodzić nasiona roślin długo kwitnących, których nektar jest wykorzystywany przez owady zapylające: - słonecznika zwyczajnego Helianthus annuus, - faceli błękitnej Phacelia tanacetifolia, - gryki zwyczajnej Fagopyrum esculentum, - konicyzny czerwonej Trifolium pratense, - lucerny siewnej Medicago sativa, - wyki siewnej Vicia sativa, - Inu zwyczajnego Linum usitatissimum, - ogranicznik lekarskiego Borago officinalis, - nostryka białego Melilotus albus. Ważny jest również udział nasion poszczególnych gatunków w wysiewanej mieszance. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której jeden gatunek dominuje, a pozostałe występują jedynie w śladowych ilościach. Optymalne jest równomierny udział poszczególnych gatunków. Dlatego w przypadku 3 gatunkowej mieszanek sugerujemy udział jednego gatunku w granicach od 20 do 50%. Sugerujemy przesunięcie terminu, od którego dopuszczalne będzie koszenie obszaru uprawianego w ramach ekoschematu. W drugiej wersji KPS dla WPR zaproponowano, by był to 31 sierpnia. Proponujemy, by termin ten wyznaczony na 1 października.	Ekoschemat z jednej strony przyczyni się do zwiększenia różnorodności gatunkowej owadów zapylających w krajobrazie rolniczym (dziło występujących pszczoł, w tym trzmieli, a także motyli, chrząszczy czy muchówek), z drugiej zaś wpłynie pozytywnie na usługę ekosystemową, jaką dostarczają te owady – zapylanie roślin użytkowych. Co więcej, przysłużą się także efektywniejszej produkcji miodu przez pszczoły miodowe. Zatem obecnie swoim oddziaływaniem kilka istotnych aspektów związanych z gospodarką rolą, jak i funkcjonowaniem dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym. Dodatkowo, „efektem ubocznym” tworzenia obszarów z roślinami nektarodajnymi, może być wsparcie naturalnych wrogów pasożytów roślin – drapieżnych owadów i pajęczaków, które są sprzymierzeńcami rolników w walce z niepożądanymi zwierzętami roślinożernymi. Zwierzęta te odgrywają bowiem dogodne miejsca bytowania w obszarach z taką roślinnością. Różnorodność gatunkowa roślin pyłko- i nektarodajnych, dostępnych dla owadów zapylających, jest istotnym czynnikiem wpływającym na różnorodność gatunkową tych zwierząt. Większa różnorodność odpowiednich roślin przekłada się bowiem na większą różnorodność gatunkową owadów zapylających, a co za tym idzie na efektywniejsze zapylanie roślin, w tym roślin użytkowych, uprawianych w danym krajobrazie rolniczym. Dowodzą tego liczne badania naukowe (np. Rogers i in. 2014, Sutter i in. 2017, Woodcock 2020). Dlatego istotne jest jak największe zróżnicowanie gatunkowe w obrębie poletek z roślinami nektarodajnymi, które powstają i powstawać będą w krajobrazie rolniczym. Wiele owadów zapylających, w tym pszczoła miodna, pozostaje aktywnych do wczesnej jesieni, a ich wsparcie poprzez dostęp do roślin żywnościowych jest kluczowe dla ich przetrwania w krajobrazie rolniczym. Dlatego zaproponowano wydłużenie okresu, w którym niedopuszczalne będzie koszenie obszarów z roślinami miododajnymi.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ekoschemacie Obszary z roślinami miododajnymi, wymóg co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z jednej strony wystrzącająco zapewnia różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających, a z drugiej nie wypróżdza dodatkowych urządzeń w stosunku do ekoschematu. Będzie w nim obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w czym mieści się zakaz nawożenia) i zakaz stosowania środków ochrony roślin.
773	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	W rozdziale 4.2.3. Beneficjenci pomocy technicznej, proponuję dopisać na str 79 "n. instytuty badawcze."	Beneficjentami pomocy technicznej muszą być także instytuty badawcze, które są nadzorowane przez MRIRW.	Uwaga nieuwzględniona	Beneficjentami pomocy technicznej w ramach struktury KSiOW+ mogą być jednostki sektora finansów publicznych. Jeżeli pomoc miałyby zostać udzielona Instytutom badawczym na realizację konkretnych operacji, konieczne byłoby zastosowanie procedury wyboru takiego Instytutu w trybie zamówienia publicznego lub delegowanie ustawowe zadań Instytutom badawczym. Zdaniem MRIRW taka forma współpracy nie jest obecnie optymalnym rozwiązaniem dla wdrażania PS WPR. Instytuty badawcze jak również inne podmioty działające na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich będą mogły brać aktywny udział w wymianie wiedzy i innowacji poprzez włączenie ich jako partnerów do operacji realizowanych przez jednostki
774	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	Brak jednoznacznego określenia zadań i związanych z tym środków finansowych dotyczących wymiany wiedzy i innowacji w rolnictwie którymi w mijającej perspektywie zajmowały się Ośrodki Doradztwa Rolniczego w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR). Wnioskujemy o utrzymanie dotychczasowej nazwy SIR i wydzielenie tego obszaru w ramach KSiOW +	SIR w ODR-ach funkcjonuje od 2015 roku i został dobrze przyjęty wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Dzięki wydzieleniu i KSiOW + już na poziomie Planu Strategicznego zapewni bezpieczną kontynuację i rozwinięcie dotychczas praktyk w zakresie przekazywania wiedzy i wdrażania innowacji. Ponadto już samo określenie SIR utożsamiane jest w środowisku wiejskim z ODR i innowacyjnością. Ujęcie wszystkich zadań finansowanych z Pomocy Technicznej przez Beneficjentów dotychczas do listy zadań samorządów i ODR-ów.	Uwaga uwzględniona	KSiOW+ zostanie utworzona w oparciu o istniejącą KSiOW oraz SIR umożliwiając wykorzystanie zbudowanego doświadczenia potencjału, zgodnie z zapisami rozporządzenia o planach strategicznych. W PS WPR jest wyodrębniona KSiOW+, natomiast w ramach KSiOW+ mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wypisywania ich osobno w PS WPR.
775	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	1.Brania Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego (LPEMI) podtrzymuje swój postulat, zawarty w Petycji do Pana Ministra z dnia 06.09.2021 r. o uwzględnienie w ramach prac nad Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej, na lata 2023-2027, zagadnień związanych z wnioskowanymi opracowaniem i wdrożeniem przez MRIRW Programu stabilizacji branży wieprzowiny w Polsce.	Opracowanie i wdrożenie w/w Programu jest zasadne w sytuacji narastającego, dramatycznego kryzysu na rynku wieprzowiny w Polsce, w tym zagrożenia dla funkcjonowania dziesiątków tysięcy polskich gospodarstw rolnych. W ramach w/w Programu mogą być ujęte m.in. już proponowane w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej, na lata 2023-2027 mechanizmy i interwencje dotyczące branży wieprzowiny jak i ewentualnie nowe mechanizmy i interwencje zaproponowane w toku wnioskowanych prac nad utworzeniem w/w Programu, zmierzające i ukierunkowane na: - wsparcie polskich rolników – hodowców trzody chlewnej i przetwórców wieprzowiny w ich obecnej, trudnej sytuacji ekonomiczno-finansowej, - stworzenie wieloletnich, stabilnych rozwiązań prawnych, finansowych, organizacyjnych dla odbudowy i rozwoju polskiej branży wieprzowiny, - zapewnienie, w wieloletniej perspektywie, równości szans rynkowych w zakresie warunków produkcji, zbytu i eksportu polskiej wieprzowiny, w ramach UE. 2.2 w/w zagadnieniem programu stabilizacji branży wieprzowiny w Polsce, wiąże się zagadnienie utrzymania priorytetu samowystarczalności żywnościowej Polski w sytuacji zagrożenia ograniczenia produkcji roślinnej i zwierzęcej spowodowanej konsekwencjami przyjęcia bardzo ambitnych celów klimatycznych przez UE. Samowystarczalność żywnościowa, w praktyce oznacza istnienie stałej nadwyżki eksportowej, w podstawowych branżach, która może amortyzować ewentualne kryzysy np. przyrodnicze (susze, itp.) lub choroby. Jedną z podstaw jest stabilna baza paszowa, w tym przywracanie rolniczego wykorzystania obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, np. dla chowu bydła mięsnego. Innym priorytetowym zagadnieniem powinno być utrzymanie na stabilnym poziomie krajowej produkcji żywności, w tym w szczególności wieprzowiny. W skali spożycia mięsa i wyrobów mięsnych w Polsce, od szeregu lat, utrzymuje się ponad 60 % udział wieprzowiny w zaspokajaniu spożycia mięsa przez mieszkańców Polski. Należy jednocześnie pamiętać, że Polska ma ujemne saldo w zakresie obrotów handlu zagranicznego w branży wieprzowiny. Podstawą dla zapewnienia stabilnego poziomu spożycia dla „statystycznego Polaka” jest wobec powyższego utrzymanie i rozwój krajowej hodowli i chowu świń. Wobec powyższego szczególne znaczenie ma zapewnienie stabilnych warunków funkcjonowania gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją żywności, w tym trzody chlewnej, w szczególności dla średnich i małych producentów. To właśnie średni i mali producenci są bardziej odporni na ewentualne kryzysy cenowe lub chorobowe (jak wskazują dane wielkości zakazów ASF w stadach świń, jest kilkakrotnie niższe w przypadku gospodarstw średnich i małych, niż w przypadku wielkich ferm przemysłowych). Nie można jednak pominąć także znaczenia produkcji dużych ferm trzody chlewnej, gdyż to one mają bardzo duże znaczenie dla produkcji towarowej trzody chlewnej, w tym dla zapewnienia stabilności dostaw dla zakładów przetwórczych. Wobec powyższego zasadne jest kontynuowanie dotychczasowych działań administracji rządowej, w szczególności działań MRIRW oraz podmiotów i instytucji podporządkowanych, nadzorowanych przez MRIRW, w zakresie rozwoju i utrzymania stabilnej produkcji zbóż, kukurydzy, roślin wysokobiałkowych, jako podstawy dla stabilnej wielkości krajowej hodowli i chowu żywności. Jednocześnie aktualnie i w najbliższej przyszłości szczególnie istotnym zagadnieniem dla stabilizacji i rozwoju krajowej branży wieprzowiny jest ograniczenie i	Uwaga uwzględniona	W planie zaprojektowanego wsparcia dla producentów wieprzowiny
776	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 14.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	Wsparcie realizowane w gospodarstwach posiadających Trwałe Użytki Zielone, okresowo zalewane	Gospodarstwa posiadające TUZ i realizujące działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w zakresie pakietów przyrodniczych już dostają dofinansowanie do utracanych korzyści jakimi na nie opodatkowane zbory także ze względu na występujące czasowe postąpienia. Zależy nam na utrzymaniu wody w każdym miejscu opadu oraz zalania. Ze względu na retencje ważniejsze wydają się TUZy poza zobowiązaniami	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat Retencjonowanie wody na trwałe użytkach zielonych będzie stanowił kontynuację analogicznego działania wdrożonego w ramach PROW w 2022 r., ograniczonego do trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych. Ekoschemat został rozszerzony, oprócz ww. trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych, do trwałych użytków zielonych objętych ekoschematem Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt w ekologicznym systemem produkcji, co jest podyktowane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne, szczególnie predysponowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody, i na tereny o ekstremalnym lub ekologicznym systemie produkcji, gdzie możliwości/potrzeby produkcyjne mogą być stosunkowo łatwe do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.

777	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Stawka płatności - 836 zł/ha	Stawka wyliczona dla interwencji Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 wydaje się adekwatna dla ekoschematy retencyjnego. Zbyt niskie wsparcie spowoduje niskie zainteresowanie ekoschematem, a tym samym niewykorzystanie funduszy unijnych ale także możliwości zatrzymania wody przez rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Kalkulacja stawki płatności "Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt" została opracowana przez Instytut Ekonomii Rolniczej i Gospodarki Żywnościowej – PIB (IERG2-PIB), co potwierdza odpowiedni certyfikat. Wysokość szacowanej stawki płatności stanowi częściową rekompensację (ok. 72%) utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z realizacją ekoschematu, tzn. praktyk wykraczających ponad obowiązujące standardy. Stawka płatności w ramach ekoschematu jest wynikiem bilansu poszczególnych pozycji kosztów i korzyści związanych z różnicą między średnim poziomem dochodu pomiędzy gospodarstwami o niekorzystniejszej (<0,3 t 2 DJP/ha TUZ) a zrównoważonej obsadzie zwierząt (0,3 – 2 DJP/ha TUZ) oraz
778	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	4.8d. Podsumowanie analizy SWOT oraz opis strategii interwencji – cel 1 (str. 15) 1) W ramach realizacji potrzeby: Zwiększenie indywidualnego dochodu w rolnictwie w celu zapewnienia rolnikom godnego poziomu życia i wyrównywania szans rozwojowych, ekonomicznych, społecznych (str. 15) w zakresie branży mięsnej, w szczególności wieprzowiny wskazane jest rozważyć zagadnienia: wsparcia wzrostu chowu świń na potrzeby lokalnego rynku, wsparcia rolników stosujących podwyższone dobrostan przy jednoczesnym wzroście wsparcia dla biosektora i ograniczaniu barier administracyjnych. Ponadto w ramach szerokiego zakresu możliwości pomocowych, w tym poza WPR istotne jest wsparcie rekompensowania wzrostu kosztów produkcji, w tym energii, paliw. 2) ad. realizacja potrzeby: Zapewnienie stabilności dochodów gospodarstw przez łagodzenie skutków ryzyka cenowego (wynikającego ze zmienności koniunktury) i produkcyjnego (wynikającego ze zmienności uwarunkowań klimatyczno-pogodowych oraz występowania głębi żywotowych, inwazji szkodników, chorób zwierząt i roślin (str. 16) – należy zauważyć, że w ramach PS WPR nie ma przedstawionych adekwatnych mechanizmów wsparcia/interwencji w celu realizacji w/w potrzeby. 3) ad. realizacja potrzeby: Przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialnie produkcji zwierzęcej (str. 16) LPEMI zdecydowanie popiera działania w kierunku utrzymania i rozwoju chowu i hodowli żywności w/w terenach. Wniosujemy o rozszerzenie zakresu wsparcia dla rolników tworzących własną bazę paszową, np. wykorzystujących łąki i pastwiska, w szczególności na terenach podgórskich dla hodowli bydła mięsnego. Poza pozytywnymi efektami dla środowiska naturalnego, przyczyni się to do rozwoju i dywersyfikacji bazy surowcowej dla polskiego przemysłu mięsnego. 5.8d. Cel 2 (str. 19 i nast.) Popierając zawarte w tej części PS WPR stwierdzenie, że Polska posiada duży potencjał produkcyjny w produkcji zwierzęcej, zwracamy się o wsparcie dla produkcji zwierzęcej w małych i średnich gospodarstwach, w celu zróżnicowania źródeł dochodów, dywersyfikacji ryzyka zmian rynkowych oraz zmian wielkości przychodów i dochodów. LPEMI zdecydowanie popiera kontynuowanie i rozwój działań oraz wsparcia w zakresie realizacji potrzeb: - rozwoju produkcji żywności wysokiej jakości, - zapewnienia promocji produktów żywnościowych i nieżywnościowych (pochodzących z rolnictwa) na rynkach światowych.	zawarte w opisie uwagi	Uwaga uwzględniona	Zagadnienia poruszone w uwagach stanowią integralny element Planu.
779	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwa z wykorzystaniem technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/utrzymania właściwości nawadniająco-odwadniającego urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne;	Istnieje duże prawdopodobieństwo, że spółki wodne będą prowadziły tylko działania odwadniające czyli prace utrzymaniowe. Zakup wydajniejszego sprzętu, który skutecznie udrożni rowy i tym samym uniemożliwi zatrzymanie wody nie powinien być finansowany ze środków UE.	Uwaga nieuwzględniona	w ramach interwencji pn. Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu, będą mogły być wspierane podmioty świadczące usługi rolnicze z wykorzystaniem technologii rolnictwa precyzyjnego w następujących obszarach tematycznych: ograniczenie zużycia środków ochrony roślin i nawozów, zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, ograniczenie uciążliwości środowiskowej produkcji zwierzęcej. W ramach tej interwencji nie są planowane usługi w zakresie zabezpieczenia/utrzymania właściwości nawadniająco-odwadniającego urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne.
780	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Interwencje (str. 90 i nast.) 1) ad. 1.4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (str. 98) Po występie analizie powstaje wątpliwość co do wymogów obsady zwierząt trawożernych w gospodarstwie: co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 1,5 DJP/ha TUZ, w sytuacji braku zróżnicowanych stanów faktycznych prowadzenia działalności przez rolników np. rozdrobnienie działek, odległości pomiędzy siedliską stada a działkami, itp. Wskazane jest dokonanie ewaluacji praktyki realizacji tego ekoschematu po analizie doświadczeń z realizacji tego ekoschematu w pierwszych latach i dokonanie ewentualnych korekt w zakresie wymagań interwencji. 2) ad. 1.4.17 Ekoschemat - Dobrostan zwierząt (str. 132) Wniosek, aby dopłaty do podwyższonego standardu utrzymania zwierząt uzależnić od kila a nie od jednego czynnika. Wymogi powinny uwzględniać rzeczywiste potrzeby zwierząt i to w zakresie całego wachlarza „wolniści” im dedykowanego dotyczącego zarówno produkcji tuczników jak i prosiąt np.: 1.2.pakietu sześciu elementów decydujących o poziomie dobrostanu, producent/rolnik musi zagwarantować trzy, aby otrzymać dopłatę z programu „dobrostan plus”. W zakresie sześciu elementów proponowanych mogą wchodzić: -zwiększenie powierzchni bytowania o 20% - parametry jak dotychczas w „dobrostan plus”, dodatkowo: produkcja warchlaków w systemie +20% powierzchni (od odsadzenia od lóczy 28 (21) – 80 dzień życia 5 - 30 kg m.c. Kontrola - IW na parametrach do tej pory obowiązujących -zapewnienie przez cały rok optymalnych warunków zoohigienicznych w budynkach produkcyjnych tj. temperatury, składu powietrza i światła. Kontrola – inspekcja weterynaryjna kontroluje wyrywność parametry ze szczególnym uwzględnieniem okresów upałów i największych mrozów. Temperatura nie może odbiegać od norm „dobrostanowych dla gatunku” uwzględniając wilgotność względną (+) 8 stopni powyżej (lato) oraz (-) 4 stopnie poniżej norm (zima). Pozostałe, wymienione parametry zoohigieniczne, z zachowaniem norm z przyjętym odchyleniem, w zakresie akceptowalnym fizjologicznie przez zwierzę (nie przez człowieka). c)Chrona i profilaktyka zdrowia. Wymagania – status zdrowotny stada SPF lub SPF (-) w zakresie jednej jednostki chorobowej (nie dotyczy chorób zważanych z urzędu tj: Ch. A oraz chorób immunosupresyjnych tu: PRRS). SPF (Specified Pathogen Free) oznacza status immunologiczny stada monitorowany poprzez obecność lub brak (generalnie na podstawie badań immunologicznych) uciążliwych z epizootologicznego i ekonomicznego punktu widzenia jednostek chorobowych, takich jak: Leptospiroza, Brucelloza; Choroba Aujeszkiego; zakaźnego zanikowego zapalenia mózgu i rdzenia kręgowego.	Uzasadnienie: Dotychczas w ramach działania Dobrostan zwierząt w zakresie: •Dobrostan loch złożono 2 454 wniosków w roku 2020 i 22 509 wniosków w 2021 roku •Dobrostan tuczników złożono 2 104 w 2020 roku i 2 156 wniosków w 2021 roku Niskie zainteresowanie działaniem wynika z braku rekompensaty utraconych korzyści i poniesionych kosztów wynikających z dostosowania się do wymagań określonych w działaniu Dobrostan zwierząt.	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1) Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. Należy jednak wskazać, że w dużej części zaproponowane wymogi są już określone na poziomie przepisów podstawowych, tj. przepisów powszechnie obowiązujących wszystkich rolników. Ad 2) Płatności w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt mogą obejmować jedynie dodatkowe koszty i utracone dochody wynikające z podjętych zobowiązań dobrostanowych. Dodatkowo kalkulacja płatności musi zostać przygotowana przez podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt takim podmiotem jest Instytut Zootechniki-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dobrostanowych, z których wynikają wysokości stawek płatności za lochę i tuczniaka.
781	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Do usuniecie: Urządzenia wodne piętrzące wodę będą mogły być wyposażone w instalacje do pozyskiwania energii z OZE (mikroinstalacje wodne). Poprawić to efektywność wykorzystania dostępnych zasobów wodnych zarówno w produkcji energii, jak i produkcji rolnej.	W analizie interwencji zabrakło informacji o oddziaływaniu elektrowni wodnych na różnorodność biologiczną, stan wód gruntowych oraz opłacalności budowy śpiżni ze stał elektrowni	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja związana z budową elektrowni wodnej poprzedzona jest szczegółową analizą (zgodnie z art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Wiąże się to m.in. ze złożeniem wniosku o wyrażenie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.
782	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Do Analizy SWOT Celu 6.dodaj informacje w Słabych stronach o wskaźniku FBI dla produkcji.	Farmland Bird Index - wskaźnik liczebności ptaków krajobrazu rolniczego, jest jednym z oficjalnych wskaźników stanu środowiska w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Jest on traktowany jako wskaźnik stanu "zdrowia" ekosystemów użytkowanych rolniczo. W Polsce od 2009 r. obserwuje się systematyczny spadek liczebności gatunków ptaków terenów rolnych. Redukcja liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego jest silniejsza na terenach położonych poza obszar Natura 2000 – w ostatnich latach Natura 2000 Trap wskaźnika FBI jest stabilny.	Uwaga uwzględniona	W opisie słabych stron jest zawarta informacja o FBI.
783	JST	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Plan Strategiczny jest komplementarny w stosunku do działań, które mogą być również finansowane w ramach programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Krajowego Planu Odbudowy a także programów finansowanych z budżetu krajowego. Ww. programy również będą finansować inwestycje w zakresie budowy i modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej oraz rozwoju sieci Internetu szerokopasmowego. Dodatkowo programy Polityki Spójności będą także wspierać inwestycje z zakresu rozwoju 13 przedsiębiorczości oraz zapewnienia dostępności do usług publicznych, a także rozwój kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich. Należy zaznaczyć, iż wsparcie inwestycji w infrastrukturę publiczną jest jednym z ważniejszych elementów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i tworzenia warunków do rozwoju społecznego, obywatelskiego i gospodarczego, dlatego też zostaną uwzględnione w planie Strategicznym.	Zaprezentowany Projekt Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej po 2023 roku to wciąż rozwój polskiej wsi z udziałem Europejskiego Funduszu na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich marginalizująca jeden z istotnych aspektów obszarów wiejskich: wsparcie dla infrastruktury publicznej. Nowa perspektywa finansowa w zakresie WPR nie uwzględnia finansowania dróg, ograniczone wsparcie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, oraz innych inwestycji realizowanych dla ogółu mieszkańców. Założono, że powyższe zadania będą finansowane głównie z Polityki Spójności czy Krajowego Planu Odbudowy, bez określenia konkretnych środków interwencji, celów, zasad i warunków przyznawania pomocy. Takie niezobowiązujące stwierdzenia w konsekwencji mogą oznaczać w przyszłości bardzo ograniczone źródła finansowania tak ważnych inwestycji podnoszących jakość życia na obszarach wiejskich.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
784	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Wykazać metodykę wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo TUZ C. Obecność TUZ cennych przyrodniczo TUZ C. c)Chrona i profilaktyka zdrowia. Wymagania – status zdrowotny stada SPF lub SPF (-) w zakresie jednej jednostki chorobowej (nie dotyczy chorób zważanych z urzędu tj: Ch. A oraz chorób immunosupresyjnych tu: PRRS). SPF (Specified Pathogen Free) oznacza status immunologiczny stada monitorowany poprzez obecność lub brak (generalnie na podstawie badań immunologicznych) uciążliwych z epizootologicznego i ekonomicznego punktu widzenia jednostek chorobowych, takich jak: Leptospiroza, Brucelloza; Choroba Aujeszkiego; zakaźnego zanikowego zapalenia mózgu i rdzenia kręgowego.	Metodyka wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo nie jest jawna i nie jest poddana dyskusji naukowej. W wielu miejscach nie jest jasne w jaki sposób TUZ zostały zaklasyfikowane jako cenne przyrodniczo lub są poza nimi. Są miejsca, gdzie TUZ podzielony jest szuczanie na TUZ cenny i TUZ. W ten sposób rzeczywiste cenne przyrodniczo łąki i pastwiska mogą być niekorzystnie zmienione (np. zoaranie) i utracić bezpowrotnie walory przyrodnicze na skutek	Uwaga nieuwzględniona	W SWOT jest ogólna informacja na jakie podstawie zostały wydzielone TUZ cenne przyrodniczo i co obejmują. Analiza SWOT nie jest miejscem na wykazywanie metodyki wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo.
785	JST	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	wspieranie inwestycji w infrastrukturę techniczną, w szczególności związaną z gospodarką wodno-ściekową; z zakresu rewalidacji małych miejscowości wiejskich, wzmacnienie infrastruktury drogowej i kulturalnej.	Zaprezentowany Projekt Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej po 2023 roku to wciąż rozwój polskiej wsi z udziałem Europejskiego Funduszu na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich marginalizująca jeden z istotnych aspektów obszarów wiejskich: wsparcie dla infrastruktury publicznej. Nowa perspektywa finansowa w zakresie WPR nie uwzględnia finansowania dróg, ograniczone wsparcie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, oraz innych inwestycji realizowanych dla ogółu mieszkańców. Założono, że powyższe zadania będą finansowane głównie z Polityki Spójności czy Krajowego Planu Odbudowy, bez określenia konkretnych środków interwencji, celów, zasad i warunków przyznawania pomocy. Takie niezobowiązujące stwierdzenia w konsekwencji mogą oznaczać w przyszłości bardzo ograniczone źródła finansowania tak ważnych inwestycji podnoszących jakość życia na obszarach wiejskich.	Uwaga uwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
786	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	1) ad. 1.4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (str. 98) Wskazane jest dokonanie ewaluacji praktyki realizacji tego ekoschematu po analizie doświadczeń z realizacji tego ekoschematu w pierwszych latach i dokonanie ewentualnych korekt w zakresie wymagań interwencji.	Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (str. 98) Po występie analizie powstaje wątpliwość co do wymogów obsady zwierząt trawożernych w gospodarstwie: co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 1,5 DJP/ha TUZ, w sytuacji braku zróżnicowanych stanów faktycznych prowadzenia działalności przez rolników np. rozdrobnienie działek, odległości pomiędzy siedliską stada a działkami, itp.	Uwaga uwzględniona	Wymagania w ramach interwencji: Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 2 DJP/ha TUZ w okresie wegetacyjnym rolni.

787	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	W ramach interwencji wspierane będą inwestycje dotyczące: - systemów zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi w tym ich retencji - systemów indywidualnego oczyszczania ścieków - ukształtowanie przestrzeni publicznej uwzględniających przeciwdziałanie zmianom klimatu, - odnowienie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych i przeznaczania na cele publiczne - budowy, przebudowy i wyposażenia obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę lub odprwadzania ścieków - budowy, przebudowy dróg publicznych - inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne	Dodanie dodatkowych zakręś (wod-kan, drogi, świetlice) uzupełni interwencję w zakresie wsparcia rozwoju infrastruktury wiejskiej o obszary, które nadal są niedoświadczane a mają duży wpływ na jakość życia na terenach wiejskich i wpływają na potencjał do prowadzenia działalności gospodarczej. Kompleksowe podejście do rozwoju infrastruktury publicznej i technicznej na polskiej wieś daje perspektywę uatrakcyjnienia i zrównoważonego rozwoju polskiej wsi	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na ograniczone środki w Planie strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. NPO, PS, środki krajowej zjednoczono że katalog interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdignowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
788	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniająca redystrybucyjna wsparcie dochodu	1.1E2 Uzupełniająca redystrybucyjna wsparcie dochodów Zawęzając przedział powierzchni gospodarstw do 50 ha spowoduje, iż rolnicy niechętnie będą powiększać swoje gospodarstwa o dzierżawy, gdyż przekroczyć często próg 50 ha i wówczas też płatności nie uzyskają. Po wejściu Polski do UE sytuacja na wsł ulega znacznej zmianie, gdyż dziś 50 ha to nie jest duża powierzchnia - to są głównie gospodarstwa rodzinne, dlatego proponujemy zwiększenie powierzchni do 100 ha w ramach płatności redystrybucyjnej co pozwoli na rozwój gospodarstw rodzinnych. Płatność redystrybucyjna stanowiąca podstawowe wsparcie powinna zostać zwiększona do kwoty 150 zł/ha, gdyż pozostałe formy wsparcia mogą być niedostępne dla większości gospodarstw rolnych.	1.1E2 Uzupełniająca redystrybucyjna wsparcie dochodów Zawęzając przedział powierzchni gospodarstw do 50 ha spowoduje, iż rolnicy niechętnie będą powiększać swoje gospodarstwa o dzierżawy, gdyż przekroczyć często próg 50 ha i wówczas też płatności nie uzyskają. Po wejściu Polski do UE sytuacja na wsł ulega znacznej zmianie, gdyż dziś 50 ha to nie jest duża powierzchnia - to są głównie gospodarstwa rodzinne, dlatego proponujemy zwiększenie powierzchni do 100 ha w ramach płatności redystrybucyjnej co pozwoli na rozwój gospodarstw rodzinnych. Płatność redystrybucyjna stanowiąca podstawowe wsparcie powinna zostać zwiększona do kwoty 150 zł/ha, gdyż pozostałe formy wsparcia mogą być niedostępne dla większości gospodarstw rolnych.	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze cel płatności redystrybucyjnej oraz wynikający z analizy dochodów rolników w poszczególnych przedziałach powierzchniowych proponowany zakres powierzchniowy, należy stwierdzić, że skierunkowanie wsparcia do gospodarstw osiągających dochód parterowy jest nieuzasadnione. Ponadto w rekomendacjach odnośnie polskiego PS, że wraca uwaga na konieczność redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych poprzez m.in. stosowanie płatności redystrybucyjnej. Przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw posiadających max pow 50 ha spełnia powyższe założenia.
789	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wdrożenie wybranych elementów koncepcji Smart Villages obejmującej również wymienione wyżej zakreś inwestycji oraz w szczególności inwestycje w zakresie budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, „zielonych” ścieżek rowerowych Lub Wdrożenie wybranych elementów koncepcji Smart Villages w szczególności inwestycje w zakresie budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, „zielonych” ścieżek rowerowych	Dodanie słowa „również”. Dotychczasowy zapis może sugerować, iż SV mają wdrażać wyłącznie wyżej wymienione zakreś wsparcia + oze. Z drugiej strony należy się zastanowić czy koncepcje SV powinny w ogóle realizować wskazane w interwencji zakreś. Poza tym należy doprecyzować zakres koncepcji i sam mechanizm działania i realizacji SV w odniesieniu do zapisów zawartych w sekcji LEADER, gdzie wskazano, iż rozwiązania SV powinny uwzględniać ucyfrowienie cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy. Nie jest jasne czy w ramach interwencji I i 10.10 mają być (albo mogą być/muszą być) wdrażane koncepcje, które zostały przygotowane i sfinansowane w ramach LEADERA. Jeśli faktycznie taki jest zamysł, przy założeniu, że prawidłowe jest wskazanie, iż SV realizują wymienione w interwencji zakreś, trudno będzie o inwestycje polegające na odnowieniu zabudowy czy budowie przydomowej oczyszczalni ścieków przy wykorzystaniu technologii cyfrowych i Usługodzielności	Uwaga częściowo uwzględniona	prowadzono zapis: W ramach tego obszaru przewiduje realizację wdrożenia wybranych elementów koncepcji inteligentnych wsi obejmujących inwestycje infrastrukturalne w zakresie adaptacji do zmian klimatu i środowiska w tym w szczególności budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, budownictwa pasywnego, budownictwa zielonego w celu gromadzenia wód opadowych i roztopowych.
790	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy / 14.1.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.1.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.1.17. Dobrostan zwierząt	ad. 14.1.17 Ekoschemat – Dobrostan zwierząt (str. 132) Wnoszujemy, aby dopłaty do podwyższonego standardu utrzymania zwierząt uzależnić od kilku a nie od jednego czynnika. Wymogi powinny uwzględniać rzeczywiste potrzeby zwierząt: 1) w zakresie całego wachlarza „właściwość” nie dedykowanego dotyczącego zarządzania produkcją tuczniaków jak i prosiąt np.: 1.2) pakietu sześciu elementów decydujących o poziomie dobrostanu, producent/rolnik musi zagwarantować trzy, aby otrzymać dopłatę z programu „dobrostan plus”. W zakres tych sześciu elementów proponowanych mogą wchodzić: a) zwiększenie powierzchni bytowania o 20% - parametry jak dotychczas w „dobrostan plus”, dodatkowo: produkcja warkładow w systemie + 20% powierzchni (od odświeżenia od 100 do 120) - 80 dzień życia 5 - 30 kg m.c. kontrola - IW na parametrach do tej pory obowiązujących b) Zwiększenie przez cały rok optymalnych warunków zoologicznych w budynkach produkcyjnych tj. temperatury, składu powietrza i światła. kontrola – inspekcja weterynaryjna kontroluje wrywykowo parametry ze szczególnym uwzględnieniem okresów upałów i największych mrozów. Temperatura nie może odbiegać od norm „dobrostanowych dla gąsienic” uwzględniając wilgotność względna (18 stopni powyżej) (fata) oraz (14 stopnie poniżej) norm (żima). Pozostałe, wymienione parametry zoologiczne, z zachowaniem norm z przyjętym odchyleniem, w zakresie akceptowalnym fizjologicznie przez zwierzę (nie przez człowieka). c) ochrona i profilaktyka zdrowia. Wymagania – status zdrowoty stada SPF lub SPF (-) w zakresie jednej jednostki chorobowej (nie dotyczy chorób zważykanych z urzędu tu: Ch. A oraz chorób immunosupresyjnych tu: PRRS). SPF (Specified Pathogen Free) oznacza status immunologiczny stada monitorowany poprzez obecność lub brak (generalnie na podstawie badań immunologicznych) uciążliwych z epizootologicznego i ekonomicznego punktu widzenia jednostek chorobowych, takich jak: Leptospiroza; Brucelloza; Choroba Aujeszkiego; Zakażenie zanikowe zapalenia nosa (ZZN); Pleuropneumonii (App); Dezynierii świń; PRRS (Zespół rozrodzo-oddechowy świń); Mycoplasma hyopneumonias. kontrola – inspekcja weterynaryjna kontroluje wrywykowo (raz na rok) wyniki na obecność chorób, jak wyżej. Raz w roku producent zobowiązany jest przeprowadzić badanie pobuowe zwierząt w uboju. Producent posiada raport, potwierdzający brak obciążenia immunologicznego min. jak wyżej, do zatwierdzenia przez IW oraz zatwierdzone przez IW plan szczepień profilaktycznych stada. d) Zwiększenie odpowiadającej potwierdzonej jakości paszy i wody. Wymagania – każda pasza „Finiszer” – ostatnie 6 tygodni tuzza musi posiadać certyfikat / świadectwo wydany pasz na zgodność z normą i potrzebami fizjologicznymi zwierząt	ad. 14.1.17 Ekoschemat – Dobrostan zwierząt (str. 132) Dotychczasowy zapis może sugerować, iż SV mają wdrażać wyłącznie wyżej wymienione zakreś wsparcia + oze. Z drugiej strony należy się zastanowić czy koncepcje SV powinny w ogóle realizować wskazane w interwencji zakreś. Poza tym należy doprecyzować zakres koncepcji i sam mechanizm działania i realizacji SV w odniesieniu do zapisów zawartych w sekcji LEADER, gdzie wskazano, iż rozwiązania SV powinny uwzględniać ucyfrowienie cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy. Nie jest jasne czy w ramach interwencji I i 10.10 mają być (albo mogą być/muszą być) wdrażane koncepcje, które zostały przygotowane i sfinansowane w ramach LEADERA. Jeśli faktycznie taki jest zamysł, przy założeniu, że prawidłowe jest wskazanie, iż SV realizują wymienione w interwencji zakreś, trudno będzie o inwestycje polegające na odnowieniu zabudowy czy budowie przydomowej oczyszczalni ścieków przy wykorzystaniu technologii cyfrowych i Usługodzielności	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1) Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem wysokiej poziomu bytowej i dostępnym do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. Należy jednak wskazać, że w dużej części zaproponowane wymogi są już określone na poziomie przepisów podstawowych, tj. przepisów powszechnie obowiązujących wszystkich rolników. Ad 2) Płatności w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt mogą obejmować jedynie dodatkowe koszty i utraczone dochody wynikające z podjętych zobowiązań dobrostanowych. Dodatkowo kalkulacja płatności musi zostać przygotowana przez podmiot funkcjonujący niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt takim podmiotem jest Instytut Zootechniki-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dobrostanowych, z których wynikają wysokości stawek płatności za lotę i tuczniaka.
791	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Wysokość pomocy nie może przekroczyć 3 mln zł (nie dotyczy koncepcji Smart Villages) na obszar gminy w okresie realizacji Programu	Podniesienie limitu pomocy do 3 mln – przy jednoczesnym podniesieniu wsparcia do możliwości realizacji różnych interwencji i różnych zakręś na danym obszarze, co realizację koncepcję zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia kwota pomocy jest wystarczająca.
792	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10.2. Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (instrumenty finansowe)	prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolników jako mikro, małe- lub średnie- przedsiębiorstwa z wykorzystaniem technologii cyfrowych (rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/ wytrzymałości oraz budowy wiścisłości nadających/odwadniającej urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne;	Istnieje konieczność dofinansowania rolników oraz spółek wodnych do budowy zastawek, dzięki którym będzie można regulować poziom wód na danym terenie. W proponowanej formie zapisu istnieje tylko możliwość ich modernizacji	Uwaga częściowo uwzględniona	Wg obecnych zapisów PS WPR do wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne oraz kapitał obrotowy. Zapisy przewidują wsparcie w zakresie zabezpieczenia/utrzymania urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych, jeśli dany wydatek nie znajduje się na liście wydatków niekwalifikowalnych, będzie możliwy do objęcia wsparciem, ale zapisy PSWP muszą pozostać ogólne.
793	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Zwiększenie budżetu	Należy zwiększyć alokację na realizację interwencji I i 10.10. Inwestycje w infrastrukturę publiczną są jednym z kluczowych aspektów poprawy życia i podniesienia standardów do mieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca
794	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do baranków cukrowych/ do chmielu/ do lnin/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	ad. 1.5.2 Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła (– str. 143) W zakresie tej formy interwencji UPEMI wnioskuję o zwiększenie poziomu interwencji – zwiększenie limitu z 20 szt. młodego bydła w wieku do 24 miesięcy do co najmniej 30 szt.	iw	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wynika z dostępnych analiz, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa ze stadami do 20-25 szt. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krów oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeznaczyć maksymalny przewidziany przepisanymi UE odsetek pakietu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach PSWP).
795	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 4. Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii	do usunięcia: W dodatku i uwagi na pozytywny wpływ na retencjonowanie wody, małe elektroniczne wodne mają też znaczenie dla zapobiegania skutkom powodzi i suszy.	Ani zbiorniki wodne ani budowle spiętrzające nie przeciwdziałają suszy. Woda ta jest niedostępna dla roślin, obniża poziom wód gruntowych powodując efekt pustynnienia "za" wybudowanym zbiornikiem bądź też zapora https://straznicy.wmf.pl/manifest-nie-dla-eklektrowni-wodnych/	Uwaga nieuwzględniona	Funkcja retencyjna MEM dotyczy obszarów powyżej uropięcia pięciogórnego, natomiast warunki korystania z wód, obejmujące m.in. sposób gospodarowania wodą, w tym charakterystyczne regimę piętrzenia wraz z terminami i warunkami ich utrzymywania oraz wielkości przepływu nienaruszającego i ograniczenia wynikające z konieczności jego zachowania są określane w pozwoleniu wodnoprawnym.
796	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Zwiększenie budżetu	Należy złożyć co najmniej taką wartość alokacji, która obowiązywała w ramach PROW 14-20. Leader jako istotny element polityki rozwoju obszarów wiejskich jest nastawiony na przedsiębiorczość pozarolniczą, aktywizację lokalną oraz poprawę infrastruktury publicznej w związku z czym ma bardzo duże możliwości konsumpcji środków w bardzo ważnych z punktu widzenia rozwoju polskiej wsi sferach. Pomniejszenie budżetu LEADERA doprowadzi do wyłączenia wielu obszarów ze wsparcia w ramach tej koncepcji a tym samym pogłębi różnice rozwojowe pomiędzy poszczególnymi regionami i wzmocni negatywne procesy zachodzące na obszarach wiejskich (nieodwracalne, depopulacja, ubożenie itp.).	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia alokacja środków wydaje się wystarczająca.
797	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.3. Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	ad. 1.10.3. Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF (str. 230) UPEMI zdecydowanie popiera tę formę wsparcia. Zgłaszamy jednak w tym przedmiocie następujące uwagi i wnioski: - rozszerzenie zwiększenia limitu pomocy dla operacji realizowanych np. w ramach grup producentów rolnych, - zwiększenie ogólnej kwoty środków finansowych na tą interwencję, w PS WPR zakłada się, że środki w ramach tej interwencji wystarczą na 6230 operacji. W porównaniu do: - ilości rolników prowadzących chów trzody chlewniej oraz - założenia, że (na podstawie dotychczasowego przebiegu ASF w Polsce) problemem ASF, o konsekwencje konieczność prowadzenia biosekuracji, będzie występować do końca okresu PS WPR tj. do 2027 r., przewidziana na tę interwencję kwota 46,2 mln EUR jest zbyt niska.	przewidziana na tę interwencję kwota 46,2 mln EUR jest zbyt niska.	Uwaga nieuwzględniona	Środki publiczne na realizację inwestycji dotyczących zapobiegania rozprzestrzenianiu się ASF wyniosą 70 mln EUR. Kwota 38,5 mln EUR stanowi wkład EFRRW w całości środków przeznaczonych na ww. inwestycje. Określenie wysokości środków publicznych na inwestycje dotyczące biosekuracji wzięte pod uwagę ograniczenia finansowe w Planie Strategicznym WPR i potrzebę realizacji również innych celów Wspólnej Polityki Rolnej.
798	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	- Spowalnianie krążenia wody w środowisku jest korzystne dla ochrony klimatu i jako takie powinno być wspierane, zwłaszcza, że nadmierne oraz brak uwilgotnienia punktu widzenia optymalizacji warunków produkcyjnych i uwilgotnienie służy widać się ze stratami w mrozach rolni	Na przestrzeni ostatnich lat, oraz corocznych wypłat odszkodowania za suszę rolnikom, problemem jest raczej brak wody, przesuszenie gleby a nie nadmierne uwilgotnienie.	Uwaga uwzględniona	Stosowane praktyki i inwestycje zaplanowano w ramach Planu.
799	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.3. Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF	Poszerzenie tego wsparcia również dla producentów drobiu w związku z zapobieganiem rozprzestrzeniania się zjadliwej grypy ptaków.	Limit 100 tys. zł udzielonej jednemu beneficjentowi jest niezasadny biorąc pod uwagę, że wystąpienie ASF dotyczy całego sektora produkcji wprzywiernej w niezależnie od wielkości gospodarstwa. Oznacza to, że poziom zabezpieczeń musi być adekwatny do potrzeb, wynikających z zakażeń służeń wprzywiernych i w przypadku większych ferm kwota 100 tys. zł może okazać się niewystarczająca. Dlatego o wiele lepszym rozwiązaniem będzie ustalenie maksymalnego wsparcia na obiekt produkcyjny (chlewnia). Dodatkowo takie samo wsparcie powinno objąć producentów drobiu w związku z zapobieganiem rozprzestrzeniania się zjadliwej grypy ptaków. kwota również dotyczy gospodarstwa rolnego	Uwaga nieuwzględniona	Kwota pomocy została określona na podstawie doświadczeń z PROW 2014-2020 gdzie średnia wartość operacji dotyczących inwestycji biosekuracyjnych wyniosła 48 tys. zł. Kwota pomocy określona w PS WPR 100 do 100 tys. zł uwzględnia wzrost cen. Dodatkowo zwiększenie kwoty pomocy mogłoby oznaczać, że mniej rolników mogłoby skorzystać z pomocy.

800	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 12.1.3. Doplaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich	UPEMI wnioskuje po ponowna analizie wymagań interwencji, w szczególności ograniczenia wysokości ochrony ubezpieczeniowej – „Ochroną ubezpieczeniową objęte zostaną stary, które przekroczą 20 % średniej rocznej produkcji z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej”	Zaproponowane rozwiązanie nie uwzględnia specyfiki młodych rolników, rolników rozpoczynających produkcję zwierzęcą lub znaczące zwiększających zakres produkcji zwierzęcej. Właśnie w przypadku tych kategorii rolników jest istotna ochrona ubezpieczeniowa w pełnym zakresie a nie na bazie wcześniejszych lat, w których np. nie mieli w ogóle chowu zwierząt lub mieli w znacznie mniejszym zakresie. To właśnie na etapie uruchamiania lub zwiększania produkcji zwierzęcej ryzyko szkód jest największe – w konsekwencji wnioskujemy o uwzględnienie w wszystkich interwencjach w ramach planu strategicznego	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowane podejście w Planie jest zgodne z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (ERFG) z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ERFROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.
801	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/1.4.17. Dobrostan zwierząt	2.B4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Umogliwienie realizowania wypasu także na użytkach zielonych założonych na gruntach ornych (GO). W Polsce często poprzez zapisy we wnioskach o płatności bezpośrednio funkcjonuje duża ilość użytków zielonych założonych na GO. Takie grunty będą pozabawione większości płatności w ramach ekoschematów. Część gospodarstw z produkcją zwierzęcą posiada wyłącznie trawy na GO na których wypasa zwierzęta, wówczas będą one pozabawione tego wsparcia. 3.B4.5 Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw Zwiększenie na okres 3 lat możliwości zapewnienia w strukturze zasiewów udziału zbóż do 65%. Wydużenie tego okresu będzie ważne w przypadku mniejszych gospodarstw, które nie będą musiały dzielić swoich działek na jeszcze mniejsze. Polscy rolnicy w większości przypadków stosują w swoich gospodarstwach 3 letni płodozmiar. 4.B4.6 Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji Usunięcie dodatkowego obowiązku związanego z przykryciem obornika w miejscu jego składowania. W/w wymóg spowoduje, iż większość rolników nie skorzysta z tego ekoschematu, gdyż koszty zadania płyty obornikowej będą zbyt wysokie w stosunku do tej płatności, a tymczasowe przykrywanie przemy np. folią nie ma w większości racji bytu, gdyż przy płytkim systemie utrzymania obornik ususza się z obory na przymie 2 razy dziennie i nie ma możliwości dwukrotnego zbierania i rozcielenia folii. Do tego dochodzą względy środowiskowe, jak np. koszty użycia folii, które obecnie są bardzo wysokie, co może powodować gorsze zaśmianie środowiska. 5.B4.7 Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej Stosowanie płynnych nawozów naturalnych za pomocą aplikatorów dogłębowych jest bardzo kosztowną metodą dlatego proponujemy aby ta metoda była wymagana tylko na użytkach zielonych i plantacjach wioletoleń z wyłączeniem GO na których występuje możliwość szybkiego wymieszania z glebą np. poprzez takie narzędzia jak kultywator, brona talerzowa.	2.B4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Umogliwienie realizowania wypasu także na użytkach zielonych założonych na gruntach ornych (GO). W Polsce często poprzez zapisy we wnioskach o płatności bezpośrednio funkcjonuje duża ilość użytków zielonych założonych na GO. Takie grunty będą pozabawione większości płatności w ramach ekoschematów. Część gospodarstw z produkcją zwierzęcą posiada wyłącznie trawy na GO na których wypasa zwierzęta, wówczas będą one pozabawione tego wsparcia. 3.B4.5 Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw Zwiększenie na okres 3 lat możliwości zapewnienia w strukturze zasiewów udziału zbóż do 65%. Wydużenie tego okresu będzie ważne w przypadku mniejszych gospodarstw, które nie będą musiały dzielić swoich działek na jeszcze mniejsze. Polscy rolnicy w większości przypadków stosują w swoich gospodarstwach 3 letni płodozmiar. 4.B4.6 Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji Usunięcie dodatkowego obowiązku związanego z przykryciem obornika w miejscu jego składowania. W/w wymóg spowoduje, iż większość rolników nie skorzysta z tego ekoschematu, gdyż koszty zadania płyty obornikowej będą zbyt wysokie w stosunku do tej płatności, a tymczasowe przykrywanie przemy np. folią nie ma w większości racji bytu, gdyż przy płytkim systemie utrzymania obornik ususza się z obory na przymie 2 razy dziennie i nie ma możliwości dwukrotnego zbierania i rozcielenia folii. Do tego dochodzą względy środowiskowe, jak np. koszty użycia folii, które obecnie są bardzo wysokie, co może powodować gorsze zaśmianie środowiska. 5.B4.7 Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej Stosowanie płynnych nawozów naturalnych za pomocą aplikatorów dogłębowych jest bardzo kosztowną metodą dlatego proponujemy aby ta metoda była wymagana tylko na użytkach zielonych i plantacjach wioletoleń z wyłączeniem GO na których występuje możliwość szybkiego wymieszania z glebą np. poprzez takie narzędzia jak kultywator, brona talerzowa. 6.B4.10 Ekoschemat - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych Umogliwienie wsparcia do zadrzewień położonych na TUZ. Jest to uzasadnione, gdyż takich zadrzewień jest dużo, brak wsparcia może wpłynąć na ich likwidację. Zadrzewienia na łące są utrudnieniem przy wszelkich pracach i tu niczym nie różnią się GO od TUZ.	Uwaga nieuwzględniona	1.4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt - nieuwzględniona Biorąc pod uwagę cel ekoschematu jakim jest ochrona siedlisk i zapewnienie im odpowiedniego użytkowania utrzymano dotychczasowe założenie odnośnie uwzględniania jedynie trwałych użytków zielonych w wyliczeniu obsady (trawy na gruntach ornym służą wyżywieniu zwierząt, są siedliskiem nietrwałym o mniejszej różnorodności) 1.4.10 Ekoschemat - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych Realizacja ekoschematu uzależniona jest od kryteriów określonych w interwencjach związanych z zakładaniem zadrzewień śródpolnych (założonych w 2022 i w ramach PROW 2014 – 2020 i od 2023 r w ramach interwencji PS WPR na lata 2023-2027). Ekoschemat nie określa sposobu dobrotanu zadrzewień i ich lokalizacji. 1.4.17 Ekoschemat - Dobrostan zwierząt Płatności w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt mogą obejmować jedynie dodatkowe koszty i utracone dochody wynikające z podjętych zobowiązań dobrostanowych. Dodatkowo kalkulacja płatności musi zostać przygotowana przez podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt takim podmiotem jest Instytut Zootechniki-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dobrostanowych, z których wynikają wysokości stawek płatności dla koni. Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw Ekoschematy są to interwencje roczne, stąd zostały zaproponowane wymogi dotyczące zróżnicowania upraw w danym roku. Uwaga natomiast dotyczy organizacji produkcji rolnej w gospodarstwie w systemie wioletoleń.
802	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Uproszczenie systemu upraw; Przy tym systemie konieczne jest jednocześnie ograniczenie stosowania środków ochrony roślin, zwłaszcza zawierających sole glifosatu. Odpowiednie zapisy powinny być wpisane bezpośrednio w Krajowy Plan Strategiczny albo powinny się znaleźć w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.	Pomimo wielu zalet uproszczonego systemu upraw (np. wzrost poziomu pH czynnicy czy zwiększenie pojemności wodnej) ma on również wadę, na którą trzeba zwrócić uwagę. Jest to znaczny wzrost zachwaszczenia, który pociąga za sobą możliwość stosowania przez rolników konwencjonalnych większej ilości herbicydów, w tym zawierających sole glifosatu. Koniczne jest wykluczenie możliwości stosowania w ekoschemacie "uproszczonego systemu upraw" chemicznych herbicydów, w tym tych zawierających glifosat. Zamiast chemicznych kor w ekoschemacie powinny być dopuszczone niechemiczne metody ochrony roślin, np. biologiczna czy agrotechniczna czy stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych w rolnictwie ekologicznym. W Krajowym Planie Strategicznym powinno być zaprezentowane konkretne podejście do celów redukcji pestycydów przedstawionych w Europejskim Zielonym Ładzie UE.	Uwaga nieuwzględniona	Problem ten wzięto pod uwagę na etapie projektowania ekoschematu, gdy wykluczono możliwość dopuszczenia w ramach upraw uproszczonych – uprawy zeroowej (z udziałem w zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowania gruntu pod zasiew roślin w tym typie upraw). W przypadku pozostałych rodzajów upraw biobiorczych zwalczanie chwastów prowadzone jest w oparciu o metody integrowanej ochrony roślin, również poprzez zabiegi uprawowe w postaci kultywatorów, gruberów i bron talerzowych. Stosowanie for stanowi kolejne i nie jest niezbędne przeciwdziałające zachwaszczeniu. W opinii IUNG racjonalne stosowanie for w powiązaniu z integracją metod chemicznych i mechanicznych nie stanowi zagrożenia środowiskowego i może przynieść korzystne efekty.
803	iST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	zwiększenie budżetu na 1.10.10, 1.13.3 oraz pomoc techniczna	adekwatny do istniejących potrzeb zasięg interwencji - celem zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Zapewnienie pomocy technicznej dla podmiotów wdrażających w wysokości realnie zapewniałaci serwanie i efektywne wdrażanie programu pozitywna ocena realizacji tego typu operacji, fakt znaczącego wzrostu cen i kosztów	Uwaga uwzględniona	Budżet PT wynosi 340 mln euro.
804	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności	zwiększenie limitu pomocy na jedną operację z dotychczasowego i proponowanego poziomu: 421 tys. EUR/operacja do wysokości np. 500 tys. EUR/operacja.	Co do zasady ekoschemat odpowiada na potrzeby zapewnienia większej jakości obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej związanej z krajobrazem rolniczym (tzw. obszarów nieprodukcyjnych). Warto jasnie opisać zasady związane z tym ekoschematem. Obecny zapis nie jest zrozumiały i może zniechęcać rolników do wdrażania tych niezwykle ważnych dla przyrody praktyk. Ważne, by na liście obszarów nieprodukcyjnych znalazły się wszystkie możliwe sprzyjające bioróżnorodności elementy krajobrazu (obszary nieprodukcyjne). Większy to efektywność ekoschematu.	Uwaga nieuwzględniona	Ze względu na ograniczony budżet, nie przewiduje się zwiększenia limitu wsparcia na jedną operację informacyjno-promocyjno-marketingową.
805	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Przeniesienie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne Należy uściślić opis ekoschematu, w szczególności część dotyczącą udziału obszarów nieprodukcyjnych w powierzchni użytków rolnych oraz płatności przysługującej za ten udział. Jako obszary nieprodukcyjne powinny kwalifikować się także elementy krajobrazu niewymienione w Krajowym Planie Strategicznym. Powinny to być – na gruntach ornych – pasy kwietne oparte wyłącznie o rodzime gatunki roślin (roczne) na trwałych użytkach zielonych – mokradła; na gruntach przeznaczonych pod sady (w tym sady, szkółki drzew owocowych, plantacje krzewów owocowych, winnice) – pasy kwietne oparte wyłącznie o rodzime gatunki roślin (roczne) oraz uprawy współrzędne. Przy czym przez mokradła rozumie się: 1. Rodziewia, które są okresowo zalewanymi TUZ (obecnie najczęściej wyliczamy z obszarów objętych programem rolno-środowiskowo-klimatycznym) o powierzchni od 10 do 50 arów. 2. Szuwary o powierzchni od 10 do 50 arów, w tym: a. szuwary wysokie, inaczej właściwe (All. Phragmitum) – szuwar очеретowy (Scirpium lacustris), szuwar szerokołkowy (Typhum latifoliae), szuwar wąskopalkowy (Typhum angustifoliae), szuwar tatarakowy (Acorum calami), szuwar trzcinowy (Phragmitum communis), szuwar jęzgliwki jęzgliwej (Sparganium erecti), szuwar przęskiłki pospolitej (Hippuris vulgaris), szuwar strzałki wodnej (Juncus acutiflorus), szuwar szczytliwej (Sagittaria-Sparganium emersi), szuwar ponikła błotnego (Eleocharitetum palustris), szuwar skrzypowy (Equisetum limos), szuwar mannowy (Glycerietum maxime), b. szuwary wielkorozetowe (All. Caricion elatiae, + Magnocaricion) – szuwar kosańczy trident pseudocari, szuwar turzycy prosowej (Caricetum paniculatae), szuwar turzycy błotnej (Caricetum acutiformis), szuwar turzycy zaostrojonej (Caricetum gracilis), szuwar z turzycą sztywną (Caricetum elatae), szuwar młoczeń (Phalaridetum arundinaceae), c. szuwary nad wodami płynącymi lub na obszarach źródliskowych (All. Sparganio Glycerion fluitantis) – szuwar z manną jadalną (Sparganio-Glycerietum fluitantis), szuwar z manną faldowaną (Glycerietum plicatae), szuwar rukwikoły (Nasturtietum officinalis). Na liście obszarów kwalifikujących się jako nieprodukcyjne nie mogą znajdować się międzyplony.	Co do zasady ekoschemat odpowiada na potrzeby zapewnienia większej jakości obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej związanej z krajobrazem rolniczym (tzw. obszarów nieprodukcyjnych). Warto jasnie opisać zasady związane z tym ekoschematem. Obecny zapis nie jest zrozumiały i może zniechęcać rolników do wdrażania tych niezwykle ważnych dla przyrody praktyk. Ważne, by na liście obszarów nieprodukcyjnych znalazły się wszystkie możliwe sprzyjające bioróżnorodności elementy krajobrazu (obszary nieprodukcyjne). Większy to efektywność ekoschematu.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat Przeniesienie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne: doprecyzowano zapisy dotyczące ekoschematu. Natomiast nie przewiduje się poszerzenia katalogu obszarów realizujących ekoschemat o takie obszary jak szuwary czy rowiewiska na TUZ, m. in. ze względu na fakt, że ekoschemat będzie realizowany na gruntach ornym.
806	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - „Obszary z roślinami miododajnymi” W zaproponowanym ekoschemacie sugeruje się wysiewanie na obszarach z pożądanymi roślinami co najmniej dwóch gatunków roślin. Sugerujemy zwiększenie tej liczby do trzech. Taką liczbę gatunków koalicja „Rolnictwo dla Przyrody” sugerowała już podczas konsultacji pierwszej wersji Krajowego Planu Strategicznego dla WPR. Zwiększenie minimalnej liczby roślin koniecznych do wysiania nie wpłynie na koszty pomocy, w odróżnieniu od wprowadzenia omawianego ekoschematu. Nie powinno zatem wpłynąć na chęć przygotowania do niego. Może to natomiast istotnie zwiększyć jego efektywność poprzez wsparcie większej liczby owadów zapylających. Dobór odpowiednich gatunków roślin może istotnie zwiększyć efektywność ekoschematu. Na liście roślin dopuszczonych do wysiewania powinno znaleźć się jak najwięcej gatunków roślin rodzimych. Sugerujemy skorzystanie z listy roślin stworzonej przez zespół Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN na potrzeby interwencji „Wioletoleń pasy kwietne” (Kujawa i in.). W skład mieszanek mogą wchodzić nasiona roślin długo kwiatnych, których nektar jest wykorzystywany przez owady zapylające: - słonecznika zwyczajnego Helianthus annuus, - faceli błękitnej Phacelia tanacetifolia, - gryki zwyczajnej Fagopyrum esculentum, - konicy chęrowej Trifolium pratense, - lucerny siewnej Medicago sativa, - wyki siewnej Vicia sativa, - tluu zwyczajnego Linum catharticum, - ogórznika lekarskiego Borago officinalis, - nostryka białego Melilotus albus. Ważny jest również udział nasion poszczególnych gatunków w wysiewanej mieszance. Nieopuszczalna jest sytuacja, w której jeden gatunek dominuje, a pozostałe występują jedynie w śladowych ilościach. Optymalne jest równomierny udział poszczególnych gatunków. Dlatego w przypadku 3-gatunkowej mieszanki sugerujemy udział jednego gatunku w ilościach od 20 do 50%. Sugerujemy przesunięcie terminu, od którego dopuszczalne będzie koszenie obszaru uprawianego w ramach ekoschematu. W drugiej wersji KPS dla WPR zaproponowano, by był to 31 sierpnia. Proponujemy, by termin ten	Ekoschemat z jednej strony przyczyni się do zwiększenia różnorodności gatunkowej owadów zapylających w krajobrazie rolniczym (dziko występujących pszczoł, w tym trzmieli, a także motyli, chrząszczy czy muchówek), a drugiej zaś wplynie pozytywnie na usługę ekosystemową, jaką dostarczają te owady – zapylanie roślin użytkowych. Co więcej, przysłuży się także efektywniejszej produkcji miodu przez pszczołkę miodną. Zatem objełnie swoim oddziaływaniem kilka istotnych aspektów związanych z gospodarką rolą, jak i funkcjonowaniem dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym. Dodatkowo, „efektem ubocznym” tworzenia obszarów z roślinami nektarodajnymi, może być wsparcie naturalnych wrogów pasożytów roślin – drapieżnych owadów i pajęczaków, które są sprzymierzeńcami rolników w walce z niepożądanymi zwierzętami rolniczoziernymi. Zwierzęta te odnająłbowiem dogodne miejsca bytowania w obszarach z taką roślinnością. Różnorodność gatunkowa roślin pszyko- i nektarodajnych, dostępnych dla owadów zapylających, jest istotnym czynnikiem wpływającym na różnorodność gatunkową tych zwierząt. Większa różnorodność odpowiednich roślin przekłada się bowiem na większą różnorodność gatunkową owadów zapylających, a co za tym idzie na efektywniejsze zapylanie roślin, w tym roślin użytkowych, uprawianych w danym krajobrazie rolniczym. Dowodzi tego liczne badania naukowe (np. Rogers i in. 2014, Suttler i in. 2017, Woodcock 2020). Dlatego istotne jest, jak największe zróżnicowanie gatunkowe w obrębie poletek z roślinami nektarodajnymi, które powstają i powstawać będą w krajobrazie rolniczym. Wiele owadów zapylających, w tym pszczoła miodna, pozostaje aktywnych do wczesnej jesieni, a ich wsparcie poprzez dostęp do roślin żywicielskich jest kluczowym ich przetrwaniem w krajobrazie rolniczym. Dlatego zaproponowano wydłużenie okresu, w którym niedopuszczalne będzie koszenie obszarów z roślinami miododajnymi. Literatura: Woodcock B. 2020. Field margins for promoting biodiversity in arable farming system	Uwaga częściowo uwzględniona	W ekoschemacie Obszary z roślinami miododajnymi, wymóg co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z jednej strony wystarcząco zapewnia różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających, a z drugiej nie wprowadza dodatkowych utrudnień w stosowaniu ekoschematu. Będzie w nim obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w czym mieści się zakaz nawożenia) i zakaz stosowania środków ochrony roślin.

807	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.2.1. Skróć analizy SWOT dla celu szczegółowego 2 (art. 96, ust. 1, lit. a) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych). Barierek dynamicznego rozwoju rynku żywności ekologicznej posiadają bariery biurokratyczne stwarzane polskim rolnikom ekologicznym, relatywnie wysokie ceny oraz niska siła nabywcza i świadomość krajowych konsumentów w porównaniu z krajami Europy Zachodniej.	Nie jest prawdą, że w Polsce są "niewyeksztalcone" kanały rynkowe żywności ekologicznej. Wartość rynku żywności ekologicznej w Polsce wynosi ok. 1,4 mld zł, kanały rynkowe rozwijają się od 30 lat, są to: sieci supermarketów, sklepy specjalistyczne, bazarzy, sklepy internetowe, sprzedaż bezpośrednia przez rolników. Autor tego zwiędzenia nie ma podstawowej wiedzy o funkcjonowaniu rynku żywności ekologicznej. Natomiast od wielu lat stwarzane są bariery biurokratyczne, które utrudniają funkcjonowanie gospodarstw ekologicznych, na co zwracają uwagę zwłaszcza opracowania IRWR PAN oraz problemy	Uwaga uwzględniona	Określenie "niewyeksztalczonych kanałów rynkowych" w słabych stronach w SWOT daje podstawę do zapropgowania wsparcia wzmacniającego i skracającego te kanały. Bariery biurokratyczne także zostały zdiagnozowane i zaproponowane zostały korekty.
808	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Zwiększenie progu z 45 do 50% refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. Nieprzewidywalne dynamiczne zmiany cen rynkowych kosztów produkcyjnych są mało zachęcające do inwestycji, co było widoczne w ostatnim naborze w ramach PROW 2014-2020.	10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Zwiększenie progu z 45 do 50% refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. Nieprzewidywalne dynamiczne zmiany cen rynkowych kosztów produkcyjnych są mało zachęcające do inwestycji, co było widoczne w ostatnim naborze w ramach PROW 2014-2020.	Uwaga nieuwzględniona	Poziom refundacji został podniesiony po pierwszej turze konsultacji. Dalsze podwyższanie poziomu refundacji przyczyni się do dalszego spadku liczby beneficjentów oraz spadku łącznej wartości inwestycji zrealizowanych w ramach tej interwencji.
809	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym	Wzrost wagi na znaczenie rozszerzenie prac scalieniowych w PROW 2023-2027 z zagadnienia gospodarki wodą i poprawę klimatu (kształtowane granicy rolniczej, przedsięwzięć z zakresu kształtowania krajobrazu itp.) niezbędne są środki na zagospodarowanie postaleniowe na poziomie około 4000 Euro na hektar.	By zrealizować ten zakres brak możliwości środkami mniejszymi.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
810	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Oferowane wsparcie może przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.	Styl zdania i słownictwo budzą poważne wątpliwości co do treści. Autor sugeruje, że wsparcie do rolnictwa ekologicznego ograniczy emisje z fermentacji jelitowej. Treść zdania: "Oferowane wsparcie będzie przyczyniać się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych także poprzez ograniczenie emisji z fermentacji jelitowej w zakresie hodowli zwierzęcej." wskazuje na to, że autor błędnie sądzi, że wsparcie finansowego do upraw ekologicznych ograniczy emisję gazów z fermentacji jelitowej zwierząt. Tymczasem wsparcie rolnictwa ekologicznego, które jest związane z powierzchnią upraw ekologicznych nie ma nic wspólnego z fermentacją jelitową.	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis, wskazując, że Analiza SWOT dla celu 4 wskazała, że rolnictwo w Polsce jest współodpowiedzialne za emisję gazów cieplarnianych, wśród których największe znaczenie ma emisja podnieknu azotu z gleby oraz emisja metanu z produkcji zwierzęcej. Źródłem emisji gazów z produkcji zwierzęcej jest fermentacja jelitowa oraz gospodarstwa naważami naturalnymi. Z uwagi na cel EZL dotyczący osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. przeciwdziałanie zmianom klimatu jest również udziałem rolnictwa. Na tej podstawie zidentyfikowano potrzebę CS 4. P1. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa.
811	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności obszarów ekologicznych - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu / 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne / 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwiej Do tematów, które zaleca się poruszać podczas szkoleń dla pszczelarzy należy dodać temat: „Zagrożenia ze strony obcych gatunków roślin w pszczelarstwie i środowisku”.	Zagrożenia ze strony obcych gatunków roślin w pszczelarstwie i środowisku w szczególności dotyczy gatunków, takich jak nawłocia późna Solidago gigantea i kanadyjska S. canadensis. Są to gatunki do niedawna uważane za korzystny dla pszczelarstwa. Choć wykazano, że rozprzestrzenienie się nawłoci negatywnie wpływa na produkcję miodu, to niedoinformowani pszczelarze nadal preferują ten inwazyjny gatunek okcy i celowo go siją (np. Lenda in. 2021). Inwazyjne gatunki obce ponadto wpływają negatywnie na rodzimą florę i faunę (np. Balfiwick in. 2015; Kajer-Bank 2016). Podobnie cenioną obcą rośliną inwazyjną jest trzcinka amerykańska Asclepias syriaca. Na razie nie tak powszechna jak nawłoc.	Uwaga nieuwzględniona	W Planie nie przedstawia się tematów szkoleń. Propozycja do ew. wykorzystania na dalszym etapie prac nad Planem.
812	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności obszarów ekologicznych - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu / 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne / 1.4.17. Dobrostan zwierząt	W kodzie interwencji 1.4.15 str 126 Ekoschemat - Biologiczna ochrona upraw w części "Forma I wysokość wsparcia" proponując zapis "Płatność roczna 50 % zwrotu kosztów zakupu środka biologicznego wg wartości faktury VAT"	aktualny zapis na str 126 "Płatność roczna przynajmniej do powierzchni gruntów rolnych objętych ekoschematem. Szacowana stawka: 400 zł/ha", obowiązująca do tego roku w Niemczech, gdyż wynosiła 75 Euro/ha w ciągu roku. Aktualnie Niemcy zmieniają zapis dotyczący zwrotu kosztów zakupu środka biologicznego, który będzie wynosił 50 % wartości faktury VAT. Takie rozwiązanie istnieje od 20 lat w Szwajcarii, natomiast w niektórych krajach UE: Francja, Belgia, Austria, Dania, Czechy, Słowacja obowiązują dopłaty do metod biologicznych, które zostały wypracowane i wdrożone w Szwajcarii. Przyczyną jest to do wzrostu zastosowania metod biologicznych, które są nawet kilkukrotnie droższe na ha niż metody chemiczne. Chcąc spełnić warunki strategii KE obniżenia stosowania o 50 % chemicznych środków ochrony roślin, muszą zostać wprowadzone mechanizmy dopłat. Proponowana stawka 400 zł/ha nie spowoduje wzrostu stosowania metod biologicznych, które wymagają kilkukrotnie zabiegów ochronnych podczas wegetacji roślin, co niestety generuje koszty.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja została ograniczona do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. Zaproponowana stawka ma charakter płatności dodatkowej, która nie musi rekompensować całkowitych kosztów związanych z realizacją praktyki. Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS. Jeśli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
813	Organizacje producentów	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	ad. Załącznik Nr 1. Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń KE w sprawie Planu Strategicznego WPR Ad. Rekomendacja nr 1: Osiągnięcie większej konkurencyjności i wydajności sektora rolno-spożywczego poprzez wsparcie inwestycji i instrumentów finansowych, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb, potencjału rozwojowego i wywołań związanych z większą zrównoważonością. W nawiązaniu do w/w rekomendacji UPEMI wnioskuję o przeznaczenie większych środków na wsparcie inwestycji dla przedsiębiorców na inwestycje w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego oraz rozszerzenie zakresu przedmiotowego wsparcia. W sytuacji zmienności zjawisk przyrodniczych (w zakresie znaczenie odbiegających od średniej wieloletniej), zmian na rynkach lokalnych, UE i światowym, pogłównania się sytuacji nadzwyczajnych o zasięgu globalnym np. COVID-19 oraz wpływów klimatycznych, w tym do wynogów nowych przepisów, których wdrożenie zakłada UE w ramach dochodzenia do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych konieczny jest wzrost wsparcia dla przedsiębiorców w celu utrzymania ich poziomu konkurencyjności na rynku UE i światowym, w tym dla realizacji celu zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego (w sytuacji podwyższonych norm i warunków prowadzenia działalności). W PS WPR m.in. powinno się wprowadzić większe wsparcie dla wdrażania stosowania niskoemisyjnych technologii oraz w szczególności w sektorze produkcji zwierzęcej, konieczne jest wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie technologii linii produkcyjnych, cyfryzacji procesów produkcyjnych oraz automatyzacji.	jak w uwadze	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga częściowo uwzględniona - ze względu na ograniczony budżet II filara WPR oraz w związku z zgłoszonym do Krajowego Planu Odbudowy (KPO) projektu.
814	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym	scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym: "interwencja przyczyni się do poprawy rotacji gruntów, a w konsekwencji - do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację inwestycji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz urządzeń wodnych zwiększających odporność"	Doprecyzowania wymaga informacja dot. przewidywanych preferencji. W zaproponowanym ekoschemacie konieczne jest uściślenie wymogów co do zgłaszanych inwestycji, w celu uniknięcia sytuacji, w której większość beneficjentów nie zaplanowała interwencji zwiększających retencję, a jedynie budowę i modernizację dróg dojazdowych.	Uwaga uwzględniona	Realizacja inwestycji z zakresu retencji w ramach zagospodarowania poscalieniowego nie jest obligatoryjna.
815	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4. Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 25 % do roku 2030.	Cel rozwoju rolnictwa ekologicznego jest sprzeczny z celami wskazanymi przez politykę Unii Europejskiej - 25% rolnictwa ekologicznego do roku 2030. Błędne założenie: R.39. Rolnictwo ekologiczne: Udział powierzchni użytków rolnych wspieranych przez WPR dla rolnictwa ekologicznego, z podziałem na utrzymanie i konwersję - 3,52%.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
816	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalienia nie może przekroczyć kwoty: •Równowartości 800 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scalieniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; •Równowartości 650 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scalieniowym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscalieniowego nie może przekroczyć kwoty: •Równowartości 2000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scalieniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; •Równowartości 1900 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scalieniowym dla pozostałych województw.	Obniżenie wysokości planowanej pomocy finansowej, nie znajduje odzwierciedlenia w aktualnej sytuacji ekonomicznej, związanej z wrażliwością cenami towarów i usług. Wobec powyższego wnioskujemy o utrzymanie dotychczasowej wysokości pomocy na opracowanie projektu scalienia gruntów oraz wykonanie zagospodarowania poscalieniowego.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
817	Organizacje producentów	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporność w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	ad. Załącznik nr 2 Cel 1 W analizie SWOT, w części: Szanse jest zawarte brzmienie: Wsparcie finansowe (unijne i krajowe) adekwatne do faktycznych potrzeb i ukierunkowane na trwałe rozwiązania wspierające potencjał ekonomiczny gospodarstw rolnych. Jeżeli według oceny MRIRW wielkość wsparcia UE i krajowego, co do ich wielkości – kwot, jest adekwatna do potrzeb, to tym samym jest podstawą do uwzględnienia wniosków UPEMI w zakresie podwyższenia limitów pomocy oraz rozszerzenia wsparcia dla przedsiębiorców rolno-spożywczych, w szczególności z branży mięsnej, w celu zapewnienia poziomu ich konkurencyjności na rynku UE i światowym.	jak w sentencji	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją można co do zasady przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Ponadto rozszerzenie zakresu wsparcia będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Sektory, do których skierowano wsparcie związane zostały wskazane na podstawie analiz. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do zwierząt oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeznaczyć maksymalną przewidywaną przepisyami UE ośsetek pupatu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego osetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach
818	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności obszarów ekologicznych - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu / 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne / 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat 1.4.8 Uprawa uproszczona. W punkcie "Opis wymagań [...] po słowach "Na gruntach ornych prowadzona jest uprawa uproszczona w formie uprawy bezorkowej lub uprawy pasowej" dodać słowo "z wykluczeniem stosowania nieselektywnych herbicydów jako podstawowej metody zwalczania chwastów"	uprawa bezorkowa ze stosowaniem herbicydów jako podstawowa metoda zwalczania chwastów nie jest korzystną praktyką środowiskowo-klimatyczną, przyczynia się do zanieczyszczenia gleby, wod, roślin przeznaczonych na żywność i paszę) i nie może być wspierana ze środków publicznych i Uprawa uproszczona powinna być wspierana ze środków publicznych w ramach ekoschematów wyłącznie, jeśli ograniczenie użycia chwastów jest prowadzone metodami mechanicznymi, z wykluczeniem herbicydów	Uwaga nieuwzględniona	Problem ten wzięto pod uwagę na etapie projektowania ekoschematu, gdy wykluczono możliwość dopuszczenia w ramach upraw uproszczonych – uprawy zerowej (z uwagi na zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jedynej formy przygotowania gruntu pod uprawę roślin w tym typie upraw). W przypadku pozostałych rodzajów upraw bezorkowych zwalczanie chwastów prowadzone jest w oparciu o metody integrowanej ochrony roślin, również poprzez zabiegi uprawowe przy pomocy kultywatorów, grabli i bron talerzowych. Stosowanie sor stanówi kolejne (nie jedyne) narzędzie przeciwdziałające zachwaszczeniu. W opinii IUNG racjonalne stosowanie sor w powiązaniu z integracją metod chemicznych i mechanicznych nie stanowi zagrożenia środowiskowego i może przynieść korzystne

819	Organizacje producentów	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 10 (przekrojowego). Modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania	ad. załącznik 2.2 Cel. 2 W nawiganiu do twierdzenia zawartego w części szanse: „Duży potencjał rozwoju produkcji zwierzęcej, w tym w szczególności trzody chłownej” konsekwentnie powinny być prowadzone działania w celu realizacji w/w szansy w tym, w obecnym okresie, w szczególności działania w zakresie zwalczania ASF oraz zapobiegania przedostawaniu się ASF na nowe obszary Polski. Natomiast w kontekście zapisu w części zagrożenia „Zmiany preferencji konsumentów prowadzące do wykształcenia się trendów skutkujących spadkiem popytu na produkty rolno-żywnościowe pochodzenia krajowego.” zasadne są wnioski w celu wzrostu wsparcia promocji produktów rolno-żywnościowych pochodzenia krajowego, np. podniesienie limitu pomocy na operację oraz propagowanie polskich produktów rolno-żywnościowych, wytworzonych w ramach systemów jakości, które mają szansę do konkurencji z produktami importowanymi. 15.iii.d. załącznik 2.3 - Cel. 3 W nawiganiu do twierdzenia zawartego w części szanse: „Rozwój produkcji żywności wysokiej jakości, w tym systemów jakości” konsekwentnie powinny być prowadzone działania w celu realizacji w/w szansy, w tym rozszerzenie wsparcia nie tylko do wsparcia certyfikacji rolników przystępujących do systemów jakości lecz wsparcie w zakresie refundacji części kosztów niezbędnych do rozpoczęcia produkcji w ramach systemów jakości – spełnienia podwyższonych wymogów obowiązujących w ramach systemów jakości. 16.iii.d. załącznik 2.5 - Cel. 5 LPEMI jako organizacja zrzeszająca polskich rolników, prowadzących produkcję zwierzęcą oraz polskich przetwórców branży mięsnej, uważa za co najmniej dyskusyjne zawarcie w części Szanse twierdzenia: „Zmiana zwyczajów konsumpcyjnych polegająca głównie na ograniczeniu spożycia produktów mięsnych”. W sytuacji, gdy aktualnie znaczna część dochodów rolników pochodzi z produkcji zwierzęcej, gdy w wielu miejscach PS WPR wskazuje się na pozytywne aspekty produkcji zwierzęcej dla utrzymania walorów przyrodniczych, w tym np. bioróżnorodności na łąkach i pastwiskach, to upatrywanie szansy na rozwój polskiego sektora rolno-spożywczego oraz szansy dla polskich rolników w spadku popytu na produkty polskich rolników i polskich przedsiębiorców, poprzez spadek popytu na produkty mięsne, bez jednoczesnego zagwarantowania innych alternatywnych źródeł przychodów oraz wsparcia dla tych alternatywnych źródeł przychodów np. w ramach PS WPR jest co najmniej przedwczesne a tym samym co najmniej dyskusyjne. 17.iii.d. załącznik 2.9 - Cel. 9 LPEMI pozytywnie ocenia zawarcie w ramach części Mocne strony, stwierdził: - rosnący sektor systemów jakości żywności	jak w sentencji	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawiona w analizie SWOT słaba strona "Nadmierne bariery administracyjne i proceduralne" dotyczą systemu AKS. Zgłoszona uwaga odnosi się szerzej, do całego sektora administracji państwowej, wykonującej zadania w zakresie związanym z WPR, oraz ma charakter zalecenia do wykonania w przyszłości.
820	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	I 10.4 Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu Usunięcie z założeń wspierania inwestycji związanych z pozyskiwaniem i zagospodarowaniem wody deszczowej. Wsparcie w tym kierunku może spowodować powstawanie obiektów wodnych wykorzystywanych jedynie w celach rekreacyjnych (np. wędkowanie).	I 10.4 Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu Usunięcie z założeń wspierania inwestycji związanych z pozyskiwaniem i zagospodarowaniem wody deszczowej. Wsparcie w tym kierunku może spowodować powstawanie obiektów wodnych wykorzystywanych jedynie w celach rekreacyjnych (np. wędkowanie).	Uwaga nieuwzględniona	Pomoc może być przyznana na określone rodzaje inwestycji ograniczające presję produkcji rolnej na zasoby środowiska naturalnego i klimatu albo pozwalające przystosować się do zmian klimatu. Pomoc może być przyznana wyłącznie w przypadku, gdy realizacja inwestycji jest uzasadniona wielkością produkcji prowadzonej w gospodarstwie, adekwatna do panujących w nim warunków gospodarowania oraz racjonalna pod względem kosztów. Inwestycja ma zatem realizować cele związane z działalnością rolniczą.
821	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymogi obowiązkowe dla wariantu "wodniczkowego" 1. Rezygnacja z inwentaryzacji/konieczności wystąpienia występowania tego gatunku przez ekspertów przyrodniczych w ramach przygotowania ekspertyzy na powierzchniach objętych Monitoringiem Wodniczki (MWO). W zamian za to podstawą do kwalifikacji do płatności PRSK są wskazanie obszaru na mapach podprogramu MWO Monitoringu Ptaków Polski znajdujących się w gestii GIGŚ. Konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji i przygotowania ekspertyzy zachowana na obszarach nie objętych MWO. 2. Pakiet ochrony wodniczki dostępny dla wszystkich działek rolnych położonych na stanowiskach występowania gatunku wskazanych na mapach podprogramu MWO znajdujących się w gestii GIGŚ. Dotyczy to także stanowisk poza OSO i obszarami Natura 2000. 3. Pakiet ochrony wodniczki dostępny dla wszystkich gruntów położonych na stanowiskach występowania wodniczki wykazanych podczas inwentaryzacji. Rekomenduje się niezwłoczne przekazanie informacji o stwierdzeniu wodniczki wraz z dokumentacją do krajowego koordynatora Monitoringu Wodniczki celem wprowadzenia obszaru w zakres monitoringu. 4. Usunąć z zapisu "jeden pokos w roku lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata" część "lub w Kluczowe (strategiczne) potrzeby realizacji w ramach planu, w części OCHRONA ŚRODOWISKA I KLIMATU zamiast ( ) zmniejszenie emisji GHG i amoniaku (w zakresie efektywności energetycznej, OZE, produkcji zwierzęcej, nawożenia, agrotechniki) ( ) wprowadzić zapis ( ) zmniejszenie emisji netto GHG i amoniaku (w zakresie efektywności energetycznej, OZE, produkcji zwierzęcej, nawożenia, agrotechniki) ( )	dołączony dokument	Uwaga częściowo uwzględniona	Niezrozumiała jest uwaga dot. usunięcia wymogu koszenia. Siedlisko wodniczki wymaga właśnie takiego użytkowania (jeden pokos w roku lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata).
822	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA		Działania zmierzające do ograniczenia bezwzględnej emisji GHG i amoniaku jest działaniem równoważnym z ograniczeniem każdej produkcji zwierzęcej i jako takie kluczy się wprost z pozostałymi celami WPR obejmującymi poprawę wskaźników ekonomicznych gospodarstw rolnych, ochronę określonych gatunków i ras zwierząt, ochronę bioróżnorodności, pielęgnowanie niektórych rodzajów siedlisk i ekosystemów pochodzenia antropogenicznego etc. Redukcja emisji GHG i amoniaku winna uwzględniać wagę atmosferyczny, jak i amoniak, czy inne formy azotu, związane ze środowiskiem, w tym z atmosferą w procesie polegowo wywarzania pasz. Także zabiegi nawożenia organicznego powiązane ze wzrostem zasobności gleby we frakcje próchnicy równoważone z długotrwałą sekwestracją dwutlenku węgla winny być specjalnie promowane.	Uwaga uwzględniona	Przeformulowano treść Deklaracji strategicznej
823	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I.4.13 - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieproducyjne. W Ekoschemacie - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieproducyjne powinien być wprowadzony zakaz stosowania środków ochrony roślin	Jeśli w Ekoschemacie - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieproducyjne nie będzie zakazu stosowania środków ochrony roślin, to mogą być tam stosowane herbicydy totalne, w związku z czym zamierzony cel: Cel 6. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu nie będzie osiągnięty.	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zapis mówiący o utrzymaniu obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej (obszary lub obiektów nieproducyjnych) na poziomie co najmniej 7% powierzchni gruntów ornych za pomocą obszarów nieproducyjnych tj.: grunty ugorowane, w tym ugory z roślinami miododajnymi, bez stosowania środków ochrony roślin.
824	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	I 10.5 Rozwój małych gospodarstw Pozytywna zmiana: - zwiększenie wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro dla małych gospodarstw, które mogą skorzystać z interwencji; - zwiększenie wysokości wsparcia dla małych gospodarstw.	I 10.5 Rozwój małych gospodarstw Pozytywna zmiana: - zwiększenie wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro dla małych gospodarstw, które mogą skorzystać z interwencji; - zwiększenie wysokości wsparcia dla małych gospodarstw.	Brak uwag	
825	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I.4.16 Rolnictwo ekologiczne. Posiadanie zwierząt w obszarze 0,3 DIP na każdy hektar UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.	Posiadanie zwierząt w obszarze 0,5-1,5 DIP na każdy hektar UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej jest wskaźnikiem zbyt wygórowanym, zbyt trudnym dla przeciętnego rolnika ekologicznego. Ponadto na słabych glebach oraz w powtarzających się latach suszy są duże trudności z wyżywieniem zwierząt na podstawie własnych zasobów paszowych przy tak wysokim poziomie obsady zwierząt. W rezultacie nieliczne gospodarstwa skorzystają z tej premii. Wsparcie powinno być tak zaplanowane, żeby zachęcać, a nie zniechęcać rolników do prowadzenia produkcji zwierzęcej w gospodarstwach ekologicznych.	Uwaga nieuwzględniona	Dotręte publikacje dotyczące zarządzania gospodarstwem ekologicznym (w tym prowadzenia produkcji zwierzęcej w takim gospodarstwie) wskazują, że przy obsadzie zwierząt od 0,5 DIP/ha do 1,5 DIP/ha jest zabezpieczona w gospodarstwie samowystarczalność paszowo-nawozowa. Zgodnie z opinią IERIG minimalna obsada zwierząt na poziomie 0,5 DIP/ha UR pozwala gospodarstwu w pełni bilansować mineralizującą się w procesie produkcji materię organiczną. Natomiast obsada na poziomie 1,5 DIP/ha pozwala potroić zasoby mineralizującej się w procesie produkcji materii organicznej w glebie i jednocześnie zachować w gospodarstwie produkcję o zrównoważonej organizacji produkcji zwierzęcej. Ponadto, wskazany przedział obsady zwierząt dotyczy tylko dodatkowej premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą, a tym samym nie warunkuje możliwości otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni TUZ i upraw paszowych.
826	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	I 10.9.1 Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu W kryteriach wyboru należy dopuścić możliwość skorzystania z tego działania podmiotów, którzy już otrzymali takie wsparcie w ramach PROW, gdyż pozwoli to na ich dalszy rozwój, a postęp technologiczny nie zatrzymał się w miejscu i umożliwia dalszy rozwój.	I 10.9.1 Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu W kryteriach wyboru należy dopuścić możliwość skorzystania z tego działania podmiotów, którzy już otrzymali takie wsparcie w ramach PROW, gdyż pozwoli to na ich dalszy rozwój, a postęp technologiczny nie zatrzymał się w miejscu i wymaga ciągłych inwestycji.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowane kryteria wyboru mogą dotyczyć preferencji dla podmiotów, które nie ubiegały się o wsparcie w ramach PROW 2014-2020 w ramach działania Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych. Zaprogramowany instrument nie wyklucza podmiotów, które już uzyskały wsparcie z PROW 2014-2020.

827	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I 4.16 Rolnictwo ekologiczne. Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, ogrodnicze oraz paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.	Mimo uchwał Rady Rolnictwa Ekologicznego oraz wielu uwag, by uprościć system dotacji do upraw ekologicznych, który utrudnia pracę rolnikom, doradcom i jednostkom certyfikującym i ARHM, nadal proponowane jest błądne, skomplikowane wsparcie do powierzchni w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. Powoduje to poważne trudności dla rolników, którzy prowadzą uprawy mieszane w zgodzie z dobrą praktyką rolniczą.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z opinią IERIG2 – P18 agregacja dotychczasowej liczby pakietów jest nieuzasadniona gdyż może powodować spadek efektywności wsparcia rolnictwa ekologicznego, negatywnie wpłynąć na wyniki ekonomiczne rolników realizujących/chętnych podjąć zobowiązania (dotyczy to zwłaszcza produkcji włączającej się ze stosunkowo wyższą utratą dochodów) ze względu na agregację różniących się od siebie kierunków produkcji, powodować zmianę struktury upraw na korzyść tych cechujących się niższym spadkiem dochodów, nadmiernie rekompensowanych nową uproszczoną płatnością (pogonią za rentą ekonomiczną), powodować, że na decyzje rolników wpływałyby nie czynniki rynkowe, lecz wielkość dopłat, powodować znaczne zwiększenie ryzyka nadpłaty i niedozacowania dla rolników prowadzących produkcję ekologiczną. Niezasadne jest również ujednolicanie stawek płatności do upraw w okresie konwersji i po okresie konwersji, ponieważ spadek dochodów przy przechodzeniu na produkcję ekologiczną jest znacząco wyższy, co wynika przede wszystkim z wyższego ryzyka spadku plonów. Takie ujednolicenie zmniejszyłoby bodźce do podążania za produkcją ekologiczną (rolnicy przechodzący na produkcję ekologiczną potrzebują wyższego wsparcia). Niezależnie od powyższego, od 2021 r. wszyscy rolnicy wnioskujący o płatności bezpośrednie mają obowiązek deklarowania we wniosku o przyznanie płatności wszystkich upraw. Tym samym ewentualna agregacja pakietów nie wpłynęłaby na uproszczenie sposobu wnioskowania o płatności ekologiczne. Uproszczenie sposobu wnioskowania zostanie jednak wdrożone i będzie polegało na deklarowaniu przez rolnika określonej grupy upraw, a nie odpowiedniego pakietu w okresie konwersji lub po okresie konwersji. Zachowane zostaną różnicowanie stawek płatności dla upraw w okresie konwersji/po okresie konwersji, a informacje dotyczące statusu danej działki rolnej będą pozyskiwane od jednostek certyfikujących.
828	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji II filaru i B.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	1/ Pakiet dla siewkowych winien być lepiej płatny niż dla derkacza. Terminy koszenia lak na podłożu torfowym 1x winien zostać od 15 czerwca. Będziemniej czterech na ten pakiet gdyż chodzi o jakość siana. Czajka musi mieć wcześniej pokosy, a dubelt w lipcu- tak jak było do 2020. 2/ Możliwość koszenia etapowo winny dotyczyć wszystkich działek rolników powyżej 10 ha. 3/ Brak nacisku na stosowanie wypłacyczy gry kosarkach lub innych elementów ostrzegających ptaki przed kosami. 4/ Na wszystkich pakietach ptasich i siedliskowych zapisać "załączek ekspertów" koszenia całej działki w celu zwalczania trzcinicy czy nawłoci"- jeżeli jest taki problem indywidualny. 5/ We wszystkich pakietach, Do Wypasu całorocznego DODAC BYDŁO mięsne - a nie tylko koniki polskie. 6/ W pakiecie lak włośnitów dodać użytkowanie pastwiskowe od 1 czerwca. 7/Do pakietu derkacza dodać wypas po pokosie. Pomocze to w niektórych regionach rozwijać hodowlę.	Populacja derkacza jest znacznie większa niż czajki, a zwłaszcza skromna dla dubelta. To spowoduje, mniej lak koszonych pod kątem siewkowych. Siano z lak derkaczowych (złej jakości dla howców) będzie alegało w dłużnych miejscach, latami i stanowiło zagrożenia pożarowe. Możliwość koszenia, etapami- ma sens przy dużych aralach lak, a nie małych poletek. Śmiertelność ptactwa nadal istnieje podczas sianokosów, mimo nakazu koszenia od środka. Brak mandatów . W przypadku działek powyżej 1 ha należy zostawić 5-20% niekoszone. Brak rozważania tematu: dla działek zagrożonych trzciną i nawłocią. Coroczne postawienie 5% niekoszonych pozwala dalej tworzyć miejsca z zarodnikami na następną lata. Ekspert winien mieć możliwość dla indywidualnych lak dodac załączenia specjalne- nawet z mulczowaniem 1 roku w dogodnym terminie. Całoroczny wypas także byłaby znacznie pomozę przyrodzie i rozwojowi bydła ras genetycznych. laki włośnitowe winny być więcej wypasane bydłem - dlatego wariant pastwiskowy winien być także.	Uwaga częściowo uwzględniona	Odnosząc: 1)Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawcodzob, czajka, dubelt i kulka wielka) i jedna stawą płatności(1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawcodzob, czajka)-1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulka wielkiego – 1347 zł/ha. 2) Dodatkowo w przypadku Derkacza została obniżona stawka płatności do 1055 zł/ha. 3) Stosownia wypłacyczy to z uwagi na niekonfortowność tego wymogu nie może to być kwestia do uregulowania w przepisach krajowych 4) koszenia całej działki w celu zwalczania trzcinicy czy nawłoci- jest ogół wymóg dot. przedziałania przeprzestranieniu się roślin gatunków niepożądanych, szczegółowe rozwiązania zostaną doprecyzowane w przepisach krajowych. 5) Wypasu całorocznego - z uwagi na kwestie środowiskowe związane z nawożeniem, zasadnym jest umożliwienie wypasu całorocznego w ograniczonym zakresie
829	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat I 4.16 Rolnictwo ekologiczne. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne planowana powierzchnia - co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych.	Błądne założenie: I 4.16 Ekoschemat- Rolnictwo ekologiczne, 781,1 mln EUR, 512 649 ha. W Ekoschemacie Rolnictwo ekologiczne powierzchnia powinna wynosić co najmniej ok. 1 500 000 ha, tj. co najmniej ok. 10% powierzchni użytków rolnych z 2020 r. całkowita powierzchnia UR wynosiła 14 637 tys. ha). Zaproponowane podjęcie jest niezgodne z polityką UE, strategią "od pola do stołu" i strategią bioróżnorodności.	Uwaga nieuwzględniona	Wartość 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu - Rolnictwo ekologiczne (t), wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
830	Jednostki podległe Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarskim - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pszczelich/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	kod interwencji I 6.5 Wykreślenie z opisu warunków kwalifikowalności punktu: - umieszcza na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego).	Wymagania dotyczące umieszczenia przez pszczałarza objętego interwencją produktów na rynku np.: w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego w przypadku interwencji mającej na celu odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł nie ma uzasadnienia merytorycznego. Poprawa jakości oraz liczebności ogłowia pszczoł powinna być realizowana we wszystkich pasiekach na terenie Polski, również w takich, które nie wprowadzają produktów pszczoł do obrotu, a jedynie zapożyczają się w matki pszczoły w wypadku zakładu pracy. W przeciwnym wypadku zakładany cel interwencji nie zostanie osiągnięty, a wartość hodowlana i użytkowa ogłowia pszczoł ulegnie obniżeniu m.in. poprzez sprawowanie matek pszczoł pochodzących z populacji pszczoł wywierających negatywny wpływ na jakość ogłowia i pasiek, w których nie prowadzi się selekcji i oceny wartości użytkowej. Ponadto trzeba uwzględnić specyficzną uciążliwość pszczoł – trutnie latające w powietrzu unoszące naturalnie matki w całej populacji, dlatego dla podnoszenia wartości użytkowej i hodowlanej ogłowia pszczoł niezbędnym jest pochodzenie jak największej liczby tych trutni pochodzących po matkach pszczoł o wysokiej wartości użytkowej i hodowlanej.	Uwaga częściowo uwzględniona	Celem interwencji jest sektorze pszczałarskim określonych w przepisach art. 6 rozporządzenia o Planach Strategicznych jest zwiększenie zaangażowania na rynek i konkurencyjność, w tym większe skierowanie na badania naukowe, technologiczną i cyfryzację. W związku z tym, zaplanowano pomoc głównie dla pszczałarzy umieszczających produkty pszczoły na rynku. Biorąc pod uwagę potrzebę udostępnienia pomocy dla małych pasiek, w ramach interwencji I 6.5., pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, zwolnieni z warunków (opis warunków kwalifikowalności), umieszcza na rynku produkty pszczoły, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego) będą pszczałarze posiadający do 10 pni pszczoł.
831	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 11. Premie dla młodych rolników	I 11 Premie dla młodych rolników Zwiększenie kwoty premii do 300 tys. zł, dla rolników, którzy w całości przejmują gospodarstwo rolne o dużych powierzchniach. Przywrócenie punktacji za: - uczestnictwo w szkoleniach zgodnych z prowadzonym kierunkiem produkcji; - korzystanie z usług doradczych.	I 11 Premie dla młodych rolników Zwiększenie kwoty premii do 300 tys. zł, dla rolników, którzy w całości przejmują gospodarstwo rolne o dużych powierzchniach. Przywrócenie punktacji za: - uczestnictwo w szkoleniach zgodnych z prowadzonym kierunkiem produkcji; - korzystanie z usług doradczych.	Uwaga częściowo uwzględniona	W zakresie podwyższenia kwoty premii uwaga nieuwzględniona, natomiast w zakresie korzystania z doradztwa – częściowo uwzględniona. Proponowana kwota premii dla młodych rolników to 200 tys. zł, czyli o 50 tys. zł więcej niż w ramach PROW 2014-2020 i zgodnie z zasadą dostosowania kwoty premii średnio co 5 lat przede wszystkim do wzrostu cen czynników produkcji w rolnictwie. Określając kwotę premii dla młodych rolników wzięto również pod uwagę średnią wartość inwestycji zrealizowanych przez młodych rolników w ramach „Modernizacji gospodarstw rolnych” PROW 2014-2020 (niecałe 200 tys. zł). System wyboru operacji nie może być zbyt skomplikowany, a kryteria wyboru w jak najmniejszym stopniu powinny się opierać na deklaracjach/ zobowiązaniach podjętych przez beneficjentów na przyszłość, w tym również na deklaracjach/ zobowiązaniach w udziału w szkoleniach czy korzystaniu z doradztwa rolniczego. Zgodnie z opisem interwencji beneficjent „Premii dla młodych rolników” będzie przede wszystkim zobowiązany do korzystania z doradztwa indywidualnego dla osób rozpoczynających po raz pierwszy prowadzenie gospodarstwa jako młody rolnik w ramach interwencji „Kompleksowe doradztwo rolnicze”.
832	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 5.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielcu/ do inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	I 5.9. Wsparcie dochodów związane z produkcją do pomidorów. Str. 157 usunąć pomidor z roślin wskazanych do płatności związanych z produkcją	Po raz drugi prosimy o podanie celu dalszego szczególnego wspierania upraw pomidorów i dalszego pomidorów, z których uprawą są problemy w polskim klimacie, a nie innych gatunków warzyw np. ogórków, które są popularnym warzywem w kuchni polskiej. Wieloletniowe „uprawy” pomidorów z siewu, które nie są zbierane, lecz zaorwane nie zasługują na wsparcie, ponieważ w wyniku takich „upraw” nie są zbierane plody rolne przeznaczone na rynek, a pieniądze publiczne są marnowane. Z takim samym skutkiem można byłoby wysiewać banany.	Uwaga nieuwzględniona	Gospodarcze znaczenie sektora jako dostawcy surowca dla przemysłu przetwórczego wynika przede wszystkim z zastosowania pomidorów do produkcji soków, przetworów i koncentratów. Wg danych IERIG2 w ujęciu wartościowym pomidory stanowią blisko 46% wartości produkcji globalnej warzyw ogółem. Jest to sektor relatywnie pracochłonny, który ma szczególne znaczenie ze względu na generowanie miejsc pracy, zwłaszcza w rejonach o rozdrobnionej strukturze agrarnej, co przyczynia się do jego funkcji społecznej. Środowiskowe znaczenie sektora w wyniku z roli pomidorów w dywersyfikacji upraw i poprawie jakości gleb. W związku z tym planuje się dalsze wspieranie sektora pomidorów. Wsparcie związane będzie przyznawane do upraw zakończonych z roszady, jeśli spełniony będzie wymóg dot. minimalnej obsady, tj. 20 tys. szt./ha. Takie wymogi obowiązują już od roku 2021.
833	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Uwagi ogólne Fundacji Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej do projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	Nie ulega wątpliwości, że polskie rolnictwo aktualnie staje przed największymi i trudnymi do łatwego sprostanja wyzwaniami od początku transformacji ustrojowej. Nie należy się spodziewać, że nastąpi odwrót od sformułowanego w ostatnich latach nowego paradygmatu rozwoju rolnictwa w UE, a tym samym i w Polsce, opierającego się na zasadach zrównowazenia. Analiza zachodzących procesów politycznych wskazuje raczej na możliwość jeszcze większego nacisku na ustanawianie jeszcze ambitniejszych celów. Wskazują na to dokumenty programowe Komisji Europejskiej (KE), która zobowiązała się do podjęcia kolejnych kroków na rzecz „równowazonej przyszłości Europy”. Realizacja tak sformułowanego celu uwzględnia globalne uwarunkowania oraz zobowiązanie podjęte przez KE w poprzedniej kadencji przez jej szefa Jean-Claude Junckera na forum ONEJ odnośnie uwzględnienia w WPR na lata 2021-2027 prawie wszystkich spośród 17 sformułowanych przez FAO (Food and Agriculture Organization) celów zrównowazonego rozwoju (Sustainable Development Goals 2030 - SDGs). W świetle tych założeń jako główne zagrożenia rozwoju świata, w tym UE, wskazywane jest wyczerpywanie zasobów oraz pogorszenie stanu środowiska, które przekłada się na pustynnienie, suszę, ograniczenie potencjału produkcyjnego gleb, zmniejszenie bioróżnorodności oraz niedobory wody słodkiej. Równie istotne w tym kontekście są zmiany klimatu i powodowane nimi wzrost temperatury, podniesienie poziomu wód, zakwaszenie oceanów oraz katastroficzne zjawiska pogodowe. Powyższe wskazane zobowiązania znalazły swoje odzwierciedlenie w kolejnych projektach rozporządzeń, strategii i planów ogłaszanych przez Komisję Europejską. Największy rezonans społeczny, nie tylko w państwach członkowskich UE, wywołało opublikowanie Europejskiego Zielonego Ładu wraz z jego głównymi składowymi, tj. Strategii od Pola do Stołu oraz Strategii Bioróżnorodności. Obawy rolników co do negatywnych skutków tak zaproponowanych ram reformy WPR jeszcze bardziej pogłębiło ogłoszenie pakietu projektów „Fit for 55%”, podwyższającego m. in. cel zmniejszenia emisji netto do 2030 roku o 40% do 55%. Łatwo więc zauważyć, że WPR w kolejnych okresach programowania staje się w coraz większym stopniu polityką środowiskowo-klimatyczną, a nawet w pewnym zakresie socjalną. Co oznacza, że po raz pierwszy od zarania ludzkości podstawowa funkcja rolnictwa jaką jest produkcja żywności traci na znaczeniu. Mając na uwadze trwające prace nad ostatecznym kształtem krajowego PS WPR dla Polski na lata 2023-2027, EFRWF sformułował zestaw uwag dotyczących systemu wspierania dochodów. W tym miejscu trzeba z całą mocą podkreślić, że niezależnie od zasygnalizowanego wcześniej nowego podejścia, głównym celem unijnego rolnictwa, w tym polskiego, musi pozostać zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego obywatelom UE. W warunkach dużej niestabilności rynków rolnych i okresowego występowania szoków cenowych, WPR musi szybciej i skuteczniej reagować na tego rodzaju zjawiska, aby gwarantować zdolności europejskiego rolnictwa do konkurencyjności na rynkach globalnych. Komisja Europejska w ramach polityki handlowej i w zawieranych kolejnych umowach handlowych musi zapewnić skuteczną ochronę przed niekwalifikującą konkurencją ze strony producentów spoza UE wywarających płody rolne o niższych standardach jakościowych, nieprzeznaczających dobrostanu zwierząt czy wymogów ochrony klimatu i ambientnych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych. W świetle zwiększających się dystansów rozwojowych w relacji wieś-miasto konieczne jest inne niż dotychczas podejście do problemu rozwoju wsi. Na	Nie dotyczy	Uwaga o charakterze ogólnym nie związana z treścią Deklaracji strategicznej.

834	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	po raz drugi zwracamy uwagę, że należy podać aktualne dane z 2020 r. dotyczące rolnictwa ekologicznego	naślad podawane są nieaktualne dane z 2019, 2018 i 2017 r. podczas, gdy GIUHARS opublikował dane z 2020 r. Świadczy to o braku podstawowej wiedzy autora o dostępności danych na temat rolnictwa ekologicznego.	Uwaga częściowo uwzględniona	Rozdział Zrównowagi ekologicznej w dok. Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania
835	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	po raz drugi zwracamy uwagę, że należy podać aktualne dane z 2020 r. dotyczące rolnictwa ekologicznego	naślad podawane są nieaktualne dane z 2019, 2018 i 2017 r. podczas, gdy GIUHARS opublikował dane z 2020 r. Świadczy to o braku podstawowej wiedzy autora o dostępności danych na temat rolnictwa ekologicznego.	Uwaga nieuwzględniona	Rozdział Zrównowagi ekologicznej w dok. Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania
836	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i flaru 11.3.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	113.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Kryteria dostępu są zbyt restrykcyjne, wygórowane. Jedyną formą grup producenckich która będzie mogła skorzystać ze wsparcia są spółdzielnie. Wprowadzić możliwość korzystania przez spółki. Liczba członków spółdzielni – 20 jest zbyt wysoka. Pozostawić dotychczasową liczbę 5. Wymogi dot. prowadzenia produkcji w ramach systemów jakości, wymóg zatrudnienia co najmniej 2 osób na pełne etaty na umowę o pracę mogą być wymogami za które dostaje się dodatkowe punkty a nie wymogami warunkującymi wsparcie. Uzasadnienie: Mając doświadczenie z dotychczasowego wsparcia (o łagodniejszych kryteriach) proponowane w Strategii zapisy nie wróżą istotnej poprawy w tworzeniu grup producenckich.	113.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Kryteria dostępu są zbyt restrykcyjne, wygórowane. Jedyną formą grup producenckich która będzie mogła skorzystać ze wsparcia są spółdzielnie. Wprowadzić możliwość korzystania przez spółki. Liczba członków spółdzielni – 20 jest zbyt wysoka. Pozostawić dotychczasową liczbę 5. Wymogi dot. prowadzenia produkcji w ramach systemów jakości, wymóg zatrudnienia co najmniej 2 osób na pełne etaty na umowę o pracę mogą być wymogami za które dostaje się dodatkowe punkty a nie wymogami warunkującymi wsparcie. Uzasadnienie: Mając doświadczenie z dotychczasowego wsparcia (o łagodniejszych kryteriach) proponowane w Strategii zapisy nie wróżą istotnej poprawy w tworzeniu grup producenckich.	Uwaga nieuwzględniona	Rozdział Zrównowagi ekologicznej w dok. Aktualna sytuacja sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce przygotowana dla potrzeb opracowania
837	Jednostki podległe Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrożymi produktami leśnymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Kod interwencji I 6.5 Proponacja zmiany zapisu punktet beneficjent poprzez wprowadzenie zapisu zgodnego z zapisem pierwszej wersji Planu: Pszczelarz, producent produktów pochodzących z działalności nadzorowanej w zakresie utrzymywania pszczoł, który może się ubiegać o pomoc za pośrednictwem organizacji pszczelarstwiej działającej w formie: 1) związków pszczelarstwiej; 2) stowarzyszeń pszczelarzy; 3) zrzeszeń pszczelarzy; 4) spółdzielni pszczelarstwiej; 5) grup producentów rolnych – w zakresie działalności pszczelarstwiej.	Ze względu na specyfikę branży pszczelarstwiej, która w zdecydowanej większości opiera się na małych pasiekach, prowadzonych często przez starszych pszczelarzy wskazuje jest pośrednictwo organizacji pszczelarstwiej w realizacji interwencji. Zmiany organizacyjne w obsłudze i konieczność indywidualnego składania wniosków w ARMR spowoduje wykluczenie dużej liczby pszczelarzy. Może to przyczynić się do spadku liczby wprowadzanych do pasiek matek pszczoł o znacznej wartości użytkowej, wprowadzania zamiast nich matek pszczoł pochodzących z populacji pszczoł wywierających negatywny wpływ na jakość pogłowia i pszczoł, w których nie prowadzi się selekcji i oceny wartości użytkowej, a w dalszej konsekwencji do obniżenia wartości hodowlanej i użytkowej pogłowia pszczoł w Polsce.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I 6.3 – wsparcie walki z wrożymi oraz I 6.5 – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwiej. 2. W ramach interwencji I 6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwiej jak i indywidualni pszczelarze; 3. w ramach interwencji I 6.4 - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej oraz I 6.7. - wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych, jako wnioskodawcę przewidziano wyłącznie pszczelarza.
838	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich i 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do mlekiego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków kokonowych/ do chmielu/ do miodu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do siewników skrobionych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	W pierwszej kolejności należy zrzucić stawki dopłaty w zależności od rośliny. Biorąc pod uwagę cel zwiększenia krajowej produkcji białka roślinnego na pasze zasadnym wydaje się podniesienie stawki dla bobiku i soi. Jednocześnie konieczne jest uzależnienie otrzymania wyższej stawki (o 25%) od zawarcia umowy na odbiór ziarna z producentem pasz przemysłowych. Należy również rozważyć możliwość dodatkowego wsparcia w postaci wyższych niż w programie krajowym i gwarantowanych (co do wysokości stawki) dopłat do materiału siewnego bobiku i soi, z jednoczesnym wyłączeniem tych roślin z programu krajowego.	Brak zróżnicowania stawek dla poszczególnych roślin jest nieuzasadniony w świetle realnych możliwości wykorzystywania ich w produkcji pasz przemysłowych. Zarówno praktyka jak i prowadzone badania wskazują, że zmniejszenie zużycia importowanych produktów białkowych w paszach będzie możliwe głównie dzięki soi produkowanej w Polsce (choć tu skala z uwagi na ograniczenia klimatyczne nie będzie duża) i przede wszystkim bobku. Dodatkowo należy wziąć pod uwagę wagę bobku jeśli chodzi o poprawę jakości gleby i wpływ na ograniczenie emisji GHG. Dzięki wdrożeniu proponowanego wyżej podejścia będzie możliwe osiągnięcie długofalowego efektu wzrostu produkcji. Jedną z przyczyn ograniczonej produkcji bobkowych w Polsce było bowiem małe zainteresowanie producentów pasz trwałym włączeniem strączkowych do receptur pasz z uwagi na ich niestabilną podaż. Jednocześnie rolnicy, nie mając gwarancji zbytu nie podejmowali produkcji roślin strączkowych. Powołanie wyższej stawki z płatności dla tych dwóch gatunków rolni z jednoczesnym obowiązkiem zawarcia umowy na dostawę daje szansę na przełamanie tego zwiastego kręgu niemożności.	Uwaga nieuwzględniona	Zróżnicowanie wysokości stawek płatności do poszczególnych roślin wymagałoby stworzenia, dla każdego gatunku, odrębnego instrumentu wsparcia/wydziałania kopert sektorowych, co skutkowałoby zwiększeniem skomplikowania systemu wsparcia. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w przypadku płatności bezpośrednich faktyczna stawka płatności stanowi iloraz dostępnej puli środków oraz powierzchni (liczby sztuk zwierząt) zatwardzonej do danej płatności. Tak stanowią przepisy unijne. Gdy powierzchnia jest wyższa, stawka jest odpowiednio mniejsza, a przy niższej powierzchni stawka jest odpowiednio wyższa. Ten mechanizm swojej samoregulacji gwarantuje przestrzeganie (nieprzekraczanie) koperty finansowej przeznaczanej na daną płatność oraz umożliwia pełne wykorzystanie dostępnych środków.
839	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	W definicji rolnika aktywnego zawodowo wnioskujemy o wykreślenie następującego fragmentu: Rolnik aktywny zawodowo – rolnik, którego kwota otrzymanych płatności bezpośrednich za rok poprzedni nie przekracza 5 000 EUR.	Wnioskujemy o sprawdzenie czy właściciel gruntów jest w rzeczywistości aktywnym rolnikiem bez względu na rozmiar gospodarstwa. Właściciel często zawniży wysokość dzierżawy o kwotę dopłaty, bo ma możliwość z nich korzystania. Dopłaty z definicji powinny być pomocą dla aktywnego rolnika, a nie dodatkowym dochodem dla właściciela gruntu.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” i uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciążliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017. Definicja aktywnego rolnika dotyczy sprawdzania kryteriów dochodowych i nie przyczyni się do wyeliminowania innych producentów.
840	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i flaru 19. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Należy rozważyć wprowadzenie minimalnych wymagań dla odbiorców wsparcia takich jak np. obowiązek naprawiania na glebach zakwaszonych.	Z jednej strony prostota tak zaprojektowanego działania oraz przyzwyczajenie producentów wydają się przemawiać za proponowanymi rozwiązaniami, jednak zasadnie jest rozważenie powiązania płatności z wymogiem stosowania podstawowych elementów dobrej praktyki rolniczej. Ma to szczególne znaczenie w świetle postępującej degradacji i zmianami klimatycznymi skutkującymi między innymi coraz częstszym występowaniem suszy rolniczej na coraz większym obszarze kraju. Alternatywnie proponujemy rozważenie wprowadzenie specjalnej premii w ramach tego działania za zastosowanie praktyk poprawiających jakość gleby.	Uwaga nieuwzględniona	Postulat dotyczący powiązania płatności ONW z obowiązkiem naprawiania nie może zostać uznany, gdyż celem płatności ONW jest rekompensata wynikająca z większych kosztów prowadzenia działalności rolniczej. Zgodnie z przepisami UE działanie to jest instrumentem wsparcia finansowego dla rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą na terenach ONW. Jego realizacja ma ułatwić rolnikom kontynuowanie rolniczej gospodarki na ziemi, a tym samym umożliwić zachowanie walorów krajoznawczych obszarów wiejskich oraz utrzymanie i promowanie zrównoważonych systemów działalności rolniczej na tych terenach. Wymogi z zakresu dobrych praktyk rolniczych, w tym obowiązek naprawiania, planowane są do realizacji w ramach innych interwencji Planu strategicznego.
841	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wrożymi produktami leśnymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Uwaga ogólna: w niektórych interwencjach autorzy odnoszą się do rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 jako do podstawy wymogów w zakresie rolnictwa ekologicznego a w innych jako podstawę odniesienia przyjmując się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848. Dokument wymaga ujednolicenia. Obecna prezentacja wymogów poprzez odwoływanie się raz do obowiązujących, a raz do nowych przepisów powoduje nieporozumienia co do interwencji. Dodatkowo w jednej interwencji jest szczegółowe rozwiązanie nie do aktu prawnego a do rozporządzenia Komisji (WE) nr 889/2008 rozporządzenia, które z dniem 1 stycznia 2022 r. przestanie obowiązywać.	Rozdział 5 uwagi w załączonym piśmie	Uwaga uwzględniona	
842	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i flaru 11.3.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	113.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Kryteria dostępu są zbyt restrykcyjne, wygórowane. Jedyną formą grup producenckich która będzie mogła skorzystać ze wsparcia są spółdzielnie. Wprowadzić możliwość korzystania przez spółki. Liczba członków spółdzielni – 20 jest zbyt wysoka. Pozostawić dotychczasową liczbę 5. Wymogi dot. prowadzenia produkcji w ramach systemów jakości, wymóg zatrudnienia co najmniej 2 osób na pełne etaty na umowę o pracę mogą być wymogami za które dostaje się dodatkowe punkty a nie wymogami warunkującymi wsparcie. Uzasadnienie: Mając doświadczenie z dotychczasowego wsparcia (o łagodniejszych kryteriach) proponowane w Strategii zapisy nie wróżą istotnej poprawy w tworzeniu grup producenckich.	113.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Kryteria dostępu są zbyt restrykcyjne, wygórowane. Jedyną formą grup producenckich która będzie mogła skorzystać ze wsparcia są spółdzielnie. Wprowadzić możliwość korzystania przez spółki. Liczba członków spółdzielni – 20 jest zbyt wysoka. Pozostawić dotychczasową liczbę 5. Wymogi dot. prowadzenia produkcji w ramach systemów jakości, wymóg zatrudnienia co najmniej 2 osób na pełne etaty na umowę o pracę mogą być wymogami za które dostaje się dodatkowe punkty a nie wymogami warunkującymi wsparcie. Uzasadnienie: Mając doświadczenie z dotychczasowego wsparcia (o łagodniejszych kryteriach) proponowane w Strategii zapisy nie wróżą istotnej poprawy w tworzeniu grup producenckich.	Uwaga nieuwzględniona	Zgłoszone uwagi dotyczą kryteriów wyboru, a nie kryteriów dostępu do wsparcia. W związku z powyższym, o wsparcie może ubiegać się podmiot, który nie jest spółdzielnią, który nie zatrudnia pracowników, który ma mniej niż 20 członków. Wymagana minimalna liczba punktów- duża elastyczność.
843	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematu - 14.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	Interwencja I 14.16 str.127 Nazwa interwencji:Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne Fiska interwencji zakłada, iż budżet to 781,10 mln Euro a uzyskany produkt to 512 649 ha (strona 131- podane kwoty). Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2020 roku wg GUS to 14,981 mln ha. Przy takich danych resort rolnictwa proponuje w Planie Strategicznym cel aby w Polsce wspieranych było 512 649 ha użytków ekologicznych co daje niecałe 3,5 %. Widzimy jak ta propozycja ma się do celów określonych w strategii Farm to Fork (25%) czy do wymienianych nieśmiało (choć nie głoszących nigdzie) celów krajowych na poziomie 10%? Czy zatem założenie jest takie, że na koniec okresu programowania tylko co trzeci hektar powierzchni użytkowej ekologicznie jest objęty systemem wsparcia? Czy założenie jest takie, że powinniśmy osiągnąć poziom 1,5 mln ha w rolnictwie ekologicznym z czego milion hektarów pozaboviany będzie wsparcia? Czy też celem jest utrzymanie 3,5%?	W naszej ocenie powinien być zabezpieczony budżet, który jest wystarczający na pokrycie stawianych celów – czyli budżet trzy razy większy niż zaplanowany.	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produktu – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.
844	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.1. Przegląd interwencji, które przyczynią się do zapewnienia spójności i zintegrowanego podejścia do zarządzania żywnością	W całym dokumencie wszędzie gdzie mowa o rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 i rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008, należy nazwy tych rozporządzeń zastąpić rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848, które będzie stosowane od dnia 1.01.2022 r.	należy podawać nazwy aktów prawnych, które są ogłoszone w 2018 r., weszły w życie, a ich stosowanie rozpocznie się od dnia 1.01.2022 r.	Uwaga uwzględniona	Przeformulowano opis.
845	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZEC ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji i flaru 11.0.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym	Interwencja I 10.8 Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym” w części dotyczącej formy i wysokości wsparcia. Zwiększenie dla województwa wielkopolskiego projektowanych kwot w projekcie: 1. wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć dla województwa wielkopolskiego kwoty równoważności 2 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniem, 2. wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscалeniowego nie może przekroczyć kwoty równoważności 6 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniem. Proponowana zmiana: zwiększenie tych kwot co najmniej do wartości limitów określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 grudnia 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 2180) tj. dla województwa wielkopolskiego 650 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniem i 1900 euro na 1 ha scalnych gruntów poniesionych na wykonanie zagospodarowania poscалeniowego.	Ceny pracy, usług i materiałów w ostatnich latach na rynku wzrosły, natomiast proponowane kwoty nie są wystarczające na pokrycie kosztów prac związanych ze scaleniem gruntów oraz zagospodarowaniem poscалeniowym.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.

856	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Samorząd rolniczy wnioskuje o objęcie płatności upraw miododajnych jednogatunkowych. Miody jednogatunkowe odznaczają się wyższą jakością oraz są bardziej poszukiwane przez konsumentów. Ponadto, w przypadku gospodarstw uprawiających wyłącznie rośliny miododajne, zastosowanie kilku upraw miododajnych jednogatunkowych pozwoliłoby spełnić normę DKR 8.	Samorząd rolniczy wnioskuje o objęcie płatności upraw miododajnych jednogatunkowych. Miody jednogatunkowe odznaczają się wyższą jakością oraz są bardziej poszukiwane przez konsumentów. Ponadto, w przypadku gospodarstw uprawiających wyłącznie rośliny miododajne, zastosowanie kilku upraw miododajnych jednogatunkowych pozwoliłoby spełnić normę DKR 8.	Uwaga nieuwzględniona	W ekoschemacie "Obszary z roślinami miododajnymi" nie przewiduje się możliwości wysiewu pojedynczych gatunków, ponieważ celem jest stosowanie mieszanek gatunków roślin miododajnych w ekoschemacie nakerowanym głównie na ochronę różnorodności biologicznej poprzez stworzenie pastwisk dla pszczół i innych zapylaczy.
857	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Uwaga nieuwzględniona	KSOW+ zostanie utworzona w oparciu o istniejącą KSOW oraz SIR umożliwiający wykorzystanie budowanego dotychczas potencjału, zgodnie z zapisami rozporządzenia o planach strategicznych. W PS WPR jest wyodrębniona KSOW+, natomiast w ramach KSOW+ mogą funkcjonować Inne sieci, ale nie ma potrzeby wypisywania ich osobno w PS WPR.
858	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.2. Ekoschemat – Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt. Proponujemy, aby obliczać obsadę DIP na hektar uwzględniając również powierzchnię traw na gruntach ornych (przeznaczając płatność tylko do TUZ). Wielu hodowców bydła, mając ograniczoną powierzchnię TUZ, uprawia też trawy na gruntach ornych (które nie są TUZ-em, ale rolnicy prowadzą na nich wypas i wykorzystują jako bieżącą paszę dla zwierząt).	Rozdział 5.14.2. Ekoschemat – Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt. Proponujemy, aby obliczać obsadę DIP na hektar uwzględniając również powierzchnię traw na gruntach ornych (przeznaczając płatność tylko do TUZ). Wielu hodowców bydła, mając ograniczoną powierzchnię TUZ, uprawia też trawy na gruntach ornych (które nie są TUZ-em, ale rolnicy prowadzą na nich wypas i wykorzystują jako bieżącą paszę dla zwierząt).	Uwaga nieuwzględniona	Biorąc pod uwagę cel ekoschematu jakim jest ochrona siedlisk i zapewnienie im odpowiedniego użytkowania utrzymano dotychczasowe założenie odnośnie uwzględniania jedynie trwałych użytków zielonych w wyliczeniu obsady (trawy na gruntach ornych służą wyżywieniu zwierząt, są siedliskiem nietrywałym o mniejszej różnorodności).
859	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.1. Ekoschemat – Obszary z roślinami miododajnymi. Samorząd rolniczy wnioskuje o objęcie płatności upraw miododajnych jednogatunkowych. Miody jednogatunkowe odznaczają się wyższą jakością oraz są bardziej poszukiwane przez konsumentów. Ponadto, w przypadku gospodarstw uprawiających wyłącznie rośliny miododajne, zastosowanie kilku upraw miododajnych jednogatunkowych pozwoliłoby spełnić normę DKR 8.	Rozdział 5.14.1. Ekoschemat – Obszary z roślinami miododajnymi. Samorząd rolniczy wnioskuje o objęcie płatności upraw miododajnych jednogatunkowych. Miody jednogatunkowe odznaczają się wyższą jakością oraz są bardziej poszukiwane przez konsumentów. Ponadto, w przypadku gospodarstw uprawiających wyłącznie rośliny miododajne, zastosowanie kilku upraw miododajnych jednogatunkowych pozwoliłoby spełnić normę DKR 8.	Uwaga nieuwzględniona	W ekoschemacie "Obszary z roślinami miododajnymi" nie przewiduje się możliwości wysiewu pojedynczych gatunków, ponieważ celem jest stosowanie mieszanek gatunków roślin miododajnych w ekoschemacie nakerowanym głównie na ochronę różnorodności biologicznej poprzez stworzenie pastwisk dla pszczół i innych zapylaczy.
860	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.4. Ekoschemat – Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST. Wnioskujemy, aby plan nawożenia sporządzony przy pomocy narzędzia FAST spełniał jednocześnie wymogi planu nawożenia azotem. Proponujemy, aby wariant 4.4. z wapnowaniem dotyczył poszczególnych działek raz a nie 4 lata (rolnik może co roku stosować wapnowanie na innych działkach).	Rozdział 5.14.4. Ekoschemat – Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST. Wnioskujemy, aby plan nawożenia sporządzony przy pomocy narzędzia FAST spełniał jednocześnie wymogi planu nawożenia azotem. Proponujemy, aby wariant 4.4. z wapnowaniem dotyczył poszczególnych działek raz a nie 4 lata (rolnik może co roku stosować wapnowanie na innych działkach).	Uwaga uwzględniona	Szczegóły dotyczące sposobu wdrażania ekoschematu zostaną zaproponowane w przepisach krajowych.
861	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.5. Ekoschemat – Zróżnicowana struktura upraw. Postulujemy o przesunięcie środków i objęcie wsparciem większej liczby hektarów, z uwagi na przewidywane większe zainteresowanie tym ekoschematem. Wnosimy o doprecyzowanie, które rośliny mają pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej, a które negatywny.	Rozdział 5.14.5. Ekoschemat – Zróżnicowana struktura upraw. Postulujemy o przesunięcie środków i objęcie wsparciem większej liczby hektarów, z uwagi na przewidywane większe zainteresowanie tym ekoschematem. Wnosimy o doprecyzowanie, które rośliny mają pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej, a które negatywny.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w PS wartości dotyczące powierzchni przewidziane do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytut podległe MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
862	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.6. Ekoschemat – Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji. Mając na uwadze małą liczbę gospodarstw zajmujących się hodowlą i chowem zwierząt, wnioskujemy o przesunięcie części środków z ekoschematu 4.6. na ekoschemat 4.5 (Zróżnicowana struktura upraw). Naszym zdaniem zainteresowanie ekoschematem 4.6. będzie mniejsze niż przewidziano w projekcie. Wnioskujemy, aby w ramach obowiązku przykrywania obornika w miejscu składowania, nie wymagać stosowania folii i innych tworzyw sztucznych (które są jednorazowe i trudne w utylizacji). Proponujemy pozostawienie możliwości odkrycia przemy obornikowy słomą.	Rozdział 5.14.6. Ekoschemat – Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji. Mając na uwadze małą liczbę gospodarstw zajmujących się hodowlą i chowem zwierząt, wnioskujemy o przesunięcie części środków z ekoschematu 4.6. na ekoschemat 4.5 (Zróżnicowana struktura upraw). Naszym zdaniem zainteresowanie ekoschematem 4.6. będzie mniejsze niż przewidziano w projekcie. Wnioskujemy, aby w ramach obowiązku przykrywania obornika w miejscu składowania, nie wymagać stosowania folii i innych tworzyw sztucznych (które są jednorazowe i trudne w utylizacji). Proponujemy pozostawienie możliwości odkrycia przemy obornikowy słomą.	Uwaga częściowo uwzględniona	Budżet na ekoschematy został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS oraz ARMR. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji. Usunięto obowiązkowe przykrywania przemy.
863	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.7. Ekoschemat – Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej. Wnioskujemy o dodanie ekoschematu uwzględniającego stosowanie bezpośredniej dogłębowej aplikacji nawozów mineralnych, zwłaszcza nawozów azotowych. Przynależność się do tego ograniczenia strat azotu.	Rozdział 5.14.7. Ekoschemat – Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej. Wnioskujemy o dodanie ekoschematu uwzględniającego stosowanie bezpośredniej dogłębowej aplikacji nawozów mineralnych, zwłaszcza nawozów azotowych. Przynależność się do tego ograniczenia strat azotu.	Uwaga nieuwzględniona	Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku z nawozów naturalnych. Wsparcie skierunkowane na jak najlepsze stosowanie nawozów naturalnych będzie również przyczyniało się do realizacji celu Strategii na rzecz bioróżnorodności jakim jest ograniczenie o 50 % utraty składników odżywczych, przy jednoczesnym zapewnieniu, by nie doszło do pogorszenia żyzności gleby, co doprowadzi do ograniczenia stosowania nawozów o co najmniej 20 %.
864	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.8. Ekoschemat – Uproszczone systemu upraw Wnioskujemy o objęcie wsparciem co najmniej 3 mln hektarów z uwagi na przewidywane większe zainteresowanie ekoschematem.	Rozdział 5.14.8. Ekoschemat – Uproszczone systemu upraw Wnioskujemy o objęcie wsparciem co najmniej 3 mln hektarów z uwagi na przewidywane większe zainteresowanie ekoschematem.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wartości wskazane zostały zaproponowane z uwzględnieniem szacunków wykonanych przez Instytut dotyczących potencjalnej powierzchni, która może zostać objęta wsparciem. Nie stanowią one limitu powierzchni do którego miałyby być realizowane płatności. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
865	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.9. Ekoschemat – Zagospodarowanie resztek poźniowych w formie mulczu (matowania). Zdaniem samorządu rolniczego ekoschemat 4.9. jest niemożliwy do realizacji w gospodarstwach produkcyjnych. Zakaz stosowania środków ochrony roślin w okresie do 15 lutego przyczyni się niekontrolowanego rozwoju chwastów i roślin niepożądanych.	Rozdział 5.14.9. Ekoschemat – Zagospodarowanie resztek poźniowych w formie mulczu (matowania). Zdaniem samorządu rolniczego ekoschemat 4.9. jest niemożliwy do realizacji w gospodarstwach produkcyjnych. Zakaz stosowania środków ochrony roślin w okresie do 15 lutego przyczyni się niekontrolowanego rozwoju chwastów i roślin niepożądanych.	Uwaga uwzględniona	Zrezygnowano z prync nad ekoschematem.
866	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.3. Uzupełniająca wsparcie dochodu dla młodych rolników	Wsparcie realizowane w gospodarstwach posiadających Trwałe Użytki Zielone, okresowo zalwane	Gospodarstwa posiadające TUZ i realizujące działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w zakresie pakietów przyrodniczych już dostaje dofinansowanie do utraczonych korzyści jakimi są np. opóźnione zbiory także ze względu na występujące czasowe podtopienia. Zależy nam na zatrzymaniu wody w każdym miejscu opadu oraz zalania. Ze względu na retencję ważniejsze wydają się TUZy poza zobowiązaniami.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych będzie stanowił kontynuację analogicznego działania wdrożonego w ramach PROW w 2022., ograniczono do trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych. Ekoschemat został rozszerzony, oprócz ww. trwałych użytków zielonych objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych, do trwałych użytków zielonych objętych ekoschematem Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt lub ekologicznym systemem produkcji, co jest podktywane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne, szczególnie predysponowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody, i na tereny o ekstensywnym lub ekologicznym systemie produkcji, gdzie możliwości/potrzeby produkcyjne mogą być stosunkowo łatwe do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
867	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.13. Ekoschemat – Przeniesienie 10% użytków rolnych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne. Wnioskujemy, aby ekoschemat spełniał jednocześnie normę DKR 9 tak, aby rolnik realizujący ekoschemat 4.13 był zobowiązany do wyłączenia 10% gruntów z produkcji i nie musiał dodatkowo wyłączać 4% gruntów na poczet wymogu DKR 9. Wnioskujemy o włączenie do ekoschematu istniejących zadrzewień i zakrzeszeń srodopólnych o powierzchni do 0,5 ha, które były dotychczas oznaczone na mapie jako nieużytki. Zmiana zachęcający rolników do ich utrzymania, bowiem obecnie takie zadrzewienia i zakrzeszenia srodopólnie są często usuwane w celu ułatwienia zabiegów agrotechnicznych.	Rozdział 5.14.13. Ekoschemat – Przeniesienie 10% użytków rolnych w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne. Wnioskujemy, aby ekoschemat spełniał jednocześnie normę DKR 9 tak, aby rolnik realizujący ekoschemat 4.13 był zobowiązany do wyłączenia 10% gruntów z produkcji i nie musiał dodatkowo wyłączać 4% gruntów na poczet wymogu DKR 9. Wnioskujemy o włączenie do ekoschematu istniejących zadrzewień i zakrzeszeń srodopólnych o powierzchni do 0,5 ha, które były dotychczas oznaczone na mapie jako nieużytki. Zmiana zachęcający rolników do ich utrzymania, bowiem obecnie takie zadrzewienia i zakrzeszenia srodopólnie są często usuwane w celu ułatwienia zabiegów agrotechnicznych.	Uwaga częściowo uwzględniona	Doprecyzowano zapisy dotyczące ekoschematu Przenieszenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne. m. in. wskazano, że rolnicy realizujący ten ekoschemat będą mogli uwzględnić obszary nieprodukcyjne realizujące jednocześnie normę DKR 9 w zakresie obowiązującego minimalnego odsetka gruntów ornych. Oznacza to, że realizacja ww. ekoschematu na poziomie 7% GO już objęcie płatności normy DKR 8 na poziomie 3% GO. Ekoschemat będzie można realizować za pomocą szerokiego katalogu obszarów takich jak zadrzewienia czy oczka wodne, spełniających określone warunki, w tym przede wszystkim ten, że znajdują się na gruntach ornych. Ponadto, warunkiem ubiegania się o płatności bezpośrednie jest i będzie prowadzenie działalności rolniczej na danym obszarze, w tym prowadzenie produkcji lub wykonanie co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądanego roślinności. Jednocześnie warto zaznaczyć, że elementy służące do realizacji ekoschematu będą wliczone do powierzchni działki uprawionej do płatności jpo (dotychczas takie elementy nie były wliczone do tej powierzchni).
868	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.14.15 Ekoschemat – Biologiczna ochrona upraw Ekoschemat związany ze stosowaniem biologicznej ochrony to pożądane rozwiązanie przez rolników, jednak wydaje się, że należałoby zróżnicować płatność w przypadku stosowania wielokrotnego i różnych substancji lub mikroorganizmów szczególnie w warzywnictwie i sadownictwie oraz podnieść ten poziom do wysokości 600-700 zł/ha.	Rozdział 5.14.15 Ekoschemat – Biologiczna ochrona upraw Ekoschemat związany ze stosowaniem biologicznej ochrony to pożądane rozwiązanie przez rolników, jednak wydaje się, że należałoby zróżnicować płatność w przypadku stosowania wielokrotnego i różnych substancji lub mikroorganizmów szczególnie w warzywnictwie i sadownictwie oraz podnieść ten poziom do wysokości 600-700 zł/ha.	Uwaga nieuwzględniona	Interwencja została ograniczona do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu.
869	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5.4.16 Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne. Liczba hektarów objęta wsparciem, tj. 512 649 nie odzwierciedla dążenia strategii „Od pola do stołu” do uzyskania poziomu 25% gruntów prowadzonych metodami ekologicznymi (obecnie w systemie ARMR widnieje ok. 14 mln hektarów użytków rolnych).	Rozdział 5.4.16 Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne. Liczba hektarów objęta wsparciem, tj. 512 649 nie odzwierciedla dążenia strategii „Od pola do stołu” do uzyskania poziomu 25% gruntów prowadzonych metodami ekologicznymi (obecnie w systemie ARMR widnieje ok. 14 mln hektarów użytków rolnych).	Uwaga nieuwzględniona	Wartości 3,52% oraz 512 649 ha dotyczą zakładanego dla ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne (tj. wsparcia powierzchniowego w ramach WPR) odpowiednio: (i) wskaźnika rezultatu – zakładanego udziału UR objętych wsparciem w ramach WPR w całkowitej powierzchni UR w Polsce oraz (ii) wskaźnika produkcji – zakładanej powierzchni UR wspieranych w ramach WPR. Wskaźniki te zostały oszacowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń i trendów. Ww. wartości wskaźników nie są równoznaczne z celami dla Polski w zakresie zwiększenia powierzchni UR objętych takim systemem w ogólnej powierzchni UR w Polsce jakie wynikają z Europejskiego Zielonego Ładu.

870	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschemat - 1.4.15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Rozdział 5 i 4.17. Ekoschemat – Dobrostan zwierząt. W sprawie odbycia szkoleń z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków przez rolników, pragniemy zauważyć, że o stosowaniu antybiotyków decyduje lekarz weterynarii i on podejmuje decyzję o ich aplikacji i poświadcza to odpowiednią dokumentacją. Premia ubojowa- ubój nie jest elementem dobrostanu, rolnik nie ma wpływu na sposób uboju sprzedawanych zwierząt. Premia ubojowa- ubój nie jest elementem dobrostanu, rolnik nie ma wpływu na sposób uboju sprzedawanych zwierząt. W związku z tym, wnioskujemy o bezwzględne wykreślenie tego zapisu. Proponujemy zmniejszenie dni wypasu dla krów mlecznych do 100 dni oraz krów mamek do 120 dni. W interwencji nie uwzględniono rolników prowadzących chów i hodowlę kazełek i gęsi.	Rozdział 5 i 4.17. Ekoschemat – Dobrostan zwierząt. W sprawie odbycia szkoleń z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków przez rolników, pragniemy zauważyć, że o stosowaniu antybiotyków decyduje lekarz weterynarii i on podejmuje decyzję o ich aplikacji i poświadcza to odpowiednią dokumentacją. Premia ubojowa- ubój nie jest elementem dobrostanu, rolnik nie ma wpływu na sposób uboju sprzedawanych zwierząt. W związku z tym, wnioskujemy o bezwzględne wykreślenie tego zapisu. Proponujemy zmniejszenie dni wypasu dla krów mlecznych do 100 dni oraz krów mamek do 120 dni. W interwencji nie uwzględniono rolników prowadzących chów i hodowlę kazełek i gęsi.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ad 1) W ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt wprowadzono obowiązkowe szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków, które mają na celu przekazanie rolnikom wiedzy dotyczącej metod/rozwiązań, które wprowadzone w gospodarstwie będą przeciwdziałać (profilaktyka) konieczności zastosowania antybiotyków. Mają one na celu zapoznanie rolników z informacjami jak prowadzić hodowlę zwierząt tak aby minimalizować choroby wórd zwierząt. Ad 2) Odpadono od wprowadzenia premii ubojowej Ad 3) Długość wypasu w sezonie wegetacyjnym dla krów mamek i innych gatunków zwierząt została zróżnicowana ze względu na praktykę stosowaną w utrzymaniu tych zwierząt – krowy mamki co do zasady utrzymuje się w systemie pastwiskowym dlatego też dla tego typu była wymagana minimalna długość wypasu jest dłuższa niż dla pozostałych zwierząt. Najbardziej optymalnym rozwiązaniem z punktu widzenia dobrostanu zwierząt byłoby zapewnienie im wypasu podczas całego sezonu wegetacyjnego niemniej jednak zaproponowane minimalne okresy wypasu stanowią kompromis pomiędzy dobrostanem zwierząt a możliwością wystąpienia niekorzystnych warunków atmosferycznych i przyczyn uniemożliwiających dłuższy wypas. Ad 4) Wsparcie do dobrostanu zwierząt zostało w Polsce uruchomione po raz pierwszy w 2020 roku. Zostało ono uruchomione w ramach działania Dobrostan zwierząt PROW 2014-2020 i obejmowało początkowo świnie i krowy. Od tego czasu stopniowo jest rozszerzany zakres jego wsparcia – od 2021 r. wsparcie obejmuje również owce, a od 2023 r. planuje się, że wsparciem objęte będą również kury nosiaki, brojlery, indyki, opaty, konie i kozy. Biorąc pod uwagę planowany zakres wsparcia w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt i kwestie budżetowe, dopiero po zakończeniu pierwszego roku jej wdrażania i tym samym rozpoznaniu skali zainteresowania interwencją będzie można określić, czy możliwości budżetowe są wystarczające na rozszerzenie wsparcia o kolejne grupy zwierząt. W kontekście możliwości budżetowych istotnie jest tu przede wszystkim zapewnienie utrzymania patczy wyliczonych stawek płatności, a dołączenie kolejnych gatunków/grup zwierząt może spowodować konieczność ich obniżenia. Obniżenie wysokości stawek płatności spowoduje natomiast, że płatności dobrostanowe nie będą rekompensowały rolnikom poniesionych w wyniku podjętych zobowiązań kosztów i utraconych dochodów. II
871	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Rozdział 5 i 5.1. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów. Proponujemy o rozszerzenie wsparcia do 30 sztuk zwierząt kwalifikujących się do wsparcia. Ponadto, wnioskujemy o zwiększenie kwalifikowalności stad z 50 sztuk do 100 sztuk. Odnosnie wprowadzenia regionalizacji, uważamy, że nie miejsce prowadzenia działalności powinno warunkować to działanie tylko skala prowadzonych prac. Przykładowo średnia wielkość gospodarstwa w woj. dolnośląskim jest wyższa niż średnia krajowa, jednak obsada na 1 ha użytków rolnych jest jedną z najniższych w kraju.	Rozdział 5 i 5.1. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów. Proponujemy o rozszerzenie wsparcia do 30 sztuk zwierząt kwalifikujących się do wsparcia. Ponadto, wnioskujemy o zwiększenie kwalifikowalności stad z 50 sztuk do 100 sztuk. Odnosnie wprowadzenia regionalizacji, uważamy, że nie miejsce prowadzenia działalności powinno warunkować to działanie tylko skala prowadzonych prac. Przykładowo średnia wielkość gospodarstwa w woj. dolnośląskim jest wyższa niż średnia krajowa, jednak obsada na 1 ha użytków rolnych jest jedną z najniższych w kraju.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wynika z dostępnych analiz, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa ze stadami do 20-25 szt. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krow oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeznaczyć maksymalny przewidywany przepisami UE odsetek pulpu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach tych 15%). Struktura gospodarstw oraz warunki ekonomiczne i środowiskowe w zaproponowanych województwach powodują, że prowadzenie gospodarstw większych jest tam utrudnione. W województwach tych dominują jednostki dysponujące małym arealem użytków rolnych, a zatem słabsze ekonomicznie i dlatego mają one ograniczone możliwości inwestowania w rozwój. W związku z powyższym zasadnie jest zastosowanie w regionach o większym rozdrobieniu odmiennych narzędzi wsparcia niż w województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstw jest większa.
872	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Rozdział 5 i 5.2. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła Proponujemy o rozszerzenie wsparcia do 30 sztuk zwierząt kwalifikujących się do wsparcia. Ponadto, wnioskujemy o zwiększenie kwalifikowalności stad z 50 sztuk do 100 sztuk. Odnosnie wprowadzenia regionalizacji, uważamy, że nie miejsce prowadzenia działalności powinno warunkować to działanie tylko skala prowadzonych prac. Przykładowo średnia wielkość gospodarstwa w woj. dolnośląskim jest wyższa niż średnia krajowa, jednak obsada na 1 ha użytków rolnych jest jedną z najniższych w kraju.	Rozdział 5 i 5.2. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła Proponujemy o rozszerzenie wsparcia do 30 sztuk zwierząt kwalifikujących się do wsparcia. Ponadto, wnioskujemy o zwiększenie kwalifikowalności stad z 50 sztuk do 100 sztuk. Odnosnie wprowadzenia regionalizacji, uważamy, że nie miejsce prowadzenia działalności powinno warunkować to działanie tylko skala prowadzonych prac. Przykładowo średnia wielkość gospodarstwa w woj. dolnośląskim jest wyższa niż średnia krajowa, jednak obsada na 1 ha użytków rolnych jest jedną z najniższych w kraju.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wynika z dostępnych analiz, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa ze stadami do 20-25 szt. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krow oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeznaczyć maksymalny przewidywany przepisami UE odsetek pulpu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach tych 15%). Struktura gospodarstw oraz warunki ekonomiczne i środowiskowe w zaproponowanych województwach powodują, że prowadzenie gospodarstw większych jest tam utrudnione. W województwach tych dominują jednostki dysponujące małym arealem użytków rolnych, a zatem słabsze ekonomicznie i dlatego mają one ograniczone możliwości inwestowania w rozwój. W związku z powyższym zasadnie jest zastosowanie w regionach o większym rozdrobieniu odmiennych narzędzi wsparcia niż w województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstw jest większa. W przypadku zakupu kolejnych gruntów na powiększenie powierzchni gospodarstw.
873	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Samorząd rolniczy z niepokojem zauważa, brak przedstawienia przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi interwencji mającej na celu wsparcie dochodów związanych z produkcją trzody chlewnej. Rynek trzody chlewnej i mięsa wierzowego od kilku lat jest w trudnej sytuacji, co powoduje odchodzenie rolników od tej gałęzi produkcji i uzalednienia się polskiego rynku od importu prosiąt i mięsa wierzowego.	Samorząd rolniczy z niepokojem zauważa, brak przedstawienia przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi interwencji mającej na celu wsparcie dochodów związanych z produkcją trzody chlewnej. Rynek trzody chlewnej i mięsa wierzowego od kilku lat jest w trudnej sytuacji, co powoduje odchodzenie rolników od tej gałęzi produkcji i uzalednienia się polskiego rynku od importu prosiąt i mięsa wierzowego.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać w ramach płatności związanych z produkcją. We wcześniejszych latach również nie było odrębnego wsparcia do świń w ramach płatności bezpośrednich.
874	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Rozdział 5 i 5.3. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec i Rozdział 5 i 5.4 Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz. Wsparcie dochodów związanych z produkcją do kóz i owiec powinno objąć właścicieli posiadający już 1 sztukę, a nie jak zawarto w projekcie od 5 sztuk kóz i 10 sztuk owiec. Takie wsparcie powinno być ukierunkowane na małe gospodarstwa, które zachęcone dopłatą, będą chciały zwiększyć skalę produkcji.	Rozdział 5 i 5.3. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec i Rozdział 5 i 5.4 Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz. Wsparcie dochodów związanych z produkcją do kóz i owiec powinno objąć właścicieli posiadający już 1 sztukę, a nie jak zawarto w projekcie od 5 sztuk kóz i 10 sztuk owiec. Takie wsparcie powinno być ukierunkowane na małe gospodarstwa, które zachęcone dopłatą, będą chciały zwiększyć skalę produkcji.	Uwaga nieuwzględniona	Odnosiąc zakładanych celów (zapobieganie nasileniu się w sektorze owiec i kóz trudności, które mogłyby spowodować zaniechanie produkcji i negatywnie wpłynąć na inne części łąkucha dostaw lub rynki powiązanej) sprzyja promowanie stad większych. Dlatego proponuje się wykluczenie ze wsparcia rolników, którzy posiadają mniej niż 10 kwalifikujących się maciorek. Ponadto, w dotychczasowej praktyce hodowlanej przyjęło się, że minimalne stado, które ma możliwość normalnego funkcjonowania liczy powinno 10 szt. maciorek – zwłaszcza, że w przypadku owiec stosuje się głównie rozród naturalny, więc stado powinno być zdolne do utrzymania tryka. W związku na fakt, że stada kóz utrzymywane w Polsce są z reguły mniejsze niż stada owiec, ustanowiony w tym przypadku próg jest niższy.
875	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do ln/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Rozdział 5 i 5.13. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno. W kontekście normy DKR 8 (wymóg 3 upraw) wnioskujemy o zwiększenie puli środków i powiększenie arealu do 1 mln hektarów objętych wsparciem. Zmiana pomogłaby również zapewnić bazę paszową dla zwierząt i zwiększyć wartość organiczną w glebie.	Rozdział 5 i 5.13. Ekoschemat – Wsparcie dochodów związane z produkcją do roślin strączkowych na ziarno. W kontekście normy DKR 8 (wymóg 3 upraw) wnioskujemy o zwiększenie puli środków i powiększenie arealu do 1 mln hektarów objętych wsparciem. Zmiana pomogłaby również zapewnić bazę paszową dla zwierząt i zwiększyć wartość organiczną w glebie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Obie płatności w sektorze roślin wysokobiałkowych (płatność do roślin strączkowych na ziarno oraz płatność do roślin pastewnych) ukierunkowane są na dostarczenie surowca do produkcji pasz poprzez: warunek zbioru ziarna (w podsektorze roślin strączkowych na ziarno) oraz wyłączenie ze wsparcia upraw nieobjętych w ramach płatności (w podsektorze roślin pastewnych). Takie ukierunkowanie wsparcia pozwala skutecznie zwiększyć ciele w zakresie budowania samowystarczalności w produkcji pasz wysokobiałkowych. W projekcie PS WPR przekazany do Komisji Europejskiej zwiększono łączny budżet na płatność do roślin strączkowych na ziarno do ok. 323,3 mln EUR (o ok. 64,4 mln EUR).
876	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONN)	Rozdział 5 i 8.3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 Wnioskujemy o poszerzenie interwencji na TUZ poza obszarami Natura 2000. Małeje pogłowie zwierząt może doprowadzić do porzucania łąk i pastwisk, w konsekwencji przekształcając je w nieużytki. Poszerzenie wsparcia przyczyni się do zachowania TUZ w dobrej kulturze rolnej, co stworzy dogodne warunki do bytowania wielu cennych rolin i zwierząt.	Rozdział 5 i 8.3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 Wnioskujemy o poszerzenie interwencji na TUZ poza obszarami Natura 2000. Małeje pogłowie zwierząt może doprowadzić do porzucania łąk i pastwisk, w konsekwencji przekształcając je w nieużytki. Poszerzenie wsparcia przyczyni się do zachowania TUZ w dobrej kulturze rolnej, co stworzy dogodne warunki do bytowania wielu cennych rolin i zwierząt.	Uwaga nieuwzględniona	Na terenie całego kraju (w tym poza obszarami Natura 2000) dostępny będzie roczny ekoschemat Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt. Ponadto ekstensywne wypas poza obszarami Natura 2000 wspierany będzie również w ramach zobowiązań wieloletnich poprzez interwencję Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000.
877	lby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONN)	Rozdział 5 i 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONN). Wnioskujemy o podniesienie płatności, ponieważ zaproponowane stawki są zbyt niskie w stosunku do trudnych warunków użytkowania biorąc pod uwagę wzrosty cen na paliwa, maszyny i środki ochrony rolin. Proponujemy również zmianę poziomów degressywności na: •do 50 ha – 100% płatności •50-75 ha – 50% płatności •75-100 ha – 25% płatności	Rozdział 5 i 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONN). Wnioskujemy o podniesienie płatności, ponieważ zaproponowane stawki są zbyt niskie w stosunku do trudnych warunków użytkowania biorąc pod uwagę wzrosty cen na paliwa, maszyny i środki ochrony rolin. Proponujemy również zmianę poziomów degressywności na: •do 50 ha – 100% płatności •50-75 ha – 50% płatności •75-100 ha – 25% płatności	Uwaga nieuwzględniona	Wysokość i degressywność stawek płatności ONN, musi uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Obowiązuje limit degressywności kalendarzowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarów gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiągniętych przez dane gospodarstwo z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całosci lub części dodatkowych kosztów i utraconych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyliczenia muszą być weryfikowalne i poświadczone przez podmiot niezależny od władz. Potencjalne zwiększenie progów degressywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidywany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania

878	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	OBECNIE JEST: 4. krów mamek: • krowom marnkom, cielętom, jałówkom, a także opasom do 12 m-cy użytkowanym w kierunku mięsnym zapewnienia się: !co najmniej 140 dni wypasu w sezonie wegetacyjnym; !dostęp (poza sezonem wegetacyjnym) do środowiska zewnętrznego o powierzchni o co najmniej 20% większej niż powierzchnia wymagana w odniesieniu do systemu otwartego utrzymywania bydła; PROFUNDOWANA ZMIANA: 4. krów mamek: • krowom marnkom, cielętom, jałówkom, a także opasom do 12 m-cy użytkowanym w kierunku mięsnym zapewnienia się: !co najmniej 140 dni wypasu lub dostępu do wybiegu w sezonie wegetacyjnym; !dostęp (poza sezonem wegetacyjnym) do środowiska zewnętrznego o powierzchni o co najmniej 20% większej niż	W wielu gospodarstwach odległość użytków zielonych jest na tyle duża lub posiada na tyle skomplikowany dostęp, że przepędzanie na nie bydła jest hierogaliczne lub wręcz niebezpieczne, zarówno dla samych zwierząt, jak i otoczenia. W takim wypadku pasze objętościowe pochodzące z tych użytków zielonych są przywożone do miejsca składowania i konserwacji pasz lub bezpośrednio są zadawane bydłu do karmienia w oborach, które muszą spełniać jedynie minimalne standardy utrzymania zwierząt. Zaproponowana zmiana daje możliwość zapewnienia podwyższonego dobrostanu zwierzętom z gatunku bydło, gdzie zwierzęta mają nieograniczony dostęp do wybiegu, a pełną dawkę pokarmową zlożoną z pasz objętościowych i treściwych wyborze w oborze bądź na wybiegu. Taki zapis został zastosowany np. do owiec, co wydaje się bardzo racjonalne.	Uwaga nieuwzględniona	W przypadku krów mamek wymogi obejmują wypas w sezonie wegetacyjnym, a poza sezonem wegetacyjnym – dostęp do środowiska zewnętrznego (w tym również do wybiegu). Z punktu widzenia dobrostanu zwierząt pastwiskowanie w sezonie wegetacyjnym jest znacznie korzystniejsze niż zapewnienie im jedynie wybiegu (możliwość realizowania zachowań behawioralnych i swobodnej eksploracji znacznie bardziej urozniczonego środowiska niż wybiegi). Ponadto, wypas jest promowany jako najkorzystniejsza dla bioróżnorodności forma wykorzystania TULZ. Z tego też względu wsparcie ukierunkowane jest na te gospodarstwa, które zapewniają krowom marnkom wypas w sezonie wegetacyjnym.
879	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Rozdział 5 I 10.5.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Wnosimy o zmniejszenie wymaganego rocznego dochodu ze sprzedaży z wysokości 120 tys. zł na 10 tys. zł (obecnie jest to 5 tys. zł), z uwagi na występowanie w kraju dużej ilości małych i średnich gospodarstw. Kwalifikowalność gospodarstw o wielkości ekonomicznej uprawianych do pomocy wynoszącej co najmniej 25 tys. euro jest zbyt wysoka i nieosiągalna dla wielu mniejszych gospodarstw. Proponujemy utrzymanie dotychczasowej wielkości ekonomicznej na poziomie 13 tys. euro.	Rozdział 5 I 10.5.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Wnosimy o zmniejszenie wymaganego rocznego dochodu ze sprzedaży z wysokości 120 tys. zł na 10 tys. zł (obecnie jest to 5 tys. zł), z uwagi na występowanie w kraju dużej ilości małych i średnich gospodarstw. Kwalifikowalność gospodarstw o wielkości ekonomicznej uprawianych do pomocy wynoszącej co najmniej 25 tys. euro jest zbyt wysoka i nieosiągalna dla wielu mniejszych gospodarstw. Proponujemy utrzymanie dotychczasowej wielkości ekonomicznej na poziomie 13 tys. euro.	Uwaga częściowo uwzględniona	Pomoc dla mniejszych gospodarstw do 25 tys. euro wielkości ekonomicznej przewidziana jest w interwencji Rozwój małych gospodarstw.
880	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Planuje się, że instrument „Rozwój małych gospodarstw” dzięki przyjętej logice interwencji, będzie realizował cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację. Celem zaproponowanego warunku dot. osiągnięcia co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa jest zwiększenie orientacji rynkowej mniejszych gospodarstw rolnych. Możliwość spełnienia tego warunku w grupie docelowej beneficjentów omawianej interwencji została potwierdzona przez instytut zewnętrzny. Interwencja skierowana jest do rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą, z której uzyskują przychód ze sprzedaży na ustalonym poziomie minimalnym. Zgodnie z definicją zawartą w projekcie PS WPR działalność rolnicza rozumiana jest jako wytwarzanie produktów rolnych, gdzie produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...). A zatem, zarówno „wyściółowy” przychód ze sprzedaży, jak również jego wzrost (osiągnięty w wyniku realizacji operacji) powinien być wyliczany z produkcji rolnej obejmującej produkty rolne (aneksowe), co oznacza, że wsparcie (w formie ryczałtu) powinno być skierowane na działalność obejmującą wytwarzanie produktów rolnych.
881	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Uwaga nieuwzględniona	Planuje się, że instrument „Rozwój małych gospodarstw” dzięki przyjętej logice interwencji, będzie realizował cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację. Celem zaproponowanego warunku dot. osiągnięcia co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa jest zwiększenie orientacji rynkowej mniejszych gospodarstw rolnych. Możliwość spełnienia tego warunku w grupie docelowej beneficjentów omawianej interwencji została potwierdzona przez instytut zewnętrzny. Interwencja skierowana jest do rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą, z której uzyskują przychód ze sprzedaży na ustalonym poziomie minimalnym. Zgodnie z definicją zawartą w projekcie PS WPR działalność rolnicza rozumiana jest jako wytwarzanie produktów rolnych, gdzie produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...). A zatem, zarówno „wyściółowy” przychód ze sprzedaży, jak również jego wzrost (osiągnięty w wyniku realizacji operacji) powinien być wyliczany z produkcji rolnej obejmującej produkty rolne (aneksowe), co oznacza, że wsparcie (w formie ryczałtu) powinno być skierowane na działalność obejmującą wytwarzanie produktów rolnych.
882	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.5. Rozwój małych gospodarstw	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Rozdział 5 I 10.5. Rozwój małych gospodarstw Wnosimy o doprecyzowanie warunków wsparcia, czy będzie możliwe ubieganie się kwotę mniejszą niż maksymalna określona w projekcie (określenie kwoty minimalnej). W interwencji nie określono minimalnej wielkości ekonomicznej, jaką gospodarstwo ma osiągnąć w wyniku realizacji operacji oraz zmniejszenie wymogu wzrostu sprzedaży z gospodarstwa z 30% do 20%. Wnosimy, aby w interwencji w zakresie RHD rolnik mógł wytwarzać produkty rolne i nierolne (np. pieczenie chleba), podobnie jak w interwencji 10.6.1 współpraca w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Ad 2 Planuje się, że instrument „Rozwój małych gospodarstw” dzięki przyjętej logice interwencji, będzie realizował cel 2 Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację. Celem zaproponowanego warunku dot. osiągnięcia co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa jest zwiększenie orientacji rynkowej mniejszych gospodarstw rolnych. Możliwość spełnienia tego warunku w grupie docelowej beneficjentów omawianej interwencji została potwierdzona przez instytut zewnętrzny. Ad 3 3 Interwencja skierowana jest do rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą, z której uzyskują przychód ze sprzedaży na ustalonym poziomie minimalnym. Zgodnie z definicją zawartą w projekcie PS WPR działalność rolnicza rozumiana jest jako wytwarzanie produktów rolnych, gdzie produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...). A zatem, zarówno „wyściółowy” przychód ze sprzedaży, jak również jego wzrost (osiągnięty w wyniku realizacji operacji) powinien być wyliczany z produkcji rolnej obejmującej produkty rolne (aneksowe), co oznacza, że wsparcie (w formie ryczałtu) powinno być skierowane na działalność obejmującą wytwarzanie produktów rolnych.
883	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Rozdział 5 I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich I I 10.11. Zalesianie gruntów ornich Celem działań będzie poprawa gospodarki wodnej, dlatego ważne jest, aby grunty rolne, w jak największym zakresie, były zdolne do wchłaniania i przechowywania wody, co jest ściśle powiążone z właściwym wsparciem wyżej wymienionego gospodarowania użytkami zielonymi.	Rozdział 5 I 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich I I 10.11. Zalesianie gruntów ornich Celem działań będzie poprawa gospodarki wodnej, dlatego ważne jest, aby grunty rolne, w jak największym zakresie, były zdolne do wchłaniania i przechowywania wody, co jest ściśle powiążone z właściwym wsparciem wyżej wymienionego gospodarowania użytkami zielonymi.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano adekwatne rozwiązania.
884	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 11. Premie dla młodych rolników	Rozdział 5 I 11. Premie dla młodych rolników Osiągnięcie w wyniku realizacji biznesplanu wielkości ekonomicznej powyżej 10% w stosunku do wielkości wyjściowej jest niemożliwe do zrealizowania w oparciu o przejmowaną przez młodego rolnika powierzchnię gospodarstwa. Ponadto możliwość zakupu gruntów dla uzyskania wymaganego wzrostu jest mocno ograniczona zarówno w obrocie prywatnym, jak i zasobu KOWR. Zwracamy się z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia premii dla dwóch grup młodych rolników: 1. Dla tych, którzy przejmują całe gospodarstwo razem z infrastrukturą, bądź zwierzętami i parkiem maszynowym – premia 250 tys. zł 2. Dla tych, którzy przejmują tylko grunty w wielkości wymaganej rozporządzeniem, bez infrastruktury, zwierząt – premia 125 tys. zł.	Rozdział 5 I 11. Premie dla młodych rolników Osiągnięcie w wyniku realizacji biznesplanu wielkości ekonomicznej powyżej 10% w stosunku do wielkości wyjściowej jest niemożliwe do zrealizowania w oparciu o przejmowaną przez młodego rolnika powierzchnię gospodarstwa. Ponadto możliwość zakupu gruntów dla uzyskania wymaganego wzrostu jest mocno ograniczona zarówno w obrocie prywatnym, jak i zasobu KOWR. Zwracamy się z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia premii dla dwóch grup młodych rolników: 1. Dla tych, którzy przejmują całe gospodarstwo razem z infrastrukturą, bądź zwierzętami i parkiem maszynowym – premia 250 tys. zł 2. Dla tych, którzy przejmują tylko grunty w wielkości wymaganej rozporządzeniem, bez infrastruktury, zwierząt – premia 125 tys. zł.	Uwaga nieuwzględniona	Rozwiązanie polegające na degresywnym ujęciu warunku dot. zwiększenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa wynika z propozycji ewaluatora ex-ante. Według ewaluatora uzyskiwanie satysfakcjonującego dochodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej wymaga osiągnięcia wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 25 000 euro SO. Proponowane progi mają zachęcić młodych rolników, przejmujących lub tworzących gospodarstwa mniejsze, do przekroczenia w przyszłości progu 25 000 euro SO – w wyniku realizacji biznesplanu i rozwoju działalności. Planuje się, że premia będzie przyznawana w jednolitej wysokości, niezależnie od sposobu czy formy przejęcia gospodarstwa czy od stopnia jego wyposażenia. Potrzeby rozwojowe gospodarstw młodych rolników są zawsze duże (większe w przypadku gospodarstw słabiej wyposażonych - "bez infrastruktury"). Dostępny budżet interwencji wyznacza granicę co do możliwości finansowych w zakresie wysokości premii dla młodych rolników oraz liczby beneficjentów.
885	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	Rozdział 5 I 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Wykluczenie wsparcia w sektorach drobiu, owców i warzyw oraz pszczelarstwa jest krzywdzące dla osób działających w tej gałęzi produkcji. Wsparcie powinno obejmować wszystkie grupy producentów.	Rozdział 5 I 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych Wykluczenie wsparcia w sektorach drobiu, owców i warzyw oraz pszczelarstwa jest krzywdzące dla osób działających w tej gałęzi produkcji. Wsparcie powinno obejmować wszystkie grupy producentów.	Uwaga nieuwzględniona	W sektorze owców i warzyw oraz pszczelarstwa realizowane jest wsparcie w postaci interwencji sektorowych, dlatego też nie będzie realizowane w tym zakresie wsparcie w ramach działania 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych. Wsparcie dla sektora drobiarskiego nie jest przewidziane w ramach I 13.2., w związku ze skierowaniem do tego sektora wsparcia z budżetu.
886	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	Uważam, iż powinna być zachowana dotychczasowa nazwa KSOW i SIR.	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich funkcjonuje z sukcesami od kilku lat. Ma swoje sukcesy oraz bazę partnerów, która ciągle się rozwija. Jest rozpoznawana przez potencjalnych interesariuszy. W związku z tym uważam, iż nazwa SIR powinna być zachowana w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.	Uwaga nieuwzględniona	KSOWa zostanie utworzona w oparciu o istniejącą KSOWi oraz SIR umożliwiając wykorzystanie zbudowanego potencjału, zgodnie z zapisami rozporządzenia o planach strategicznych. W PS WPR jest wyodrębniona KSOWa, natomiast w ramach KSOWa mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wnoszenia ich osobno w PS WPR.

904	Organizacje pozarządowe	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Rekomendacja 5 str. 10 Należy zmienić na Obornik jako cenne źródło budowy struktury gleby	Obornik to nie tylko produkt do wytwarzania energii. Przekompostowany obornik stanowi budulec humusu w glebie i dostarcza biogenów w formie zmineralizowanej. Jest cennym źródłem poprawy struktury gleby, a nie produktem ubocznym rolnictwa	Uwaga nieuwzględniona	Zapis wynika z tłumaczenia zalecenia KE. Niezależnie od tego widzimy uzasadnienie do energetycznego wykorzystania nawozów naturalnych szczególnie w regionach, gdzie występuje duża produkcja tego surowca. Powinno sformułować to potencjalne ryzyko zanieczyszczenia wód związkami azotu i fosforu. Nie wyklucza to wykorzystywania nawozów naturalnych jako źródła materii organicznej. W Planie wprowadzono także szereg działań wspierających ten sposób zagospodarowania takich nawozów.
905	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4 Cel 4, str. 30 Brakuje informacji o tym, że biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach (pozostałości organiczne są również niezbędne do wykorzystania do uprawy ziemi wspierającej ochronę gleby) i nie powinna pochodzić z upraw wieloletnich upraw monokulturowych oraz instalacji do intensywnej produkcji zwierzęcej.	Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych źródeł energii jak biogazownie jest dobrym rozwiązaniem wyłącznie wtedy, gdy biomasa pochodzi z małych hodowli, ekstensywnych i ekologicznych oraz upraw lokalnych, a nie stworzonych tylko i wyłącznie pod biogazownie. Biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach, ponieważ pozostałości organiczne są również niezbędne do żywności gleby i różnorodności gleby do zatrzymania węgla. Promocja tych źródeł energii nie powinna wspierać rolnictwa przemysłowego, w tym produkcji zwierzęcej na dużą skalę w formach przemysłowych.	Uwaga uwzględniona	Uwaga o charakterze komentarza/wyjaśnienia. Kwestia sposobu wykorzystywania do produkcji energii biomasy jest przedmiotem szkoleń i działań informacyjnych, także realizowanych w ramach Planu.
906	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 2 Ochrona terenów podmokłych i torfowisk.	Dozwolone jest wyłączenie obszarów podmokłych i torfowisk z obszarów Natura 2000, jeżeli jest to uzasadnione ekologicznie i ekonomicznie. Wskazanie obszarów Natura 2000, które nie są objęte ochroną, jest zgodne z przepisami. Wskazanie obszarów Natura 2000, które nie są objęte ochroną, jest zgodne z przepisami. Wskazanie obszarów Natura 2000, które nie są objęte ochroną, jest zgodne z przepisami.	Uwaga uwzględniona	Obszary podmokłe i torfowiska zostaną wyznaczone przez IUNG-PiB. Informacje dotyczące sposobu wyznaczenia tych obszarów i zakres prac zostały zawarte w PS WPR przekazanych do KE w fizie rozprawy/analiza_wzrostku_normy_DKR
907	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.9.2. Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (instrumenty finansowe)	W pozycji Beneficjent proponujemy wykreślić we wszystkich podpunktach słowa „mikro-, małe- lub średnie-”. (str. 254)	Do wsparcia w formie instrumentów finansowych nie powinno się ograniczać dostępu większym podmiotom.	Uwaga nieuwzględniona	Priorytetem interwencji w obszarze wspólnej polityki rolnej są MSP. Ponadto brakuje sprecyzowania definicji "większych podmiotów".
908	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR 10 Zakaz przekształcania lub zaorany trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000. Rodzaj rolników, których to dotyczy: Rolnicy, posiadający w swoim gospodarstwie trwałe użytki zielone wyznaczone jako cenne położone na obszarach Natura 2000.	Wyjaśnić metodykę wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo TUZ C.	Uwaga uwzględniona	Metodyka wyznaczania TUZ cennych została zawarta w PS WPR w fizie prezentującej wszystkie normy. Sposób wyznaczenia TUZ cennych będzie analogiczny do tego jaki jest obecnie w ramach płatności za azalenielenie. II
909	IST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	W związku z trwającymi pracami nad projektem planu modelu wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej po 2023 roku Gmina Wartkowie wnosi o szczególne zwrócenie uwagi na wsparcie II filaru, czyli wsparcie rozwoju obszarów wiejskich, gdzie cały czas istnieje potrzeba rozwoju infrastruktury technicznej. Zapis w projekcie Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej, dotyczące braku wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Obszarów Wiejskich wzbudza niepokojenie ponieważ gminy wiejskie nie będą miały możliwości pozyskiwania środków finansowych między innymi na budowę i przebudowę dróg, rozbudowę sieci wodno – kanalizacyjnej, internetu szerokopasmowego. Oznaczać to może całkowity brak wsparcia na realizację podstawowych inwestycji zaspokajających potrzeby mieszkańców na obszarach wiejskich. W projekcie powyższego dokumentu szczegółowo przedstawione są braki rozwojowe na obszarach wiejskich, a funkcjonujący dotychczas system wsparcia realizowany przez jednostki samorządu terytorialnego zostanie zlikwidowany bardzo mocno ograniczony. Zmniejszenie wsparcia finansowego na kolejną perspektywę finansową nie powinno wykluczać finansowania tak ważnych zadań jak poprawa jakości życia na obszarach wiejskich w tym wsparcia dla inwestycji infrastrukturalnych związanych z budową, przebudową dróg, budową sieci wodociągowych, sieci kanalizacyjnych, infrastrukturą społeczną, sportową – rekreacyjną których rozwój jest konieczny, aby uniknąć marginalizacji tych obszarów. Dotychczasowe działania skierowane na obszary wiejskie w ramach PROW 2007-2013 oraz 2014 – 2020 potwierdzają fakt, że samorządy pozyskując te środki mogły realizować wiele i więcej wymienionych inwestycji, co korzystnie wpływało na podtrzymywanie trendów rozwojowych obszarów wiejskich oraz podnosiło jakość życia mieszkańców na tych obszarach. W związku z powyższym mając na uwadze powyższe koniecznym jest ujęcie w dokumencie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej instrumentów faktycznego wsparcia finansowego uniemożliwiającego dalszy szeroko rozumiany rozwój obszarów wiejskich. Niezbędnym zatem wydaje się stworzyć możliwość wsparcia finansowego obszarów wiejskich we wszystkich możliwych programach pomocowych w tym również regionalnych.	Dla zapewnienia właściwego rozwoju obszarów wiejskich i likwidacji dystansu w w standardach życia pomiędzy mieszkańcami wsi a mieszkańcami miast.	Uwaga uwzględniona	Z uwagi na ograniczenie środków w Planie Strategicznym WPR a także dostępne inne źródła finansowania (np. KPO, PS, środki krajowe) zdecydowano że zakres interwencji w obszarze infrastruktury skupiać się będzie na realizacji systemów indywidualnego oczyszczania ścieków oraz realizacji elementów koncepcji smart Villages. Pomimo zdagnozowania potrzeby dotyczącej poprawy do szeroko rozumianej infrastruktury publicznej w ramach interwencji 10.10 potrzeba ta nie zostanie zaspokojona w pełni.
910	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4 Cel 4, str. 31-33 W działaniach dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa całkowicie pominięto zostały kluczowe działania na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Należy dodać: Potrzebne są konkretne narzędzia promujące i wspierające producentów prowadzących hodowli i chów zwierząt w sposób ekstensywny, ekologiczny, które będą prowadzić do zmniejszenia liczebności zwierząt w produkcji żywności przy zapewnieniu najwyższej jakości produktów pochodzenia zwierzęcego. Szczególnie ważne jest wsparcie konwersji gospodarstw z modelu przemysłowej produkcji mięsa, nabiału i jaj. Gospodarstwa prowadzące produkcję zwierzęcą powinny być obawowane rygorystycznymi ograniczeniami środowiskowymi (w zależności od typu hodowli i lokalnych warunków środowiskowych) powinny być określone poziomy zaangażowania pogłowia zwierząt hodowlanych (limity ilości zwierząt na hektar).	W planie strategicznym powinny znaleźć się działania na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Działania związane z redukcją liczby zwierząt są niezbędne do realizacji unijnych celów związanych ze środowiskiem i klimatem, w tym celami Porozumienia Paryskiego. Koncentracja hodowli i chowu zwierząt wiąże się z utratą modelu produkcji rolnej opartej o system mieszany, umożliwiającej średnie połączenie produkcji roślinnej z produkcją zwierzęcą, a w konsekwencji wspierający ochronę gleby oraz różnorodność genetyczną odmian roślin i ras zwierząt i realną ochronę klimatu.	Uwaga uwzględniona	Interwencja z zakresu dobrostanu zwierząt, promująca m.in. rozrzadzenie obłady zwierząt została zaplanowana w Planie w ramach ekoschematów. Płatności w tym zakresie mają zachęcać do stosowania podwyższonych warunków dobrostanu w chowie zwierząt.
911	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I B)	Interwencje: Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 i Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000. Jaki jest cel wyznaczania 2 interwencji (na N200 i poza obszarami N2000) nie różniących się od siebie.	Jaki jest cel wyznaczania 2 interwencji (na N200 i poza obszarami N2000) nie różniących się od siebie.	Nie dotyczy	Głównym powodem wyodrębnienia w zaprojektowanych w ramach Planu Strategicznego WPR 2023-2027 interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych oddzielnych interwencji wspierających ochronę cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 oraz poza tymi obszarami były względy dotyczące monitorowania i ewaluacji wyników.
912	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaileniowym	Zakres merytoryczny scaleni gruntów przewidziany w okresie programowym na lata 2023-2027 jest znacznie rozszerzony w porównaniu z zakresem 2014-2021 o zagadnienia gospodarowania zasobami wodnymi i zagadnienia poprawy klimatu (jak kształtowanie granicy rolna-leśnej, zmniejszenia nasilenia erozji gleb, kształtowanie krajobrazu i inne) stąd niezbędne są środki na realizację szerokiego zakresu przedsięwzięć w ramach zagospodarowania poscaileniowego na poziomie około 4 tys. Euro w przeliczeniu na 1 ha.	Bez uwzględnienia sugerowanego powyżej poziomu środków realizacja oczekiwanych zadań i będzie dokonywana tylko jako częściowa.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
913	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grupy Operacyjne EPI	Proponujemy przy Wsparciu Przygotowawczym podpunkt „... udział powyżej 5 rolników” dodać „oraz spółek prawa handlowego”. (str. 302)	Ze wsparcia przygotowawczego nie należy wykluczać spółek prawa handlowego.	Uwaga nieuwzględniona	Udział powyżej 5 rolników stanowi kryterium selekcji (punktowane) nie zaś warunek dostępu. Obowiązkowy jest udział rolnika we Wsparciu przygotowawczym, natomiast pozostali partnerzy są dobowieni w zależności od potrzeb partnerstwa.
914	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Stawka płatności: 836 zł/ha	Stawka wyliczona dla interwencji "Ekstensywne użytkowanie łk i pastwisk na obszarach Natura 2000" wydaje się adekwatna dla ekoschematu retencyjnego. Zbyt niskie wsparcie spowoduje niske zainteresowanie ekoschematem, a tym samym niewykorzystanie funduszy unijnych ale także możliwości zatrzymania wody przez rolników.	Uwaga uwzględniona	Wysokość szacowanej stawki płatności stanowi rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów, związanych z realizacją ekoschematu. Stawka płatności w ramach ekoschematu jest wynikiem bilansu utraconego na skutek zalania wartości plonu oraz ograniczenia poniesionych kosztów zbioru siana z tłąk.
915	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Usunąć ze smonych stron: Funkcjonujące krajowe systemy ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku. Wyisać do zagrożeń: Wadliwie i niewystarczająco funkcjonujące systemy ochrony przyrody w Polsce oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku.	Ważniejsze od funkcjonowania systemów jest to w jaki sposób one działają w odniesieniu do możliwości realizacji celu 6. Należy stwierdzić, że laki prawne, niewłaściwe przepisy prawa krajowego oraz brak ich przestrzegania, a także wadliwa kontrola ich przestrzegania są charakterystyczne dla systemu ochrony przyrody w Polsce. Natomiast brak zainteresowania środkami wśród rolników systemami wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku obserwowana jest w statystyce ubiegania się o środki czym czynnikiem ograniczającym budżetom. BPRW 2014-2020	Uwaga nieuwzględniona	W obecnym brzmieniu analiza SWOT zwrócono uwagę zarówno na korzystny fakt funkcjonowania w kraju systemu ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku jak również na mankamenty tego systemu i konieczność poprawy.
916	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Zwiększenie wsparcia finansowego dla tych rolników, którzy decydują się utrzymywać zwierzęta hodowlane na pastwiskach, we wszystkich interwencjach, w których jest przewidziane użytkowanie pastwiskowe i koso-pastwiskowe	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona	Uwaga dotyczy działań PRSK. Nie mniej w celu ochrony bioróżnorodności na TUZ zaproponowano ekoschemat ekstensywne użytkowanie TUZ z udziałem zwierząt. Należy pamiętać, że ekoschematy, jako płatności I filaru powinny cechować się prostotą i nieskomplikowaniem. Dlatego niezasadnie jest ujmowanie tej propozycji w ramach ekoschematów.
917	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	"prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwo z wykorzystaniem technologii cyfrowych (rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/utrzymania właściwości nawadniająco-odwadniającego urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne; "	Istnieje duże prawdopodobieństwo, że spółki wodne będą prowadziły tylko działania odwadniające czyli prace utrzymaniowe. Zakup wydajniejszego sprzętu, który skuteczniej udrożni rowy a tym samym umożliwi zatrzymanie wody nie powinien być finansowany ze środków UE.	Uwaga uwzględniona	w ramach interwencji np. Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu, będą mogły być wspierane podmioty świadczące usługi rolnicze z wykorzystaniem technologii rolnictwa precyzyjnego w następujących obszarach tematycznych: ograniczenie zużycia środków ochrony roślin i nawozów, zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, ograniczenie uciążliwości środowiskowej produkcji zwierzęcej. W ramach tej interwencji nie są planowane usługi w zakresie zabezpieczenia/utrzymania właściwości nawadniająco-odwadniającego urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne.
918	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	"Do usunięcia: Urządzenia wodne piętrzące wodę będą mogły być wyposażone w instalacje do pozyskiwania energii z OZE (mikroinstalacje wodne). Poprawio to efektywność wykorzystania dostępnych zasobów wodnych zarówno w produkcji energii, jak i produkcji żywności.	W analizie interwencji zabrakło informacji o oddziaływaniu elektrowni wodnych na różnorodność biologiczną, stan wód gruntowych oraz opłacalność budowy spiętrzeń oraz elektrowni.	Uwaga uwzględniona	Investycja związana z budową elektrowni wodnych poprzedzona jest szczegółową analizą (zgodnie z art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisku). Wiąże się to m.in. ze złożeniem wniosku o wydatki dotyczy to rozporządzenia i uwag uwzględnionych
919	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Do Analizy SWOT Celu 6. dodać informację w Słabych stronach o wskaźniku FBI dla Polski.	Farmland Bird Index - wskaźnik liczebności ptaków krajobrazu rolniczego, jest jednym z oficjalnych wskaźników stanu środowiska w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Jest on traktowany jako wskaźnik stanu "zdrowia" ekosystemów użytkowanych rolniczo. W Polsce od 2009 r. obserwuje się systematyczny spadek liczebności gatunków ptaków terenów rolnych. Redukcja liczebności popólanych ptaków krajobrazu rolniczego jest silniejsza na terenach położonych poza skala Natura 2000 - w ostatnich latach Natura 2000 trend wskaźnika FBI jest stabilny	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze ciągłą potrzebę wykonywania prac scaleniowych, a przy tym zagospodarowania poscaileniowego oraz znaczące scaleni w Polsce przy obecnym nakładzie pracy i cenach rynkowych wymagają one zwiększenia środków finansowych a nie ograniczenia do minimum. Potrzeby scaleniowe występują nie tylko na południu i w centralnej części kraju, ale i północne obszary wiejskie wymagają procesów poprawiających ich strukturę i zastosowania. o czym coraz częściej mówią rolnicy
920	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalanie	1. Utrzymanie stawek na prace scaleniowe z PROW 2014-2020 w wysokości 800 euro za 1ha, a na wykonanie zagospodarowania poscaileniowego w wysokości 2000 euro na 1ha. 2. Zlikwidowanie podziału na województwa a przyjęcie jednolitych stawek dla całego kraju przy formie i wysokości wnoszenia	1. Utrzymanie stawek na prace scaleniowe z PROW 2014-2020 w wysokości 800 euro za 1ha, a na wykonanie zagospodarowania poscaileniowego w wysokości 2000 euro na 1ha. 2. Zlikwidowanie podziału na województwa a przyjęcie jednolitych stawek dla całego kraju przy formie i wysokości wnoszenia	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.

921	IST	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Uwzględnienie wsparcia w zakresie następujących inwestycji: 1. Budowa i przebudowa, remonty dróg na terenach wiejskich 2. Retencjonowanie wody 3. Czysta powietrze 4. Czysta woda 5. Ochrona środowiska przyrodniczego 6. Sieć gazowa - rozbudowa 7. Wsparcie lokalnych zakładów przetwórczych 8. Ścieżki turystyczne 9. Obiekty sportowe i kulturalne 10. Estetyka wsi 11. Zabytki lokalne	We wskazanych powyżej obszarach widzimy potrzebę realizacji inwestycji, wsparcia.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach zaplanowanych w Planie interwencji przewiduje się wsparcie dla przetwórstwa lokalnego. W podjęciu LEADER możliwe będzie realizowanie w ramach lokalnych strategii rozwoju inwestycji z zakresu małej infrastruktury turystycznej i sportowej, estetyki wsi, renowacji zabytków a także działania na rzecz zwiększenia aktywności społeczności lokalnych. Dodatkowo w ramach wdrażania koncepcji Smart villages możliwe będą inwestycje małej skali związane także z ochroną środowiska przyrodniczego. Jednocześnie z uwagi na fakt, że budżet II Filaru WPR jest ograniczony, inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich mogą być także realizowane w ramach KPO i programów finansowanych w ramach Polityki Spójności.
922	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II Filaru 13.1. LEADER/Rozwój i Jakiś Nowy Kierunek/zwierzęta/rodzaje zwierząt (R1 ES)	Dopasanie w celach szczegółowych: 6) tworzenie parków kulturowych.	W Strategii Województwa Lubelskiego są ujęte działania mające na celu tworzenie parków kulturowych, Gmina Wojstawice znajduje się w tym obszarze i ma ku temu predispozycje ze względu na bogatą historię, kulturę i rozwijającą się turystykę	Uwaga nieuwzględniona	nie jest to cel szczegółowy interwencji, co nie oznacza, że zakres ten nie może być wybrany do wsparcia przez daną LGD
923	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przycyżnianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Wyjaśnij metodykę wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo (TUZ C). Obecność TUZ cennych przyrodniczo TUZ C. Wyjaśnij jaka mocna strona w analizie celu 6. Wyjaśnij metodykę wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo TUZ C.	Metodyka wyznaczania TUZ cennych przyrodniczo nie jest jawna i nie jest poddana dyskusji naukowej. W wielu miejscach nie jest jasne w jaki sposób TUZ zostały zaklasyfikowane jako cenne przyrodniczo lub są poza nimi. Są miejsca, gdzie TUZ podzielony jest szacując na TUZ cenny i TUZ W. Ten sposób rozdzielenia cenne przyrodniczo łąki i pastwiska mogą być niekorzystnie zmienione (np. zoaranie) i utracić bezpowrotnie walory przyrodnicze na skutek nieodwracalnych uszkodzeń.	Uwaga nieuwzględniona	W SWOT jest ogólna informacja na jakiej podstawie zostały wydzielone TUZ cenne przyrodniczo i co obejmują. Analiza SWOT nie jest miejscem na wykazywanie metodyki wyznaczenia TUZ cennych przyrodniczo.
924	Osoby fizyczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Torfowiska - wymogi obowiązkowe. Wymogi przy użytkowaniu kośnym. Koszenie powierzchni, na której występują odroda drzew i krzewów, lub usuwanie tych odrosli od 15 sierpnia do 15 lutego kolejnego roku.	Doświadczenia terenowe pokazują, że reakcją na koszenie jest wypuszczenie odrosli, natomiast jeżeli młode drzewo lub krzew zlamany w niektórych gatunków nie dochodzi do wypuszczenia odrosli. Zmiana zapisu z wycinania na usuwanie pozwoli na zwiększenie środowiskowej efektywności prowadzących zabiegów zarządcy oraz tym samym zapobieganie.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
925	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	*prowadząca działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych jako mikro-, małe- lub średnie- przedsiębiorstwo z wykorzystaniem technologii cyfrowych (Rolnictwo 4.0) lub w zakresie zabezpieczenia/utrzymania oraz budowy właściwości nawadniająco-odwadniającej urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne;	Istnieje konieczność dofinansowania rolników oraz spółek wodnych do budowy zastawek, dzięki którym będzie można regulować poziom wód na danym terenie. W proponowanej formie zapisu istnieje tylko możliwość ich modernizacji.	Uwaga nieuwzględniona	w ramach interwencji pn. Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu, będą mogą być wspierane podmioty świadczące usługi rolnicze z wykorzystaniem technologii rolnictwa precyzyjnego w następujących obszarach tematycznych: ograniczenie zużycia środków ochrony roślin i nawozów, zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, ograniczenie uciążliwości środowiskowej produkcji zwierzęcej. W ramach tej interwencji nie są planowane usługi w zakresie zabezpieczenia/utrzymania właściwości nawadniająco-odwadniającej urządzeń wodnych dla spółek wodnych lub związków spółek wodnych w rozumieniu ustawy prawo wodne.
926	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 4. Przycyżnianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii	"Do usunęcia: W dodatku z uwagi na pozytywny wpływ na retencjonowanie wody, małe elektrownie wodne mają też znaczenie dla zapobiegania skutkom powodzi i suszy."	Ani zbiorniki wodne ani budowle spiętrzające nie przeciwdziałają suszy. Woda ta jest niedostępna dla roślin, obniża poziom wód gruntowych powodując efekt pustynnienia "za" wybudowanym zbiornikiem bądź też zapórą. Więcej na stronie: https://stranicy.wwf.pl/manifest-nie-dla-elektrowni-wodnych/	Uwaga nieuwzględniona	Funkcja retencyjna MEW dotyczy obszarów powyżej urządzeń piętrzących, natomiast warunki korzystania z wód, obejmujący m.in. sposób gospodarowania wodą, w tym charakterystyczne rzędne piętrzenia wraz z terminami i warunkami ich utrzymania oraz wielkość przepływu nienaruszonego i ograniczenia wynikające z konieczności jego zachowania są określane w pozwoleniu wodnoprawnym.
927	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII I KOMPLEMENTARNOŚĆ 3.2. Przegląd architektury środowiskowej i klimatycznej	Spowalnianie krawęża wody w środowisku jest korzystne dla ochrony klimatu i jako takie powinno być wspierane, zwłaszcza, że nadmierne erozje i brak uwilgotnienia (z punktu widzenia optymalizacji warunków produkcyjnych) uwilgotnienia łąki wiąże się ze stratami w produkcji roślin.	Na przestrzeni ostatnich lat, oraz corocznych wypląt odszkodowania za suszę rolnikom, problemem jest raczej brak wody, przesuszenie gleby a nie nadmierne uwilgotnienie.	Uwaga uwzględniona	Stosowane praktyki i inwestycje zaplanowane w ramach Planu.
928	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Uproszczone systemy uprawy. Przy tym systemie koniczynie jest jednocześnie ograniczenie stosowania środków ochrony roślin, zwłaszcza zawierających sole glikofosatu. Odpowiednie zapisy powinny być wpisane bezpośrednio w Krajowy Plan Strategiczny albo powinny się znaleźć w w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.	"Pamięno wielu zalet uproszczonego systemu upraw (np. wzrost poziomu pH czynnicy z zwiększenie pojemności wodnej) ma on również wady, na którą trzeba zwrócić uwagę, jest to znaczny wzrost zachwaczenia, który pociąga za sobą możliwość stosowania przez rolników konwencjonalnych większej ilości herbicydów, w tym zawierających sole glikofosatu. Konieczne jest wykluczenie możliwości stosowania w ekoschemacie "" uproszczone systemy uprawy "" chemicznych herbicydów, w tym tych zawierających glikofos. Zamiast chemicznych środków w ekoschemacie powinny być dopuszczone niechemiczne metody ochrony roślin, np. biologiczna czy agrotechniczna czy stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych w rolnictwie ekologicznym. W Krajowym Planie Strategicznym powinno być zaprezentowane konkretne podejście do celów redukcji pestycydów przedstawianych w Europejskim Zielonym Ładzie UE."	Uwaga nieuwzględniona	Problem ten wzięto pod uwagę na etapie projektowania ekoschematu, gdy wykluczono możliwość dopuszczania w ramach upraw uproszczonych – uprawy zerowej (z uwagi na zbyt duże negatywne konsekwencje stosowania herbicydów jako jednej formy przygotowania gruntu pod zasiew roślin w tym typie upraw). W przypadku pozostałych rodzajów upraw bezorkowych zwalczanie chwastów prowadzone jest w oparciu o metody integrowanej ochrony roślin, również poprzez zabieg uprawowe przy pomocy kultywatorów, grabierzy i bron talerzowych. Stosowanie środków stnowi kolejnie (nie jedynie) narzędzie przeciwdziałające zachwaczeniu. W opinii IUNG racjonalne stosowanie środków w powiązaniu z integracją metod chemicznych i mechanicznych jest stanowki zagrożenia środowiskowego i może przynieść korzystne efekty ekologiczne.
929	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST - w opisie warunków kwalifikowalności jest: "Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przynależny płatności związanych do zwierząt - dlaczego jest to powiązane z posiadaniem zwierząt?"	Opracowanie i przestrzeganie planów nawożenia powinno dotyczyć wszystkich rolników.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w PS wartości dotyczące powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytutu podległe MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematów okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
930	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przycyżnianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Usunąć ze mocnych stron: Funkcjonujące krajowe systemy ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku. Wpisz do zagrożeń: Wadliwie i niewystarczające funkcjonujące systemy ochrony przyrody w Polsce oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku.	Ważniejsze od funkcjonowania systemów jest to w jaki sposób one działają w odniesieniu do możliwości realizacji celu 6. Należy stwierdzić, że łąki prawne, niewłaściwe przepisy prawa krajowego oraz brak ich przestrzegania, a także wadliwa kontrola ich przestrzegania są charakterystyczne dla systemu ochrony przyrody w Polsce. Natomiast brak zainteresowania środkami wód od rolników systemami wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku obserwowana jest w statystyce ubiegania się o środki oraz zgodzowania budżetem PROW 2014-2020.	Uwaga nieuwzględniona	W obecnym brzmieniu analizy SWOT zwrócono uwagę zarówno na korzystny fakt funkcjonowania w kraju systemu ochrony przyrody oraz wsparcia rolnictwa przyjaznego środowisku jak również na mankamenty tego systemu i konieczność poprawy.
931	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	*Ekoschemat - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne Należy uprecyzić opis ekoschematu, w szczególności część dotycząco udziału obszarów nieprodukcyjnych w powierzchni użytków rolnych oraz płatności przysługującej za ten ekoschemat.	"Co do zasady ekoschemat odpowiada na potrzebę zapewnienia większej powierzchni obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej związanej z krajobrazem rolniczym (tzw. obszarów nieprodukcyjnych). Warto jasniej opisać zasady związane z tym ekoschematem. Obecny zapis nie jest zrozumiały i może zniechęcać rolników do wdrażania tych niezwykle ważnych dla przyrody praktyk. Ważne, by na liście obszarów nieprodukcyjnej znalazły się wszystkie możliwe sprzyjające bioróżnorodności elementy krajobrazu (obszary nieprodukcyjne). Zwiększy to efektywność ekoschematu."	Uwaga częściowo uwzględniona	Ekoschemat Przeznaczenie 7 % powierzchni GO w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne: doprecyzowano zapisy dotyczące ekoschematu. Natomiast nie przewiduje się poszerzenia katalogu obszarów realizujących ekoschemat o takie obszary jak szuwały czy rozlewiska na TUZ, m. in. ze względu na fakt, że ekoschemat będzie realizowany na gruntach ornych.
932	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych I.6.3-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarzy/pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z wiarozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną/ pomoc na odbudowę [poprawę wartości użytkowej pszczoły/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Polscy Związek Pszczelarski zgłasza uwagi do całości Planu Strategicznego w części dotyczącej interwencji sektorowych w sektorze pszczelarstwie. Twórcy programu popiełnią szereg błędów strategicznych o charakterze antyspołecznym godzącym w interesy pszczelarzy. W załączeniu proponowane zmiany wraz z uzasadnieniem.	W załączeniu proponowane zmiany wraz z uzasadnieniem. Z uwagi na niską rozdzielczość pliku oryginał pisma został złożony bezpośrednio do Kancelarii Ministerstwa.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę potrzebę zwiększenia dostępności pomocy zaplanowano: 1. W ramach interwencji I.6.3 – wsparcie walki z wiarozą oraz I.6.5. – pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoły, wnioskującym o pomoc będą mogły być wyłącznie organizacje pszczelarstwa. 2. W ramach interwencji I.6.2 – modernizacja gospodarstw pasiecznych, beneficjentem (wnioskującym o pomoc) będą mogły być zarówno organizacje pszczelarstwa jak i indywidualni pszczelarze; 3. w ramach interwencji I.6.4. - ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowną oraz I.6.7. - wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych, jako wnioskodawcę przewidziano wyłącznie pszczelarza.

933	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	"Ekoschemat „Obszary z roślinami miododajnymi” W zaproponowanym ekoschemacie sugeruje się wysiewanie na obszarach z pożądanymi roślinami co najmniej dwóch gatunków roślin. Sugerujemy zwiększenie tej liczby do trzech. Taką liczbę gatunków koalicja „Rolnictwo dla Przyrody” sugerowała już podczas konsultacji pierwszej wersji Krajowego Planu Strategicznego dla WPR. Zwiększenie minimalnej liczby roślin koniecznych do wysiania nie wpłynie na koszty ponoszone przez rolników przy wdrażaniu omawianego ekoschematu. Nie powinno zatem wpłynąć na chęć przygotowania do niego. Może to natomiast istotnie zwiększyć jego efektywność poprzez wsparcie większej liczby owadów zapylających. Dobór odpowiednich gatunków roślin może istotnie zwiększyć efektywność ekoschematu. Na liście roślin dopuszczonych do wysiewania powinno znaleźć się jak najwięcej gatunków roślin rodzimych. Sugerujemy skorzystanie z listy roślin stworzonej przez zespół Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN na potrzeby interwencji „Wieloletnie pasy kwietne” (Kujawa i in.). W skład mieszanek mogą wchodzić nasiona roślin dwo- i kwiatnych, których nektar jest wykorzystywany przez owady zapylające: - słonecznika zwyczajnego <i>Helianthus annuus</i> , - faceli błękitnej <i>Phacelia tanacetifolia</i> , - gryki zwyczajnej <i>Fagopyrum esculentum</i> , - konicyzny czerwonej <i>Trifolium pratense</i> , - lucerny siewnej <i>Medicago sativa</i> , - wyki siewnej <i>Vicia sativa</i> , - lnu zwyczajnego <i>Linum usitatissimum</i> , - ogórecznika lekarskiego <i>Borago officinalis</i> , - nostryka białego <i>Melilotus albus</i> . Ważny jest również udział nasion poszczególnych gatunków w wysiewanej mieszance. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której jeden gatunek dominuje, a pozostałe występują jedynie w śladowych ilościach. Optymalnie jest równomierny udział poszczególnych gatunków. Dlatego w przypadku 3-gatunkowej mieszanki sugerujemy udział jednego gatunku w granicach od 20 do 50%. Sugerujemy przesunięcie terminu, od którego dopuszczalne będzie koszenie obszaru uprawianego w ramach ekoschematu. W drugiej wersji KPS dla WPR zaproponowano, by był to 31 sierpnia. Proponujemy, by termin ten	"Ekoschemat z jednej strony przyczyni się do zwiększenia różnorodności gatunkowej owadów zapylających w krajobrazie rolniczym (dziko występujących pszczoł, w tym trzmieli, a także motyli, chrząszczy czy muchówek), z drugiej zaś wpłynie pozytywnie na usługę ekosystemową, jaką dostarczają te owady – zapylanie roślin użytkowych. Co więcej, przysłuży się także efektywniejszej produkcji miodu przez pszczołę miodną. Zatem objęcie swoim oddziaływaniem kilka istotnych aspektów związanych z gospodarką rolną, jak i funkcjonowaniem dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym. Dodatkowo „efektem ubocznym” tworzenia obszarów z roślinami nektarodajnymi, może być wsparcie naturalnych wrogów pasożytów roślin – drapieżnych owadów i pajęczaków, które są sprzymierzeńcami rolników w walce z niepożądanymi zwierzętami rolniczozytnymi. Zwierzęta te odnajdują bowiem dogodne miejsca bytowania w obszarach z taką roślinnością. Różnorodność gatunkowa roślin pyłko- i nektarodajnych, dostępnych dla owadów zapylających, jest istotnym czynnikiem wpływającym na różnorodność gatunkową tych zwierząt. Większa różnorodność odpowiednich roślin przekłada się bowiem na większą różnorodność gatunkową owadów zapylających, a co za tym idzie na efektywniejsze zapylanie roślin, w tym roślin użytkowych, uprawianych w danym krajobrazie rolniczym. Dowodzą tego liczne badania naukowe (np. Rogers i in. 2014, Sutter i in. 2017, Woodcock 2020). Dlatego istotne jest jak największe zróżnicowanie gatunkowe w obrębie poletek z roślinami nektarodajnymi, które powstają i powstawać będą w krajobrazie rolniczym. Wiele owadów zapylających, w tym pszczoła miodna, pozostaje aktywnych do wczesnej jesieni, a ich wsparcie poprzez dostęp do roślin żywicielskich jest kluczowe dla ich przetrwania w krajobrazie rolniczym. Dlatego zaproponowano wydłużenie okresu, w którym niedopuszczalne będzie koszenie obszarów z roślinami miododajnymi. Literatura: Woodcock B. 2020. Field margins for promoting biodiversity in arable farming systems – the UK case study. Wystąpienie podczas konferencji "Znaczenie pasów kwietnych w rolnictwie", 3 grudnia 2020r., dostęp on-line: http://www.isrl.poznan.pl/images/konferencja/pasy_kwietne_2020/Ben_Woodcock_presentation.pdf Rogers S. R., Tarpay D. R., Burack H. J. 2014. Plant biodiversity enhances bees and other insect pollinators in agroecosystems. A review. PLOS ONE, https://doi.org/10.1371/journal.pone.0097307 Sutter L., Jeanneret P., Bartual A.M., Bocci G., Albrecht M. 2017. Enhancing plant diversity in agricultural landscapes promotes both rare bees and dominant crop-pollinating bees through complementary increase in key floral resources. Journal of Applied Ecology, doi: 10.1111/1365-2664.12907 "	Uwaga częściowo uwzględniona	W ekoschemacie Obszary z roślinami miododajnymi, wymóg co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z jednej strony wystarczająco zapewnia różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających, a z drugiej nie wprowadza dodatkowych trudności w stosowaniu ekoschematu. Będzie w nim obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w czym mieści się zakaz nawożenia) i zakaz stosowania środków ochrony roślin.
934	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przycynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do stałych stron i zagrożeń: Rozwój inwestycji w rolnictwie przemysłowym, szczególnie dynamiczny wzrost budowy instalacji do intensywnego chowu zwierząt gospodarskich	Jest to w obecnej chwili jedno z największych wyzwań dla zrównoważenia produkcji rolnej w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie intensyfikacji rolnictwa są już ujęte w SWOT. SWOT dla celu 6 jako zagrożenie wskazuje postępującą intensyfikację rolnictwa wpływająca na spadek bioróżnorodności i sanki siedlisk. Również jako słąbę stronę podano spadekK341 różnorodności biologicznej w wyniku zdominowania produkcji rolnej przez odmiany roślin/rasy zwierząt przeznaczone do produkcji intensywnej.
935	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	"Ekoschemat „Obszary z roślinami miododajnymi” W zaproponowanym ekoschemacie sugeruje się wysiewanie na obszarach z pożądanymi roślinami co najmniej dwóch gatunków roślin. Sugerujemy zwiększenie tej liczby do trzech. Taką liczbę gatunków koalicja „Rolnictwo dla Przyrody” sugerowała już podczas konsultacji pierwszej wersji Krajowego Planu Strategicznego dla WPR. Zwiększenie minimalnej liczby roślin koniecznych do wysiania nie wpłynie na koszty ponoszone przez rolników przy wdrażaniu omawianego ekoschematu. Nie powinno zatem wpłynąć na chęć przygotowania do niego. Może to natomiast istotnie zwiększyć jego efektywność poprzez wsparcie większej liczby owadów zapylających. Dobór odpowiednich gatunków roślin może istotnie zwiększyć efektywność ekoschematu. Na liście roślin dopuszczonych do wysiewania powinno znaleźć się jak najwięcej gatunków roślin rodzimych. Sugerujemy skorzystanie z listy roślin stworzonej przez zespół Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN na potrzeby interwencji „Wieloletnie pasy kwietne” (Kujawa i in.). W skład mieszanek mogą wchodzić nasiona roślin dwo- i kwiatnych, których nektar jest wykorzystywany przez owady zapylające: - słonecznika zwyczajnego <i>Helianthus annuus</i> , - faceli błękitnej <i>Phacelia tanacetifolia</i> , - gryki zwyczajnej <i>Fagopyrum esculentum</i> , - konicyzny czerwonej <i>Trifolium pratense</i> , - lucerny siewnej <i>Medicago sativa</i> , - wyki siewnej <i>Vicia sativa</i> , - lnu zwyczajnego <i>Linum usitatissimum</i> , - ogórecznika lekarskiego <i>Borago officinalis</i> , - nostryka białego <i>Melilotus albus</i> . Ważny jest również udział nasion poszczególnych gatunków w wysiewanej mieszance. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której jeden gatunek dominuje, a pozostałe występują jedynie w śladowych ilościach. Optymalnie jest równomierny udział poszczególnych gatunków. Dlatego w przypadku 3-gatunkowej mieszanki sugerujemy udział jednego gatunku w granicach od 20 do 50%. Sugerujemy przesunięcie terminu, od którego dopuszczalne będzie koszenie obszaru uprawianego w ramach ekoschematu. W drugiej wersji KPS dla WPR zaproponowano, by był to 31 sierpnia. Proponujemy, by termin ten	"Ekoschemat z jednej strony przyczyni się do zwiększenia różnorodności gatunkowej owadów zapylających w krajobrazie rolniczym (dziko występujących pszczoł, w tym trzmieli, a także motyli, chrząszczy czy muchówek), z drugiej zaś wpłynie pozytywnie na usługę ekosystemową, jaką dostarczają te owady – zapylanie roślin użytkowych. Co więcej, przysłuży się także efektywniejszej produkcji miodu przez pszczołę miodną. Zatem objęcie swoim oddziaływaniem kilka istotnych aspektów związanych z gospodarką rolną, jak i funkcjonowaniem dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym. Dodatkowo „efektem ubocznym” tworzenia obszarów z roślinami nektarodajnymi, może być wsparcie naturalnych wrogów pasożytów roślin – drapieżnych owadów i pajęczaków, które są sprzymierzeńcami rolników w walce z niepożądanymi zwierzętami rolniczozytnymi. Zwierzęta te odnajdują bowiem dogodne miejsca bytowania w obszarach z taką roślinnością. Różnorodność gatunkowa roślin pyłko- i nektarodajnych, dostępnych dla owadów zapylających, jest istotnym czynnikiem wpływającym na różnorodność gatunkową tych zwierząt. Większa różnorodność odpowiednich roślin przekłada się bowiem na większą różnorodność gatunkową owadów zapylających, a co za tym idzie na efektywniejsze zapylanie roślin, w tym roślin użytkowych, uprawianych w danym krajobrazie rolniczym. Dowodzą tego liczne badania naukowe (np. Rogers i in. 2014, Sutter i in. 2017, Woodcock 2020). Dlatego istotne jest jak największe zróżnicowanie gatunkowe w obrębie poletek z roślinami nektarodajnymi, które powstają i powstawać będą w krajobrazie rolniczym. Wiele owadów zapylających, w tym pszczoła miodna, pozostaje aktywnych do wczesnej jesieni, a ich wsparcie poprzez dostęp do roślin żywicielskich jest kluczowe dla ich przetrwania w krajobrazie rolniczym. Dlatego zaproponowano wydłużenie okresu, w którym niedopuszczalne będzie koszenie obszarów z roślinami miododajnymi. Literatura: Woodcock B. 2020. Field margins for promoting biodiversity in arable farming systems – the UK case study. Wystąpienie podczas konferencji "Znaczenie pasów kwietnych w rolnictwie", 3 grudnia 2020r., dostęp on-line: http://www.isrl.poznan.pl/images/konferencja/pasy_kwietne_2020/Ben_Woodcock_presentation.pdf Rogers S. R., Tarpay D. R., Burack H. J. 2014. Plant biodiversity enhances bees and other insect pollinators in agroecosystems. A review. PLOS ONE, https://doi.org/10.1371/journal.pone.0097307 Sutter L., Jeanneret P., Bartual A.M., Bocci G., Albrecht M. 2017. Enhancing plant diversity in agricultural landscapes promotes both rare bees and dominant crop-pollinating bees through complementary increase in key floral resources. Journal of Applied Ecology, doi: 10.1111/1365-2664.12907 "	Uwaga częściowo uwzględniona	W ekoschemacie Obszary z roślinami miododajnymi, wymóg co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z jednej strony wystarczająco zapewnia różnorodność gatunkową roślin i owadów zapylających, a z drugiej nie wprowadza dodatkowych trudności w stosowaniu ekoschematu. Będzie w nim obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w czym mieści się zakaz nawożenia) i zakaz stosowania środków ochrony roślin.
936	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 6. Przycynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	Dopisać do szans: Pilna poprawa gospodarowania wodą w rolnictwie, zwłaszcza zaprzestanie finansowania ze środków WPR inwestycji sztucznie regulujących ciekę oraz zakaz budowy studni głębinowych w niekontrolowany sposób.	Koncepcja ze zmianą polityki zarządzania wodą w rolnictwie w oparciu o planowanie w skali zlewni oraz na podstawie analizy inwestycji na środowisko oraz dostęp do wody innych gospodarstw rolnych.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie dotyczące gospodarowania wodą w rolnictwie zawarte są w SWOT 4.
937	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 1.6.1-7. Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wdrownej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikację miodów odmianowych	"Interwencja w sektorze pszczelarstwie - pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie Do tematów, które zaleca się poruszać podczas szkoleń dla pszczelarzy należy dodać temat: „Zagrożenia ze strony obcych gatunków roślin w pszczelarstwie i środowisku”. "	"Zagrożenia ze strony obcych gatunków roślin w pszczelarstwie i środowisku w szczególności dotyczy gatunków, takich jak nawłocia późna <i>Solidago gigantea</i> i kanadyjska <i>S. canadensis</i> . Są to gatunki do niedawna uważane za korzystny dla pszczelarstwa. Choć wykazano, że rozprzestrzenienie tych gatunków wpływa na produkcję miodu, to nieinformowani pszczelarze nadal preferują ten inwazyjny gatunek obcy i celowo go sieją (np. Lenda i in. 2021). Inwazyjne gatunki obce ponadto wpływają negatywnie na rodzimą florę i faunę (np. Baličević i in. 2015, Kajer-Bonk 2016,). Podobnie cenioną obcą rośliną inwazyjną jest trojęc amerykańska <i>Asterias syriaca</i> . Na razie nie tak powszechna jak nawłoc.	Uwaga nieuwzględniona	W KPS zaplanowano, że: "Tematy szkoleń pszczelarstkich obejmujące inny niż wyżej wyszczególniony zakres, nie mogą przekroczyć 30% godzin szkoleniowych". W związku z tym nie wyłączone są również szkolenia w proponowanym kierunku.
938	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie upraw w celu zapewnienia efektywności gospodarstwa	Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poszczególnymi: "Interwencja przyczyni się do poprawy rotacji gruntów, a w konsekwencji - do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację interwencji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolniczych i leśnych oraz urządzeń wodnych zwiększających retencję	Doprecyzowania wymaga informacja dot. przewidywanych preferencji. W zaproponowanym ekoschemacie konieczne jest uściślenie wymogów co do zgłaszanych inwestycji, w celu uniknięcia sytuacji, w której większość beneficjentów nie zaplanowała interwencji zwiększających retencję, a jedynie budowę i modernizację dróg dojazdowych.	Uwaga nieuwzględniona	Realizacja inwestycji z zakresu retencji w ramach zagospodarowania poszczególnego nie jest obligatoryjna.
939	Instytuty, w tym Instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.9.1. Rozwój usług rolnictwa 4.0 na rzecz ochrony środowiska i klimatu	Ukierunkowanie na badania naukowe wspierające rozwój rolnictwa ekologicznego na różnych poziomach przy udziale Instytutów badawczych.	Badania naukowe powinny być ujęte w opisie warunków kwalifikowalności (podobnie jak w innych interwencjach)	Uwaga nieuwzględniona	w ramach interwencji pn. Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu, będą mogły być wspierane podmioty świadczące usługi rolnicze z wykorzystaniem technologii rolnictwa precyzyjnego w następujących obszarach tematycznych: ograniczenie zużycia środków ochrony roślin i nawozów, zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, ograniczenie uciążliwości środowiskowej produkcji zwierzęcej. Ze względu na budowanie konkurencyjności obszarów wiejskich beneficjentami będą osoby fizyczne/prawne/jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej prowadzące działalność gospodarczą w ramach świadczenia usług rolniczych dotyczących ochrony środowiska i klimatu jako mikro- lub małe przedsiębiorstwo z wykorzystaniem

940	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	"Wymogi obowiązkowe dla wariantu ""wodnickowego"" 1. Rezygnacja z inwentaryzacji/konieczności stwierdzenia występowania tego gatunku przez ekspertów przyrodniczych w ramach przygotowania ekspertyzy na powierzchniach objętych Monitoringiem Wodniczki (MWO). W zamian za to podstawą do kwalifikacji do płatności PRSK są wskazanie obszaru na mapach podprogramu MWO Monitoringu Ptaków Polski znajdujących się w gestii GIOŚ. Konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji i przygotowania ekspertyzy zachowana na obszarach nie objętych MWO. 2. Pakiet ochrony wodniczki dostępny dla wszystkich działek rolnych położonych na stanowiskach występowania gatunku wskazanych na mapach podprogramu MWO znajdujących się w gestii GIOŚ. Dotyczy to także stanowisk poza OSO i obszarami Natura 2000. 3. Pakiet ochrony wodniczki dostępny dla wszystkich działek rolnych położonych na stanowiskach występowania wodniczki wykazanych podczas inwentaryzacji. Rekomenduje się niezwłoczne przekazanie informacji o stwierdzeniu wodniczki wraz z dokumentacją do krajowego koordynatora Monitoringu Wodniczki celem wprowadzenia obszaru w zakres monitoringu. zapis ""Jeden pokos w roku lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata"" oraz ""lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata"" 4. Usunąć z	Dokument "Propozycje Koalicji Rolnictwo dla Przyrody" do nowego PROW w perspektywie 2021-27" na stronie https://otop.org.pl/2020/06/program-rozwoju-obzarow-wiejskich-potrzebe-zmian-propozycje-koalicji-rolnictwo-dla-przyrody/	Uwaga nieuwzględniona	W zakresie pkt 4 uwaga nieuwzględniona. Siedlisko wodniczki wymaga właśnie takiego użytkowania (jeden pokos w roku lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata). W zakresie pozostałych uwag: 1 i 2 - uwzględniono dotyczących 3 - do rozważenia na poziomie przepisów krajowych
941	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Wymogi obowiązkowe dla wszystkich wariantów: pkt. 3.4. zabronione jest tworzenie nowych, rozbudowa i odzwierciedlanie istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem konstrukcji urządzeń mających na celu dostosowanie poziomu wód, wykorzystując istniejące urządzenia melioracji wodnych do wymogów siedliskowych gatunków lub siedlisk będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie". Co w przypadku występowania na tych działkach przedmiotów ochrony zapisanych w SDR, nie będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie i wymagających przebudowy istniejących urządzeń melioracji wodnych? Powinno to być uwzględnione w opisie przedmiotu.	Zgodnie ze słownikiem hydrologicznym „dewlania” jest to obszar łąd, z którego cały spływ powierzchniowy wód jest odprowadzany przez system strug, strumieni, potoków, rzek i kanałów do wybranego punktu biegu cieku, podczas gdy „dewlisko” stanowi obszar spływu wód powierzchniowych do morza lub oceanu.	Uwaga nieuwzględniona	Obecny zapis jest prawidłowy.
942	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymogi obowiązkowe dla wszystkich wariantów: pkt. 3.4. zabronione jest tworzenie nowych, rozbudowa i odzwierciedlanie istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem konstrukcji urządzeń mających na celu dostosowanie poziomu wód, wykorzystując istniejące urządzenia melioracji wodnych do wymogów siedliskowych gatunków lub siedlisk będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie". Co w przypadku występowania na tych działkach przedmiotów ochrony zapisanych w SDR, nie będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie i wymagających przebudowy istniejących urządzeń melioracji wodnych? Powinno to być uwzględnione w opisie przedmiotu.	Występowanie siedlisk na działkach przedmiotów ochrony zapisanych w SDR, nie będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie i wymagających przebudowy istniejących urządzeń melioracji wodnych powinno być uwzględnione w opisie wymogów.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
943	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Kod interwencji I 4.2 Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Limit DIP powinien być większy i liczony w odniesieniu do powierzchni gruntów ornych. Zapis powinien brzmieć: Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DIP/ha TUZ i maksymalnie 1,5 DIP/ha gruntów rolnych."	Podstawą dla właściwej pielęgnacji ekosystemów ekstensywnych pastwisk na TUZ jest zapewnienie właściwego poziomu zgrzyzania i odpowiednie podazy nawozów azotowych ze szczególnym uwzględnieniem nawozów organicznych. Norma 0,3 DIP jako minimum i zapewnienie odpowiedniej liczbę zwierząt by zgrzyzanie i przydeptywanie utrzymywało TUZ w odpowiedniej kulturze. Odniesienie górnej norm DIP w gospodarstwie nie do arealu TUZ, a powierzchni gruntów rolnych zapewnia areal odpowiedni do zagospodarowania obronika i gnojowicy pochodzących od zwierząt. Odniesienie górnej limitu liczebności zwierząt (DIP) do powierzchni TUZ proponowane w projekcie 1bie jest mechanizmem niezbędnym dla zapewnienia odpowiedniego użytkowania ekstensywnych TUZ, a może istotnie ograniczyć zainteresowanie tym działaniem. Niejednokrotnie hodowcy posiadają część pastwisk na GO i się nie kwalifikują, mimo stosowania ekstensywnego wypasu.	Uwaga częściowo uwzględniona	W zakresie ekoschematu Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt – uwaga nieuwzględniona. Celem ekoschematu jest ochrona bioróżnorodności TUZ, zatem warunki ekoschematu odnoszą się do powierzchni, na której będzie on bezpośrednio realizowany. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że jako płatności i filaru WPR powinna cechować je prostota i nieskomplikowanie, by zapewnić powszechność ich realizacji, a poprzez osiągnięcie efektu skali zrealizować cel jakim jest pozytywne oddziaływanie na środowisko i klimat. Ekoschemat Wymieszanie obronika na gruntach ornych – uwaga uwzględniona w zakresie odstąpienia od wymogu przykrywania przytym obronika, nieuwzględniona w zakresie wydłużenia czasu na wymieszenie obronika. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji azotu do atmosfery, poprzez skrócenie czasu między aplikacją obronika na glebie a jego wymieszaniem z glebą. Przeprowadzona w ramach ekoschematu płatność na stanowiskach zachęca do realizacji tego zadania w jak najkrótszym czasie. Okres ten został wydłużony względem zaproponowanego w pierwszej wersji Planu Strategicznego. W przypadku wydłużenia go ponad 12 godzin nie znajduje uzasadnienia przyznawanie płatności w ramach ekoschematu. W zakresie: płatność do młodego bydła i płatność do krów (zniesienie limitu stała 50 stł.) – uwzględniona Ad 2) Odstąpiono od wprowadzania progów regresywności w odniesieniu do krów mlecznych i opasów utrzymywanych zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego, o ile rolnik w odniesieniu do tych zwierząt będzie realizował interwencję na uroszczonych zasadach odnoszących się do takich zwierząt. Ad 3) W pierwszej kolejności należy zauważyć, że są to dwa odrębne warianty – jeden dotyczący wypasu krów mlecznych i drugi dotyczący zapewnienia im zwiększonej powierzchni bytowej w budynkach. Mogą one być w gospodarstwie realizowane osobno albo mogą zostać połączone. Nie przewiduje się wprowadzenia płatności dobrostanowej do krów mlecznych za zapewnienie dostępu do środowiska zewnętrznego innego niż TUZ i grunty orne, na których występują trawy lub inne zielone rośliny pastewne, ze względu na to, że z punktu widzenia dobrostanu zwierząt, pastwiskowanie w sezonie wegetacyjnym jest znacznie korzystniejsze niż zapewnienie krowom jedynie wybiegu (możliwość realizowania zachowań behawioralnych i swobodnej eksploracji znacznie bardziej urzeczalnego środowiska niż wybieg). Ponadto, wypas jest promowany jako
944	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymogi obowiązkowe dla wszystkich wariantów: Pkt. 3.6. Zapis " należy przeciwdziałać rozprzestrzenianiu się roślin gatunków niepożądanych (określonych w przepisach krajowych)" jest bardzo miękki. Nie nakłada na rolnika żadnego zobowiązania i nie uzależnia od jego wykonania płatności. Należy zapis w takiej formie usunąć albo precyzyjnie opisać jaki wymóg w tym zakresie jest nałożony na rolnika.	Wymogi obowiązkowe dla wszystkich wariantów: Pkt. 3.6. Zapis " należy przeciwdziałać rozprzestrzenianiu się roślin gatunków niepożądanych (określonych w przepisach krajowych)" jest bardzo miękki. Nie nakłada na rolnika żadnego zobowiązania i nie uzależnia od jego wykonania płatności. Należy zapis w takiej formie usunąć albo precyzyjnie opisać jaki wymóg w tym zakresie jest nałożony na rolnika.	Uwaga uwzględniona	Szczegółowe wymogi zostaną określone na poziomie przepisów krajowych.
945	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymogi szczegółowe dot. poszczególnych wariantów. W przypadku wariantu: Torfowiska - wymogi – obowiązkowe i uzupełniające (Rolnik realizuje również wymogi określone w wierszu powyżej), dodać " W przypadku torfowisk z rodnolnością ekspansywną (głównie trzcina) przy użytkowaniu kosym i kośno-pastwiskowym dopuszcza się koszenie	W przypadku torfowisk będących w dobrym stanie zachowania roczna przerwa w koszeniu nie przyniesie szkód w siedlisku przyrodniczym, jednak w przypadku torfowisk zdegradowanych, gdzie ekspansja trzciny jest silna, wymagane są koszenia o większej częstotliwości, tak aby osłabić gatunek ekspansywny. Potwierdza to monitoring siedliska w rezerwacie Beka, gdzie o około 10 lat użytkuje się siedlisko "Torfowiska".	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
946	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: +równowartości 2000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym; Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniewego nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 800 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym ;	"Zgodnie z Dyrektywą NEC, załącznik 2, Tabela B, Zobowiązania w zakresie redukcji emisji amoniaku (NH3) wyrażone są na każdy rok od 2020 r. do 2029 r. oraz na każdy rok od 2030 r."	Uwaga nieuwzględniona	Obecny zapis jest prawidłowy.
947	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniewym	Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: +równowartości 2000 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym; Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniewego nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 800 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym ;	Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniewym jest ważnym instrumentem w tworzeniu konkurencyjnych warunków gospodarowania i produkcji rolnej umożliwiającym wzrost efektywności produkcyjnej w obszarze Polskiego rolnictwa względem wewnętrznej jak i zewnętrznej konkurencji. Efektem tych działań jest nie tylko poprawa warunków gospodarowania na gruntach rolnych ale również właściwe i zbieżne z oczekiwaniami społeczności wiejskiej przekształcanie przestrzeni wiejskiej i dostosowywanie jej do aktualnych potrzeb umożliwiających w ten sposób właściwą jej rozwój. W tym procesie bardzo istotną rolę odgrywa działanie scalenia gruntów. Dlatego niezbędnym jest utrzymanie podjętej w tym zakresie polityki Państwa i dalsze wspieranie tego przedsięwzięcia, a przede wszystkim ujednolicenie dla całego obszaru kraju przyjętych stawek wg zaproponowanych wielkości. Wynika to przede wszystkim z odmiennych pod względem trudności wykonywania scalenia gruntów w całym kraju. Województwo Podlaskie charakteryzuje się wieloma cechami, które stanowią o stopniu skomplikowania prowadzonych scaleni. Są to m.in. występujące licznie wspólnoty gruntowe i szachownice leśne, tereny podmokłe czy inne tego typu elementy.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
948	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Intervencja: Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 Wymogi szczegółowe: 4) zabronione jest tworzenia nowych, rozbudowa i odzwierciedlanie istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem przypadków dotyczących dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą wartości przyrodniczej trwałego użytku zielonego. Taki zapis daje szerokie pole do zmian w sieci melioracyjnej w zależności potrzeb rolnika. Należy doprecyzować kto decyduje o tym, że jest "potrzeba"; w przypadku tej interwencji nie ma konieczności sporządzania dokumentacji przyrodniczej, tylko rolnik przy pomocy doradcy	Taki zapis daje szerokie pole do zmian w sieci melioracyjnej w zależności potrzeb rolnika. Należy doprecyzować kto decyduje o tym, że jest "potrzeba"; w przypadku tej interwencji nie ma konieczności sporządzania dokumentacji przyrodniczej, tylko rolnik przy pomocy doradcy przygotowuje Plan działalności rolnośrodowiskowej."	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
949	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniewym	Wnioskuje o utrzymanie starych (tych wyższych, tj. 800 i 2000 euro) stawek z PROW 2014-2020. Wnioskuje także o zlikwidowanie podziału na województwa, a także o przyjęcie jednolitych stawek dla całego kraju.	Duty niepokój wzbudzają stawki na prace scaleniowe i zagospodarowanie poscaleniewego. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 3 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; 251 -równowartości 2 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniewego nie może przekroczyć kwoty: -równowartości 5 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; -równowartości 6 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla pozostałych województw	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
			Wnioskuje o utrzymanie starych (tych wyższych, tj. 800 i 2000 euro) stawek z PROW 2014-2020. Wnioskuje także o zlikwidowanie podziału na województwa a			

950	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Dodanie projekt interwencji – Ekoschemat - (Innowacyjna) uprawa owoców do przetwórstwa, w tym sady sokowe / innowacje w uprawie owoców do przetwórstwa z uprzejmą prośbą o dodanie jej w części 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich.	<p>Na wstępie chcielibyśmy podkreślić, że nadal podtrzymujemy naszą propozycję wyrażoną w piśmie KUPS/0010/2021 z dnia 15 lutego 2021 roku dot. włączenia do Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 interwencji pt. Sady sokowe (jabłka) – specjalizacja upraw dla przetwórstwa. Propozycja ta obejmowałaby wsparcie instytucji naukowych branzy ogrodnictwa odnośnie profesjonalnego planu przekształcenia części istniejących sadów czy zakładania nowych sadów oraz wszelkich czynności związanych z dostosowaniem sadu do zbioru mechanicznego. Interwencja ta dala by podwaliny do zbudowania profesjonalnego zaplecza produkcji owoców dla soków NFC, będących wydajnie się jedyń alternatywą w kontekście europejskiego spadku spożycia soków otworzonych z soku zagęszczonego oraz stworzenie trzeciej kategorii owoców tj. obok owoców deserowych, owoców do produkcji zagęszczonych soków - również nie do produkcji soków NFC.</p> <p>Z uwagi na brak komentarza MRiRW w zestawieniu uwag po I etapie konsultacji Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dalej podtrzymujemy i podkreślamy korzyści dla całej branży sadowniczej, w tym w szczególności dla małych i średnich gospodarstw rodzinnych, płynące z uwzględnienia powyżej wymienionej propozycji interwencji.</p> <p>Dodatkowo wraz z niniejszym piśmie wnosimy propozycję dodania interwencji - Ekoschematu - (Innowacyjna) uprawa owoców do przetwórstwa, w tym sady sokowe / innowacje w uprawie owoców do przetwórstwa, która jest propozycją konkretnych działań w odpowiedzi na wymagania strategii „od pola do stołu”, która do 2030 roku zobowiązuje do zwiększenia udziału przetworzonej żywności. Zwiększenia stosowania zrównoważonych praktyk, zmniejszenia zużycia środków ochrony roślin o co najmniej 50%, zmniejszenia stosowania nawozów sztucznych o 20% oraz zwiększenia upraw ekologicznych do 30% ogółu. Branta produkcji owoców jest jedną z najbardziej intensywnych produkcji wymagających dużych nakładów i ilości środków ochrony roślin i nawozów sztucznych przy olbrzymiej nadprodukcji owoców deserowych, które rok rocznie kierowane są do przetwórstwa w ilości co najmniej 50-70% w zależności od rodzaju owoców. Zmniejszenie stosowania środków ochrony roślin i nawozów sztucznych jest korzystne zarówno dla środowiska naturalnego, wsparcia małych i średnich producentów oraz poprawy jakości wody, powietrza, gleby itp.</p>	Uwaga nieuwzględniona	W projekcie PS WPR zaproponowano już dwa ekoschematy wpływające na redukcję pestycydów. W ekoschemacie „Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie integrowanej Produkcji Roślin” oraz Biologiczna ochrona upraw, wsparcie będzie ukierunkowane na prowadzenie produkcji roślinnej m.in. przy wykorzystaniu biologicznej ochrony roślin. Ekoschematy będą dostępne również dla właścicieli sadów jabłkowych. Producenti jabłek będą mogli przekazywać do przetwórstwa owoc opatrzony znakiem integrowanej Produkcji lub owocem które były uprawiane z wykorzystaniem metody biologicznej ochrony.
951	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	<p>Kod interwencji I.4.4 Nazwa interwencji Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST.</p> <p>1/ Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego. Propozycja zapisu: ...Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie o pH określonym w wynikach badań jako konieczne, potrzebne, wskazane lub ograniczone właściwie dla przypisanej kategorii agronomicznej gleby, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje w miarę potrzeb co roku w celu skutecznego i szybkiego poprawy stanu gleby...”/ Środki UE (EFRG) w mln [EUR] = 3759,59 mln Euro. Produkt – liczba hektarów ID 130 000 ha.</p> <p>Kod interwencji I.4.2 Nazwa interwencji Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego ES powinno być utrzymanie pH na odpowiednim dla TUZ poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.</p> <p>Kod interwencji I.4.3 Nazwa interwencji Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby gwarantującym skuteczne tworzenie się i rozwój bakterii brodawkowych np. Rhizobium na korzeniach roślin.</p> <p>Kod interwencji I.4.5 Nazwa interwencji Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby. Da to szansę na utrzymanie się 20% gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. rośliny bobowate) w strukturze zasiewów.</p> <p>Kod interwencji I.4.8 Nazwa interwencji Ekoschemat - Uproszczone systemy uprawy: Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.</p> <p>Kod interwencji I.4.9 Nazwa interwencji Ekoschemat - Zagospodarowanie resztek pożywnych w formie mulczy (matowalnia): Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.</p> <p>Kod interwencji I.4.14 Nazwa interwencji Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie integrowanej</p>	<p>Niezwykle ważne jest utrzymanie konkurencyjności w obszarach produkcji i przetwórstwa branzy owocowo-warzywnej. Specjalizacja wymaga m.in. ściśle ukierunkowanie produkcji owoców i warzyw w zależności od ich przeznaczenia/wykorzystania. Niestety w Polsce w tym obszarze są duże zapóźnienia, przez co dochodzi do ponoszenia nieopraczonych kosztów, również społecznych oraz utraty konkurencyjności na rynkach światowych. Przykładem jest konieczność wprowadzenia wyspecjalizowanych jabłkowych sadów sokowych (sady przemysłowe) lub przekształcenia części sadów jabłkowych deserowych w sady przemysłowe. Absurdalny jest fakt, że Polska jest największym producentem jabłek w UE (3-4 na świecie), drugim największym producentem zagęszczonego soku jabłkowego, a tym czasem w Polsce nie ma sadów przemysłowych/sokowych. Wynika to z ukierunkowania produkcji tylko na jabłka deserowe, w produkcji której co najmniej 60-70% jabłek jest kierowane do przetwórstwa, głównie na zagęszczony sok jabłkowy lub sok NFC. Podobna sytuacja jest obserwowana w produkcji truskawek, malin oraz czereśniowej wiśni innych owoców. Specjalizacja produkcji jest niezbędna w celu zwiększenia konkurencyjności i odporności branzy, a w kontekście celów wytyczonych przez Unię Europejską w</p> <p>Kod interwencji I.4.4 Nazwa interwencji Ekoschemat - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST: Ad 1/ Oczywistym i znanym jest fakt, że stałe utrzymanie pH gleby na optymalnym poziomie skutecznie wpływa na pobieranie składników pokarmowych z gleby oraz jej właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne niż stosowanie akcyjne raz na 4 lata. Przy takim rzadkim stosowaniu wapna uzyskujemy efekt sinusoidalnych wahań jej jakości co powoduje ogromne straty w okresach spadku pH. Aktualnie dajmy do jak najbardziej precyzyjnego stosowania nawozów, a założenie wapnowania co 4 lata lub rzadziej wyraźnie temu przeciwy. Kluczowe dla efektywności nawożenia NPK, Mg, Si innych składników mineralnych i organicznych jest ustabilizowanie warunków w glebie dla poprawy jej sprawności. Jeśli ten warunek nie zostanie zmieniony to cele wymienione także w tym programie nie zostaną osiągnięte. Należy pamiętać że przy dużych zaniedbaniach względem wapnowania niezbędna dawka wapna potrzebna do zapewnienia na 1 ha UR jest bardzo wysoka. Aktualne zalecenia agrotechniczne (LUNG PIB) zmierzają do tego aby dawkę wapna podzielić i aplikować sukcesywnie przy okazji kolejnych zabiegów agrotechnicznych i w kolejnych sezonach. Wówczas unikamy zaburzeń w biologicznych, chemicznych i fizycznych funkcjach gleby. Ad 2/ Przeniesienie środka oraz areal objęty tym Ekoschematem jest wielokrotnie za niski. Utrzymanie pH na poziomie odpowiednim dla danej kategorii agronomicznej gleby jest fundamentalnym zabiegiem w agrotechnicznym przed wszystkimi innymi. Aktualne dane GIS na podstawie przebadanych 1 678 048 próbek w latach 2016-2019 wskazują, że areal gleb sklasyfikowanych jako bardzo kwaśne, kwaśnych i lekko kwaśnych wynosi łącznie 73%. Natomiast potrzeby wapnowania sklasyfikowane jako konieczne, potrzebne, wskazane i ograniczone dotyczą 69%. Oznacza to, że przy areale UR w Polsce 14 682 000 ha, areal gleb objęty programem powinien wynosić 10 130 000 ha, a środki UE (EFRG) przeznaczone na ten cel powinny zostać zwiększone do 3759,59 mln Euro.</p> <p>Kod interwencji I.4.2 Nazwa interwencji Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt: Nie ma możliwości osiągnięcia odpowiedniej bioróżnorodności bez sائبania o odpowiednie pH. Znacząca część gatunków rumi pastwiskowej wypada jeśli pojawiają się niekorzystne warunki glebowe. Pozostają w stadzie tylko gatunki o niskiej wartości paszowej, małej smakowitości i strawności. Obieg materii w gospodarstwie zostanie zaburzony, a potencjał paszowy nie zostanie wykorzystany. Jego odwrócenie jest bardzo drogie, pracochłonne i czasochłonnym procesem.</p> <p>Kod interwencji I.4.3 Nazwa interwencji Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe: Tylko w sprzyjających warunkach taka symboliza daje oczekiwane przez bredców tego Ekoschematu efekty. Motywem będzie osiągnięcie celu tej interwencji tj. przede wszystkim poprawa jakości gleby, wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb.</p> <p>Kod interwencji I.4.5 Nazwa interwencji Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw: Wówczas dopiero możliwe będzie osiągnięcie celu interwencji jakim jest poprawa jakości gleby i potrzeba odpowiedniej materii organicznej poprzez zwiększenie udziału upraw mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej oraz zwiększenie udziału różnych upraw w gospodarstwie co przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej.</p> <p>Kod interwencji I.4.8 Nazwa interwencji Ekoschemat - Uproszczone systemy uprawy: Przy stosowaniu uproszczonej uprawy podniesienie pH pozwoli na osiągnięcie celu tego Ekoschematu czyli zapobieganie erozji wodnej i wietrznej, poprawi strukturę gleby, zwiększy jej pojemność wodną i zwiększy jej efektywność.</p> <p>Należy doprecyzować kto wyznaczy obszary podmokłe i torfowiska i jakie są kryteria wyznaczania.</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>załącznik pt stowarzyszenie przemysłu wapienniczego ekoschematy</p> <p>Kod interwencji I.4.14 Nazwa interwencji Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie integrowanej Produkcji Roślin.</p> <p>System integrowanej produkcji uwzględni w ramach wybranych metodów obowiązek określania odczynu gleby wykonania wapnowania, jeśli taka potrzeba wykaze analiza gleby. Jest tak np. w przypadku uprawy kalifiora, pomidora, marchewki czy papryki. Ekoschemat I.4.4. Wapnowanie. Przedstawione w PS wartości dotyczące częstotliwości wapnowania i powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytut podległe MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian, niemniej jeżeli poziom zainteresowania realizacją ekoschematu okaże się wyższy niż oszacowane – podjętowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji. Uwaga dot. obowiązkowego wymogu wapnowania w ekoschematach I.4.3, I.4.5, I.4.8 oraz I.4.9 - nieuwzględniona ze względu na inne rozwiązania proponowane dla gruntów ornych w ramach ekoschematów, dające rolnikowi swobodę wyboru w podejmowanych decyzjach gospodarczych, a mianowicie możliwość: (i) skorzystania z oddzielnego ekoschematu Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia (ii) łączenia w danym roku ekoschematów np. Zróżnicowana struktura upraw z Opracowaniem i przestrzeganie planu nawożenia.</p>
952	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	DKR z Ochrona terenów podmokłych i torfowisk. Doprecyzować kto wyznaczy obszary podmokłe i torfowiska i jakie są kryteria wyznaczania.		Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
953	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	Interwencje: Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 i Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000. Jaki jest cel wyznaczania dwóch interwencji (na N2000 poza obszarami N2000) nie różniących się od siebie.	Jw.	Nie dotyczy	Interwencje związane z ochroną siedlisk projektowane na podstawie art. 70 wykorzystują doświadczenia obecnego okresu programowania i dotyczą podobnych jednostek fizjologicznych oraz gatunków, gdyż na przestrzeni ostatnich lat nie zaszły okoliczności wskazujące na konieczność zmiany dotychczasowego podejścia. Potwierdza to także dokument PAF. Planowane są jednak zmiany w zakresie szczegółowych rozwiązań organizacyjnych i wymogów interwencji - środowiskowo-klimatycznych. Ze względu na szczególny status całości obszarów Natura 2000 zdecydowano się na udostępnienie posiadaczom trwałych użytków zielonych na tych obszarach możliwości realizacji interwencji o wymogach uproszczonych w stosunku do obowiązujących w ramach interwencji siedliskom/gatunkom. To przyczyni się do lepszej ochrony jakości obszarów Natura 2000. Poza obszarami Natura 2000 interwencja ta nie będzie dostępna, przygotowano natomiast ekoschemat „Ekstensywne Tuz z obsadą zwierząt”. Należy zauważyć, iż w stosunku do PROW 2014-2020, dodatkowo zaproponowano objęcie wsparciem siedlisk legowych łąk oraz obszarów Natura 2000.
954	Grupy producenckie	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Zwiększenie płatności ekologicznych o 30 %	W związku z planem zwiększenia udziału produkcji ekologicznej do 25 % w ramach UE do 2030 roku, potrzebna jest większe rekompensata utraconych pól.	Uwaga nieuwzględniona	<p>W ramach ekoschematu Rolnictwo ekologiczne stawki płatności zostały wyliczone na podstawie aktualnych danych ekonomicznych. Wysokość szacowanych stawek płatności stanowią rekompensatę utraconych korzyści i dodatkowych kosztów związanych z prowadzeniem produkcji metodami ekologicznymi. Stawki płatności w zależności od grupy upraw i okresu konwersji/po konwersji wynoszą od 551 zł/ha do 3 056 zł/ha.</p> <p>Stawki płatności proponowane od 2023 r. są wyższe średnio o 29% w porównaniu do stawek z 2021 r. (i średnio o 75% względem stawek z 2015 r.).</p> <p>Kalkulacja płatności została przygotowana przez podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia.</p> <p>W przypadku interwencji dotyczącej rolnictwa ekologicznego takim podmiotem jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dla interwencji dotyczącej rolnictwa ekologicznego, z których wynika wysokość stawek płatności dla poszczególnych grup upraw.</p>
955	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Zwiększenie wsparcia finansowego dla tych rolników, którzy decydują się utrzymać zwierzęta hodowlane na pastwiskach, we wszystkich interwencjach, w których jest przewidziane użytkowanie pastwiskowe i karno-pastwiskowe	Dokument "Propozycje Koalicji do nowego PROW w perspektywie 2021-27" dostępny na stronie: https://otop.org.pl/wp-content/uploads/2020/06/pakiety_szkolnsolidowane_koalicji.pdf	Uwaga nieuwzględniona	W ramach ekoschematu Rolnictwo ekologiczne wspierane będą powierzchnie upraw ekologicznych (w okresie konwersji oraz po okresie konwersji). Przepisy unijne dotyczące produkcji ekologicznej (zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2018/848) mają zastosowanie do produktów pochodzenia rolnego, w tym produktów akwakultury i pszczerstwa, wymienionych w załączniku do TFUE oraz do produktów będących pochodnymi takich produktów – w przypadku gdy produkty te są lub mają być wytwarzane, przygotowywane, znakowane, dystrybuowane, wprowadzone do obrotu lub przywożone do Unii lub wywożone z Unii: a) żywe lub nieżywe zwierzęta produkcy rolne, w tym nasiona i inny materiał rozmnożeniowy roślin; b) przetworzone produkty rolne przeznaczone do wykorzystania jako żywność; c) pasze.
956	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.3. Uspietniająca wsparcie dochodu dla młodych rolników	Usunięcie limitu 75 ha w ramach płatności do upraw roślin pastwiskowych w gospodarstwie	Płatności do roślin pastwiskowych są bardzo korzystne z punktu widzenia korzyści środowiskowych, wpływ na zmniejszenie stosowania środków ochrony roślin, mniejszą ilość szkodliwych nawozów.	Uwaga nieuwzględniona	Wprowadzenie limitu powierzchniowego (75 ha) w ramach płatności do roślin pastwiskowych sprawa, że maksymalna kwota wsparcia w ramach tej płatności przypadająca na gospodarstwo będzie ograniczona. Zapewni to relatywne (tzn. w przeliczeniu na jednostkę powierzchni) ślubszy poziom wsparcia gospodarstw, w których powierzchnia uprawy roślin wysokobiałkowych nie przekracza ww. limitu Gospodarstwa większe osiągają dodatkowe korzyści ze skali prowadzonej działalności.

957	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Fragment Słabe strony - Struktura polskich gospodarstw rolnych jest ciągle rozdrobniona, występuje bardzo znaczący odsetek gospodarstw małych, które nie produkują na rynek (duża liczba gospodarstw o powierzchni do 5 ha w 2020 r. wyniósł 52,5%). Należy zmienić na: Brak woli politycznej oraz strategii krajowej na wykorzystanie rozdrobnienia gospodarstw rolnych oraz małych gospodarstw rolnych w rozwój lokalnego rynku żywności i usług, zapewniających https://www.ohd.pl/dokumenty/rozdzial4	Rozdrobnienie struktury małych gospodarstw nie jest słabą stroną, jest nią raczej brak pomysłu na rolę małych gospodarstw w polskiej polityce rolnej. Ta rola powinna zostać wypracowana, chociażby w uwadze na znaczny wzrost potencjału realizacji celów kierunkowych U i Środowiskowych UE, przez mniejsze gospodarstwa. W ramach polityki rolnej należy podjąć działania, które przyczynią się do zwiększenia efektywności i konkurencyjności, w tym przede wszystkim, wóbec czego obecność Europejskiego Zielonego Ładu na pewno stanowić wyzwanie czyli bariery, jak często bywają przedstawiane	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wzmocnić powiązanie gospodarstw z rynkiem i wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
958	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania		Założeniem podejścia Smart Village jest bardziej lokalne działanie, aniżeli w przypadku inicjatywy LEADER. Stawianie na równi zasięgu tych dwóch interwencji burzy ten obraz - choć może być uzasadnione dla takiego działania, jeżeli innowacja potrzebna dla rozwoju lokalnej społeczności wymaga szerzej terytorialnie interwencji i ten szerszy limit 20 tys. mieszkańców może być uzasadniony.	Uwaga nieuwzględniona	20 tys. to max obszar, koncepcja może dotyczyć mniejszego obszaru, np. jednej kilkutyśnicznej miejscowości.
959	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć, ze słabych stron: Niska koncentracja produkcji w porównaniu z rolnictwem wiodących producentów UE.	W odniesieniu do założeń Strategii „Od pola do stołu”, rozproszona produkcja rolą, zwłaszcza zwierzęca daje nieporównanie większe możliwości prowadzenia produkcji rolnej zgodnie z ochroną środowiska i klimatu. Koncentracja hodowli (chów zwierząt) w rękach kilku dużych graczy promujących jednolity sposób uprawy i hodowli wiąże się z utratą modelu produkcji rolnej opartej o system mieszczyzny, umożliwiającej bezpośrednie połączenie produkcji rolnej z produkcją zwierzęcą, a w konsekwencji wspierającej ochronę gleby oraz różnorodność genetyczną odmian roślin i ras zwierząt. Brak wyraźnego wsparcia dla takiego modelu rolnictwa w ramach WPR powoduje znikanie małych gospodarstw z mapy Europy. Obecnie aż 82% produkcji zwierzęcej pochodzi z wyspecjalizowanych dużych gospodarstw rolnych, a tylko 16% z rolnictwa, w którym łączy się uprawę roślin i hodowlę zwierząt. Ten trend jest niestety coraz bardziej widoczny w naszym kraju.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia poprawa struktury obszarowej umożliwia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wzmocnić powiązanie gospodarstw z rynkiem i wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
960	Inspektoraty	Załącznik 1: Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń Komisji w sprawie planu strategicznego WPR	Str. 22 - Monitoring wód w odniesieniu do pozostałości środków ochrony roślin: 1. Proponuje się zmianę brzmienia zdania pierwszego na następujące: "Monitoring wód powierzchniowych, podziemnych i osadów dennych, prowadzony w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMS), koncentruje się na zbieraniu danych o stanie jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych, w celu wydawania ocen na potrzeby gospodarowania wodami"; 2. Proponuje się zmianę brzmienia zdania drugiego na następujące: "Monitoring w ramach PMS jest uzupełniany przez badania coraz szerszego wachlarza substancji czynnych, wykorzystywanych obecnie w środkach ochrony roślin, realizowane przez..." (tu wskazać podmioty realizujące te badania); 3. Proponuje się zmianę brzmienia zdania trzeciego na następujące: "Zalozono dalszy rozwój tych badań".	Ad 1. Proponowana zmiana brzmienia wynika z potrzeby doprecyzowania i uzupełnienia zdania o monitoring JCWP. Ad 2. Warto doprecyzować, że chodzi o badania wykonywane przez podmioty podległe MRIRW / nadzorowane przez MRIRW. Ad 3. Kompetencje w zakresie rozwoju badań, o których mowa w poprzednim zdaniu należą do podmiotów podległych MRIRW / nadzorowanych przez MRIRW. Natomiast kompetencje w zakresie monitoringu w ramach PMS należą do GIOŚ - zatem MRIRW oraz podmioty zależne do MRIRW nie są właściwe do podejmowania założeń w kwestii rozwoju PMS.	Uwaga nieuwzględniona	Na etapie przygotowania Planu materiał przedstawiał ogólne podejście Polski do realizacji Zaleceń KE. Uwagi do ew. wykorzystania w trakcie dyskusji z KE.
961	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI; PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II flaru i 10.10. Infrastruktura na obszarach wiejskich	Ogólne pytanie dotyczące formy i wysokości wsparcia.	Czyży uwzględnienie koncepcji Smart Village w tej interwencji, ale zastawiane intensywności pomocy - są to najczęściej bardzo ubogie społeczności. Kto zapewni finansowanie pozostałych - w najlepszym przypadku - 25% kwalifikowalnych kosztów interwencji?	Uwaga uwzględniona	Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 45% (a w regionie Warszawa - 57%) kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu oraz ze środków budżetu państwa w wysokości maksymalnie 20% (a w regionie Warszawa - 32%) kosztów kwalifikowalnych projektu. Oprócz pomocy finansowej wypłacanej przez agencję płatniczą (maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych), wydatkami publicznymi w rozumieniu art. 3 lit. dla SPRreg jest także PE 653 PE wkład własny beneficjenta, będącego jednostką sektora finansów publicznych, w walutowej operacji, z tym, że ta część tego wkładu, która powoduje zaburzenie proporcji pomiędzy wkładem EFRROW, a wymaganym krajowym wkładem środków publicznych równej 55% do 45% (a w regionie Warszawa 43% do 57%)
962	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć, ze słabych stron: Stabilizacja intensywności produkcji w gospodarstwach towarowych - przeciętnie na poziomie niższym od obserwowanego w rolnictwie wiodących producentów rolnych w UE.	Cokolwiek znaczy w tym zdaniu „stabilizacja intensywności”, z pewnością jest sprzeczna z faktami i danymi statystycznymi wskazującymi na dynamiczny, zwyżkowy wzrost intensywności produkcji zwierzęcej w Polsce. W ostatnich 5 latach liczba decyzji pozwalających na budowę instalacji do intensywnego chowu zwierząt gospodarskich wzrosła o 283%. Natomiast niższy poziom stabilizacji intensywności produkcji w gospodarstwach towarowych ródza pytanie o ile jeszcze należy intensyfikować produkcję rolną w Polsce, zwłaszcza że: już jesteśmy potentatem na rynku UE w produkcji mięsa drobiowego, jaj, mleka i owoców - każda intensyfikacja opiera się na zwiększaniu użycia nawozów sztucznych, pestycydów i antybiotyków, co jest niezgodne z innymi celami WPR, EZL i Strategii „Od pola do stołu”. Ponadto intensywna produkcja towarowa stanowi zagrożenie konkurencyjne dla gospodarstw rolnych, które chcą produkować innymi metodami, zwłaszcza ekologicznie. W ciągu ostatnich 5 lat ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba największych ferm (2020r.: 285 wielkozwierzęcych ferm wśw i 1393 ferm drobiu, w tym 878 ferm utrzymujących brojlery, 313 ferm utrzymujących indyki i 200 ferm kur nosiek, w 2015 w Polsce funkcjonowało 864 wielkozemysłowych ferm zwierząt, w tym 147 ferm trzody chlewnej oraz 689 ferm drobiu), a to ródzi nie tylko coraz więcej zagrożeń dla środowiska, klimatu czy naszego zdrowia (epidemie chorób odzwierzęcych), ale stoi w sprzeczności z deklaracjami o wsparciu tradycyjnego modelu rolnictwa i małych oraz średnich gospodarstw. Aktualnie coraz mniej jest gospodarstw i są coraz większe, a sami rolnicy hodujący zwierzęta są na umowach kontraktowych z firmami i prowadzą tzw. chów nakładczy/kontraktowy.	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
963	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć z mocnych stron: Duże i wyspecjalizowane gospodarstwa dominują w wielu kategoriach produkcji rolnej (np. w produkcji zwierzęcej)	"Dominacja dużych i wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych, zwłaszcza uprawiających monokultury lub prowadzących intensywną produkcję zwierzęcą jest abstrakcyjnym zagwarantowaniem Celu nr 1 - uwaga na ogromne koszty klimatyczne, środowiskowe, zdrowotne i społeczne, w tym negatywne oddziaływanie tego typu gospodarstw na inne gospodarstwa rolne. Dominacja specjalistycznej i intensywnej produkcji konwencjonalnej, zwłaszcza przemysłowej nie przyczynia się ani do zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego, ani różnorodności rolnictwa, a zwłaszcza nie ma nic wspólnego z zapewnieniem ekonomicznej zrównowagonej produkcji rolnej w Unii."	Uwaga nieuwzględniona	Cel 1 nie jest celem środowiskowym. Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Z tego punktu widzenia zwiększenie skali i opłacalności produkcji, może wpłynąć na poprawę ekonomicznej sytuacji rodzin rolników i podniesienie ich statusu społecznego.
964	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Usunąć z mocnych stron: Postępująca koncentracja produkcji zwierzęcej zwiększa możliwości zapobiegania chorobom i kontroli chorób zwierząt gospodarskich.	Postępująca koncentracja jest jedną z głównych przyczyn - nie tylko wzrostu zachorowalności zwierząt gospodarskich oraz obniżania ich odporności na choroby z uwagi na brak doboru stanu, że warunki życia zwierząt, nie tylko coraz większych i coraz częściej występujących epizootie - ale także zwiększania ryzyka zachorowań na choroby odzwierzęce przez ludzi. Ponadto z uwagi na negatywny wpływ koncentracji produkcji zwierzęcej na środowisko i klimat jest ona także emitentem zanieczyszczeń obniżających poziom jakości życia na obszarach wiejskich i pogarszających stan zdrowia publicznego. Jak pokazuje statystyka epizootii w Polsce oraz problemy związane z użyciem martwych zwierząt oraz afery dotyczące oddawania do uboju chorych zwierząt - koncentracja produkcji zwierzęcej w Polsce nie przyczynia się do lepszych kontroli i zmniejszenia zachorowalności zwierząt. W Polsce co minutę zabija się ponad 2 tony kurczaków, 42 świnię i 3 krowy. Badanie mięsa jednej krowy po uboju - zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii - może trwać 180 sekund i ograniczyć się do obejrzenia powierzchni mięsa i narządów. Badanie jednego kurczaka - sekundę. Proceder zabijania i sprzedawania mięsa chorych krow czy problemy z polskim mięsem, które zostają zgłaszane międzynarodowym systemie informowania o ryzykach związanych z żywnością RASFF to mały wynek tego co nie działa, co nie może działać ze względu na skalę produkcji i spożycia mięsa, która przetrza zasoby kadrowe służb kontrolnych (oraż możliwości środowiska). Przy tak obrymym liczbie zwierząt zabijanych codziennie na mięso, problemy będą się zdarzać. Co więcej - nawet, gdyby obrymym nakładem środków udało się całkowicie wyeliminować wszelkie braki kadrowe, przemysłowa hodowla zwierząt i obecny za wysoki poziom spożycia mięsa będą i tak powodować szereg potencjalnych zagrożeń dla naszego zdrowia, środowiska i klimatu.	Uwaga nieuwzględniona	Głównym celem płatności bezpośrednich jest poprawa sytuacji dochodowej rolników. Analiza SWOT dla Celu 1 została przeprowadzona w tym aspekcie.
965	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	„PROPOZYCJA REALIZACJI PRZEZ POLSKĘ ZALECEŃ EU W SPR. PLANU STRATEGICZNEGO WPR. Rekomendacja nr 4: Polska planuje działania na rzecz zmniejszenia emisji związanych z ociepleniem klimatu, ograniczenia emisji GHG, CO2. Zalesianie gruntów, zapobieganie zanikaniu łąk i torfowisk, przeciwdziałanie intensyfikacji rolnictwa. Owszem lecz nie uzyska się tego przy pozwoleniach na budowanie instalacji przemysłowych ferm, dlatego propozycja Stowarzyszenia Tarnowska Rospuda, która działa w regionie ferm przemysłowych zlokalizowanych na terenie Natura 2000 „Wielki Łęg Obrzański”, wnioskujemy, wręcz wymagamy atesty na terenach Natura 2000 i w otulinach tych obszarów całkowicie zabronić budowy ferm przemysłowych. Dla pozostawienia wartości środowiska tak potrzebnego do życia człowieka. Zapis ten byłby pomocny dla natury, mieszkańców wsi położonych w sąsiedztwie chronionych obszarach a także inwestorom. Oni wiedzą taki zapis w ustawach polskich przyniósł mieliby jasny pogląd, że budować owszem, lecz nie na obszarach chronionych, łatwiej nam by było żyć a urzędkiem pracowało.	1. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Natura 2000 Wielki Łęg Obrzański PLB 300004 (Owiera Równia Flood Plain) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 12 stycznia 2013r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) (Dz. U.Nr. 25poz. 133 z późn.zm) w ostoi stwierdzono występowanie Białogłosa Złobkowatego, dla którego jest to jedna z 10 najważniejszych ostoi w Polsce. Ponadto 7 gatunków zostało zamieszczone na liście zagrożonych gatunków ptaków „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt” źródło: „Czerwona Lista Ptaków”. Red List wydania w 2020r. Str. 311. Aktualna Lista gatunków wymarłych regionalnie (RE)zagrożonych (CR, EN, VU). 2. Następnym znaczącym powodem jest Wielkiego Łęgu Obrzańkiego są wody powierzchniowe - 3 Kanały Obrzańskie, czystość wód zaliczona do pozaklasowych, o czym zdecydowały wszystkie: tien rozpuszczony, potas, azot, fosfor, fosforan, mangan oraz miano coli, nadmierne zanieczyszczenie materią organiczną i biogenami.Wody podziemne Pradolina Warszawa - Berlin, wymagająca największej ochrony. DNO. Stwierdzono podwyższoną zawartość manganu, żelaza, zoszanów i żelazo. Warunki wodne obszaru Parku Rałkowiec, Państwowy Instytut Geologiczny opracowania zamówione przez Ministra Środowiska. Wspomniane wyżej było, że Rozporządzenie RM z 2011r - w tym okresie na omawianym terenie była jedna firma o wielkości ok.1700 DJP. Dzisiaj po 10 latach są 3 fermy o takiej samej wielkości, tego samego właściciela zlokalizowane na terenie wsi Tarnowa gm. Rałkowiec, pow. Grodzisk Wilk. woj. wielkopolskie. Do tego dochodzi firma Banken - uprawa pieczarek, która raz w tygodniu pobryza się zużytego podłoża z obiektów, które paruje się stosując do tego formalinę. Dodatkowo planowana jest budowa przemysłowej chlewni wielkości 230,12 DJP. Pytamy się Czy TY TO JEST ZIELONY ŁĄD? Odp. To jest naruszenie Konstytucji RP o Ochronie Środowiska - Art.5,Art.3,Art.74,Art.86 oraz POŚ 6c,20c,1111,Dz.7,Art.1,2, Art.12. Na podstawie tych zapisów państwo cały rząd odpowiada za zmiany klimatyczne, utratę zdrowia i mienia mieszkańców, społeczeństwa, ktoremu ustawowo należy się ochrona Państwa.	Nie dotyczy	Uwaga wykracza poza zakres Planu. Tym niemniej Planie strategicznym WPR przewidziano interwencje, które pozwolą odpowiadać na oczekiwania społeczne i środowiskowych poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Jak również inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, wybrane ekocohemary oraz wymogi obowiązkowe.
966	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzacja	"Szansa: Rozwój produkcji zwierzęcej umożliwi realizację celów WPR związanych z wdrożeniem zrównowagonej produkcji w obiegu zamkniętym oraz licnych celów gospodarczych. Zamiędnaj na: Rozwój rozproszony i spełniającej kryteria wysokiego doboru stanu produkcji zwierzęcej umożliwi realizację celów WPR (...)"	Założenie modelu: duża produkcja zwierzęca - duża ilość biomas - inwestycje w biogazownię jako element zrównowagonego gospodarki o obiegu zamkniętym powinny być w drugiej kolejności wobec interwencji polegających na: chowu pastwiskowego- chowu otwartego- chowu ekstensywnego w połączeniu z technikami rolnictwa regeneratywnego i agrolęśnictwa. Dotychczasowy kierunek rozwoju przemysłowej produkcji zwierzęcej wypełnia cel gospodarczy rozumiany w kategoriach krajowego PKB i wzrostu eksportu. Nie wypelnia on natomiast żadnego z celów środowiskowych i społecznych, dlatego przemysłowej produkcji zwierzęcej nie należy zastąpić przez ekologiczną. Z uwagi na ilość antybiotyków stosowanych w produkcji zwierzęcej w Polsce, wzrost użycia pestycydów w produkcji roślinnej oraz 3,4% udział rolnictwa ekologicznego wydaje się, że procesy wpływające negatywnie na jakość żywności produkowanej w UE powinny zostać wskazane jako zagrożenie. Szczególnie w odniesieniu do dynamicznie rozwijającego się rynku żywności ekologicznej w Polsce.	Uwaga nieuwzględniona	Określona w SWOT szansa ma szerszy zakres.
967	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	"Usunąć z mocnych stron: Wysoka jakość produktów rolnych i wytworzanej z nich żywności; Przemiędnaj do zagrożeń: Sposóbna jakość produktów rolnych i wytworzanej z uwagi na rozwój przemysłowej produkcji rolnej."	Usunąć z mocnych stron: Wysoka jakość produktów rolnych i wytworzanej z nich żywności; Przemiędnaj do zagrożeń: Sposóbna jakość produktów rolnych i wytworzanej z uwagi na rozwój przemysłowej produkcji rolnej."	Uwaga nieuwzględniona	Polska wytworza żywność bezpieczną o dobrej jakości - potwierdzenie znajduje się w części Mocne strony - Analizy SWOT dla Celu 3
968	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do zagrożeń: Postępująca presja przemysłowej, intensywnej (zwłaszcza zwierzęcej) produkcji rolnej na wybór metod produkcji przez młodych rolników. Negatywne oddziaływanie na wybór powiązania dochodu z usługami ekocohemowymi	Słabość oddziaływania intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza zwierzęcej, jest jednym z czynników tracenia pozycji przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską	Uwaga nieuwzględniona	Analiza SWOT dla Celu 7 precyzyjnie wskazuje jakie są zagrożenia związane z przyciąganiem młodych rolników, zapewnieniu wymiany pokoleńowej w rolnictwie i zachęcaniu do pozostawiania na wsi.
969	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do słabych stron: Brak powiązania działania dla młodych rolników z zachętą do podjęcia produkcji ekologicznej lub zwiększenia praktyk przyjaznych środowisku i klimatowi.	Słabość oddziaływania intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza zwierzęcej, jest jednym z czynników tracenia pozycji przez rolników, którzy prowadzą produkcję ekologiczną oraz tym, którzy chcą dywersyfikować dochody gospodarstwa w oparciu o usługi ekosystemowe, w tym agroturystykę i turystykę wiejską	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie związane z zachęcaniem do prowadzenia produkcji ekologicznej oraz stosowania przyjaznych środowisku metod produkcji są przedmiotem analizy dla celów 4,5,6,9. Zachęty i promowanie wsi, praktyk rolniczych, w tym produkcji ekologicznej są zaplanowane zarówno w instrumentach wsparcia I jak i II flara WPR

970	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	Forma i wysokość wsparcia: Rmoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniovego nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla pozostałych województw.	Forma i wysokość wsparcia Rmoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł (ok. 900 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014–2022, ze względu na: wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023–2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł (ok. 750 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014–2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023–2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniovego nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł (ok. 2100 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014–2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023–2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniovym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł (ok. 2000 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014–2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
971	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Opis warunków kwalifikowalności - Opis wdrażania koncepcji Smart Village: 'a) uwzględnić użycie technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych ORAZ lepsze wykorzystanie wiedzy,' 'b) BEZ ZMIAN PODZIAŁU, c) być częścią holistycznej strategii rozwoju społeczności'	Z doświadczeń konkursów (RIRiW) w ramach Sieci KSOw oraz projektu SmartRural 21 wynika, że bez wydatnego włączenia technologii przemianowe będą akcyjne, drobne działania będące po prostu kontynuacją podejścia LEADER, tyle że o skalę mikro. Aby bardziej odróżnić działania SV musi zostać uwzględniony element cyfrowy a to, co otrzymuje wsparcie, musi być częścią całościowej koncepcji wypracowanej dla danej społeczności.	Uwaga nieuwzględniona	Aspekt cyfrowy jest wskazany jako jeden z elementów koncepcji SV.
972	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2. Analiza SWOT dla Celu 5. Wsparcie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Stanza: Zmiana zwyczajów konsumpcyjnych polegająca głównie na ograniczeniu spożycia produktów mięsnych, wzrostie spożycia produktów ekologicznych i żywności funkcjonalnej oraz preferowaniu krótkich łańcuchów dostaw. Dopisać: oraz produktów pochodzących z chowu zwierząt o wysokim dobrostanie.	Jeśli w celu 5 trend konsumpcji polegający na odmowie lub ograniczeniu spożycia produktów pochodzących od zwierząt, to dlaczego w celach 1,2 i 3 jako mocne strony i szanse wskazując się rozwój produkcji zwierzęcej, skoncentrowanej i wyspecjalizowanej? Dostarczenie taniego mięsa z chowu przemysłowego jest w kontrze do oczekiwań rynku. Stale rośnie liczba konsumentów dla których ważny jest dobrostan zwierząt gospodarskich. Z badań Rolnieliemey (2018) wynika, że prawie 100 proc. osób w wieku 18-25 przez ostatni rok jado więcej produktów roślinnych niż rok wcześniej, a 58 proc. Polaków jest gotowych, aby zwiększyć ilość roślinnych posiłków względem mięsnych. Raport agencji IQS (2018) wskazuje na to, że aż 43% Polek i Polaków deklaruje, że ogranicza bądź nie je mięsa. Spożywanie mięsa w nadmiarze zwiększa ryzyko wystąpienia chorób takich jak otyłość i cukrzyca, choroby układu krążenia czy nowotwory. Średnio mieszkaniec Polski jezdą ok. 1,6 kg mięsa na tydzień, a zalecana przez Instytut Żywności i Żywienia norma to maksymalnie 0,5 kg.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestia jest opisana w szczegółowych opisach analizy SWOT nie tylko celu 5.
973	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.4 Cel 4, str. 30: Brakuje informacji o tym, że biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach (poziostności) organizacje są niezbędne do wykorzystania do uprawy ziemi, wspierając ochronę gleby) i nie powinna pochodzić z wielkich upraw monokulturowych oraz instalacji do intensywnej produkcji zwierzęcej.	"Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych źródeł energii jak biogazownie jest dobrane rozwiązanie wyłącznie wtedy, gdy biomasa pochodzi z małych hodowli, ekstensywnych i ekologicznych oraz upraw lokalnych, a nie stworzonych tylko i wyłącznie pod biogazownie. Biomasa powinna być wykorzystywana do produkcji bioenergii jedynie w ograniczonych ilościach, ponieważ pozostałości organizacje są również niezbędne do żywności gleby i zdolności gleby do zatrzymania węgla. Promocja tych źródeł energii nie powinna wspierać rolnictwa przemysłowego, w tym	Uwaga częściowo uwzględniona	Uwaga o charakterze komentarza/ujawnienia. Kwestia sposobu wykorzystywania do produkcji energii biomasy jest przedmiotem szkoleń i działań informacyjnych, także realizowanych w ramach Planu.
974	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Forma i wysokość wsparcia: "...projektów grantowych do wysokości 500 tys. zł, przy czym wysokość pojedynczego grantu, na finansowanie przygotowanie jednej oddelnej koncepcji rozwoju skali mikro (Smart Villages – Inteligentna wioska, jeżeli LGD w wyniku pilotażu potwierdzą potrzebę finansowania tego rodzaju grantów) równa się MAKSYMALNIE 4 tys. zł, w w pozostałych zakresach w wysokości określonej w przepisach krajowych z uwzględnieniem analizy.	Nie należy wykluczać możliwości bardziej ekonomicznego wykonania koncepcji.	Uwaga nieuwzględniona	Z uwagi na sposób finansowania (zastosowanie kosztów uproszczonej - koszty jednostkowej) konieczne jest określenie konkretnej kwoty na jeden grant dotyczący utworzenia koncepcji SV.
975	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	"2.2.4 Cel 4, str. 31-33: W działaniach dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa całkowicie pominięto zostały jedne z kluczowych działań na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Należy dodać: Potrzebne są konkretne narzędzia promujące i wspierające producentów prowadzących hodowlę i chow zwierząt w sposób ekstensywny, ekologiczny, które będą prowadzić do zmniejszenia liczebności zwierząt w produkcji żywności przy zapewnieniu najwyższej jakości produktów pochodzenia zwierzęcego. Szczególnie ważne jest wsparcie konwersji gospodarstw z modelu przemysłowej produkcji mięsa, nabiału i jaj. Gospodarstwa prowadzące produkcję zwierzęcą powinny być obwarowane rygorystycznymi ograniczeniami środowiskowymi (w zależności od typu hodowli i lokalnych warunków środowiskowych powinny być określone poziomy zaangażowania pogłowia zwierząt hodowlanych (limity ilości zwierząt na hektar).	"W planie strategicznym powinny znaleźć się działania na rzecz ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zachęty do zmniejszenia ich liczby. Działania związane z redukcją liczby zwierząt są niezbędne do realizacji unijnych celów związanych ze środowiskiem i klimatem, w tym celami Porozumienia Paryskiego. Koncentracja hodowli i chowu zwierząt wiąże się z utratą modelu produkcji rolniczej opartej o systemy mieszane, umożliwiające bezpośrednie połączenie produkcji rolnej z produkcją zwierzęcą, a w konsekwencji wspierający ochronę gleby oraz różnorodność genetyczną odmian roślin i ras zwierząt i realną ochroną klimatu."	Uwaga częściowo uwzględniona	Interwencja z zakresu dobrostanu zwierząt, promująca m.in. rozrzedzenie obłady zwierząt została zaplanowana w Planie w ramach ekoschematów. Platności w tym zakresie mają zachęcać do stosowania podwyższonych warunków dobrostanu w chowie zwierząt.
976	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	Powinane cele szczegółowe i cel rozporozczyj Bel 1. Wspieranie godnych dochodów gospodarstw rolnych i odporność sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii Cel 2. Zwiększenie orientowanie na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację Cel 4. Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych Cel 7. Przynajmniej i utrzymanie młodych rolników oraz innych nowych rolników i ułatwienie zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich Cel 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Nie uwzględniono wszystkich powiązanych celów szczegółowych w których znajduje odzwierciedlenie interwencja 1.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
977	Organizacje ekologiczne	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 4. Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii	Stanza: Obniżenie negatywnego oddziaływania rolnictwa na środowisko naturalne, zwłaszcza dla intensywnej produkcji, realizowane poprzez racjonalną nawożenie i uprawy gleby, będzie możliwe także za sprawą szerokiego upowszechnienia instalacji OZE. Stanza na obniżenie negatywnego oddziaływania rolnictwa, zwłaszcza intensywnej produkcji zwierzęcej, które jest najbardziej szkodliwe jest zmniejszenie pogłowia zwierząt i przejście na chów i hodowlę ekologiczną, ekstensywną. Instalacje OZE (biogazownie) jak również rozwiązania technologiczne nie rozwiązują problemu, który wiąże się z intensywną produkcją zwierzęcą, bo ten nie dotyczy wyłącznie emisji GHG czy zanieczyszczenia powietrza. Potrzebna(-e) odpowiada interwencja ES 1 P 2 Zmniejszenie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych (regulacja stanów prawnych nieruchomości, zmniejszenie współwłasności, likwidacja wspólnot, wydzielenie dróg dojazdowych do działek bez dojazdu) CS 2 P 1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie w sposób zrównoważony (likwidacja wadliwej struktury przestrzennej gruntów jak rozdrobnienie działek i rozleg gospodarstw, likwidacja miedzi i rekultywacja gruntów) CS 4 P 2 Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń pogodowych (systemy melioracji i retencji wodnych, grupy Lasów Państwowych, lasy indywidualne) CS 5 P 2 Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (zdrzewienia, oczka wodne) CS 7 P 3 Dostęp do ziemi (W trakcie scalenia rolnicy mogą złożyć wniosek o zwiększenie lub zmniejszenie gospodarstwa) CS 7 P 5 Zmniejszenie ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie (Przez 3 lata od zakończenia scalenia rolnicy zwolnieni są z płacenia części podatków rolnych, więc jest to dobry czas na inwestowanie) CS 7 P 6 Poprawa dochodów młodych rolników (poprawa gospodarki leśnej w Lasach Państwowych i lasach indywidualnych oraz rozwój turystyki dzięki scaleniom) CS 7 P 8 Zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności (scalenie gruntów jest działaniem co najmniej 5- letnim w którym aktywne bora udział wycieczki uczestnicy postępowania scaleniovego a najbardziej aktywni tworzą Radę Uczestników Scalenia lub wchodzić w skład Komisji Scaleniovych) CS 7 P 9 Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich (budowa i przebudowa dróg publicznych, wydzielenie terenów pod budowę obiektów użyteczności publicznej np. boiska, parkingi, ita.) CS 8 P 2 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu drogi. CS 8 P 4 Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (wydzielenie w wyniku scalenia: dróg i parkingów, które umożliwiają dostęp do terenów przyrodniczo – turystycznych, dóbr kultury czy zabytków.	Europejski Trybunał Obrachunkowy jasno wskazał, że emisje pochodzące z hodowli zwierząt gospodarskich, stanowiące połowę emisji gazów cieplarnianych pochodzących z rolnictwa, w tym emisje związane z użytkowaniem gruntów i pochłanianiem z gruntów uprawnych i użytków zielonych, nie zmniejszyły się w latach 2010-2018 oraz wskazał na to, że w ramach WPR nie dąży się jednak do ograniczenia pogłowia zwierząt gospodarskich ani nie stwarza zachęt do zmniejszenia ich liczby. Środki budżetowe WPR cały czas obejmują promocję konsumpcji produktów pochodzenia zwierzęcego, która nie zmniejszyła się od 2014 r. Przynajmniej się do utrzymania poziomów emisji gazów cieplarnianych, a nie do ich ograniczenia. Bez faktycznej redukcji produkcji i konsumpcji osiągnięcie celów klimatyczno-rodowiskowych i zapobieganie skutkom katastrofy klimatycznej będzie niemożliwe.	Uwaga nieuwzględniona	Utylizacja odchodów zwierzęcych w biogazowniach rolniczych jest tylko jednym ze sposobów zmniejszania emisji, ujętym w PS WPR.
978	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	CS 2 P 1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie w sposób zrównoważony (likwidacja wadliwej struktury przestrzennej gruntów jak rozdrobnienie działek i rozleg gospodarstw, likwidacja miedzi i rekultywacja gruntów) CS 4 P 2 Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń pogodowych (systemy melioracji i retencji wodnych, grupy Lasów Państwowych, lasy indywidualne) CS 5 P 2 Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (zdrzewienia, oczka wodne) CS 7 P 3 Dostęp do ziemi (W trakcie scalenia rolnicy mogą złożyć wniosek o zwiększenie lub zmniejszenie gospodarstwa) CS 7 P 5 Zmniejszenie ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie (Przez 3 lata od zakończenia scalenia rolnicy zwolnieni są z płacenia części podatków rolnych, więc jest to dobry czas na inwestowanie) CS 7 P 6 Poprawa dochodów młodych rolników (poprawa gospodarki leśnej w Lasach Państwowych i lasach indywidualnych oraz rozwój turystyki dzięki scaleniom) CS 7 P 8 Zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności (scalenie gruntów jest działaniem co najmniej 5- letnim w którym aktywne bora udział wycieczki uczestnicy postępowania scaleniovego a najbardziej aktywni tworzą Radę Uczestników Scalenia lub wchodzić w skład Komisji Scaleniovych) CS 7 P 9 Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich (budowa i przebudowa dróg publicznych, wydzielenie terenów pod budowę obiektów użyteczności publicznej np. boiska, parkingi, ita.) CS 8 P 2 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu drogi. CS 8 P 4 Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (wydzielenie w wyniku scalenia: dróg i parkingów, które umożliwiają dostęp do terenów przyrodniczo – turystycznych, dóbr kultury czy zabytków.	Nie uwzględniono wszystkich potrzeb na które odpowiada interwencja 1.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym. W związku z powyższym, wnosimy o uwzględnienie wszystkich potrzeb na które odpowiadała interwencja 1.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
979	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.1. LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	Zmniejszenie wskaźnika 1 273 na 291 wspartych LSR. Zastosować skalę 90 i 80% za jakość przygotowanej LSR, jak w obecnym okresie.	W obecnej wersji Planu zaproponowano, że wspartych zostanie 273 Lokalnych Strategii Rozwoju, które obejmą 82,5% ludności wiejskiej. Dziś jest to 291 LSR i 96% ludności. Cyfry 18 (6,2%) dotychczas Lokalnych Grup Działania nie zostały środków. Środków jest ok. 10% mniej, ale krótszy jest okres – tym samym średnioroczne kwoty wsparcia są wyższe. Uważam, że wszystkie społeczności powinny otrzymać środki, bo wszędzie jest niski poziom kapitału społecznego, a jego podniesienie jest celem podejścia LEADER. W krajowym konkursie odpadną najgorsze społeczności, zapewne najbardziej wymagające wsparcia tego podejścia. Lepiej, jak by było w tym okresie, gdy najlepsze LSR otrzymały 100% środków, a te słabsze 90 czy 80% - tak aby wystarczyło dla wszystkich.	Uwaga nieuwzględniona	Sposób podziału środków zostanie wskazany w dokumentacji konkursowej na wybór LSR.
980	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	"ze względu na organizację pracy bardzo trudno zrealizować wymóg przyróżania obronika w ciągu 12h szczególnie gdy prace rolnik kończy w godzinach wieczornych. W interwencji będzie należało uwzględnić jako gospodarstwa będą mogły z niej skorzystać czy tylko te posiadające własne zwierzęta czy również zakupujące nawozy naturalne oraz jaka ilość nawozu powinna być nawożona, aby nie dochodziło nadużywania płatności. Gospodarstwa posiadające 3 kzozy i nawożące obronikiem kilka ha UR. Lub zakupujące "symboliczną ilość obronika" i nawożące UR.	Jeżeli intencją ministerstwa jest wsparcie gospodarstw z chowem zwierząt, lepiej było by te środki przyznaczyć w wsparcie bezpośrednie niż pośrednie, aby ograniczyć możliwość potencjalnych nadużyć.	Uwaga uwzględniona	Należy zauważyć, że celem ekoschematów jest zachęcenie do stosowania takich praktyk, które mają na celu przyczynienie się do ograniczenia emisji amoniaku do atmosfery, m.in. poprzez skrócenie czasu jak obronik pozostaje na powierzchni gleby, czy aplikację gnojowicy innymi metodami niż rozbrzygowo. Przy ustalaniu stawek brano pod uwagę m.in. poziom ambicji interwencji oraz ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematów. Jednocześnie należy zauważyć, że ekoschematy są płatnościami obwarowanymi.

981	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Interwencji przyczyni się do: a) likwidacji wadliwej struktury przestrzennej działek rolnych oraz do poprawy rozległości gruntów rolnych w odniesieniu do poszczególnych gospodarstw rolnych, a w konsekwencji do: - poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację inwestycji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, urządzeń wodnych zwiększających retencję, likwidacji miedz, zabiegów rekultywacji gruntów oraz przywracania gruntom zamierzonym funkcji rolniczych; b) likwidacji wadliwej struktury przestrzennej działek leśnych oraz do poprawy rozległości gruntów leśnych w odniesieniu do poszczególnych gospodarstw rolnych oraz gruntów Lasów Państwowych, a w konsekwencji do wadliwej gospodarki leśnej i wzrostu dochodów Lasów Państwowych oraz gospodarstw indywidualnych; c) likwidacji wadliwej sieci dróg przez opracowanie i wyznaczenia na gruncie w ramach projektu scalenia nowej sieci dróg; d) aktywizacji społeczności lokalnej przez konieczny udział każdego z uczestników scalenia w każdym etapie procesu realizacji projektu scalenia scalenia a najbardziej aktywnych uczestników przez włączenie się do prac Rady Uczestników Scalenia oraz Komisji Scaleniowej; f) zmniejszenia ryzyka związanego z inwestowaniem przez zwolnienie uczestników scalenia przez 3 lata od zakończenia a scalenia z odpłatnością części podatku rolnego; Kryteria wyboru mogą dotyczyć w szczególności: a) Udziału w scaleniu gruntów ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych na scalonym obszarze lub właścicieli gospodarstw, których łączny obszar gruntów stanowi ponad 50% scalanych gruntów; b) Inwestycji przyczyniających się do budowy i rozbudowy sieci dróg oraz likwidacji miedz, zabiegów rekultywacji i przywracania gruntom zamierzonym funkcji rolniczych; c) Inwestycji przyczyniających się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (mała retencja wodna w tym tworzenie lub odnowienie śródpolnych oczek wodnych i mokradł czy małych zbiorników wodnych) d) Inwestycji zawierających rozwiązania ukierunkowane na ochronę przyrody i ochronę środowiska (zachowanie zadarnionych skarp oraz zachowanie lub wyznaczenie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zakrzewień śródpolnych, wyznaczenie granicy polno-leśnej czy strefy buforowej). e) Inwestycji przyczyniających się do modernizacji oraz zakładania systemów melioracji wodnych (łowy i przepusty); f) Działal w ramach projektu scalenia przyczyniających się do regulacji stanów prawnych nieruchomości polegających na: zniesieniu współwłasności w odniesieniu do gruntów rolnych i leśnych, likwidacji współnośi gruntowych,	Nie uwzględniono wszystkich wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego związanych ze scaleniem gruntów i zagospodarowaniem poscaleniomym	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów
982	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscaleniomym w ramach WPR 2023 - 2027 Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniomym nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw.	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscaleniomym w ramach WPR 2023 - 2027 Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł (ok. 900 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na: wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł (ok. 750 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniomym nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł (ok. 2100 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł (ok. 2000 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
983	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Wniosek o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 - 2027, kod -1.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym do wysokości 270 milionów Euro.	Rozdział 6 Cele i plan finansowy Wniosek o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 - 2027, kod -1.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym do wysokości 270 milionów Euro. Projekt Budżet interwencji w ramach II filara WPR na lata 2023 - 2027 Kod interwencji - 1.10.8 Interwencja - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym: Środki UE (EFROW) - 55,00 mln Euro Środki publiczne ogółem - 100,00 mln Euro Budżet interwencji w ramach PROW na lata 2014 - 2022 wyniósł: Interwencja - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym: Środki publiczne ogółem - 423,00 mln Euro Czyli średnio na 1 rok interwencji wychodzi - 423 / 9 lat = 47 mln Euro w skali całej Polski, II filar WPR, będzie realizowany w latach 2023 - 2027 - tj. łącznie przez 5 lat Czyli 47 mln Euro x 5 lat = 235 mln Euro Biorąc pod uwagę wzrost cen i plac od roku 2013 - tj. od przyjęcie stawek dla PROW 2014 - 2020 do momentu realizacji WPR na lata 2023 - 2027 to należy przyjąć, co najmniej 10% wzrostu - tj. 235 x 0,1 = 23,5 mln Euro 235 mln Euro + 23,5 mln Euro = 258,5 mln Euro Z tego wniossek, że obecne środki w ramach WPR, jeśli przyjmujemy adekwatność do środków PROW 2014 - 2022, przy założeniu realizacji w podobnej powierzchni scalonych gruntów w ramach II filara WPR, powinny oscylować w granicach kwoty: 258,5 mln Euro Przy założeniu, że potrzeby realizacji scaleń gruntów w skali Polski są określane na poziomie 7, 1 mln hektarów (patrz: J.M Pijanowski „Środowiskowe i społeczne efekty scaleń gruntów” str. 23 -24) a w ramach PROW 2014 - 2022 będzie zrealizowane łącznie ok. 150 tys. hektarów przez 10 lat, to na 1 rok przy tej skali realizacji przypada 15 tys. hektarów. Z tego wniossek, że realizacja potrzeb przy tej skali realizacji scaleń jak obecnie zajmie 473 lata. Tymczasem Jednostki Geodeji Urządzeniowo- Rolnej oraz Starostwa Powiatowe zgłaszają większe potrzeby realizacji scaleń w ramach WPR 2023-2027 niż było to w okresie PROW 2014 - 2022 oscylujące łącznie w skali kraju na areal ok. 20 tys. hektarów. Czyli przez 5 lat Jednostki Geodeji Urządzeniowo- Rolnej Starostwa Powiatowe są w stanie zrealizować scalenia gruntów na areale ok. 100 tys. ha. Biorąc pod uwagę obecne stawki na realizację, otrzymujemy kwotę: 100 tys. ha x 280 euro otrzymujemy kwotę = 280 mln Euro. Dlatego wydaje się zasadne, że kwotę interwencji należy zwiększyć do poziomu ok. 260 - 280 mln Euro (czyli średnio 270 mln Euro). W związku z powyższym łączna kwota środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR na lata 2023 - 2027 na działania scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym, powinna wynosić w granicach 270 mln Euro.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020 Jednocześnie zwiększono alokację środków tak aby możliwa była realizacja takiej samej liczby projektów w ramach interwencji.
984	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscaleniomym w ramach WPR 2023 - 2027 Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniomym nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw.	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscaleniomym w ramach WPR 2023 - 2027 Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł (ok. 900 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na: wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 3 500 zł (ok. 750 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla pozostałych województw. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscaleniomym nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł (ok. 2100 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniomym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego; ? równowartości 9 000 zł (ok. 2000 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020

985	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	wnioskujemy o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 – 2027, kod -1.10.8 – Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym do wysokości 270 milionów Euro.	Rozdział 6 Cele i plan finansowy Wnioskujemy o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 – 2027, kod -1.10.8 – Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym do wysokości 270 milionów Euro. Projekt Budżet interwencji w ramach II filara WPR na lata 2023 – 2027 Kod interwencji - 1.10.8 Interwencja - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym: Środki UE (ERDF) - 55,00 mln Euro Środki publiczne ogółem - 100,00 mln Euro Budżet interwencji w ramach PROW na lata 2014 – 2022 wynosił: Interwencja - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym: Środki publiczne ogółem - 423,00 mln Euro Czyli średnio na 1 rok interwencji wychodzi - 423 / 9 lat = 47 mln Euro na skali całej Polski. II filar WPR, będzie realizowany w latach 2023 – 2027 – tj. łącznie przez 5 lat Czyli 47 mln Euro x 5 lat = 235 mln Euro Biorąc pod uwagę wzrost cen i płac od roku 2013 – tj. od przyjęcie stawek dla PROW 2014 – 2020 do momentu realizacji WPR na lata 2023 – 2027 to należy przyjąć, co najmniej 10% wzrostu – tj. 235 x 0,1 = 23,5 mln Euro 235 mln Euro + 23,5 mln Euro = 258,5 mln Euro Z tego wniosek, że obecne środki w ramach WPR, jeśli przyjmimy adekwatność do środków PROW 2014 – 2022, przy założeniu realizacji w podobnej powierzchni scalnych gruntów w ramach II filara WPR, powinny oscylować w granicach kwoty: 258,5 mln Euro Przy założeniu, że potrzeby realizacji scali gruntów w skali Polski są określane na poziomie 7, 1 mln hektarów (patrz: J.M Pijanowski „Środowiskowe i społeczne efekty scali gruntów” str. 23 -24) a w ramach PROW 2014 – 2022 będzie zrealizowane łącznie ok. 150 tys. hektarów przez 10 lat, to na 1 rok przy tej skali realizacji przypada 15 tys. hektarów. Z tego wniosek, że realizacja potrzeb przy tej skali realizacji scali jak obecnie zajmie 473 lata. Tymczasem Jednostki Geodeji Urządzeniowo- Rolnej oraz Starostwa Powiatowe zgłaszają większe potrzeby realizacji scali w ramach WPR 2023-2027 niż było to w okresie PROW 2014 – 2022 oscylujące łącznie w skali kraju na areal ok. 20 tys. hektarów. Czyli przez 5 lat Jednostki Geodeji Urządzeniowo- Rolnej i Starostwa Powiatowe są w stanie zrealizować scalenia gruntów na areale ok. 100 tys. ha. Biorąc pod uwagę obecne stawki na realizację, otrzymujemy kwotę: 100 tys. ha x 280 euro otrzymujemy kwotę = 280 mln Euro. Dlatego wydaje się zasadne, że kwotę interwencji należy zwiększyć do poziomu ok. 260 – 280 mln Euro (czyli średnio 270 mln Euro). W związku z powyższym łączna kwota środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR na lata 2023 – 2027 na działanie scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym, powinna wynosić w granicach 270 mln Euro.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
986	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Powiązane cele szczegółowe i cel przekrojowy Bel 1. Wspieranie godnych dochodów gospodarstw rolnych i odporność sektora rolniczego w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności rolnictwa, a także zapewnienia ekonomicznej zrównoważoności produkcji rolnej w Unii Cel 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację Cel 4. Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla a także poprzez promowanie zrównoważonej produkcji energii Cel 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez zmniejszenie uzależnienia od środków chemicznych Cel 7. Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników oraz innych nowych rolników i ułatwanie zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Cel 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Nie uwzględniono wszystkich powiązanych celów szczegółowych w których znajduje odzwierciedlenie interwencja 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym. W związku z powyższym, wnosimy o uwzględnienie w ramach interwencji 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym, wszystkich celów szczegółowych wynikających z WPR 2023-2027.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
987	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Potrzebą(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja ES 1 P 2 Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych (regulacja stanów prawnych nieruchomości, zmieszenie współwłasności, likwidacja współn. wydzielenie dróg dojazdowych do działek bez dojazdu) CS 2 P 1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie w sposób zrównoważony (likwidacja wadliwej struktury przestrzennej gruntów jak rozdrobnienie działek i rozłóg gospodarstw, likwidacja miedzi i rekultywacja gruntów) CS 4 P 2 Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływanie niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń pogodowych (systemy melioracji i retencji wodnych, grunty Lasów Państwowych, lasy indywidualne) CS 5 P 2 Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (zadrzewienia, oczka wodne) CS 7 P 3 Dostęp do ziemi (W trakcie scalenia rolnicy mogą złożyć wniosek o zwiększenie lub zmniejszenie gospodarstwa) CS 7 P 5 Zmniejszenie ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie (Przez 3 lata od zakończenia scalenia rolnicy zwolnieni są z płacenia części podatków rolnych, więc jest to dobry czas na inwestowanie) CS 7 P 6 Poprawa dochodów młodych rolników (poprawa gospodarki leśnej w Lasach Państwowych i lasach indywidualnych oraz rozwój turystyki dzięki scaleniom) CS 7 P 8 Zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności (scalenie gruntów jest działaniem co najmniej 5- letnim w którym aktywnie biorą udział wszyscy uczestnicy postępowania scaleniomowego a najbardziej aktywni tworzą Radę Uczestników Scalenia lub wchodzi w skład Komisji Scaleniomowej) CS 7 P 9 Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich (budowa i przebudowa dróg publicznych, wydzielenie terenów pod budowę obiektów użyteczności publicznej np. boiska, parkingi, itp.) CS 8 P 2 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu drogi. CS 8 P 4 Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej (wydzielenie w wyniku scalenia: dróg i parkingów, które umożliwiają dostęp do terenów przyrodniczo – turystycznych, dóbr kultury czy zabytków	Nie uwzględniono wszystkich potrzeb na które odpowiada interwencja 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym. W związku z powyższym, wnosimy o uwzględnienie wszystkich potrzeb na które odpowiada interwencji 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów
988	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym	Potrzebą(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja ES 1 P 2 Zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi o różnej wielkości, różnych kierunkach produkcji rolnej oraz między gospodarstwami prowadzącymi działalność na obszarach o różnych uwarunkowaniach naturalnych (regulacja stanów prawnych nieruchomości, zmieszenie współwłasności, likwidacja współn. wydzielenie dróg dojazdowych do działek bez dojazdu) CS 2 P 1. Wzrost efektywności czynników wytwórczych w rolnictwie w sposób zrównoważony (likwidacja wadliwej struktury przestrzennej gruntów jak rozdrobnienie działek i rozłóg gospodarstw, likwidacja miedzi i rekultywacja gruntów) CS 4 P 2 Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu w tym ograniczenie oddziaływanie niekorzystnych warunków pogodowych lub zagrożeń pogodowych (systemy melioracji i retencji wodnych, grunty Lasów Państwowych, lasy indywidualne) CS 5 P 2 Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (zadrzewienia, oczka wodne) CS 7 P 3 Dostęp do ziemi (W trakcie scalenia rolnicy mogą złożyć wniosek o zwiększenie lub zmniejszenie gospodarstwa) CS 7 P 5 Zmniejszenie ryzyka związanego z podjęciem działalności rolniczej i inwestowaniem w gospodarstwie (Przez 3 lata od zakończenia scalenia rolnicy zwolnieni są z płacenia części podatków rolnych, więc jest to dobry czas na inwestowanie) CS 7 P 6 Poprawa dochodów młodych rolników (poprawa gospodarki leśnej w Lasach Państwowych i lasach indywidualnych oraz rozwój turystyki dzięki scaleniom) CS 7 P 8 Zaangażowanie osób młodych w życie lokalnych społeczności, w tym uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności (scalenie gruntów jest działaniem co najmniej 5- letnim w którym aktywnie biorą udział wszyscy uczestnicy postępowania scaleniomowego a najbardziej aktywni tworzą Radę Uczestników Scalenia lub wchodzi w skład Komisji Scaleniomowej) CS 7 P 9 Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej w tym w zakresie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich (budowa i przebudowa dróg publicznych, wydzielenie terenów pod budowę obiektów użyteczności publicznej np. boiska, parkingi, itp.) CS 8 P 2 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej typu drogi. CS 8 P 4 Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej (wydzielenie w wyniku scalenia: dróg i parkingów, które umożliwiają dostęp do terenów przyrodniczo – turystycznych, dóbr kultury czy zabytków	Nie uwzględniono wszystkich potrzeb na które odpowiada interwencja 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym. W związku z powyższym, wnosimy o uwzględnienie wszystkich potrzeb na które odpowiada interwencji 1.10.8 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniomym.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.

989	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym	Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Cel(ów) Szczegółowego Interwencji przyczyni się do: a) likwidacji wadliwej struktury przestrzennej działek rolnych oraz do poprawy rozłogu gruntów rolnych w odniesieniu do poszczególnych gospodarstw rolnych, a w konsekwencji do: - poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa poprzez realizację inwestycji polegających na budowie lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, urządzeń wodnych zwiększających retencję, likwidacji miedz, zabiegów rekultywacji gruntów oraz przywracania gruntom zamierzanej funkcji rolniczych; b) likwidacji wadliwej struktury przestrzennej działek leśnych oraz do poprawy rozłogu gruntów leśnych w odniesieniu do poszczególnych gospodarstw rolnych oraz gruntów Lasów Państwowych, a w konsekwencji do wadliwej gospodarki leśnej i wzrostu dochodów Lasów Państwowych oraz gospodarstw indywidualnych; c) likwidacji wadliwej sieci dróg przez opracowanie i wyznaczenia na gruncie w ramach projektu scalenia nowej sieci dróg; d) aktywizacji społeczności lokalnej przez konieczny udział każdego z uczestników scalenia w każdym etapie procesu realizacji projektu scalenia scalenia a najbardziej aktywnych uczestników przez włączenie się do prac Rady Uczestników Scalenia oraz Komisji Scaleniowej; f) zmniejszenia ryzyka związanego z inwestowaniem przez zwolnienie uczestników scalenia przez 3 lata od zakończenia a scalenia z odpłacania części podatku rolnego. Kryteria wyboru mogą dotyczyć w szczególności: a) Udziału w scaleniu gruntów ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych na scalonym obszarze lub właścicieli gospodarstw, których łączny obszar gruntów stanowi ponad 50% scalanych gruntów; b) Inwestycji przyczyniających się do budowy i rozbudowy sieci dróg oraz likwidacji miedz, zabiegów rekultywacji i przywracania gruntom zamierzanej funkcji rolniczych; c) Inwestycji przyczyniających się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (mała retencja wodna w tym tworzenie lub odnowienie śródpolnych oczek wodnych i mokradel czy małych zbiorników wodnych) d) Inwestycji zawierających rozwiązania ukierunkowane na ochronę przyrody i ochronę środowiska (zachowanie zadarnionych skarp oraz zachowanie lub wyznaczenie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zakrzewień śródpolnych, wyznaczenie granicy polno-leśnej czy strefy buforowej). e) Inwestycji przyczyniających się do modernizacji oraz zakładania systemów melioracji wodnych (tzw. j przepusty); f) Działal w ramach projektu scalenia przyczyniających się do regulacji stanów prawnych nieruchomości polegających na: zniesieniu współwłasności w odniesieniu do gruntów rolnych i leśnych, likwidacji współnó gruntowych,	Nie uwzględniono wszystkich wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Cel(ów) Szczegółowego związanych ze scaleniem gruntów i zagospodarowaniem poscалeniowym	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
990	JST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscалeniowe w ramach WPR 2023 - 2027 Bmoć na formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł (ok. 900 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na: wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscалeniowego nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł (ok. 2100 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego. ? równowartości 9 000 zł (ok. 2000 Euro, tj. 100 euro więcej niż w perspektywie 2014 - 2022, ze względu na wzrost cen i plac na działania, które będą realizowane w latach 2023 - 2027, n+3) na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego.	Forma i wysokość wsparcia na interwencję - scalenie gruntów i zagospodarowanie poscалeniowe w ramach WPR 2023 - 2027 Bmoć na formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. 100% kosztów kwalifikowalnych. Wysokość pomocy na opracowanie projektu scalenia nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 4 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego. Wysokość pomocy na wykonanie zagospodarowania poscалeniowego nie może przekroczyć kwoty: ? równowartości 9 500 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla województw: dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego. ? równowartości 9 000 zł na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym dla pozostałych województw.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
991	JST	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Wniosujemy o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 - 2027, kod - I.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym do wysokości 270 milionów Euro.	Rozdział 6 Cele i plan finansowy Uzasadnienie: Projekt Budżet interwencji w ramach II filara WPR na lata 2023 - 2027 Kod interwencji - I.10.8 Interwencja - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym: Środki UE (EFRR) - 55,00 mln Euro Środki publiczne ogółem - 100,00 mln Euro Budżet interwencji w ramach PROW na lata 2014 - 2022 wynosił: Interwencja - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym: Środki publiczne ogółem - 423,00 mln Euro Czyli średnio na 1 rok interwencji wychodzi - 423 / 9 lat = 47 mln Euro w skali całej Polski, II filar WPR, będzie realizowany w latach 2023 - 2027 - tj. łącznie przez 5 lat Czyli 47 mln Euro x 5 lat = 235 mln Euro Biorąc pod uwagę wzrost cen i plac od roku 2013 - tj. od przyjęcie stawek dla PROW 2014 - 2020 do momentu realizacji WPR na lata 2023 - 2027 to należy przyjąć, co najmniej 10% wzrostu - tj. 235 x 0,1 = 23,5 mln Euro 235 mln Euro + 23,5 mln Euro = 258,5 mln Euro Z tego wniosek, że obecne środki w ramach WPR, jeśli przyjmemy adekwatność do środków PROW 2014 - 2022, przy założeniu realizacji w podobnej powierzchni scalonych gruntów w ramach II filara WPR, powinny oscylować w granicach kwoty: 258,5 mln Euro Przy założeniu, że potrzeby realizacji scaleń gruntów w skali Polski są określane na poziomie 7, 1 mln hektarów (patrz: J.M Pijanowski „Środowiskowe i społeczne efekty scaleń gruntów” str. 23 -24) a w ramach PROW 2014 - 2022 będzie zrealizowane łącznie ok. 150 tys. hektarów przez 10 lat, to na 1 rok przy tej skali realizacji przypada 15 tys. hektarów. Z tego wniosek, że realizacja potrzeb przy tej skali realizacji scaleń jak obecnie zajmie 473 lata. Tymczasem Jednostki Geodezji Urzędniowo- Rolnej oraz Starostwa Powiatowe zgłaszają większe potrzeby realizacji scaleń w ramach WPR 2023-2027 niż było to w okresie PROW 2014 - 2022 oscylujące łącznie w skali kraju na areal ok. 20 tys. hektarów. Czyli przez 5 lat Jednostki Geodezji Urzędniowo- Rolnej Starostwa Powiatowe są w stanie zrealizować scalenia gruntów na areale ok. 100 tys. ha. Biorąc pod uwagę obecne stawki na realizację, otrzymujemy kwotę: 100 tys. ha x 280 Euro otrzymujemy kwotę = 280 mln Euro. Dlatego wydaje się zasadne, że kwotę interwencji należy zwiększyć do poziomu ok. 260 - 280 mln Euro (czyli średnio 270 mln Euro). W związku z powyższym łączna kwota środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR na lata 2023 - 2027 na działanie scalenia gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym, powinna wynosić w granicach 270 mln Euro. Dlatego, wnioskujemy o zwiększenie łącznego budżetu środków publicznych na interwencję w ramach II filara WPR 2023 - 2027, kod - I.10.8 - Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscалeniowym do wysokości 270 milionów Euro. Jest to czynnik, który ma znaczenie w przyszłości będzie jednym z najmocniej oddziaływujących na dochodowość gospodarstw rolnych. W związku z tym powinien być wyraźnie uwzględniony w SWOT.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
992	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 1. Wspieranie godowych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia odporności i efektywności rolnictwa.	Dopisać do słabych stron: Brak wystarczającej ochrony zasobów wodnych w rolnictwie. Wadliwe gospodarowanie wodą na potrzeby rolnictwa.	Jest to czynnik, który ma znaczenie w przyszłości będzie jednym z najmocniej oddziaływujących na dochodowość gospodarstw rolnych. W związku z tym powinien być wyraźnie uwzględniony w SWOT.	Uwaga uwzględniona	
993	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację	Do słabych stron dopisać: Niedostateczna wiedza rolników na temat metod produkcji rolnej alternatywnych do przemysłowej produkcji, z użyciem środków zewnętrznych. Brak wystarczającej wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego, regeneratywnego oraz agrokologii i dobrostanu zwierząt gospodarskich. Brak wystarczającego wsparcia doradczego dla przechodzenia przez rolników na metody produkcji gwarantujące odporność i efektywność rolnictwa.	Jest to kwestia, która wpływa na ograniczenie dochodów gospodarstw, zwłaszcza planujących dochody i rozwój produkcji w oparciu o metody inne niż w rolnictwie konwencjonalnym.	Uwaga częściowo uwzględniona	Kwestie potrzeb związanych z transferem wiedzy, w tym w zakresie podnoszenia wiedzy i świadomości rolników w zakresie alternatywnych do przemysłowych metod produkcji jest elementem celu przekrojowego dot. transferu wiedzy. Jednocześnie w słabych stronach SWOT dla celu 2 znajduje się niska wiedza w zakresie technologii produkcji. Jest to szerszy zakres niż proponowany w uwadze i uwzględnia także aspekty związane z metodami alternatywnymi do przemysłowych.
994	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację	Dopisać do słabych stron: Brak instytucjonalnego wsparcia dla rozwoju lokalnego rynku żywności, zwłaszcza tworzenia form bezpośredniej współpracy z rolnictwem i konsumentami	Blockady w dystrybucji oraz brak wsparcia dla oddolnych inicjatyw produkcyjno-konsumenckich oddziałuje negatywnie na dochodowość zwłaszcza mniejszych gospodarstw.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie dotyczące m.in. Tworzenia form bezpośredniej współpracy pomiędzy rolnikami a konsumentami są analizowane w SWOT dla celu 3 dotyczącego m.in. Skracania łańcuchów dostaw żywności i poprawy organizacji hurtu i detalu.
995	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 2. Zwiększenie zorientowanie na rynek i konkurencyjność, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację	Dopisać do założeń: Brak zapewnienia wystarczającego zaplecza technologicznego dla ekologicznych metod produkcji rolnej.	Rolnictwo ekologiczne oraz inne ekologiczne rolnictwa alternatywne wobec rolnictwa konwencjonalnego wymagają wsparcia technologicznego, żeby utrzymać dochodowość na odpowiednim poziomie.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej aspekt ten nie został zidentyfikowany.

996	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Usunąć z mocnych stron: Wysoka jakość produktów rolnych i wytwarzane z nich żywności;	Jakość żywności w Polsce spada w związku z nastawieniem na skalę produkcji oraz wzrastającym zużyciem środków chemicznych i leków w produkcji rolnej.	Uwaga nieuwzględniona	Polśka posiada bogate tradycje oraz doskonałe warunki do wytwarzania produktów żywnościowych o wysokiej jakości i niepowtarzalnych parametrach smakowych. Do mocnych stron polskiego rolnictwa należy dobra jakość produkcji pierwotnej, tj. produktów rolnych (szczególnie warzywa owoców) i zwierzęcych (mięsa oraz mleka). Zwiększony nacisk na politykę jakości znajduje swój wyraz w szeregu rozwiązań prawnych na poziomie unijnym, a także w krajowych systemach jakości żywności. W UE szczególną rolę pełnią europejskie systemy jakości żywności (system Chroniona Nazwa Pochodzenia – CHNP, Chronione Oznaczenie Geograficzne – CHOG oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność – GTS), które wyróżniają produkty wysokiej jakości i podkreślają region ich pochodzenia oraz tradycyjne metody ich produkcji. Jednakże każdy kraj ma prawo do stworzenia także własnych krajowych systemów jakości. W Polsce funkcjonuje pięć takich systemów: „Jakość Tradycja”, „Integrowana Produkcja” oraz systemy jakości żywności dla produktów mięsnych, tj.: Quality Meat Program (QMP), System Jakości Wieprzowiny (PCS – Pork Quality System) oraz System Gwarantowanej Jakości Żywności (DAPP) – otwarty także dla innych produktów. Obecnie zarejestrowane są 44 produkty (27.09.2021 r.) w ramach systemu Chronionych Nazw Pochodzenia (CHNP), Chronionych Oznaczeń Geograficznych (CHOG) i Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności (GTS), a liczba producentów wytwarzających te produkty systematycznie rośnie. Ponadto w ramach krajowych systemów jakości w Polsce zarejestrowanych jest obecnie 2032 różnych produktów tradycyjnych (27.09.2021 r.).
997	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Stanowim Państwo, w załączeniu przesyłam obszerne stanowisko ws. interwencji II scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym” (kod I 10.8)	Scalenie gruntów przyczynia się do realizacji ustawowych zadań jakim są: tworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, lasów i gruntów leśnych, racjonalne ukształtowanie rologów gruntów, dostosowanie granic nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg oraz rzeźby terenu – ale także do wielu celów szczegółowych i przekrojowych, a także potrzeb na które odpowiada interwencja, z którymi winno być skoordynowane. Środki finansowe przeznaczone na scalenia gruntów przyczynią się więc do pełniejszego wdrożenia PS-WPR 2023-2027 dzięki wykorzystaniu efektu synergii.	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
998	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do słabych stron: Całkowicie lub duża zależność gospodarstw rolnych od zakupu zewnętrznych środków produkcji, zwłaszcza <u>know-how i narzędzi, sprzętów</u> .	Jest to niezgodne z założeniami gospodarki cyrkularnej. Powoduje narażenia na wzrost kosztów produkcji i możliwe obniżenie pozycji rolników w łańcuchu produkcji.	Uwaga nieuwzględniona	Gospodarstwa rolne stosują także nawozy naturalne pochodzące z własnej produkcji. Również optymalizują zużycie nawozów mineralnych.
999	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do słabych stron: Słabe zaplecze środków do produkcji ekologicznej, w tym pasz, stan zarodkowych od materiału siewnego.	Nie jest możliwe wzmocnienie pozycji rolników ekologicznych w łańcuchu produkcji bez zapewnienia im dostępu do odpowiednich środków produkcji w wystarczającej ilości.	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga dotyczy zaplecza środków produkcji. Kwestia ta dotyczy obszaru konkurencyjności gospodarstw rolnych i jest przedmiotem szerokiej analizy w kontekście celu szczegółowego 2, gdzie wskazano m.in. w słabych stronach ten element
1000	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 3. Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Dopisać do zagrożeń: Zbyt wolno rosnąca świadomość ekologiczna wśród rolników, zwłaszcza sektora produkcji zwierzęcej.	Wiedza daje możliwość zbudowania strategii pozycjonowania na rynku. W przypadku mniejszych gospodarstw brak świadomości, że ekologia może być podstawą dla wzmocnienia pozycji w łańcuchu wartości, może powodować zakończenie produkcji rolnej.	Uwaga nieuwzględniona	MIRWR dostrzega konieczność wzmocnienia działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej nie tylko producentów rolnych ale również konsumentów. Takie działania będą realizowane przez MIRWR.
1001	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 7. Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej	Dopisać do zagrożeń: Postępująca presja przemysłowa, intensywniejsze (zwłaszcza zwierzęcej) produkcji rolnej na wybór metod produkcji przez młodych rolników. Negatywne oddziaływanie na wybór powiązania dochodu z usługami ekosystemowymi.	Nie ma programu, który aktywnie włączyłby młodych rolników w ekologiczną zmianę w polskim rolnictwie. Jest za to ciągłe zachęcanie do intensyfikowania produkcji konwencjonalnej. Czasami presja na środowisko w miejscu intensywnej produkcji rolnej jest także czynnikiem, dla którego młodzi rolnicy nie rozwijają innych form działalności mocniej związanych z ochroną środowiska i klimatu.	Uwaga nieuwzględniona	W ocenie eksperckiej aspekt ten nie został zidentyfikowany.
1002	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 5. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba i powietrze	Dopisać do słabych stron: Prowadzenie na obszarach NATURA 2000 działalności niezgodnej z prawem, w tym działalności rolniczej. Ogólny brak poznanowania dla obszarów NATURA 2000, m.in. pozwalanie na inwestycje niszczące wartości przyrodnicze tych obszarów.	To, że jest to Polśce sieć NATURA 2000 jest ważne. Ale ważniejsze jest to w jaki sposób jest traktowana i jaka wiadomość o braku poznanowania tych obszarów było rolnikom.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestia jest opisana w szczegółowych opisach analizy SWOT nie tylko celu 5.
1003	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	1.Propozycja wprowadzenia nowego zapisu w interwencji I.10.8: Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym – Realizacja zagospodarowania poscaleniowego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w przypadku wykonania scalenia bez zagospodarowania poscaleniowego w ramach PROW 2014-2020.	Umówienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscaleniowego”. Należy umówić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta podyktowana jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wspieranie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniowego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scaleniowych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscaleniowego (do 3 lat). Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleń na budowę i pozwoleń wodnoprawnych, wywołania wykonawców w drodze postępowań przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3-5 lat. Jakiegokolwiek opóźnienia na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scaleni gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakiegokolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2025 r. i niezrealizowania zadania w całości.	Uwaga nieuwzględniona	W opisie interwencji nie określono liczby etapów.
1004	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	1.Propozycja wprowadzenia nowego zapisu w interwencji I.10.8: Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym – Realizacja zagospodarowania poscaleniowego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w przypadku wykonania scalenia bez zagospodarowania poscaleniowego w ramach PROW 2014-2020	Umówienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscaleniowego”. Należy umówić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta podyktowana jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wspieranie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniowego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scaleniowych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscaleniowego (do 3 lat). Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleń na budowę i pozwoleń wodnoprawnych, wywołania wykonawców w drodze postępowań przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3,5 roku. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scaleni gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakiegokolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2025 r. i niezrealizowania zadania w całości.	Uwaga nieuwzględniona	W opisie interwencji nie określono liczby etapów.
1005	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	w interwencji I.10.8: Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym – forma i wysokość wsparcia - zmiana wysokości maksymalnych limitów przyznannej pomocy finansowej dla obszaru całego kraju: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscaleniowego.	Konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów”, które ustalone były już przed rozpoczęciem PROW 2014-2020 dla poddziałania „Wspieranie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Aktualna sytuacja rynkowa oraz wzrastająca inflacja powoduje, że koszty tych prac uległy znacznemu zwiększeniu. Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscaleniowego względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%. Obecnie realizowane operacje wymagają konieczności aktualizowania kosztów operacji i pozyskiwania dodatkowych środków do umożliwienia zakończenia realizowanych przedsięwzięć i sięgają obecnie górnych limitów środków wynikających z przepisów wykonawczych. Ponadto realizacja dodatkowych zadań ujętych do realizacji w ramach interwencji związanych z retencją wodną wymaga zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ich wykonanie. Należy mieć na uwadze, że realizacja zagospodarowania poscaleniowego może być wykonywana dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt scalenia gruntów oraz uzyskaniu niezbędnych uzgodnień i pozwoleń na budowę, tj. po 4-5 latach od rozpoczęcia prac scaleniowych. Uwzględniając aktualny wskaźnik inflacji oraz realizację działań w przyszłości należy ustalić maksymalny limit środków w wysokości: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscaleniowego.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
1006	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Proponowana zmiana – w interwencji I.10.8: Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym – forma i wysokość wsparcia - zmiana wysokości maksymalnych limitów przyznannej pomocy finansowej dla obszaru całego kraju: - 800 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscaleniowego.	Konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów”, które ustalone były już przed rozpoczęciem PROW 2014-2020 dla poddziałania „Wspieranie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Aktualna sytuacja rynkowa oraz wzrastająca inflacja powoduje, że koszty tych prac uległy znacznemu zwiększeniu. Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscaleniowego względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%. Obecnie realizowane operacje wymagają konieczności aktualizowania kosztów operacji i pozyskiwania dodatkowych środków do umożliwienia zakończenia realizowanych przedsięwzięć i sięgają obecnie górnych limitów środków wynikających z przepisów wykonawczych. Ponadto realizacja dodatkowych zadań ujętych do realizacji w ramach interwencji związanych z retencją wodną wymaga zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ich wykonanie. Należy mieć na uwadze, że realizacja zagospodarowania poscaleniowego może być wykonywana dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt scalenia gruntów oraz uzyskaniu niezbędnych uzgodnień i pozwoleń na budowę, tj. po 4-5 latach od rozpoczęcia prac scaleniowych. Uwzględniając aktualny wskaźnik inflacji oraz realizację działań w przyszłości należy ustalić maksymalny limit środków w wysokości: - 800 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscaleniowego.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020
1007	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 14.16. Rolnictwo ekologiczne/ 14.17. Dobrostan zwierząt	str 96 Proponujemy zmianę zapisu z „Zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) w terminie do 31 sierpnia.” na „Zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) w terminie do 31 sierpnia. W przypadku upraw wiekietnych/sądów dopuszcza się koszenie co drugiego rzędu w terminie od 1 czerwca.”	Proponowane rozwiązanie odzwierciedla dobre praktyki stosowane przez sadowników związane z zapylaniem oraz odzwierciedlające dbałość o stan gleby i waleń i ewentualnym zachwaszczeniem	Uwaga nieuwzględniona	W ekoschemacie - Obszary z roślinami miododajnymi ma obowiązywać utworzenie obszarów z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanek składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z określonej listy w połączeniu z zakazem prowadzenia produkcji rolnej i stosowania środków ochrony roślin. Biorąc pod uwagę powyższe, nie przewiduje się realizacji ekoschematu na obszarze upraw produkcyjnych, w tym sadów.

1008	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	Dopuszczenie możliwości uwzględnienia kosztów związanych z podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowalnych dla interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami.	Brak możliwości rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) przez Beneficjentów interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami. Starosta jako organ samorządu odpowiedzialny jest za prowadzenie postępowania scaleniowego i dodatkowo jako inwestor realizuje całość zadania w imieniu docelowych odbiorców – rolników (uczestników scalenia). W ramach tego działania Starosta występuje jako organ a nie jako podmiot gospodarczy, który mógłby dokonywać odliczeń podatku VAT. Starosta działając w imieniu samorządu i realizując zadanie rządowe w imieniu innych uczestników powinien mieć możliwość rozliczenia kosztów kwalifikowalnych VAT w formie swobodnej, turb. kosztów w 100%.	Uwaga nieuwzględniona	Podatek Vat jest kosztem niekwalifikowalnym we wszystkich typach interwencji
1009	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	Dopuszczenie możliwości uwzględnienia kosztów związanych z podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowalnych dla interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami.	Brak możliwości rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) przez Beneficjentów interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami. Starosta jako organ samorządu odpowiedzialny jest za prowadzenie postępowania scaleniowego i dodatkowo jako inwestor realizuje całość zadania w imieniu docelowych odbiorców – rolników (uczestników scalenia). W ramach tego działania Starosta występuje jako organ a nie jako podmiot gospodarczy, który mógłby dokonywać odliczeń podatku VAT. Starosta działając w imieniu samorządu i realizując zadanie rządowe w imieniu innych uczestników powinien mieć możliwość rozliczenia kosztów kwalifikowalnych VAT w formie swobodnej, turb. kosztów w 100%.	Uwaga nieuwzględniona	Podatek Vat jest kosztem niekwalifikowalnym we wszystkich typach interwencji.
1010	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	zwiększenie wysokości środków publicznych ogółem w mln [EUR] przyznanych na interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami do kwoty 320 mln [EUR].	W opracowaniu w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokumentacja pod nazwą „DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ROLNICTWA, OBSZARÓW WIEJSKICH I RYBACTWA W POLSCE” wynika, że zapotrzebowanie na prace scaleniowe jest bardzo duże w skali kraju. Pełnej potrzeby realizacji prac scaleniowych umożliwiającej właściwe gospodarowanie gruntami różnymi wymaga obszar blisko 1,4 mln ha gruntów. Ogólna liczba prac wymagających realizacji prac na scaleniowych kształtuje się na poziomie 7,1 mln ha. Realne wykonanie prac scaleniowych realizowanych w PROW 2007-2013 pokazała, skąd możliwości rocznej realizacji scalenia w kraju. Rocznie wykonywało się scalenia gruntów na powierzchni średnio - 13629 ha. Przyjmując plan realizacji na kolejne 5 lat realizacji prac scaleniowych, uwzględniając maksymalne limity zaproponowanych kosztów (1000[EUR] scalenie+3000[EUR] zagospodarowanie poscałenione) oraz dodatkowe koszty VAT niezbędna do zabezpieczenia na realizację interwencji jest kwota około 320 mln [EUR].	Uwaga uwzględniona	Zaproproważono stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
1011	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	Zwiększenie wysokości środków publicznych ogółem w mln euro przyznanych na interwencji i 10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami do kwoty 320 mln euro	W opracowaniu w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokumentacja pod nazwą „DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ROLNICTWA, OBSZARÓW WIEJSKICH I RYBACTWA W POLSCE” wynika, że zapotrzebowanie na prace scaleniowe jest bardzo duże w skali kraju. Pełnej potrzeby realizacji prac scaleniowych umożliwiającej właściwe gospodarowanie gruntami różnymi wymaga obszar blisko 1,4 mln ha gruntów. Ogólna liczba prac wymagających realizacji prac scaleniowych kształtuje się na poziomie 7,1 mln ha. Realne wykonanie prac scaleniowych realizowanych w PROW 2007-2013 pokazała, skąd możliwości rocznej realizacji scalenia w kraju. Rocznie wykonywało się scalenia gruntów na powierzchni średnio - 13 629 ha. Przyjmując plan realizacji na kolejne 5 lat realizacji prac scaleniowych, uwzględniając maksymalne limity zaproponowanych kosztów (1 000 euro na scalenie + 3 000 euro na zagospodarowanie poscałenione) oraz dodatkowe koszty VAT niezbędna do zabezpieczenia na realizację interwencji jest kwota około 320 mln EUR).	Uwaga uwzględniona	Zaproproważono stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
1012	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	wprowadzenie możliwości refinansowania nabywania gruntów w ramach postępowania scaleniowego lub w okresie realizacji interwencji na pozyskanie gruntów pod realizację celów środowiskowych i działań związanych z poprawą krajobrazu i retencją wodną.	Realizacja celów wodno-melioracyjnych lub wykonanie nasadzeń ekologiczno-krajobrazowych (zabiegi wymagają pozyskania odpowiednich terenów umożliwiających właściwe przeprowadzenie tych działań na obszarze scalenia. (opracowanie naukowe pod redakcją dr hab. inż. Jacka Pijanowskiego, prof. UR w Krakowie – pn. „Środowiskowe i społeczne efekty scalenia gruntów”. Grunty zabezpieczone na rzecz tych działań po scaleniu powinny przechodzić w własność podmiotów realizujących inwestycje na tych obszarach, mianowicie – Państwowe Gospodarstwo Wody Polskiej w zakresie zgodnym z ustawą Prawo Wodne), KOWR (w zakresie zgodnym z przeniesieniem gruntów będących w zasobie), PGL Pastry Patkowskie (w zakresie realizacji granicy rolno-leśnej), zakleśńi śródpolnych i realizacji leśnych strd ochronnych), gmina (w zakresie opracowanie naukowe pod redakcją dr hab. inż. Jacka Pijanowskiego, prof. UR w Krakowie – pn. „Środowiskowe i społeczne efekty scalenia gruntów”).	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
1013	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	str 96 Proponujemy zmianę zapisu z „zakaz stosowania środków ochrony roślin” na „zakaz stosowania chemicznych środków ochrony roślin” lub „zakaz stosowania środków ochrony roślin, dopuszcza się stosowanie środków biologicznych”	Proponowane ograniczenie powinno wyłącznie dotyczyć chemicznych środków ochrony roślin a nie środków biologicznych, które również jako takie mogą zapewnić ochronę. Proponowane rozwiązanie w zakresie dopuszczenia stosowania środków biologicznych nie wpływa również negatywnie na możliwość osiągnięcia celu redukcyjnego w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Stosowanie środków biologicznych nie podnosi wskaźnika HRI jaki jest punktem odniesienia w tym przypadku. Dopuszczenie środków biologicznych pozwoliłoby również na późniejsze nauczanie rolników jak stosować takie środki co mogłoby w efekcie doprowadzić do bardziej powszechnego ich użycia w innych uprawach.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z opinią Instytutu Ochrony Roślin, na obszarach z roślinami miododajnymi należy stosować zakaz stosowania środków ochrony roślin, jedynie na potrzebę późniejszej realizacji w szczególności 6. celu środowiskowego w zakresie ochrony siedlisk i klimatu.
1014	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	Wprowadzenie możliwości refinansowania nabywania gruntów w ramach postępowania scaleniowego lub w okresie realizacji interwencji na pozyskanie gruntów pod realizację celów środowiskowych i działań związanych z poprawą krajobrazu i retencją wodną	Realizacja celów wodno-melioracyjnych lub wykonanie nasadzeń ekologiczno-krajobrazowych (zabiegi wymagają pozyskania odpowiednich terenów umożliwiających właściwe przeprowadzenie tych działań na obszarze scalenia. (opracowanie naukowe pod redakcją dr hab. inż. Jacka Pijanowskiego, prof. UR w Krakowie – pn. „Środowiskowe i społeczne efekty scalenia gruntów”. Grunty zabezpieczone na rzecz tych działań po scaleniu powinny przechodzić w własność podmiotów realizujących inwestycje na tych obszarach, mianowicie – Państwowe Gospodarstwo Wody Polskiej w zakresie zgodnym z ustawą Prawo Wodne), KOWR (w zakresie zgodnym z przeniesieniem gruntów będących w zasobie), PGL Pastry Patkowskie (w zakresie realizacji granicy rolno-leśnej), zakleśńi śródpolnych i realizacji leśnych strd ochronnych), gmina (w zakresie opracowanie naukowe pod redakcją dr hab. inż. Jacka Pijanowskiego, prof. UR w Krakowie – pn. „Środowiskowe i społeczne efekty scalenia gruntów”).	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest wymagane podawanie wszystkich celów które realizuje interwencja a jedynie wskazanie głównych celów.
1015	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	str 100 Proponujemy zmianę zapisu z „zakaz stosowania środków ochrony roślin” na „zakaz stosowania chemicznych środków ochrony roślin” lub „zakaz stosowania środków ochrony roślin, dopuszcza się stosowanie środków biologicznych”	Proponowane ograniczenie powinno wyłącznie dotyczyć chemicznych środków ochrony roślin a nie środków biologicznych, które również jako takie mogą zapewnić ochronę. Proponowane rozwiązanie w zakresie dopuszczenia stosowania środków biologicznych nie wpływa również negatywnie na możliwość osiągnięcia celu redukcyjnego w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Stosowanie środków biologicznych nie podnosi wskaźnika HRI jaki jest punktem odniesienia w tym przypadku. Dopuszczenie środków biologicznych pozwoliłoby również na późniejsze nauczanie rolników jak stosować takie środki co mogłoby w efekcie doprowadzić do bardziej powszechnego ich użycia w innych uprawach.	Uwaga nieuwzględniona	W ekoschemacie Międyzplony ozime/wsiewki śródpolne zaproproważono zakaz stosowania środków ochrony roślin, jedynie na potrzebę późniejszej realizacji w szczególności 6. celu środowiskowego w zakresie ochrony siedlisk i klimatu.
1016	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	1. Proponujemy wprowadzenia nowego zapisu w interwencji i 10.8- Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami - w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w przypadku wykonania scalenia bez zagospodarowania poscałenione w ramach PROW 2014-2020.	Uzasadnienie: Umówienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscałenione”. Należy umożliwić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta potwierdzona jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniowego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich - weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scaleniowych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscałenione (do 3 lat). Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleni na budowę i pozwoleni wodnoprawnych, wyłonienia wykonawców w drodze postępowania przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3,5 roku. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scalenia gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakiegolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2023 r., i niezrealizowania zadania w całości. Konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów”, które ustalone były już przed rozpoczęciem PROW 2014-2020 dla poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Aktualna sytuacja rynkowa oraz wstępująca inflacja powoduje, że koszty tych prac uległy znacznemu zwiększeniu. Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscałenione względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%. Obecnie realizowane operacje wymagają konieczności aktualizowania kosztów operacji i pozyskiwania dodatkowych środków do umożliwienia zakończenia realizowanych przedsięwzięć i sięgnięcia obecnie górnych limitów środków wynikających z przepisów wykonawczych. Ponadto realizacja dodatkowych zadań ujętych do realizacji w ramach interwencji związanych z retencją wodną wymaga zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ich wykonanie. Należy mieć na uwadze, że realizacja zagospodarowania poscałenione może być wykonywana dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt scalenia gruntów oraz uzyskaniu niezbędnych uzgodnień i pozwoleń na budowę, tj. po 4-5 latach od rozpoczęcia prac scaleniowych. Uwzględniając aktualny wskaźnik inflacji oraz realizację działań w przyszłości należy ustalić maksymalny limit środków w wysokości: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscałenione.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach opisu interwencji nie określono liczby etapów.
1017	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	2. Proponowana zmiana – w interwencji i 10.8- Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami – forma i wysokości wsparcia - zmiana wysokości maksymalnych limitów przyznanej pomocy finansowej dla obszaru całego kraju: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscałenione	Uzasadnienie: Umówienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscałenione”. Należy umożliwić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta potwierdzona jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniowego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich - weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scaleniowych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscałenione (do 3 lat). Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleni na budowę i pozwoleni wodnoprawnych, wyłonienia wykonawców w drodze postępowania przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3,5 roku. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scalenia gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakiegolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2023 r., i niezrealizowania zadania w całości. Konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów”, które ustalone były już przed rozpoczęciem PROW 2014-2020 dla poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Aktualna sytuacja rynkowa oraz wstępująca inflacja powoduje, że koszty tych prac uległy znacznemu zwiększeniu. Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscałenione względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%. Obecnie realizowane operacje wymagają konieczności aktualizowania kosztów operacji i pozyskiwania dodatkowych środków do umożliwienia zakończenia realizowanych przedsięwzięć i sięgnięcia obecnie górnych limitów środków wynikających z przepisów wykonawczych. Ponadto realizacja dodatkowych zadań ujętych do realizacji w ramach interwencji związanych z retencją wodną wymaga zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ich wykonanie. Należy mieć na uwadze, że realizacja zagospodarowania poscałenione może być wykonywana dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt scalenia gruntów oraz uzyskaniu niezbędnych uzgodnień i pozwoleń na budowę, tj. po 4-5 latach od rozpoczęcia prac scaleniowych. Uwzględniając aktualny wskaźnik inflacji oraz realizację działań w przyszłości należy ustalić maksymalny limit środków w wysokości: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscałenione.	Uwaga uwzględniona	Zaproproważono stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
1018	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	str 102 Opis interwencji nie zawiera informacji odnośnie metod przygotowywania planów nawozowych.	W przypadku nieuwzględnienia najnowszych metod do przygotowywania planów nawozowych ich efektywność może być bardzo ograniczona.	Uwaga uwzględniona	Trwają prace nad oprogramowaniem dla zrównoważonego i kompleksowego systemu nawożenia. Kwestia zastosowania właściwego narzędzia będzie zaproproważona na poziomie legislacji krajowej.
1019	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami	W załączeniu przedstawiono stanowisko ws. interwencji „Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscałeniami” (kod i 10.8)	Scalenie gruntów przyczynia się do realizacji ustawowych zadań jakimi są: tworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, lasów i gruntów leśnych, racjonalne użytkowanie rozległych gruntów, dostosowanie granic nieruchomości do formy urządzeń melioracji wodnych oraz innych terenów – ale także do wielu celów szczegółowych i przekrojowych, a także potrzeb na które odpowiada interwencja, z którymi winno być skoordynowane. Środki finansowe przeznaczone na scalenia gruntów przyczynią się więc do pełniejszego wdrożenia PS-WPR 2023-2027 dzięki wykorzystaniu efektu synergii.	Uwaga nieuwzględniona	Nie określono liczby etapów.
1020	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	str 106 Ekoschemat - Wymieszenie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji zakłada szacowaną stawkę na poziomie 428 zł/ha. Interwencja zakłada, iż rolnik wymiesza obornika z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym; potwierdził realizację tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia gotowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARIMR oraz jest obowiązkiem przykrywania obornika w miejscu składowania. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery poprzez wymieszenie obornika w okresie maksymalnie 12 godzin od jego aplikacji na glebę oraz przez obowiązek przykrywanie obornika w miejscu jego składowania. Kolejną interwencją Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji doglebowej zakłada szacowane wsparcie na poziomie 291 zł/ha. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery w trakcie i po aplikacji płynnych nawozów naturalnych. Najskuteczniejszą metodą w tym zakresie jest aplikacja nawozów naturalnych bezpośrednio do gleby.	Podsumowując jesteli wymieszenie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji otrzymamy 428 zł/ha. Natomiast jeżeli rolnik zastosuje w maszynie do doglebowej aplikacji i wybierze metodę znacznie bardziej przyjazną środowisku to otrzyma prawie jedną trzecią (32%) mniejsze wsparcie. Taka różnica w pracy w tych interwencjach jest demotywująca i zniechęcająca do aplikacji doglebowej. Takie podejście jest błędne i stawki powinny być zamienione. Dodatkowo prosimy o przesłanie szczegółowej analizy kosztów na podstawie której dokonano zmiany poziomu wsparcia w tych interwencjach.	Uwaga nieuwzględniona	Należy zauważyć, że celem ekoschematów jest zachęcenie do stosowania takich praktyk, które mają na celu przyczynienie się do ograniczenia emisji amoniaku do atmosfery, m.in. poprzez skrócenie czasu jaki obornik pozostaje na powierzchni gleby, czy aplikacji gnojnicowymi innymi metodami niż rozbrzygowo. Przy ustalaniu stawek brano pod uwagę m.in. poziom emisji amoniaku oraz ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematów. Jednocześnie należy zauważyć, że ekoschematy są płatnościami obszarowymi, w związku z tym nie ma możliwości uwzględnienia w kalkulacji stawki kosztów inwestycyjnych ponoszonych np. na zakup maszyn. Tego typu wsparcie zostało przewidziane w ramach działań z II filaru.

1028	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1.6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen produktów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	str 182 W opisie warunków kwalifikowalności znajduje się wyliczenie (od kropki). Pierwsza z kropek zawiera zarówno wprowadzenie i jaki pierwszy z punktów wyliczenia	Ponieważ jest to połączone kolejne kropki nie mają wprowadzenia. Do przerebadowania. (taki sam błąd – wynikający zapewne z formatowania na 188, 193 stronie).	Uwaga uwzględniona	Zmieniono redakcję tekstu.
1029	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.3. Opis krajowej sieci ds. wspólnej polityki rolnej	zachowanie dotychczasowej nazwy SIR w nowym Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	zachowanie dotychczasowej nazwy SIR w nowym Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	Uwaga nieuwzględniona	KSOW+ zostanie utworzona w oparciu o istniejącą KSOW oraz SIR umożliwiając wykorzystanie zbudowanego dotychczas potencjału, zgodnie z zapisami rozporządzenia o planach strategicznych. W PS WPRP jest wyodrębniona KSOW+, natomiast w ramach KSOW+ mogą funkcjonować inne sieci, ale nie ma potrzeby wypisywania ich osobno w PS WPRP.
1030	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1.6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen produktów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	str 191 W opisie warunków kwalifikowalności proponujemy dodać możliwość finansowania działań związanych z wdrażaniem metod i technik produkcji, które są przyjazne dla środowiska. Proponujemy dodanie możliwości finansowania technik ochrony roślin przyjaznych środowisku i dodanie następującego zapisu: W ramach interwencji wspierane będą działania dotyczące wdrażania biologicznych i ekologicznych metod ochrony roślin.	Powinny być uwzględnione Biologiczne i ekologiczne metody ochrony roślin.	Uwaga uwzględniona	Wśród interwencji dedykowanych dla sektora owoców i warzyw nie przewidziano możliwości udzielenia wsparcia w zakresie wdrażania biologicznych i ekologicznych metod ochrony roślin. Biologiczne i ekologiczne metody uprawy roślin są bezpośrednio związane z prowadzeniem produkcji rolnej, ta zaś nie jest domeną organizacji producentów owoców i warzyw jako takiej, ale jej członków prowadzących działalność rolniczą. Działalność rolnicza prowadzona z wykorzystaniem ww. metod może natomiast zostać objęta wsparciem w ramach ekoschematów Biologiczna ochrona upraw oraz Rolnictwo ekologiczne. Wsparcie udzielane w ramach ww. ekoschematów może być udzielane również na rzecz producentów rolnych zrzeszonych w organizacjach producentów owoców i warzyw.
1031	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.7. Wieleletnie pasy kwietne	Strona 213 W ramach opisu wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego Zasadniczego, tj. w ramach interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji określonych wymogów obejmujących w szczególności: /zwysiew w terminie jesiennym lub wiosennym mieszanek wielogatunkowych (gatunki roczne i wieloletnie), a następnie utrzymanie na gruntach ornych pasów kwietnych o określonej szerokości; /wykonanie odpowiednich zabiegów, np. koszenie;	W naszej ocenie możliwość utrzymania pasów kwietnych powinna być dopuszczona nie tylko na gruntach ornych ale również w uprawach wieloletnich. Prosimy o rozszerzenie. Byłoby to bardzo dobra metoda na ochronę i zwiększenie bioróżnorodności również w sadach.	Uwaga nieuwzględniona	Założeniem tej interwencji jest zakładanie pasów na gruntach ornych (potrzeba wzbogacenia różnorodności krajobrazu i różnorodności biologicznej). Dla sadów dedykowane są inne interwencje. Należy zwrócić uwagę, że przepisy UE zabraniają podwójnego finansowania utraczonych korzyści na danej powierzchni.
1032	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.12. Tworzenie zielonych łąk	str 262 Prosimy o informacje czy interwencja ta pozwala na finansowanie żywoptoków odgradzających uprawy od upraw sąsiednich.	Zakładanie takich żywoptoków ma na celu zabezpieczenie upraw przed znośmi z upraw sąsiadujących oraz zwiększenie bioróżnorodności biologicznej.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
1033	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności pochodzącej z upraw systemów jakości żywności	str 293 W opisie warunków kwalifikowalności zawarto informacje, iż nie przynajmniej się wsparcia na realizację działań informacyjnych, promocyjnych i marketingowych dotyczących komercyjnych znaków towarowych lub marek handlowych produktów. Jest to zapis bardzo restrykcyjny i może być czytany jako całkowity zakaz pokazywania, wykorzystywania znaków towarowych, marek handlowych produktów.	Proponujemy przyjęcie tu takich rozwiązań jak obowiązujących w ramach finansowanych przez Komisję Europejską promocyjnych programów prostych. Dopuszcza się także pokazywanie znaków towarowych itp. ale nie jest to przekaz głębi i przekaz w tym zakresie jest bardzo ograniczony. Obecny zapis, przy braku elementu elastyczności, może powodować bardzo duże problemy z wdrożeniem tej interwencji.	Uwaga uwzględniona	Umieszczanie na materiałach informacyjnych, promocyjnych i marketingowych marek handlowych, będzie możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy informacje te będą miały drugorzędne znaczenie względem głównego przekazu informacyjno-promocyjno-marketingowego dotyczącego produktu wytwarzanego w ramach systemu jakości żywności, którego dotyczy dana operacja.
1034	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	str 293 W formie i wysokości wsparcia wymieniono koszty kwalifikowalne – mając na względzie nasze obecne doświadczenia w naszej ocenie powinno być tu jasno zaznaczone, iż są to przykładowe koszty i że ten katalog kosztów nie jest zamknięty i że szczegółowo będzie w rozporządzeniu określającym zasady wsparcia. W ramach katalogu kosztów zaproponowano np. „koszty przygotowania lub administrowania stroną internetową”.	W naszej ocenie powinny być tu również koszty związane z social media a nie tylko ze stroną www. Dodatkowo interwencja zakłada ograniczenie możliwości występowania o środki przez jedną organizację – nie więcej niż 2 razy. Mając na względzie doświadczenia z obecnego funkcjonowania podobnego działania w ramach PROW 2014-2020 i późno jego uruchomienie proponujemy aby zwiększyć ww. ograniczenie z proponowanych 2 na 3. Tak aby beneficjent mógł wnioskować o wsparcie do 3 razy.	Uwaga częściowo uwzględniona	Opis interwencji 13.3 zawiera wyłącznie przykładowe kategorie kosztów kwalifikowalnych, które będą podlegały refundacji w ramach interwencji. Szczegółowo ich zakres zostanie określony w wytycznych dotyczących przedmiotowego zakresu wsparcia. Propozycja objęcia refundacją kosztów związanych z social media będzie rozważana na kolejnym etapie prac nad PS WPR 2023-2027, jednocześnie uprzejmie informujemy, iż z uwagi na ograniczony budżet interwencji nie przewiduje się możliwości korzystania ze wsparcia więcej niż dwa razy przez jednego beneficjenta.
1035	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	1. obniżenie wartości minimalnej 50 dla wnioskodawców do 13 tys. 2. podwyższenie kwoty dotacji na zakup maszyn rolniczych do kwoty 300 tys. zł 3. podniesienie poziomu wsparcia do 50% dla członków Grup producentek	1. wartość min. 25 tys 50 jest zbyt wysoka, pozostawienie takiej wartości spowoduje brak wsparcia dla gospodarstw o areale 20-30 ha, które zajmują się tylko produkcją roślinną tj. większość Miłych Rolników 2. dotacja w wysokości 200 tys. zł na maszyny przy stałe rosnących cenach maszyn jest niewystarczająca (to ten sam poziom co w PROW14-20, który był projektowany 8 lat temu!), inwestycja przyczynia się do zwiększenia konkurencyjności gospodarstw, ponadto ważne żeby nie blokować gospodarstw które skorzystały z PROW 2014-2020 z możliwości zakupu maszyn tego samego rodzaju i maszyny i technologia uprawy bardzo się zmienia a gospodarstwa rozwijają, zwiększają areal 3. propozycja przyjęcia wyższego tj. 50% - poziomu wsparcia dla członków grup producentów, tego typu większe wsparcie będzie korzystnie wpływać na	Uwaga częściowo uwzględniona	1. Pomoc dla mniejszych gospodarstw do 25 tys. euro wielkości ekonomicznej przewidziana jest w interwencji Rozwój małych gospodarstw. Interwencja dotyczy produkcji roślinnej w ograniczonym zakresie (w gospodarstwach ekologicznych, maszyn do zbioru, przechwalnictwo i przygotowanie do sprzedaży). 3. Dla członków grup zaferoalano preferencje w zakresie kryteriów wyboru. Ze względu na ograniczony budżet nie ma możliwości podniesienia poziomu wsparcia.
1036	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	str 297 W kryteriach wyboru zawarto kryterium: wnioskowanie o wsparcie przez rolników w wieku do 40 lat	Mając na względzie strukturę wiekową producentów z systemów jakości może to prowadzić do niepotrzebnych nadytów. To jest warunek bardzo restrykcyjny. Proponujemy usunięcie. Dodatkowo w części dotyczącej wysokości wsparcia – zawarto informację, iż w ramach interwencji planowane jest wsparcie na poziomie maksymalnym 5 000 zł na gospodarstwo/zakład przetwórczy rolnicy. Jest to kwota bardzo niska w przypadku gdy produkcji pracują w więcej niż jednym systemie jakości. Proponujemy podniesienie jej do poziomu 6500 zł. Zapisy te powinny również zawierać informacje o postępowaniu z nowymi systemami.	Uwaga uwzględniona	Należy wyjaśnić, iż kryteria wyboru operacji opisane w fiszce dla przedmiotowej interwencji nie są tym samym czym są kryteria dostępu do wsparcia. W związku z tym, nie ograniczają one dostępu do wsparcia przez wnioskodawców powyżej 40 lat, lecz stanowią one wyłącznie preferencję dla grupy osób do 40 roku życia. Jednocześnie informujemy, iż ze względu na ograniczony budżet przedmiotowej interwencji, a także biorąc pod uwagę potrzebę objęcia wsparciem jak największą liczbę potencjalnych beneficjentów (planowane jest rozszerzenie zakresu beneficjentów interwencji o zakłady przetwórcze oraz rolników, którzy korzystali już z tego rodzaju wsparcia w ramach poprzednich okresów programowania 2007-2013 oraz PROW 2014-2020), wysokość wsparcia na jedno gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie wyniesie 5000 zł. Przy czym, wsparcie będzie miało charakter zobowiązań wieloletnich, udzielanych na okres pięciu lat objęcia wsparciem.
1037	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 14.1. Doskonalenie zawodowe rolników	str 305 W opisie działań interwencji proponujemy dodanie informacji, że szkolenia w zakresie systemów jakości żywności są przyznane do tego modułu 2 Szkolenia profilowane dla rolników.	Proponowana zmiana ma charakter porządkowy i rozwiewa ewentualne wątpliwości w tym zakresie.	Uwaga uwzględniona	Ze względu na ogólny charakter dokumentu PS WPR, a jednocześnie z uwagi na konieczność zapewnienia rolnikom dostępu do wiedzy i informacji o zagadnieniach związanych z celami WPR oraz realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa rolnego nie jest uzasadnione wskazywanie w opisie interwencji szczegółowego zakresu tematycznego szkoleń. Będzie on wskazywany na etapie wdrożenia Planu i będzie stanowił odpowiedź na potrzeby rolników, a jednocześnie zobowiązania wynikające z dokumentów programowych (np. PS WPRP) i strategicznych (ELZ - np. strategia "Od pola do stołu", strategia na rzecz "Bioróżnorodności").
1038	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	1. wykreślenie obowiązku przeznaczenia min. 50 % uzyskanego wsparcia na środki trwałe 2. wykreślenie limitu pomocy: "8 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka GPR" 3. zmniejszenie wartości kryterium "utrzymanie uznania przez minimum trzy lata od otrzymania ostatniej płatności" do 1 roku	1. "obowiązek przeznaczenia min. 50 % uzyskanego wsparcia na środki trwałe" - kryterium będzie w praktyce zniechęcać do występowania do grupy / tworzenia grupy. Rolnicy będą mieli problem ze wspólnym wyborem maszyny / urządzenia, a potem jej zgodnym użytkowaniem. Przy zmniejszonej pomocy (8 000 euro na członka) środki na inwestycje będą bardzo małe i przez to nie będą wydawane efektywnie. Zapis należy usunąć, ew. zmienić na 25% z przeznaczeniem na "realizację biznesplanu" (zamість na "środki trwałe"). Grupie należy pozostawić większą swobodę w wydatkowaniu środków; np. w przypadku zamiaru rozpoczęcia sprzedaży bezpośredniej środki mogą być wykorzystane na pokrycie innych kosztów, jak najem, wynagrodzenia, pozwolenia, szkolenia itp.) 2. limit pomocy: "8 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka GPR" - jest zdecydowanie zbyt niski i uniemożliwia realizację tak ambitnych celów, jakie przed rolnikami stawia projektodawca. Ograniczona w ten sposób pomoc nie będzie zachęcać do tworzenia grup. Jeśli jakikolwiek limit miałby pozostać, to powinien on wynosić co najmniej 16 tys. euro. 3. "utrzymanie uznania przez minimum trzy lata od otrzymania ostatniej płatności" - kryterium samo w sobie zbyt daleko idące, zniechęcające do tworzenia grupy. Jednak w połączeniu z dwoma powyższymi sprawia, że w praktyce rolnicy nie będą zainteresowani formowaniem grup na takich warunkach - uznają je za nieopłacalne.	Uwaga uwzględniona	Investycje w środki trwałe mają na celu zmocnienie i utrwalenie współpracy producentów. Wspólne inwestycje powinny przyczynić się do większej trwałości podmiotu i jego trwania na rynku w dłuższej perspektywie czasowej niż okres uzyskiwania wsparcia ze środków publicznych. Brak konieczności wydatkowania określonej wielkości pomocy na środki trwałe może powodować brak trwałości podmiotów i chęć rozwiązania się po okresie otrzymania wsparcia. Propozycja przewiduje możliwość dość znacznej swobody w zakresie wydatkowania środków wsparcia. Przedstawiony system wsparcia GPR lub OP uległ zmianom, ze względu na fakt, że zmianie uległa propozycja przepisów KE dot. wsparcia GPR/OP w ramach PS WPR i ostateczne brzmienie przepisów w tym zakresie. Limit pomocy na jednego członka GPR ma motywowac do wyrobienia bardziej robuszowanych struktur niż wymagane ustawowo 5 członków GPR. Przyjęte warunki mają na celu zmotywowanie producentów do wspólnych długofalowych działań
1039	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 14.2. Komunikacja i doradztwo rolnicze	str 310 Opis zawiera warunek, że usługą może być objęta grupa licząca co najmniej pięciu i nie więcej niż osiem rolników. Proponujemy zwiększenie zaproponowanej liczebności grupy na grupę od 7 do 12 osób.	.	Uwaga uwzględniona	Zapis o liczebności grupy został usunięty. Ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące liczebności grupy zostaną podjęte na etapie wdrożenia.

1040	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej	wprowadzenie obszaru c - refundacja kosztów przygotowania większych instalacji, pow. 300 kW.	Nie należy ograniczać produkcji energii wyłącznie na potrzeby gospodarstwa. W przypadku produkcji biogazu powstaje dużo ciepła, które może być wykorzystywane na cele innych mieszkańców wsi (w tym urzędy, szkoły itp.). Należy zachęcać rolników do dywersyfikacji ich przychodów poprzez produkcję energii np. z biogazu. Ekonomicznie sens mają wyłącznie instalacje powyżej 300 kW. Rolnikom należy pomóc i zachęcać ich do podejmowania takich aktywności. Koszty przygotowania inwestycji (operaty, pozwolenia, projekty, wydzielenie działki, promesy kredytowe) powinny podlegać dofinansowaniu.	Uwaga nieuwzględniona	W PS WPR nie przewidziano się wsparcia w postaci dodatkowego zarobkowania poprzez dalszą sprzedaż energii. Prawdopodobnie w biogazowniach czy mikroelektrowniach wodnych jest stabilnym źródłem energii. Dodatkowo istnieje możliwość z systemu opłatów czyli net metering (nadwyżka wyprodukowanej energii może być magazynowana w sieci, a następnie odebrana w okresach niższej produkcji). Ponadto interwencja przewiduje wsparcie w postaci dotacji na zakup magazynów energii. Interwencja ma charakter pilotażowy dlatego też w trakcie wdrażania parametry mogą zostać zmieniane.
1041	Doradztwo rolnicze	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Dodanie instrumentu interwencji: "Premie na podejmowanie i rozwój działalności pozarolniczej" [znanej z PROW 2014-2020].	Jest to działanie z PROW 2014-2020 cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem, bezpośrednio realizujące cel wspólnej polityki rolnej wynikający z art. 39 Traktatu dot. podnoszenia dochodów osób oracujących w rolnictwie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Mechanizm premiovu na tworzenie nowej działalności na obszarach wiejskich jest uwzględniony w ramach poddziałania LEADER
1042	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	-instytuty badawcze	W punkcie 4.2.3. "Beneficjenci pomocy technicznej" proponują dopisać -instytuty badawcze	Włączenie instytutów badawczych do listy beneficjentów pomocy technicznej umożliwi beneficjentom poszczególnych instrumentów finansowych na skorzystanie z wiedzy eksperckiej pracowników naukowych instytutów.	Beneficjentami pomocy technicznej w ramach struktury KSOW+ mogą być jednostki sektora finansów publicznych. Jeżeli ponownie miałyby zostać udzielone instytutom badawczym na realizację konkretnych operacji, konieczne byłoby zastosowanie procedury wyboru takiego instytutu w trybie zamówienia publicznego lub delegowanie ustawowe zadań Instytucji Zarządzającej do instytutów badawczych. Zdaniem MRWR taka forma współpracy nie jest obecnie optymalnym rozwiązaniem dla wdrażania PS WPR. Instytuty badawcze jak również inne podmioty działające na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich będą mogły brać aktywny udział w wymianie wiedzy i innowacji poprzez włączenie ich jako partnerów do operacji
1043	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Na str 124 powinno być, że w interwencji I.4.14 powierzchnia łączna Integrowanej Produkcji wynosi 100.000 ha	Na str 124 podano, że interwencja I.4.14 dotycząca Integrowanej Produkcji ma dotyczyć tylko 20.871 ha. Ta wielkość powierzchni Integrowanej Produkcji jest bardzo mała, co nie pozwoli na szybki rozwój tego systemu certyfikowanego ale dobrobowolnego systemu. Tak mała powierzchnia interwencji nie pozwoli na zrealizowanie założeń Strategii KE.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowana do objęcia wsparciem powierzchnia została określona na podstawie dotychczasowych doświadczeń z uczestnictwem rolników w krajowym systemie jakości – Integrowana Produkcja (IP) z założeniem wzrostu powierzchni objętej wsparciem do około 28 200 ha w 2027 roku (wyliczenia oparto na 4% średnim tempie wzrostu powierzchni IP w latach 2013-2018). Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematu okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
1044	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Proponujemy zmianę definicji Rolnika aktywnego zawodowego, który otrzymałby brzmienie: Rolnik aktywny zawodowo - jest uznawany za aktywnego jeżeli otrzymał w roku poprzednim dopłaty bezpośrednie i spełnia warunki wymienione w ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1.	Propozycja aby z automatu uznawać za rolników aktywnych zawodowo wszystkie osoby, podmioty które otrzymały dopłaty bezpośrednie w wysokości poniżej 5000 euro jest błędna. Będzie ona wspierała sztuczne gospodarstwa, które nie zajmują się produkcją rolniczą a jedynie otrzymują dopłaty, bezpośrednio, wydzierżawiają grunty innym podmiotom bez formy pisemnej. Definicja Rolnika aktywnego powinna obejmować wszystkich, składających wnioski o dopłaty bezpośrednie.	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skłucenie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikami aktywnymi” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nowa perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system motywacji mało skomplikowany i nieuczulający dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
1045	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Wprowadzenie degenerystyki w płatności dobrostanowa dla Loch i uwzględnienie małych i średnich gospodarstw jako beneficjentów programu. Tak jak to ma miejsce w przypadku płatności do krów mlecznych.	Małe i średnie gospodarstwa prowadzące hodowlę trzody chlewnej są najbardziej narażone na zaprzestanie produkcji i brak opłacalności. Duże podmioty jak pokazują np. dane GUS powiększają się i jest ich więcej, natomiast małe i średnie ubywa, są zamykane, likwidowane. Ważne aby wykorzystać ten moment w którym jesteśmy i dać impuls dla gospodarstw aby mogły prowadzić produkcję, zarabiał godnie pieniądze i utrzymać rodzinę a także życie na wsi, nie emigrując, dać również szansę młodym rolnikom, przy przejmowaniu palceki po rodzicach nie muszą zamykać nierentownej produkcji i wykorzystując np. premie MR dać jej impuls i korzystać z dodatkowej płatności i rozwijać się, spełniać się, produkować, czego sobie i moi młodszym kolegom przed rozpoczęciem gospodarowania życzą.	Uwaga uwzględniona	Liczebność populacji świń w Polsce i powiązany z tym niski poziom uczestnictwa w działaniu Dobrostan zwierząt, a także episdemia ASF, nie dają podstaw do uwzględnienia degenerystyki i limitów płatności dobrostanowych w odniesieniu do tego gatunku.
1046	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Wskazniki rezultatu dla celu 3. R.10 Bępsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości 5% R.10 Bępsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości 5%	W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” „Aby, przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie do środków UE na promocję mięsa istnieje potrzeba: dynamicznego rozwoju systemów jakości których uczestnicy są zobligowani do stosowania zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji mięsa.”	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach Planu zaprojektowano interwencje związane z wdrażaniem zrównoważonych metod produkcji zwierzęcej.
1047	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.3-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Na str 126 w interwencji I.4.15, która dotyczy biologicznej ochrony upraw, powierzchnia wynosi 100.000 ha.	Na str 126 w interwencji I.4.15, która dotyczy biologicznej ochrony roślin, łączna powierzchnia ma wynosić tylko 5000 ha. Tak mała powierzchnia interwencji nie zapewni zwiększenia rozwoju stosowania metod biologicznych, czyli nie zostaną zrealizowane Strategie KE, które zakładają zmniejszenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin o 50 %.	Uwaga uwzględniona	Budżet dla interwencji został oszacowany na podstawie dotychczasowych doświadczeń i danych z GUS. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematem okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
1048	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Scalenie punktów wraz z zagospodarowaniem poszarzalniowym	w załączonym piśmie 7 propozycji	proponowane zmiany dotyczą kwestii, które w istotny sposób wpływają na realizację operacji typu scalenie gruntów.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020.
1049	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Wskazniki rezultatu dla celu 3. R.10 Bępsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości 5%	Aktualnie zapisany w projekcie wskaźnik 0,95% odpowiada około 13 tys. rolników. Aktualnie w samych w systemach jakości jest więcej rolników. W naszej opinii ten wskaźnik powinien być zdecydowanie bardziej ambitny a jego osiągnięcie powinno znacząco poprawić pozycję rolników w łańcuchu dostaw. Proponujemy 5%.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wartość wskaźnika została ponownie obliczona i wynosi 1,27%. Na realizację wskaźnika ma wpływ kwota budżetu poszczególnych interwencji realizujących ten wskaźnik i licza całkowita potencjalnych beneficjentów. Biorąc pod uwagę że wskaźnik kontekstu „licza gospodarstw rolnych” wynosi dla Polski 1,4 mln, definiowany wskaźnik będzie niższy niż proponowana wartość 5%, przy przyjętej w Planie alokacji.
1050	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Wskazniki rezultatu dla celu 4 proponujemy uzupełnić o: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem	W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” „Aby, przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie do środków UE na promocję mięsa istnieje potrzeba: dynamicznego rozwoju systemów jakości których uczestnicy są zobligowani do stosowania zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji mięsa.”	Uwaga uwzględniona	Określone dla celu 4 wskaźniki są dostosowane do przyjętej logiki interwencji.
1051	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Wskazniki rezultatu dla celu 9 proponujemy uzupełnić o wskaźniki rezultatu obejmujący udział rolników w systemach jakości. R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach wspieranych przez WPR.	Przyczyni się do realizacji zdefiniowanych poniższych potrzeb: •Wsparcia produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego z wyższym poziomem dobrostanu zwierząt. •Wsparcie budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych pomiędzy producentami, grupami i otoczeniem •Zapewnienie dostępności żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności - żywności ekologicznej, posiadającej oznaczenia geograficzne, wytwarzanej w ramach interwencji w celu wsparcia jakości roślin, a także w ramach krajowych systemów jakości żywności. •Podnoszenie świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów żywnościowych.	Uwaga uwzględniona	Wskaźniki wybrane dla mierzenia realizacji celu szczegółowego 9 odzwierciedlają zaproponowaną logikę interwencji.

1052	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	w ekoschemacie I.4.5 - w opisie wymagań - zamienić strukturę proporcji upraw na: min.30% gatunków pozytywnie wpływających ..... zbóża max.60%, gatunki mające ujemny wpływ - max.20%	podkreślenie wartości gatunków pozytywnie wpływających na glebę.	Uwaga nieuwzględniona	Przyjęto założenie, że I filar powinien mieć charakter powszechny, a zatem proponowane ekoschematy powinny cechować nieskomplikowanie i prostota. Ma to na celu umożliwienie ich realizacji przez jak największą liczbę rolników, na jak największej powierzchni, żeby poprzez efekt skali osiągnąć jak największy pozytywny efekt dla środowiska i klimatu. Proporcje upraw zostały tak przyjęte, że rolnicy mają swobodę podejmowania decyzji i mogą przeznaczyć pod uprawę bobowatych większą powierzchnię gruntów ornych niż 70%.
1053	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Proponujemy zmianę definicji Rolnika aktywny zawodowego, który otrzymał bieżące: Rolnik aktywny zawodowo - jest uznawany za aktywnego jeżeli otrzymał w roku poprzednim dopłaty bezpośrednio i spełnia warunki wymienione w ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1.	Uzasadnienie: Propozycja aby z automatu uznawać za rolników aktywnych zawodowo wszystkie osoby, podmioty które otrzymały dopłaty bezpośrednio w wysokości poniżej 5000 euro jest błędna. Będzie ona wspierała sztuczne gospodarstwa, które nie zajmują się produkcją rolniczą a jedynie otrzymują dopłaty bezpośrednio, wydzierżawiają grunty rolne innym podmiotom bez formy pisemnej. Definicja Rolnika aktywnego powinna obejmować wszystkich, składających wnioski o dopłaty bezpośrednio.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikami aktywnymi” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
1054	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Realizacja zagospodarowania poscalenioowego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w przypadku wykonania scalenia bez zagospodarowania poscalenioowego w ramach PROW 2014-2020.	Umówienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscalenioowe”. Należy umożliwić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 i uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta podyktowana jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wieloletowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacony czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scalenioowego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich - weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scalenioowych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscalenioowego (do 3 lat). Czasochłonność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleń na budowę i pozwoleń wodnoprawnych, wyłonienia wykonawców w drodze postępowania przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosta). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3,5 roku. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scalenia gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakiegokolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scalenioowych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2025 r. i niezrealizowania zadania w całości.	Uwaga nieuwzględniona	Nie określono liczby etapów.
1055	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	ROZDZIAŁ 5. Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W warunkach Polski retencjonowanie wody zimowej i wiosennej jest kluczowe dla utrzymania poziomu wód gruntowych. Dlatego wodę zatrzymaną w TUZ mają istotne znaczenie zarówno dla wegetacji na TUZ jako glebę występujących wodach gruntowych.	Uwaga nieuwzględniona	Wyznaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwiłby uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudniłby uzyskanie plonów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obszary wykorzystane na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
1056	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymóg nr 3 Utrzymanie na działkach rolnych, będących gruntami ornymi, pasów kwietnych obsianych gatunkami rodzimych roślin zielnych (gatunki dziko rosące), określonymi w przepisach krajowych, o szerokości od 3 do 9 m i długości co najmniej 35 m. W przypadku utrzymywania na gruntach ornych więcej niż jednego pasa, odległość między pasami powinna wynosić co najmniej 50 m;	Wymóg dotyczący stosowania w mieszanek na wioleletnie pasy kwietne krajowych (rodzimych) gatunków roślin zielnych jest pożądanym, nie tylko ze względu na postępujące zubożenie flory krajowej, ale również ze względu na zapewnienie pozytywna dla pożytecznych organizmów, o których i myślał powstała ta interwencja. Natomiast nie powinno być zalecanym stosowanie w mieszanek gatunków roślin uprawnych, ponieważ idea pasów kwietnych jest stosowanie dzikich gatunków roślin, najlepiej rodzimych, dla zapewnienia pokarmu i schronienia dla pożytecznych organizmów, dla zwiększenia bioróżnorodności fauny i flory krajoobrazu rolniczego.	Uwaga nieuwzględniona	Szczegółowe wymogi zostaną określone na poziomie przepisów krajowych. Należy zauważyć, że obecnie proponowane jest, by wykorzystywane do zakładania pasów mieszanek były przynajmniej 10-gatunkowe. Biorąc pod uwagę cele środowiskowe projektowanej interwencji, a jednocześnie dostępność materiału siewnego dzikich gatunków roślin, nie jest uzasadnione całkowite zakazywanie wykorzystania w ww. mieszanek miododajnych roślin uprawnych. Szczegółowa lista gatunków, które będą możliwe do wykorzystania w mieszance zostanie doprecyzowana na poziomie porozumienia krajowego.
1057	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Zmiana wysokości maksymalnych limitów przyznanej pomocy finansowej dla obszaru całego kraju: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscalenioowe.	Konieczność zwiększenia kwot limitów pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów”, które ustalane były już przed rozpoczęciem PROW 2014-2020 dla poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Aktualna sytuacja rynkowa oraz wzrastająca inflacja powoduje, że koszty tych prac uległy znacznemu zwiększeniu. Koszty prac inwestycyjnych zagospodarowania poscalenioowego względem roku 2016, kiedy podpisywane były pierwsze umowy o finansowanie tych prac wzrosły o blisko 100%. Obecnie realizowane operacje wymuszają konieczność aktualizowania kosztów operacji i pozyskiwania dodatkowych środków do umożliwienia zakończenia realizowanych i sięgają obecnie górnych limitów środków wynikających z przepisów wykonawczych. Ponadto realizacja dodatkowych zadań ujętych do realizacji w ramach interwencji zwiększyła wymagania zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ich wykonanie. Należy mieć na uwadze, że realizacja zagospodarowania poscalenioowego może być wykonywana dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt scalenia gruntów oraz uzyskania niezbędnych uzgodnień i pozwoleń na budowę, tj. po 4-5 latach od rozpoczęcia prac scalenioowych. Uwzględniając aktualny wskaźnik inflacji oraz realizację działań w przyszłości należy ustalić maksymalny limit środków w wysokości: - 1000 Euro wysokości pomocy na opracowanie projektu scalenia gruntów, - 3000 Euro wysokości pomocy na zagospodarowanie poscalenioowe.	Uwaga nieuwzględniona	Nie planuje się wsparcia projektów rozpoczętych w ramach poprzedniej perspektywy.
1058	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Kod interwencji I 4.2 Nazwa interwencji: Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Proponujemy zmianę w zakresie obsady i ustalenie jej na poziomie maksymalnym 3 DIP/ ha TUZ.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę opinie Instytutów, a także uwzględniając uwagi organizacji rolniczych zgłoszone podczas konsultacji publicznych Planu Strategicznego, zdecydowano, że z punktu widzenia środowiskowego związane z odpowiednim użytkowaniem trwałych użytków zielonych istotne jest przyjęcie takiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu, który pozwoli na spełnienie zakładanego celu interwencji. W związku z tym zdecydowano o przychyleniu się do propozycji podwyższenie górnego limitu z 1,5 do 2 DIP/ha TUZ, gdyż taka zmiana nadal pozwoli na realizację celu ekoschematu jakim jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie TUZ o niskiej wartości produkcyjnej i nie zaszkodzi bioróżnorodności pastwiska.
1059	Izby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I 2. Uzupełniającej redystrybucyjnej wsparcie dochodu	Art. 26 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR Nazwa interwencji Uzupełniająca redystrybucyjnej wsparcie dochodów do celów zrównowoczenia. Proponuję zmienić wielkość gospodarstw z maksymalnych 50 ha do maksymalnych 300 ha	w myśl ustawy o gospodarstwach rodzinnych za takowe uznaje się gospodarstwo o wielkości do 300 ha, w mojej opinii WPR powinien wspierać jak najbardziej gospodarstwa rodzinne rozwijające się, gospodarstwa do 50 ha to gospodarstwa socjalne z których w obecnej perspektywie trudno jest się utrzymać rodzinie.	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze cel płatności redystrybucyjnej oraz wynikający z analizy dochodów rolniczych w poszczególnych przedziałach powierzchniowych zaproponowany zakres powierzchniowy, należy stwierdzić, że nieuzasadnione wsparcia do gospodarstw osiągających dochód paryetowy jest nieuzasadnione. Ponadto w rekomendacjach odnośnie polskiego PS, KE zwraca uwagę na konieczność redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych poprzez m.in. stosowanie płatności redystrybucyjnej. Przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw o max pow 50 ha spełnia cel polityki.
1060	IST	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Dopuszczenie możliwości uwzględnienia kosztów związanych z podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowalnych dla interwencji I.10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalenioowym.	Brak możliwości rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) przez Beneficjenta interwencji I.10.8 – Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalenioowym. Starosta jako organ samorządu odpowiedzialny jest za prowadzenie postępowania scalenioowego i dodatkowo jako inwestor realizuje całość zadania w imieniu docelowych odbiorców – rolników (uczestników scalenia). W ramach tego działania Starosta występuje jako organ a nie jako podmiot odczynny, który mógłby dokonywać odliczeń podatku VAT. Starosta działając w imieniu samorządu i realizując zadanie rządowe w imieniu innych uczestników powinien mieć możliwość rozliczenia kosztów związanych z VAT w formie zwrotu tych kosztów w 100%.	Uwaga nieuwzględniona	VAT jest kosztem niekwalifikowalnym w przypadku wszystkich typów interwencji
1061	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymóg nr 4 Wykorzystanie mieszanek roślin zielonajęj co najmniej 10 gatunków o określonym udziale gatunków dwulicnych i wioleletnich.	Skład gatunkowy mieszanek stosowanych w wioleletnich pasach kwietnych jest kluczowy w ww. interwencji mającej na celu wspomaganie utrzymania i zwiększania różnorodności biologicznej przez wzmacnianie usług ekosystemowych krajoobrazu rolniczego. Szczególnie, że planowane jest wdrażanie tej interwencji na terenie całego kraju. Dlatego należy w sposób bardzo odpowiedzialny dokonać wyboru gatunków roślin zielonych w mieszanek na pasy kwietne w rolnictwie. Lista gatunków powinna być skonsultowana z szerokim gronem ekspertów, nie tylko związanych z badaniami naukowymi w rolnictwie, ale również z ekologami/ornitologami/botanikami/innymi specjalistami w celu jak najefektywniejszego wykorzystania potencjału gatunków roślin dla rzeczywistej ochrony różnorodności biologicznej ekosystemu pól uprawnych. Skład gatunkowy mieszanek na wioleletnie pasy kwietne powinien spełniać kilka ogólnych kryteriów. W mieszance powinny znaleźć się: - gatunki roślin stosowane w mieszance powinny być dobrane odpowiednio do warunków klimatyczno-środowiskowych panujących w danym regionie Polski - gatunki atrakcyjne dla naturalnych wrogów szkodników roślin dzięki dostępności nektaru i pyłku kwiatowego, np. selerowate (marzech zwyczajna, kminek zwyczajny) - gatunki atrakcyjne dla owadów zapylających, m.in. bobowate (komonica zwyczajna, koniczyna łąkowa), astrowate (cykoria podróżnik, rodzime, a przynajmniej nie inwazyjne gatunki chabrów, krawanik, wrotycz zwyczajny, rodzime gatunki złożeń i ich dzikich krewniaków) - rośliny wcześniej kwitnące stosowane w celu wspomagania gatunków owadów mogących ograniczać pierwsze pokolenie szkodników (tj. mszyce, wethowce) - rośliny o długim okresie kwitnienia – zapewniające pozytywne warunki (naturalnym wrogom szkodników i owadom zapylającym) odpowiedni dostęp do pokarmu i schronienie, co pozwala na ich długą obecność i rozród w uprawie - trawie wszystkim rośliny niskie i znoszące wielokrotne koszenie (dwa razy w przypadku pasa wioleletniego) - trawy, które można zastosować w mieszance dla stabilizacji pasa kwietnego; zagrożeniem jest jednak duża ekspansywność większości gatunków traw, szczególnie na lżejszych glebach, dlatego zaleca się stosowanie traw o kępowym, a nie kłączowym typie wzrostu i tylko w niewielkiej domieszce - rośliny przystosowane do typu gleby, warunków klimatycznych (okresu wegetacji, nasłonecznienia, wilgotności) – mieszanek powinny być odpowiednio dobrane, szczególnie na glebach odświeżających od przetransowanych (np. piaszczystych suchych albo podmokłych) - Nie zaleca się stosowania gatunków obcych, a szczególnie inwazyjnych, a także rodzimych, ale bardzo ekspansywnych (np. niektórych gatunków traw, ostów i ostrożeń); jest to szczególnie ważne na glebach lżejszych (piaszczystych)	Uwaga uwzględniona	Lista gatunków, które będą możliwe do wykorzystania w mieszance zostanie doprecyzowana przy udziale naukowców i ekspertów w tym z dziedziny botaniki i entomologii i określona na poziomie przepisów krajowych. Ponadto w skomponowaniu mieszanek rolnikom doradzać będą doradcy rolnośrodowiskowi.

1074	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Propozycja stawek: • Ochrona siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) -1465 zł/ha • Ochrona siedlisk legowisk wodniczki – 1855 zł/ha • Ochrona siedlisk legowisk derkacza – 865 zł/ha	Stawki płatności dla siedlisk legowisk ptaków są obciążone oczywistym błędem – wartość dla derkacza jest min.2 krotnie przeliczona zaś stawka dla wodniczki istotnie niedoszacowana. Aktualnie wskazane stawki dopłat doprowadzą do sytuacji, gdzie powszechny w Polsce gatunek występujący na szerokim spektrum gruntów rolnych będzie głównym wsparciem realnie w tym okresie WPR. Kwalifikowanie szeregu łąk do dopłat celem realnego wsparcia ochrony siedlisk np. krwawodzioba czy kulka będzie po prostu nieopłacalne. Tym bardziej wodniczka występująca na specyficznych i trudnych siedliskach (np. wyspy w delcie Świny czy Bagna Rowarskowie w woj. zachodniopomorskim) nie będzie przez rolnika uznawana jako gatunek zachęcający do podjęcia dobrowolnego zobowiązania.	Uwaga częściowo uwzględniona	Płatności zostały skalkulowane w oparciu o bilans utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów. Wariant Ochrona siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka, dubelt i kulka wielki) z jedną stawką płatności(1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk legowisk rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka) -1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowisk dubelta i kulka wielkiego – 1347 zł/ha. Dodatkowo została obniżona stawka płatności w przypadku wariantu Ochrona siedlisk legowisk derkacza – 865 zł/ha.
1075	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Kod interwencji I.4.17 (str. 132) Nazwa interwencji: Ekoschemat – Dobrostan zwierząt Rozwiązanie obsady powinno być traktowane jako rozwiązanie przejściowe z uwagi na jego silne uzależnienie od wyplacanej rekompensaty i po wystrzymaniu rekompensaty będzie zniechęcać a skupić się na stymulowaniu zmian trwałych. Dobrostan opasów - zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bytowej w budynkach; Ten wymóg proponujemy skreślić - utrzymywanie na ściółce; Proponujemy zmienić na: - utrzymywanie na ściółce lub zapewnienie ściółki na minimum 50% powierzchni; Dla zapewnienia komfortu zwierzętom wystarczy, jeśli będą miały możliwość przebywania na ściółce. Zapis dotyczący wybiegów powinien przyjąć poniższe brzmienie: - zapewnienie dostępu do wybiegu przez co najmniej 4 godz. dziennie przez cały rok, z możliwością zastąpienia przez zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bytowej w budynkach. Kluczowe dla zapewnienia dobrostanu zwierząt jest uwolnienie z łańcuchów. Zapewnienie wybiegów jest także niezwykle ważne, ale jest dużo większym wyzwaniem dla rolników. Nie zawsze wybiegi są możliwe do wykonania ze względów technicznych lub z uwagi na znaczne nakłady finansowe jakie należy ponieść na modernizację. W tym zakresie konieczne jest uruchomienie wsparcia do inwestycji w dobrostan zwierząt w ramach dedykowanej interwencji inwestycyjnej. Proponujemy zróżnicowanie wysokości dopłat Bez wybiegów 269 zł/zt. Z wybiegami 400zł/zt. W naszym przekonaniu skala aplikacji w wariancie B) będzie na początku niewielka, ale możliwość uzyskania wyższej kwoty będzie motywująca do modernizacji obs.	- zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bytowej w budynkach; Ten wymóg proponujemy skreślić jako rozwiązanie nietrawne. - utrzymywanie na ściółce; Proponujemy zmienić na: - utrzymywanie na ściółce lub zapewnienie ściółki na minimum 50% powierzchni; Dla zapewnienia komfortu zwierzętom wystarczy, jeśli będą miały możliwość przebywania na ściółce. Zapis dotyczący wybiegów powinien przyjąć poniższe brzmienie: - zapewnienie dostępu do wybiegu przez co najmniej 4 godz. dziennie przez cały rok, z możliwością zastąpienia przez zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bytowej w budynkach. Proponujemy zróżnicowanie wysokości dopłat Bez wybiegów 269 zł/zt. Z wybiegami 400zł/zt. W naszym przekonaniu skala aplikacji w wariancie B) będzie na początku niewielka, ale możliwość uzyskania wyższej kwoty będzie motywująca do modernizacji obs.	Uwaga nieuwzględniona	Ad 1) Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępem do środowiska zewnętrznego. Ad 2) Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. Ad 3) W części dotyczącej wydzielenia z płatności do opasów płatności jedynie do zwiększonej powierzchni bytowej w pomieszczeniach uwaga została uwzględniona. Stawka płatności w tym zakresie zostanie oszacowana przez IZ-PIB.
1076	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	Dopuszczenie możliwości uwzględnienia kosztów związanych z podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowanych dla interwencji I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym.	Brak możliwości rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) przez Beneficjentów interwencji I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym. Starosta jako organ samorządu odpowiedzialny jest za prowadzenie postępowania scaleniowego i dodatkowo jako inwestor realizuje całość zadania w imieniu swoich odbiorców – rolników (uczestników scalenia). W ramach tego działania Starosta występuje jako organ a nie jako podmiot gospodarczy, który mógłby dokonywać odliczeń podatku VAT. Starosta działając w imieniu samorządu i realizując zadanie rządowe w imieniu innych uczestników powinien mieć możliwość rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowanych dla interwencji I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym.	Uwaga nieuwzględniona	VAT jest kosztem niekwalifikowalnym we wszystkich typach interwencji
1077	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Nietrozumiały zapis Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek	Brak możliwości rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) przez Beneficjentów interwencji I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym. Starosta jako organ samorządu odpowiedzialny jest za prowadzenie postępowania scaleniowego i dodatkowo jako inwestor realizuje całość zadania w imieniu swoich odbiorców – rolników (uczestników scalenia). W ramach tego działania Starosta występuje jako organ a nie jako podmiot gospodarczy, który mógłby dokonywać odliczeń podatku VAT. Starosta działając w imieniu samorządu i realizując zadanie rządowe w imieniu innych uczestników powinien mieć możliwość rozliczenia kosztów podatkiem od wartości dodanej (VAT) w kosztach kwalifikowanych dla interwencji I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym. Czy zapis oznacza, że praca eksperta np. dla przygotowania dokumentacji „dla siedliska wodniczki” będzie wsparta (de facto zapłacona ekspertowi przez rolnika) jest warta 31,10 zł za 1ha?	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
1078	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Wniosujemy o zwiększenie płatności w ramach tego wsparcia do kwoty 1300 zł/ha.	Popieramy powstanie takiego ekoschematu, gdyż zanik ekstensywnego użytkowania łąk, w szczególności wypasu stanowi jedną z istotnych przyczyn wpływających na pogorszenie jakości siedlisk dubelta (Kornik i Piec 2016). Wypas zwierząt na trwałych użytkach zielonych tworzy w siedliskach tego gatunku urozmaiconą strukturę roślinności oraz ogromną ilość mikrosiedlisk z odkrytą glebą będącą najistotniejszym elementem środowiska selektywnie wybieranym przez żerujące samce dubelta w mikro skali (Kornik i in. 2020). Również w skali krajozbaru wypas był najsilniej preferowanym użytkownikiem rolniczym przez żerujące samce dubelta (Kornik i in. 2020). Jednakże, ze względu na to, że ekstensywny wypaszenie zwierząt w krajozbarze wiąże się z dużym zaangażowaniem rolników i wymaga dodatkowych kosztów (dozór stada, budowa i konserwacja ogrodzek, opieka weterynaryjna).	Uwaga nieuwzględniona	Stawki płatności w ramach ekoschematów do azady wyliczone zostały na podstawie poniesionych kosztów i utraconych dochodów oraz uwzględniają dodatkowe korzyści z realizacji ekoschematu. Określając wysokość stawek płatności wzięto pod uwagę poziom ambicji poszczególnych ekoschematów, w tym stawiane wymogi (wynikające z tego koszty jakie będą musiały być poniesione przez rolników, ewentualne straty dochodu, ale również korzyści płynące z realizacji wymaganych działań), mając przy tym na względzie zapewnienie odpowiedniej wysokości wsparcia w stosunku do ponoszonych nakładów wynikających z realizacji ekoschematu.
1079	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 20% tych stawek	Do tej pracy zwrót kosztów transakcyjnych sięgał do 20% pierwszej płatności. Dziesięciokrotne obniżenie stawek może spowodować odpływ ekspertów (jeśli ci przestają być na niższe stawki) lub rezygnację rolników (jeśli ekspert pozostani przy starych stawkach)	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
1080	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.1. Podstawowe wsparcie dochodu	Kod interwencji I.5.1. (str. 141). Nazwa interwencji: Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów. W opisie warunków kwalifikowalności zawarto warunek „Rolnik posiada nie więcej niż 50 szt. kwalifikujących się zwierząt”.	Warunek oznacza to, iż każde gospodarstwo, w którym jest więcej niż 50 kwalifikujących się zwierząt jest całkowicie wykluczone ze wsparcia. W naszej ocenie powinniśmy całkowicie usunąć ten warunek, tym bardziej, że I tak wsparcie przyznawane jest do maksymalnie 20 sztuk. Gospodarstw z obsadą powyżej 50szt jest niewielka liczba. Znaczenie dla budżetu będzie niewielkie a ta część rolników którzy wypadną ze schematu będzie zawiedzona.	Uwaga uwzględniona	Zgodnie z Planem wsparcie przyznawane jest do liczby sztuk zwierząt kwalifikujących się do płatności w gospodarstwie, nie większej jednak niż do 20 sztuk.
1081	Osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wymóg nr 6 Koszenie 50% powierzchni pasa, a następnie po ok. 2-3 tygodniach pozostałych 50 % powierzchni pasa, gdy wysiew w terminach jesiennych (15.08-31.10) to należy wykonać zabieg koszenia w III terminach: IV, VII, IX. W przypadku wysiewu pasa w terminie wiosennym (01.04-15.05) należy wykonać minimum jeden zabieg koszenia pasa w terminie VIII/IX. Zabieg koszenia z obowiązkiem z obowiązkim usunięciu koszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy). Koszenie pasa należy przeprowadzić na wysokości minimum 15 cm od powierzchni gruntu.	Koszenie jest bardzo ważnym zabiegiem agrotechnicznym mającym wpływ nie tylko na stan samego pasa kwietnego, ale również na 'życie' w jego obrębie. Dlatego ww. wymóg koszenia w terminie od 30 września do 31 października jest terminem za późnym szczególnie dla roślin wioletoleńskich, szczególnie tych wysianych jesienią (Wymóg 5 - terminy wysiewu: I - 15.08-31.10, II - 01.04-15.05), ponieważ mogą je wyprzeć rośliny niepożądane. Niepożądane będą zarówno towarzyszące zasiewom wbywac rolników i obciążające plony czyli tzw. chwasty segetalne (np.: perz, chwasty polne), jak i gatunki przyrostowe, mied. odogłów, które mogą, choć nie muszą wnikać na pola i obciążać plonowania, poza tym wiele z nich jest alergicznych dla ludzi tzw. chwasty ruderalne (np.: ambrozja, bylica pospolita). Inne gatunki ruderalne znajdują wprawdzie pewne zastosowania w gospodarce człowieka, ale stanowią ogromne zagrożenie dla krajowych gatunków roślin i owadów pożytecznych i chronionych prawem np.: inwazyjne nawłocic w stosunku do naszych rodzimych gatunków i nawłoci i pewnych naszych motyli. Terminy koszenia są generalnie zależne od tego czy pas jest złożony z roślin jednorocznych czy wieloletnich. Pasy kwietne jednoroczne kosimy na przełomie VII/VIII. Natomiast wioletoleńne kosimy już za pierwszy raz w momencie przekwitnięcia wszystkich gatunków kwietnych roślin, czyli także przełom VI/VIII. W kolejnych latach należy kosić pasy wioletoleńne dwukrotnie: I termin – na przełomie VI/VII zatem około miesiąca wcześniej niż pasy jednoroczne. II termin VIII/IX czyli około miesiąca później niż pierwszy pokos po założeniu nowego pasa wioletoleńnego, w tym samym czasie, gdy kosi się wiejskie, /tradycyjnie użytkowane łąki i pastwiska. Natomiast jeśli rolnik będzie odbywał się do 15 maja (Wymóg nr 5) to koszenie takiego pasa wioletoleńnego powinno odbyć się VIII/IX, co będzie wynikało z przesunięcia fenologii pasa kwietnego. Jeśli będziemy stosować wysiew jesienią do 31 października (Wymóg nr 5) to należałoby wprowadzić wymóg koszenia dwu lub trzykrotno dla utrzymania pasa w odpowiedniej kondycji, np. koszenie w VI, VII, IX. Terminy są orientacyjne, ponieważ fenologia mieszanek może się znacząco różnić pomiędzy sezonami wegetacyjnymi. Zabieg koszenia ma za zadanie m.in ograniczanie roślin niepożądanych, np. chwastów jednorocznych (np. chwastnicy jednostronnej, włosińcy zielonej), przed nadmierną ich ekspansją. Przy tym warty zaznaczenia jest, że kosimy pas na wysokości co najmniej 15 cm i w okresie gdy nie występują na polu okres suszy, ponieważ zamiast pomóc rozwinąć się i jednocześnie utrzymać pas, znacząco go osłabimy. Wysokość koszenia powinna być jednym z wymogów, aby w danym przypadku rolnik celowo lub wręcz przeciwnie nie usunął całkowicie pasa i niestry również środowiska dla pożytecznych organizmów dla których został on założony. Dlatego zalecamy, aby było to minimum 15cm. Natomiast koszenie tylko 50% powierzchni pasa jest dobrą praktyką dla ograniczania problemów związanych z dostępnością wody, ale pod dwoma warunkami: 1) że jest wykonywane w odpowiednim terminie (jak wyżej wspomniane) 2) odpowiednią metodyką 1) najpierw pierwsza połowa pasa, a następnie druga połowa, po ok. 2-3 tygodniach przerwy między koszeniami. Taką praktyką dodatkowo pozwalamy korzystać z zasobów pokarmowych pasa kwietnego pożytecznej entomofaunie. W momencie kiedy zostawimy pozostałe 50 % pasa to niestety należy się spodziewać bardzo negatywnych skutków, m.in. związanych z jego degradacją poprzez ekspansywne niepożądane gatunki roślin.	Uwaga częściowo uwzględniona	Szczegółowe wymogi, w tym dotyczące terminu i częstotliwości koszenia, zabiegów mających na celu przeciwdziałanie ekspansji gatunków niepożądanych w pasie kwietnym lub dotyczące sposobu pasa w trakcie realizacji zobowiązania zostały określone na poziomie przepisów krajowych. W związku ze zgłoszoną uwagą, po ponownej analizie proponowanych wymogów interwencji, z udziałem przedstawicieli instytucji naukowych, rozważane jest ustalenie wcześniejszego niż pierwotnie proponowany termin koszenia wioletoleńnych pasów kwietnych.
1082	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Ekspert ma w uzasadnionych przypadkach na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, wskazanych w zał.5.	Brak umożliwienia ekspertowi na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, np. przez wydłużenie terminu działań agrotechnicznych czy wyłączenie z nich niektórych obszarów, np. w ramach ochrony siedlisk wodniczki i kszyców, w warunkach optymalnego powiązania ochrony siedlisk z warunkami środowiskowymi (wieloletni w WłP Polsce są zasadniczo różne od tych w NE Polsce). Z takich różnic wynika m.in., dynam i produktywność produkcji biomasy w TUIZ, która wymagają dla osiągnięcia tego samego celu odmiennego gospodarowania w zakresie terminów czy krotności zabiegów. Sytuacja tak ma wielokrotnie miejsce aktualnie – np. wydłużenie terminu zimowego koszenia siedlisk wodniczki poza 15 tyłu jeśli utrzymują się warunki zimowe i brak jest zagrożenia dla powracających na siedliska pastwki i pomimo braku zagrożeni dla celu ochronnego nie można bez narażenia się na sankcje wydłużyć terminu w bezpiecznym zakresie.	Uwaga częściowo uwzględniona	Terminy zabiegów agrotechnicznych, w tym terminy koszenia zostały określone uwzględniając specyfikę i potrzebę danego siedliska fitosocjologicznego/siedliska łąkowego ptaków. Przedział terminów koszenia (porządkowy i końcowy) został ustalony względnie szeroko, tak aby ująć wszystkie potencjalne siedliska wymagające ochrony. Takie założenia są niezbędne z punktu widzenia kalkulusowania stawek płatności, a także systemu kontroli. Rola eksperta jest doposażenie terminów użytkowania biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne i oraz zapisy występujące w dokumentach takich jak np. planu zadań ochronnych/plany ochrony.
1083	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.0.8. Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym	Zwiększenie wysokości środków publicznych ogółem w mln [EUR] przyznanych na interwencję I.10.8 – Scałanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscalieniowym do kwoty 320 mln [EUR].	W opracowaniu w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokumentację pod nazwą „DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ROLNICTWA, OBSZARÓW WIEJSKICH I RYBACTWA W POLSCE” wynika, że zapotrzebowanie na prace scaleniowe jest bardzo duże w skali kraju. Płnię potrzeby realizacji prac scaleniowych uwzględniając własność gospodarstw i gruntami rolnymi wymaga obszar blisko 1,4 mln ha gruntów. Ogólna liczba prac wymagających realizacji prac scaleniowych kształtuje się na poziomie 7,1 mln ha. Realne wykonanie prac scaleniowych realizowanych w PROW 2007-2013 pokazała, skalę możliwości rocznej realizacji scaleń w kraju. Rocznie wykonywało się scalenia gruntów na powierzchni średnio - 13629 ha. Przyjmując plan realizacji na kolejne 5 lat realizacji prac scaleniowych , uwzględniając maksymalne limity zaproponowanych kosztów (1000[EUR] scalenie=3000[EUR] zagospodarowanie poscalieniowe) oraz dodatkowe koszty VAT niezbędna do zabezpieczenia na realizację interwencji jest kwota około 320 mln [EUR].	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące za PROW 2014-2020 Jednocześnie zwiększono alokację środków tak aby możliwa była realizacja takiej samej liczby projektów w ramach interwencji

1084	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Zmiana 1. Utworzenie niezależnego wariantu dla dubelta, w których domyślne rozpoczęcie pokosu rozpocznie się po 10 lipca, z równoczesnym zastrzeżeniem, że termin ten może być wcześniejszy, jeżeli działania ochronne w PO lub PZO dopuszczają taką możliwość. Zmiana 2. W utworzonym wariantcie dla dubelta, w przypadku siedlisk o podłożu torfowym dopuścić pozostawianie 50% działki niekoszonej lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata. Jeżeli zaś zapisy PZO/PO dopuszczają taką możliwość (torfowiska niskie), w przypadku corocznego koszenia, pozostawianie niekoszonego fragmentu 15-85% powierzchni działki. Zwiększenie płatności w wariantcie dla dubelta do poziomu co najmniej 1500 zł/ha	W zapropowanej interwencji utworzono wspólne wymogi i płatności dla interwencji Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (ryk, ksyk, kwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki). Wymienione gatunki ptaków cechuje natomiast znaczne zróżnicowanie fenologii lęgów, a więc i potrzeba odmiennego reżimu użytkowania rolniczego zapewniającego bezpieczeństwo lęgu. Dla przykładu, pierwsze zniszczenia czajek notuje się w Polsce w połowie marca, dubeltów zaś na początku maja. Niekontrolowane dopuszczenie koszenia łąk po 15 czerwca w siedliskach dubelta stanowi więc ogromne zagrożenie dla przetrwania łąk lęgowych i może wiązać się z obniżeniem produktywności do poziomu zagrażającego przetrwaniu lokalnych populacji. Badania prowadzone na Białorusi na próbie 34 gniazd wykazały, że przed 11 czerwca młode dubelty nie uzyskują lotności i tylko zaledwie 15% młodych uzyskuje lotność w okresie między 11 a 20 czerwca. Po 11 lipca udział ten wzrasta już do 90% (Morgin 2008). Badania prowadzone w Dolinie Górnej Narwi wykazały natomiast, że na cmentarzach zaleszonych (siedliskach), bardziej intensywnie użytkowane łąki z dwoma pokosami rozpoczętymi się w czerwcu mają duże znaczenie dla zapewnienia żerowisk samców dubelta, zaś łąki użytkowane po 10 lipca w pakietach rolno-środowiskowych są najmniej preferowanym typem użytkowania (Korniluk i in. 2020). Dlatego też w siedliskach żyznych, aby zapewnić zarówno dobre żerowiska jak i bezpieczne miejsca lęgów dubelta, należy utrzymać w krajobrazie mozaikę łąk dwukrotnych i wypasanych oraz łąk koszonych po 10 lipca (Korniluk i Piec 2016, Korniluk i in. 2020). Najlepszym rozwiązaniem byłoby dopuszczenie koszenia po 15 czerwca tylko w sytuacji, gdy PZO lub PO dopuszcza taką możliwość. Domyślnym terminem użytkowania powinno być gospodarstwo 10 lipca. Dokumentacja dla obszarów PZO, w których dubelt jest przedmiotem ochrony ujętej aktualizacji (gdzie będziemy zgłaszać nasze uwagi) dopiero w latach 2013-2018, dziś zaś nie określają bezpiecznej i korzystnej dla dubelta proporcji użytkowania. Dlatego też, aby zwiększyć bezpieczeństwo lęgów dubelta do czasu uaktualnienia PZO/PO, wnioskujemy o utworzenie niezależnego wariantu dla dubelta, w których domyślne rozpoczęcie pokosu rozpocznie się po 10 lipca, z równoczesnym zastrzeżeniem, że termin ten może być wcześniejszy, jeżeli działania ochronne w PO lub PZO dopuszczają taką możliwość. Przy planowaniu wariantu ochrona dubelta, należy wziąć również pod uwagę fakt, że znacząca część lęgowej populacji występuje na torfowiskach niskich (około 40% tokowisk i ponad 50% populacji lęgowej dubelta), gdzie użytkowanie koźne powinno być dopasowane do stopnia żyzności torfowisk (wynikającej najczęściej ze stopnia degradacji) oraz uwilgotnienia (Korniluk i Piec 2016). Na bardziej żyznych fragmentach powinno być ono wykonywane raz w roku, a na najpejle zachowanych torfowiskach nawet co kilka lat. Dlatego też wnioskujemy, aby w „wariantcie dla dubelta” w przypadku siedlisk o podłożu torfowym dopuścić pozostawianie 50% działki niekoszonej lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata. Jeżeli zaś zapisy PZO/PO dopuszczają taką możliwość (torfowiska niskie), w przypadku corocznego koszenia, pozostawianie niekoszonego fragmentu 15-85% powierzchni działki. Zapisy takie ograniczą intensyfikację rolnictwa na obszarach torfowych poza OSO Natura 2000, natomiast w obszarach chronionych, na torfowiskach niskich, reżim użytkowania będzie określał PZO lub PO w kompromisie z innymi przedmiotami ochrony. Przyjmując domyślną datę pierwszego pokosu przypadającą na 10 lipca, oraz kierując się zasadą, że stawka płatności wyliczana jest na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, „wariant dla dubelta” powinien mieć wyższą płatność do hektara, w naszej opinii na poziomie co najmniej 1500 zł/ha. Wyższa stawka płatności wynika ze znacząco niższej jakości siana w lipcu oraz znacząco mniejszego oraz nie zawsze osiągalnego, ze względu na skrócony okres	Uwaga uwzględniona	
1085	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Proponujemy uzupełnić pozycję koszty o dostosowanie się do wymogów niekolejowych systemów jakości w szczególności do wymogów z zakresu redukcji emisji gazów, poprawy dobrostanu zwierząt, redukcji zużycia antybiotyków itp. Jednocześnie proponujemy uzupełnienie tej fizyki i dodanie możliwości ryczałtowego finansowania kosztów dostosowania do udziału w systemie w szczególności na stosowanie metod produkcji zrównoważonej, niekolejowych na poziomie do 20 tys. zł, włącznie z zobowiązaniem np. do 5 letniego udziału w tym systemie. Powyżej 20 tys. zł rolnicy mogą pozyskać środki w ramach interwencji Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu (strona 232). Wprowadzenie możliwości ryczałtowego pozyskania środków na poziomie do 20 tys. pozwoliłoby na szybkie wprowadzenie małych inwestycji dostosowujących do wymogów systemu.	Przyjmując domyślną datę pierwszego pokosu przypadającą na 10 lipca, oraz kierując się zasadą, że stawka płatności wyliczana jest na podstawie utraconych dochodów i dodatkowych kosztów, „wariant dla dubelta” powinien mieć wyższą płatność do hektara, w naszej opinii na poziomie co najmniej 1500 zł/ha. Wyższa stawka płatności wynika ze znacząco niższej jakości siana w lipcu oraz znacząco mniejszego oraz nie zawsze osiągalnego, ze względu na skrócony okres	Uwaga nieuwzględniona	Proponowany zakres kosztów wykracza poza zakres, który mógłby zostać sfinansowany ze środków przedmiotowej interwencji, a który wiąże się z możliwością refundacji kosztów kwalifikowanych dotyczących uczestnictwa w danym systemie jakości. Proponowane koszty nie wiążą się z bezpłatnymi sposobami z kosztami, które są wymagane w związku z uzyskaniem certyfikatu zgodności/świadectwa jakości potwierdzającym uczestnictwo w danym systemie jakości.
1086	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności	Kod interwencji I.5.2. (str. 143). Nazwa interwencji: Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła.	Każde gospodarstwo, w którym jest więcej niż 50 kwalifikujących się zwierząt jest całkowicie wykluczone ze wsparcia mimo że w aktualnym PROW takie wsparcie otrzymuje. Wsparcie przyznawane jest do maksymalnie 20 sztuk, więc oszczędności będą niewielkie a rolnicy którzy utracili będą przetrwać swoje oducia na otrzymane KPS.	Uwaga uwzględniona	
1087	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W naszej opinii zwiększenie stawki płatności o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) do wysokości 2% tych stawek spowoduje nieoptymalność wejścia w interwencje małych rolników, których rola w utrzymaniu mozaiki ekstensywnie użytkowanych łąk jest bardzo ważna. Dla przykładu rolnik, który zgłosi 2 ha w wariantcie „Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków siewkowych” otrzyma przez 5 lat zwrot na poziomie 210 zł podczas gdy koszt wykonania ekspertyzy (co najmniej 1000 zł) będzie musiał ponieść na samym początku zobowiązania.	W naszej opinii zwiększenie stawki płatności o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) do wysokości 2% tych stawek spowoduje nieoptymalność wejścia w interwencje małych rolników, których rola w utrzymaniu mozaiki ekstensywnie użytkowanych łąk jest bardzo ważna. Dla przykładu rolnik, który zgłosi 2 ha w wariantcie „Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków siewkowych” otrzyma przez 5 lat zwrot na poziomie 210 zł podczas gdy koszt wykonania ekspertyzy (co najmniej 1000 zł) będzie musiał ponieść na samym początku zobowiązania.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie różniła się w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
1088	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.8. Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscieneniowym	Wprowadzenie możliwości refinansowania w ramach postopowania scaleniowego lub w okresie realizacji interwencji nabywania gruntów pod realizację celów środowiskowych i działań związanych z poprawą krajobrazu i retencją wodną.	Realizacja celów wodno-melioracyjnych lub wykonanie nasadzeń ekologiczno-krajobrazowych (zabiegów wymagających pozyskania odpowiednich terenów umożliwiających właściwe przeprowadzenie tych działań na obszarze rekinu. Opracowanie naukowe pod redakcją dr hab. inż. Jacka Pijanowskiego, prof. UR w Krakowie – pn. „Środowiskowe i społeczne efekty scalań gruntów”.	Uwaga uwzględniona	Zakup gruntów nie może stanowić kosztów kwalifikowanych.
1089	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.13.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	W opisie warunków kwalifikowalności zawarto informacje, iż nie przysaje się wsparcia na realizację działań informacyjnych, promocyjnych i marketingowych dotyczących komercyjnych znaków towarowych lub marek handlowych produktów. Jest to zapis bardzo restrykcyjny i może być czytany jako całkowity zakaz pokazywania, wykorzystywania produktów które zawierają znaki towarowe. Proponujemy przyjęcie tu takich rozwiązań jak obowiązujących w ramach finansowanych przez Komisję Europejską promocyjnych programów prostych. Dopuszcza się tam pokazywanie znaków towarowych itp., ale nie jest to przekaz główny i przekaz w tym zakresie jest bardzo ograniczony. Obecny zapis, przy braku elementu elastyczności, może powodować bardzo duże problemy z wdrożeniem tej interwencji. W formie i wysokości wsparcia wymieniono koszty kwalifikowalne – mając na względzie nasze obecne doświadczenia w naszej opinii powinno być tu jasno zaznaczenie, iż są to przykładowe koszty i że ten katalog kosztów nie jest zamknięty i ze szczegółowo będzie w rozporządzeniu określającym zasady wsparcia. W ramach katalogu kosztów zapropowujemy np. „koszty przygotowania lub administrowania stroną internetową”. W naszej opinii powinny być tu również koszty związane z social media a nie tylko ze stroną www. Dodatkowo interwencja zakłada ograniczenie możliwości występowania o środki przez jedną organizację – nie więcej niż 2 razy. Mając na względzie doświadczenia z obecnego funkcjonowania podobnego działania w ramach PROW 2013-2020 tj. późne jego uruchomienie proponujemy wprowadzić zapis „Z tym, że analogicznie jak ma to miejsce w ramach PROW 2014–2020, w trakcie realizacji interwencji, jednemu beneficjentowi pomoc będzie mogła zostać przyznana nie więcej niż dwa razy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy organizacji wymienionych w par. 5 ust. 2 pkt 1) Ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych spełniających wymagania beneficjenta niniejszej interwencji określone powyżej.”	Przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym rolnicy będą zobowiązani do wykonywania pokosów „dwu- lub trzy-etapowo, z zachowaniem odstępu czasowego między koszeniami”. Nie określono natomiast bardzo istotnych szczegółów dotyczących tego wymogu, które znacząco wpłyną na zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków. Ponadto mogą one znacząco utrudnić pracę rolnikom zmniejszając atrakcyjność interwencji. Przed wszystkim: - nie podano minimalnego i maksymalnego odstępu między koszeniami; - nie podano powierzchni, od której wymóg ten będzie obowiązywał; - nie podano warunków, w których koszenia będą dwu- a kiedy trzy-etapowe. W naszej opinii lepszym rozwiązaniem jest wyznaczenie wymogu mozaikowości jest wyznaczenie jakości (którą zapropowujemy w ramach projektu wariantów dla ochrony ptaków siewkowych Koalicji dla Przyrody). W proponowanej przez nas zasadzie dywersyfikacji zmianie uległy procentowe udziały pozostawianych powierzchni do drugiego pokosu jak również termin drugiego pokosu.	Uwaga uwzględniona	Uwagi o charakterze redakcyjnym zostaną uwzględnione.
1090	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Wprowadzenie dywersyfikacji liczby wykonywanych pokosów i terminów na działkach użytkowanych koźne większych niż 5 ha. Dywersyfikacji nie dotyczy sytuacja, gdy dostarcza rolni-środowiskowy dopuścić możliwość odzwierciedlenia siedlisk gatunków w pierwszym roku zobowiązania (koszenie całej pow. działki rolnej). Na działkach, gdzie docelowo wykonywane są dwa pokosy w roku, pierwszy pokos należy ograniczyć do 30 – 80 % działki i wykonać naprzemiennie w mozaice z płatami niekoszonymi w pierwszym terminie w liczbie i wielkości uzależnionej od wielkości działki: - dla działek do 20 ha: co najmniej dwa płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszoną płatem o powierzchni co najmniej 30% powierzchni działki. - dla działek powyżej 20 ha do 50 ha: co najmniej trzy płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszonymi płatami o powierzchni co najmniej 10% powierzchni działki. - dla działek powyżej 50 ha: co najmniej cztery płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszonymi płatami o powierzchni co najmniej 5% powierzchni działki. Drugi pokos należy wykonać na całej powierzchni działki z możliwością pozostawienia do 10 % działki niekoszonej. Na działkach, gdzie docelowo wykonywany jest jeden pokos w roku, obowiązek zróżnicowania terminów koszenia w czasie w terminie od 1 sierpnia do 31 października: - dla działek do 20 ha: Liczba pokosów wykonywanych w różnych terminach nie powinna być mniejsza niż dwa, zaś przerwy między pokosami nie powinny być krótsze niż 10 dni. Powierzchnia płatów koszonych w różnych terminach powinna stanowić 40 - 60 % powierzchni działki. - dla działek powyżej 20 ha: Liczba pokosów wykonywanych w różnych terminach nie powinna być mniejsza niż trzy, zaś przerwy między pokosami nie powinny być krótsze niż 10 dni. Powierzchnia płatów koszonych w różnych terminach powinna stanowić 20 - 40 % powierzchni działki. Niekoszony fragment łąki powinien znajdować się co roku w innej części działki.	Przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym rolnicy będą zobowiązani do wykonywania pokosów „dwu- lub trzy-etapowo, z zachowaniem odstępu czasowego między koszeniami”. Nie określono natomiast bardzo istotnych szczegółów dotyczących tego wymogu, które znacząco wpłyną na zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków. Ponadto mogą one znacząco utrudnić pracę rolnikom zmniejszając atrakcyjność interwencji. Przed wszystkim: - nie podano minimalnego i maksymalnego odstępu między koszeniami; - nie podano powierzchni, od której wymóg ten będzie obowiązywał; - nie podano warunków, w których koszenia będą dwu- a kiedy trzy-etapowe. W naszej opinii lepszym rozwiązaniem jest wyznaczenie wymogu mozaikowości jest wyznaczenie jakości (którą zapropowujemy w ramach projektu wariantów dla ochrony ptaków siewkowych Koalicji dla Przyrody). W proponowanej przez nas zasadzie dywersyfikacji zmianie uległy procentowe udziały pozostawianych powierzchni do drugiego pokosu jak również termin drugiego pokosu.	Uwaga uwzględniona	Z uwagi na utrudnienia i nadmierne koszty związane z kilkukrotnym przyjazdem na działkę (co może zniechęcać do podejmowania zobowiązań) zrezygnowano z wymogu dot. mozaikowego koszenia.
1091	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Proponujemy, aby zapis brzmiał: „– 65 % kosztów operacji kwalifikujących się do wsparcia w przypadku rolników, którzy nie ukończyli 40 roku życia, realizują operacje w gospodarstwie prowadzącym działalność ekologiczną obszar b), uczestniczą w systemie jakości QMP lub systemie jakości QAFP albo...”. Str. 223 - Dodać pkt c) w gospodarstwach prowadzących produkcję w ramach niekolejowych systemów jakości – obszar b	Proponujemy zmianę i uwzględnienie w części o wyższym poziomie finansowania również tych systemów jakości, które przysługują do redukcji emisji – oprócz rolnictwa ekologicznego są to również systemy QMP i system QAFP, ponieważ te systemy mają wprost wpisane warunki obniżania emisji.	Uwaga uwzględniona	Celem działania nie jest obniżenie emisji.

1092	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.8. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym	Propozycja wprowadzenia nowego zapisu w interwencji I.10.8- Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniovym - Realizacja zagospodarowania poscaleniovego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w przypadku wykonania scalenia bez zagospodarowania poscaleniovego w ramach PROW 2014-2020.	Umóżliwienie realizacji operacji typu „Scalenie gruntów” w dwóch etapach. Etap I „Scalenie gruntów” oraz etap II „Zagospodarowanie poscaleniov”. Należy umożliwić kontynuowanie realizacji etapu II w ramach PS WPR 2023-2027 z uwagi na duże ryzyko niezrealizowania całości operacji realizowanych w ramach PROW 2014-2020. Potrzeba ta podyktowana jest tym, że przepisy krajowe regulujące szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalenie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a także określające wysokość limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach, nie zostały do chwili obecnej dostosowane do ww. przepisów UE. Operacja typu „Scalenie gruntów” jest procesem wielopłaszczyznowym, długotrwałym i skomplikowanym. Szacowany czas potrzebny na realizację całego przedsięwzięcia wynosi – w zależności od wielkości obiektu scaleniovego – nawet 6-7 lat, wliczając w to czas niezbędny na: - opracowanie założeń do projektu scalenia wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej (do 1,5 roku), - ogłoszenie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej, złożenie wniosków, ich - weryfikację oraz podpisanie umowy w sprawie przyznania środków (do 1 roku), - realizację postępowania administracyjnego w zakresie prac scaleniovych (do 2,5 roku), - wykonanie zagospodarowania poscaleniovego (do 3 lat). Czasochłoność poszczególnych etapów realizacji przedsięwzięcia, wynikająca m.in. z konieczności pozyskania niezbędnych opinii, uzgodnień, decyzji środowiskowych (wymagających niekiedy sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko), pozwoleń na budowę i pozwoleń wodnoprawnych, wyłonienia wykonawców w drodze postępowania przetargowych, a także z innych okoliczności niezależnych od Beneficjenta (starosty). Pozostały czas na realizację rozpoczętych oraz nowych operacji typu „Scalenie gruntów” w ramach PROW 2014-2020 to w rzeczywistości 3,5 roku. Należy mieć na uwadze, że postępowanie administracyjne w zakresie scalenia gruntów trwa w skrajnych przypadkach 3-5 lat. Jakkolwiek opóźnienia na jednym z etapów prac scaleniovych mogą spowodować przekroczenie ostatecznego terminu realizacji operacji, tj. 30 czerwca 2025 r. i niezrealizowania zadania w całości.	Uwaga nieuwzględniona	Nie określono liczby etapów.
1093	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.9 Degresywność na obszarach ONW nie dotyczy Parków Narodowych.	Zaproponowana aktualnie degresywność w sposób widoczny działa zniechęcająco na rolników, którzy gospodarują w rzeczywistości trudnych warunkach – np. na wyspach w delcie Świny (obszar ten dopiero niedawno został odkryty dla wsparcia w postaci ONW). Na szczególnie cennych i często bardzo trudnych rolniczo terenach z takimi się bez wątpienia znaczne części obszarów Parków Narodowych ekstensywnie gospodarowanie wymaga wsparcia w pełnym zakresie bez względu na powierzchnie działek. Wymaga tego zarówno potrzeba przyrodnicza jak i logiczna – przeżycie sprutu, ludzi, zwierząt (wypas) na wyspy nie jest tanie jak na kolejnych hektarach, kolejnych wysp. Ponadto Parki Narodowe zajmują tylko 1% powierzchni Polski a są kluczowymi dla zachowania jej dziedzictwa przyrodniczego stąd wsparcie dla jego zachowania musi być jak najbardziej pełne, na każdym z jego hektarów.	Uwaga nieuwzględniona	Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na wyznaczonych obszarach ONW całości lub części dodatkowych kosztów i utracanych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Wyznaczenie obowiązkujących zasięgów ONW oparte jest na jednolitych na terenie całej UE kryteriach biofizycznych (odnośnie klimatu, gleby i ukształtowania terenu). Przepisy regulujące delimitację ONW w jednolitych w całej UE sposób weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. Równocześnie obowiązkowym elementem delimitacji było wyłączenie ze wsparcia jednostek administracyjnych (gmin/obszrów ewidencyjnych) „... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały udokumentowane, ale przewyżczone to dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty...” – tzw. procedura zawężenia obszarów (ang. fine tuning). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Obowiązuje limity degresywności możliwych do uzyskania płatności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiąganych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wycenienia muszą być weryfikowalne i potwierdzone przez podmiot niezależny od władz. Wysokość i degresywności stawek płatności ONW na poszczególnych typach obszarów musi również uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Potencjalne zwiększenie progów degresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania. Wsparcie gospodarowania na obszarach Parków Narodowych możliwe jest do realizacji w ramach innych działań planowanych w ramach Planu strategicznego. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na wyznaczonych obszarach ONW całości lub części dodatkowych kosztów i utracanych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Wyznaczenie obowiązkujących zasięgów ONW oparte jest na jednolitych na terenie całej UE kryteriach biofizycznych (odnośnie klimatu, gleby i ukształtowania terenu). Przepisy regulujące delimitację ONW w jednolitych w całej UE sposób weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. Równocześnie obowiązkowym elementem delimitacji było wyłączenie ze wsparcia jednostek administracyjnych (gmin/obszrów ewidencyjnych) „... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały udokumentowane, ale przewyżczone to dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty...” – tzw. procedura zawężenia obszarów (ang. fine tuning). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Obowiązuje limity degresywności możliwych do uzyskania płatności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiąganych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wycenienia muszą być weryfikowalne i potwierdzone przez podmiot niezależny od władz. Wysokość i degresywności stawek płatności ONW na poszczególnych typach obszarów musi również uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Potencjalne zwiększenie progów degresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania. Wsparcie gospodarowania na obszarach Parków Narodowych możliwe jest do realizacji w ramach innych działań planowanych w ramach Planu strategicznego.
1094	Instytuty, w tym instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.2. Opis korzystania z pomocy technicznej	uzupełnienie listy beneficjentów mogących korzystać ze środków Krajowej Sieci WPR o Instytuty Badawcze	wdrażanie innowacji do sektora rolno-spożywczego wymaga aktualizacji stanu wiedzy i umiejętności rozwiązywanie zaistniałych problemów. Zaangażowanie wiedzy eksperckiej Instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa może istotnie przyspieszyć transfer wiedzy i realizację założeń AKIS	Uwaga nieuwzględniona	Beneficjentami pomocy technicznej w ramach struktury KSWO+ mogą być jednostki sektora finansów publicznych. Jeżeli pomoc miałaby zostać udzielona Instytutom badawczym na realizację konkretnych operacji, konieczne byłoby zastosowanie procedury wyboru takiego Instytutu w trybie zamówienia publicznego lub delegowanie zadań Instytucji Zarządzającej do Instytutów badawczych. Zdaniem MRIRW taka forma współpracy nie jest obecnie optymalnym rozwiązaniem dla wdrażania PS WPR. Instytuty badawcze jak również inne podmioty działające na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich będą mogły brać aktywny udział w wymianie wiedzy i innowacji poprzez włączenie ich jako partnerów do operacji
1095	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	W opisie warunków kwalifikowalności proponujemy dodać, iż w ramach interwencji wspierane będą również inwestycje materialne i niematerialne związane z dostosowaniami do niskiemiejnego utrzymania zwierząt. Brak wymienienia tego obszaru wprost w tym punkcie może ograniczać ewentualne pożądane działania w tym zakresie w późniejszym terminie. Jednocześnie należy zaznaczyć, że skoro produkcja zwierzęca jest postrzegana jako duży emitent obciążenia na środowisko to największe korzyści środowiskowe można uzyskać zmniejszając presję w tym zakresie. Należy uzupełnić: 1.Wskaźnik rezultatu ☐ R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR. 2.#Kryteria wyboru o udział w niskiemiejnych, uznanych i notyfikowanych systemach jakości 3.#Opis warunków kwalifikowalności o realizację planów ograniczania emisji gazów cieplarnianych w ramach uznanych i notyfikowanych systemów jakości 4.#Formę i wysokość wsparcia o zwrot kosztów audytu CO2, zakup systemów, sprzętu komputerowego oraz licencji służących wdrażaniu i prowadzeniu oraktyw w zakresie ograniczania emisji np. wspierających redukcje porzez	jak w sentencji zmiany	Uwaga nieuwzględniona	1. Ze względu na wyliczenie KE dotyczące możliwości przypisania dla jednej interwencji tylko jednego wskaźnika rezultatu nie ma możliwości dodania kolejnych wskaźników, mając na uwadze równowagę między inwestycjami zaplanowanymi w ramach tej interwencji i wybranym wskaźnikiem R23 proponuje się pozostać bez zmian. 2. Ze względu na cel planowanych inwestycji "środowiskowy" nie przewiduje się dodatkowych preferencji dla uczestników systemów jakości. 3 i 4 – wstępnie nie przewiduje się dofinansowania tego typu kosztów.

1096	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Proponujemy zmianę w zakresie obsady i ustalenie jej na poziomie maksymalnym 3 DJP/ ha TUZ.	Proponowana maksymalna obsada maksymalna jest zbyt niska i nie zapewni prawidłowego użytkowania TUZ. Spowoduje większą ilość roślin nieopierzanych, potrzebę wykaszania niedojrzałym jak również doprowadzi do wzrostu użytków zielonych niewykorzystywanych rolniczo. Należy podkreślić, że ten limit powoduje, iż można wypasać na 1 hektarze w okresie pastwiskowym jedynie 1 krowę z cielcem powyżej 0,5 roku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę opinie instytutów, a także uwzględniając uwagi organizacji rolniczych zgłoszone podczas konsultacji społecznych Planu Strategicznego, zdecydowano, że z punktu widzenia środowiskowego związane z odpowiednim użytkowaniem trwałych użytków zielonych istotne jest na przykładzie możliwości takiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu, który pozwoli na spełnienie zakładanego celu interwencji. W związku z tym zdecydowano o przychyleniu się do propozycji podwyższenie górnego limitu z 1,5 do 2 DJP/ha TUZ nadal pozwoli na realizację celu ekoschematu jakim jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie TUZ o niskiej wartości produkcyjnej i nie zakazadi bioróżnorodności pastwiska.
1097	Organizacje pozarządowe	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Dywersyfikacja liczby wykonywanych pokosów i terminów na działkach użytkowanych kosinie większych niż 5 ha. Dywersyfikacja nie dotyczy systemów głąb gorada rolnodostawowskiego dopuszczalność możliwość odwarozania siedlisk gatunków w pierwszym roku zobowiązania (koszenie całej pow. działki rolnej). Na działkach, gdzie docelowo wykonywane są dwa pokosy w roku, pierwszy pokos należy ograniczyć do 30 – 80 % działki i wykonywać naprzemiennie w mozaice z płatami niekoszonymi w pierwszy terminie w liczbie i wielkości uzależnionej od wielkości działki: - dla działek do 20 ha: co najmniej dwa płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszonym płatem o powierzchni co najmniej 30% powierzchni działki. - dla działek powyżej 20 ha do 50 ha: co najmniej trzy płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszonymi płatami o powierzchni co najmniej 10% powierzchni działki. - dla działek powyżej 50 ha: co najmniej cztery płaty niekoszone o powierzchni nie różniące się od siebie więcej niż 20%, oddzielone koszonymi płatami o powierzchni co najmniej 5% powierzchni działki. Drugi pokos należy wykonać na całej powierzchni działki z możliwością pozostawienia do 10 % działki niekoszonej. Na działkach, gdzie docelowo wykonywany jest jeden pokos w roku, obowiązek zróżnicowania terminów koszenia w czasie w terminie od 1 sierpnia do 31 października. - dla działek do 20 ha: Liczba pokosów wykonywanych w różnych terminach nie powinna być mniejsza niż dwa, zaś przerwy między pokosami nie powinny być krótsze niż 10 dni. Powierzchnia pól koszonych w różnych terminach powinna stanowić 40 - 60 % powierzchni działki. - dla działek powyżej 20 ha: Liczba pokosów wykonywanych w różnych terminach nie powinna być mniejsza niż trzy, zaś przerwy między pokosami nie powinny być krótsze niż 10 dni. Powierzchnia pól koszonych w różnych terminach powinna stanowić 20 - 40 % powierzchni działki. Niekoszony fragment łki powinien znajdować się co roku w innej części działki.	Dzięki proponowanemu rozwiązaniu rolnicy, w zależności od zapotrzebowania na siano, ale też lokalnych uwarunkowań wodnych (podtopienia) i siedliskowych (niska zdolność) będą mogli decydować jaką powierzchnię pozostawić niekoszoną podczas pierwszego pokosu (od 30 do 70%). Niekoszone powierzchnie w pierwszym pokosie będą utrzymywały mozaikowy charakter, będą też tworzyć bezpieczne miejsca legowia dla wielu gatunków ptaków oraz siedliska rzadkich bezkręgowców i roślin. Mozaikowość zostaje też osiągnięta gdzie zróżnicowaniu liczby pól niekoszonych podczas pierwszego pokosu. Dzięki dużym widelkom w zakresie powierzchni zostawianych niekoszonych pól, rolnicy nie będą mieli problemów z dotrzymaniem zobowiązania w ramach kontroli. Dodatkowym atutem takiego rozwiązania jest możliwość (nie obowiązek) pozostawiania powierzchni niekoszonej do 10%.	Uwaga częściowo uwzględniona	Z uwagi na utrudnienia i nadmierne koszty związane z kilkukrotnym przyjazdem na działkę (co może zniechęcać do podejmowania zobowiązań) nie jest uzasadnione aby wykreślić liczbę pokosów.
1098	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Zgodnie z fiszką pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji i wynosi 65% kosztów w przypadku rolników do 40 roku życia lub rolników realizujących operacje w gospodarstwie ekologicznym lub też 45 % w przypadku pozostałych operacji. Proponujemy zmianę i uwzględnienie w części o wyższym poziomie finansowania również tych systemów jakości, które przyczyniają się do redukcji emisji – oprócz rolnictwa ekologicznego są to również system GMP i system QAFP. Proponujemy, aby zapis brzmiał: „ – 65 % kosztów operacji kwalifikujących się do wsparcia w przypadku rolników, którzy nie ukończyli 40 roku życia, realizują operacje w gospodarstwie prowadzącym działalność ekologiczną (obszar B), uczestniczą w systemie jakości GMP lub systemie jakości QAFP albo...”. Str. 223 - Dodać pkt d) w gospodarstwach prowadzących produkcję w ramach niskoemisyjnych systemów jakości – obszar b	Te systemy mają wprost wpisane warunki obniżania emisji.	Uwaga nieuwzględniona	Celem działania nie jest obniżenie emisji.
1099	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu	Kod interwencji I 10.4 (str.232). Nazwa interwencji: Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu. W opisie warunków kwalifikowalności proponujemy dodać, iż w ramach interwencji wspierane będą również inwestycje materialne i niematerialne związane z dostosowaniami do niskoemisyjnego utrzymania zwierząt. Jednocześnie należy zaznaczyć, że skoro produkcja zwierzęca jest postęgowana jako duży emitent obciążenia na środowisko to największe korzyści środowiskowe można uzyskać zmniejszając presję w tym zakresie. Proponujemy uzupełnić wskaźniki rezultatów: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem 2.Kryteria wyboru o udział w niskoemisyjnych, uznanych i notyfikowanych systemach jakości 3.Opis warunków kwalifikowalności o realizacji planów ograniczania emisji gazów cieplarnianych w ramach uznanych i notyfikowanych systemów jakości 4.Rolną i wysokość wsparcia o zwrot kosztów audytu CO2, zakup systemów, sprzętu komputerowego oraz licencji służących wspomaganu prowadzenia praktyk w zakresie ograniczania emisji np. wspierających redukcję poprzez zarządzanie optymalnym żywieniem zwierząt, badanie śladu węglowego	Produkcja zwierzęca jest postrzegana jako duży emitent obciążenia na środowisko to największe korzyści środowiskowe można uzyskać zmniejszając presję w tym zakresie.	Uwaga nieuwzględniona	1. Ze względu na wytyczne KE dotyczące możliwości przypisania dla jednej interwencji tylko jednego wskaźnika rezultatu nie ma możliwości dodania kolejnych wskaźników; mając na uwadze różnorodność inwestycji zaplanowanych w ramach tej interwencji wybrany wskaźnik R23 proponuje się pozostawić bez zmian. 2. Ze względu na cel planowanych inwestycji „środowiskowy” nie przewiduje się dodatkowych preferencji dla uczestników systemów jakości. 3 i 4 – wstępnie nie przewiduje się dofinansowania tego typu kosztów
1100	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Rozwiązaniem promującym utrzymanie ekstensywne użytkowanych łąk poza obszarami Natura 2000, przy jednoczesnym promowaniu obszarów Natura 2000, byłoby utrzymanie „warunków pastusich” tylko w zasięgu rzadkich gatunków (dubiet, kukułki wielki, rykły i wodniczka). Proponujemy zatem rozważyć utworzenie warstw zasięgu dla kukułki wielkiego i rykły, jak zostało to zaproponowane dla dubietu i wodniczki. Poza obszarami Natura 2000, oprócz „warunków siedliskowych”, proponujemy utworzyć interwencję „Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk poza obszarami Natura 2000” w zakresie i wysokości płatności zbliżonym do proponowanej przez Ministerstwo interwencji „Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000”.	Jedyną różnicą (poza lokalizacją) między interwencją „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000” oraz „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000” jest większa swoboda podejmowania różnych wariantów przez beneficjentów na obszarach poza siecią Natura 2000. Wynika to z tego, że w obszarach Natura 2000 beneficjent musi dostosować wariant i wymogi do zapisów PZO/PD. Poza obszarami Natura 2000 ekspert przyrodniczy będzie miał większą swobodę zaproponowania beneficjentowi wyżej płatnych wariantów ptasich np. derkacza, pomimo że na dalsze beneficjenta będą występowały radsze gatunki ptaków takich, jak np. rykły, którego siedliska wymagają innego reżimu użytkowania. Biorąc pod uwagę nasze doświadczenia dostrzegamy duże i realne niebezpieczeństwo wywierania presji przez rolników na ekspertów celem uzyskania na swoich gruntach jak najlepiej płatnych wariantów. W praktyce oznacza to, że wariant „siewkowy” poza obszarami Natura 2000 będzie marginalnie wykorzystywany (poza mniejszość rolników, którym zależy na sianie), gdyż wariant siewkowy derkaczowi będzie znacząco więcej płatny, przy równocześnie niższym koszcie wykonania pokosów (jeden pokos w roku zamiast dwóch). Sytuacja taka doprowadzi do degradacji siedlisk ptaków siewkowych, takich jak czajka, rykły czy krawcodzób, podobnie zresztą jak to miało miejsce w pierwszej perspektywie PROW 2007-2013. Populacja derkacza jest w Polsce dość liczna (około 45 tys samców), zaś jej trend długoterminowy nie wykazuje spadków, w przeciwieństwie do ptaków siewkowych (Chodkiewicz i in. 2018). Dlatego „pakiet na derkacza” nie powinien być w ogóle dostępny poza obszarami Natura 2000, a w najlepszym rozwiązaniu tylko w OSD, gdzie jest on przedmiotem ochrony. Na ekstensywnym użytkowaniu łąk w tych pakietach zdecydowanie skorzysta też populacja derkacza, gdyż wiele pakietów siedliskowych opóźnia koszenia łąk zaś wszystkie nakazują pozostawianie niekoszonych fragmentów działek.	Uwaga nieuwzględniona	Propozycja potwierdzenia występowania wszystkich zagrożonych ptaków, które będą wspierane w ramach interwencji rsk na podstawie map (warstw cyfrowych) występowania tych gatunków, zamiast konieczności przeprowadzania inwentaryzacji przez eksperta przyrodniczego. Jest rozwiązaniem wartym rozważenia i wdrożenia w momencie, kiedy te warstwy będą gotowe i oficjalnie dostępne (nie jest to kompetencja MRiRW) Na terenie całego kraju (w tym poza obszarami Natura 2000) dostępny będzie roczny ekoschemat Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt. Ponadto ekstensywny wypas poza obszarami Natura 2000 wspierany będzie również w ramach zobowiązań wieloletnich poprzez interwencję Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000. Odnośnie koordynacji programów rolnodostawowskich przez RDOŚ - nie jest to możliwe z uwagi na strukturę organizacyjną i podział kompetencyjny.
1101	Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.8. Szcapanie gruntów wraz z zagospodarowaniem posazioleniowym	Zgodnie z załącznikiem	Zgodnie z załącznikiem	Uwaga częściowo uwzględniona	Ad. 1 nie planuje się wsparcia projektów rozpoczętych w ramach poprzedniej perspektywy. Ad. 2 i 4 Zaproponowane stawki obowiązujące w PROW 2014-2020 Jednocześnie zwiększono alokację środków tak aby możliwa była realizacja takiej samej liczby projektów w ramach interwencji A.d. 3 Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020 Ad. 5 zakup gruntów nie może stanowić kosztu kwalifikowalnego
1102	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I 4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Nazwa interwencji: Ekoschemat - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji zakłada szacowaną stawkę na poziomie 428 zł/ha. Interwencja zakłada, iż rolnik wymiesza obornika z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym; potwierdzi realizację tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARIMR oraz jest obowiązkiem przykrywania obornika w miejscu składowania. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery poprzez wymieszanie obornika w okresie maksymalnie 12 godzin od jego aplikacji na glebę oraz przez obowiązek przykrywania obornika w miejscu jego składowania. Kolejną interwencją Ekoschemat - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzygowo, tj. w formie aplikacji dogłębowej zakłada szacowane wsparcie na poziomie 291 zł/ha. Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery w trakcie i po aplikacji płynnych nawozów naturalnych. Najskuteczniejszą metodą w tym zakresie jest aplikacja nawozów naturalnych bezpośrednio do gleby. Podsumowując, jeżeli wymieszamy obornik na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji otrzymamy 428 zł/ha. Natomiast jeżeli rolnik zamieszkuje w maszynie do dogłębowej aplikacji i wybierze metodę znacznie bardziej przyjazną środowisku to otrzyma prawie jedną trzecią (32%) mniejsze wsparcie. Taka relacja wsparcia w tych interwencjach jest demotywuująca i zniechęcająca do stosowania aplikacji dogłębowej. Takie podejście jest z założenia błędne a stawki powinny być zamienione. Dodatkowo prosimy o przesłanie szczegółowej analizy kosztów na podstawie, której dokonano takiej wyceny poziomu wsparcia w tych interwencjach.	jak w sentencji propozycji	Uwaga nieuwzględniona	Należy zauważyć, że celem ekoschematów jest zachęcenie do stosowania takich praktyk, które mają na celu przychylenie się do ograniczenia emisji amoniaku do atmosfery, m.in. poprzez skrócenie czasu jaki obornik pozostaje na powierzchni gleby, czy aplikację gnojowicy innymi metodami niż rozbrzygowo. Przy ustalaniu stawek brano pod uwagę m.in. poziom ambicji interwencji oraz ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematów. Jednocześnie należy zauważyć, że ekoschematy są płatnościami obszarowymi, w związku z tym nie ma możliwości uwzględnienia w kalkulacji stawki kosztów inwestycyjnych ponoszonych np. na zakup maszyn. Tego typu wsparcie zostało przewidziane w ramach działań z II filaru.

1103	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 9. Płatności dla obszarów o ograniczeniach naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (GNW)	W interwencji I.9 ONW specyficzny – wysokość wsparcia strefa II – 528,00 zł/ha/rok Strefa II tzw.górskie – b.z.	Zgodnie z uzasadnieniem wyszczególnienia ONW specyficznego – podkreślenie roli tego ONW, musi być powiązana wysokość wsparcia. Aktualnie ONW specyficzny w praktyce rolnika niczego nie zmienia a wręcz zniechęca do podejmowania prac.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z projektowanymi przepisami dotyczącymi kolejnej perspektywy finansowej, które są analogiczne do rozwiązań wynikających z dotychczasowych przepisów, Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utraczone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyliczenia muszą być weryfikowalne i poświadczane przez podmiot niezależny od władz. W 2019 r. wprowadzono wyższe płatności dla gospodarstw ze zwierzętami trawożnymi (z min. obsadą 0,5 DJP/1 ha UR) położonych na obszarach ONW górskich i podgórskich (zaliczanych do obszarów ONW typu specyficznego strefa II). Wysokość stawek płatności ONW, musi uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. W przyszłym okresie programowania planuje się realizację tej interwencji na podobnych zasadach co dotychczas, w tym utrzymanie podobnego poziomu finansowania.
1104	Organizacje ekologiczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Umożliwić wypas innych ras w ciągu całego roku przy zachowaniu reżimu obsady.	W naszej ocenie niezrozumiałe jest umożliwienie wypasu całorocznego tyłko w przypadku koników polskich i huculskich. Podobnie dobre efekty dla ochrony siedlisk pastok można osiągnąć wypasając w odpowiedniej, niezbyt intensywnej obsadzie, inne rasy zwierząt, np krowy rasy polsko-czerwoną, które są jako prymitywna rasa predestynowane do wypasu całorocznego. Zażewanie całorocznego wypasu tyłko do koników uniemożliwia hodowcom innych ras wprowadzenie - pożądanego w kształtowaniu i ochronie siedlisk - wypasu. Konieczność przepędzania zwierząt z danej powierzchni w okresach jesienno-zimowych na inne kwatery przy często jednoczesnym ich braku - efekcie uniemożliwia rolnikowi realizację pakietu w tym wariancie.	Uwaga nieuwzględniona	Brak uzasadnienia środowiskowo-przyrodniczego do realizacji całorocznego wypasu innych gatunków zwierząt (z wyjątkiem zwierząt, które obecnie są do tego uprawnione m.in koniki polskie).
1105	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 11.3.3. Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	Proponujemy przyjęcie tu takich rozwiązań jak obowiązujących w ramach finansowanych przez Komisję Europejską promocyjnych programów prostych w zakresie promocji znaków towarowych. W formie i wysokości wsparcia wymieniono koszty kwalifikowalne – mając na względzie nasze obecne doświadczenia w naszej ocenie powinno być tu jasno zaznaczone, iż są to przykładowe koszty i że ten katalog kosztów nie jest zamknięty i że szczegółowy będzie w rozporządzeniu określającym zasady wsparcia. Proponujemy wprowadzić zapis „Z tym, że analogicznie jak ma to miejsce w ramach PROW 2014–2020, w trakcie realizacji interwencji, jednemu beneficjentowi pomoc będzie mogła zostać przyznana nie więcej niż dwa razy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy organizacji wymienionych w par. 9 ust. 2 pkt 1) Ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych spełniających wymagania beneficjenta niniejszej interwencji określone powyżej.”	W opisie warunków kwalifikowalności zawarto informacje, iż nie przynajmniej wsparcia na realizację działań informacyjnych, promocyjnych i marketingowych dotyczących komercyjnych znaków towarowych lub marek handlowych produktów. Jest to zapis bardzo restrykcyjny i może być czytany jako całkowity zakaz pokazowania, wykorzystywania produktów które zawierają znaki towarowe. Proponujemy przyjęcie tu takich rozwiązań jak obowiązujących w ramach finansowanych przez Komisję Europejską promocyjnych programów prostych. Dopuszcza się tam pokazywanie znaków towarowych itp., ale nie jest to przekaz główny i przekaz w tym zakresie jest bardzo ograniczony. Obecny zapis, przy braku elementu elastyczności, może powodować bardzo duże problemy z wdrożeniem tej interwencji. W formie i wysokości wsparcia wymieniono koszty kwalifikowalne – mając na względzie nasze obecne doświadczenia w naszej ocenie powinno być tu jasno zaznaczone, iż są to przykładowe koszty i że ten katalog kosztów nie jest zamknięty i że szczegółowy będzie w rozporządzeniu określającym zasady wsparcia. W ramach katalogu kosztów zapropgowano np. „Koszty przygotowania lub administrowania stroną internetową”. W naszej ocenie powinny być tu również koszty związane z social media a nie tylko ze stroną www. Dodatkowo interwencja zakłada ograniczenie możliwości występowania o środki przez jedną organizację – nie więcej niż 2 razy. Mając na względzie doświadczenia z obecnego funkcjonowania podobnego działania w ramach PROW 2013-2020 tj. późne jego uruchomienie proponujemy wprowadzić zapis „Z tym, że analogicznie jak ma to miejsce w ramach PROW 2014–2020, w trakcie realizacji interwencji, jednemu beneficjentowi pomoc będzie mogła zostać przyznana nie więcej niż dwa razy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy organizacji wymienionych w par. 9 ust. 2 pkt 1) Ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych spełniających wymagania beneficjenta niniejszej interwencji określone powyżej.”	Uwaga częściowo uwzględniona	Umieszczenie na materiałach informacyjnych, promocyjnych i marketingowych marek handlowych, będzie możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy informacja te będą miały drugorzędne znaczenie względem głównego przekazu informacyjno-promocyjno-marketingowego dotyczącego produktu wytworzonego w ramach systemu jakości żywności, którego dotyczy dana operacja. Opis interwencji 11.3.3 zawiera wyłącznie przykładowe kategorie kosztów kwalifikowalnych, które będą podlegały refundacji w ramach interwencji. Szczegółowy ich zakres zostanie określony w wytycznych dotyczących przedmiotowego zakresu wsparcia. Proponycja objęcia refundacją kosztów związanych z social media, a nie tylko z prowadzeniem strony www, będzie rozważana na kolejnym etapie prac nad PS WPR 2023-2027. Jednocześnie uprzejmie informujemy, iż z uwagi na ograniczony budżet interwencji nie przewiduje się możliwości korzystania ze wsparcia więcej niż dwa razy przez jednego beneficjenta.
1106	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI Wskaźniki rezultatu dla celu 9 proponujemy uzupełnić o wskaźniki rezultatu obejmujące udział rolników w systemach jakości. R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR.	2.2.9.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 9 (str. 57). Wskaźniki rezultatu dla celu 9 proponujemy uzupełnić o wskaźniki rezultatu obejmujące udział rolników w systemach jakości. R.10 Udział gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości wspieranych przez WPR.	Przyczyni się do realizacji potrzeb: •Wsparcia produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego z wyższym poziomem dobrostanu zwierząt. •Wsparcia budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych pomiędzy producentami, grupami i otoczeniem •Zapewnienia dostępności żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności i żywności ekologicznej, posiadającej oznaczenia geograficzne, wytwarzanej w ramach integrowanej produkcji roślin, a także w ramach krajowych systemów jakości żywności. •Podnoszenia świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów żywnościowych. W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” Aby przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie po środki UE na promocję mięsa istnieje potrzeba dynamicznego rozwoju systemów jakości, których uczestnicy są zobligowani do stosowania zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji mięsa.	Uwaga nieuwzględniona	Wskaźniki wybrane dla mierzenia realizacji celu szczegółowego 9 odzwierciedlają zaproponowaną logikę interwencji. Interwencje 13.3 "Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności" oraz 13.4 "Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności" realizują bezpośrednio cel 3 "Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości" (do którego przypisany został wskaźnik rezultatu R10), a tylko pośrednio cel 9 "Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe”.
1107	Osoby fizyczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Załącznik 5 Koszcie mozakowe. Konieczne jest doprecyzowanie znaczenia zapisu w tym wprowadzenie min. powierzchni TUZ od której wymiar będzie wolumenem rln. stosowania	Koszcie mozakowe – jego wprowadzenie skutecznie zniechęci do szczególności rolników małych gospodarstw do przystąpienia do podejmowania interwencji rsk. Zakaz o rolników nie będzie decydujący w na 3x wyjazd na tą samą łąkę w odstępkach np.2 dni, aby później w tych samych odstępkach przygotować i zbierać siano.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
1108	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI 2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 (str. 33). Wskaźniki rezultatu dla celu 4 proponujemy uzupełnić o: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 (str. 33). Wskaźniki rezultatu dla celu 4 proponujemy uzupełnić o: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem	W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” Aby przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie po środki UE na promocję mięsa, istnieje potrzeba zwiększenia skali stosowania zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji mięsa.	Uwaga nieuwzględniona	Wybór wskaźników wynika z przyjętej strategii interwencji dla celu 4.
1109	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI 2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 (str. 33). Wskaźniki rezultatu dla celu 4 proponujemy uzupełnić o: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem	2.2.4.2 Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 4 (str. 33). Wskaźniki rezultatu dla celu 4 proponujemy uzupełnić o: R.13 Ograniczenie emisji w sektorze zwierząt gospodarskich: odsetek dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza objętych wsparciem na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku, w tym na gospodarowanie obornikiem	W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” Aby przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie po środki UE na promocję mięsa, istnieje potrzeba zwiększenia skali stosowania zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji mięsa.	Uwaga nieuwzględniona	Wybór wskaźników wynika z przyjętej strategii interwencji dla celu 4.
1110	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 18.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Wariantach dedykowanych cennym gatunkom ptaków, usunięcie ekspertów przyrodniczych i wprowadzenie koordynacji interwencji rolnodowodowskich na podstawie warstw zasięgów gatunków rzadkich (dubelt, rycyk, wodniczka, kulik wielki), PZO lub wykwalifikowanych ornitologów działających w skali krajozobrazu w poszczególnych obszarach Natura 2000. W obszarach Natura 2000 przestrzenne planowanie programów rolnodowodowskich powinno być koordynowane przez Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska w jednostkach krajozobrazowych (razce) niż na poziomie pojedynczych gospodarstw rolnych) w celu utworzenia mozaiki użytkowania sprzyjającej gatunkom priorytetowym. Dane wyjściowe są na bieżąco zbierane w ramach kolejnych aktualizacji PZO, a także w ramach programów monitoringu gatunków oraz danych zbieranych przez lokalnych ornitologów, np. przy użyciu portalu ornitho.pl. Sprzyjałoby to ulepszaniu ochrony ptaków przy relatywnie niskich nakładach pieniężnych w porównaniu z kosztami ekspertów. Dla podtrzymania ekstensywnej gospodarki rolnej w krajozobrazie rolniczym poza obszarami Natura 2000, sprzyjającej ogólnie rozumianej bioróżnorodności (w tym również derkaczowi), pakietu na ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk powinny w zupełności wystarczyć bez angażowania ekspertów. Powinny być one ogólnie dostępne dla większości rolników poza obszarami występowania gatunków rzadkich.	W zakresie koordynacji interwencji rolnodowodowskich, należy wspomnieć o małej efektywności ekspertów przyrodniczych, którzy w większości przypadków nie są wykwalifikowanymi ornitologami lub działają na korzyść rolnika raczej niż ptaków, jak to przedstawiliśmy na przykładzie pakietu na derkacza poza obszarami Natura 2000. W najgorszych przypadkach funkcjonują oni jako dobre prosperujące firmy robiące ekspertyzy za biurka a także pod dyktando rolnika oczekującego najlepszej płatności wariantu. Jest to w naszym przekonaniu trwonienie publicznych pieniędzy. Przyjmując średni koszt wykonania ekspertyzy na 2000 zł (co jest zdecydowanie za wysokie) oraz 54425 beneficjentów pakietu 4 i 5 w PROW 2014-2020 (stan na 28.04.2021), koszt ten wyniósł 108 850 000 zł. Gdyby koszty te przeznaczyć na wykwalifikowanych koordynatorów przyrodniczych, którzy planowali by przestrzenny rozład interwencji RSK w Polsce można byłoby osiągnąć zdecydowanie lepsze rezultaty.	Uwaga częściowo uwzględniona	Proponacja potwierdzenia występowania wszystkich zagrożonych ptaków, które będą wspiera w ramach interwencji rsk na podstawie map (warstw cyfrowych) występowania tych gatunków, zamiast konieczności przeprowadzania inwentaryzacji przez eksperta przyrodniczego, jest w rozwinięciu warty m rozważenia i wdrożenia w momencie, kiedy te warstwy będą gotowe i oficjalnie dostępne (poza kompetencją MRWR). Proponując MRWR odwołania się do konkretnych dwóch gatunków (tj. wodniczki i dubelta) wynika z tego, że obecnie jedynie dla tych gatunków prowadzony jest coroczny monitoring przyrodniczy obejmujący 100% krajowej populacji tych gatunków. W przypadku pozostałych gatunków ptaków, tj. rycyk, kszyk, krwawodół, czajka, kulik wielki i derkacz uzyskane dane z monitoringu tych ptaków nie odzwierciedlają 100% krajowej populacji tych gatunków i tym samym wiedza o ich występowaniu oraz warstwy (mapy) generowane z użyciem tych danych nie są dokładne na tyle, aby służyły do potwierdzenia występowania gatunku.
1111	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI 2.2.3.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 3 (str. 27). Wskaźniki rezultatu dla celu 3. R.10 Bieżąca organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości, 95% Prosimy o wyjaśnienie przyjętego wskaźnika	2.2.3.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 3 (str. 27). Wskaźniki rezultatu dla celu 3. R.10 Bieżąca organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości, 95%	przyjęty wskaźnik wydaje się być błędnym lub zbyt mało ambitnym. Ten wskaźnik odpowiada około 13 tys. rolników. Aktualnie w samych systemach jakości jest więcej rolników. W naszej opinii ten wskaźnik powinien wynieść ponad 5%.	Uwaga nieuwzględniona	W kolejnej wersji planu wskaźniki jest nieco wyższy i wynosi 1,27%. Opis wskaźnika jest zawarty w planie.
1112	Osoby fizyczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Dopuszcza się składowanie skoszonej biomasy w stogach aż do jej całkowitego rozkładu	W mijającym PROWIE biomasa można układać w stogi, lecz należy je usunąć do końca lutego (jeśli dobrze pamiętam). Obowiązuje zakaz mulczowania i zostawiania biomasy na pokosie. Zakaz ten jest notorycznie łamany, co nie jest wykazywane podczas kontroli. Rolnik wykle nie ponosi z tego tytułu żadnych konsekwencji. Dopuszczenie możliwości składania w stogi byłoby może choć w niewielkim stopniu zmniejszyć skalę mulczowania. Eventualnie proponuję wprowadzenie zróżnicowanej płatności w zależności od podjętych działań. W takim wypadku rolnik mógłby zdecydować, czy wybrać niższą stawkę płatności lecz mógłby zostawić skoszoną biomasa, czy wyższą stawkę ze sprzągnięciem biomasy – lecz kontrolę w takim wypadku powinny bezwzględnie pilnować przestrzegania tego wymogu. Dopisze jeszcze jeden akapit w tej kwestii, niestety wykraczający poza ramy dyskusowanego dokumentu. Obecnie skoszona biomasa dla wielu rolników, którzy nie posiadają bydła ani nie mają nabywców na czerwone siano, jest odpadem. Sierpniowe i wrzesniowe siano jest odpadem. W bardzo wielu przypadkach rolnicy nawet jakby chcieli nie mają możliwości zutilizowania tego odpadu. Moim zdaniem powinna powstać sieć jakichś placówek, która by odbierała od	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest to uzasadnione od strony przyrodniczej i środowiskowej.

1113	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Wzmocnienie kontroli wykonanych zabiegów. Przy użyciu aplikacji mobilnej dostępnej dla wolontariuszy powinien być kontrolowany sposób prowadzenia pokosów. Kontrolowanie 10% działki RSK pod względem wykonanych zabiegów przy użyciu dronów.	Oprócz właściwie sformułowanych wymogów w interwencjach wspomagających ochronę bioróżnorodności, ich efekt w dużej mierze zależy od sprawnie działającego mechanizmu kontroli wykonanych zabiegów. W naszej opinii i na podstawie dowodów podczas oceny sposobów użytkowania różnicowego w arealach takowych dubelt, głównym problemem są niestarcanie wykonywane zabiegi (stosowanie kosarek bijkowych i brak zbioru biomasy) a nawet ich całkowity brak. Brak odpowiedniej kontroli realizacji zobowiązań jest kolejnym przykładem przecieku ogromnej ilości funduszy, które powinny przekładać się na poprawę stanu zachowania gatunków i siedlisk priorytetowych. Problem ten dotyczy nie tylko zobowiązań w ramach pakietów rolnodowodowskich, co tych dotyczących użytkowania w ramach płatności bezpośrednich. Zwłaszcza niedostateczna ilość kontroli tych druhich doprowadziła w wielu miejscach do poczucia bezkarności i degradacji wielu cennych łąk. W naszej ocenie inwestycja w większą ilość kontroli (w tym użytkowania w ramach płatności bezpośrednich) powinna zwrócić się wielokrotnie z sankcji narzucanych za nierzetelne wywiązanie się z zobowiązań przy jednoczesnej poprawie warunków siedliskowych dla ptaków.	Nie dotyczy	Poza zakresem opisu kształtu interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych w PS.
1114	Organizacje pozarządowe	Załącznik 4: Normy DKR (ang. GAEC) określone na poziomie krajowym w ramach warunkowości	Zwiększenie odległości, w której zakazuje się stosowania nawozów oraz środków ochrony roślin w pobliżu wód powierzchniowych ± 3 m do co najmniej 5 m. Szerokość rowu powinna zostać obniżona do maksymalnie 2 m.	Zwiększenie bufora spowoduje zmniejszenie spływu biogenów do wód powierzchniowych. Powszechną praktyką jest „stapanie” nawozów bezpośrednio przy rowach a wręcz do nich. W naszej ocenie definicja wód powierzchniowych, których dotyczy norma także powinna być zmodyfikowana w zakresie szerokości rowu. Uważamy, że zdecydowanie znikomą udział rowów ma większa szerokość niż 5 m. Obecny zapis sprawi, że duży obszar terenów rolnych zostanie wykluczony z tego obowiązku, co może mieć bardzo niekorzystny wpływ na możliwość osiągnięcia tak jakim jest ograniczenie zanieczyszczenia wód ze źródeł rolniczych.	Uwaga nieuwzględniona	Norma DKR 4 dotyczy ustanowienia stref buforowych wzdłuż cieków wodnych; w przypadku tej normy ciek wodny są zdefiniowane zgodnie z Programem działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami
1115	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	W kryteriach wyboru zawarto kryterium: wnioskowanie o wsparcie przez rolników w wieku do 40 lat. Proponujemy usuniecie. Dodatkowo w części dotyczącej wysokości wsparcia – zawarto informację, iż w ramach interwencji planowane jest wsparcie na poziomie maksymalnym 5 000 zł na gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie. Proponujemy podniesienie jej do poziomu 6500 zł. Proponujemy uzupełnić pozycje koszty o dostosowanie się do wymogów niskoemisyjnych systemów jakości w szczególności do wymogów z zakresu redukcji emisji gazów, poprawy dobrotu zwierząt, redukcji zużycia antybiotyków itp. Jednocześnie proponujemy uzupełnienie tej fizyki i dodanie możliwości ryczałtowego finansowania kosztów dostosowania do udziału w systemie.	W kryteriach wyboru zawarto kryterium: wnioskowanie o wsparcie przez rolników w wieku do 40 lat. Mając na względzie strukturę wiekową producentów z systemów jakości może to prowadzić do niepotrzebnych nadwyżek. To jest warunek bardzo restrykcyjny. Proponujemy usuniecie. Dodatkowo w części dotyczącej wysokości wsparcia – zawarto informację, iż w ramach interwencji planowane jest wsparcie na poziomie maksymalnym 5 000 zł na gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie. Jest to kwota bardzo niska w przypadku, gdy producent pracują w więcej niż jednym systemie jakości. Proponujemy uzupełnić pozycje koszty o dostosowanie się do wymogów niskoemisyjnych systemów jakości w szczególności do wymogów z zakresu redukcji emisji gazów, poprawy dobrotu zwierząt, redukcji zużycia antybiotyków itp. Jednocześnie proponujemy uzupełnienie tej fizyki i dodanie możliwości ryczałtowego finansowania kosztów dostosowania do udziału w systemie w szczególności do wymogów metod produkcji zrównoważonej, niskoemisyjnej na poziomie do 20 tys. zł, łącznie z zobowiązaniem np. do 5 letniego udziału w tym systemie.	Uwaga nieuwzględniona	Należy wyjaśnić, iż kryteria wyboru operacji opisane w fiszce dla przedmiotowej interwencji nie są tym samym czym są kryteria dostępu do wsparcia. W związku z tym, nie ograniczając one dostępu do wsparcia przez wnioskodawców powyżej 40 lat, lecz stanowiąc one wyłącznie preferencję dla grupy osób do 40 roku życia. Jednocześnie informujemy, iż ze względu na ograniczony budżet przedmiotowej interwencji, a także biorąc pod uwagę potrzebę objęcia wsparciem jak największą liczbę potencjalnych beneficjentów (planowane jest rozszerzenie zakresu beneficjentów interwencji o zakłady przetwórcze oraz rolników, którzy korzystali już z tego rodzaju wsparcia w ramach poprzednich okresów programowania 2007-2013 oraz PROW 2014-2020), wysokość wsparcia na jedno gospodarstwo/zakład przetwórczy rocznie wyniesie nie więcej niż 5000 zł. Przy czym, wsparcie będzie miało charakter zobowiązań wieloletnich, udzielanych na okres pięciu lat objęcia wsparciem. Proponowany zakres kosztów wykracza poza zakres, który mógłby zostać sfinansowany ze środków przedmiotowej interwencji, a który wiąże się z możliwością refundacji kosztów kwalifikowanych dotyczących uczestnictwa w danym systemie jakości. Jednocześnie informujemy, iż proponowane rozszerzenie katalogu kosztów kwalifikowanych nie wiąże się w bezpośredni sposób z kosztami, które są wymagane w związku z uzyskaniem certyfikatu zgodności/świadectwa jakości potwierdzającym uczestnictwo w danym systemie jakości.
1116	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	Rolnik aktywny zawodowo-wymagania potrzebne do uznania powinien spełnić każdy rolnik nie tylkootrzymujący pow. 5 tys euro płatności.	W Polsce na te państw zachodnich UE jest specyficzna sytuacja gdyż zagrożenie wyludzenia nienależnych dopłat leży po stronie mniejszych gospodarstw. Jest to zjawisko masowe. Dużo małych gospodarstw wydzierzawia swoje grunty rolnikom towarowym i pobiera bezprawnie na nie dopłaty bezpośrednie. Rolnik faktycznie uprawiający ziemię nie ma prawa do dopłat do materiału siewnego, ON, ma problem z rozpisanem stosowanych pestycydów , nawożenia czy korzystania ze środków II filaru WPR.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym , które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikami aktywnymi” (uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nowa perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciążliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę dowodzenia z lat 2015-2017. Definicja aktywnego rolnika dotyczy sprawdzania kryteriów dochodowych i nie przyczyni się do wyeliminowania innych problemów.
1117	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Warunki kwalifikowalności- zmieść granicę 50ha	Granica 50 ha sztucznie zakłóca warunki konkurencji, spowoduje fikcyjne podziały gospodarstw, będą problemy z rozliczaniem czynszów dzierżawnych gdyż wysokość dopłat jest często dla nich odnośnikiem.	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze cel płatności redystrybucyjnej oraz wynikający z analizy dochodów rolniczych w poszczególnych przedziałach powierzchniowych zaproponowany zakres powierzchniowy, należy stwierdzić, że ukierunkowanie wsparcia do gospodarstw osiągających dochód parytetowy jest nieuzasadnione. Ponadto w rekomendacjach odnośnie polskiego PS, KE zwraca uwagę na konieczność redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych poprzez m.in. stosowanie płatności redystrybucyjnej. Przynajmniej płatności redystrybucyjnej dla gospodarstwo o max pow 50 ha spełnia warunki.
1118	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Proponujemy dodanie nowej interwencji. Propozycja fizyki w załączeniu	Zakłada się, że trwałej poprawie dochodowości działalności rolniczej będą sprzyjać interwencje WPR: - wdrażanie najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwiększającej wśród rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości lub - wdrażaniu najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwiększającej wśród rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości Uzasadnienie W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „ Ponadto Komisję podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważone produkcje i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegled ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” Aby, przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie do środków UE na promocję mięsa istnieje potrzeba: dynamicznego rozwoju systemów jakości których uczestnicy są zobligowani do stosowania zrównoważonych, niskoemisyjnych metod	Uwaga częściowo uwzględniona	Na obecnym etapie nie ma możliwości proponowania dodatkowej interwencji. Analiza w tym zakresie będzie realizowana na dalszym etapie.
1119	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	10. Szukawy wielkoturczycowe 11. Użytki przyrodnicze 12. Wariant porzeczkiowkowy 13. Wariant kumakowy	Punkty 10 i 11 - jest to przywrócenie wariantów sprzed kilkunastu lat. Wiele płatów szwarowych o dużym znaczeniu przyrodniczym (przeze wszystkim retencja wodna, mieszce łągow i żerowania ptaków, płazów) w ostatnich latach nie mogły być zaliczona do programów rolnodowodowskich z powodu braku gatunków wskaźnikowych dla kategoriekolewki z branych pod uwagę siedlisk. Punkty 12 i 13 - w ZPO i PZO często podważane są na działkach łąkowych stanowiska porzeczki i kumaków. Nie znam się na tym, być może wymagają one innych zabiegów do zachowania ich siedliska niż przewidują to obecne zapisy. W dotychczasowej metodycie są proponowane modyfikacje użytkowania łąk trzęślicowych i wilgotnych przy okazji występowania naturalnych motyli, być może warto zastanowić się nad wprowadzeniem odpowiednich modyfikacji - lub wręcz osobnych wariantów - dla innych cennych zwierząt.	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach PS istnieje szereg interwencji sprzyjających ochronie płazów. W ramach II filaru WPR (ekoschematy) przewidziano np. ekoschemat Przemianczenie 7 % powierzchni GD w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne, który przewiduje zachęcenie rolników do utrzymywania w gospodarstwie obszarów lub obiektów nieprodukcyjnych, które korzystnie oddziałują na środowisko, w szczególności na ochronę i zwiększenie różnorodności biologicznej na poziomie co najmniej 7% powierzchni gruntów ornych (w tym m.in. rowów, oczek wodnych itp.) służących ochronie płazów. Inną interwencją jest ekoschemat Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych, gdzie promowane będzie retencjonowanie wody, a w efekcie poprawa gospodarki wodnej oraz zachowanie siedlisk hydrotycznych. W ramach II filaru WPR przewidziano interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne takie jak np. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 czy Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000, w tym w szczególności warianty ukierunkowane na ochronę również płazów. Zmieniowilgotne łąki trzęślicowe, Zalewowe łąki selenicowe i słonorośla, Polnaturlane łąki wilgotne czy Torfowiska.
1120	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 1.8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	W Załącznik 5 Dla stanowisk tego gatunku na Pomorzu Zachodnim (aniin będzie za późno) należy odstąpić od wymogu powierzchni minimalnej do pozostawienia.	Wegetacja w całej Dolinie Odry cechuje się intensywnymi szybkim wzrostem runi. Mając na uwadze dowodzenia z projektów ochrony gatunku wodniczka, pozostawienie 15% nie koszonego siedliska prowadzi de facto do utraty 30% powierzchni z uwagi na dynamiczny wzrost biomasy w siedlisku. Taka strata siedlisk może być przyczyną zaniku zachodniopomorskiej populacji tego gatunku na jego zachodnim skraju zasięgu.	Uwaga nieuwzględniona	Pozostawienie powierzchni niekoszonych w danym roku jest istotne zarówno dla wodniczki jak i innych zwierząt.
1121	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.3. Uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników.	warunki kwalifikowalności-wykreślić punkt 2	Równe szanse dla wszystkich młodych rolników	Uwaga nieuwzględniona	Definicja wynika z rozporządzenia o planach strategicznych.
1122	Osoby fizyczne	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W załączniku 5. Wodniczka Wypas od 15.06.2020	Rozpoczęcie wypasu po dniu 15 czerwca w siedlisku wodniczki pozwoli na uniknięcie szkody w pierwszym łągu. Takie negatywne oddziaływanie będzie miało miejsce tylko wobec drugiego łągu.	Uwaga nieuwzględniona	Siedliska na których występuje większość populacji wodniczki w Polsce nie nadają się do wypasu. Jest natomiast dowolone użytkowanie koso-pastwiskowe (o ile jest to zgodne z uwarunkowaniami archeologicznymi i ekologicznymi) taka możliwość.
1123	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	wsparcia udziałem od 5 do 30 ha	Mniejsze gospodarstwa w rzeczywistości praktycznie nie istnieją- są wydzielane rolnikom towarowym i właścicielce pobierają tylko dopłaty. W przeciwnym przypadku- od 3ha- duża część środków przeznaczonych na rolnictwo zostanie zamowna, posłużą jako wsparcie społeczne	Uwaga nieuwzględniona	Ukierunkowanie płatności redystrybucyjnej do małych gospodarstw jest realizacją jej podstawowego celu - redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych, na co zwraca uwagę również KE w swoich rekomendacjach odnośnie polskiego PS.
1124	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	W działaniu doobrostan opasów proponujemy rezygnację z pastwiskowania, obniżenie potrzeby pełnego ściółkowania dwukierunkowego dla doobrostanu. 1. Opas w budynkach 2. opas w budynkach z dostępem do wybiegu.	Pastwiskowanie przy opasie byłaby może stanowić niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia rolników. Wydaje nie wiece zasadne utrzymanie systemu wsparcia dwukierunkowego dla doobrostanu.	Uwaga częściowo uwzględniona	ad 1) Interwencja związana z doobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bytowej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. Ponadto, w ramach interwencji dotyczącej doobrostanu opasów, wymóg dotyczy zapewnienia zwierzętom wybiegu przez cały rok, z możliwością zastąpienia przez pastwiskowanie w sezonie wegetacyjnym. Tym samym pastwiskowanie jest dobrowolne dla rolnika. ad 2) W części dotyczącej wydzielenia z płatności do opasów płatności jedynie do zwiększonej powierzchni
1125	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	1.4.5 Ekoschemat-Zróżnicowana struktura upraw. Kukurudzę na ziarno zakwalifikować jako roślinę mającą pozytywny wpływ na bilans materii organicznej	Prawdopodobnie wzięto pod uwagę kukurudzę na kiszonkę która ma bilans ujemny.	Uwaga nieuwzględniona	Szczegółowe wymagania dotyczące m.in. sposobu zakwalifikowania kukurudzy na ziarno zostaną zaproponowane na etapie legislacji krajowej.

1126	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.4.6 Ekoschemat- Wymieszanie obornika w ciągu 12 h. Uwzględnić obornik i gnojowicę. Składowić substancje do atmosfery z gnojowicy ułatwiają się dużo szybciej niż z obornika.	Niewiele gospodarstw posiada aplikatory dogłębne i większość miesza gnojowicę w sposób tradycyjny.	Uwaga nieuwzględniona	Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery. Najlepsze efekty w zakresie ograniczenia emisji amoniaku uzyskuje się podczas aplikacji płynnych nawozów naturalnych na GD przy zastosowaniu metod dogłębnych. Zakres ten został ujęty w ramach odrębnego ekoschematu.
1127	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.4.7 Ekoschemat-Stosowanie płynnych nawozów innymi metodami niż rozbrzygowie. Stanowczo za mała powierzchnia przewidziana do tego działania (40000ha).	Należy zauważyć że oprócz gnojowicy coraz więcej jest do stosowania pofermentu z biogazowni. Ponadto nowo budowane lub modernizowane budynki w sektorze trzody chlewnej są przewznie wyłącznie w systemie beczdłokowym.	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione w P5 wartości dotyczące powierzchni przewidzianej do wsparcia wskazane zostały na podstawie analiz prowadzonych przez Instytutę podległe MRiRW. Na tym etapie nie przewiduje się wprowadzania zmian. Jeżeli faktyczny poziom zainteresowania realizacją ww. ekoschematu okaże się wyższy niż oszacowano - podejmowane mogą być decyzje o zmianie wskaźnika dotyczącego powierzchni tej interwencji.
1128	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.4.12 Ekoschemat – Retencjonowanie wody- zmniejszyć powierzchnię przewidzianą (360 000 ha) lub opracować inny sposób retencji	Na większości UZ nie ma sprawnych zastawek i odpowiednio utrzymanego systemu melioracyjnego który pozwolił by na sprzężenie wody. Ponadto w warunkach dużego rozdrobnienia działek nie jest to możliwe bo gdy przykładowo jeden rolnik chce realizować ekoschemat przez podtopienie UZ a sąsiad w tym czasie zbiera siano.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach ekoschematu nie ma sprzeczności działań, które rolnik będzie zobowiązany spełnić. Wdrożenie ekoschematu ma być oparte na danych uzyskiwanych m.in. ze zdjęć satelitarnych, płatności będą przyznawane rolnikom deklarującym gotowość udogotnienia swoich TUZ na cele związane z retencjonowaniem wody, do powierzchni, gdzie w określonym terminie w danym roku faktycznie wystąpiły zalania lub podtopienia (płatność za rezultat). Podstawą do przyznania płatności będzie stwierdzenie wystąpienia rezultatu (zalania lub podtopienia), a nie zrealizowanie wymogów prowadzących do jego wystąpienia.
1129	Instytuty, w tym Instytuty naukowe/badawcze	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Interwencja 8.5. „Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie” Wariant 3. Ogródki bioróżnorodności: Zmniejszyć wymogi „minimum 20 gatunków” (do 10 gatunków)	Interwencja 8.5. „Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie” Wariant 3. Ogródki bioróżnorodności: W niektórych przypadkach, trudno będzie uzyskać w pierwszym roku materiał siewny do 20 gatunków, jeśli materiał ma pochodzić tylko z banku genów lub w ramach wariantu 1 tego samego pakietu.	Uwaga nieuwzględniona	1) 20 gatunków zapewni wysoki poziom bioróżnorodności - główny cel tej interwencji
1130	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.4.1. 17Ekoschemat –Dobrostan zwierząt Opis wymagań w odniesieniu do loch. Oprócz możliwości przebywania w klatce w okresie okopodorowym – wydłuży do 14 dni ze względu na przycięszenia prosiek (i ich dobrotan też należy brać pod uwagę a nie tylko lochy) należy umożliwić przegrzewanie loch w klatkach w okresie krycia.	Lochy po odciążeniu prosiek mają osłabione kości i podczas rui w grupie obskakują się tamiąc nogi, kręgosłup, miednice i należy je umieścić na ten czas w pojedynkach dla ich dobra. Ponadto po kryciu jest okres zagnieżdżenia zarodków i agresja w grupie powoduje ich zamieranie. Tutaj proponowany wydłużający okres w klatce 21 dni.	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji lochy nie powinny być utrzymywane w systemie jarmozym, niemniej jednak ze względu na potrzebę znalezienia kompromisu między dobrostanem loch a prosiek i ludzi opiekujących się tymi zwierzętami zaproponowane odstępstwo w okresie okopodorowym tak, aby lochy mogły być utrzymywane w systemie jarmozym nie dłuższy jednak niż 8 dni.
1131	Wiązki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.10.6.1. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie	Proponuje się interwencje polegającą na wsparciu wymiany stada na lepsze jakościowo, genetycznie sztuki. Wsparcie dotyczyłoby zakupu jaiłówek/krów w przypadku sprzedaży do rąbni takiej samej liczby sztuk. W konsekwencji nie prowadziłoby to do wzrostu pogłowia tylko do zmiany struktury stada na sztuki bardziej odporne i dostosowane genetycznie do krajowego popytu. Proponowana interwencja dotyczyłaby wsparcia do wymiany do 20 sztuk przy poziomie wsparcia 2 tys zł. Przy takich założeniach tj do 40 tys zł/gospodarstwo należałoby przyjąć i skoryzyska tysiąc gospodarstw. W konsekwencji budżet takiego działania to maksymalnie 40 mln zł. Oczywiście wymienione parametry można modyfikować w zależności od poziomu dostępnego budżetu. I w przypadku mniejszego poziomu dostępnego budżetu wprowadzić np. zasadę iż wsparcie przysługuje w kolejności złożenia wniosku do wyczerpania dostępnego budżetu.	Zaproponowane rozwiązanie mogłoby być wdrożone w ramach przygotowywanego planu strategicznego. Realizacja takiego wsparcia mogłaby być wprowadzona poprzez np.: Nową interwencję dedykowaną poprawie jakości materiału genetycznego. Interwencje: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów lub Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do młodego bydła. Obydwie te interwencje nie została rozpisane w projekcie planu strategicznego więc może można ten koszt jeszcze z tych interwencji uwzględnić. Interwencja: Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez: (iv) poprawę jakości produkcji. Proponuje dodanie do kosztów kwalifikowalnych w tej interwencji kosztów związanych z wymianą stada.	Uwaga nieuwzględniona	Propozycja jest sprzeczna z art. 73 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (ERFG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ERFRON) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013
1132	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Uwzględnienie wsparcia na stworzenie infrastruktury (budowlano – sprzętowej) kliniki dużych zwierząt, w tym szczególnie koni Uwzględnienie wsparcia na stworzenie infrastruktury (budowlano – sprzętowej) rehabilitacji dużych zwierząt, w tym szczególnie koni	Wsparcie to spowoduje: - Przyciągnięcie młodych i nowych rolników i ułatwienie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. - Wsparcie konkurencyjności obszarów wiejskich, - Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich (nowe miejsca pracy), - Poprawa dostępu do lokalnej infrastruktury związanej z diagnostyką, interwencją weterynaryjną wymagającą specjalistycznych pomieszczeń, rehabilitacji zwierząt. - Spadek śmiertelności i zachorowań wśród zwierząt gospodarskich. - Wzrost lokalnych możliwości dokształcania dla początkujących zootechników, weterynarzy, rehabilitantów zwierząt (możliwość odbywania praktyki). - Wzrost świadomości lokalnych rolników poprzez możliwość organizacji prelekcji w specjalistycznej infrastrukturze. - Stymulację współpracy obszarów wiejskich z ośrodkami naukowymi, - Z rezultatów będą mogli korzystać także inni mieszkańcy obszarów wiejskich, w tym także dydaktyczna i uczniowie szkół.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie weterynaryjne są uwzględnione w celu 2 dotyczącym konkurencyjności rolnictwa.
1133	Instytuty, w tym Instytuty naukowe/badawcze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.12. Tworzenie zadzwień średnpolnych	Interwencja 10.12. Tworzenie zadzwień średnpolnych Brakuje informacji o tym jak długo rolnik musi utrzymać takie zadzwienie.	Z związku z tym, że kwota przyznana jest jednorazowo, w formie ryczałtu, istnieje ryzyko, że nie będzie to utrzymywane.	Uwaga nieuwzględniona	Zachęta dla rolników do utrzymania wykonanych zadzwień średnpolnych zapewniona zostanie poprzez objęcie ich wsparciem w ramach ekoschematów (I Filar WPR).
1134	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.6. Elementy wspólne dla rodzajów interwencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich	Zmiana w rozdziale 4.6.1 Wykaz niekwalifikujących się inwestycji	Umożliwi to udzielanie wsparcia rolnikom, którzy są zainteresowani postępem naukowym i / lub tym, którzy są jednocześnie naukowcami.	Uwaga nieuwzględniona	Każde gospodarstwo spełniające warunki określone dla danej interwencji może korzystać z pomocy w ramach Planu.
1135	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	W ekoscchemacie I.4.5 - w opisie wymagań - zamienić strukturę proporcji upraw na: min.30% gatunków pozytywnie wpływających ..... zbóża max 50%, gatunki mające ujemny wpływ max.20%	podkreślenie wartości gatunków pozytywnie wpływających na glebę.	Uwaga nieuwzględniona	Przyjęto założenie, że II filar powinien mieć charakter powszechny, a zatem proponowane ekoschematy powinny cechować nieskomplikowanie i prostota. Ma to na celu umożliwienie ich realizacji przez jak największą liczbę rolników, na jak największej powierzchni, bez poprawy efekt skal osiągnąć jak największy pozytywny efekt dla środowiska i klimatu. Jednocześnie, proporcje upraw zostały ustalone w taki sposób, żeby rolnicy mając swobodę podejmowania decyzji, m.in. mogli przeznaczyć pod uprawę bobowatych większą powierzchnię gruntów ornych niż 20%.
1136	Wiązki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacja)	Proponuje się interwencje polegającą na wsparciu zakupu buhajów na lepsze jakościowo, genetycznie sztuki w celu poprawy jakości cieląt. Wsparcie dotyczyłoby zakupu buhajów w przypadku gdy rolnik posiada co najmniej 10 krów. W konsekwencji prowadziłoby to do ukierunkowania wsparcia na gospodarstwa które rzeczywiście potrzebują buhajów hodowlanych. W konsekwencji prowadzi to do zmiany puli genowej w stadach na sztuki bardziej odporne i dostosowane genetycznie do krajowego popytu. Proponowana interwencja dotyczyłaby wsparcia do zakupu buhajów w wysokości 5 tys zł. Przy takich założeniu iż skoryzysta z takiego rozwiązania 1000 gospodarstw budżet takiego działania to maksymalnie 5 mln zł. rocznie Oczywiście wymienione parametry można modyfikować w zależności od poziomu dostępnego budżetu. I w przypadku mniejszego poziomu dostępnego budżetu wprowadzić np. zasadę iż wsparcie przysługuje w kolejności złożenia wniosku do wyczerpania dostępnego budżetu. Interwencja związana z zakupem buhajów powinna być połączona w czasie z interwencją w zakresie wymiany stada w celu osiągnięcia dużo lepszych efektów produkcyjnych i osiągnięcia synergii między interwencjami.	Zaproponowane rozwiązanie mogłoby być wdrożone w ramach przygotowywanego planu strategicznego. Realizacja takiego wsparcia mogłaby być wprowadzona poprzez np.: Nową interwencję dedykowaną poprawie jakości materiału genetycznego. Interwencje: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów lub Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do młodego bydła. Obydwie te interwencje nie została rozpisane w projekcie planu strategicznego więc może można ten koszt jeszcze z tych interwencji uwzględnić. Interwencja: Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez: (iv) poprawę jakości produkcji. Proponuje dodanie do kosztów kwalifikowalnych w tej interwencji kosztów związanych z zakupem buhajów.	Uwaga nieuwzględniona	Brak możliwości zakupu tego typu zwierząt w ramach interwencji inwestycyjnych z art. 73.
1137	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	I.4.1. 17Ekoschemat –Dobrostan zwierząt W odniesieniu do tuczników. Wykresić że do płatności kwalifikują się tylko tuczniki pochodzące od loch z gospodarstw realizujących dobrostan loch.	Powinno zależeć aby wszystkie zwierzęta miały lepsze warunki.	Uwaga nieuwzględniona	Warunkowanie płatności dobrostanowych do tuczników z ich pochodzeniem od loch dobrostanowych obowiązuje od początku wdrażania działania Dobrostan zwierząt PROW 2014-2020 i, od 2020 r. Ma ono na celu przede wszystkim skierowanie płatności dobrostanowych do tych tuczników, które od dnia urodzenia mają zapewnione podwyższone normy dobrostanowe, ze względu na to, że pochodzą od loch dobrostanowych. Należy ponadto nadmienić, że pomimo ograniczenia wsparcia do tuczników jedynie do tych pochodzących od loch objętych wsparciem w ramach dobrostanu zwierząt, podwyższone warunki dobrostanu rolnik realizujący zobowiązanie w zakresie dobrostanu tuczników zobowiązany będzie zapewnić także tucznikom niepochodzącym od takich loch, jeśli również takie tuczniki utrzymuje w swoim gospodarstwie.
1138	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Interwencja I.4.12- Retencja wody na TUZ. termin retencji (wydłuży) do dnia 1 kwietnia.	W warunkach Polski retencjonowanie wody zimowej i wiosennej jest kluczowe dla utrzymania poziomu wód gruntowych. Dlatego wody zatrzymane w TUZ mają istotne znaczenie zarówno dla wegetacji na TUZ jak i glebę występujących wodach gruntowych.	Uwaga nieuwzględniona	Wyznaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwia uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudnił uzyskanie plonów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obszary wykorzystane na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
1139	Osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Propozycja stawek: • Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krawcodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) • Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krawcodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) -1465 zł/ha • Ochrona siedlisk lęgowych wodniczki – 1855 zł/ha	Stawki płatności dla siedlisk lęgowych ptaków są obciążone oczywistym błędem – wartości dla derkacza jest min.2 krotnie przeliczona zaś stawka dla wodniczki istotnie niedoszacowana. Aktualnie wskazane stawki dopłat doprowadzą do sytuacji, gdzie powożący w Polsce gatunek występujący na szerokim spektrum gatunków rolnych będzie głównym wspieranym realnie w tym okresie WPR. Kwalifikowane szańkę ług do dopłat celne realnego wsparcia ochrony siedlisk np.krawcodzioba czy kulika będzie po prostu nieopłacalne. Tym bardziej wodniczka występująca na specyficznych i trudnych siedliskach (np.wypły w delcie Świny czy Bagna Rowarskowie w woj.zachodniopomorskim) nie będzie przez rolnika uznawana jako gatunek zachęcający do podjęcia dobrowolnego zobowiązania.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wariant Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krawcodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) z jedną stawką płatności (1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krawcodziób, czajka)-1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk lęgowych dubelta i kulika wielkiego – 1347 zł/ha. Dodatkowo w przypadku Derkacza została obniżona stawka płatności do 1055 zł/ha.

1140	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 13.5. Współpraca na rzecz innowacji w rolnictwie i Grup Operacyjne EPI	Usunięcie z wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego, punktu: - udział powyżej 5 rolników.	Wymóg, że wsparcie będzie udzielone, gdy do innowacyjnej operacji przystąpi więcej niż 5 rolników może mocno ograniczać możliwości realizacji naprawed unitatowych, innowacyjnych przedsięwzięć. Usunięcie tego zapisu umożliwi realizację eksperymentalne przedsięwzięcie i innowacji nawet przy współpracy jednego czy dwóch rolników. Następnie tą innowacją będzie można upowszechniać.	Uwaga uwzględniona	Powrót do brzmienia kryterium z poprzedniej wersji PS WPR (udział powyżej 2 rolników).
1141	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Propozycja stawek: • Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawadziob, czajka, dubelt i kulik wielki) -1465 zł/ha • Ochrona siedlisk legowych wodniczki – 1855 zł/ha • Ochrona siedlisk legowych derkacza – 965 zł/ha	Stawki płatności dla siedlisk legowych ptaków są obciążone oczywistym błędem – wartość dla derkacza jest min.2 krotnie przeliczona zaś stawka dla wodniczki istotnie niedoszacowana. Aktualnie wskazane stawki dopłat doprowadzą do sytuacji, gdzie powszechny w Polsce gatunek występujący na szerokim spektrum gruntów rolnych będzie głównym wspieranym realnie w tym okresie WPR. Kwalifikowanie szeregu łąk do dopłat celem realnego wsparcia ochrony siedlisk np.krawadzioba czy kulika będzie po prostu nieoptyczne. Tym bardziej wodniczka występująca na specyficznych i trudnych siedliskach (np.wyspy w delcie Świny czy Bagna Rozwarowskie w woj.zachodniopomorskim) nie będzie przez rolnika uznawana jako gatunek zachęcający do podjęcia dobrowolnego zobowiązania.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawadziob, czajka, dubelt i kulik wielki) z jedną stawką płatności(1055 zł/ha) została podzielona na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krawadziob, czajka)-1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulika wielkiego – 1347 zł/ha. Dodatkowo w przypadku Derkacza została obniżona stawka płatności do 1055 zł/ha.
1142	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1. Niezrozumiały zapis Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek.	Czy zapis oznacza, że praca eksperta np. dla przygotowania dokumentacji „dla siedliska wodniczki” będzie wsparta (de facto zapłacona ekspertowi przez rolnika) jest warta 31,10 zł za 1 ha?	Uwaga uwzględniona	W ramach zobowiązania płatności będzie jednorazowo przyznawana o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
1143	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 1. DEKLARACJA STRATEGICZNA	Zakłada się, że trwałej poprawie dochodowości działalności rolniczej będą sprzyjać interwencje WPR: - wdrażanie najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej wśród rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości lub Planuje się, że w zakresie potrzeb związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatu wdrożone zostaną interwencje, które sprzyjać będą: - wdrażaniu najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej wśród rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich	W strategii Od Pola do Stołu pojawiły się poniższe zapisy: „ Ponadto Komisja podejmuje przegląd unijnego programu promocji produktów rolnych w celu zwiększenia jego wkładu w zrównoważoną produkcję i konsumpcję oraz zgodnie ze zmieniającymi się dietami. W odniesieniu do mięsa, przegląd ten powinien koncentrować się na tym, jak UE może wykorzystać swój program promocji w celu wsparcia najbardziej zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji zwierzęcej.” Aby, przygotować polskich producentów do wdrażania w/w metod w sposób zorganizowany, wspierający aplikowanie do środków UE na promocję mięsa istnieje potrzeba: dynamicznego rozwoju systemów jakości których uczestnicy są zobligowani do stosowania zrównoważonych, niskoemisyjnych metod produkcji mięsa.	Nie dotyczy	Plan strategiczny będzie wspierał kierunki wskazane przez strategię Od pola do stołu, w tym systemy jakości promujące niskoemisyjne technologie produkcji.
1144	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I.8.1 Ekspert ma w uzasadnionych przypadkach na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, wskazanych w zał.5.	Brak umożliwienia ekspertowi na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, np. przez wydłużenie terminu działań agrotechnicznych czy wypasu, co w warunkach Polski umożliwiłoby powiązanie ochrony siedlisk z warunkami środowiskowymi (warunki w NW Polsce są zasadniczo różne od tych w NE Polsce). Z takich różnic wynika m.in., dynam i produktywność produkcji biomasy w TUZ, które wymagają dla osiągnięcia tego samego celu odmiennego gospodarowania w zakresie terminów czy częstotliwości zabiegów. Sytuacja tak ma wielokrotnie miejsce aktualnie – np. wydłużenie terminu zimowego koszenia siedlisk wodniczki poza 15 lutyl jest utrzymanym się warunki zimowej i brak jest zagrożenia dla powracających na siedliska ptaków i pomimo braku zagrożeń dla celu ochrony nie można bez narażenia się na sankcje wydłużyć terminu w bezpiecznym zakresie.	Uwaga uwzględniona	Założeniem jest, że ekspert przyrodniczy doprecyzowuje wymogi biorąc pod uwagę lokalne uwarunkowania przyrodnicze czy też istniejące dokumenty jak PZO czy PO. Szczegóły będą uregulowane na poziomie przepisów krajowych.
1145	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 14.2. Kompleksowe doradztwo rolnicze	Usunięcie z Modułu 2: Wzmocnienie bazy gospodarstw demonstracyjnych w kryteriach wyboru punktu: • udostępnienie gospodarstw w celach edukacyjnych (wymiany wiedzy) dla rolników lub doradców rolniczych, w okresie poprzedzającym złożenie wniosku	Moduł 2 obejmuje wsparcie dotyczące doposażenia gospodarstwa (w tym inwestycje o charakterze budowlanym). Często bez takiego doposażenia nie ma możliwości w ogóle przystąpienia na aplikowania na Moduł 1: Transfer wiedzy w oparciu o demonstracje. Usunięcie z kryteriów wyboru wspomnianego punktu umożliwi: - wzrost liczby gospodarstw demonstracyjnych, - zwiększenie możliwości podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr zaangażowanych w wymianę wiedzy i innowacji, - zapewnienie lepszej jakości doradztwa rolniczego, dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich,	Uwaga nieuwzględniona	W ramach interwencji „Wsparcie gospodarstw demonstracyjnych”, kryteria wyboru muszą umożliwić, przy ograniczaniu środków, wybór najlepszych gospodarstw, w których prowadzona będzie działalność demonstracyjna. W module 1 beneficjentem interwencji są podmioty prowadzące działalność szkoleniową lub konsorcja tych podmiotów, wybrane w trybie zamówień publicznych.
1146	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych i 6.1-7. Interwencja w sektorze pszczałarstka – pomoc techniczna, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczałarskiej/ pomoc techniczna, wspieranie modernizacji gospodarstw pasieczniczych/ wspieranie walki z waznozą produktami leczniczymi/ ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej/ pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł/ wsparcie naukowo-badawcze/ wspieranie badań jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	ograniczyć ilość działań na rzecz pszczałarzy	Wtęrebpanującej opinii pszczałarstwo rozwija się bardzo dobrze i rodzin pszczełli mamy prawie dwa razy więcej jak na początku lat dziewięćdziesiątych	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie rozwoju pszczałarstwa leży w interesie zarówno sektora rolnictwa jak i całej gospodarki kraju. Aktualnie nie ma dowodów naukowych potwierdzających twierdzenie o zbyt dużej liczbie pni pszczełli w Polsce.
1147	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	W interwencji I.9 Degresywność na obszarach ONW nie dotyczy obszarów Parków Narodowych.	Zaproponowana aktualnie degresywność w sposób widoczny działa zniechęcająco na rolników, którzy gospodarują w rzeczywistości trudnych warunkach – np. na wyspach w delcie Świny (obszar ten dopiero niedawno został odkryty dla rolników w postaci ONW). Na szczególnie cennych i często bardzo trudnych rolniczo terenach a takimi są bez wątpienia znaczne części obszarów Parków Narodowych ekstensywne gospodarowanie wymaga wsparcia w pełnym zakresie bez względu na powierzchnię działań. Wymaga tego zarówno potrzeba przyrodnicza jak i logistyczna – przewożenie sprzętu, ludzi, zwierząt (wypas) na wyspy nie jest tańsze na kolejnych hektarach, kolejnych wysp. Ponadto Parki Narodowe zajmują tylko 1% powierzchni Polski a są kluczowymi dla zachowania jej dziedzictwa przyrodniczego stąd wsparcie dla jego zachowania musi być jak najbardziej pełne, na każdym z jego hektarów.	Uwaga nieuwzględniona	Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na wyznaczonych obszarach ONW całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Wyznaczenie obowiązujących zasięgów ONW oparte jest na jednolitych na terenie całej UE kryteriach biologicznych (odnośnie klimatu, gleby i ukształtowania terenu). Przepisy regulujące delimitację ONW w jednolity w całej UE sposób weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. Równocześnie obowiązującym elementem delimitacji było wyłączenie ze wsparcia jednostek administracyjnych (gmin/obwódów ewidencyjnych), „... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały udokumentowane, ale przewyżczone to dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty. –” tzw. procedura zawężenia obszarów (ang. fine tuning). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Obowiązujące limity degresywności możliwych do uzyskania płatności każdorazowo ustalane są w wyniku analiz poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiąganych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyczenia muszą być weryfikowalne i poświadczone przez podmiot niezależny od władz. Wysokość i degresywność stawek płatności ONW na poszczególnych typach obszarów musi również uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Potencjalne zwiększenie progów degresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidywany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania. Wsparcie gospodarowania na obszarach Parków Narodowych możliwe jest do realizacji w ramach innych działań planowanych w ramach Planu strategicznego.
1148	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	W interwencji I.9 ONW specyficzny – wysokość wsparcia Strefa I – 350,00 zł/ha/rok Strefa II – 520,00 zł/ha/rok Strefa III tzw.górskie – b.z.	Zgodnie z uzasadnieniem wyszczególnienia ONW specyficznego – podkreśleniu roli tego ONW, musi być powiązana wysokość wsparcia. Aktualnie ONW specyficzny w praktyce rolnika niczego nie zmienia a wręcz zniechęca do podejmowania prac.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z projektowanymi przepisami dotyczącymi kolejnej perspektywy finansowej, które są analogiczne do rozwiązań wynikających z dotychczasowych przepisów, Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyczenia muszą być weryfikowalne i poświadczone przez podmiot niezależny od władz. W 2019 r. wprowadzono wyższe płatności dla gospodarstw ze zwierzętami trawożnymi (z min. obsadą 0,5 Dp/1 ha UR) położonych na obszarach ONW górskich i podgórskich (zaliczanych do obszarów ONW typu specyficznego strefa II). Wysokość stawek płatności ONW, musi uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. W przyszłym okresie programowania planuje się realizację tej interwencji na podobnych zasadach co dotychczas, w tym utrzymanie podobnego poziomu finansowania.
1149	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Załącznik 5 Koszenie mozaikowe. Konieczne jest doprecyzowanie w tym wprowadzenie min.powierzchni TUZ od której wymóg będzie wymagany do stosowania.	Koszenie mozaikowe – jego wprowadzenie skutecznie zniechęci w szczególności rolników małych gospodarstw do przystępowania do podejmowania interwencji risk. Zaś dla rolników nie będzie decydującym się na 3x wyjazd na tą samą łąkę w odstępach np.2 dni, aby później w tych samych odstępach przygotowywać i zbierać siano.	Uwaga uwzględniona	Zrezygnowano z wymogu dot. mozaikowości koszenia.

1150	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Art. 65 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR Intercwenzja - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie Pomoc powinna być przyznawana również rolnikom utrzymującym ogiery lokalnych ras tj. koników polskich, koni huculskich, małopolskich, śląskich, wielkopolskich, zimnokrwistych (w typie sokólskim i sztumskim) ze względu na drastycznie malejącą populację samców w starym, lokalnym typie, szczególnie w przypadku rasy wielkopolskiej i małopolskiej, jak również huculskiej i konika polskiego.	Ogiery tych ras często mają ponad 20 lat, co utrudnia ich użytkowanie jako rozplodników ze względu na stan zdrowia, zmniejsza możliwość użycia do krycia większej liczby klaczy, uniemożliwia transport w celu krycia klaczy w innych regionach kraju, co z kolei powoduje zawężenie puli genetycznej na danym terenie. Wsparcie powinno rekompensować hodowcy utrzymanie ogierka do wieku co najmniej 2,5 roku, gdyż utrzymanie samców zdolnych do rozrodu wymaga większych nakładów pracy i finansów oraz pozwoli pokryć koszty przygotowania ogiera do próby dźielności lub innego rodzaju oceny wartości użytkowej. Bez wyżej wymienionego wsparcia doprowadzi się do sytuacji niewystarczającej liczby samców w zagrożonych depopulacją lokalnych rodzimych rasach koni, zawężenia puli genetycznej oraz powstania ryzyka chowu wsobnego w tych rasach. Ponadto wysokość wsparcia określona dla poszczególnych ras koni w wariantach 2.1 do 2.4 w latach 2023-2027 nie jest wystarczająca do pokrycia utraconych dochodów i dodatków poniesionych przez hodowców kosztów. W przypadku bydła mlecznego stawka jest nieporównywalnie wyższa, przy możliwości uzyskania produktu zwierzęcego tj. mleka czy mięsa, w porównaniu do koni. Stawki dopłat dla bydła zostały podniesione o 70%, natomiast dla koni jedynie o 30-40%. Dlatego wnioskujemy o podniesienie stawek płatności w wariantach drugim do następujących wartości: Wariant 2.1. Zachowanie lokalnych ras koni (konie małopolskie i wielkopolskie) - 3843 zł/szt. Wariant 2.2. Zachowanie lokalnych ras koni (konie śląskie) - 3544 zł/szt. Wariant 2.3. Zachowanie lokalnych ras koni (konie polskie i huculskie) - 3449 zł/szt. Wariant 2.4. Zachowanie lokalnych ras koni (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim) - 3146 zł/szt.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in. konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokólskim i sztumskim).
1151	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W. Załącznik 5 Dla stanowisk tego gatunku na Pomorzu Zachodnim (zanim będzie za późno) należy odstąpić od wymogu powierzchni minimalnej do pozostawienia.	Wegetacja w całej Dolinie Odry cechuje się intensywnymi szybkim wzrostem runi. Mając na uwadze doświadczenia z projektów ochrony gatunku wodniczka, pozostawienie 15% nie koszonego siedliska prowadzi de facto do utraty 30% powierzchni z uwagi na dynamiczny wzrost biomasy w siedlisku. Taka strata siedlisk może być przyczyną zaniku zachodniopomorskiej populacji tego gatunku na jego zachodnim skraju zasięgu.	Uwaga nieuwzględniona	Siedliska na których występuje większość populacji wodniczki w Polsce nie nadają się do wypasu. Wypas na nich byłby destrukcyjny dla torfowisk. Jest natomiast dozwolone użytkowanie kośno-pastwiskowe (o ile jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi i ekspert dopuści taką możliwość)
1152	Przedsiębiorstwa, z wyłączeniem osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W załączniku 5. Wodniczka Wypas od 15.06.2020	Rozpoczęcie wypasu po dniu 15 czerwca w siedlisku wodniczki pozwoli na uniknięcie szkody w pierwszym legu. Takie negatywne oddziaływanie będzie miało miejsce tylko wobec drugiego legu.	Uwaga nieuwzględniona	Siedliska na których występuje większość populacji wodniczki w Polsce nie nadają się do wypasu. Wypas na nich byłby destrukcyjny dla torfowisk. Jest natomiast dozwolone użytkowanie kośno-pastwiskowe (o ile jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi i ekspert dopuści taką możliwość)
1153	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 4 ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.5. Instrumenty finansowe	w opisie wymagań - zamienić strukturę proporcji upraw na: min.30% gatunków pozytywne wymaganie wpływających ... zbroża max.60% , estunki maiaze ulemy wdyw ... max.20%	podkreślenie wartości gatunków pozytywnie wpływających na glebę.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
1154	Grupy producenckie	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	2.2.3.2. Opis strategii interwencji dla celu szczegółowego 3 (str. 27). Wskaźniki rezultatu dla celu 3. R.10 Bepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek rolników uczestniczących we wspieranych grupach producentów, organizacjach producentów, rynkach lokalnych, krótkich łańcuchach dostaw i systemach jakości, 0,95% Aktualnie zapisany w projekcie wskaźnik 0,95% odpowiada około 13 tys. rolników. Aktualnie w samych w systemach jakości jest więcej rolników. W naszej opinii ten wskaźnik powinien być zdecydowanie bardziej ambitny a jego osiągnięcie powinni znacząco poprawić pozycję rolników w łańcuchu dostaw. Proponujemy 5%	jak w sentencji propozycji	Uwaga nieuwzględniona	Wybór wskaźników wynika z przyjętej strategii interwencji dla celu 3.
1155	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	Płatności ONW Przywrócić dygresywność z lat 2007-2014 czyli do 50 ha 100% płatności, 50-100 ha 50%	Powinny być równe warunki dla wszystkich gospodarstw	Uwaga nieuwzględniona	Wysokość i dygresywność stawek płatności ONW, musi uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Obowiązujące limity dygresywności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiągniętych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraconych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wyliczenia muszą być weryfikowane i poświadczane przez podmiot niezależny od władz. Potencjalne zwiększenie progów dygresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania. Wszystkie gospodarstwa obowiązują identyczne zasady przyznawania płatności ONW.
1156	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 9. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	2.Art. 65 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR Intercwenzja - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie Pomoc powinna być przyznawana również rolnikom utrzymującym ogiery lokalnych ras tj. koników polskich, koni huculskich, małopolskich, śląskich, wielkopolskich, zimnokrwistych (w typie sokólskim i sztumskim) ze względu na drastycznie malejącą populację samców w starym, lokalnym typie, szczególnie w przypadku rasy wielkopolskiej i małopolskiej, jak również huculskiej i konika polskiego.	Ogiery tych ras często mają ponad 20 lat, co utrudnia ich użytkowanie jako rozplodników ze względu na stan zdrowia, zmniejsza możliwość użycia do krycia większej liczby klaczy, uniemożliwia transport w celu krycia klaczy w innych regionach kraju, co z kolei powoduje zawężenie puli genetycznej na danym terenie. Wsparcie powinno rekompensować hodowcy utrzymanie ogierka do wieku co najmniej 2,5 roku, gdyż utrzymanie samców zdolnych do rozrodu wymaga większych nakładów pracy i finansów oraz pozwoli pokryć koszty przygotowania ogiera do próby dźielności lub innego rodzaju oceny wartości użytkowej. Bez wyżej wymienionego wsparcia doprowadzi się do sytuacji niewystarczającej liczby samców w zagrożonych depopulacją lokalnych rodzimych rasach koni, zawężenia puli genetycznej oraz powstania ryzyka chowu wsobnego w tych rasach. Ponadto wysokość wsparcia określona dla poszczególnych ras koni w wariantach 2.1 do 2.4 w latach 2023-2027 nie jest wystarczająca do pokrycia utraconych dochodów i dodatków poniesionych przez hodowców kosztów. W przypadku bydła mlecznego stawka jest nieporównywalnie wyższa, przy możliwości uzyskania produktu zwierzęcego tj. mleka czy mięsa, w porównaniu do koni. Stawki dopłat dla bydła zostały podniesione o 70%, natomiast dla koni jedynie o 30-40%. Dlatego wnioskujemy o podniesienie stawek płatności w wariantach drugim do następujących wartości: Wariant 2.1. Zachowanie lokalnych ras koni (konie małopolskie i wielkopolskie) - 3843 zł/szt. Wariant 2.2. Zachowanie lokalnych ras koni (konie śląskie) - 3544 zł/szt. Wariant 2.3. Zachowanie lokalnych ras koni (konie polskie i huculskie) - 3449 zł/szt. Wariant 2.4. Zachowanie lokalnych ras koni (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim) - 3146 zł/szt.	Uwaga uwzględniona	Opis interwencji zakłada, że wsparciem zostaną objęte m. in.: konie (wsparcie do samicy i samców) - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokólskim i sztumskim).
1157	tby rolnicze	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Podstawowe wsparcie dochodu	Płatności dla młodych rolników, proponuję zróżnicowanie: - Dla rolników, którzy przejmują całe gospodarstwo razem z infrastrukturą bądź zwierzętami i parkiem maszynowym - premia 250 tys. zł. - Dla rolników przejmujących tylko grunty w wielkości wymaganej rozporządzeniem, bez infrastruktury, zwierząt - premia 125 tys. zł. Aktywny rolnik propozycji obniżenia do 3 tys. euro wysokości dopłat bezpośrednich za poprzedni rok. Eko schematy proponuję dodatkowo wyzmog warunkowy używanie w gospodarstwie do siewu lub sadzenia kwalifikowanego materiału siewnego. Biologiczna ochrona roślin zróżnicowanie płatności w przypadku stosowania wielokrotnego i różnych substancji lub mikroorganizmów szczególnie w warzywnictwie i sadownictwie podniesienie tego poziomu do wysokości 600-700 zł/ha. Restrukturyzacja małych gospodarstw zmniejszyć wymóg wzrostu sprzedaży z 30 do 20%. Instrument finansowy w postaci gwarancji kredytowych z możliwością dopłaty do spłaty odsetek bez względu na wielkość ekonomiczną gospodarstwa. Przenaczyć maksymalnie duże dopuszczalne środki, ponieważ kredyty są	jak wyżej	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga dot. aktywnego rolnika nieuwzględniona. Zaproponowana w projekcie definicja aktywnego rolnika jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciążliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017. Definicja aktywnego rolnika dotyczy sprawdzania kryteriów dochodowych i nie przyczyni się do wyeliminowania innych problemów. Ekoschemat "Biologiczna ochrona upraw" został ograniczony do wykorzystywania biologicznej ochrony roślin tylko przy użyciu preparatów mikrobiologicznych. W związku z tym zaproponowana wysokość stawki uwzględnia ponoszone nakłady związane z realizacją ekoschematu.
1158	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Wspieraniem redystrybucyjnym powinny być objęte wszystkie gospodarstwa rolne	proponujemy podniesienie maksymalnej powierzchni gospodarstwa z uwzględnieniem dygresywności w płatności (100% od 1 do 50 ha, 75% od 50 do 150 ha, 50% od 150 do 200 ha, itd.), ale utrzymanie powierzchni do której jest płatność	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze cel płatności redystrybucyjnej oraz wynikający z analizy dochodów rolniczych w poszczególnych przedziałach powierzchniowych zaproponowany zakres powierzchniowy, należy stwierdzić, że skierunkowanie wsparcia do gospodarstw osiągających dochód rynkowy jest nieuzasadnione. Ponadto w rekomendacjach odnośnie polskiego PS, KE zwraca uwagę na konieczność redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych poprzez m. in. stosowanie płatności redystrybucyjnej. Przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw o max pow 50 ha spełnia
1159	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 9.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	• Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycy, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) -1465 zł/ha • Ochrona siedlisk legowych wodniczki – 1855 zł/ha • Ochrona siedlisk legowych derkacza – 865 zł/ha	Stawki płatności dla siedlisk legowych ptaków są obciążone oczywistym błędem – wartość dla derkacza jest min.2 krotnie przeszacowana zaś stawka dla wodniczki istotnie niedoszacowana. Aktualnie wskazane stawki dopłat doprowadzą do sytuacji, gdzie powszechny w Polsce gatunek występujący na szerokim spektrum grunton rolnych będzie głównym wpiernym realnie w tym okresie WPR. Kwalifikowanie szeregu łąk do dopłat celem realnego wsparcia ochrony siedlisk np. krwawodzioba czy kulika będzie po prostu nieopłacalne. Tym bardziej wodniczka występująca na specyficznych i trudnych siedliskach (np. wyspy w delcie Świny czy Bagna Rozwarowskie w woj.zachodniopomorskim) nie będzie przez rolnika uznawana jako gatunek zachęcający do podjęcia dobrowolnego zobowiązania.	Uwaga częściowo uwzględniona	Wariant Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycy, kszyc, krwawodziób, czajka, dubelt i kulik wielki) z jedną stawką płatności(1055 zł/ha) został podzielony na dwa warianty z różnymi stawkami płatności. Ochrona siedlisk legowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycy, kszyc, krwawodziób, czajka) -1055 zł/ha oraz Ochrona siedlisk legowych dubelta i kulika wielkiego – 1347 zł/ha. Podstawowa w numerzisku Parkowa została obniżona stawka płatności do 1055 zł/ha.

1160	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschemat - I 4.1-15. Praktyki koryzjne dla środowiska i klimatu/ I 4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I 4.17. Dobrostan zwierząt	Proponuje się interwencje polegającą na wsparciu inwestycji w dobrostan zwierząt Wsparcie dotyczyłoby wsparcia w postaci dotacji na przystosowanie gospodarstw rolnych do wymogów programu dobrostan zwierząt, poprzez budowę wybiegów, wygródzeń, zwolnienia z kłuszków, budowę kojotów grupowych, grodzenia pastwisk. Proponowana interwencja dotyczyłaby wsparcia dla modernizacji uzależniającej premię modernizacyjną od średniorocznej DJP posiadanej bydła. Proponowana jest kwota wynosząca 600 mln do DIP i wskazanie enumeratywne określonych działań mogących być zrealizowanych z tych środków. Wsparcie dotyczyłoby gospodarstw od 3 do 240 DJP. Oczywiście wymienione parametry można modyfikować w zależności od poziomu dostępnego budżetu. I w przypadku mniejszego poziomu dostępnych środków wprowadzić np. zasadę iż wsparcie przysługuje w kolejności złożenia wniosku do wyczerpania dostępnego budżetu.	Działania te wspierałyby działania rolników do poprawy dobrostanu zwierząt poprzez wsparcie do inwestycji. Rolników często nie stać na takie rozwiązania i ponoszenia kosztów inwestycyjnych w tym zakresie.	Uwaga uwzględniona	W Planie przewidziano interwencje pn. inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), w ramach której jest możliwa realizacja m.in. inwestycji dot. budowy lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji zwierzęcej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskiemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów) lub stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego w budynkach lub budowliach służących do produkcji zwierzęcej lub zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań.
1161	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej	I 10.2 OZE Umożliwić inwestycje w panele fotowoltaiczne. Wykreślić elektrownie wodne	Panele fotowoltaiczne-najłatwiej i najmniej kosztowny sposób jeśli chodzi o całość inwestycji, możliwość i łatwość dostosowania do potrzeb poszczególnych gospodarstw. Wykreślić elektrownie wodne- rolnicy nie są posiadaczami rzeki!	Uwaga nieuwzględniona	1. Ze względu na wyliczne KE dotyczące możliwości przypisania dla jednej interwencji tylko jednego wskaźnika rezultatu nie ma możliwości dodania kolejnych wskaźników; mając na uwadze różnorodność inwestycji zaplanowanych w ramach tej interwencji wybrany wskaźnik R23 proponuje się pozostawić bez zmian. 2. Ze względu na cel planowanych inwestycji "środowiskowy" nie przewiduje się dodatkowych preferencji dla uczestników systemów jakości. 3 i 4 - wstępnie nie przewiduje się dofinansowania tego typu losowo.
1162	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	W rozdziale 2.2.2 Cel 2 Zwiększenie orientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótko i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i cyfryzację, (art. 6 ust. 1 lit. b) projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych Uwzględnienie wsparcia na stworzenie infrastruktury (budowlano – sprzętowej) kliniki dużych zwierząt, w tym szczególnie koni Uwzględnienie wsparcia na stworzenie infrastruktury (budowlano – sprzętowej) rehabilitacji dużych zwierząt, w tym szczególnie koni	Wsparcie to spowoduje: - Przyciągnięcie młodych i nowych rolników i ułatwienie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. - Wsparcie konkurencyjności obszarów wiejskich. - Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich (nowe miejsca pracy). - Poprawę dostępu do lokalnej infrastruktury związanej z diagnostyką, interwencją weterynaryjną wymagającą specjalistycznych pomieszczeń, rehabilitacja zwierząt. - Spadek śmiertelności i zachorowań wśród zwierząt gospodarskich. - Wzrost lokalnych możliwości dokształcania dla początkujących zootechników, weterynarzy, rehabilitantów zwierząt (możliwość odbywania praktyki). - Stymulację współpracy obszarów wiejskich z ośrodkami naukowymi. - Z rezultatów będą mogli korzystać także inni mieszkańcy obszarów wiejskich, w tym kadra dydaktyczna i uczniowie szkół.	Uwaga nieuwzględniona	Kwestie weterynaryjne nie są uwzględnione w celu 2 dotyczącym konkurencyjności rolnictwa.
1163	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1 Definicje i minimalne wymagania	4.1 Definicje i minimalne wymagania (str. 75) Proponujemy zmianę definicji Rolnika aktywnego zawodowego, która otrzymałaby brzmienie: Rolnik aktywny zawodowo jest uznawany za aktywnego, jeżeli otrzymał w roku poprzednim dopłaty bezpośrednie i spełnia warunki wymienione w ROZDZIAŁ 4. ELEMENTY WSPÓLNE DLA KILKU INTERWENCJI 4.1.	Propozycja, aby z automatu uznawać za rolników aktywnych zawodowo wszystkie osoby, podmioty, które otrzymały dopłaty bezpośrednie w wysokości powyżej 5000 euro jest błędna. Definicja ona wspierała sztuczne gospodarstwa, które nie zajmują się produkcją jadalną i jedynie otrzymują dopłaty bezpośrednie, wydzierając jąw grunty rolne innym podmiotom bez formy pisemnej. Definicja Rolnika aktywnego powinna obejmować wszystkich, składających wnioski o dopłaty bezpośrednie	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowana definicja jest rozwiązaniem optymalnym, które z jednej strony pozwoli skutecznie i efektywnie weryfikować fakt pozostawania „rolnikiem aktywnym” (z uwzględnieniem rozwiązań prawnych przewidzianych na nową perspektywę finansową), a z drugiej strony stworzy system możliwie mało skomplikowany i nieuciągliwy dla większości gospodarstw, biorąc pod uwagę doświadczenia z lat 2015-2017.
1164	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków w obszarach Natura 2000	W interwencji I 8.1. Niezrozumiały zapis Wskazane powyżej stawki płatności zostaną zwiększone o koszty transakcyjne (za sporządzenie przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej) wynoszące 2% tych stawek.	Czy zapis oznacza, że praca eksperta np. dla przygotowania dokumentacji „dla siedliska wodniczki” będzie wsparta (de facto zapłacona ekspertowi przez rolnika) jest warta 31,10 zł za 1ha?	Uwaga częściowo uwzględniona	W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej. Wysokość tej rekompensaty będzie zróżnicowana w zależności od konieczności przeprowadzenia przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej i będzie uzależniona od powierzchni siedliska, na które realizowane będzie zobowiązanie.
1165	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	W interwencji I 8.1 Ekspert ma w uzasadnionych przypadkach na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, wskazanych w zał.5.	Brak umożliwienia ekspertowi na modyfikowanie zapisów ogólnych wymogów dla interwencji, np. przez wydłużenie terminu działań agrotechnicznych czy wypasu, co w warunkach Polski umożliwiłoby powiązanie ochrony siedlisk z warunkami środowiskowymi (warunki w NW Polsce są zasadniczo różne od tych w NE Polsce). Z takich różnic wynika m.in., dynamy i produktywności produkcji biomasy w TUZ, które wymagają dla osiągnięcia tego samego celu odmiennego gospodarowania w zakresie terminów czy krotkości zabiegów. Sytuacja tak ma wielokrotnie miejsce aktualnie – np. wydłużenie terminu zimowego koszenia siedlisk wodniczki poza 15 lutego jeśli utrzymują się warunki zimowe i brak jest zagrożenia dla powracających na siedliska ptaków i pomimo braku zagrożeń dla celu ochrony nie można być narażeniami się na sankcje wydłuży terminu w bezpiecznym zakresie.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
1166	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.8. Skalanie gruntów wraz z zapozostawianiem poszalenieowym	I 10.8 Skalania -Należy znacząco zwiększyć środki.	W skali kraju jest przewidziane tylko 48 inwestycji scaleniowych czyli 3 na województwo przez cały okres programowania.	Uwaga uwzględniona	Zaproponowano stawki obowiązujące w PROW 2014-2020. Jednocześnie zwiększono alokację środków tak aby możliwa była realizacja takiej samej liczby projektów w ramach interwencji.
1167	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów o ograniczeniach naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	W interwencji I 9 Degresywność na obszarach ONW nie dotyczy obszarów Parków Narodowych	Zaproponowana aktualnie degresywność w sposób widoczny działa zniechęcająco na rolników, którzy gospodarują w rzeczywistości trudnych warunkach – np. na wycpach w dekle Świny (obszar ten dopiero niedawno został odnirry dla wsparcia w postaci ONW). Na szczególnie cennych i często bardzo trudnych rolniczo terenach a takimi są bez wątpienia znaczne części obszarów Parków Narodowych ekstenywne gospodarowanie wymaga wsparcia w pełnym zakresie bez względu na powierzchnię działka. Wymaga tego zarówno potrzeba przyrodnicza jak i logistyczna – przewożenie pszczoł, ludzi, zwierząt (wypas) na wyspy nie jest tańsze na kolejnych hektarach, kolejnych wspan. Ponadto Parki Narodowe zajmują tylko 1% powierzchni Polski, a są kluczowymi dla zachowania jej dziedzictwa przyrodniczego stąd wsparcie dla jego zachowania musi być jak najbardziej pełne, na każdym z jego hektarów.	Uwaga nieuwzględniona	Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na wyznaczonych obszarach ONW całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Wyznaczenie obowiązujących zasięgów ONW oparte jest na jednolitości na terenie całej UE kryteriach biofizycznych (odnośnie klimatu, gleby i ukształtowania terenu). Przepisy regulujące delimitację ONW w jednolitości w całej UE sposób weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. Różnicowanie obowiązującym elementem delimitacji było wyłącznie ze wsparcia jednostek administracyjnych (gmin/obscrgów ewidencyjnych), „... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały uduklonementowane, ale przewidywano że dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty.” – taw. procedura zawężenia obszarów (ang. fine tuning). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Obowiązujące limity degresywności możliwych do uzyskania płatności każdorazowo ustalane są w wyniku analizy poszczególnych typów i grup obszarowych gospodarstw, przy uwzględnieniu korzyści osiągniętych przez duże gospodarstwa z uwagi na skalę prowadzonej produkcji. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wylczenia muszą być weryfikowane i poświadczane przez podmiot niezależny od władz. Wysokość i degresywność stawek płatności ONW na poszczególnych typach obszarów musi również uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. Potencjalne zwiększenie progów degresywności skutkowałoby koniecznością obniżenia stawek płatności z uwagi na przewidziany budżet, co mogłoby prowadzić do zmniejszenia skuteczności realizacji celów działania. Wsparcie gospodarowania na obszarach Parków Narodowych możliwe jest do realizacji w ramach innych działań planowanych w ramach Planu strategicznego.
1168	Grupy producenckie	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1. Podstawowe wsparcie dochodu	Kod interwencji I 4.2 (str. 98) Nazwa interwencji: Ekoschemat - Ekstenywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Proponujemy zmianę w zakresie obsady i ustalenie jej na poziomie maksymalnym 3 DJP/ha TUZ	Proponowana maksymalna obsada maksymalna jest zbyt niska i nie zapewni prawidłowego użytkowania TUZ. Spowoduje większą ilość roślin niepożądanych, potrzebę wykożeń niedojadaj, do wzrostu użytków zielonych wykorzystujących produkty. Należy podkreślić, że ten limit powoduje, iż można wypasć na 1 hektarze w okresie pastwiskowym jedynie 1 krowę z cielęciem powyżej 0,5 roku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę opinie instytutów, a także uwzględniając uwagi organizacji rolniczych zgłoszone podczas konsultacji społecznych Planu Strategicznego, zdecydowano, że z punktu widzenia środowiskowego związanego z odpowiednim użytkowaniem trwałych użytków zielonych istotne jest się na przyjęcie możliwie takiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu, który pozwoli na spełnienie zakładanego celu interwencji. W związku z tym zdecydowano o przychyleniu się do propozycji podwyższenie górnego limitu z 1,5 do 2 DJP/ha TUZ nadal pozwoli na realizację celu ekoschematu jakim jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie TUZ o niskiej wartości produkcyjnej i nie zaskodzi bioróżnorodności pastwiska.
1169	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 9. Płatności dla obszarów o ograniczeniach naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	W interwencji I 9 ONW specyficzny – wysokość wsparcia Strefa I – 350,00 zł/ha/rok Strefa II – 528,00 zł/ha/rok Strefa II tzw.górskie – b.z.	Zgodnie z uzasadnieniem wyszczególnienia ONW specyficznego – podkreślenie roli tego ONW, musi być powiązana wysokość wsparcia. Aktualnie ONW specyficzny w praktyce rolnika niczego nie zmienia a wręcz zniechęca do podejmowania prac.	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z projektowanymi przepisami dotyczącymi roli perspektywy finansowej, które są analogiczne do rozwiązań wynikających z dotychczasowych przepisów, Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności w ramach tego rodzaju interwencji wyłącznie w celu rekompensowania beneficjentom na danym obszarze całości lub części dodatkowych kosztów i utraczonych dochodów związanych z ograniczeniami naturalnymi lub innymi ograniczeniami specyficznymi dla obszaru. Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się w odniesieniu do ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń specyficznych dla obszaru przez porównanie z obszarami, gdzie nie występują ograniczenia naturalne ani inne ograniczenia specyficzne dla obszaru. Wylczenia muszą być weryfikowane i poświadczane przez podmiot niezależny od władz. W 2019 r. wprowadzono wyższe stawki dla gospodarstw ze zwierzętami trawozemnymi (z min. obsadą 0,5 DJP/ha UR) położonych na obszarach ONW górskich i podgórskich (zaliczanych do obszarów ONW typu specyficznego strefa II). Wysokość stawek płatności ONW, musi uwzględniać realizację celów działania jak i budżet przewidziany do realizacji tej interwencji w ramach całego programu. W przyszłym okresie programowania planuje się realizację tej interwencji na podobnych zasadach co dotychczas, w tym utrzymanie podobnego poziomu finansowania.
1170	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚĆ BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 12.1. Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich	I 12.1 Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich "Ochroną ubezpieczeniową zostaną objęte straty które przekroczą 20% średniej produkcji." Propozycja odebrana od rzeczywistości, praktyki-nawet trudno do tego się odnieść.	W przypadku zwierząt straty 20 % mogą wystąpić w przypadku choroby zakaźnej lub pożaru czy awarii wentylacji. Od chorób zakaźnych np. ASF czy grypa ptasia) i nie ubezpiecza zadon zakład. Niewypłatliwe ubezpieczenia zwierząt są potrzebne ale należy wypracować system który by rekompensował pojedyncze upadki.	Uwaga nieuwzględniona	Zaproponowane podejście w Planie jest zgodne z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarantowanego (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ERFROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1302/2013.
1171	Kola, Zrzeszenia, Kluby	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	Załącznik 5 Koszenie mosaikowe. Konieczne jest doprecyzowanie w tym wprowadzenie min.powierzchni TUZ od której wymóg będzie wymagany do stosowania	Koszenie mosaikowe – jego wprowadzenie skutecznie zniechęca w szczególności rolników małych gospodarstw do przystępowania do podejmowania interwencji risk. Zaden z rolników nie będzie decydował się na 3k wyjazd na tą samą łąkę w odstępiech np.2 dni, aby później w tych samych odstępiech przystawować i zbierać siano.	Uwaga uwzględniona	Zrezygnowano z wymogu dot. mosaikowego koszenia.

1172	Kola, Zrzeszenia, Kluby	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W Załącznik 5 Dla stanowiąc tego gatunku na Pomorzu Zachodnim (zanim będzie za późno) należy odstąpić od wymogu powierzchni minimalnej do pozostawienia.	Wegetacja w całej Dolinie Odry cechuje się intensywnymi szybkim wzrostem runi. Mając na uwadze doświadczenia z projektów ochrony gatunku wodniczka, pozostawienie 15% nie koszonego siedliska prowadzi do utraty 30% powierzchni z uwagi na dynamiczny wzrost biomasy w siedlisku. Taka strata siedlisk może być przyczyną zaniku zachodniopomorskiej populacji tego gatunku na jego zachodnim skraju zasięgu.	Uwaga nieuwzględniona	Pozostawienie powierzchni niekoszonych w danym roku jest istotne zarówno dla wodniczki jak i innych zwierząt.
1173	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich I.5.3-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji (do krów)/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do Inu/ do konopi włóknistych/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemniaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Proponuje się utrzymanie płatności do krów i bydła w obecnym zakresie	Wprowadzenie limitu wsparcia dla gospodarstw do 50 sztuk spowoduje straty wśród rolników zajmujących nie hodowla zwierząt w wysokości ok 14 tys zł. środki te otrzymają gospodarstwa utrzymujące 1-3 sztuki bydła co stanowi bardziej rekreację niż chów.	Uwaga częściowo uwzględniona	Zgodnie z przepisami UE wsparcie związane z produkcją do zwierząt można przyznawać tylko, gdy dany sektor znajduje się w trudnej sytuacji. Jak wynika z dostępnych analiz, w najtrudniejszej sytuacji znajdują się gospodarstwa o stałach do 20-25 set. (90% wszystkich gospodarstw). Rozszerzenie zakresu wsparcia będzie skutkowało zmniejszeniem szacunkowej stawki płatności. Wynika to z tego, że: (i) roczna stawka płatności do bydła i krów oparta jest na ustalonej liczbie zwierząt; (ii) na wsparcie związane z produkcją Polska zamierza przeliczyć maksymalny przewidywany przepisami UE odsetek pupatu krajowego (15%), a więc nie ma możliwości zwiększenia tego odsetka, a jedynie ewentualne przesunięcie środków pomiędzy poszczególnymi kopertami finansowymi na płatności związane (w ramach tych 15%). Struktura gospodarstw oraz warunki ekonomiczne i środowiskowe w zaproponowanych województwach powodują, że prowadzenie gospodarstw większych jest tam utrudnione. W województwach tych dominują jednostki dysponujące małym arealem użytków rolnych, a zatem słabsze ekonomicznie i dlatego mają one ograniczone możliwości inwestowania w rozwój. W związku z powyższym zasadne jest zastosowanie w regionach o większym rozdrobieniu odmiennych narzędzi wsparcia niż w województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstw jest większa. W przypadku większych gospodarstw rolnych, ze względu na większy potencjał ekonomiczny są one w stanie dokonywać zakupu kolejnych gruntów na powiększenie powierzchni gospodarstw. Małe gospodarstwa rolne nie są zdolne do odwarzania majątku produkcyjnego i nie mogą także przejmować ziemi od sąsiadów resznujących z gospodarowania Struktura gospodarstw oraz warunki ekonomiczne i środowiskowe w zaproponowanych województwach powodują, że prowadzenie gospodarstw większych jest tam utrudnione. W województwach tych dominują jednostki dysponujące małym arealem użytków rolnych, a zatem słabsze ekonomicznie i dlatego mają one ograniczone możliwości inwestowania w rozwój. W związku z powyższym zasadne jest zastosowanie w regionach o większym rozdrobieniu odmiennych narzędzi wsparcia niż w województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstw jest większa. W przypadku większych gospodarstw rolnych, ze względu na większy potencjał ekonomiczny są one w stanie dokonywać zakupu kolejnych gruntów na powiększenie powierzchni gospodarstw. Małe gospodarstwa rolne nie są zdolne do odwarzania majątku produkcyjnego i nie mogą także przejmować ziemi od sąsiadów resznujących z gospodarowania Struktura gospodarstw oraz warunki ekonomiczne i środowiskowe w zaproponowanych województwach powodują, że prowadzenie gospodarstw większych jest tam utrudnione. W województwach tych dominują jednostki dysponujące małym arealem użytków rolnych, a zatem słabsze ekonomicznie i dlatego mają one ograniczone możliwości inwestowania w rozwój.
1174	Kola, Zrzeszenia, Kluby	Załącznik 5: Wymogi dla wybranych interwencji (I 8)	W załączniku 5. Wodniczka Wypas od 15.06.2020	Rozpoczęcie wypasu po dniu 15 czerwca w siedlisku wodniczki pozwoli na uniknięcie szkody w pierwszym lęgu. Takie negatywne oddziaływanie będzie miało miejsce tylko wobec drugiego lęgu.	Uwaga nieuwzględniona	Siedliska, na których występuje większość populacji wodniczki w Polsce nie nadają się do wypasu. Wypas na nich byłby destrukcyjny dla torfowisk. Jest natomiast dozwolone użytkowanie kosiwa pastwiskowe (o ile jest to zgodne z uwarunkowaniami nrzrodzinowymi i ekonomicznymi taka możliwość)
1175	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.13.2. Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych	I 13.2 tworzenie i rozwój grup producentów rolnych Wykreślić zapis o konieczności lokowania 50% dotacji w środki trwałe.	Takie inwestycje na siłę nie zawsze byłoby racjonalne. Np. w dobie ASF i koniecznej bioasekuracji jak użytkować wspólny sprzęt w grupach trzodźszarskich? Limit w wysokości 8 000 euro na gospodarstwo jest bardzo mały i nie jest żadną zachętą dla gospodarstw towarowych bo z uczestnictwem w grupie wiąże się i obowiązk. Przy przyjęciu proponowanych rozwiązań powstałe grupy w wypadku niektórych produktów będą słabe i niekonkurencyjne na rynku.	Uwaga nieuwzględniona	Inwestycje w środki trwałe mają na celu wzmocnienie i utrwalenie współpracy producentów. Wspólne inwestycje powinny przyczynić się do większej trwałości podmiotu i jego trwania na rynku w dłuższej perspektywie czasowej niż okres uzyskania wsparcia ze środków publicznych. Brak konieczności wydatkowania określonej wielkości pomocy na środki trwałe może powodować brak trwałości podmiotów i chęć rozwiązywania się po okresie otrzymania wsparcia. Proponacja przywrócić możliwość dość znacznej swobody w zakresie wydatkowania środków wsparcia. przedstawił system wsparcia GPR lub OP uległ zmianom, ze względu na fakt, że zmianie uległa propozycja przepisów KE dot. wsparcia GPR/OP w ramach PS WPR i ostateczne brzmienie przepisów w tym zakresie. Limit pomocy na jednego członka GPR ma motywować do tworzenia bardziej rozbudowanych struktur niż wymagane ustawowo 5 członków GPR. Limit ten nie ma zastosowania do Organizacji Producentów, dla których ustawowo minimalna liczba członków wynosi 10.
1176	Grupy producentek	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Kod interwencji I 4.2 (str. 98) Nazwa interwencji: Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt Proponujemy zmianę w zakresie obsady i ustalenie jej na poziomie maksymalnym 3 DIP/ ha TUZ	Proponowana maksymalna obsada maksymalna jest zbyt niska i nie zapewni prawidłowego użytkowania TUZ. Spowoduje większą ilość roślin niepożądanych, potrzebę wykożeń niedoładów jak również doprowadzi do wzrostu użytków zielonych niewykorzystywanych rolniczo. Należy podkreślić, że ten limit powoduje, iż można wypaszać na 1 hektarze w okresie pastwiskowym jedynie 1 krowę z cielęciem powyżej 0,5 roku.	Uwaga częściowo uwzględniona	Biorąc pod uwagę opinie Instytutów, a także uwzględniając uwagi organizacji rolniczych zgłoszone podczas konsultacji społecznych Planu Strategicznego, zdecydowano, że z punktu widzenia środowiskowego związanego z odpowiednim użytkowaniem trwałych użytków zielonych istotne jest się na przyjęcie możliwie takiego poziomu górnego limitu obsady zwierząt w ramach tego ekoschematu, który pozwoli na spełnienie zakładanego celu interwencji. W związku z tym zdecydowano o przychyleniu się do propozycji podwyższenie górnego limitu z 1,5 do 2 DIP/ha TUZ nadal pozwoli na realizację celu ekoschematu jakim jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie TUZ o niskiej wartości produkcyjnej i nie zaszkodzi bioróżnorodności pastwiska.
1177	Kola, Zrzeszenia, Kluby	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	w ekoschemacie I.4.12 - Retencja wody na TUZ. termin retencji (wydłużyc) od dnia 1 kwietnia.	W warunkach Polski retencjonowanie wody zimowej i wiosennej jest kluczowe dla utrzymania poziomu wód gruntowych. Dlatego wody zatrzymane w TUZ mają istotne znaczenie zarówno dla wegetacji na TUZ jak i głębiej występujących wódach gruntowych.	Uwaga nieuwzględniona	Wyznaczony termin od 1 maja do 30 września umożliwia uzyskanie rekompensaty wszystkim rolnikom, którym nadmiar wody utrudnił uzyskanie plonów w danym roku. Wsparcie w ramach tego ekoschematu jest nakierowane na obszary wykorzystane na cele usług ekosystemowych w zakresie retencjonowania wody.
1178	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - I.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ I.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ I.4.17. Dobrostan zwierząt	Wnioskujemy, aby dopłaty do podwyższonego standardu utrzymania zwierząt uzależnić od kilku a nie od jednego czynnika. Rozegzczenie obsady powinno być traktowane jako rozwiązanie przejściowe z uwagi na jego silne uzależnienie od wypłacanej rekompensaty i po wstrzymaniu rekompensaty będzie zaniechane a skupić się na stymulowaniu zmian trwałych. Wymogi powinny uwzględniać rzeczywiste potrzeby zwierząt i to w zakresie całego wachlarza „wielkości” im dedykowanego dotyczącego zarówno produkcji tuczników jak i prosiąt. Szczegółowe propozycje zostały zgłoszone pismem UPRMI 999/2021 z 15 września 2021 r. Wnioskujemy o podwyższenie stawek: Forma i wysokość wsparcia: Szacowane stawki płatności w przypadku: -dobrostanu loch: 400 zł/loche, -dobrostanu tuczników 115 zł/tuczniaka, Uzasadnienie: Dotychczas w ramach działania Dobrostan zwierząt w zakresie: •Dobrostan loch złożono 2 454 wniosków w roku 2020 i 22 509 wniosków w 2021 roku •Dobrostan tuczników złożono 2 104 w 2020 roku i 1 2 156 wniosków w 2021 roku Niskie zainteresowanie działaniem wynika z braku rekompensaty utraconych korzyści i poniesionych kosztów wynikających z dostosowania się do wymagań określonych w działaniu Dobrostan zwierząt. Dobrostan opasów -zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bitywej w budynkach; Ten wymóg proponujemy skreślić jako rozwiązanie nietrawne. -utrzymywanie na ściółce; Proponujemy zmienić na: -utrzymywanie na ściółce lub zapewnienie ściółki na minimum 50% powierzchni; Dla zapewnienia komfortu zwierzętom wystarczy, jeśli będą miały możliwość przebywania na ściółce. Zapis dotyczący wybiegów powinien przyjąć poniższe brzmienie: -zapewnienie dostępu do wybiegu przez co najmniej 4 godz. dziennie przez cały rok, z możliwością zastąpienia przez zapewnienie zwiększonej o co najmniej 20% powierzchni bitywej w budynkach. Kluczowe dla zapewnienia dobrostanu zwierząt jest uwolnienie z tuczników. Zapewnienie wybiegów jest także	jak w sentencji propozycji	Uwaga częściowo uwzględniona	ad 1) uwaga uwzględniona. Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bitywej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. ad 2) uwaga uwzględniona. Płatności w ramach interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt mogą obejmować jedynie dodatkowe koszty utracone dochoły wynikające z podległych zobowiązań dobrostanowych. Dodatkowo kalkulacja płatności musi zostać przygotowana przez podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za realizację planu strategicznego WPR oraz posiadający odpowiednią wiedzę fachową, który przeprowadza obliczenia. W przypadku interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt takim podmiotem jest Instytut Zootechniki-PIB, który dokonał kalkulacji płatności dobrostanowych, z których wynikały wysokości stawek płatności za loche i tuczniaka. ad 3) uwaga nieuwzględniona. Interwencja związana z dobrostanem zwierząt koncentruje się na wymogach związanych z zapewnieniem zwiększonej powierzchni bitywej i dostępem do środowiska zewnętrznego i tym samym nie obejmuje innych aspektów związanych z utrzymaniem zwierząt. ad 4) uwaga uwzględniona. W części dotyczącej wydzielenia z płatności do opasów płatności jedynie do zwiększonej powierzchni bitywej w pomieszczeniach uwaga została uwzględniona. Stawka płatności w tym zakresie zostanie oszacowana przez IZ-PIB.
1179	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru I.10.7.2. Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (instrumenty finansowe) – poza przedsiębiorstwami	Celem jest wzrost poziomu integracji pionowej w rolnictwie. Chodzi o to aby preferować takie rozwiązania, taki rozwój infrastruktury, który doprowadzi do powstawania zakładów przetwórstwa rolnego na obszarach wiejskich.	Rozwój przetwórstwa różnych surowców pochodzenia rolniczego na obszarach wiejskich przyczynia się do wzrostu wartości dodanej dla mieszkańców tych obszarów. Przeciwdziała ich dalszej marginalizacji. Ważnym aspektem jest sprowadzania korzyści w zakresie powstawania atrakcyjnych miejsc pracy dla mieszkańców, którzy będą skłonni do przejścia z niskotowarowych gospodarstw do przemysłu rolniczo-spożywczego. To może być szansa na większe zmiany w strukturze agrarnej w polskich rolnictwie.	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.
1180	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEBI I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Proponowana zmiana: promocja diety organicznej.	Uzasadnienie: od kilku lat zaobserwować można rosnące zapotrzebowanie na tzw. naturalną żywność oraz produkty nieprzetworzone. Wskazano, iż udział takich produktów w kształtowaniu się cen wynosi między 9% a 62% cen detalicznych w porównaniu do zakresu 6% a 40% cen w konwencjonalnych łańcuchach dostaw. Pozą widocznymi trendami żywieniowymi skierowanymi na produkty organiczne, produkcja ekologiczna pełni ważną funkcję w rozpowszechnianiu wiedzy na temat środowiska i klimatu. Skutkuje to coraz bardziej powszechnym zrozumieniem korzyści płynących z diet roślinnych nie tylko dla zdrowia, ale również dla środowiska. Musimy podkreślić, że zrównoważone diety to diety roślinne. W dobie katastrof klimatycznych słowo zrównoważone nie może być użyte do produkcji zwierzęcej. Decydenci i decydenci powinni jasno przekierować działania na rzecz wsparcia roślinnych zamienników mięsa i nabiału i promowania diet roślinnych, uwzględniając skrócony łańcuch dostaw, wsparcie dla producentów zrównoważonej roślinnej żywności.	Uwaga nieuwzględniona	Rodzaje diet są opisane szerzej w części planu dotyczącym celu 9.

1181	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Proponowana zmiana: określenie poziomu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych	Uzasadnienie: Jak podaje Unia Europejska, rolnictwo UE odpowiadało w 2016 roku na 12% wszystkich emisji gazów cieplarnianych w UE. Powstałe zmiany klimatyczne oddziałują bez wątpienia również na rolnictwo UE, które w porównaniu do innych sektorów gospodarki jest bardziej podatne na zmiany klimatyczne. Czynności prowadzące do złagodzenia skutków emisji gazów cieplarnianych to między innymi pochłanianie dwutlenku węgla poprzez lepsze gospodarowanie glebą, produkcja biomasy, zmniejszenie zużycia paliw kopalnych w produkcji rolnej, a także redukcja strat i odpadów z produkcji rolnej. Konieczna jest <i>reorientacja z produkcji zwierzęcej i sialonos - z zieloną transformacją rolnictwa</i>	Uwaga nieuwzględniona	Nie jest jasne którą część tekstu należy zmieścić.	
1182	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 15.1-13. Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów/ do młodego bydła/ do owiec/ do kóz/ do buraków cukrowych/ do chmielu/ do miodu/ do kłosa/ do winogron/ do pomidorów/ do truskawek/ do ziemiaków skrobiowych/ do roślin pastewnych/ do roślin strączkowych na ziarno	Nazwa interwencji: Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów. W opisie warunków kwalifikowalności zawarto warunek: „Rolnik posiada nie więcej niż 50 szt. kwalifikujących się zwierząt”. Oznacza to, iż każde gospodarstwo, w którym jest więcej niż 50 kwalifikujących się zwierząt jest całkowicie wykluczone ze wsparcia. W naszej ocenie powinniśmy całkowicie usunąć ten warunek, tym bardziej, że i tak wsparcie przyznawane jest do maksymalnie 20 sztuk. Kod interwencji 15.2. (str. 143). Nazwa interwencji: Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła. W opisie warunków kwalifikowalności zawarto warunek: „Rolnik posiada nie więcej niż 50 szt. kwalifikujących się zwierząt”. Oznacza to, iż każde gospodarstwo, w którym jest więcej niż 50 kwalifikujących się zwierząt jest całkowicie wykluczone ze wsparcia. W naszej ocenie powinniśmy całkowicie usunąć ten warunek, tym bardziej że i tak wsparcie przyznawane jest do	jak w sentencji propozycji	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono w Planie.	
1183	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 2. OCENA POTRZEB I OPIS STRATEGII INTERWENCJI	Proponowana zmiana: nieprzekształcanie krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej	Uzasadnienie: Dramatyczne dla ludzi, zwierząt, jednym słowem: dla całego środowiska naturalnego, skutki zmian klimatu zaczynają być widoczne gołym okiem i koniecznym staje się zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej oraz jej ochrona. Najskuteczniejszym sposobem ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienia usług ekosystemowych oraz ochrony siedlisk i krajobrazów jest zaprzestanie przekształcania ziemi na tereny budowlane, w szczególności zastąpieniem tworzenia nowych ferm przemysłowych oraz powiększania istniejących. Ferm przemysłowe przyczyniają się nie tylko do zwiększenia istniejącego obecnego cierpienia zwierząt, ale również szacuje się, że emisje pochodzące z hodowli przemysłowej stanowią ok. 14,5-18% wszystkich wytwarzanych przez człowieka do atmosfery gazów cieplarnianych. Obecnie w Polsce działa aż 1700 wielkoprzemysłowych ferm zwierzęcych. Te fabryki mięsa i nabiału oraz jaj powinny być wygaszane i likwidowane. Konieczne jest wyznaczenie planu odchodzenia od produkcji zwierzęcej i zielonej transformacji rolnictwa. Konieczne jest uwzględnienie aspektu: zdrowia ludzi, zdrowia osób pracujących na fermach i w produkcji zwierzęcej, jakości życia mieszkańców i mieszkańców terenów sąsiadujących z fermami, ryzyka pandemii, wysokości już wyłaczonych odszkodowań w chorobach odzwierzęcych (ptasia grypa, ASF).	Uwaga nieuwzględniona	Przejmowanie produkcji zwierząt przez małe gospodarstwa od dużych jest sporadyczne i wiąże się ze stworzeniem specjalnej niszy dla drobnego producenta. Plan będzie wspierał takie pomysły. O opłacalności produkcji zwierzęcej w dużej mierze decyduje jeden składowy produkt. Wygaszenie produkcji będzie następować w przypadku wyraźnego spadkowego trendu konsumpcji mięsa.	
1184	Organizacje pozarządowe	Załącznik 2: Analiza SWOT dla Celu 9. Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt	Proponowana zmiana: promocja diety roślinnej, zakaz przewozu zwierząt żywych, zakaz reklamy produktów odzwierzęcych	Uzasadnienie: Hodowla zwierząt stanowi jeden z najpoważniejszych czynników, który prowadzi do wzrostu emisji w atmosferze, a dodatkowo stanowią one 14,5-18% emisji pochodzenia antropogenicznego. Obecnie w Polsce obserwuje się tendencje dotyczące ograniczenia lub całkowitego zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych, w związku z czym należy uwzględnić niniejszą kwestię w nowej strategii WPR. Trend roślinny w zakresie diet obywateli i obywateli powinien być wzmocniony politykami publicznymi. Analiza SWOT Celu 9 nie zawiera żadnej zmiany dotyczącej wsparcia finansowego rolników/gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją jedzenia roślinnego oraz roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych. Taka produkcja jest znacznie mniej obciążająca dla środowiska w porównaniu do emisji, które wytwarzane są przez masową produkcję zwierzęcą. Biorąc pod uwagę fakt, że Europejski Zielony Ład koresponduje z wdrażaniem nowej WPR w państwach członkowskich należy zwiększyć wysiłki dotyczące ochrony klimatu i zatrzymania nadmiernej ilości emisji w nowej polityce. Najskuteczniejszym sposobem ograniczenia globalnego ocieplenia jest zaprzestanie i dążenie do ograniczenia produkcji zwierzęcej. Promocja produktów pochodzenia roślinnego koresponduje również ze strategią „Od pola do stołu”, którego jednym z celów jest promocja pełnowartościowej i zdrowej żywności opartej w jak największym stopniu na rolnictwie ekologicznym. Dodatkowo, wspomniana strategia zakłada produkcję jedzenia, które będzie miało pozytywny albo neutralny wpływ na środowisko, natomiast masowa hodowla zwierząt zawsze miała negatywny wpływ, nawet w przypadku wdrażania przyjaznej środowisku infrastruktury oraz innych rozwiązań. Żywność pochodzenia roślinnego jest dodatkowo bezpieczniejsza oraz o mniejszym stopniu wpływa na utratę różnorodności biologicznej. Wspomniane wyżej powody stanowią dobrą argumentację za zaprzestaniem promocji produktów odzwierzęcych z pieniędzy publicznych. Strategia „Od pola do stołu” zakłada zrównoważoną produkcję i dystrybucję żywności. Finansowanie z publicznych pieniędzy promocji produktów odzwierzęcych zaprzecza celom i uwagą na fakt, iż masowe hodowle zwierząt są wysokoemisyjne. Dodatkowo, WPR na poziomie unijnym zakłada przeciwdziałanie zmianom klimatu, a zachęcanie społeczeństwa przez rządzących do ograniczenia lub zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych wydaje się szybkim i efektywnym sposobem ograniczenia degradacji środowiska i nadmiernej emisji CO2. Poprawa dobrostanu zwierząt jest ściśle związana z ich hodowlą oraz transportem. Transport żywych zwierząt odbywa się w okrutnych i niehumanitarnych warunkach, które często należy uznać za zżęcanie się nad zwierzętami, a w wielu przypadkach zwierzęta przewożone są w warunkach niezgodnych z przyjętymi normami unijnymi. Dopóki transport żywych zwierząt nie zostanie zaprzestany, dopódy nie będzie można mówić o poprawie dobrostanu zwierząt.	Nie dotyczy	dotyczy PS WPR.	Uwaga Nie
1185	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	Proponowane jest utrzymanie dotychczasowego wsparcia płatności redystrybucyjnej	Dotychczasowy model płatności wydaje się, iż zapewnia sprawiedliwe wsparcie dla gospodarstw rolnych	Uwaga nieuwzględniona	Mając na uwadze cel płatności redystrybucyjnej oraz wynikający z analizy dochodów rolniczych w poszczególnych przedziałach powierzchniowych zaproponowany zakres powierzchniowy, należy stwierdzić, że uśrednienie wsparcia do gospodarstw osiągających dochód prętowy jest nieuzasadnione. Ponadto w rekomendacjach odnośnie polskiego PS, KE zwraca uwagę na konieczność redukcji różnic w dochodach między różnymi wielkościami grupami gospodarstw na rzecz tych mniejszych poprzez m.in. stosowanie płatności redystrybucyjnej. Przyznanie płatności redystrybucyjnej dla gospodarstw o max pow 50 ha spełnia	
1186	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 6. CELE I PLAN FINANSOWY	Proponowana zmiana: podjęcie realnych działań mających na celu odejście od produkcji rolnej wykorzystującej zwierzęta i przejście na produkcję roślinną	Z uwagi na klimatyczny ślad pozostawiany przez produkcję rolną wykorzystującą zwierzęta absolutnie konieczne jest jednoznaczne i precyzyjne określenie celów oraz instrumentów prawnych oraz finansowych mających na celu odejście od produkcji wykorzystującej zwierzęta i przejście o kierunku zrównoważonej, etycznej z perspektywą praw zwierząt oraz respektującej prawa człowieka produkcji roślinnej. Takie działanie musi być kompatybilne z celami w zakresie redukcji emisji CO2, a także uwzględniać cele i wyzwanie Europejskiej Strategii Biodrobnoci do 2030. Warto przy tym wskazać również na raport IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), zgodnie z którym europejski system żywnościowy jest odpowiedzialny nawet za 37% emisji gazów cieplarnianych kontynentu. Zrównoważone i rzetelnie zaplanowane finansowanie w ramach Wspólnej Polityki Rolnej będzie szansą na transformację rolnictwa w model odpowiedzialny społecznie i środowiskowo. Przedmiotowy plan strategiczny powinien wskazywać działania, których celem jest: urealnienie cen produkcji poprzez obciążenie producentów kosztami środowiskowymi; ograniczenie hodowli zwierząt poprzez podwyższenie standardów ochrony praw zwierząt oraz praw ludzi mieszkających w sąsiedztwie ferm przemysłowych; uruchomienie planu wsparcia dla rozwoju branży roślinnej poprzez dedykowane fundusze na badania i rozwój, promocję i komercjalizację, w szczególności produktów – zamienników mięsa, produktów mlecznych i nabiału. Wszystko to ma na celu odejście od gospodarki żywnościowej opartej na produkcji zwierzęcej jako jednej z najbardziej destrukcyjnych dla środowiska części gospodarki. Wielepoziomowy wpływ na środowisko i klimat nie może pozostać niezauważony lub zignorowany.	Uwaga nieuwzględniona	Przepisy określające zakres Planu Strategicznego WPR lub zalecenia KE nie wskazują na konieczność przedstawienia działań, których celem byłoby odejście od produkcji wykorzystującej zwierzęta. Jednocześnie w Planie przewidziano szereg interwencji wspierających wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych w tym inwestycyjnej (np. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej, inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu), ekoschematy (np. Uprószone systemy upraw, Międyzplony ozime/Wsiewki śródplonowe, Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt, Utrzymanie systemów rolno-leśnych, rolnictwo ekologiczne), Zobowiązania środowiskowe, klimatyczne oraz transfer wiedzy.	
1187	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Proponuje się wprowadzenie płatności do produkcji zwierzęcej utrzymywanej w systemie ekologicznej i powiązanej z TUZ oraz uprawami paszowymi	Obecnie brak wsparcia do produkcji zwierzęcej powoduje brak istnienia produktów ekologicznych pochodzenia zwierzęcego, dlatego też wprowadzenie takiej płatności przyniesie efekt w postaci zwierząt utrzymywanych w systemie ekologicznym. Obecnie od 2004 roku w Polsce utrzymuje się ok. 30000 sztuk spośród 6,2 mln sztuk bydła.	Uwaga nieuwzględniona	Produkcja zwierzęca, w tym ekologiczna produkcja zwierzęca będzie pośrednio wspierana w ramach ekoschematu „Rolnictwo ekologiczne poprzez płatności ekologiczne do powierzchni upraw stanowiących bazę paszową dla zwierząt utrzymywanych w gospodarstwach (T) uprawy paszowej (TUZ). Ekologiczna produkcja zwierzęca będzie również wspierana w ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt. Interwencja ta będzie realizowana na uproszczonych zasadach w przypadku zwierząt utrzymywanych zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego.	
1188	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Proponuje się interwencje polegającą na wsparciu inwestycji w dobrostan zwierząt	Wsparcie dotyczyłoby dotacji na przystosowanie gospodarstw rolnych do wymogów programu dobrostan zwierząt, poprzez budowę wybiegów, wygroźdeń, zwolnień z lanicuchów, budowę kłosek grupowych, groździe pastwisk. Proponowana interwencja dotyczyłaby wsparcia do modernizacji i ulepszenia premie modernizacyjną od średniorolnego DIP posiadającego bydła. Proponowana jest kwota wynosić 600 pln do DIP i wskazanie enumeratywne określonych działań mogących być zrealizowanych z tych środków. Wsparcie dotyczyłoby gospodarstw od 3 do 240 DIP. Oczywiście wymienione parametry można modyfikować w zależności od poziomu dostępnego budżetu. W przypadku mniejszego poziomu dostępnych środków wprowadzić np. zasadę iż wsparcie przysługuje w kolejności złożenia wniosku do wyczerpania dostępnego budżetu. Działanie te wspierałyby dążenia rolników do poprawy dobrostanu zwierząt poprzez wsparcie do inwestycji. Rolników często nie stać na takie rozwiązania i ponoszenia kosztów inwestycyjnych w tym zakresie.	Uwaga uwzględniona	W Planie przewidziano interwencje pn. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), w ramach której jest możliwa realizacja m.in. inwestycji dot. budowy lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji zwierzęcej i wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających składowy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów) lub stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego w budynkach lub budowli służących do produkcji zwierzęcej lub zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań.	
1189	Organizacje pozarządowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich Ekoschematy - 1.4.1-15. Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu/ 1.4.16. Rolnictwo ekologiczne/ 1.4.17. Dobrostan zwierząt	Nioski: (gałązki)	(załącznik)	Uwaga nieuwzględniona	ad 1) Celem interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt jest zapewnienie dobrostanu zwierząt wszystkim zwierzętom w gospodarstwie. Dlatego też jeśli tylko rolnik spełnia wymagania wariantu dotyczącego dobrostanu kur niosek – nie ma uzasadnienia dla wykluczania go z płatności. ad 2) Celem interwencji dotyczącej dobrostanu zwierząt jest zapewnienie dobrostanu zwierząt wszystkim zwierzętom w gospodarstwie. Dlatego też jeśli tylko rolnik spełnia wymagania wariantu dotyczącego dobrostanu kurczak brojlerów – nie ma uzasadnienia dla wykluczania go z płatności.	
1190	Osoby fizyczne	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.1. Opis interwencji w formie płatności bezpośrednich 1.2. Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodu	na jakiej podstawie w ramach interwencji rozwoju małych gospodarstw rolnych będzie trzeba dokonać wzrostu ekonomicznego w gospodarstwie o 30%?	Już w poprzednich konsultacjach pisałem że w jednym roku ziemiaki kosztują rolnikowi 3 zł/kg a w kolejnym 50 gr i jak wówczas wykaż wzrost w roku bieżącym do docelowego skoro ceny plodów zmieniają się i tak na niższe niestety, podobnie było z ceną za winie raz drogie za 80 gr i jak wówczas w takim roku docelowym wykaż że ma się wzrost jak plody rolne są tańsze?	Nie dotyczy	Planuje się, że instrument „Rozwój małych gospodarstw” dzięki przyjętej logice interwencji, będzie realizował cel 2 Zwiększenie zrównowagi na rynku konkurencyjnym, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologie i innowacje. Celem zaprogramowanego wariantu dot. osiągnięcia co najmniej 30 % wzrostu wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa w grupie docelowej orientacji rynkowej mniejszych gospodarstw rolnych. Możliwość spełnienia tego warunku w zakresie docelowej beneficjentów omawianej interwencji została potwierdzona przez instytut zewnętrzny.	
1191	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru i 10.6.2. Rozwój współpracy w ramach łączucha wartości (Instrumenty finansowe) – w gospodarstwach	Proponuję wsparcie do RHD w formie refundacji dla gospodarstw powyżej ESU 25000 euro do wysokości 75% jednak nie więcej niż 500000 zł	Wsparcie do RHD w większej wysokości procentowej pozwoli na zwiększenie zainteresowania tym kierunkiem dywersyfikacji dochodów rolników. Przewidywane wsparj jest zbyt niskie.	Uwaga nieuwzględniona	Maksymalny poziom wsparcia wynika z przepisów UE. Określenie wysokości pomocy wynika przede wszystkim z doświadczeń z wdrażania podobnych instrumentów (funduszy) w latach 2014-2020 oraz dostępnej alokacji w KPS.	

1192	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 13.4. Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Fiska interwencji Redukcja GHG w produkcji zwierzęcej w ramach unijnych i krajowych systemów jakości żywności	Opracowanie tej propozycji wynika wprost ze zmian w strategii Od Pola do Stołu w zakresie wspierania promocji mięsia jedynie i zawężenie do produkowanego z zastosowaniem najbardziej zrównoważonych, niskiemisyjnych metod produkcji a także w związku z potrzebą wzmocnienia pozycji tych rolników którzy stosują te metody poprzez ich lepsze zorganizowanie, aby umożliwić im wspólne aplikowanie o środki na w/w promocję na poziomie UE	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z opisem interwencji 13.3 i 13.4, producenci wysokiej jakości mięsa, wytwarzanego w ramach systemów jakości, o których mowa w treści ww. fisek będą mogli korzystać ze wsparcia polegającego na możliwości ubiegania się o refundację kosztów kwalifikowanych związanych z uczestnictwem w danym systemie jakości, a także o możliwość przeprowadzenia działań o charakterze informacyjno-promocyjno-marketingowych dotyczących ww. produktów. Zakres ww. interwencji nie obejmuje możliwości realizowania płatności, przyznawanych do sztuk zwierząt prowadzonych w ramach systemu jakości.
1194	Związki branżowe	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.3. Opis interwencji II filaru 10.1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)	Proponuje się interwencje polegającą na wsparciu wymiany osobników stada podtłowego w bydło mięsny na lepsze jakościowo, genetycznie sztuki. Wsparcie dotyczyłoby zakupu jalewek oraz buhajów do rozrodu w przypadku sprzedaży do rzedni takiej samej liczby sztuk. W konsekwencji nie prowadziłoby to do wzrostu pogłowia tylko do zmiany struktury stad na sztuki bardziej odporne i dostosowane genetycznie do krajowego popytu.	Proponowana interwencja dotyczyłaby wsparcia do wymiany do 20 sztuk przy poziomie wsparcia 2 tys zł. I buhaja 5 tys zł Przy takich założeniach tj do 45 tys zł/gospodarstwo należałoby przyjąć iż skorzysta tysiąc gospodarstw. W konsekwencji budżet takiego działania to maksymalnie 45 mln zł. Oczywiście wymienione parametry można modyfikować w zależności od poziomu dostępnego budżetu. I w przypadku mniejszego poziomu dostępnych środków wprowadzić np. zasadę iż wsparcie przysługuje w kolejności złożenia wniosku do wyczerpania dostępnego budżetu. Zaproponowane rozwiązanie mogłoby być wdrożone w ramach przygotowywanego planu strategicznego. Realizacja takiego wsparcia mogłaby być wprowadzona poprzez np.: 1. Nową interwencję dedykowaną poprawie jakości materiału genetycznego. 2. Interwencję: Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów lub Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do młodego bydła. Oczywiście te interwencje nie zostały rozpisane w projekcie planu strategicznego więc może można ten koszt jeszcze w tych interwencjach uwzględnić. 3. Interwencja: Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność. Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez: (iv) poprawę jakości produkcji. Proponuje dodanie do kosztów kwalifikowanych w tej interwencji kosztów związanych z wymianą stada.	Uwaga nieuwzględniona	Brak możliwości zakupu tego typu zwierząt w ramach interwencji inwestycyjnych z art. 73.
1195	Organizacje producentów	ROZDZIAŁ 5. OPIS INTERWENCJI: PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE, INTERWENCJE SEKTOROWE I INTERWENCJE NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 5.2. Opis interwencji sektorowych 17.1-6. Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw/ Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw/ Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw/ Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw/ Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu/ Badania i rozwój	Proponowane zmiany w załączniku.	potrzeba rozszerzenia katalogu kosztów kwalifikowanych. Natomiast propozycja utrzymania wydatków na ochronę środowiska wynika z braku możliwości wydatkowania na takim poziomie 20% jak również obowiązek stosowania działań środowiskowych u 50% członków uniemożliwia realizację tych działań	Uwaga nieuwzględniona	Przepis art. 50 ust. 7 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 wprowadza obowiązek przeznaczenia co najmniej 15% wydatków realizowanych w ramach programu operacyjnego, na działania prośrodowiskowe (art. 46 lit. e i f), nie 20%. Obowiązek objęcia co najmniej połowy liczby członków organizacji producentów owoców i warzyw zasięgiem inwestycji prośrodowiskowych realizowanych w gospodarstwach członków tej organizacji, określony w interwencji o kodzie 17.5 służy zapewnieniu skuteczności oddziaływania przedsięwzięć, w ramach których realizowane są przedmiotowe inwestycje, na środowisko w kontekście osiągnięcia celów, o których mowa w art. 46 lit. e i f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115.